

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

NİLÜFER HATEMİ

MAREŞAL FEVZİ ÇAKMAK ve GÜNLÜKLERİ

2. Cilt

NİLÜFER HATEMİ

MAREŞAL FEVZİ ÇAKMAK
ve
GÜNLÜKLERİ

II. CİLT

Yapı Kredi Yayınları - 1574
Tarih - 16

Mareşal Fevzi Çakmak ve Günlükleri / Nilüfer Hatemi
II. Cilt 1918-1921/1950

Kitap Editörü: Ömer Faruk Şerifoğlu
Düzeltili: Mustafa Koç

Tasarım: Nahide Dikel
Baskı: Stil Matbaası

1. Baskı: İstanbul, Şubat 2002

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 1999

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.yapikrediyayinlari.com>
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://www.estore.com.tr/bulvar/yky>

Defter III. (2. Kısım)
1 Kânunusani 1334 - 31 Temmuz 1334
[1 Ocak 1918 - 31 Temmuz 1918]

1 Kânunusani 1334 [1 Ocak 1918] (Salı) Nablus. Yağmur. Şeyh İza'daki sağ cenah (3. Kolordu'nun) (Ebu Şukrim)'e alınarak, Kubar'daki 19. Fırka süvari bölüğüyle irtibat tesis ve İza'da bir posta terk edildi. 19. Fırka karargâhu Sincil cenubunda (Tel eş Şeyh Ayn)'a nakledildi. Dümдар mevaziinde başka tebeddül yoktur. 26Y-3,1T Eriha'dan Tayyibe'ye tahrik olundu. Hizme Zeyamiye'deki düşmana topçumuz tesirli andaht etti. El-Muntar ilerisinde bir düşman keşif kolu-na bittesadüf üç maktul verdirilerek tard edildi. Maan'a usat taarruzatı çoğaldı.

2 Kânunusani 1334 [2 Ocak 1918] (Çarşamba) Nablus. Mütebeddil. Der Amar'a bir düşman keşif kolu gelip, avdet etmiştir. Şeyh İza şarkındaki postamıza takarrüp eden düşman keşif kolu ateşle tard edildi. Düşman topçusu Birinci Fırka setr kıtaatına fasılalı andaht etti. 61Y Nablus'a hareket etmek üzere bugün (Sincil) civarında tecemmü etti. Ceba'nın garbında görülen düşman kıtaatı topçumuz tarafından taciz edildi. Ras el Necle garbında keşif kollan müsademesi oldu.

3 Kânunusani 1334 [3 Ocak 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. 61Y ve 20Y 2T obüs Luban'dan Nablus'a geldi. Düşman 3. Kolordu ve dümдар mevaziline topçu taciz ateşi yaptı. Düşman bir bölükle Cebel-i Haraş'ı badezzabt (Ebu Şukrim)'i topçusuyla dövüp ilerilediyse de, ateşle tard edildi. Ayn Siniya'ya doğru ilerleyen bir düşman bölüğü ateşle karşılandı. Düşmanın Der Amar'da bir takımı, Şeyh Şaban'da bir ve Şiteyn'de iki bölüğü vardır. 20. Kolordu cephesinde düşman tahkimatla meşguldür.

4 Kânunusani 1334 [4 Ocak 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Mesudiye'ye gidip Erkân-ı Harbiye-i Umûmî Reisi Zekt [Von Seckt] ile görüştüm. Birinci Mecidî ile taltif olundum. İki düşman tayyaresi bilmüsademe (Cenin)'de sukut ettiler. 61Y, 4/5 Kânunusani, Sekizinci Ordu emrine Nablus'dan (Miske'ye) hareket etti.

Düşman Şiteyn'deki mitralyöz ve Der el Kudüs'deki topçu ile Ebu Meşel'deki postamıza ateş etti. İki bölük düşman piyadesi Ebu Koş'un iki kilometre cenup cephesindeki postamıza tard ve Ebu Koş'un bir kilometre cenubuna ilerleyip orada tahkimat yaptı. Bütün ordu cephesinde düşman topçusu taciz ateşi yaptı. Tayyare faaliyeti oldu. 12 düşman tayyaresi Afule'yi bombardıman etti. Tayyare keşfine nazaran El-Bire şimalinde iki düşman süvari alayı ve Ayn Kıyne'de dört düşman taburu vardır.

5 Kânunusani 1334 [5 Ocak 1918] (Cumartesi) Nablus. Yağmur. Düşmanın Ras Gerger'de bir süvari alayı vardır. Düşman topçusu Canbe'den Beyt el Lo'ya endahat etti. Surdah cenubundaki postamıza yanaşan düşman bölüğü ile Ayn Biddu civanndaki postamıza yanaşan düşman keşif kolu tard edildiler. Düşman topçusu 3. Kolordu dümdar mevaziine ve Er-Ram'dan, Ramun ve Ras Tavi'l'e ateş etti. Marsaya'da 25 düşman atlısı görüldü. Ordu cephesinde biraz tayyare faaliyeti oldu. Birinci Hücüm Taburu Nablus'a geldi.

6 Kânunusani 1334 [6 Ocak 1918] (Pazar) Nablus. Yağmur. 19. Fırka Luban'dan Nablus'a ve 77Y Luban'a geldi. Şukba ve Şiteyn'de düşmanın bir takım piyade ve makineli vardır. Ara sıra (Ebu Meşel)'deki postamıza düşman makineli ateşi yapıyor. Der Divan'da düşman yoktur. (Muhmas)'ın iki kilometre garbında tesadüf olunan bir düşman mangası tard olundu. Er-Ram'dan düşman topçusu Muhmas civanna birkaç mermi attı. Düşman Muhmas'ta tahkimatla meşguldür. Marsaya'dan bir düşman süvari alayı Kastellun cephesine gelip Vadi-i Nar tarihiyle avdet etmiştir.

7 Kânunusani 1334 [7 Ocak 1918] (Pazartesi) Nablus. Yağmur, kar. 77Y Nablus' geldi. 8 nefer münce miden fevt. Cebel-i Haraş ve şarkında düşman tahkimat yapıyor. Ebu Koş'e düşman cenuptan makineli ve topçu ateşi yaptı. Şose civanndan şimale (Surdah'a) ilerlemek isteyen düşman keşif kolu tard edildi. (Ceba, El-Meyt, Zeyamiye, Muhmas) hattına 20. K[af] ordunun yaptığı keşif taarruzunda bu hattın düşman ileri kıtaatıyla tutulduğu (Zeyamiye-412 tepe) gerisinde ihtiyatları bulunduğu anlaşılmış ve Ebu Veys-Beytüllahm arasında yalnız düşman süvarisi olup Marsaya'da düşman keşif kolları görülmüştür.

8 Kânunusani 1334 [8 Ocak 1918] (Salı) Nablus. Sabah güneş, kapalı, yağmur. 158Y Sincil Kolordu ihtiyatına celp olundu. Şukba'da düşman yoktur. Üç kilometre garbındaki sırtlarda ve Şiteyn düşman vardır. Şeyh Abdullah tepesine (Ayn Biddu cenubu) takarrüp etmek isteyen bir düşman keşif kolu tard edildi. Tayyibe'ye 24. Fırka'dan bir tabur ikame edildi. 24. Fırka Karargâhı Mezra-i Şarkiye'dedir. Beyt el Lo'da düşman yoktur. Er-Ram şarkında düşman tahkimat yapıyor. Düşman topçusu Arak İbrahim ve Ramun'a ateş etti.

9 Kânunusani 1334 [9 Ocak 1918] (Çarşamba) Nablus. Kapalı, Güneş. Falkenhayn Paşa ile Han Leben'e azimet ve avdet ettim. 19. Fırka'yı teftiş ve taltif ettik. Ebu Koş'un bir buçuk kilometre cenubundan düşman sık sık piyade makinelili ateşi yapıyor. Cebel-i Haraş ve şarkında düşman tahkimat yapıyor. Düşman topçusu Birinci Fırka mevaziine ve Bir ez Zid köyüne ateş etti. Düşman Ceba'ya iki tabur ve Anata, Zeyamiye, 412 hattına bir liva sevk etti.

10 Kânunusani 1334 [10 Ocak 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Düşman topçusu Der Balut cephesine, Ebu Koş civanna, Bir Zid köyüne, Ramun, Kubbet Rumamane, Muhmas, Ras el Necile, Han Hatrur garbına ateş etti. Düşman Ebu Koş, Ayn Birud cenubunda tahkimat yapıyor. Ayn Birud cenubunda keşif kollan müsadematı oldu. Ras el Zeyamiye ve 412'ye bugün de düşman bir tabur sevk etti. El-Bire'den Et-Tur'a bir batarya ve bir tabur geldi. Marsaya'da görülen 30 düşman atlısı bermutat Der Doziye avdet etti. Ordu cephesinde düşman tayyare faaliyeti var idi.

11 Kânunusani 1334 [11 Ocak 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Düşman topçusu Der Ebu Meşele, Bir ez Zid, Ramun'a, Kubbet el Rumamane, Ayn Nar'a, Arak İbrahim cenubuna ateş etti. Ebu Koş'a düşman makineli ateşi yaptı. Şeyh Abdullah tepesine ilerleyen bir düşman bölüğü tard olundu. Düşmanın bir tabur piyade ve bir süvari bölüğü Han Hatrur yoluyla Azariye'den şarka yürüdü. Kolbaşı 275 tepesine takarrübünde topçu ateşimizle tevkif ve bir kısım piyadesi Azariye'ye avdet etti. Ordu cephesinde tayyare faaliyeti oldu.

12 Kânunusani 1334 [12 Ocak 1918] (Perşembe) Nablus. Yağmur.

11/12 Kanunusani, 275 tepesi garbına giden keşif kolumuz düşmana tesadüf etmedi. Ayak izleri gördü. Düşman topçusu Abud, Der Ebu Maşel, Bir ez Zid,

Ramun, Arak İbrahim'e ateş etti. Survah istikametine ilerleyen bir düşman keşif kolu ateşimizle tard olundu. Der Dozi'de 20 düşman süvarisi görüldü. 10 düşman atlısı ve bir miktar piyadesi Marsaya'dan Der Dozi'ye dönerken pusumuza uğrayıp firar ettiler. Tayyare faaliyeti oldu.

13 Kânunusani 1334 [13 Ocak 1918] (Cuma) Nablus. Yağmur. Düşman topçusu Bir ez Zid, Survah, Şeyh Abdullah, Ayn Birud, Ramun, Han Hatrur garbına ateş etti. Bir düşman süvari bölüğü ve iki otomatik garptan ve bir süvari alayı Vadi-i Nar'dan cenûb-ı garbindan El-Muntar üzerine yürüdüler. Oradaki keşif kolumuz iki kilometre şarka çekildi. Bu sabah düşman keşif kollan Vadi-i Ebu H--- ilerleyip (Ebu Veys)'e avdet ettiler.

14 Kânunusani 1334 [14 Ocak 1918] (Pazartesi) Nablus. Mütebeddil.

13/14 Kânunusani, El-Muntar'da ilerleyen düşman süvari alayı geri döndü, Şeyh Mesif'te bir bölük bıraktı. Mezkûr bölük de bugün çekildi. Düşman topçusu Beyt el Lo, Der Nizam, Bir ez Zid, Ramun, Muhmas, Arak İbrahim, Han Hatrur garbına ateş etti. Beyt el Lo cenubunda keşif kolu müsademesi oldu (Aşdir A---). İki takım düşman Der Divan'dan Burka'ya gitti. Düşman Der Divan garbında ve Ebu Şukdim cenubunda tahkimat yapıyor. Ebu Şukdim, Ebu Koş postalanmıza düşman makineli ateşi yaptı.

15 Kânunusani 1334 [15 Ocak 1918] (Salı) Nablus. Güneş.

14/15 Kânunusani, 24. Fırka ileri mevâziinden çıkan zabıt keşif kolu makineli ateşiyle karşılanıp, avdet etti. Der Divan'a giden keşif kolumuz köyde düşmana tesadüf etmedi. Düşman keşif kollannın ara sıra geldiği anlaşıldı. Düşman Burka garbında tahkimat yapıyor. Düşman topçusu Beyt el Lo, Atara, Şeyh Katrevani, Bir ez Zid, Tayyibe, Necme, Ramun, Arak İbrahim'e ateş etti. Şimâl-i garbdan El-Muntar'a ilerleyen iki manga, avcı Han Hatrur'daki topçumuzun ateşiyle Ebu Veys'e çekildi. Der Dozi'den Marsaba'ya gelen 20 düşman süvarisi El-Muntar'daki keşif kolumuzun ateşiyle geri döndü.

16 Kânunusani 1334 [16 Ocak 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. Düşman topçusu Der Ebu Meşel'e, Bir ez Zid'e, Şeyh Abdullah tepesine (ziyadece), Ramun, Ras et Tavi'l'e ateş etti. 3. K[af] ileri mevâziine yanan bir düşman keşif

kolu tard edildi. Ebu Şukdim, Şeyh Abdullah tepesine düşman makineli ateş yaptı. Düşman Der el Kudüs şimali, Kibah şimali ve Et-Tire hattında esaslı tahkimat yapıyor. Bermutat düşman tayyare faaliyeti oldu.

17 Kânunusani 1334 [17 Ocak 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Birinci Fırka'dan çıkanları bir keşif kolu kendisine takarrüp eden bir düşman keşif kolunu tard etti. El-Mersus şark yamacında görülen iki manga düşman askeri, keşif kollarımızın ateşiyle def edildi. Düşmanın tayyare faaliyeti bermutad. Düşman topçusu Bir ez Zid, En-Necme, Ramun, Ras et Tavi, Ayn Nar'a, Han Hatrur'a ateş etti.

18 Kânunusani 1334 [18 Ocak 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Beyt İba'ya gidip 72Y mevlidini istima ettim. 11 düşman tayyaresi Sebastiya istasyonu civarına bilatesir bomba attılar. Tayyare faaliyeti. Saat 4 evvelde Şeyh Abdullah tepesine taarruzla, saat 6,5 evvelde zabt etti. Mukabil taarruz ve topçu himayesiyle 58Y tarafından istirdat olundu (10 şehit, 23 mecruh, 9 kayıp). Düşmanın dört taburu akşam takviye edilerek karanlıkla beraber (Dura)'ya ilerlediğinden ileri mevzi tahliye olunarak Hırbet Bir ez Zid, Cutna şimali ve Ayn Siniya, Yebrud, Tel Azur cenubu hattına alınmıştır. Düşman topçusu Ramun, Kubbet er Ramamane, Han Hatrur ve El-Muntara ateş etti. (El-Mersus)'dan şarka ve diğeri El-Muntara ilerleyen iki düşman keşif kolu, keşif kollarımızın ateşiyle tard edildi. Der Dozi'den bir düşman keşif kolu Marsaya kilisesine gitmiştir.

19 Kânunusani 1334 [19 Ocak 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. Düşman terk ettiğimiz hattı tutmadı, Şeyh Abdullah tepesi cenubunda tahkimat yapıyor. Ebu Şukdim, Ebu Koş'ta keşif kollarımız vardır. Saat 3 sonrada iki bölük düşman piyadesi Ayn Bidud cenubundaki tepeye avcı halinde takarrüp etti. Ayn Bidud boştur. Der Divan'da düşman görüldü. Burka, Der Divan arasındaki üç düşman taburu El-Bire'ye girerek, tebdilen yerine üç tabur geldi. Rantis'e 30 düşman neferi girdi. Düşman topçusu Hırbet İbn el Leben'e, Tayyibe, Ramun, Ras Tavi, Arak İbrahim, Han Hatrur ve El-Muntara ateş etti. Bermutat-tayyare faaliyeti oldu. Dördüncü Ordu tekrar teşkil ve Mersinli Cemal Paşa, kumandan tayin olundu.

20 Kânunusani 1334 [20 Ocak 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. Düşman topçusu Bir ez Zid, Ramun, Ras et Tavi, Han Hatrur, Umm Deziz cenubuna ateş etti.

Tayyare faaliyeti oldu. 8 düşman tayyaresi bilazaiyat Sebastiya civannda (Dar eş Şark) karye ve etrafını 50 bomba ile dövdüler, topçu ateşleriyle karşılandı. Bir İngiliz tayyaresi 8. Ordu cephesine düştü, bir İngiliz esir edildi. Rantis'den 30 düşman neferi gelip El-Leben'i işgal etti ise de, tekrar çekildiğinden süvari postamız tekrar El-Leben'i işgal etti. Surdah civannda düşman efradı görüldü. Düşman Şeyh Abdullah cenubunda gece tel örgüsü yapmıştır. Şeyh Abdullah civannda yapmak istediği tahkimata topçu ateşimizle mâni olduk. Topçu 12Y, 3T kadranlı cebel 3. Kolordu karargâhına muvasalat etti.

21 Kânunusani 1334 [21 Ocak 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş.

20/21 Kanunusani, süvari fırkamız Rantis'e bir bölük sürdü. Düşman ve ahali yoktur. Bugün 54. Fırka'dan Rantis'e bir keşif kolu geldi. [LEKE] Şi-teyn'den Cemala'ya giden düşman keşif kolu Der Ebu Meşel'deki postamızın ateşiyle geriye dönerek, Der el Kudüs'e gitmiştir. 20/21 Kânunusani, gece saat 9 sonrada Ramun şimâl-i garbında piyade ateşi ve tenvir tabancası ve çan sedası işitildi (bizde değil düşmanda). Düşman Ayn Bidud cenubuyla Surdah civannda tahkimatla meşguldür. Muhmas'a ilerleyen düşman keşif kolu ateşle tard edildi. Tayyare faaliyeti. Düşman topçusu Ebu Koş, Tayyibe, Ras et Tavis, Arak İbrahim, El-Muntara ateş etti. Bizim topçu da Şeyh Abdullah tepesine ateş etti.

22 Kânunusani 1334 [22 Ocak 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Zevalde, 6 düşman tayyaresi Sebastiya'ya bilatesir bomba attılar. Düşman topçusu Şeyh Katrevani, Hırbet Bir ez Zid, Ayn Sina, Burc ber Davil, Tel Azur, Ramun, Ras et Tavis, Ayn Kare, Han Hatrur, El-Muntara ateş etti. Bire civannda düşmanın bir sabit balonu görüldü. Ayn Bidud, Cutna'ya düşman keşif kollan gelip avdet ettiler. İki düşman keşif kolu Marsaya ve Cebel-i Dinar'a gelip, Der Dozi'ye avdet ettiler.

23 Kânunusani 1334 [23 Ocak 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş.

22/23 Kanunusani, keşif kolumuz Ayn Bidud'un şimâl-i şarkında düşman ileri karakoluyla müsademe ederek avdet etti. Düşman topçusu Atara, Ayn Siniya, Selvad şimâl-i garbı ve bu civardaki şose aksamını dövdü. Ras et Tavis, Arak İbrahim, Ayn Kare, Han Hatrur, El-Muntara da düşman topçusu ateş etti. Tayyare faaliyeti bermutat. Kudüs, El-Bire arasında düşmanın sabit balonu vardır.

24 Kânunusani 1334 [24 Ocak 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Düşman topçusu Tel Azur, Ras et Tavi, Arak İbrahim, Ayn Kare, El-Muntara ateş etti. Düşmanın Ebu Şukdim ve Dura'ya keşif kollan gelip gitti. Gece düşman Şeyh Abdullah'ta tahkimat yapıyor. Cutna cenubunda keşif kolumuz müsella yedi kişiye tesadüfle, ikisi meyyiten, birini hayyen derdest etti. 9 tayyare Sebastiya ve civannda dolandı. El-Bire, Kudüs arasında düşmanın bir sabit balonu görüldü. Ramun 2. Kolorduca bir bölükle işgal olunarak, 3. Kolordu bir taburunu Tayyibe'de cem etti.

25 Kânunusani 1334 [25 Ocak 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Düşman topçusu 3. Kolordu hatt-ı aslîsinin nukat-ı muhtelifesini ziyadece dövdü. Bilhassa Bidud civanndaki şose aksamına ateş etti. Ras et Tavi, Ramun, Arak İbrahim, El-Muntara dahi düşman topçusu ateş yaptı. 6 düşman tayyaresi Havara'ya 25 bomba attı, bir revir çadını tahrip etti, iki mecrhumuz var. Bermutat tayyare faaliyeti ve El-Bire, Kudüs arasında düşmanın sabit balonu yükseldi. Şeyh Abdullah tepesinden tahkimat yapan düşmanı topçu ateşimizle dağıttık ve bir keşif kolumuz dahi aynı düşmanı piyade ateşiyle taciz etti. Rantis'e bir düşman piyade bölüğü girdi. 53. Fırka keşif kollan bilmüsademe şimale çekildiler. Köylülerin ifadesine göre İngiliz askerleri üç ay istirahat almışlarmış.

26 Kânunusani 1334 [26 Ocak 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş, bulutlu. Düşman topçusu Bidud, Tel Azur, Selvar cenubu, Tayyibe şimali, Ramun garbı, Ras et Tavi, Arak İbrahim, El-Muntara ateş etti. Tayyare faaliyeti. El-Bire civannda bermutat yükselen düşman sabit balonuna bir tayyaremizin takarrübüyle balon derakap nüzûl etti. Topçulanmız Şeyh Abdullah'taki tahkimat yapan İngilizleri dövdü. Ebu Koş cenûb-ı şarkında düşman kuvveti görüldü ve düşman Ebu Koş cenubuna iki makineli tüfek yerleştirdi. El-Muntara şimaline gelen beş piyade mangası Vadi-i Deakin'de kayboldu. 48. Fırka, 600 nefer Tafile'de mağlup ve kumandan Hamid Bey'in şehadeti üzerine Gerger Süvari 7Y ve cebel bataryasının sevkini, grubunun emriyle 20. Kolordu'ya tebliğ ettim.

27 Kânunusani 1334 [27 Ocak 1918] (Pazar) Nablus. Yağmur. Düşman topçusu Ras et Tavi, El-Muntara ateş etti. El-Bire civanndaki düşman sabit balonu bugün yükseliş, kısaca bir müddet sonra indi. Şeyh Abdullah gerisinde müctemi bir düşman taburu görüldü. Cutna cenubuna ilerleyen keşif kolumuz iki kilo-

metre cenubundaki bir siperden bir düşman mangasının âcilen Surdah'a çekildiğini gördü. Rantis'e 54. Fırka'dan bir keşif kuvveti girdi.

28 Kânunusani 1334 [28 Ocak 1918] (Pazartesi) Nablus. Yağmur, mütebeddil. Düşman Cutna'nın iki kilometre cenubundaki mevziden postamıza makineli ateşi yaptı. Düşman topçusu El-Muntara ateş etti. Marsaya kilisesine sürülen keşif kolumuz, orada iki ihtiyar hizmetçiden başka kişi bulamadılar.

29 Kânunusani 1334 [29 Ocak 1918] (Salı) Nablus. Güneş, mütebeddil. Mezire, Kule, Rantis düşmandan halidir. Düşman topçusu Bir ez Zid, Ramun, Ras et Tavail, El-Muntara ateş etti (hafif tayyare faaliyeti). Düşman balonu El-Bire civarında yükseldi. Der Dozi'ye kadar yaklaşan keşif kolumuz düşmandan eser görememiştir. Bir bölük düşman piyadesi Der Ebu Meşel'e taarruz etmiş ise de, iki buçuk saat müsademedi sonra Şukbah ve Kibyah cihetine tard olundu.

28/29 Kânunusani, Ur el Mezra'a yüz Arab usatı taarruzla 26 neferimizi esir ve üç mavnayı zapt ettiler ve Der Nizam köylülerinin ifadesine göre Lud'da elli bin Tunuslu İslam askeri, İslamla muharebeden istinkâf ve isyan etmişlerdir.

30 Kânunusani 1334 [30 Ocak 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş, mütebeddil. Düşman topçusu Ras et Tavail, Han Hatrur, El-Muntara ateş etti. Tayyare faaliyeti. El-Bire civarında düşman sabit balonu bermutat yükseldi.

29/30 Kânunusani, Cutna'nın birbuçuk kilometre cenubunda şose şarkındaki tepede, düşman siperler inşa etmiştir. Cutna cenubunda keşif kolu müsadematı oldu. Düşman keşif kolu geri çekildi. Ebu Şukdim düşmandan halidir. Der Ebu Meşel'e ilerleyen düşman keşif kolu, oradaki postamıza bir müddet makineli ateşi yapıp, çekilmiştir. Surdah şarkındaki bir bölük düşman avcısı topçu ateşimiz altına alındı.

31 Kânunusani 1334 [31 Ocak 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Saat 5 evvelde bir düşman taburu (Muhmas)'a taarruzla, oradaki postalanımızı, badehu Tel el Suvan'daki bölüklerimizi bir kilometre şarkdaki tepeye ricate icbar ve Tel es Suvan'ı işgal etti. Kubbet Rumamane ve Ras et Tavail'deki topçularımızın ateşiyle, düşman tevkif edildi. Düşman topçusu Bir ez Zid, Selvar, Tel Azur, Tayyibe, Ras

et Tavis, Arak Ibrahim, Ras el Necile, El-Muntara ateş etti. Havara'ya üç düşman tayyaresi geldi. Topçu ateşiyle tebit olundu. Düşman sabit balonu bermutad Tel el Ful civarında yükseldi.

30/31 Kânunusani, Surdah ve Dura köylerindeki düşmana karşı bir müddet topçu taciz ateşi yaptık. 30 düşman neferi Ebu Meşel'e ilerleyip, postamızla badehmüsademe Şukbe'ye döndü.

1 Şubat 1334 [1 Şubat 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Şeyh Abdullah, Dercat tepelerine baskı yapan kıtaatımız, düşmana 70 telefât verdirip, bir mecruh (53. Fırka) esir alarak avdet etti. 1 şehit + 2 mecruh = 7. Ur el Mezraa'ya giden motorumuz, orada düşmana tesadüf etmedi. Orada kalan mavnaları aldı getirdi. Düşman topçusu Leben, Tel Azur, Selvar, Atar, Rantis, Ras et Tavis, Arak Ibrahim, El-Muntara ateş etti. Tayyare faaliyeti ve bermutat düşman balonu Tel el Ful civarında yükseldi. Marsaya ve Cebel-i Dinar'da düşman olmadığı, oraya giden keşif kolumuz tarafından bildirildi.

2 Şubat 1334 [2 Şubat 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş.

1/2 Şubat, keşif kollanımız (Muhmas'ı) düşmandan hali buldu, işgal ettiler. Der Divan ile Ramun arasına sürülen keşif kolu Vadi-i Meczen'de düşman görülmeydi. Der Divan'dan ateş yedi. Bugün bir düşman bölüğü (Rantis) 'i işgal edip, saat 4 sonrada tekrar çekildi. Düşman topçusu Tel Azur, Selvar, Ras et Tavis şimali, Arak Ibrahim, El-Muntara ateş etti. Bugün badezzeval iki düşman taburu açılmış olarak, Şeyh Abdullah tepesine geldiler. Üzerlerine düşman topçularımız ateş etti. Düşmanın Et-Tur ile Safat arasında büyük bir çadırılı ordugâhı görüldü. İki düşman taburdan Tur'dan Anata'ya gelip, diğer iki tabur oradan Tur'a avdet etti. Marsaya'dan garba giden keşif kolumuz bir düşman piyade bölüğünün Der Dozi şimalinde tahkimat yaptığını gördü. Bermutat tayyare faaliyeti oldu ve El-Bire civarında düşman sabit balonu yükseldi.

3 Şubat 1334 [3 Şubat 1918] (Pazar) Nablus. Güneş.

2/3 Şubat, keşif kolumuz Der Divan'ı boş bulup, işgal etti. Düşman keşif kollannın ara sıra geldiği anlaşıldı. ---n'de düşmanın iki taburdan fazla kuvveti vardır. Cutna cenubuna takarrüp eden iki düşman mangası, tard olundu ve keşif kuvveti müsadematında bir neferimiz şehit oldu. Tayyare faaliyeti bermutat. Bu-

gün Yafa şimalinde düşman sabit balonu yükseldi. Düşman topçusu Rantis, Bir ez Zid, Ras et Tavis, El-Muntara ateş etti. Surdah ve Dercat'taki (Şeyh Abdullah şarkı) düşman siperlerine müessir topçu ateşi yaptık.

4 Şubat 1334 [4 Şubat 1918] (Pazartesi) Nablus. Yağmur. 19. Fırka'nın (6 Şubat)'da Tul Kerem'de toplanması ve Sekizinci Ordu cephesinde bir fırkayı (16.) tebdili emrolunduğundan, 77Y bugün hareket etti. Sekizinci Ordu'daki 59Y aksamı Eriha'ya muvasalat etti (24 zabıt, 207 nefer, 122 hayvan, 10 makineli). Düşman topçusu Rantis ile Der Ebu Meşel, Mezire şarkına, Tel Azur, Dura garbı, Selvar ve Burc Mesan arasına ve 24. Fırka ileri mevaziine, Kubbet er Rumamane, Ras et Tavis, El-Muntara ateş etti. 24. Fırka'dan 2 şehit + 1 mecruh = 3 vardır. Bizim de obüslerimiz Surdah, Şeyh Abdullah, Dercat'taki düşman siperlerini dövdü. Cemala şimalinde düşman nöbetçileri görüldü.

3/4 Şubat, Surdah şimâl-i şarkında düşman dört mangalık siper yaptı. Bir alay düşman süvarisi ve birçok araba ve otomobillerle Et-Tur'dan Nablus istikametine hareket ettiler. Düşmanın 8 saatte El-Muntar ve El-Bire'den Eriha'ya taarruz edeceği, casuslarımız tarafından bildirildi. El-Bire'de sabit balon bermutat yükseldi. Bir düşman tayyaresi Burc Ber Davil civarındaki kitaatımıza tesirsiz makineli ateşi yaptı. Bir tayyaremiz de El-Bire'ye sekiz bomba attı. 22. Kolordu karargâhına 14 düşman tayyaresi bomba ve makineli ile taarruz etti. Tayyare keşfine nazaran El-Bire şimalinde bir fırka düşman vardır.

5 Şubat 1334 [5 Şubat 1918] (Salı) Nablus. Yağmur. Ayn Siniya cenûb-ı garbındaki postamıza bir düşman keşif kolu baskın yaptıysa da, tard edildi (3 şehit + 3 mecruh). Bir ez Zid'in cenûb-ı şarkındaki postamıza takarrüp eden düşman keşif kolu, tard edildi. Topçumuz Şeyh Abdullah ve Dercat tepesine taciz ateşi yaptılar. Bilmukabele düşman topçusu Bir ez Zid ve Cutna'yı ateş altına aldı.

4/5 Şubat, Surdah'a baskın yapmaya giden tabur (Birinci Fırka'dan) düşmanın mukabelesi üzerine avdet etti. Düşman topçusu Ras et Tavis şimaline, Arak İbrahim'e, El-Muntara ateş etti. Grup kumandanı süvari fırkasını toplamak istediye de, 3. Kolordu'nun zaafî cihetiyle bunun muntıkası işgal edemeyeceği bildirildi, vaz geçildi.

6 Şubat 1334 [6 Şubat 1918] (Çarşamba) Nablus. Yağmur. Kudüs cephesinde İngiliz menzillerinde kolera zuhur etmiştir. Saat 4 evvelde bir düşman bölüğü Beyt ez Zid cenubundaki dereye sokulup postalarımıza baskın yaptıysa da, ateşle tard edildi. Bir düşman süvari bölüğü Dercat cenubundan El-Bire'ye giderken topçumuz tarafından ateş edilmiştir. Düşman topçusu Kubbet er Ramamane, Han Hatrur, Şeyh Katrevani, Cutna, Selvar, Tel Azur, El-Muntara ateş etti. Leben karşısına gelen düşman bölüğü, süvari fırkası ve 7. Fırka tarafından müstereken def ve tebit edilmiştir.

7 Şubat 1334 [7 Şubat 1918] (Perşembe) Nablus. Yağmur. Saat 4,45 evvelde Ayn Siniya cenubundaki postamıza takarrüp eden onbeş kişilik bir düşman keşif kolu, ateşle tard edildi. Kafkas cephesinde Kelkit zabt olundu.

8 Şubat 1334 [8 Şubat 1918] (Cuma) Nablus. Yağmur.

7/8 Şubat, düşman Bir ez Zid'in garb şimaline ve biz dahi Ayn Bidud'un cenubuna birkaç top attık. Bir düşman keşif kolu Şeyh Abdullah şimalinden ilerleyip postalarımız arasına sokulmak istediye de, bomba ve top ateşiyle tard edildi. Badel--- kuvvetli düşman keşif kollan Vadi-i Kabus'tan Vadi-i Rezal'e inmek istediye de ateşle tard olundular.

9 Şubat 1334 [9 Şubat 1918] (Cumartesi) Nablus. Yağmur. Düşman topçusu (Atara)'ya bir mermi attı. Düşman Rantis'i işgal etti.

10/ 2/ 1334 [10 Şubat 1918] (Pazar) Nablus. Yağmur, mütebeddil. Düşman topçusu Bidud'un garbına ve Arak İbrahim tepesine birkaç mermi endaht etmiştir. Ukrayna ile musalaha imza edildi. Badelgurûb Cutna'ya sokulan 50 düşman ateşle tard edildi.

11 Şubat 1334 [11 Şubat 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Habas Cami'inde namaz-ı şerif hatm ettik. Düşman topçusu Şeyh Katrevani, Cutna, Ayn Siniya, Bidud, Tel Azur, Ras et Tavi, Arak İbrahim, Han Hatrur, Muntara ateş etti. Kubar'a ileri sürülen süvari keşif kolumuz, Der Amar, Mezraa, Kabile muntakasında düşmanın toplu kıtasını görmedi. Tayyare faaliyeti oldu. Düşmanın Yafa civarında ve El-Bire civarında ayrı ayrı birer sabit balonu görüldü. Hakan-ı Sâbık Abdülhamit

Han vefat etmiştir. Rusya Hükümeti askeri terhis ederek hâl-i sulh ilan etmiştir. Dördüncü Kolordu Üçüncü Ordu'ya rabt edildi. Cemale şimaline ilerleyen bir düşman bölüğü, Der Nizam postamızın ateşiyle geri döndü. Der el Lo'ya bir keşif kolumuz girdi, burada düşman yoktur.

12 Şubat 1334 [1 Şubat 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Abud'a takarrüp eden düşman takımı Abud, Der Ebu Meşel postalarımızın ateşiyle çekildi. Şukbe-Şiteyn'den Der Ebu Meşel'e ilerleyen iki düşman takımı zayıatla tard edildi. 3 mecruhumuz vardır. Beyt el Lo cenubunda 25 düşman zabitanın istikşafat yaptıkları haber alındı. Der Divan'ın şimâl-i garbındaki düşman mevziine yaptığımız baskında, orasını düşmandan hali bulduk. Saat 4 evvelde topçularımız Şeyh Abdullah ve Dercat'a ateş açtı, düşman topçusu mukabele etti. Bugün düşman topçusu Tel Azur, Ras Tavi, Han Hatrur civanna ateş etti. Topçularımız Şeyh Abdullah cenubunda tahkimat yapan düşman efradını dağıttı. Tayyare faaliyeti oldu. Mülebbes ve Er-Ram cenubunda birer sabit balon yükseldi. Marsaya'nın şimâl-i garbindan ve ayrıca garptan El-Muntara yanaşan iki düşman keşif kolu ateşimizle def edildi. Der Dozi civarında düşmanın süvari faaliyeti meşhut oldu. 7. Fırka El-Mezire civarında 75. İngiliz Fırkası'ndan bir Hindli'yi esir etti.

13 Şubat 1334 [13 Şubat 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş, bulutlu. Gece Şeyh Abdullah ve Dercat tepelerine taciz ateşi yaptık. Düşman topçusu Ras et Tavi ve Cebel Ektef'e ateş etti. Bu sabah Ebu Şukdim şarkında keşif kolu müsademesi oldu. Düşmanın on nefer zayıatı, bizim üç mecruhumuz vardır. Bir düşman alayı, bir batarya şimalden Kudüs civarındaki Et-Tur'a gelmiştir. Tayyare faaliyeti bermutad.

14 Şubat 1334 [14 Şubat 1918] (Perşembe) Nablus. Bulutlu. Bu sabah düşman Tel es Suvan'a taarruzla, oradaki bölüğümüz geri çekilmiştir. Düşmanın Tel es Suvan şarkında iki bölüğü, Muhmas cenûb-ı şarkında iki bölüğü ateşimizle tevkif olundu, 11 şehit + 13 mecruh + 9 kayıp = 33. Ebu el Hindi cenub sırtlarında bir düşman bölüğü ateşimizle tevkif edildi. Der Dozi ve Marsaya'dan ilerleyen bir düşman süvari bölüğü, oradaki keşif kolumuzun ateşiyle geri çekildi. Düşman topçusu Bir ez Zid, Selvar, Tayyibe'ye ateş etti. Topçularımız Ebu Şukdim civannı dövdü.

15 Şubat 1334 [15 Şubat 1918] (Cuma) Nablus. Güneş ve bulutlu. İki piyade fırkası cenubdan Remle istikametine yürüdü. Beyt el Lo şimaline ilerleyen 30 düşman ve bir nizam postamızla ateş teati etti. 3. K[af], 14/15 Şubat, Der Divan şimâl-i garbına yaptığı baskında düşmanın iki bölüğüyle müsademe olunarak düşmana telefât verdirildi. 5 mecrhumumuz var. Bugün Der Divan'a ilerleyen düşman, taarruzla tard olundu ve beş maktul bıraktındı (60. Fırka'dan). Ayn Kara'ya yavaşan düşman takımı ateşle tebit edildi. Düşman topçusu Hırbet Bir ez Zid, Şeyh Katrevani, Atara, Selvar, Tel Azur, Tayyibe, Ramun, Ras et Tavi, Arak İbrahim, Vadi-i Rezale ateş etti. Tayyare tarassudatıyla Şeyh Abdullah civannı obüsle dövdü. El-Bire'de düşman balonu, tayyare faaliyeti bermutat.

16 Şubat 1334 [16 Şubat 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. Brokis (3. Süvari) ve Mezraa üzerinden Turmesiya'ya (3. K[af]) geldim. Tayyare faaliyeti, sabit balon bermutat. Zevalde düşmanın bir piyade bölüğü Rantis'in şimali sırtlarını işgal ve Leben'deki süvari postamızla badelmüsademe ricat ve Rantis'i tahliye etti.

15/16 Şubat, Der Divan'a giden keşif kolumuz ateşle karşılandı. Kubbet er Rumamane'ye avdet etti. Ras et Tavi garbına karşı ilerleyen düşman keşif kolları tard edildi. Muhmas cenubunda düşman elinde bulunan 622 tepe keşif kollarımız tarafından işgal olundu. Düşman topçusu Cutna şimalini, Bidud, Ramun, Ras et Tavi, Han Hatrur civannı dövdü. Topçularımız Dercat şarkında müctemi bir düşman kıtasını dağıttı.

17 Şubat 1334 [17 Şubat 1918] (Pazar) Turmesiya. Güneş. Tayyibe ve Kubbet Rumamane üzerinden Eriha'ya geldim. Tayyare faaliyeti ve sabit balon bermutat. Düşman topçusu Ayn Siniya, Selvar, Tel Azur (ziyadece), Ras et Tavi (ziyade), 600 tepeye ve garbına ve El-Muntara ateş etti. 163Y Kubbet el Rumamane'deki 32Y'yi tebdil etti.

18 Şubat 1334 [18 Şubat 1918] (Pazartesi) Eriha. Güneş, mütebeddil. Han Hatrur, Nebi Musa, Şeria köprüsünü dolaştım. Tayyare faaliyeti, sabit balon bermutat. Beyt el Lo'ya bir düşman keşif kolu girip avdet etti. Surdah'a gelen düşman mekkârleri topçu ateşimizle geri döndü. Dura şimalindeki tepede keşif kolu faaliyeti oldu. Düşman mezkûr tepeye 70 nefer sevk ve 9 manga ile Dura'yı işgal

etti. Düşmanın hayli telefâtı vardır. Bir nefer şehidimiz var. Düşman Er-Ram'dan Muhmas'a yol yapmaktadır. Yolda düşman faaliyeti çoktur. Bir düşman sahra bataryası Muhmas yakınına geldi. Saat 5 sonrada garptan bir alay gelip nısfı Muhmas, nısf-ı diğeri Der Divan'a doğru ilerledi. Düşman topçusu Der Ebu Meşel, Abud, Kubbet er Rumamane, Ras et Tavail, Arak İbrahim, Han Hatrur'a ateş etti. Topçumuz Muhmas şarkındaki bir düşman takımını ateşle dağıttı. Almanlar Durnaburg'u işgal etti.

19 Şubat 1334 [19 Şubat 1918] (Salı) Eriha. Güneş, mütebeddil. El-Necme, Kefr Malik üzerinden, Turmesiya'ya geldim.

18/19 Şubat, düşman topçusu Bir ez Zid mevaziimize ateş etti. Bütün gece El-Bire istikametinden otomobil sesleri işitildi. Düşmanın bir takım kuvveti bugün Beyt el Lo'nun şimaline ilerleyip Der Nizam postamızın ateşiyle ricat etti. Cemala şimaline ilerleyen diğeri bir düşman takımı dahi geri çekildi. Düşman Der Ebu Meşel'e birkaç mermi attı. Dercat tepesinin şimaline ilerleyen bir düşman bölüğü, topçu ateşimizle geri çekildi. 18/19 Şubat, saat 9,30 sonrada düşman Tel es Suvan'ın bir kilometre şarkındaki Eretepe ileri mevziimizi, 150 piyadesiyle zabt ve sabaha karşı 600 tepiyi dahi işgala muvaffak oldu. Ramun'daki bölüğümüz, düşmanın taarruzu üzerine Ebu Reşid'e çekildi. Bir düşman taburu Der Divan'dan Kubbet er Ramamane'ye ilerledi. Düşmanın topçu istihzaratından sonra, üç taburla taarruz ederek, Ras et Tavail'i zabt etti. Kıtâatımız 600 tepe, Ras et Tavail hattının bir kilometre şarkında müdafaa ediyor. Arak İbrahim'i işgal eden düşman, iki taburla Vadi-i Rezal'e ilerlemek istediye de tevkif olundu, 3 esir alındı (60. Fırka'dan). İfadelerine nazaran 53. Fırka Üçüncü Kolordu cephesindedir. 74. Fırka Remle'ye istirahatete geçmiş ve ahiren Kudüs'e avdet etmesi melhuzdur. Dört düşman taburu şose tarafından Han Hatrur'a ilerliyor. Şoseden ilerleyen üç zırhlı otomobil, topçu ateşimizle kaçınıldı. Bir düşman taburu El-Muntar'ı işgal etti. Bir bölük Masaba'dan Kastellun'a yürüdü. Kastellun Hırbet Samara arasında düşmanın kuvvetli süvari kıtaatı görüldü. Bir süvari bölüğü Tabk el Katre'ye yürüdü. 3. Kolordu Mezraa Kabile, Ebu Koş, Surdah, Dura, Ayn Bidud, Ramun istikametlerine kuvvetli keşif kolları sürdü, 20.'ye yardım ediyor. Ebu Koş'a giden kolumuz, düşman postasını geri sürdü. Ramun'dan şarka ilerleyen düşman piyadesi, Tayyibe'den gönderilen bölüğün yan ateşiyle Ramun'a çekildi. Topçularımız Ramun'u ve müsait hendekleri döv-

dü. Düşman obüsleri Tel Azur'u ve Tayyibe'yi dövdü. Sabit balon bermutat. Bir tayyaremiz Surdah civarına düştü. İki düşman tayyaresi Ramun cihetine düştü. Saat 5 sonrada iki düşman taburu Surdah'a geldi.

20 Şubat 1334 [20 Şubat 1918] (Çarşamba) Turmesiya. Yağmur. Tur Azur, Burc Lisani badetteftiş Nablus'a avdet ettim. Grup Karargâhı Şam'a nakledilmeye başladı. Cemala şimalinden bir düşman takımı Der Ebu Meşel postamızla müsademe edip çekildi. Düşman Der Ebu Meşel ve Abud arasını topla dövdü.

19/20 Şubat, 3. K[af] topçusu Ramun ve Surdah civanna ateş baskını yaptı. Düşman topçusu Bir ez Zid, Selvar, Tel Azur, Der Cerir'i dövdü (1 zabıt, 7 nefer şehit ve 4 nefer mecruh). Topçumuz Surdah, Ayn Bidud, Şeyh Abdullah şarkını dövdü. Ramun'dan şimale ilerlemek isteyen düşman piyadesi, kıtaatımız tarafından Ramun'a sürüldü. Tayyare faaliyeti sabit balon bermutat. 19/20 Şubat, Han Hatrur karşısındaki düşmana baskın yapılarak, telefata tard ve Han Salih'e kadar takip ve bir otomatik tüfek igtinam olunmuştur. Düşman topçusu 19/20 Şubat'ta muntazam fasılalarla Kubbet er Ramamane, Ras et Taviş şarkı, Han Hatrur civarını dövdü. Düşman iki piyade ve bir süvari fırkasıyla taarruz etti. Düşmanın kuvâyı fâikası en ziyade Han Hatrur-Cebel Ektef hattına hücum ve Han Hatrur'u zabt etti. Badezzeval iki düşman piyade livasının Ras et Taviş şarkına taarruzu tevkif olundu. Şiddetli topçu istihzaratından sonra düşman Cebel Ektef'te zabt olundu. Bir süvari fırkası ve iki piyade taburu Cebel Kamum-Tabk el Kuneytra hattını zabt etti. 20. K[af] Kubbet er Ramamane, Ras el Kudüs şarkı, Vadi-i Kelet Yanriz, Kafe Hadez, 141 Nebi Musa, Dehibat hattını müdafaa ediyor. Saat 7 sonrada, 20. K[af] ricate başladı. Düşman takip etmedi, muharebe sükûnet buldu. 163Y ve 151Y, 2T ve bir batarya ve bir süvari bölüğü En Necme hattına terk olundu ve 3. K[af] sol cenahı Kefr Malik, Ramun hattına alındı. Şeria köprüsü başında 76Y ve hücum bölüğü 26. ve 150Y 1T ve iki top bıraktı. Dün Bayburt'u işgal ettik.

21 Şubat 1334 [21 Şubat 1918] (Perşembe) Nablus- Yağmur-

Bir düşman bölüğü Cemala şimâl-i garbında görüldü. Bir takım Beyt el Lo'dan, şimalindeki postalarımız arasına ilerileyen bir düşman keşif kolu tard edildi. Saat 4 evvelde, Ramun'a ateş baskını yaptık ve Dura tepesini topçumuz dövdü. Düşman topçusu Bir ez Zid, Cutna, Ayn Siniya, Bidud, Kefr Ata, Ayn Bidud ve şimâl-i garbı, Tel Azur ve Tayyibe'ye ateş etti. Saat 3 sonrada, düşmanın bir

süvari fırkası Ayn Cemal, Eriha, Ayn Sultan'da ordugâha girdi. Eriha şarkına ilerleyen düşman keşif kolları, ateş altına alındı ve saat 4,30 sonrada bir düşman keşif kolu Vadi-i Avca'ya ilerlemiş ise de, tard olundu. Düşmanın beş tayyaresi Nebi Musa üzerinden şimale geçtiler.

22 Şubat 1334 [22 Şubat 1918] (Cuma) Nablus. Yağmur. Der Nizam'in iki kilometre şimâl-i garbına gelen bir düşman bölüğü, postamızla müsademe etti. Tayyibe'nin cenûb-ı garbında keşif kolu müsademesi oldu. Dercat ve Şeyh Abdullah tepelerindeki düşman piyadeleri, topçu ateşimizle dağıldı. Düşman topçusu Hırbet Bir ez Zid, Cutna şimaline, Ayn Siniya, Tel Azur, Tayyibe'ye (bombardıman) ateş etti. Ayn Duk'dan Vadi-i Avca'ya yanaşmak isteyen iki düşman keşif kolu, tard edildi. Bir keşif kolumuz Ayn Duk'a kadar ilerledi. Akşama kadar Eriha'ya 51 yük otomobili geldi. Eriha'dan şarka ilerleyen bir binek otomobili, topçu ateşimizle kaçtı. Eriha şarkında keşif kolu müsadematı oldu ve ateş mesafesine yanaşan düşman keşif kolları, topçu ateşi altına alındı. Düşmanın iki süvari livası ve iki tabur piyadesi Eriha'dan Kudüs istikametine geri avdet ettiler.

23 Şubat 1334 [23 Şubat 1918] (Cumartesi) Nablus. Yağmur. İkinci Ordu Halep'te işe başladı. Düşmanın bir bölük piyadesi Cemala şimaline gelip avdet etti. Ebu Şukdim'den Kubar'a ilerleyen düşman keşif kolu, Birinci Fırka Süvari Bölüğü postasının ateşiyle def edildi. Bir keşif kolumuz Ramun'un şimâl-i garbına ilerleyip düşman postalarına ateşle zayıat verdirdi. Düşman topçusu Bir ez Zid, Ayn Siniya, Burc Lisane, Tayyibe'ye endaht etti. Düşmanın Eriha civarında bir liva piyade ve bir liva süvarisi görüldü. Serköprü'ye ilerleyen bir takım düşman süvarisi, topçu ateşiyle tard edildi. Eriha cenubunda talim eden bir düşman taburu ateş altına alındı. Bir alay süvari Eriha garbindan Ras et Tavl'e gitti. Düşmanın bir takım süvarisi Eriha'nın beş kilometre şimalinde keşfiyat icra ederken, topçu ateşiyle tard edildi. Ruslar tekrar musalahaya mecbur oldular. Mamahatun istirdat olundu.

24 Şubat 1334 [24 Şubat 1918] (Pazar) Nablus. Yağmur. 7. Ordu Şeria'nın şarkında, yeni bir mıntukaya memur edildi. Tayyibe cenubundaki postamıza takarrüp eden düşman keşif kolu, ateşle tard edildi.

23/24 Şubat, Şeyh Abdullah Dercat tepelerine, Cebel Haraşe'deki düşman or-

dugâhlanna topçu ateş baskını yaptı. Dün Eriha'ya düşmanın büyük bir topu geldiğini muhacirler ifade ediyor. Dercat tepesinde tahkimatla meşgul düşman taburu, topçu ateşiyle dağıtılmıştır. Düşman topçusu Burc Berdavi, Burc Lisane, Tel Azur'a ateş etti. Trabzon istirdat olundu.

25 Şubat 1334 [25 Şubat 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Cevat Paşa geldi vaziyeti görüştük.

24/25 Şubat, Üçüncü Kolordu'da topçu ateşi teati olundu. Der Nizam ve Der Ebu Meşel arasındaki postamızı düşmanın bir takım piyadesi tard etti. Bilâhire düşman sıkıştırıldı ve postamız eski yerini istirdat ve işgal etti. Kubar postamızla müsademe eden bir düşman takımı, edilen mukabele üzerine geri çekildi. Düşman topçusu Bir ez Zid, Atara, Mezraa, Ayn Bidud civanna ateş etti. Bugün tayyare faaliyeti oldu ve El-Bire'de sabit balon yükseldi. Serköprü'ye ilerleyen bir düşman süvari takımı ve bilâhire bir binek otomobili, topçu ateşiyle tard edildi. Serköprü'ye yanan düşman keşif kolları topçu ateşi himayesinde takviye olunan keşif kollarımız tarafından tebid olunmuştur. Ayn Sultan'a takarrüp eden keşif kolumuz bir düşman keşif koluna iki maktul verdirerek tard etmiştir. Falkenhayn Paşa Almanya'ya gidiyor, yerine Liman Paşa tayin olunmuştur.

26 Şubat 1334 [26 Şubat 1918] (Salı) Nablus. Yağmur. Düşman Der Nizam ve Der Ebu Meşel arasındaki postamızı bugün de taarruzla biraz geri attıysa da, bilmukabele düşman tard ve iki esir alındı. Düşman topçusu Bir ez Zid, Şeyh Katrevani ve 24. Fırka mevaziine ateş etti.

27 Şubat 1334 [27 Şubat 1918] (Çarşamba) Nablus. Mütebeddil. Saat 9 evvelde Şeria'ya kadar kumandayı 8. Ordu'ya tevdi ettim. Falkenhayn yerine Liman Paşa Grup Kumandanı oldu. Dün Üçüncü Süvari Fırkası'nın tuttuğu esirler (10.) İngiliz fırkasından, iki Hind fırkasının geldiğini ve Kudüs şimalinden taarruz edileceğini haber verdiler.

28 Şubat 1334 [28 Şubat 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Ed-Damiye üzerinden Tel Nimrin'e [Şevta 20. K[af] karargâhı] geldim. Mada'ya, Kasr el He-cile'de düşman keşif kolları görüldü. Serköprü'ye takarrüb eden bir düşman keşif

kolu, ateşle tard edildi. Bir düşman taburu Han Hatrur'dan Eriha'ya ve diğer bir tabur da Ras et Tavail'den Vadi-i Kelte'ye indi.

1 Mart 1334 [1 Mart 1918] (Cuma) Tel Nimrin. Güneş. Serköprü'yü teftiş ve avdet ettim. Liman Paşa tarafından tekrar 7. Ordu'nun Nablus'a avdeti emr olundu. Kasr el Hecile'den Şeria'ya ilerleyen düşman keşif kolu, topçu ateşiyle dağıtıldı. Bir süvari alayı Ras et Tavail'den Beyt Cabir'e inmiş ve diğer bir alay oradan Ras et Tavail'e çıkmıştır. (Tayyare faaliyeti, sabit balon bermutat).

2 Mart 1334 [2 Mart 1918] (Cumartesi) Tel Nimrin. Güneş. Nablus'a avdet ettim. Düşmanın iki bataryası Serköprü'ye ateş etti. Yaya cengiyle Serköprü'ye yanaşan bir süvari bölüğü ateşle tard ve küçük piyade kıtalarıyla Eriha'ya kadar takip olundu. Serköprü'ye 3 kilometre yanaşan iki zırhlı otomobil topçu ateşimizle tard olundu. Düşman topçusu (Bir ez Zid, Cutna, Selvar civanna ve şosesine ateş etti ve Mezraa-i Şarkiye şimal-i şarkında sahte bataryamızı uzun müddet dövdü). Topçulanmız Şeyh Abdullah tepesini dövüyor. 20. K[af] Şeria garbına geçmek emrini aldı ve 8. Ordu yine Tul Kerem'e gitti.

3 Mart 1334 [3 Mart 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. Tayyare faaliyeti, sabit balon. Düşman tayyareleri 20. K[af] kıtaatına makineli ateş yaptı. 53. Fırka Hırbet el Fazıl civanında tecemmü ve Ed-Damiye harekâtına devam etti.

2/3 Mart, düşman Hırbet bir ez Zid, Cutna, Düz İsmail'deki postalanmızı Yerhan, Ayn Siniya şimali hattına sürdü. Bilâhire hücumla 712 ve Bir ez Zid'i zabt etti. 4 (2) şehit + 11 mecruh + 3 kayıp = 18 ve bir otomatik tüfek zayıyatımız vardır. Süvari postamız bittakviye Kubar'ı istirdat etti. Düşmanın Bir ez Zid civannadaki tahkimat ameliyatı topçu ateşimizle taciz olundu. Düşman topçusu, Katrevani, Selvar, Ayn Bidud şimali ve Tayyibe ateş etti. Ayn Duk'dan ilerleyen bir düşman süvari takımı ateşimizle tard edildi. Hırbet er Reşaniye cenubunda Yeşil tepeyi zabt eden düşman, 3. Süvari Fırka postasını derdest ve şimale sürdü. Düşman Nebi Salih ve süvari postalanmızı obüsle dövdü. Cerdak el Derviş'ten ilerleyen kuvvetimiz bilmüsademe Et-Tuvane'yi zabt etti.

4 Mart 1334 [4 Mart 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Tayyare faaliyeti, sabit balon. 3. K[af] topçular 3/4 Mart, düşmanın Cutna, Bir ez Zid hattına taciz

ateşi yaptılar. Düşman Der Ebu Meşel'i bir bölükle zabt ve işgal eyledi. 3/4 Mart, Eriha ve Kasr Yahud'a giren keşif kollarımız düşmana tesadüf etmediler. Düşman topçusu Katrevani, Atara, Selvar civanna, bizim toplar da Ayn Bidud ve Şeyh Abdullah civanna ateş ettiler. İki düşman süvari bölümü Kasr el Hecile'den Bahr-ı Lut'a yürüdü. Dört piyade bölümü (ihtimal umum) Ras et Tavail, Eriha ovasına inerek dağların eteğinde yol tamerine başladı. 53. Fırka Hırbet el Fazıl'da toplandı. Et-Tuvane'deki kuvve-i seferiyeye Urbanın taarruzları def edildi.

5 Mart 1334 [5 Mart 1918] (Salı) Nablus. Güneş. (Ruslarla Musalaha, 3 Mart). 20. K[af] Karargâhı Ed-Damiye'ye geldi (78Y bir süvari ve Tel Nimrin civannı), Ed-Damiye'ye yürüdü, geçit hareketi yapıyor.

4/5 Mart, Birinci Fırka postalarına ve En-Necme'ye takarrüb eden düşman keşif kolları ateşle tard edildi. Toplanımız (Bir ez Zid)'e taciz ateşi yaptı. Hırbet er Reşaniye'deki düşman topçusu ateşle tard oldu ise de, düşman gündüz taarruzunu tekrar ile Der Nizam'ı zabt etti ve Kubar'ı ve Ciba aldı ise de, mukabil taarruzla Ciba istirdat olundu. Düşman topçusu Ciba, Katrevani, Mezraa-i şarkiye, Burc Lisan, Tel Atar şimaline ateş etti. Topçularımız Şeyh Abdullah civannı dövdü. Düşmanın bir süvari alayı ve bir piyade taburu Eriha'ya geldi. Eriha şimalinde görülen zırhlı otomobilleri topçu ateşiyle tard olundu. Düşman Ebu Meşel ile Serköprü tahkimatını ve Şeria şarkını dövdü. Yedi tayyare (Tel Nimrin'i) bombardıman etti ve Serköprü kıtaatına sürekli mitralyöz ateşi yaptı. Tayyare keşfine nazaran 3. K[af] ve 3. Süvari Fırkası cephelelerinde düşmanın üç piyade ve süvari fırkası tesbit olundu.

5/6 Mart, hücum taburu Luban'a gitti.

6 Mart 1334 [6 Mart 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. (Tayyare faaliyeti, sabit balon). 26. Fırka (78Y Sina) Ed-Damiye geçidinden geçip, Beyt Ciba, Ayn Ciyan'a kolbaşıyla geldi. Düşmanın gece Bir ez Zid şimalindeki ve Kefr Ata'daki keşif kollarımıza takarrüb eden keşif kolları, tard edildi. Gece düşman Der Nizam'ı terk ettiğinden, tekrar süvari fırkasınca işgal olunduysa da, bugün 150 düşman (Hindli) taarruz ederek, tekrar zabt etti. Kasr el Yahud civanna giden bir düşman keşif kolu, keşif kollarımız tarafından tard edildi. Düşman süvari alayı ve bir piyade taburuyla Serköprü'ye taarruz etti ve bir kilometre uzakta tevkif olundu. Tayyare keşfine ve meşhudata nazaran Eriha civarında ve garbında bir piyade fırkası

ve Eriha'da bir süvari fırkası vardır. Dün ve bugün düşman Der Divan'a külliyetli otomobil nakliyatında bulundu. Düşman topçusu Katrevani, Atara, Tel Azur'u dövdü. Toplarımız Bir ez Zid, 812, Cutna, Ramun civarına ateş etti. Altı düşman taburu Şevta'ya bomba attılar.

7 Mart 1334 [7 Mart 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş.

6/7 Mart, Serköprü müfrezesi düşmanın tazyiki üzerine saat 10,30 sonrada köprüyü tahrip ederek, nehir şarkına çekildi. Düşmanın Serköprü şimaline ve Kasr Yehud cenubundaki Geçit mahalli kurbuna yanaşan keşif kutaatı, topçu ateşimizle tard edildi. Saat 2,50 evvelde düşman Kefr Ata ve Bidud civarındaki postalarını taarruzla Burc ber Davil'e attı. Ayn Bidud şimaline ilerleyen bir düşman taburu, topçu ateşimizle dağıldı. Ciba istikametinde ilerleyen bir düşman keşif kolu, oradaki postamızın ateşiyle tard edildi. Düşman bir taburla ve topçu yardımıyla bittaarruz Tayyibe En Necme'yi işgal etti. Düşman Abud'u ve dörtyüz metre şimâl-i garbındaki tepeyi işgal ve Luban tarafımızdan tahliye olundu. Tayyibe'ye 24. Fırka'dan gönderilen bir bölük ateşe maruz kalarak, Der Cedid'de kaldı. Düşman topçusu Atara, Katrevani, Ebu Fari, Tel Azur'a ateş etti. Toplarımız Tayyibe ve En-Necme'yi ateş altına aldılar.

8 Mart 1334 [8 Mart 1918] (Cuma) Nablus. Yağmur. Liman Paşa Turmesiya'ya azimet ve avdet ettim.

7/8 Mart, düşman Der Cedid'i işgal etti ve Kefr Ata ve Bidud'dan taarruza kalkan bir iki düşman livası tevkif edildi ve gece düşman Nebi Salih'e taarruz etti. Postalarımız yerlerini muhafaza etti. Mendise geçidi ve köprüye takarrüp eden düşman kollan zayıatla tard edildi. Der Cedid tarafımızdan istirdat olundu. 26. Fırka Lisan'da tecemmü etti (78Y Hırbet el Fazıl'da). Kefr Malik civarında 53. Fırka'dan altı tabur tabiye olundu. El-Necme cenubunda bir piyade livası ve Cebel-i Kantral cenüb-ı şarkında on süvari bölüğü görüldü.

9 Mart 1334 [9 Mart 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. Düşman bugün taarruz ederek Beyt Rima, Nebi Salih, Der Serdan, Atara, Sedat, Bir el Kef, Hırbet Rudan, Kabr Hilali hattını işgal ve Tel Azur'u üç defa zabt ettiyse de, istirdat olundu ve iki esir alındı (53. Fırka). Mendise geçidinde 6 esir alındı (60. Fırka) ve biri mecruh zabıt idi. Düşman Han Luban'a tayyare taarruzu yaparak, 4 şehit, 2 mec-

ruh ve cephaneye yüklü bir otomobil tam isabetle yandı. Tel Azur'un şark kısmı düşman elinde kaldı. Düşman Burc Lisane'ye taarruzuna devam etti. Şeria Grubu Kumandanı (Ali Rıza Paşa) Amman'a muvasalatla Şeria şarkı ve Hicaz Hattı Kumandası'nı deruhte etti. Üsera ifadesine nazaran, düşmanın birkaç güne kadar Şeria şarkına tecavüz edeceği bildirildi.

10 Mart 1334 [10 Mart 1918] (Pazar) Nablus. Mütebeddil. Düşman Burc Lisane'yi zapt etti. Düşman 8 tayyare ile bilatesir Suvara'ya taarruz etti. 127Y Nablus'tan Luban'a ve 78Y (iki tabur) Dome'ye yürüdü. Akşam 6 tayyare tekrar C---ara'ya taarruz etti, bir cephaneye yüklü otomobil yandı (tam isabetle). Düşman Keft Malik'i zapt ettiğinden, kıtaat Ebu Fellah ve El-Magir hattına çekildi. Akşama kadar düşman Birinci Fırka'ya hücum ederek, cepheyi kazdığından Hırbet el Felah, Cilculiye, Ebu İş, Arura düşmanla sıkı temasda iken tahliye olunarak Birinci Fırka Ez-Zader - Ferha hattına alındı. Avca müfrezesine düşmanın taarruzları tevkif olundu. Hırbet el Garabe, El-Burc, Ebu Avf, Ebu Fellah, El-Galat cenubu hattı tutuldu. Süvari 8Y, Nebi Salih'e hücum ederek 11 esir alındı (10. Fırka'dan) fakat Nebi Salih'te düşman mukavemet etti. Cephemizde 60., 53., 74., 10. Fırkalar vardır. Sekizinci Ordu cephesinde 53. Süvari Bölüğü görüldü. Üç Hind fırkasının geldiğine dair rivayetler teyyüt ediyor.

11 Mart 1334 [11 Mart 1918] (Pazartesi) Nablus. Yağmur, mütebeddil. Düşman Hırbet Ebu Fellah'ı zapt ile, 53. Fırka soluna taarruz ettiyse de püskürtüldü. Avca Müfrezesi'ne düşmanın taarruzu tard olundu. 33Y Luban'a sevk olundu ve 125Y, 3T geldi. Nablus'a iki tabur 11/12 Mart gelecektir. 11. Fırka teşekkül edecektir: (127Y, 33Y, 125Y) ve Kudüs- Nablus şosesini müdafaa edecektir.

12 Mart 1334 [12 Mart 1918] (Salı) Nablus. Yağmur.

11/12 Mart, düşmanın Turmesiya cenubunda Hırbet Umuriye'ye yaptığı baskın tard ve 3 esir (53. Fırka) ve 2 adet otomatik tüfek alındı. Aynı gece düşmanın 53. Fırkamız sağına yaptığı baskın tard olundu. Bugün düşmanın Tel el Mastara ilerleyen bir kısım kuvveti ateşle tard edildi. Düşman topçusu Umuriye, Şeyh Karuniye, Kerbut, Ebu el Avf, Cebel Rahvat, Hırbet el Umuriye, El-Magir garp ve şimalini dövdü. Düşman Ebu İyn, Ayn Cilculiye, Hırbet es Salati hattını tahkim ediyor. Düşman Mendise geçidinin bir buçuk kilometre garbında siperler

yapıyor. Düşman bu sabah Mecdel Yaba-Der Balut hattına takriben bir fırka ile taarruz ederek zayıatla mezkur hattı zabt etti. 125Y sola yürüdü, kâmilten Nablus'ta tecemmü etti. Tayyareler El-Bire, Ayn Siniya arasına bir fırka götürdü. (Erzurum) istirdat olundu.

13 Mart 1334 [13 Mart 1918] (Çarşamba) Nablus. Yağmur. Kerbut'a (3. K[af]) giderek vaziyeti gördüm. 125Y son taburu da Luban civanna hareket etti. Şarki Şeria kumandanlığı, saat 8 sonradan itibaren Şeria şarkındaki kıtaat kumandasını deruhte etti. Düşmanın Şeria ovasında şarktan ilerleyen bir takım piyadesi tard edildi. 10 maktul verdi ve bir esir alındı (60. Fırka'dan). Düşman topçusu Ferha, Karuniye, El-Burc, Ebu el Avf, Turmesiya, Selin, Hırbet Umuriye, El-Maslabe ateş etti. Bir piyade livası Han Hatrur'dan Eriha'ya geldi. Tayyare keşfine nazaran Vadi-i Raha'da bir piyade livası ve Ebu Tellul'da bir süvari livası vardır. Düşman bir taburla Beyt Rima'yı işgal etti.

14 Mart 1334 [14 Mart 1918] (Perşembe) Nablus. Yağmur. Düşman bir bölükle taarruz ederek El-Maslabe'nin bir kilometre cenûb-ı şarkındaki tepeyi işgal etti. Vadi-i Melaha garbindan ilerleyen bir düşman süvari kolu, topçu ateşlerimizle dağıtıldı. Altı düşman tayyaresi bilatesir Ed-Damiye köprüsünü bombaladı. 53. Fırka sağ ve merkezine takarrüp eden (13/14 Mart) düşman keşif kollan bomba ile tard edildi. 26. Fırka saat 7 sonrada 20. K[af] kumandasına geçti ve 11. Fırka Nablus ve Kudüs şosesi tarafeyndeki cephe aksamının kumandasını deruhte etti. Kerbut civanında 24. Fırka ordu ihtiyatı oldu. Makineli tüfek taburu ve Topçu 11Y, 1T, Nablus'tan Suvara'ya hareket etti. Düşman topçusu Umuriye, Karuniye, Zaviye, Kerbut, Turmesiya, Selun, Calun, Kasre, El-Maslaba, Hırbet el Fazıl cunbuna ateş etti. Düşman ağır topçusu, Sekizinci Ordu, bilahire 7. Fırka cephesini ziyade dövdü. 16. Fırka dahi 7. Fırka şarkında mevzie girdi (karargâhla ve Kafkas süvari livasıyla). Tayyare raporuna nazaran (Eriha, Avca, Kefr Malik) mıntıkasında, üç piyade fırkası görüldü.

15 Mart 1334 [15 Mart 1918] (Cuma) Nablus. Şiddetli yağmur, rüzgâr. Ak-riya, Mecdel, Nebi Fazıl, Dome, Calut üzerinden dolaştım.

14/15 Mart, 27. Fırka cephesinde keşif kolu müsadematı oldu. Kefr Malik sırtlannda çadır kuran üç düşman taburu, topçu ateşimizle ordugâhlannı kaldırdı-

lar. Hırbet Umuriye yaralı bir İngiliz esiri daha bulundu. El-Kefr istikametine gelen bir takım düşman piyadesi, 3. Süvari Fırkası tarafından tard edildi. Düşman topçusu El-Kefr, El-Burc, Kerbut şimali ve Hırbet el Umuriye'ye ateş etti.

16 Mart 1334 [16 Mart 1918] (Cumartesi) Nablus. Şiddetli yağmur. Düşman topçusu Der Asani, Ez Zaviye, Vadi-i Musa, Vadi-i Selun, Hırbet el Fazıl cenubuna ateş etti. Düşman 20. Fırka'yı fazlaca dövdü ve Kalkale'yi ağır topçu ile bombardıman etti. El-Maslabe cenubundaki iki bölük düşman ordugâhını topçumuz dövdü, efrat kaçıştı. Avca karşısında Vadi-i Abdin iki kilometre cenubunda, 200 çadırı bir düşman ordugâhı görüldü.

17 Mart 1334 [17 Mart 1918] (Pazar) Nablus. Şiddetli yağmur. Ez-Zaviye (11. Fırka karargâhı) azimetle, cepheyi gördüm. Maslabe cenûb-ı şarkındaki düşman mangalarına top ateşi yaptık. Düşman topçusu Kerbut cenubuna ve Hırbet el Fazıl cenubuna bir kaç mermi atmıştır. Düşman sahil cenup ve Şeyh Kâmil şark sırtlarında tahkimat yapıyor.

16/17 Mart, saat 11 sonrada, düşmanın bir takım piyade ve iki otomatik ile Mezraa garbında, Hırbet ed-Dir'e yaptığı baskın tard olundu, dört maktul vardır (10. Fırka). Bugün saat 2 sonrada, Mezraa garbındaki postamıza taarruz eden düşman tard edildi.

18 Mart 1334 [18 Mart 1918] (Pazartesi) Nablus. Yağmur. 24. Fırka süvari bölümü 20. Kolordu'ya gönderildi (Şeria'da istihdam edilmek üzere) Düşman topçusu Ferha, Umuriye, El-Burc, Hırbet Garabe, Şeyh Karuniye, Han L---, Ebu el Avf ve 26. Fırka cephesine El-Magir- El-Bagalat'a ateş etti. El-Masalbe köprüsünde düşmanın iki bölümüne top attık. Eriha'ya düşman Nebi Musa tarafından dört tombaz arabası girdi. Tayyare raporuna nazaran, Avca vadisinde 9 tabur ve 9 bölük süvari görüldü. Düşman 20. Fırka'yı ve Kalfile'yi topla dövdü. Düşman bugün badezzeval Beyt Rima ve Der Asani işgal etti.

19 Mart 1334 [19 Mart 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Süvari 9Y, 4K, Sekizinci Ordu'dan Nablus'a muvasalat etti. Hırbet Kesi civanna düşman top ve makine- li ateşi yaptı. Arura sırtlarında tahkimat yapan düşman efradı, topçu ateşimizle dağıtıldı. 26. Fırka cephesine bütün gün düşman topçu ateşi yaptı. Düşman top-

çusu Mezraa, Ferha, Sefet, Ez-Zaviye, Hırbet el Garabe'ye, Ebu el Arf, El-Burc, Vadi-i Musa şimaline ateş etti. Toplanmız Kefr Malik, Ebu Tellul tepesine ateş etti. Vadi-i Melaha şimaline yanaşan bir düşman keşif kolu ateşle tard edildi. Sabah üç ve akşam beş düşman tayyaresi Ed-Damiye köprüsüne bomba attılar, köprüye bir şey olmadı.

20 Mart 1334 [20 Mart 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. Ferha'ya azimetle Birinci Fırka cephesini tetkik ettim. 3. K[af] Karargâhı Kabalat'tan Yasuf şimaline ve 20. K[af] Karargâhı Akara'dan Mecd el Nebi Fazıl'a nakletti. Üç düşman tayyaresi iki defa Ed-Damiye köprüsüne bilatesir bomba attı. Topçu 5Y, 5K, 26. Fırka emrine girdi. Hırbet ed-Dire (Mezraa civarında) yanaşan bir düşman keşif kolu, ateşle tard edildi. Avca vadisindeki düşman ordugâhlannı topçu ile dövdük. Düşman Ferha'yı obüsle dövdü. Düşman topçusu 26. Fırka cephesini Hırbet Umuriye-El-Magir cihetlerini dövdü.

21 Mart 1334 [21 Mart 1918] (Perşembe) Nablus. Bulutlu. Şeyh Katrevani'de sabit balon görüldü. 11Y, 1K Nablus'a geldi. 66T makineli Calu'da 26. Fırka emrine gitti.

20/21 Mart, Sincil şimalinde keşif kolu müsademesi oldu. Avca vadisindeki düşman kuvvetleri azaldı. Düşman topçusu Yemna garbında şoseye, Hırbet Garabe'ye, Hırbet Umuriye, 864, Calud Katr civarına ateş etti ve beş batarya ile 26. Fırka cephesi, zevali müteakip ve guruba yakın birer saate karf, bombardıman etti. Kefr Malik'den zevalde üç düşman taburu guruba yakın, iki tabur daha garba, Ebu Fellah'a ilerledi, toplanmız üzerlerine ateş etti. Zevalden evvel saat 7, badezzeval saat 3, düşman tayyaresi bilatesir Ed-Damiye köprüsünü bombardıman etti. Düşman (Kefr Ayn)'ı zapt ettiyse de, mukabil taarruzla istirdat ve düşman (Kefr Tuna) kadar takip olundu. Vadi-i Abud'da düşman ordugâhı Şeria topçuları tarafından bombardıman edildi ve düşman kaçıştı.

22 Mart 1334 [22 Mart 1918] (Cuma) Nablus. Hafif yağmur, mütebeddil. 145Y Mesudiye'den Nablus'a geldi. Süvari 11Y, 1K Nablus'tan Mecd el Nebi Fazıl'a gönderildi.

21/22 Mart, saat 8,30 sonrada 151/2 cephesine Ayn Samiye'den ilerleyen düşman keşif kolu tard olundu. 21/22 Mart nısfülleyle, Vadi-i Samiye'den 32/1

cephesine ilerleyen bir düşman bölüğü tard olundu. Saat 5 evvelde, düşman bir saat kadar Onbirinci Fırka ve 26. Fırka cephesine ateş baskını yaptı. Saat 3 evvelde, 53. Fırka sağına ilerleyen iki düşman bölüğü ateşle tard olundu. 76Y'den bir keşif kolu Şeyh Kâmil istikametinden bir düşman esiri aldı. Saat 11 evvelde, yam saat kadar 26. Fırka topçusu ateş baskını yaptı. Saat 11 evvelde başlayıp akşama kadar şiddetli devam eden düşman ateşi Umuriye, Hırbet Garabe, İkiztepe, Ebu el Avf'ta tekâsüf etti. Bermutat düşman topçusu Ferha, Mezraa Yemna garbında şoseyi dövdü. Tayyare raporuna nazaran, düşman Eriha civarında iki piyade fırkası cem ile Avca'da ordugâhları tahliye ettiğinden, 163Y saat 3 sonrada Vadi-i Varit - El-Fellahiye hattına ilerlediler. Düşmanın iki taburu (El-Kefr'e) taarruz etti, tard olundu ve Şeyh Tuvasi istirdat olundu. Saat 1,30 evvelde, Şeria köprüsü civarında nehri geçmek isteyen üç kayıktan biri gark ve diğerleri firar etti. Düşman diğer geçitleri de makineli ateşine aldı ve nehir mansabından bir tabur şarka geçerek şimale doğru ilerledi. Köprü civarında muharebe oluyor, bilâhire tahakkuk etmedi. Düşmanın dört gemisi Suyme iskelesinde görüldü. Düşman (Muvaddet el Hicle)'de köprü kurdu. Vadi-i Acva'da iki piyade livasına tesadüf olundu, altı süvari alayı görüldü (tayyare raporuyla yanlış).

23 Mart 1334 [23 Mart 1918] Mart 334 (Cumartesi) Nablus. Mütebeddil, yağmur. Vadi-i Melaha gittim. Otomobilde yangın ve kaza vardı.

22/23 Mart, düşman Ebu Avf'a keşif topçusu ateşiyle yaya, süvari ile bir taarruz yaptı, tard edildi (7 şehit + 6 mecruh). Aynı gece Arura şarkında keşif kolu müsademesi oldu ve Turmesiya ilerleyen keşif kolu, ateşle tard olundu. 53. Fırka sağına dahi keşif kolu müsademesi oldu ve aynı gece Hırbet Umuriye'ye düşman keşif topçu ateş baskını yaptı ve bir tabura (76Y) taarruz ederek, tepeyi zabt ettiyse de bilâhire istirdat olundu (7 zabıt + 74 nefer ve 4 makineli zayıyatımız vardır). Düşman topçusu Hırbet Dir, Mezraa, Ferha, Estikafe, ---şeviye, Hırbet Kebi, Umuriye, İkiztepe, Hırbet Garabe, El-Burc, Ebu Hof, Hırbet Umuriye, Halit'e ateş etti. Topçumuz El-Maslaba'da tutulan düşmana birkaç mermi attı. Şeria müfrezesi Tel Nimrin'e çekildi. Düşman Şeria şarkında, şarka ve şimale doğru tevessü ve Tel Nimrin'e bombardıman ediyor. Almanlar Ka---'da 25 bin esir ve dört yüz top aldılar. Vadi-i Melaha kurbuna ilerleyen bir takım düşman süvarisi, topçu ve makineli ateşiyle tard olundu. 22/23 Mart, baskının da 72 ve 127Y'de gaflet olmuştur.

24 Mart 1334 [24 Mart 1918] (Pazar) Nablus. Yağmur. Saat 4 evvelde El-Masala tepesine yapılan baskında muvaffak olduksa da, mukabil taarruzla düşman tepeyi istirdat etti. Topçumuz El-Maslaba tepesini dövdü. Ebu Muhayyer deresi cenubunda Şeria şarkında ve işbu dere mansabı civarında Şeria garbında keşif kolu müsadematı oldu. Hırbet Ebu Fellah ve Turmesiya garbında keşif kolu müsadematı oldu. Düşman keşif kollan Vadi-i Abyad cenubunda, Şeria şarkında topçu ateşiyle tevkif olundu. Düşman iki piyade livası ve iki süvari alayıyla Tel Nimrin'i zabt etti. 48. Fırka Sultan boğazına çekildi. Hafif obüs 41Y, 4K, 26. Fırka da Hırbet Sara'da mevziine girdi. 22 Mart, 23 Mart nazaran düşman topçu ateşi hafif idi. Ferha, Hırbet Kesi, Şeyh Karuniye, Hırbet Garabe, El-Burc, Ebu Avf, Turmesiya, Vadi-i Musa, Calud, Hırbet Umuriye, Amar Vadisi'ne düşman topçu ateşi yaptı.

25 Mart 1334 [25 Mart 1918] (Pazartesi) Nablus. Şiddetli yağmur. 3. Süvari Fırkası Şeria vadisinde kumandayı aldı. Kafkas 9Y karargâhıyla iki süvari bölüğü, Sekizinci Ordu'dan gelerek El-Makruf'a sevk olundu. 145Y Nablus'tan Akriya'ya ve 143Y Dome'den Damiye'ye sevk olundu.

24/25 Mart, düşman Hırbet ed Dir'i zabt ettiyse de, saat 4 evvelde mukabil taarruzla istirdat olundu. Aynı gece El-Maslaba tarafımızdan istirdat olunduysa da, üç taburla düşman mukabil taarruz yaptı. Uzun müdafaadan sonra tekrar tepeyi zabta muvaffak oldu. 24/25 Mart, Melaha-Şeria arasından karakollanımıza takarrüp eden düşman, ateşle tevkif olundu. 24., 48. Fırka süvari bölükleri Şeria şarkına sevk olundu. 48. Fırka dūçâr-ı taarruz olarak Salt'a çekildi. Vadi-i l--- şimalinde, Galip Bey müfrezesine Şeria şarkından taarruz eden üç süvari alayı ateşle tevkif olunduysa da, bunlardan biri çevirme yapmak üzere dağlara tırmandı. Melaha ve Şeria arasında Umm eş Şart geçidi garbında düşmanın bir piyade ve bir süvari bölüğü vardır. Düşman topçusu 26. Fırka cephesine Calud'a, El-Falat cenubuna, Umuriye'ye birkaç top attı. Toplanımız El-Maslaba tepesini dövdü. Sekizinci Ordu'da düşman Hırbet Umm Akaba'ya baskın yapıp tard olunduysa da, bilâhire orasını zabt etti.

26 Mart 1334 [26 Mart 1918] (Salı) Nablus. Yağmur. Mecdel Nebi Fazıl'a azimet ve 20. K[af] kumandanıyla vaziyeti müzakere ettim. Süvari 9Y Kafkas li-va karargâhı ve bir süvari alayı Nablus'a ve Süvari 6Y Ferha'dan Hevara'ya ve 143Y Duma'dan Damiye'ye ve Süvari 9Y iki bölük El-Mazruf'tan Damiye'ye geldi. Akşam üzeri 145Y Mecdel Fazıl'dan Ed-Damiye'ye sevk olundu.

25/26 Mart, düşman Salt'ı işgal etti. Bir düşman süvari alayının Vadi-i l--- şimaline ilerlemesi Galip Bey Müfrezesi tarafından men edildi. 7 düşman tayyaresi bilatesir Ed-Damiye köprüsüne yirmi bomba attı. Düşman topçusu Ferha, Umuriye, ---, Hırbet Dir, Mezraa, El-Burc, Ebu el Avf (şiddetli), Hırbet Umuriye, Calud, El-Magir'i dövdü. Vadi-i Selun'a yirmi dakikada 200 mermi attı. Kefr Ayn'da Sekizinci Ordu bir esir aldı (10. Fırka). Salt'a giden keşif kolumuz İngiliz süvarisiyle Urban'a rast geldi.

27 Mart 1334 [27 Mart 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. Ali Rıza Paşa Sam'a gitti. Cemal Paşa kuvve-i imdâdiye ile Amman'a geldi. Bir düşman süvari livası Seville (Salt, Amman vasatı) ve diğer bir düşman süvari livası (Sar) civarında görüldü. Süvari 6Y ve Süvari 11Y ve 2. Süvari Kafkas Livamız ordugâhı Ed-Damiye'ye gitti.

26/27 Mart, Ed Damiye, Sincil, Cilculiye'ye giden keşif kollarımız kuvvetli düşman kıtaatına bittesadûf şiddetli top ateşlerimizle düşman tard olundu. Ebu Ineb'den hatlarımıza yanaşan bir tabur (10. Fırka) elli maktul verdirilerek tard olundu. Aynı gece Ayn Samiye'den 151/2 cephesine düşman topçusu ateş baskını müteakip girdi ise de, mukabil taarruzla tebit olundu. Aynı gece Hırbet Ebu Fellah'a topçu ateş baskını yaptık. 26/27 Mart, El-Maslaba'dan düşman El-Mabgalat cenubundaki kıtaatımıza mitralyöz ateş baskın yaptı. Şeria ve Melaha arasında Umm eş Şart geçidi garbındaki keşif kolu müsadematı oldu. Şeria şarkında Galip Bey Müfrezesi soluna otomatik ateşle takarrübe çalışan düşman tard edildi. Sekizinci Ordu'da Kefr Tut'tan şimale ilerleyen düşman keşif kolu, tard edildi. Hırbet Kesi cenubundaki keşif kolumuza takarrüpeden düşman zayıatla tard edildi. Kefr Malik, Tel el Mastara, Umm eş Şart geçidi cenûb-ı garbındaki keşif kolları ateşimizle tard olundu. Galip Bey Müfrezesi'nin sağına taarruz eden bir düşman süvari alayı telefata tard edildi. Salt'a süvari bölüklerimiz altı kilomere takarrüp etti. Şeria köprüsünün bir kısmını su aldı. Taarruz için sevk olunan kıtaat kısmen geçemedi. Düşman tayyareleri bugün 20. K[af]'a makineli ateşi yaptı. Düşman topçusu Mezraa, Hırbet Kesi, Umuriye, Karuniye, Vadi-i Burc arzı, Ebu el Avf, Hırbet el Umuriye, Hırbet Melul, El-Magir, Calud'a ateş etti. Düşman bir süvari livasını ve bir batarya ile (Amman'a) taarruz ettiyse de tard olundu.

28 Mart 1334 [28 Mart 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Yasuf şimaline (3. K[af] Karargâhına) gidip geldim. Damiye köprüsü henüz yapılamadığından kıtaatın müruru teehhür etti ve bugünkü Salt taarruzu yapılamadı. Tayyare faaliyeti ziyade idi. 12 tayyaremiz Şeria köprüsüne, Tel Nimrin ordugâhına taarruz ettiler. Bugün de Amman'a vuku bulan İngiliz taarruzu tard olundu, 21 esir ve bir mitralyöz igtinam olundu. Turmesiya cenubunda keşif kolumuz düşman keşif kolunu tard etti. Der Asane ve Kefr Ayn'da keşif kolu müsadematı oldu.

27/28 Mart, düşmanın nısfülleyden sonra, Galip Bey sağına yaptığı baskın takviye kutasının vürudıyla def edildi. Zevalden evvel, düşman faik kuvvetle yine taarruz ederek bir bölük mevziimize girdi ise de ihtiyatın mukabil taarruzuyla tard olundu. Düşman topçusu Selfet, Umuriye, Karun, Garabe, El-Burc, Ebu-el Avf, Turmesiya, Ez-Zaver, Nebu Huvari, Calud, El-Magir ve 26. Fırka cephesine ateş etti. 27/28 Mart, saat 7,45 sonrada Der Sehman-El-Kefr cephesine düşman baskını tard. Saat 1 evvelde, tekrar düşman El-Kefr'e taarruz ile cenup ve cenub-ı garbı tepelerini aldı ise de, 701T Alman süngü ve bomba hücumuyla düşmanı zayıyla tard etti (75. Fırka). Mecdel Yaba şimalinde (Karyet el Heramiye)'de ales-sabah, 7. Fırka'nın bir keşif kolu düşmanı tard ile dört esir aldı (54. Fırka'dan). Akşam Galip Bey Müfrezesi soluna yaptığı taarruz üzerine, bölüğümüzü biraz geri sürdü. Umm eş Şart garbındaki düşman bölüğüyle müsademe oldu.

29 Mart 1334 [29 Mart 1918] (Cuma) Nablus. Kapalı, yağmur.

28/29 Mart, Mezraa şarkında ve Turmesiya cenubunda keşif kolu müsademesi, ziyade tayyare faaliyeti, Bir ez Zid'de sabit balon. Bugün düşman topçusu bütün ordu cephesine şiddetli faaliyet gösterdi. El-Maslaba şarkından ilerleyen bir düşman süvari keşif kolunu def ettik. Umm eş Şart geçidi garbında küçük düşman kuvvetini cenuba sürdük. Üç zırhlı otomobil Avca'ya gelip, Eriha'ya avdet etti. 163Y soluna, akşam topçu ateşini müteakip taarruz eden düşman taburu atışlarımızla tevkif olundu. Cebel Uşa zabt olunarak, Salt kasaba ve yolu topçu ateşimiz altına alındı. Ed-Damiye şimalinde, Salt civarında Vadi-i İ--- mansabında Bedevilerle müsademe oldu. 6Y bu gece Bisan'a tahrik olundu. Bir süvari ve bir piyade livasının Amman'a taarruzu tard ve 9 esir alındı. 50. Fırka Hit'te İngilizler tarafından esir edildi. Cemal Paşa Amman'dan avdet etmek istiyor. El-Kefr civarında düşman tard edildi. Düşman El-Berd'i aldı. Düşman topçusu El-Kefr, Brokis, Kefr Ayn'ı dövdü.

30 Mart 1334 [30 Mart 1918] (Cumartesi) Nablus. Yağmur, mütebeddil. Dün Galip Bey Müfrezesi'ne yanaşan iki zırhlı otomobil ateşle def edildi ve 143Y tarafından yapılan taarruzla düşman Vadi-i Abyad cenubuna tard ve kıtaatımız Vadi-i Abyad mansabını geçmişlerdir. Ahaliden müsellaḥ beş esir aldık. Salt'ın şimâl-i garbindan Salt müfrezemize taarruz eden düşman taburu, ateşle tevkif olundu.

29/30 Mart, Salt'a yaptığımız baskın fâik düşman tarafından karşılandı. Bugün saat 8 evvelde, sisden bilistifade düşmanın Urban'la müstereken, Salt müfrezesi sol cenahından yaptığı taarruz bidayette muvaffak olduysa, mukabil taarruzla tard edildi. Bugün Galip Bey Müfrezesi'nde topçu faaliyeti ve keşif kolu müsadematı oldu. 29/30 Mart, düşman Üçüncü Kolorodu cephesine ateş baskını yaparak Ebu İneb'den, Umuriye'ye kuvvetli keşif kollan sürmüş ise de, ateşle tard edildi. Düşmanın topçu himayesiyle bugün Hırbet ed Dir'e yanaşan bir takım piyadesi telefata tard edildi. El-Maslaba garbindan şimâle ilerleyen bir takım düşman süvarisi def edildi. Düşmanın Amman'a şiddetli taarruzu kâmilten tard edildi. Şimdiye kadar 50 esir almıştır. Ordu cephesinde düşmanın topçu faaliyeti düne nazaran hafiftir. 29/30 Mart, Mecdel Yaba şimalinde (Umm el Berd) düşmandan istirdat olundu. Bugün düşmanın El-Kefr'e taarruzu telefata tard ve 23 esir alındı (75. Fırka Hindli). Kefr Ayn'a ilerleyen düşman, topçu ateşi ile tevkif ve mukabil taarruzla (Şeyh Mesud) gerisine tard olundu. Süvari 8Y, Ferha'dan birinci hücum taburu Tel Sefit'ten Ed Damiye'ye hareket etti.

31 Mart 1334 [31 Mart 1918] (Pazar) Nablus. Kapalı. Düşman Amman'dan iki kol ile Seville, Sar üzerine ricat ediyor. Düşman faik kuvvetle Salt garbinda El-Kunsi ve Vadi-i Ralim mansabından 143Y ve 145Y arasına taarruz etti. Süngü muharebesi ve ihtiyatların ve topçunun müdahalesiyle düşman tevkif edildi. 50 nefer zayıatımız vardır. Üç makineli kaybettik.

30/31 Mart, Salt Müfrezesi sağına düşman iki defa baskın teşebbüsünde bulundu ise de, zayıatla tard edildi. 30/31 Mart, Mezraa köyüne takarrüp eden kuvvetli düşman keşif kolu ateşle tard edildi. Hırbet el Garabe, El-Burc'u düşman topçusu dövdü. Saat 2 sonrada 7. Ordu Cephesi'nde topçu ateş baskını yaptı. Düşman şiddetli mukabele etti, aynı zamanda (3. K[ağ]) ileriye kuvvetli zabıt keşif kollan sürdü. Süvari 8Y ve Birinci hücum Taburu Ed-Damiye'ye muvasalat etti. 8. Ordu da, öğleden sonra düşman mevaziinin muhtelif nukatına tahrip ateşi yap-

tı. Düşman mukabele etti. Saat 4 sonrada şiddetli ateşimizi müteakip hücum kıta-atı tel örgülerine kadar ileri sürüldü.

1 Nisan 1334 [1 Nisan 1918] (Pazartesi) Nablus. Şiddetli yağmur. Ed-Damiye'ye gidip, avdet ettim. Esat Beyle (3. Süvari) görüştüm.

31 Mart/1 Nisan, saat 11,30 sonrada Mezraa civarına düşman şiddetli topçu ateş baskını yaptı. Saat 3, 20 evvelde, düşman piyade ile baskın yaptıysa da, tard edildi. Düşman topçusu Ferha, Karuniye, Garabe, El-Burc, Mezraa, Hırbet ed-Dir'e ateş etti. Şeria şarkında keşif kolu faaliyeti oldu. Bazı kutaatının Şeria şarkından Eriha'ya gittiği görüldü. Vadi-i Abyad'a yaklaşan düşman otomobili tard edildi. Seville istikametine Dördüncü Ordu ile irtibat için Salt Müfrezesi'nden bir zabıt keşif kolu gönderildi. Dördüncü Ordu'nun kısm-ı küllisi Seville'ye dahil oldu. Sol cenah kolu Sar civarında düşman dümdarını zayıflatı tard etmiştir. Sekizinci Ordu, 31 Mart/ 1 Nisan hücum müfrezeleriyle düşman tel örgülerine yanaşarak nümayış yaptı.

2 Nisan 1334 [2 Nisan 1918] (Salı) Nablus. Kapalı, yağmur. 78Y, 4T Hırbet Sara'dan Hırbet Fazıl'a muvasalat etti.

1/2 Nisan, Turmesiya cenubunda keşif kolu müsademesi oldu. Düşman kuvveti 15 maktul verdi, kaçtı. Hırbet Dir ve Mezraa'ya düşman bermutat makineli ateşi yaptı. Düşman topçusu Mezraa, Hırbet Dir, Ferha, Selfit cenubuna, Garabe, El-Burc, Ebu el Avf, Hırbet Umuriye, Vadi-i Amar, Turmesiya'da (tahrip ateşi), Calud, El-Magir, Şeria şarkını dövmüştür. Vadi-i Abyad ve Salt hattından taarruz edilerek Es Salt zabıt ve Vadi-i Muhayyer solu ve Tel Nimrin şimali hattına geldik ve Tel Nimrin'i badelmüsademe işgal ettik. 48. Fırka zevale yakın Salt'a geldi. Şeria şarkında düşmanın iki süvari alayı şiddetle takip olundu. Ebu Tellul'dan şarka yürüyen bir düşman süvari alayı topçu ateşiyle dağıtıldı. Melaha-Şeria arasından iki düşman süvari bölüğü cenuba tard olundu. Eriha garbında düşman ordugâhlarına tayyare taarruzu yapıldı. Düşman El-Kefr'i şiddetli bombardıman etti. Sekizinci Ordu keşif müsadematı oldu.

3 Nisan 1334 [3 Nisan 1918] (Çarşamba) Nablus. Hafif yağmur.

2/3 Nisan, Mezraa ve Hırbet el Dir'deki postalanmışa yüz düşman neferi, topçu ateşi himayesinde yanaşırlarsa da, ateşlerimizle tard olundular. Aynı gece 26. Fırka ve 53. Fırka sağrı, düşman bombardıman etti ve bu esnada Vadi-i Samiye'deki pu-

sumuza yaklaşan düşman keşif kolu, zayıtla tard edildi. Düşman bugün Mezraa ve Hirbet Dir'e bermutat mitralyöz ateşi yaptı. Ordu cephesinde topçu ateşi teati olundu. Tayyare filomuz Eriha Ordugâhlan'ını bombardıman etti. Şeria şarkında 3-4 kilometre mesafede düşman Ser köprüsünde 2 tabur ve bir süvari alayı vardır. İleri sürülen kuvvetli keşif kollarımız düşmanın uzun menzilli toplarıyla ateş altına alındı ve düşmanın bir süvari livası tekrar Şeria şarkına geçtiği gibi, diğer bir süvari livası da Eriha'dan şarka yürüdü ve Eriha'dan Kudüs'e giden iki piyade alayı da, tekrar şarka döndüler. Bu kıtaat akşam üzeri tekrar Eriha'ya avdet ettiler. 48. Fırka Tel Nimrin'e geldi. 2/3 Nisan, sahil mıntıkasında 7. Hind Fırkası'ndan üç esir alındı. Hirbet Umm Bidud'a taarruz eden düşman takımı püskürtüldü.

4 Nisan 1334 [4 Nisan 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş.

3/4 Nisan, düşman 11. Fırka cephesine topçu ateş baskını yaptı. Düşmanın tayyare faaliyeti ziyade idi. Sabit balonları uçu. Tayyareler ordu cephesinde alçaktan uçarak keşfiyat ve topçu tarassudatını icra ve ordugâhlara mitralyöz ateşi yaptılar. Ordu cephesinde topçu ateşi teati olundu. Şeria şarkından şimale ilerleyen düşmanın bir takım süvarisi, ateşle tard olundu. Bir süvari livası ve müteakiben uzun bir yürüyüş kolu Eriha'dan Kudüs'e yürüdü. Otomobiller geriye nakliyat yaptı. 143Y ve hücum taburu Tel Nimrin şimalinden, Ed-Damiye'ye hareket etti. Düşman 46. Fırka cephesini ve El-Kefr'i şiddetli topçu ateşiyle dövdü.

5 Nisan 1334 [5 Nisan 1918] (Cuma) Nablus. Kapalı, yağmur. Saat 4,30 evvelde, Der Suran ve Arura'dan bir takım düşman kuvvetleri Hirbet ed-Dir'e yanaşlıysa da, ateşle tard edildi. Aynı zamanda Kefr Ayn'a tecavüz eden düşman, topçu ve piyade ateşlerimizle püskürtüldü, yedi maktulu bıraktı. Düşman El-Kefr'i şiddetle bombardıman etti. Ordu cephesinde bermutat topçu ateşi teati olundu ve tayyare faaliyeti var idi. Geçit hareketi devam ediyor. El-Maslaba tepesine yanaşan bir keşif kolumuz piyade ve mitralyöz ateşine maruz kaldı. Ardahan'ı aldık.

6 Nisan 1334 [6 Nisan 1918] (Cumartesi) Nablus. Yağmur.

5/6 Nisan, El-Burc, Ebu el Afr, Hirbet Umuriye'yi düşman bombardıman etti. Turmesiya cenubunda keşif kolu müsademesi oldu. Saat 6 evvelde Şeria garbından Mendise geçidine takarrüp eden düşman süvari bölüğü, topçu ateşimizle kaçtı. Ordular cephesinde bermutat tayyare faaliyeti oldu ve topçu ateşi teati edildi.

Hırbet Ebu Fellah şarkındaki tepeyi keşif taarruzu ile zabt ettik. Düşmanın bir bölüğünün taarruzu üzerine keşif kolumuz avdet etti, 143Y Duma garbına geldi. Düşman Serköprü tahkimatına tel maniası yapıyor. El-Kefr cenubundaki düşman mevazii topçu ile dövdük. Kuvvetli keşif kollarımız, Der Zirane-Şeyh Kavaş şimal tepelerine Kefr Tut cenubundaki tepelere kadar ilerleyip düşmanla müsademe ettiler. Birinci Hücum Taburu saat 6 sonrada Havara'ya muvasalat etti. 10,5 uzun, 256Y iki top Sekizinci Ordu'ya gelerek Havara'ya gönderildi.

7 Nisan 1334 [7 Nisan 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. Ordu cephesinde bermutat topçu ateşi oldu, Kefr Harit'e kadar düşman ateş etti. Düşman balonu Ayn Siniya istikametinde yükseldi. Hırbet ed-Dir'e sokulan düşman keşif kolu, def edildi. Kefr Ayn'a taarruz eden bir düşman piyade bölüğü, piyade ve topçu ateşleriyle tard edildi. Süvari 8Y, Şeria garp mevziini teslim aldı. 78Y 26. Fırka'ya hareket etti. 145Y ve Süvari 11Y, geçit hareketına devam ettiler. 78Y Kasre'ye geldi.

8 Nisan 1334 [8 Nisan 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş, kapalı. Bermutat ordu cephesinde topçu ateşi teati olundu. Tayyare faaliyeti vardı. Düşman sabit balonu Ayn Siniya civarından yükseldi. Bugün akşamdan itibaren 3. Süvari Fırkası Şeria garbında, doğruca orduya rabt olundu. Şarkdaki kıtaatı kamilen Şeria garbına geçti. Van'ı istirdat ettik.

9 Nisan 1334 [9 Nisan 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Düşman bu sabah Kefr Ayn, El-Kefr, Rafat, Vadi-i el Uyun hattına taarruz etti, buraları ve Brokis'i zabt etti. 47Y mukabil taarruzla düşmanı Vadi-i el Uyun cenubuna tard ve yirmi esir aldı (75. Fırka). Düşmanın Der Sudan'dan Hırbet ed Dir'deki bölümümüz üzerine taarruz eden taburu, ateşlerimizle tevkif olundu. 125Y 3T Hırbet Kesi şimâl-i şarkından Ferha garbında Vadi-i Reşid cenup sırtlarına ve 124Y dan diğer bir tabur daha, 46. Fırka üzerine gönderildi. 58Y Kerbut'tan Kasr Magar'a (10. Fırka Karargâhı'na) ve Birinci hücum Taburu Hevara'dan Vadi-i Matva garbına geldi. Süvari fırkası El-Maslaba'ya nümayiş taarruzu yaptı. Serköprüden Vadi-i Nimrin'e yanaşan düşman süvari keşif kolu, tard edildi.

10 Nisan 1334 [10 Nisan 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. 143Y Kerbut garbına, 2Y Merda'ya, 58Y Vadi-i Avad'a, hücum taburu Şeyh Suvik'e, 78Y Hır-

bet Sara'ya, 126Y 3T Şeria şarkına Hırbet Fazıl'a geldi. Düşmanın Şeyh Suvik hattına taarruzlan tard ve dört mitralyöz ve dört esir alındı. Ordu cephesinde şiddetli topçu ateşi teati olundu. Düşman topçusu Ferha, Hırbet Kesi, Hırbet Bunyan, Kefr Harit'i dövdü. Kefr Ayn civarında çadır kuran bir düşman taburuyla Şeyh Süleyman şarkında görülen düşman ordugâhını toplanmız dövdü. El-Maslaba'da tahkimatla meşgul düşman piyadesi topçu ateşimizle dağıtıldı.

9/10 Nisan, Sincil ve Cilculiye'ye sevk olunan keşif kollarımız köyleri düşmandan hali buldu. Yalnız cenup sırtlarında düşman ateşine maruz kaldık. Tayyare faaliyeti, sabit balon bermutat. Tayyare keşfine nazaran düşmanın Kudüs Nablus şosesiyle şimale bir fırka daha yanaştırdığı (ceman 3 buçuk fırka) ve yann düşmanın bir taarruzu memul olduğu bildirilmiştir.

11 Nisan 1334 [11 Nisan 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Tayyare faaliyeti ve sabit balon bermutat. Ordu cephesinde oldukça şiddetli topçu ateşi oldu. Süvari 11Y, Duma garbına, 126Y 2, 1T Burket Kasre 126Y 3T Telkit şimaline geldi. 145Y Maslaba'ya ve 163Y Vadi-i Ebu Ciyan'e kadar cephede ve Süvari 8Y, Maslaba şarkında ovoidan taarruz etti. Maslaba şiddetli müsademe-yi müteakip kısmen işgal olunduysa da gece kıtaat dörtyüz metre şimale alındı. Serköprü'ye taarruz eden Dördüncü Ordu kıtaatı Mendise geçidinden gelmiş bir düşman süvari bölüğünün hücumunu ve Tel Nimrin şosesi cenubundan düşman piyadesinin mukabil taarruzunu tard etti. Akşam Tel Nimrin hattına çekildi.

10/11 Nisan, düşmanın Vadi-i Uyun cenubuna ve Arara'ya yaptığı baskınlar tard olundu. Akşama doğru 7. Fırka sağından Arara cenubunda düşman kıtaatının tecemmüü görüldü ve topçu ateşine tutuldu.

12 Nisan 334 [12 Nisan 1918] (Cuma) Nablus. Kapalı. Tayyare faaliyeti, sabit balon bermutat.

11/12 Nisan, Hırbet el Fellah'a yapılan baskında düşman şiddetli ateşle mukabelede bulundu. Ordu cephesinde mutat topçu ateşi teati olundu. 145Y Bagalat'a, 125Y 3T Umuriye şimaline, Birinci hücum taburu Kasr Bunyan'a (10. Fırka Karargâhı) alındı. Kır Helal'den, Umm eş Şart geçidi cenubuna ilerleyen bir düşman süvari bölüğü ve El-Maslaba şarkından şimale ilerleyen bir düşman süvari alayı ateşlerimizle perişan ve mecbûr-ı firâr oldu. Acve'deki düşman ordugâhları

ateş baskınlarıyla karmakarışık oldu. 11/12 Nisan, Vadi-i Uyun cenubundaki düşmana taarruz edilerek daha cenuba tebit edildi. Aynı gece düşmanın Arara'ya taarruzu def edildi. Mendese geçidinden geçerek, 48. Fırka'ya yanaşan bir düşman süvari alayı zayıflatıldı. Fazıl dün Maan'a cennuptan taarruz etti, muharebe devam ediyor. Ar--- zabt edildi.

13 Nisan 1334 [13 Nisan 1918] (Cumartesi) Nablus. Kapalı, sıcak. Ordu cephesinde topçu ateşi teati olundu. Bermutat tayyare faaliyeti oldu. Düşman Selkit şimalindeki vadiyi obüsle dövdü. El-Maslaba şarkından ilerleyen iki düşman süvari takımı ateşle tard olundu. 12/13 Nisan, Hırbet Umm el Ukba şimaline ilerlemek isteyen düşman tard ve bir otomatik igtinam olundu. Öğleden sonra 20. Fırka cephesinde (Tel Halu) istikametine ilerleyen düşman piyade bölüğü ateşiyle tard edildi. 163Y (iki tabur) Duma'ya ve Birinci hücum taburu Ferha'ya ve 2Y Selkit'e alındı. Batum zabt olundu.

14 Nisan 1334 [14 Nisan 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. 126Y Kerbut şimaline alındı. Ordu cephesinde bermutat topçu ateşi teati olundu. Tayyare faaliyeti, sabit balon mutut vechile bulundu. Vadi-i Avca'daki düşman kıtaatını düşman tebdil etti. Hırbet Dir'e yanaşan düşman keşif kolu tard edildi. Gece Ebu İ---, Cilculiye'de keşif kollarımız müsademe etti. El-Maslaba'daki düşmana topçu ateşi yaptık ve El-Maslaba şarkına ilerleyen düşman süvari takımı, topçu ateşiyle püskürtüldü. Akşam Mendise geçidine sürülen süvari bölümümüz orada düşmanın piyade ve süvari bölümüyle müsademe etti. 16. Fırka'ya yanaşan düşman takımı tard ve bir otomatik igtinam edildi. 4. Ordu'da keşif faaliyeti oldu. Üç gündür Maan'da müsademe devam ediyor.

15 Nisan 1334 [15 Nisan 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş.

14/15 Nisan, Ebu İ---, Cilculiye'de keşif kollarımız müsademe etti. Karada ibn Zeyd'e topçularımız ateş baskını yaptı. Ordu cephesinde bermutat topçu ateşi teati olundu ve tayyare faaliyeti oldu. 14/15 Nisan, Umm Şart geçidine ilerleyen düşman keşif kolu tard olundu. 3. Süvari Fırkası cephesinde keşif kolu faaliyeti olundu. 14/15 Nisan, 19. Fırka sahil cephesinde bir düşman bölümüyle müsademe oldu ve aynı gece Vadi-i Uyun cenubundaki postalanmıza baskın yapan düşman püskürtüldü. Maan'ı düşman muhasara etti.

16 Nisan 1334 [16 Nisan 1918] (Salı) Nablus. Kapalı. Ordu cephesinde mutat topçu ateşi teati olundu. Tayyare faaliyeti bermutat. Düşman Umuriye garbına yüzü mütecaviz mermi attı.

15/16 Nisan, bir düşman bölüğü Vadi-i Samiye'den 152/2 cephesine yanaştıysa da, bomba ve tüfek ile def edildi. Cilculiye'ye giden keşif kolumuz bomba ateşiyle karşılandı. Düşmanın Arapça konuştuğu işitildi. Tel el Mastara yanaşan bir düşman keşif kolu püskürtüldü. El-Maslaba şarkına ilerleyen bir düşman süvari takımı, ateşle tard edildi. Serköprü'den Şeria şarkına ilerleyen bir düşman süvari alayı, topçu ateşiyle tard olundu. Kasr Hecile hizasında Şeria'ya yanaşan bir keşif kolumuz bir düşman süvari bölüğüyle bilmüsademe avdet etti.

17 Nisan 1334 [17 Nisan 1918] (Çarşamba) Nablus. Kapalı, rüzgâr, yağmur. Tayyare faaliyeti var.

16/17 Nisan, Hırbet Umuriye'de mitralyözle mania ateşi talimi yapıldı. Bunun üzerine düşman burasını bir buçuk saat topla dövdü. Ordu cephesinde bermutat topçu ateşi teati olundu. El-Maslaba şarkında ordugâhda bir bölük düşman efradı topçu ateşiyle dağıtıldı. El-Maslaba şarkından ilerleyen bir düşman keşif kolu, mitralyöz ateşiyle tard olundu. Umm eş Şart garbındaki yol garbına gelen bir düşman takımı, postalanmızın ateşiyle püskürtüldü. Düşman Hırbet Dir'e mitralyöz ateşi yaptı. Maan'da muhasara devam ediyor.

18 Nisan 1334 [18 Nisan 1918] (Perşembe) Nablus. Mütebeddil. Topçu ateşi mutat vechiyle teati olundu.

17/18 Nisan, Ebu İ--- şarkına ve Ebu Fellah şark siperlerine yapılan keşif baskınları şiddetli ateşle karşılandı. Vadi-i Ebu Hayat'a ilerleyen düşman keşif kolu El-Maslaba şarkından ilerleyen düşman takımı ateşle kaçındı. Dördüncü Ordu da keşif kolu müsadematı oldu.

19 Nisan 1334 [19 Nisan 1918] (Cuma) Nablus. Kapalı. Hırbet ed Dir'de iki gündür makineli ve piyade ateşi oluyor. Bermutat cephede topçu ateşi teati olundu. Düşman topçusu El-Magir cenubunda, Şeyh Aziz türbesini topla yıktı. Dördüncü Ordu'da şiddetli tayyare faaliyeti oldu. Süvari 9Y, Mafit Çözele, Şeria şarkına geçti. 11Y Duma'dan Hırbet Fazail'e geldi. 124Y 1T 46. Fırka'dan, Birinci Fırka da El-İ--- geldi. Düşmanın iki süvari alayı Vadi-i Tara ve Ebu Muhayyer'e iler-

ledi. Süvari 6Y, ile temas hasıl oldu, postalan geri sürdü. Bir süvari livası da Tel er Ram'a yürüdü. Süvari 7Y, postaları Tel Umam'a sürdü. Şeria şarkında şiddetli topçu ateşi oldu. Gece bu kuvvetlerin bir kısmı Eriha'ya çekildi.

20 Nisan 1334 [20 Nisan 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. Çokça topçu ateşi teati olundu. Tayyare faaliyeti ziyade idi. Sabit balon yükseldi.

19/20 Nisan, Mezraa'da nöbetçilerimize takarrüp eden bir düşman keşif kolu, bomba ile tard olundu. Aynı gece düşman Ebu Avf civarına topçu ateşi baskını yaptı. 58Y bu akşam Sekizinci Ordu'dan Merda'ya geldi. El-Maslaba'da düşman tel örgüsü yapıyor. Bir süvari livası Eriha şimalinden Vadi-i Avca'ya geldi. Buradan bir süvari alayı Eriha'ya gitti ve Şeria şarkından üç tabur ve bir alay süvari Eriha'ya geldi. Şeria şarkında, Dördüncü Ordu'ya karşı düşmanın keşif kolu faaliyeti ve topçu ateşi mutedil bir surette devam etti. Yedinci Fırka ve Asya kolu mıntikasına düşman şiddetli topçu ateşi yaptı.

21 Nisan 1334 [21 Nisan 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. Oldukça şiddetli topçu ateşi teati olundu. Bermutat tayyare faaliyeti ve sabit balon. 2Y Yasuf'a geldi. Atara'yı topçu ile dövdük. Oradaki düşman ordugâhı kalkdı. Eriha ve Han Hatrur'daki düşman ordugâhları kalkmıştır. El-Maslaba şarkından ilerleyen keşif kolu, topçu ateşiyle tard edildi.

22 Nisan 1334 [22 Nisan 1918] (Pazartesi) Nablus. Kapalı. Kafkas'ta (---erkert)'i zabt ettik. Süvari 11Y, Şeria şarkına 4. Ordu emrine ve Süvari 6Y, Şeria garbına Üçüncü Süvari Fırkası emrine geldi. Ordu cephesinde piyade topçu ateşi teati olundu. Bermutat tayyare faaliyeti ve sabit balon. Sekizinci Ordu sol cenahında şiddetli topçu ateşi oldu. Vadi-i Ebu Hayat'ta tahkimat yapan düşman ile buraya yanaşan düşmanın bir takım süvarisi, topçu ateşi altına alındı. Vadi-i Ebu Nar'da keşif kolu müsademesi oldu. Buraya gelen iki zırhlı otomobil topçu ateşimizle kaçınıldı. Şerif Mezruk beşyüz kişi ile (Ma---)'a gelerek kasabanın teslimini teklif etti. Şeria garbından Umm eş Şart istikametine ilerleyen düşman takımı keşif kolumuzun ateşiyle def edildi.

23 Nisan 1334 [23 Nisan 1918] (Salı) Nablus. Kapalı. Tayyare ve balon bermutat.

22/23 Nisan, düşman Onbirinci Fırka cephesinde ateş baskını yaptı ve bu sabah da Ebu el Avf, El-Burc, Hırbet el Garabe, İkiztepe'yi sürekli surette dövdü ve siperlerin ekser aksamını tahrip etti. Vadi-i Mararet'e ilerleyen bir düşman süvari takımı, topçu ateşimizle kaçındı. El-Mendese'den ve Şeria şarkından şimale ilerleyen iki düşman süvari takımı keşif kolumuzun müsademesiyle tard edildi. Akşam Şeria garbından 3. Süvari Fırkası taarruz nümayışı yaptı. Bir bölük düşman süvarisi Vadi-i Melaha'dan sol cenahımıza ilerlediyse de ateşle tard edildi. Bir piyade fırkası Mülebbes'den El-Celil'e ve iki piyade livası Cura'dan Hırbet el Arak'a geldi. Düşman kıtaat tebdil ediyor.

24 Nisan 1334 [24 Nisan 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. --- çıktım, Samirî bayrağı gördüm.

23/24 Nisan, Arura civarındaki bir düşman postasını tard ettik. Düşman keşif kolumuza bir bölük piyade ve iki makineli ile taarruz etti. Topçu ve piyade ateşlerimizle tard olundu. Aynı gece El-Maslaba'ya ateş baskını ve orada da keşif kolu ve makineli ateş baskını yaptık. Bu gece tayyare faaliyeti sabit balon bermutat. Ziyadece topçu ateşi teati olundu. Vadi-i Melaha'dan Yeşil geçide ilerleyen düşman keşif kolu, topçu ateşiyle tard olundu. Bir takım süvari Vadi-i Ebu Tara şimaline ve bir takım süvari Şerta Burnu istikametine ilerledi. Topçu ateşiyle tardolundu. Umm eş Şart'a yanan düşman keşif kolu postamızın ateşiyle def olundu. Eriha civarında faaliyet ziyade. Bir süvari fırkası görüldü. Maan'la irtibat açıldı. Madaba'ya Süvari 7Y, bölüğü dahil oldu.

25 Nisan 1334 [25 Nisan 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Ordu cephesinde şiddetli topçu ateşi teati olundu. Bermutat tayyare faaliyeti ve balon. Nablus üzerinde bir düşman tayyaresi bir tayyaremiz tarafından muharebe neticesinde ıskat edildi. Bir maktul, tayyareci mecruh.

24/25 Nisan, Vadi-i Bakr cenubunda 20. K[af] keşif kolları, üç maktul bırakarak bir düşman keşif kolunu tard etti. Aynı gece düşman El-Maslaba şimal ve garbına topçu ateş baskını yaptı. El-Maslaba cenub-ı şarkından Vadi-i Melaha'dan şimale ilerleyen iki düşman keşif kolu topçu ateşimizle tard edildi. Bugün El-Mendese'den şimaline ilerleyen ve keşif kollarımıza mitralyöz ateşi yapan altı zırhlı otomobil, topçu ateşiyle tard edildi. Dördüncü Ordu'da keşif kolu müsadematı oldu. Eriha havalisinde tayyare keşfine nazaran, iki süvari fırkasından ziyade düşman kuvveti görülmüştür. Usat Maan ve Vadi-i Cerdun arasına taarruz etti.

26 Nisan 1334 [26 Nisan 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Sebastiya'ya hatim duasına gidip Samira harabesini gördüm. Düşman bu sabah Hırbet Kesi ve Mezraa'ya topçu ateş baskını yaptı ve Onbirinci Fırka cephesini dövdü. 3. K[af] topçularımız düşman mevziine ve Nablus şosesine endah ettiler. Tayyare faaliyeti, sabit balon bermutat. 76Y ve 59Y den mürettep baskın kollan Saat 2 evvelde Hırbet Fellah ve civar sırtları işgal ve iki otomatik igtinam ettiler. Düşmanın dört taburla mukabil taarruzu üzerine Hırbet Ebu Fellah ve şimâl-i garbî sırtını düşman tekrar almaya muvaffak oldu. Umm eş Şart'a ilerleyen düşman keşif kolu, postalanımızla müsademe etti. 25/26 Nisan, 19. Fırka cephesinde şiddetli keşif kolu müsademesi oldu. Cerdun'dan Maan'a takarrüp eden usat geri çekildi. Madaba civarına bir İngiliz keşif kolu Bedeviler tarafından telefata tard olundu.

27 Nisan 1334 [27 Nisan 1918] (Cumartesi) Nablus. Kapalı, rüzgâr. Tayyare faaliyeti, sabit balon bermutat. Kars zabt edildi. Cephede şiddetli topçu ateşi teati olundu. Düşman Hırbet Umuriye civanna 150 mermi attı. Saat 2 evvelde, Hırbet Ebu Fellah cenub-ı şarkında dün alınan tepedeki bölüğümüze, düşman bir taburla taarruz etti. Bölüğümüz geri çekildi. Aynı zamanda düşman 26. Fırka cephesinde şiddetli topçu ve mitralyöz ateşi baskını yaptı. Bu sabah Hırbet Umuriye garbına düşman bir bölükle taarruz etti, postamız geri çekildi. Badezzeval Mezraa şarkına taarruz eden düşman takımı tard edildi. Umm eş Şart ve Vadi-i Can'a ilerleyen düşman keşif kollan tard edildi. Vadi-i Ebu Tara'da keşif kolu müsademesi oldu. Rafat'ta 75. Fırka'dan üç esir alındı.

28 Nisan 1334 [28 Nisan 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. Mecdel Nebi Fazıl'a gidip Fuat Paşa ile taarruz hareketini görüştüm, avdet ettim. Sürekli ve şiddetli topçu ateşi teati edildi.

27/28 Nisan, iki bölükle mukabil taarruz yapılarak Hırbet ed-Dir garbındaki tepe düşmandan istirdat edildi. Burada taarruz edenler Hindlidir. Düşman sabit balonu, tarafımızdan ihrak ve iskat edildi. Nablus üstünde bir muhârebe-i havâiyede, bir tayyaremiz Nablus'a inmeğe mecbur oldu. Diğer bir tayyaremiz Beyt Hasan civarında yanarak sukut etti, içindekiler öldü. Umm eş Şart civarında ve süvari fırkası civarında bir keşif kolu müsadematı oldu. Üç saatlik bir yürüyüş kolu Eriha'dan Kudüs'e gitti. Bir hecinsüvâr taburu Kasr Cema'dan Tel er Ram civa-

rına ilerledi, ateşle ricat ettirildi. Maan, Cerdun düşman topçusu ateşi altındadır. Kale-yi Lazruk'tan Mafruk'a usatın ilerlediği anlaşılıyor.

29 Nisan 1334 [29 Nisan 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Tayyare bermutat.

28/29 Nisan, düşman 11. Fırka'yı ve Hırbet Umuriye'yi düşman bombardıman etti. Şiddetli topçu ateşi teati olundu. Vadi-i Melaha'da keşif kolu müsademesi oldu. Dört saatlik bir yürüyüş kolu Kudüs'ten Eriha'ya geldi. Eriha civarında iki süvari fırkası vardır. Bazı kuvvetlerin Eriha'dan cenuba gittiğince nazaran, düşman kıtalarını tebdil ediyor. 28/29 Nisan, 2Y ve birinci hücum taburu Telkab bet şimalinden Duma'ya geldi. 29/30 Nisan, 58Y (Merda) Keryut şimaline tahrik olundu.

30 Nisan 1334 [30 Nisan 1918] (Salı) Nablus. Hafif yağmur. Tayyare faaliyeti sabit balon bermutat. Saat 3 evvelde düşman 4. Ordu'ya taarruz etti. Aynı zamanda bir livasıyla Süvari 9Y, taarruz etti ve Mafit Çözele civarına çekilip orada akşama kadar müdafaa etti. Diğer bir süvari livası Ed-Damiye'ye gelip, şimalden Süvari 8Y'i sürmek istediye de, cenuba çekildi. Akşama doğru diğer bir süvari livası daha Mafit Çözele'ye yürüdü. 8. K[af] düşman taarruzlarını def ve yalnız ileri mevzii kaybetti. Bir süvari livası Salt'a taarruz etti. Akşama kadar tevkif edildiyse de, akşam düşman Salt'a girdi. 3. Süvari Fırkası (6Y, 8Y, ---mürettep). 23. Fırka (2Y, 143Y ve Birinci hücum Taburu) Salt'a taarruz için Ed-Damiye şarkına tahrik oldu. Kumanda 20. K[af] Fuat Paşa'ya verildi. Gece gündüz pek şiddetli topçu ateşi teati olundu. Düşman bin kadar mermi attı. Saat 4,30 evvelde, bir düşman taburu Hırbet ed-Dir, Mezraa hattını taarruzla zabt etti. Dera, Amman arasında şimendiferi kısmen usat bozdu. Dördüncü Ordu Karargâhı Seville'ye çekildi.

1 Mayıs 334 [1 Mayıs 1918] (Çarşamba) Nablus. Yağmur, mütebeddil. Tayyare faaliyeti bermutat. Saat 6,30 evvelde, 3. Süvari ve 24. Fırka Ed-Damiye şarkına taarruz ederek, iki düşman livasını Vadi-i Abyad cenubuna attılar ve Salt'a hakim tepelere kadar keşif kollarını sürdüler. Vadi-i Zerka'daki bir İngiliz süvari alayı, cenûb-ı şarkîye çekildi. 8 sahra, bir uzun top, 70 havan, 30 esir (Avusturalya Fırkası) ve bir zırhlı otomobil (harap) igtinam olundu. Saat 6,30 evvelde düşman Şeria-Melaha arasından iki bölükle taarruz etti, telefata tard

ve dört esir aldık (hecin-süvâr). Düşman 48. Fırka'ya taarruz etti, tevkif olundu. Salt'tan Tel Nimrin'e gelen düşman süvarisi tevkif olundu. Düşman süvarisi Salt'tan Seville'ye hareketle müsademe etti. Tel Nimrin'in beş kilometre şimalinde, üç süvari alayı tecemmü ederek Şeria köprüsüne çekildi ve buradan iki süvari livası Mafit Çözele'ye ilerledi. Amman'dan iki İngiliz tayyaresi iskat olundu. Biri kadın olarak dört esir alındı. Amman-Dera arasında usat hattı biraz bozdu. 30 Nisan/ 1 Mayıs, Hırbet el Dir cenub-ı garbındaki tepeyi baskınla istirdat ve batarya düzeni aldık. İki esir aldık (10. Fırka). Düşman üç defa mukabil taarruz yaptıysa tard olundu. Hırbet Dir, Mezraa, Ebu Fellah'daki baskınlarımız muvaffak olamadı. Pek şiddetli topçu faaliyeti. Havanlarımız Et-Til'deki düşman obüslerini iskat etti. 30 Nisan/1 Mayıs Sekizinci Ordu sol cenahında şiddetli baskın harekâtıyla düşmanı işgal etti.

2 Mayıs 1334 [2 Mayıs 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Tayyare faaliyeti, sabit balon bermutat. Bir düşman süvari alayının Ed-Damiye şimalinden garba geçtiği, telgraf zabiti tarafından bildirildi ve ordu muhafız süvari bölüğü gönderildiyse de tahakkuk etmedi. Yalnız Vadi-i Zerka'da cüzî İngiliz'le karışık Urban ateş etmiştir. Bugün de düşman Tel Nimrin'e taarruz etti, tard olundu. Şevket Bey üç taburla bir düşman süvari livasını tard ederek Es-Salt'a bir saat takarrüp etti. 32Y 3T Vadi-i Abyad'a sürüldü. 24. Fırka düşmanı Vadi-i Ram cenubuna attı. Süvari fırkası Cebel-i Avşa'yı zapt etti (Esat Bey mecruh). 9 sahra ve bir uzun top ve bir ağır makineli tüfek: şimdiye kadar igtinam olunan. Cephede şiddetli topçu ateşi teati olundu. El-Maslaba'yı topla dövdük. Vadi-i Melaha şarkında görülen bir miktar düşman piyadesini topçu ateşiyle tard ettik. Hırbet ed-Dir garbındaki tepede bulunan kuvvetimiz üç cihetten ateşe maruz kalmakla şimale alınmıştır. Şerif Hüseyin artık camilerde (Halife Mehmet Reşad) namına hutbe okutmuyor imiş.

3 Mayıs 1334 [3 Mayıs 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Tayyare, sabit balon, topçu ateşi bermutad.

2/3 Mayıs, nısfülleyle taarruza başladık. 24. Fırka Vadi-i Ralim solunda ve 3. Süvari Fırkası Cebel-i Yuşa cenubunda arazi kazandı ve Ed-Damiye-Salt yolu tarafından İngilizlerin gece 2Y'ye yaptığı taarruzlar def edildi. Bir makineli ve bir esir aldık. Şevket Bey Salt şarkından taarruz etti. Bir miktar arazi kazandı. Düş-

manın Care civannda mukabil taarruzlarını tard etti. Tel Nimrin'de şiddetli muharebe oldu. 8. K[af] sol ve sağına vaki düşman hücumları tard olundu ve Lütfü Bey 4 makineli ve 25 esir aldı. 24. Fırka karşısında düşman tel örgüsü yapmış. Bir zırhlı otomobil daha igtinam ettik ve bir şöfor esir alındı. 63Y, 1T (iki bölük) Besan'dan Ed-Damiye'ye, 63Y, 3, 2T El-Bire'den Besan'a ve 3. K[af] süvari bölüğü ---ayn'dan Ed-Damiye'ye ve 58Y'den bir tabur, Duma'dan ve 150Y 2T civanndan Mafit Çözele şarkına tahrik olundu. Düşman Melaha ve Şeria arasını topladövdü. Cilculiye ve Sincil'e kuvvetli keşif kollarıyla baskın yapıldı, bilmüsademe avdet edildi.

4 Mayıs 1334 [4 Mayıs 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. Ed-Damiye'ye gidib Fuat Paşa ile taarruza dair görüştüm. Tayyare ve topçu faaliyeti bermutat ve sabit balon görüldü. 3/4 Mayıs, süvari fırkası 8. K[af] sağındaki Süvari 11Y, ile irtibat hasıl oldu. 3/4 Mayıs, 24. Fırka'ya düşmanın yaptığı taarruz tard olundu. Vadi-i Mecid'de iki alay düşman piyadesi görüldü. Bir düşman süvari fırkası Salt'tan saat 6,30 evvelde kolbaşı Şeria'ya yanaştı. Düşman topçusu Tel Hum, Tel Ayn, Vadi-i Ralim cenubu hattını şiddetli dövdü ve Umm eş Şart şarkındaki bir düşman bataryası Mafit Çözele'deki bataryamızı tebdil-i mevzie icbar etti. Orada otlar tutuştu. 24. Fırka akşama doğru Vadi-i Ralim cenubundaki tepeleri zapt etti. Düşman cenuba çekildi ve Şeria şarkında tecemmü eden düşman Eriha'ya ricat ediyordu. Düşman topçusu Melaha ve Şeria arasını dövdü ve biz de mukabele ettik. Düşman Vadi-i Avca'ya bir takviye kıtaatı sevk etti. 63Y Nablus'a gelerek Ed-Damiye'ye gönderildi. Ukraynalılar Almanlara karşı isyan ettiler, ra--- fesh olundu.

5 Mayıs 1334 [5 Mayıs 1918] (Pazar) Nablus. Yağmur. Topçu faaliyeti bermutat. 24. Fırka Vadi Mecid hattına vasil oldu. Keşif kollarını Vadi-i Ebu Tara sürdü. Düşman Şeria şarkında Serköprü'de ve El-Mendese şarkında biraz kuvvet terkiyle Şeria garbına çekildi. Düşmanın iki piyade alayı El-Maslaba cenubuna ve bir süvari livası Vadi-i Avca'ya çekildi. Umm eş Şart geçidine sürülen müfrezemiz düşman postalarını tard etti. Süvari 7Y, Şeria mansabından garba geçerek bir kısımla (Nebi Musa)'ya doğru düşmanı takip etti. Düşman Hur tepesini ve Salt zapt ettiği zaman, Dördüncü Ordu'dan 24 mitralyöz ve 700 kadar esir aldı (66Y'den iki bölük Seville garbında esir olmuştur).

6 Mayıs 1334 [6 Mayıs 1918] (Pazartesi) Nablus. Yağmur. Topçu faaliyeti hafif. 3. Süvari Fırkası Şeria garbına geçmeğe başladı. Vadi-i Melaha'dan şimale ilerleyen düşman bölüğü, topçu ateşimizle tevkif olundu. Düşmanın bir tabur piyade ve iki süvari bölüğü Melaha ve Şeria arasından Umm eş Şart geçidine takarrüp etti ve müsademe oldu. Bölüklerimiz Umm garbındaki düşmanın postasını tard ile 24. Fırka ile irtibat hasıl oldu. Düşmanın iki süvari alayı Ebu Tullul-Tel el Mastara hattına geldi ve bundan Tel el Mastara civanna gelen bir keşif kolu tard edilerek beş hayvan igtinam olundu. Maslaba'dan Vadi-i Bakr'a takarrüp eden düşman kuvveti, topçu ateşimizle tard olundu. 63Y Ebu Muhayyer civanna muvasalat etti.

7 Mayıs 1334 [7 Mayıs 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Topçu ve tayyare faaliyeti hafif. 63Y Ebu Tara-Ebu Muhayyer hattını işgal ve tahkime başladı. 3. Süvari Fırkası El-Mahruk'a geldi. Düşman El-Mendese şarkında tahkimat ve tel örgüsü ve aaleb-i ihtimal köprü yapıyor. Vadi-i Melaha şarkında siperlerimize takarrüp eden düşman süvari takımı, tard edildi. Umm eş Şart cenûb-ı garbındaki tel örgülü düşman mevzii zabt olunarak biraz erzak igtinam olundu. Düşman Kerkük'ü işgal etti.

8 Mayıs 1334 [8 Mayıs 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. Mutedil topçu ateşi ve tayyare faaliyeti. Düşmanın sabit balonu ihrak ve ıskat olundu. El-Maslaba şarkından ilerleyen düşman keşif kolu, topçu ateşimizle tebit olundu. 24. Fırka Şeria garbına geçerek Mafit Çözele garbında tecemmü ediyor.

9 Mayıs 1334 [9 Mayıs 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş, sıcak. Bermutat tayyare faaliyeti. Yafa civarındaki düşmanın iki sabit balonu ihrak ve ıskat edildi. Oldukça şiddetli topçu ateşi teati olundu. Düşman Ferha'ya 150 obüs attı. 12 düşman tayyaresi Cenin'e 20 bomba attı.

8/9 Mayıs, Vadi-i Samiya'da bir bölük düşman piyadesi 151/2 cephesine ilerledi. Bomba ve piyade ve topçu ateşlerimizle tard olundu. Mendese şimalindeki bir takım düşman süvarisi Şeria şarkındaki cebel topçumuz tarafından dağıtıldı. Şeria şarkında düşmanın bir bölük süvarisi Kefreyn'de keşfiyatta bulundu.

10 Mayıs 1334 [10 Mayıs 1918] (Cuma) Nablus. Güneş, sıcak. Mutedil topçu ateşi ve tayyare faaliyeti. Şerif'in taraftarları Madaba cenubuna takarrüp ettiklerinden, İngilizlerin o cihette birleşme hareketına mâni olmak üzere Süvari 9Y, Dördüncü Ordu emrine tahrik olundu. Yafa önünde düşmanın bir sefinesi gark edildi.

11 Mayıs 1334 [11 Mayıs 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş, sıcak. Şiddetli topçu ateşi teati olundu. Bir tayyaremiz müsâdeme-i havâîye neticesinde (Hırbet Kesi) cenubuna ve diğer bir tayyaremiz de, ordu cephesinde sukut ve içindekiler vefat etti. Sekizinci Ordu cephesinde düşmanın bir sabit balonu kopmuş ve düşman tarafından tahrip olunmuştur. Mamafih ve bilâhire, yine iki sabit balon suûd etti. Dördüncü Ordu cephesinde Vadi-i Kefreyn istikametinde ilerleyen bir düşman süvari bölüğü tard edildi. Düşmanın dört piyade livası Eriha'dan Han Hatrur'a nakledildi. Düşman Sekizinci Ordu cephesinde kıtaatı tebdil ediyor. Acul'dan Arura'ya giden bir düşman bölüğü topçumuz tarafından dövüldü.

12 Mayıs 1334 [12 Mayıs 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. Şiddetli topçu ateşi, tayyare faaliyeti bermutat.

11/12 Mayıs, bir keşif kolumuz Cilculiye civarında bir düşman keşif kolunu tard etti ve aynı gece bir baskın kolumuz Et-Tul, Sincil arasındaki düşman siperlerini (tel örgülü) zabt ve bir otomatik tüfek ve bir esir aldı (53. Fırka). Düşmanın 30 maktulu var, bizim 5 (1) şehit + 18 (1) mecruh. Saat 9 sonrada, 63Y, 3, 1T Şeria şarkından Dördüncü Ordu sağına gitti. Kabrfendi'de bir bölük düşman süvarisi ve 200 Bedevi cenuba gittiler. 11/12 Mayıs, usat Cerdun'a taarruz etti ve bugün usat Maan'ı muhasara etti.

13 Mayıs 1334 [13 Mayıs 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Şiddetli topçu ateşi, tayyare faaliyeti bermutat. Düşmanın Eriha civarında 75 bölük süvari ve bir fırka kadar piyadesi tayyare tarassudatıyla keşfolundu. Düşmanın 13/14 Mayıs, tekrar Şeria şarkına taarruz edeceğini muhbirlere ihbar etti. 3. Süvari Fırkası Şeria şark mıntıkasının kumandasını deruhte etti. İki bölük süvari 63Y cephesine sevk olundu ve 13/14 Mayıs, mütebaki bir buçuk alay süvari Ed-Damiye'de Şeria şarkına geçti. 58Y, 3, 2T Keryut'tan Duma'ya geldi ve Şeria garp mıntıkasının kumandasını 24. Fırka yarın alacaktır. Dördüncü Ordu'da alelade keşif kolu faaliye-

ti oldu. Bir düşman piyade livası Serköprü'de çadır kurdu ve üç düşman taburu Eriha'dan Avca vadisine geldi.

14 Mayıs 1334 [14 Mayıs 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Şiddetli topçu ateşi ve tayyare faaliyeti. 2Y Melaha ve Şeria arasındaki mıntıkeyi teslim etti. Eriha şimalindeki düşman süvari ordugâhlarının bu akşam cenup ve şarka nakledildiği görüldü. Eriha havalisinde takriben üç süvari ve iki piyade fırkası görüldü. İngilizlerin usatla birlikte Salt-Madaba hattına taarruz edeceği istihbar kılındı. Usat Vadi-i Cerdun istasyonunu zabt etti. 7. Fırka karşısında 54. Fırka aksamı bulunduğu alınan bir esirden anlaşıldı.

15 Mayıs 1334 [15 Mayıs 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. Şiddetli topçu ateşi ve tayyare faaliyeti. 125Y Luban'dan Mecdel Nebi Fazıl'a bir cebel bataryası, Duma'dan Ed-Damiye'ye süvari fırkası, 24. Fırka süvari bölüğü Salt'a Dördüncü Ordu emrine gitti. 63Y'den Tel Nimrîn, Damiye yolu şarkındaki bir bölükle bir kuvvetli batarya 4. Ordu emrine girdi. 145Y 24. Fırka'ya taksim ve lağvedildi. Usat Cerdud'u badettahrib geldi, tarafımızdan tekrar işgal olundu.

16 Mayıs 1334 [16 Mayıs 1918] (Perşembe) Nablus. Kapalı. Şiddetli topçu ateşi ve tayyare faaliyeti. 125Y Hırbet Fazıl'a muvasalat etti. Usat Cebel (Sime-na)'da tecemmü ediyorlar.

17 Mayıs 1334 [17 Mayıs 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Şiddetli topçu ateşi ve tayyare faaliyeti. 143Y Mafit Çözele şarkına ve 125Y Mafit Çözele garbı yakınına sevk olundu. Bu sabah düşmanın bir süvari fırkası Eriha'dan Şeria Serköprü şarkına geçip akşam üzeri yine Eriha'ya avdet etti. Düşman ağır toplan Vadi-i Ralim şark şimalindeki cebel takımını dövdüler. Dört düşman piyade taburu Katrevani'den Arura'ya geldi. Düşmanın bilhassa Ferha cihetine karşı faaliyeti ve topçu ateşi ziyadecedir.

18 Mayıs 1334 [18 Mayıs 1918] (Cumartesi) Nablus. Rüzgâr. Şiddetli topçu ateşi ve tayyare faaliyeti.

17/18 Mayıs, Turmesiya cenubunda bir düşman keşif kolunu tard ettik. Umm eş Şart garbına yanaşan 15 düşman neferi def edildi. Usatın Maan ve Cerdun'a taarruzu def edildi.

19 Mayıs 1334 [19 Mayıs 1918] (Pazar) Nablus. Rüzgâr. Mutedil topçu ateş ve tayyare faaliyeti. Şeria şarkından süvari fırkasına yanaşan düşman keşif kolu tard edildi.

20 Mayıs 1334 [20 Mayıs 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Şiddetli topçu ateşi ve az tayyare faaliyeti. Düşmanın bir süvari livası Vadi-i Melaha şarkına gelip avdet etti.

19/20 Mayıs, keşif kollarımız Mezraa'da ateşe uğradı. Arura'da düşmanın iltica ettiği bir han, topçu ile tahrip edildi. Gazze ve Cerdun arasına usat tecavüz etti.

21 Mayıs 1334 [21 Mayıs 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Mutedil topçu ve tayyare. Mecdel Nebi Fazıl'a gidip Fuat Paşa ile görüştüm. Yedinci Ordu ve 3., 20. K[af],

20/21 Mayıs, nümayiş baskınları yaptı. Gor el Mezraa'ya gelen Şerif Abdullah, ---in gönüllüleri tarafından Gor el Safiye'ye tard olundu. İngiliz tayyareleri Medine-i Münevvere'ye 21 bomba attı.

22 Mayıs 1334 [22 Mayıs 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. Mutedil topçu ve tayyare faaliyeti. 125Y Melaha Şeria arasını işgal ve 2Y Mafit Çözele şarkına geçti. 143Y bir taburu Süvari 6Y, iki bölüğünün Vadi-i Muhayyer'deki mevzii aldı, süvariler alaylarına iltihak etti. Vadi-i Muhayyer'e takarrüp eden iki düşman süvari takımı ateşle tard olundu. Şeria şarkında alınan bir Hindli esir, Avrupa'dan bir Hindli süvari fırkasının Eriha'ya geldiğini bildirdi. Rafat'tan 7 Müslüman Hind neferi Asya koluna iltica etti.

23 Mayıs 1334 [23 Mayıs 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Mutedil topçu faaliyeti ve tayyare. Mafit Çözele'ye gittim. 703Y ve 146Y, 1T Alman ve İkinci Süvari Bataryası Mafit Çözele şarkına geçti. 702Y Nablus'a geldi. Muhârebe-i havâiyede tayyaremiz Selfet civanna inmeğe mecbur oldu.

22/23 Mayıs, Melaha ve Şeria arasından üç Hind süvari bölüğü yaya cengiyle 125Y ileri kıtaatına Umm eş Şart garbında bir baskın yaptı, zayıatla tard olundu. 2 şehit + 3 mecruh = 5. Aynı gece bir düşman taburu Hırbet Umuriye ve Ebu Fellah civanna topçu ateşi himayesiyle taarruz ve zayıatla tard olundu. 1 şehit + 9 (2) mecruh + 4 kayıp = 14, bir maktul düşman neferi (53. Fırka'dan).

24 Mayıs 1334 [24 Mayıs 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Ziyadece topçu ateşi ve tayyare faaliyeti. Bir düşman ağır bataryası dün ve bugün bilatesir Mafit Çözele geçidi civarını dövdü.

25 Mayıs 1334 [25 Mayıs 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. Mutedil topçu ateşi (3. K[af] / 290 mermi) ve tayyare faaliyeti. Vadi-i Ebu Tara istikametine ilerleyen düşman keşif kolu, postamız tarafından tard edildi. Usat K--- istasyonunu yaktı.

26 Mayıs 1334 [26 Mayıs 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. Hafif topçu ateşi (3. K[af] / 190 mermi) ve tayyare faaliyeti. Vadi-i Ebu Tara'da keşif kolu müsademesi oldu. 20. K[af] (864)'de Alman top takımını düşman yüz mermi atarak zedeledi.

27 Mayıs 1334 [27 Mayıs 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Mutedil topçu ateşi (3. K[af] / 233) ve tayyare faaliyeti. Saat 3,30 evvelde Maslaba şimalinde keşif kolu müsademesi oldu, düşman topçu ateşi yaptı. Vadi-i Avca'da piyade ve süvari ordugâhları tezayüt etti. Düşman bütün ordu cephesinde tahkimat ve tel örgüsü yapıyor. Usatın Maan'a taarruzu tard olundu. (Kerkük)'ü Altıncı Ordu istirdat etti.

28 Mayıs 1334 [28 Mayıs 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Mutedil topçu ateşi (3. K[af] / 290) ve tayyare faaliyeti. Bir takım düşman piyadesi Vadi-i Melaha'dan 125Y keşif kollarına takarrüp etti, tard olundu. Maslaba cenub garbinden Vadi-i Bakr'a ve Mendese'den Ebu Tara'ya sokulan keşif kolları ateşle tebit olundu.

29 Mayıs 1334 [29 Mayıs 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. Mutedil topçu ateşi (3. K[af] / 247) ve tayyare faaliyeti. Vadi-i Ebu Muhayyer mansabında görülen düşman piyade takımı ateşle tard edildi. Melaha'dan Şeria'ya gelib, şarktaki 24. Fırka ileri kıtaatına ateş eden düşman keşif kolu bilmukabele tebit edildi.

27/28 Mayıs, saat 9 sonradan sabaha kadar şiddetli topçu ateşiyle ve beş taburla düşmanın yaptığı taarruz (19. Fırka'ya) tard olundu. İleri postalar hattı elimizdedir.

30 Mayıs 1334 [30 Mayıs 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Mutedil topçu ateşi (3. K[af] / 274) ve tayyare faaliyeti.

29/30 Mayıs, saat 7,45 sonradan, saat 3 evvele kadar düşman topçu ateşle bilahasar 57Y ve 72Y cephelelerine taarruz etti, tard olundu. Mevazi kâmilten elimizdedir. Karada ibn Zeyd'den ilerlemek isteyen düşman keşif kolları def olundu. 29/30 Mayıs, Mezraa cihetine Birinci Fırka'dan giden bir keşif kolumuz bilmüsademe avdet etti. Vadi Ebu Tara şimalindeki düşman keşif kolunu postalanmız tard etti.

31 Mayıs 1334 [31 Mayıs 1918] (Cuma) Nablus. Sıcak. Ziyadece topçu ateşi (3. K[af] / 411) tayyare faaliyeti.

30/31 Mayıs, 9. Fırka'ya ilerleyen düşman kolları zayıyla def edildi. Vadi-i Ebu Tara şimalinde ve Şeria şarkında dört yüz metre mesafede bir takım düşman piyadesi postamıza takarrüp etmiş ise de tard olundu. Onbir düşman tayyaresi Kafkas Süvari Livası'na ve Amman'a gelip bomba attı. Dün usat K---'yi tazyik etti. Oradaki müfrezemiz Katrane'ye çekildi.

1 Haziran 1334 [1 Haziran 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. Topçu ateşi (3. K[af] / 170) ve tayyare faaliyeti. Şeria şarkına 143Y 2T postamıza takarrüp eden düşman keşif kolu tard edildi. 31 Mayıs/1 Haziran, Mezraa'ya yapılan baskında kar-ye düşmandan hali bulundu. Şeria'da bulunan Birinci hücum taburu Nablus'a geldi.

2 Haziran 1334 [2 Haziran 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. Hafif topçu ateşi (3. K[af] / 105) ve tayyare faaliyeti. Batum'u düşman aldı.

1/2 Haziran, Şeria şarkına Süvari 48Y Fırka Bölüğü cephesine takarrüp eden düşman keşif kolu ateşle tard olundu. 1/2 Haziran, Hırbet Umuriye ve Turmesiya cenûb-ı garbına düşmana baskın yaptık, topçu piyade ve bomba muharebesi oldu. 5 şehit + 15 (1) mecruh = 20. Mendese Vadi-i Abd'da düşman ordugâhlarına tayyarelerimiz 900 kilo bomba attı. 15 uzun top Nablus'a geldi.

Gece 2/3 Haziran, Mecdel'e sevk olundu. İstanbul'da büyük bir yangın, beş bin hane yandı.

3 Haziran 1334 [3 Haziran 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Mutedil topçu (3. K[af] / 300) tayyare faaliyeti.

2/3 Haziran, düşman Hırbet ed-Dir garbında bir bölükle tepeyi kıtaatımız var zannıyla topçu ve mitralyöz ateşiyle dövdü. Şeria şarkında Süvari Fırka 48K, iki takım düşman süvarisi tard edildi. Dördüncü Ordu düşman keşif kollannı tard etti.

4 Haziran 1334 [4 Haziran 1918] (Salı) Nablus. Güneş. Ziyadece topçu ateşi (3. K[af] / 324) ve tayyare faaliyeti.

3/4 Haziran, Vadi-i Bakr cenubunda ve Talat er Raa cihetlerinde keşif kollannımız düşman keşif kollannı tard etti. Düşman topçusu bilhassa Birinci Fırka cephesini dövüyor. 17 düşman tayyaresi Amman'a taarruzla iki tayyaremizi bomba ile tahrip etti.

5 Haziran 1334 [5 Haziran 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. Hafif topçu (3. K[af] / 110) ve tayyare faaliyeti. Ed-Damiye şarkında, 4. Ordu Cemal Paşa ile görüştüm. Tel Azur'a taarruz hazırlıklannın 11 Haziran'a kadar uzayacağını ve taarruz istihzaratını düşmanın gündüz aleni yapılmasından düşmanın haberdar olabileceği mütalaasıyla (Liman Paşa) harekâtı tatil etti. Der Suvar ve Anıra arasına bir düşman tayyaresini topçu ateşiyle düşürdük. Usat Kala Hesa'yı zabt ve tahkim ediyor. Grup Maan yolunu açmak ve Medine yolunu temin etmek üzere Amman'da bir fırka cem ediyor.

6 Haziran 1334 [6 Haziran 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. Topçu (3. K[af] / 210) ve tayyare faaliyeti. Umm eş Şart geçidi garbindan takarrüp eden düşman keşif kolu, tard olundu. Ebu Tara mansabından iki kilometre şimale ilerleyen iki takım düşman süvarisi def olundu ve bir buçuk düşman süvari bölüğü Şeria şarkında süvari fırkasını teslim aldı ve 3. Süvari Fırkası Ed-Damiye'de tecemmü ediyor.

7 Haziran 1334 [7 Haziran 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Topçu ateşi (3. K[af] / 250) ve tayyare faaliyeti. Ordu Süvari Bölüğü Şeria'dan Nablus'a geldi. 143Y ve 58Y Mafit Çözele şarkına geçti.

8 Haziran 1334 [8 Haziran 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. Topçu ateşi (3. K[af] / 240) tayyare faaliyeti. Saat 3,30 evvelden itibaren düşman sekiz taburla, sahil mınukasında 77Y üzerine taarruz ederek ileri postalar hattını zabt etti.

15 Hindli esir alındı (7. Fırka, 21. Liva). Saat 4 evvelde Şeria şarkından 58Y postalarına ilerleyen düşman keşif kolu tard edildi.

9 Haziran 1334 [9 Haziran 1918] (Pazar) Nablus. Kapalı, rüzgâr. (3. K[af] / 102) tayyare faaliyeti.

8/9 Haziran, sahil nuntukasında (19. Fırka) piyade ve makineli ateşi oldu ve düşmanın tahkimat ameliyatı topçu ateşimizle taciz edildi. İki günde (403) şehit ve mecruh ve kayıp vardır. Saat 1,35 evvelde Şeria şarkına bir düşman süvari takımı 143Y postalarına ve saat 4,30 evvelde diğer bir düşman süvari takımı 58Y (143Y sağında) postalanna yanaştıysa da, ateşle tard edildi. Saat 6 sonrada 143Y postalanna yanaşan düşman keşif kolu tard olundu. (Kabrfendi)'de bir düşman süvari bölüğü zayıata duçar edildi. Usat Katrane'nın on kilometre cenubuna tard edildi. Diğer usat Cerut ed Deraviş'e taarruzla tahribata devam etti. Düşmanın bir süvari livası El-Mendes'e geldi.

10 Haziran 1334 [10 Haziran 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. Ramazan-ı Şerif. (3. K[af] / 120) Sekizinci Ordu tayyare faaliyeti çok ve sabit balon.

9/10 Haziran, saat 10,30 sonrada düşman topçusu 19. Fırka sağına (77Y) şiddetli topçu himayesiyle piyade sevk ve taarruz etti. Mevaziimizin yüz metre ilerisindeki sahildeki hakim tepeleri işgal etti. Bir saat topçu ve bomba ve piyade muharebesiyle düşman tevkif olundu. 142Y Karada ibn Zeyd işgal ve Kefr Ayn'a yapılan taarruz düşman topçusu ve piyade ateşiye tevkif olundu. 7. Fırka baskın müfrezesi Karyet el Haramiye'yi işgal ve daha garptan giden bir kol şiddetli topçu ve piyade ve mitralyöz ateşiyle durduruldu (34) şehit ve mecruh. Vadi-i Avca'da iki düşman taburu mübadele edildi ve Avca cenubundaki düşman süvarisi Eriha'ya gitti. Düşman iki akşamdır Selfit'i topçu ile dövüyor.

11 Haziran 1334 [11 Haziran 1918] (Salı) Nablus. Güneş. (3. K[af]/ 330) tayyare faaliyeti. 16 düşman tayyaresi (Amman'a) taarruz etti. Usatın Cerut ed-Deraviş'e taarruzları tard edildi. Şevta burnundan 24. Fırka soluna yanaşan düşman süvari keşif kolu tard edildi.

10/11 Haziran, sahil muntukasından 11inci Alman Avcı Taburu üç keşif kolu sevkıyla düşman tel örgüsüne sokuldu, top ve bomba ve piyade ateşiyle karşılandı. 2 maktul + 11(1) mecruh = 13 zayıat. Bizden ayrıca 4 şehit + 10 mecruh = 14 (27 ceman).

11/12 Haziran, Vadi-i Samiye'deki postamıza düşman bir baskın yaptı. Bir makineli ve 2 nefer kayıp ve bir şehidimiz vardır.

12 Haziran 1334 [12 Haziran 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 225) tayyare faaliyeti ve Sekizinci Ordu'da sabit balon.

11/12 Haziran (Hırbet Kesi) cenubundaki postamıza düşman üç manga ve iki makineli ile taarruz etti, tard olundu. 11/ 12 Haziran, 77Y cephesine ilerlemek isteyen düşman keşif kollar bombası ile tard edildi. Saat 5 evvelde Umm eş Şart şimal-i garbına sürülen topçumuzun ateşiyle Avca ve Melaha vadilerindeki düşman ordugâhları müessir surette dövüldü. Düşman ordugâhları kısmen Vadi-i el Bire'ye nakledildi. Saat 5,30 evvelde iki düşman süvari alayı Umm eş Şart şimâl-i garbında 2Y soluna ilerlemek istediye de topçu ateşlerimizle tard perişan edildi.

13 Haziran 1334 [13 Haziran 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 170) tayyare faaliyeti. Dün Dördüncü Ordu dahi soldan sürülen toplarla Cedire iskelesindeki düşman gemilerini ve Kasr el Hud ve Hecile arasındaki düşman süvari ordugâhlarını müessir surette dövdü. Süvari 24Y ve Süvari 48Y fırka bölükleri tebdil olundu.

14 Haziran 1334 [14 Haziran 1918] (Cuma) Nablus. Sıcak. (3. K[af] / 300) tayyare faaliyeti. Düşman Kefr Malik-Hırbet Ebu Fellah hattına tel örgüsü çekmiştir. Esat Paşa 3. Ordu, Mahmut Kâmil Paşa 5. Ordu Kumandanlıkları'na ve Vehip Paşa Şark Orduları Grup Kumandanı oldu. Tebriz tarafımızdan zabt olundu.

15 Haziran 1334 [15 Haziran 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 440) tayyare faaliyeti.

14/15 Haziran, Cilculiye, Şeyh Ömer, Sincil cihetlerine sevk olunan keşif kollarımız düşmanla badelmüşademe avdet ettiler. Usat dünden beri Maan'a taarruz ediyor, tard olundu ve Cebrut'tan dahi (Gazze)'ye ilerliyor. Avusturyalılar --- yave'yi geçtiler (21 bin esir).

16 Haziran 1334 [16 Haziran 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 181) tayyare faaliyeti. 24. Fırka'nın Mendese geçidinin üç kilometre şarkına kur-

duğu pusuya bir düşman süvari kuvveti düşmüş ve zayıyla tard olunarak üç Hindli esir edilmiştir.

15/16 Haziran, Cilculiye, Şeyh Ömer cihetlerine giden keşif kollarımız düşmanla badelmüşademe avdet ve beyannameler bıraktı. 11 düşman tayyaresi Katrane Ordugâhı'na yüzü mütecaviz bomba attı. 7 şehit + 20 mecruh = 27. Bu akşam Duma cenubunda mevzie giren 15 uzun top, Eriha'yı ve şimalindeki süvari ordugâhlarını müessir surette dövdü. Maan'da muharebe bize müsait cereyan etti. Bulgar kabinesi istifa etti (Radoslavov) Manilof kabinesi teşekkül etti.

17 Haziran 1334 [17 Haziran 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 286) tayyare faaliyeti.

16/17 Haziran, Ebu Fellah ve Ayn Samiye cenubuna sürülen keşif kollarımız badelmüşademe üç tüfek igtinamla avdet ettiler. Tel el Mastara'ya takarrüp eden bir düşman piyade takımı topçu ateşimizle tard edildi. 3. Ordu'da (Kabrfendi) civarındaki müfrezemize iki düşman süvari alayı taarruz etti, zayıyla tard ve biri zabıt, 7 esir ve bir mitralyöz alındı.

18 Haziran 1334 [18 Haziran 1918] (Salı) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 321) tayyare faaliyeti. El-Maslabe cenubundan Vadi-i Cerut istikametine ilerleyen düşman keşif kolu, topçu ateşimizle tard edildi. 17 düşman tayyaresi Amman'a (115) bomba attı.

19 Haziran 1334 [19 Haziran 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 504) tayyare faaliyeti.

18/19 Haziran, Karada ibn Zeyd şimalinde keşif kolu müşademesi oldu. Aynı gece iki düşman bölüğü mitralyöz ve makineli bomba ile El-Burc'a elli metre takarrüp ve müşademe etti ve bir takım El-Burc şarkındaki tepeye ilerledi ise de mitralyöz, piyade ve topçu ateşlerimizle tard edildi. Ebu el Koş'un cenubundaki sabit postamıza takarrüp eden iki manga düşman tard olundu. 24. Fırka'dan sürülen keşif kolu Vadi-i Meydan ve Vadi-i Ebu Tara hattında piyade ve mitralyöz ateşine uğradı. Düşman hatlarından buraya sürüldüğü anlaşıldı. Avca çadırı ordugâhını topla müessir surette dövdük. Eriha'nın beş kilometre şimal ve şimâl-i şarkındaki süvari ordugâhlarını 15 uzun top ve şarapnelle dövdük.

20 Haziran 1334 [20 Haziran 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 340). Ordu cephesinde şiddetli tayyare faaliyeti. 20. Kolordu Karargâhı'na bomba ve mitralyöz taarruzu yaptı. Saat 2,30 evvelde Maslaba şimâl-i şarkına kadar bir kuvvetli düşman keşif kolu ilerledi, bilmüsademe tard olundu. Dün kıtaatımız Cerdun'a girdi ve Maan'a erzak teslim etti.

21 Haziran 1334 [21 Haziran 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 293). Bugün düşman tayyareleri 20. Kolordu fırka karargâhlanna ve ihtiyatlarına taarruz ettiler. Attığımız beyannameler tesiriyle 24. Fırka'ya iki Hindli süvari maa hayvan ve techizat, iltica ettiler.

22 Haziran 1334 [22 Haziran 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 338) 8. Ordu cephesinde düşmanın bir sabit balonu ihrak ve ıskat edildi. 15 uzun topla Eriha şimalindeki düşman süvari ordugâhlarını müessir surette dövdük.

23 Haziran 1334 [23 Haziran 1918] (Pazar) Nablus. Bulutlu ve güneş. (3. K[af] / 330). (Hırbet Kesi)'deki postamıza takarrüp eden düşman keşif kolu tard edildi. Saat 1,30 evvelde düşman 50 nefer ve üç mitralyözle Vadi-i Burc arzı mültekasındaki postamıza baskın yaptı. Topçu ve piyade ateşlerimizle tard edildi. Sincil cenubundaki siperleri işgal eden düşman bölüğü topçu ateşimizle kaçındı. Vadi-i Melaha'daki düşman ordugâhlarını topçumuz müessir surette dövdü.

22/23 Haziran, Hırbet Ebu Fellah'a ilerleyen keşif kolumuz badelmüsademe avdet etti ve aynı gece Vadi-i Samiye'ye giden keşif kolumuz düşman keşif kolu-nu tard ve bir İngiliz esir etti (53. İngiliz Fırkası, --- taburundan).

24 Haziran 1334 [24 Haziran 1918] (Pazartesi) Nablus. Bulutlu, güneş. (3. K[af] / 183). Vadi-i Ebu Tara'ya ilerleyen elli düşman süvarisi, postalanmızın ateşiyle tard edildi.

23/24 Haziran, Hırbet Rudin'e giden Alman keşif kolu düşmana tesadüf etmedi. Düşman tayyareleri Amman'a taarruz etti. Cerdun, Elha arasında Faik Bey Müfrezesine taarruz eden usat, zayıatla tard ve tebit olundu.

25 Haziran 1334 [25 Haziran 1918] (Salı) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 574) 125Y Sekizinci Ordu'ya iade olunmaya başladı.

24/25 Haziran, Kabrfendi'den Şeria'ya kadar piyade ile takviye edilen süvari livası ilerledi. Ebu Tarar ve Şevta bumu cenubunda 24. ve 3. Süvari Fırkaları tarafından yapılan baskında düşmana tesadüf edilmedi. 15 uzun topla Mendese köprülerini dövdü. Aynı gece En-Necme'ye giden keşif kolumuz badelmüşademe avdet etti. Arura'dan ilerleyen 70 düşman Hırbet Kesi postamız tarafından ve Mezraa'dan Selkit yoluyla ilerleyen 50 düşman ve üç mitralyöz ile Vadi-i Rumiye'deki postamız tarafından def edildi. Sahil mıntıkasında 57Y'ye ilerleyen iki düşman bölüğü tard. Akşam iki düşman süvari bölüğü tekrar Kabrfendi'yi işgal etti.

26 Haziran 1334 [26 Haziran 1918] (Salı) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 394).

25/26 Haziran, sahil mıntıkasında kırk kişilik bir düşman keşif kolu, def edildi. Aynı gece Umm eş Şart'tan iki kilometre cenuba ilerleyen keşif kolumuz, Melaha, Şeria arasında otomatik ateşine uğrayıp geri döndü. 25/26 Haziran, Ebu Fellah ve Kefr Malik şarkına takarrüp eden iki keşif kolundan bir Alman keşif kolu, Kefr Malik şarkında otomatik ateşine uğrayıp üç mecruh verdi, geri döndü. Maan ve Cerdun arasında postalanmıza ilerleyen üçyüz usat tard olundu.

27 Haziran 1334 [27 Haziran 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 370), 7 düşman tayyaresi 20. K[af] karargâhını bombaladılar. Şeria şarkını 3. Süvari Fırkası teslim alarak 24. Fırka Beyt Hasan şarkına (Bozliye)'de tecemmü olundu. Umm eş Şart'a sürülen topçumuz Ebu Tullul ve Avca vadisindeki düşman ordugâhlannı müessir dövdü. 26/27 Haziran, Vadi-i Melaha, Vadi Bakr mültekası cenubuna sürülen keşif kolumuz otuz düşman süvarisinin taarruzuna uğradı. Düşman piyade ve topçu ateşiyle def olundu. El-Maslaba şarkında keşif kolu müşademesi oldu. 15 uzunla, Vadi-i Nevece şimaline ve Eriha şimal ve cenubundaki düşman ordugâhlannı müessir surette dövdük.

28 Haziran 1334 [28 Haziran 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 206) tayyare faaliyeti.

26/27 Haziran, 20. K[af] düşman mevâziine topçu ateş baskını yaptı. Aynı gece Umm eş Şart'ın iki kilometre cenubunda, keşif kolumuz düşmanla bilmüşademe avdet etti. Keşif kolu kumandanı şehit oldu. Madabe şarkındaki düşman ordugâhı müessir surette topla dövüldü. Avusturyalılar kırk bin kadar esir aldılarsa da, bilâhire ---yave şarkına ricate mecbur oldular.

29 Haziran 1334 [29 Haziran 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. (3. K[af]/284) tayyare faaliyeti. Vehip Paşa istifa etti, yerine Halil Paşa Şark Ordulan Grup Kumandanı oldu. Ordumuz Erkan-ı Harb Reisi Falkenhausen'da kaldı.

28/29 Haziran, El-Mabgalat'ın iki kilometre şarkındaki pusumuza bir takım düşman kuvveti takarrüp etti, topçu bomba ve piyade ateşimizle tard olundu. 6. Ordu lağvolundu, yalnız 13. Kolordu kaldı.

30 Haziran 1334 [30 Haziran 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. (3. K[af] /237) tayyare faaliyeti ziyade.

29/30 Haziran, düşman Ebu el Avf, El-Garabe, Turmesiya, Hırbet Umuriye'ye iki defa topçu ateş baskını yaptı. 29/30 Haziran, saat 9,15 sonra 46. Fırka sağ cenahına düşmanın bir bölükle yaptığı taarruz zayıyla tard olundu. Şeria şarkında Vadi-i Meydan cenubundaki postamıza takarrüp eden 17. düşman süvarisi ateşimizle def olundu. Avusturya havanlarıyla Et-Tilmid'deki düşman bataryasını dövdük. Düşman da havanlanmıza yüz kadar mermi attı. Ermeniler, Dilman cihe-tinde 6. ve 12. Fırkalanmızı sıkıştırdılar.

1 Temmuz 1334 [1 Temmuz 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. (3. K[af] /524). Madaba şarkındaki düşman ordugâhını, müessir surette topçu ateşi altına aldık. Aşarın emaneten idaresindeki ihtilaftan Beyrut, Suriye, Haleb Valileri istifa ettiler.

2 Temmuz 1334 [2 Temmuz 1918] (Salı) Nablus. Güneş. (3. K[af] /433).

1/2 Temmuz, düşman 26. Fırka cephesine topçu ateşi baskını yaptı ve bir manga kadar kuvveti Ayn Samiye şimalindeki yamaca yanaştıysa da bomba ve piyade ateşiyle tard edildi. Madabe civarındaki Maslabe cenubundaki düşman ordugâhlarını müessir surette dövdük. Birinci Fırka sağında 46. Fırka yerini 16. Fırka teslim aldı.

3 Temmuz 1334 [3 Temmuz 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. (3. K[af] /272). İleri sürülen topçumuz Ebu Tellul'daki düşman bataryasını ve Vadi-Melaha'daki düşman ordugâhlarını müessir surette dövdüler. Saat 7 sonra Sultan Mehmet Reşad Han vefat etti. Mehmet-i Hâmis.

4 Temmuz 1334 [4 Temmuz 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 220). Mehmet Vahdettin Efendi (Sultan Mehmet-i Sâdis) unvanıyla cülusu bildirildi. Düşman tayyareleri Vadi-i Karia'da 24. Fırka'ya bomba attular, 2 şehit + 2 mecruh = 4.

5 Temmuz 1334 [5 Temmuz 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 778) tayyare faaliyeti.

4/5 Temmuz, 143Y (Melaha, Şeria) arasını işgal ile, 2Y tebdil etti ve mezkûr, 2Y Vadi-i Karia'da 24. Fırka'ya iltihak etti. 4/5 Temmuz, bir düşman topçusu 16. Fırka ve 3. K[af] ve 26. Fırka gerilerine müteaddit kereler ateş baskını yaptı. Bugün bir düşman süvari takımı Şeria şarkından 3. Süvari Fırkası sağ cenah postalarına takarrüp etti, ateşle tard olundu.

6 Temmuz 1334 [6 Temmuz 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 300).

5/6 Temmuz, El-Maslaba'ya gönderilen keşif kollarımız, badelmüsademe düşmanın takviye etmesi üzerine avdet ettiler. Bir şehidimiz vardır. Dün 700 usat Cerdun'a taarruz etti, 40 maktul ile tard olundu.

7 Temmuz 1334 [7 Temmuz 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 252).

6/7 Temmuz, topçu himayesiyle Mezraa şimalinden Vadi-i Garibiye'ye inen düşman kuvveti (50 nefer ve 2 mitralyöz) piyade ve topçu ateşlerimizle tard edildi. Aynı gece Karada ibn Zeyd şimalinde dahi (16. Fırka mıntıkası) düşman keşif kolu badelmüsademe def olundu. Aynı gece Melaha ve Şeria arasından ilerleyen keşif kolumuzun ateşiyle düşman keşif kolu çekildi ve aynı gece bir düşman keşif kolu Vadi-i Samiye şimaline yanaştıysa da tard olundu.

8 Temmuz 1334 [8 Temmuz 1918] (Pazartesi) Nablus. Bulutlu rüzgâr. (3. K[af] / 348). Melaha'da Vadi-i Rişe mansabı cenubuna giden keşif kolumuz, düşmanla bilmüsademe avdet etti.

9 Temmuz 1334 [9 Temmuz 1918] (Salı) Nablus. Bulutlu, güneş. (3. K[af] / 1404).

8/9 Temmuz, düşman Üçüncü Kolordu cephesine üç defa ve 26. Fırka cephesine iki defa ateş baskını yaptı. Saat 4,30 evvelde El-Mendese şarkındaki pusu-muza uğrayan 14 düşman atlısı zayıatla tard edildi.

10 Temmuz 1334 [10 Temmuz 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. (3. K[af]/253) Bayram. Alman 146Y'den iki piyade bölüğüyle, bir Alman istihkâm bölüğü Umm eş Şart geçidine geldi ve Vadi-i Naime'den (Bozliye)'den 58Y dahi Hırbet Fasail'de 53. Fırka emrine tahrik edildi.

11 Temmuz 1334 [11 Temmuz 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. (3. K[af]/243 - 20. K[af]/290). Düşmanın iki kuvvetli keşif kolu, 3. Süvari Fırkası'nı Şeria şarkındaki sağ ve sol cenah postalanna takarrüp ettiyse de ateşle tard edildi. Huvara ve Asker köyüne düşman tayyareleri makineli ateşi yaptı. Düşman tayyareleri Bozliye'de 24. Fırka üzerine 25 bomba attılar. Dün ve bugün Elhe şimalindeki Ez-Zize'deki usat tard olundu.

12 Temmuz 1334 [12 Temmuz 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Tel garbında (62') Hararet. (3. K[af]/274 + 20 K[af]/216).

11/12 Temmuz, saat 8 sonradan itibaren Şeria şarkı kumandası, Dördüncü Ordu tarafından deruhte olundu. 3. Süvari ve 24. Fırkalar 20. K[af] kumandasına gidi. Düşmanın Vaftiz mahaline ve El-Henu geçidine doğru nazar-ı dikkati calıp nakliyatı görüldü. Gazze'de usatın hatta taarruzu tard edildi.

13 Temmuz 1334 [13 Temmuz 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. 3. K[af]/200 + 20 K[af]/201. Tel Nimrin'de (68') Hararet. Onbeş tayyare (Tul Kerem)'e bomba attılar. Düşmanın Vaftiz mahaline nakliyatı devam ediyor.

14 Temmuz 1334 [14 Temmuz 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. 3. K[af] (1580)/764 20 K[af]/292 (2131) + (11993) Şeria'da = 15,704. Uzun top Avca ve Eriha Orduğâhlarını bütün gece dövdü. Tekerlekleri arasına bir düşman mermisinin isabetiyle bir müddet iskat olundu. 163Y Tel Rişe ve Tel Mas-tara hattını tuttu. 58Y, 3 ve 5 numaralı tepelerini zabt ve düşmanın taarruzları def ve bilâhire ricat etti. 7020T ve 703T Alman 1, 2 tepeleri zabt ve düşmanın ikinci mevziine ilerlediyse de geri çekilmeye mecbur oldu. Düşmanın 1, 2

mukabil taarruzları üzerine Alman kıtaatı 2Kdan bir taburla takviye olunarak Vadi-i Bakr cenubunda tutunabildi. 32Y Maslabe'ye yüz metre yanaştıysa da mukabil taarruz üzerine dörtyüz metre şimaline çekildi. Ebu Tellul'dan El-Maslabe'ye ilerleyen düşman süvarileri topçu ateşi altına alındı. Süvari 6Y, Vadi-i Rişe cenubuna ilerledi. 146Y, 3T Alman Umm Şart cenûb-ı garbından Vadi-i Melaha'yı geçti ise de, iki düşman süvari alayının taarruzuyla birkaç makineli ve esir zayi ederek avdet etti. 143Y Umm Şart'ın iki kilometre cenubunda müsademe ediyorlar. 3. K[af] Hırbet Dir ve Mezraa'yı zapt ve bir esir aldıysa da düşmanın Der Sudan'dan üç bölükle taarruzu üzerine geri çekildi. Dördüncü Ordu, Kabrfendi ve 8 K[af]'a taarruz eden iki Hind süvari livasını, zâyîât-ı külliye ile tard etti. Akşama doğru 163Y'ye taarruz eden düşman tard olundu. Atcitepe'den şimale taarruz eden düşman, topçu ateşiyle tard olundu. (Süvari 11Y'den alay kumandaniyla, 60 nefer esir düştü. Bir İngiliz, 9 Hindli Dördüncü Ordu esir aldı).

Zabit: 16 (Türk) + 21 (Alman) = 37

Nefer: 267 (Türk) + 480 (Alman) = 747

15 Temmuz 1334 [15 Temmuz 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş, sıcak. (3. K[af] /300, 20 K[af] / 200). Bir düşman bölüğü Melaha şarkındaki Süvari 6Y, 4K soluna taarruz etti, tard edildi. Vadi-i Bakr mansabı şimaline bir düşman taburu gelip bir bölükle Melaha şarkına geçti ise de, 20 nefer zayıat verdirerek tard olundu. Dördüncü Ordu cephesinde düşman keşif kollan def olundu. 63Y'den iki tabur 14/15 Temmuz, saat 10 sonra Umm Şart garbına geçti. Usatın K---'ya taarruzu def edildi.

16/ 7/ 1334 [16 Temmuz 1918] (Salı) Güneş, sıcak. 3. K[af] /189, 20 K[af]'ın taarruz eden kıtaatı eski mahallerine çekildi. 146Y, 3T Alman Umm eş Şart şarkına Dördüncü Ordu emrine geçti. Düşmanın Ebu Tellul şarkındaki ordu-ğâhı ve Avca'ya gelen üç düşman süvari bölüğü, topçu ateşimizle dūcâr-ı zâyîât oldu. Düşmanın kuvvetli bir keşif kolu, Şeria garbından süvari fırkası soluna ilerlediyse de, topçu ateşiyle tard edildi. Vadi-i Bakr cenubunda Süvari 6Y, keşif kolları düşman keşif kollarıyla müsademe etti. 16/17 Temmuz, nısfülleylde hücum taburu Nablus'a avdet etti.

17/ 7/ 1334 [17 Temmuz 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 466. İki tayyaremiz Afr civarına indi ve bir tayyaremiz Beyt Hasan civarına sukut etti. 24. Fırka Beyt Hasan civarına geldi.

16/17 Temmuz, Vadi-i Dareyn'den Umuriye, Hırbet Garabe mevaziimize ta-karrüp eden iki kuvvetli düşman keşif kolu, top ve bomba ve makineli ateşleri-mizle tard edildi. 63Y - 3, 1T Şeria şarkına Dördüncü Ordu emrine iade olundu.

18/7/ 1334 [18 Temmuz 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 356. Almanlar taarruza başladılar.

19 Temmuz 1334 [19 Temmuz 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 395 + 20 K[af] / 230. Katrane'nin yirmi kilometre şimâl-i garbında, Şerif Mez-ruk'un 500 hecin-süvârı perişan edildi.

20 Temmuz 1334 [20 Temmuz 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 212. 15 uzun topla Yafa bombardıman edildi.

21 Temmuz 1334 [21 Temmuz 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 294. 24. Fırka Beyt Hasan'dan El-Mahruk'a geldi. Maan ve Cerdun'a düşmanın şiddetli taarruzu telefata tard olundu.

22 Temmuz 1334 [22 Temmuz 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 304. 24. Fırka bir alayla Mermala'ya geldi ve bir alayı Hırbet Fasail'e götürüldü.

21/22 Temmuz, usatın Cerdun'a tekrar ettikleri taarruz, 200 maktul bıraktı-rılarak tard edildi.

23 Temmuz 1334 [23 Temmuz 1918] (Salı) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 227 + 20 K[af] / 191. İd-i Milli

Fransızların (K---) istikametinden mukabil taarruzları üzerine, Almanlar yir-mi bin esir kaybettiler ve ahiren Marn cenubunda kazandıkları köprü başı meva-ziini tahliye mecbur oldular.

22/23 Temmuz, Maan'dan Cebel-i Simena'ya muvaffakiyetle baskın yapıldı. Bugün düşman Maan'ı bombardıman etti.

24 Temmuz 1334 [24 Temmuz 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 317 + 20 K[af] / 154. Miralay Sedat Bey, Erkân-ı Harbiye Riyaseti'ne tayinen geldi. Yann düşmanın sahilden ve Şeria'dan taarruz edeceği istihbar kılındı. Eriha'dan Şeria'ya nakliyat ve iki sabit balon ve cephane tarassut edildi.

23/24 Temmuz, kırk düşman neferi, 20 K[af] cephesinde Hırbet Malul'e sokuldu, ateşle tard olundu.

25 Temmuz 1334 [25 Temmuz 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 653 + 20 K[af] / 249. İstifa ettim.

24/25 Temmuz, ordumuz cephesine düşman topçusu ateş baskınları yaptı. 13 düşman tayyaresi Amman'a 30 bomba attı.

26 Temmuz 1334 [26 Temmuz 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 343 + 20 K[af] / 311.

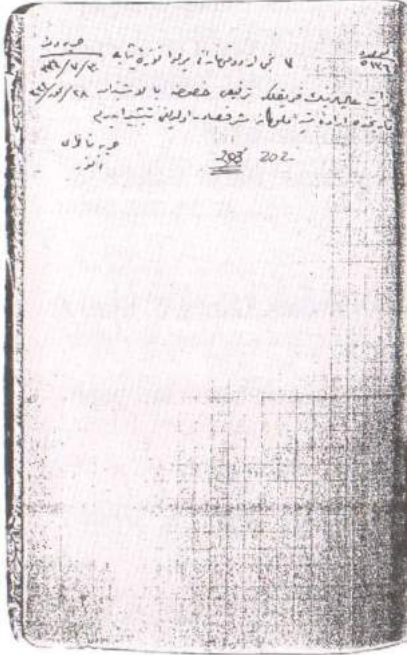
25/26 Temmuz, Ebu Fellah civarında ve Vadi-i Bakr mansabı şarkında keşif kolu müsadematı oldu. Usat Maan'a ve Maan, Cerdun arasına külliyyetli kuvvetle taarruz etti, kanlı zayılatla tard olundu.

27 Temmuz 1334 [27 Temmuz 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 275.

26/27 Temmuz, Mezraa şimâl-i şarkından Vadi-i Rumiye'ye ilerleyen 50 düşman neferi ve bir otomatik, ateşle tard olundu.

28 Temmuz 1334 [28 Temmuz 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 468.

27/28 Temmuz, saat 11 sonrada sahil şarkında 57Y postalar mevaziine düşman topçusu istihzaratla taarruz ve zabt ettiyse de, mukabil taarruzla istirdat olundu. Saat 1 evvelde Hırbet ed-Dir civarından Vadi-i Rumiye'ye inerek Şale el Rumiye'de postalarımıza takarrüp eden düşman keşif kolu, tard olundu. Saat 3,30 evvelde, 40 düşman neferi Zeytinlikli tepeden Vadi-i Rumiye'ye ilerledi, ateşle tevkif olundu. Aynı zamanda 3. K[af] cepheye düşman topçusu ateş etti. 27/28 Temmuz, Hırbet Ebu Fellah şimal-i garbında keşif kolu müsademesinde iki Hindliyi esir ettik (3. Fırka'dan). Aynı gece El-Maslaba cenüb-ı garbında 1 ve 3

numaralı tepelere sokulan keşif kollarımız, ateşle karşılandı. Tel Nimrin cenubunda bir düşman süvari bölüğü zayıatla tard edildi.

29 Temmuz 1334 [29 Temmuz 1918]
(Pazar) Nablus. Güneş. 3. K[af]/ 283 + 20
K[af] / 169. Mecdel Nebi Fazıl civarında bir düşman tayyaresi, tayyare bataryamız tarafından ıskat ve iki zabıt esir edildi. Vadi-i Tala es Sahi civarında (5) numaralı tepeye yanaşan keşif kolumuz, ateşle karşılandı. Dün akşam mühim süvari kuvvetleri Eriha ve Serköprü garbindan şimale ve Avca'ya yürüdüler.

30 Temmuz 1334 [30 Temmuz 1918]
(Pazartesi) Nablus. Güneş. 3. K[af]/ 298 + 20
K[af] / 183. Ferik oldum, tebliği.

29/30 Temmuz, kırk düşman neferi Ferha cenubunda Halet er Rumiye'ye yanaştıysa da postalanımızın ateşiyle tard edildi. Düşman topçusu aynı gece Yedinci Ordu cephesine ateş baskınları yaptı. Sincil istikametinden 4 Hindli (60. Fırka) iltica etti. Vadi-i Melaha şimal cephesinde, keşif kolu müsademesi oldu.

31 Temmuz 1334 [31 Temmuz 1918] (Salı) Nablus. Güneş. 3. K[af] / 137 + 20 K[af] / 137.

30/31 Temmuz, Umm eş Şart cenub-ı garbinda keşif kolu müsadematı oldu. Usat Maan şimendifer hattının karakollarına taarruz etti, zayıatla tard olundu.

Harbiyeden numero.

30/7/33 45136

Yedinci Ordu Kumandanı Mirliya Fevzi Paşa'ya

Zat-ı Alilerinin ferikliğe terfii hususuna bilistizân 28/ Temmuz/ 1334 tarihinde irâde-i seniye-i mülûkâne şeref-sâdır olduğunu tebşir ederim.

Harbiye Nâzın

Enver

VI. BÖLÜM¹

IV. Defter.

1 Ağustos 1334 - 31 Kânunuevvel 1337
[1 Ağustos 1915 - 31 Aralık 1921]

¹ Yeşil küçük kareli kabı olan 153 sayfalı defter.

1 Ağustos 1334 [1 Ağustos 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. 197(3. K[af]) bizim / 568 düşmanın + 417 (2. K[af]) topçu darabat / 364 .

31 Temmuz/1 Ağustos, düşman Umm eş Şart civarında topçu ve piyade ateşi yaptı ve Tel Nimrin'e devamlı topçu ateşi yaptı. Aynı gece (Tel Turuni) şarkına yanaşan baskın müfrezemiz, bilmüsademe avdet etti. Aynı gece Hırbet Dir garbindan Vadi-i Rume'ye inen kuvvetli bir düşman keşif kolu, topçu ve piyade ateşimizle tevkif olundu. Gece Sincil'den gelen düşman keşif kolu postamızın ateşiy-le tard edildi. Saat 4 evvelde vadi garbinda bir Hindli telef ve bir İngiliz esir edildi (60. Fırka) . Vadi-i Avca'da görülen kuvvetli düşman kıtaatı topçu ateşimizle dö-ğüldü. Usat Maan'ı bombardıman etti. Ahaliden 2 şehit + 10 mecruh = 12

2 Ağustos 1334 [2 Ağustos 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. 69/577 + 48/ 317. Bu akşam hastalandım. Şimendifer hattı Nablus'a geldi.

1/2 Ağustos, düşman Ayn Samiye şimalindeki mevaziimize, Ebu Malul cihe-tine topçu ateş baskınları yaptı. Kıtaatımız Urmiye [Urumiye]'yi Ermeni ve Nas-turilerden tathir etti. Rus ihtilalcileri akdemce Almanya'nın Moskova sefiri (Mir-bah)'ı öldürdükleri gibi, bu defa da Ukrayna'da (Mareşal Ihorun)'u öldürdüler.

3 Ağustos 1334 [3 Ağustos 1918] (Cumartesi) Nablus. Güneş. 133/ 1066 + 48 (20 K[af]) / 375+ 20 torpil. Hastayım.

2/3 Ağustos, düşman topçusu 7. Ordu cephesine ateş baskınları yaptı ve bil-hassa Ayn Samiye cihetlerine torpil attı. Aynı gece düşman topçusu Tel Nimrin ci-varında Vadi-i Medhelen'e şiddetlice ateş baskınları yaptı.

4 Ağustos 1334 [4 Ağustos 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. 9/404 + 134/ 216+17 torpil. Hastayım.

3/4 Ağustos, düşman topçusu ateş baskınları yaptı ve bu sırada Hırbet Ebu Malul'a ilerleyen düşman keşif kolu ve Hırbet Ebu Fellah garbindan mevzilerimi-

ze ilerleyen bir düşman keşif kolu ve keza Hırbet Umuriye garbında ilerleyen üçüncü bir düşman keşif kolu, kamilen bomba ve piyade ateşimizle tard edildi. Aynı gece düşman topçusu Tel Nimrin'de baskınlar yaptı. Sekizinci Ordu'da aynı gece keşif kolu müsadematı oldu. Bu gün düşmanın birkaç manga ile Yirminci Fırka ileri mevaziine teşebbüs ettiği baskın, zayıatla def edildi.

5 Ağustos 1334 [5 Ağustos 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. 9/ 404 + 134/ 216+17 torpil. Hastayım.

4/5 Ağustos, Dördüncü Ordu Tel Nimrin garbında Sekizinci Ordu'da sahil mıntıkasında keşif kolu müsadematı oldu. İstikrâz-ı dâhilî 18 milyon Liraya balığ oldu. ---son'u Fransızlar istirdat etti, Almanlar çekiliyor.

6 Ağustos 1334 [6 Ağustos 1918] (Salı) Nablus. Güneş. 20/231 + 172/ 363. Hastayım.

5/6 Ağustos, Sincil civarında keşif kolu müsademesi oldu. Aynı gece düşman Sekizinci Ordu cephesini sabaha kadar topçu ile dövdü ve sahilden ilerleyen bir düşman keşif kolu tard edildi. Nisfülleylde 16. Fırka mevaziine Rana'nın bir kilometre garbında Kudrettepe'ye ve El-Kefr civanna yanaşan müteaddit düşman piyade bölükleri uzun muharebe ve zayıat ile tard edildiler, 4 şehit + 20 (1) mecruh = 24 (1). 24. Fırka dün akşamdan itibaren Dördüncü Ordu emrine girdi ve mezkûr ordu 24. ve 2. Süvari Fırkalarından Şeria Grubu namıyla bir grup teşkil etti. 4. ve 7. Ordular arasındaki hudut Hırbet el Arake'nin 1200 metre şarkından cenuba doğrudur.

7 Ağustos 1334 [7 Ağustos 1918] (Çarşamba) Nablus. Güneş. 120/323 + 293/ 213. Hastayım. Tel el Mastara civanna yanaşan bir düşman süvari keşif kolu zayıatla tard edildi. Sekizinci Ordu cephesinde gece keşif kolları müsademesi oldu. Bugün Dördüncü Ordu cephesinde keşif kolu müsademesi oldu. Bahr-ı Lut şarkında yere inen bir İngiliz tayyaresinin pilot ve râsı Bedeviler tarafından derdestle Dördüncü Ordu'ya teslim edildi. Medine cenubunda usatın hareketi neticesiz kaldı.

8 Ağustos 1334 [8 Ağustos 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. 720\92 /368. Hastayım.

*Liman von Sanders Paşa, (A Son Exellenz Fewzi Pascha) Fevzi Paşa
Ekselanslarına, Filistin, Mart-Ağustos 1918.*

7/8 Ağustos, Mezraa şimâl-i şarkına giden keşif kolumuz, düşman keşif kol-lanıyla bilmüsademe avdet etti. Aynı gece düşmanın Tala el F--- civarındaki 5 nu-maralı nokta-i istinâdına sürülen keşif kolumuz, 58K'ye aid bir hafif mitralyöz bulup getirdi. Düşman tayyareleri Amman'a taarruz etti. 7/8 Ağustos, Re'sül-ayn'dan (8. Ordu) şimal-i şarkiye ilerleyen yüz kişilik düşman kuvveti keşif kol-lanımız tarafından tard edildi.

9 Ağustos 1334 [9 Ağustos 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. 47/619 + 57/415. Hastayım.

8/9 Ağustos, 26. Fırka mıntikasına düşman topçusu ateş baskınları yaptı. Aynı gece Hırbet Kesi civarındaki keşif kolumuza takarrüp eden bir düşman keşif

kolu bilmüsademe tard edildi. Bir düşman tayyaresi bugün Nablus'a bir bomba atarak bir hane münhedim oldu. Sahil mıntıkasında keşif kolu müsademesi oldu. Dördüncü Ordu Maan'dan Ayn T---'ye giden kuvvetimiz, 300 usatı bilmüsademe tard ettiler. Cebel-i --- giden keşif kollanımız, orasını düşman ileri karakollarından hali buldular. Gazze ve Cerdun'dan garbe çıkanları keşif kollanımız, 20 kilometreye kadar sahayı düşmandan hali buldular. Medine'de topçu muharebesi devam etti. Hücuma kalkan usat mahvedildi.

10 Ağustos 1334 [10 Ağustos 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. 314/ 399+ 70/ 222. Hastayım. Düşman bataryaları dün akşamdan bu sabaha kadar 3K mevaziine ara sıra ateş ettiler. El-Burc siper ve râh-ı mestûrlannın ekser aksamı tahrip edildi (2 şehit + 2 mecruh = 4). Ellişer kişi ve dört makineli ile mücehhez iki düşman keşif kolu, 9/10 Ağustos, Mezraa şark ve şimalinden mevazimize ilerlediyse de takviye edilen keşif kollanımızın mukabelesi ve topçu ateşimizle tard edildiler. Aynı gece yirmi düşman neferi Vadi-i [LEKE] şarkında --- sağındaki postamıza baskın yaptıysa da Mezraa istikametine def edildi. İngilizler garpta taarruza geçti. Almanlar çekiliyor.

11 Ağustos 1334 [11 Ağustos 1918] (Pazar) Nablus. 316/1357 + 131/ 232. Hastayım. Altı ay tebdil-i hava yazıldı. Nihat Paşa bugün zevalden itibaren Yedinci Ordu Vekâleti'ni deruhte etti.

10/11 Ağustos, düşman Yedinci Ordu cephesine topçu ateş baskını yaptı. El-Feraye'deki siperler ve tel örgülerinin bazı aksamı bozuldu. 78K'den Şeyh Selim istikametine sürülen keşif koluna üç Hindli teslim oldu. Aynı gece sahilde 19. Fırka cephesine sokulan bir düşman keşif kolu tard edildi. 7. Fırka'yı 46. Fırka tebdil etti. Düşmanın Madaba garbında görülen yeni ordugâhları 53. Fırkaca muvaffakiyetle bombardman edildi. Bir piyade alayı Eriha'dan Avca'ya gelmiş ve oradan bir alay Eriha'ya gitmiştir. Tayyarelerimiz Maan garbındaki Bedevi ordugâhlarını bombaladılar.

12 Ağustos 1334 [12 Ağustos 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. 438 (3 K[af]) / 976. Hastayım.

11/12 Ağustos, düşman 16. Fırka ve 3. K[af] ve 26. Fırka cephelerine topçu ateş baskıları yaptığı sırada kırk nefer ve iki otomatik Ayn ---'a ve otuz nefer, bir otomatik Hal el Ruman şarkındaki postamıza takarrüp ettilerse de, tard edildiler.

Sekizinci Ordu da sahilde 19. Fırka'yı 7. Fırka tebdil etti. Bir düşman keşif kolunun Cilculiye takarrüp teşebbüsü def edildi.

13 Ağustos 1334 [13 Ağustos 1918] (Salı) Nablus. Güneş, bulutlu. 3217 (3 K[af]) / 20000. Hastayım. Enver Paşa yalnız Başkumandanlık Erkân-ı Harbiye Reisi olup Vekâlet mülğadır. Doğrudan doğruya Padişah başkumandandır. Saat 9,45 sonrada düşman 3 K[af]'a bilhassa 11. Fırka cephesine şiddetli ateş baskınları icra ve devamlı bir saati mütecaviz topçu ateşi icra etti. Piyade ile taarruz ederek El-Burc mevzie girdiyse de El-Feraye'nin garbına tard olundu ve 9 İngiliz esir edildi. (Hırbet Kesi)'ye bir bölük ve Umuriye'ye bir tabur taarruz ettiyse de def edildi. Birinci Fırka 2 şehit + 5 (2) mecruh = 7, 11. Ordu 327 nefer ve 21 zabıt zayıat verdi. Bunlardan şimdiye kadar 36 şehit + 44 mecruh (2) = 80'dir. Birinci hücum taburu gece otomobillerle Rafidiye'den kuzeye sevk olundu. Saat 11 sonra 26. Fırka cephesine de bir saat kadar gayet şedit topçu ateşini müteakip, beş taburla taarruz ettiyse de tard olundu (10 şehit + 32 mecruh + 10 kayıp = 57). Sekizinci Ordu'da dahi gece şiddetli topçu faaliyeti oldu. Düşmanın kuvvetli bir keşif kolu sahil mıntıkasına ilerlediyse de tard olundu.

14 Ağustos 1334 [14 Ağustos 1918] (Çarşamba) Nablus. Bulutlu, mütebeddil. 678 (3 K[af]) / 170.

13/14 Ağustos, saat 8 sonrada bir düşman kuvveti Vadi-i Ramiye'ye inerek Hırbet Garabe garbına ilerlediyse de topçu ateşimizle tard edildi. Saat 10,30 evvelde, on düşman neferi Vadi-i Rume'den Vadi-i L---'a sokulduysa da, keşif kollarımızın ateşiyle tard edildi. 150 piyade ve dört makineli mükrekkep düşman kuvvetiyle Mezraa şimal-i şarkındaki keşif kollarımız arasında saat 2,30 evvelden, saat 4 evvele kadar müsademe devam etti ve topçularımız da ateş etti. 19. Fırka Cilculiye civarında mevzie girerek 46. Fırka ihtiyat alındı. Kudüs'ten Eriha'ya üç kilometre tulunda bir yürüyüş kolu gelmiştir.

15 Ağustos 1334 [15 Ağustos 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. 3. K[af] ve 20 K[af] karargâhlanna giderek veda ettim.

16 Ağustos 1334 [16 Ağustos 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Saat 12 zevalde Nablus'dan şimendiferle hareket ettim. Saat 6,30 sonrada Afule'ye muvasalat-

la Nasıra'ya gidip Liman Paşa ile veda ettim. Serian avdetimi temenni etti. Nısfül-leylde Semah'a muvasalat ettim.

17 Ağustos 1334 [17 Ağustos 1918] (Cumartesi) Semah. Bulutlu. Saat 8 evvelde Semah'tan hareket, saat 4, 30 sonrada Dera'ya muvasalat. Saat 1 evvelde (17/18 Ağustos) Şam'a geldik.

18 Ağustos 1334 [18 Ağustos 1918] (Pazar) Şam. Güneş. Saat 9,30 evvelde Şam'dan hareket. Saat 4,30 sonrada Rayak'ı muvasalat. Saat 7,30 sonrada Rayak'tan hareket. Saat 3 evvelde (18/19 Ağustos) Humus'a muvasalat.

19 Ağustos 1334 [19 Ağustos 1918] (Pazartesi) Humus. Güneş. Saat 4,30 evvelde (Humus)'tan hareket ve saat 3,30 sonrada Haleb'e muvasalat. Vali ve İzzettin Bey geldiler, görüştük ve istasyonda salonlu vagonda kaldım.

20 Ağustos 1334 [20 Ağustos 1918] (Salı) Haleb. Güneş. Saat 7,15 evvelde hareketle saat 2 evvelde (20/21 Ağustos) Adana'ya muvasalat. İslahiye tüneline 17 dakikada geçtik ve yolda şiddet-i harâret ve sarsıntıdan çok müteessir oldum.

21 Ağustos 1334 [21 Ağustos 1918] (Çarşamba) Adana. Yağmur. İstasyonda, vagonda agram, Fahri Bey ve Vali Nâzım Bey'le görüştüm.

22 Ağustos 1334 [22 Ağustos 1918] (Perşembe) Adana. Bulutlu. Saat 4,30 evvelde hareket. Saat 9 evvelde, kelebek ve dekovil ile saat 2,30 sonrada Karapınar'a muvasalat. Saat 9 sonrada trenle Ulukışla'ya muvasalat. Mustafa Kemal Paşa Yedinci Ordu Kumandanlığı'na tayinen Dersaadet'ten Nablus'a hareket etti.

23 Ağustos 1334 [23 Ağustos 1918] (Cuma) Ulukışla-Konya arası trende. Güneş. Saat 9,30 evvelde Konya'ya muvasalat.

24 Ağustos 1334 [24 Ağustos 1918] (Cumartesi) Afyonkarahisan. Güneş. Saat 4,30 evvelde hareket. Saat 1 sonrada Eskişehir'e muvasalat. İstasyonda Enver Paşa'nın (17 Ağustos) tarihli telgrafını aldım ve Mustafa Kemal Paşa'nın Ye-

dinci Ordu Kumandanlığı'na tayinini öğrendim. Saat 4 sonrada Eskişehir'den hareket ve saat 8 sonrada Bilecik'e muvasalat ettim.

25 Ağustos 1334 [25 Ağustos 1918] (Pazar) Bilecik. Güneş. Nısfülleylde (24/25 Ağustos) Bilecik'den hareket. Saat 7 evvelde İzmit'e muvasalat. Saat 1 sonrada Haydar Paşa'ya muvasalat. İstimbotla saat 3 sonrada Beykoz'a geldim. İzzet Paşa istasyona geldi.

26 Ağustos 1334 [26 Ağustos 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. (25/26 Ağustos) Dersaadet'e tayyare taarruzu.

27 Ağustos 1334 [27 Ağustos 1918] (Salı) Beykoz. Güneş. (Vefa Hariki). Padişah'ın Vefa İdadisi'ne azimetle itfâ-yı harîke himmeti.

28 Ağustos 1334 [28 Ağustos 1918] (Çarşamba) Beykoz. Güneş.
27/28 Ağustos, Dersaadet'e tayyare taarruzu.

29 Ağustos 1334 [29 Ağustos 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Filistin sahil mıntıkasında geniş cephede düşman postalarına keşif kollanıyla baskın yapıldı.

30 Ağustos 1334 [30 Ağustos 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş.
29/30 Ağustos, Şeria vadisinde nısfülleyl kadar düşman keşif taarruzlan def edildi. Birkaç esir alındı.

31 Ağustos 1334 [31 Ağustos 1918] (Cumartesi) Beykoz. Kapalı. Kılıç Alayı bahren Eyüp Sultan'a azimetle, berren avdet etti. Ömer el Faruk'un kılıcı, Şeyh Ahmet Sünusi yediyle kutsandı. Enver Paşa Beykoz'a fakirhaneye geldi (iyadete).

1 Eylül 1334 [1 Eylül 1918] (Pazar) Beykoz. Yağmur.

2 Eylül 1334 [2 Eylül 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş.

3 Eylül 1334 [3 Eylül 1918] (Salı) Beykoz. Güneş. Kafkas mesailini hal için Talat Paşa Berlin'e hareket ediyor. Almanlar yalnız Gürcü hükümeti, tanıyor.

4 Eylül 1334 [4 Eylül 1918] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. İzzet Paşa ve Numan Paşalar geldiler. Süleyman Numan Paşa beni güzelce muayene ederek bir rejim verdi.

5 Eylül 1334 [5 Eylül 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş.

6 Eylül 1334 [6 Eylül 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş.

7 Eylül 1334 [7 Eylül 1918] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. ---i --- ilerleyen kıtaatımız düşmanın bir alay süvarisini tard etti. Diğer bir düşman süvari alayı 70 zayıyla tard ve birkaç esir aldık.

8 Eylül 1334 [8 Eylül 1918] (Pazar) Beykoz. Güneş. Vehip Paşa geldi, görüştük. Kemahlı Nâzım ve Çal Batumlu Erkân-ı Harb Miralayı Mustafa Beyler de geldiler.

9 Eylül 1334 [9 Eylül 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş.

10 Eylül 1334 [10 Eylül 1918] (Salı) Beykoz. Güneş.

11 Eylül 1334 [11 Eylül 1918] (Çarşamba) Beykoz. Güneş.

12 Eylül 1334 [12 Eylül 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş.

11/12 Eylül, Kalkile şimendifer hattının şarkında birkaç İngiliz taburunun taarruzu tard olundu. İleri mevâzimizin bazı aksamına muvakkaten girdiler. Mukabil taarruzla tard edildi.

13 Eylül 1334 [13 Eylül 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş.

14 Eylül 1334 [14 Eylül 1918] (Cumartesi) Beykoz. Bulutlu ve yağmur. İngilizlerin Bakü'den İran şimaline çekildiğini Ajans Royter [Reuter] yazıyor. Usatın Maan şimalindeki postalara taarruzu def olundu.

15 Eylül 1334 [15 Eylül 1918] (Pazar) Beykoz. Yağmur.

16 Eylül 1334 [16 Eylül 1918] (Pazartesi) Beykoz. Mütebeddil, güneş. Bakü, Azerbaycanlılar tarafından zabt olundu (Kâzım Karabekir).

17 Eylül 1334 [17 Eylül 1918] (Salı) Beykoz. Kapalı. Kurban Bayramı (15 Zilhicce). Tufeyle kuvve-i seferiyemiz usatı cenuba doğru tard ile Şubak önünde bulunuyor.

18 Eylül 1334 [18 Eylül 1918] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı. İngilizler Filistin'de Nablus yolu şarkında taarruza başladılar. Yusuf İzzet Paşa Şimalî Kafkasya Ordusu Kumandanı, Hilmi Paşa Çanakkale Grubu Kumandanı olmuştur. Doyran cenup ve garbında üç İngiliz ve üç Yunan fırkasının taarruzlan, mukabil taarruzla def olundu. Almanlar Bulgarları takviye etti.

19 Eylül 1334 [19 Eylül 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Düşman Nablus Kudüs yolundaki taarruzuna, 18/19 Eylül, dahi devam ederek Calud ve Vadi-i Ebu Rezka hattında tevkif olundu. Düşman sahilden dahi taarruzla mevzimize girdi. Tul Kerem'e çekildik.

20 Eylül 1334 [2 Eylül 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş. Düşmanın şiddetli devam eden muharebatı üzerine şimendifer şarkındaki mevazimizi daha şimale çektik.

21 Eylül 1334 [21 Eylül 1918] (Cumartesi) Beykoz. Sis, güneş. Şeria vadi-sinde dahi ricat ettik.

20/21 Eylül, tayyareler İstanbul'a geldi (mehtap). Almanlar (Ziferin) hattına çekildiler.

22 Eylül 1334 [22 Eylül 1918] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil, bulutlu.

21/22 Eylül, tayyareler tekrar İstanbul'a geldi. Bir düşman tayyaresi Kartal civarında düşürüldü.

23 Eylül 1334 [23 Eylül 1918] Eylül 334 (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Bulgarlar da Doyran şimaline ve Pirlepe cenubuna ricat ediyorlar. Filistin'de İngilizler takip ediyor. Avusturya-Macaristan sulh teklifi reddolundu.

24 Eylül 1334 [2 Eylül 1918] (Salı) Beykoz. Güneş. [92,5 kilo geldim]. Tahsin Bey tekrar Şam Valisi ve Azmi Bey de Beyrut Valisi, Abdülhalik Bey Halep Valisi oldular. İngilizler Şeria Vadisi'yle Nablus üzerinden yeni taarruzlanmıza karşı yürümektedirler.

25 Eylül 1334 [25 Eylül 1918] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. İngiliz süvari ve zırhlı otomobilleri Filistin sağ cenahımıza temas etti.

26 Eylül 1334 [26 Eylül 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Filistin sağ cenahındaki muhabere inkişaf ediyor. Makedonya'da İngilizler İştib'e taarruz ediyor. Melyenof [Milienov], İtilafçılara mütareke teklif etti.

27 Eylül 1334 [27 Eylül 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş. Eyüp Sultan'ı ziyaret ettim. Talat Paşa Almanya'dan avdet etti. Fransızlar ve Amerikalılar Almanlara tekrar taarruza başladılar. Dicle boyunca ilerlemek isteyen düşman süvarisi tard edildi.

28 Eylül 1334 [28 Eylül 1918] (Cumartesi) Beykoz. Sis, güneş. Taberiye Gölü civarındaki muharebat devam etmektedir.

29 Eylül 1334 [29 Eylül 1918] (Pazar) Beykoz. Kapalı. Bulgarlarla İtilaf mütareke yaptı. İngiliz süvarisi Dera Şam şimendiferinin tarafından ve Taberiye Gölü'nün şimâl-i şarkına ilerliyorlar.

30 Eylül 1334 [30 Eylül 1918] (Pazartesi) Yağmur. İngilizler Sur-Hule hattını geçti. Katre şimal-i şarkında İngiliz süvari ve otomobilleri tard edildi. (Sekizinci Ordu Kumandanı Cevat Paşa, yüz neferle Şam'a gelebilmiştir. Beyrut-Şam hattı Yedinci Ordu'ya, Şam (dahil) Çöl hattı Dördüncü Ordu'ya verilmiştir). Beşinci Ordu'ya K---'ye geçiyor. 1. ve 25. Kolordular'dan Birinci Ordu teşekkül ediyor (Vehip Paşa Kumandan).

1 Teşrinievvel 1334 [1 Ekim 1918] (Salı) Beykoz. Yağmur, Güneş.

Karagâh-ı Umumî'nin bugünkü tebliğine nazaran, Şam'ın 15 kilometre cenubunda (Keve)'de düşman süvarileriyle muharebe oluyor. Bulgaristan'da isyan

ve karışıklıklar berdevamdır. Vidin ve ---'da cumhuriyet ilan edildi. (Dahiliye) Canbolat Bey istifa etti.

30 Eylül/ 1 Teşrinievvel, düşman Şam'ı işgal etti.

2 Teşrinievvel 1334 [2 Ekim 1918] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Hindenburg hattına mühacemat devam ediyor. Beşkanat düşman tarafından işgal.

3 Teşrinievvel 1334 [3 Ekim 1918] (Perşembe) Beykoz.

2/3 Teşrinievvel, Yağmur, güneş. İngilizler Şam'ı geçtiler, sükûnet vardır.

4 Teşrinievvel 1334 [4 Ekim 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş. Üsküdar ve İstanbul'a azimet ve avdet ettim. Bulgar Kralı istifa etti. Yerine Boris Kral oldu. Her Telnig'in istifası üzerine Prens Maks Duba Başvekil oldu, parlamenterizm kabul edildi.

5 Teşrinievvel 1334 [5 Ekim 1918] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Düşman Beyrut-Şam hattını geçti. Sırpılar Üsküp'e girdiler. Alman-Avusturyalılar Dran-Kaçanik hattındadır. Alman-Avusturya-Türkiye Vilson [Wilson]'un 14 maddesini kabul ederek Amerika'ya mütareke ve musalaha teklifinde bulundu.

6 Teşrinievvel 1334 [6 Ekim 1918] (Pazar) Beykoz.

5/6 Teşrinievvel, Yağmur, mütebeddil. Düşman Beyrut-Zahle hattındadır.

7 Teşrinievvel 1334 [7 Ekim 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. İngilizlerin Trablus Şam-Baalbek hattında bulundukları rivayet edilmektedir.

8 Teşrinievvel 1334 [8 Ekim 1918] (Salı) Beykoz. Güneş. Muharrem'in ibtidası (1337). Tevfik Paşa yeni kabine teşkili ile meşguldür. İzzet Paşa Harbiye Nâzın olacaktır.

9 Teşrinievvel 1334 [9 Ekim 1918] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı, yağmur. (Kabare'yi) Almanlar kaybettiler.

10 Teşrinievvel 1334 [10 Ekim 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Meclis-i Mebusan bugün küşat edilmiştir. (Vilson) [Wilson] Almanya'ya cevap verdi. Mütareke ve müsâlaha müzakeratına girişmek üzere arâzi-i meşgulenin tahliyesini istiyor.

11 Teşrinievvel 1334 [11 Ekim 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş. Karakulak'a maa-aile gittim. Tevfik Paşa kabineyi teşkil edemedi, Ahmet İzzet Paşa kabine teşkiline memur oldu.

12 Teşrinievvel 1334 [12 Ekim 1918] (Cumartesi) Beykoz. Güneş.

13 Teşrinievvel 1334 [13 Ekim 1918] (Pazar) Beykoz. Bulutlu. Almanya Vilson [Wilson]'un istizahına münasip cevap verdi. Niş Sırlar tarafından işgal olundu. Prizren, Priştine, Elbasan dahi evvelce tahliye olunmuştu.

14 Teşrinievvel 1334 [14 Ekim 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Talat Paşa Kabinesi'nin istifasıyla, Ahmet İzzet Paşa Kabinesi (Müşir) mevki-i iktidâra geçti. (Metroviçe)'ye Sırlar girdi.

15 Teşrinievvel 1334 [15 Ekim 1918] (Salı) Beykoz. Güneş. İngilizler (Humus)'u işgal etti. Dimetoka'ya İngiliz kuvvetlerinin geldiği rivayet olunuyor.

16 Teşrinievvel 1334 [16 Ekim 1918] (Çarşamba) Beykoz. Güneş, mütebeddil.

17 Teşrinievvel 1334 [17 Ekim 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş.

18 Teşrinievvel 1334 [18 Ekim 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş. Gümüşsuyu Ayazması'na gidip öğle ve akşam yemeği yedim. İstanbul ve İstinye'ye düşman iki defa tayyare taarruzu yaptı (70 şehit + 31 mecruh = 101).

19 Teşrinievvel 1334 [19 Ekim 1918] (Cumartesi) Beykoz. Güneş.

20 Teşrinievvel 1334 [20 Ekim 1918] (Pazar) Beykoz. Güneş.

21 Teşrinievvel 1334 [21 Ekim 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş, rüzgâr. Almanlar (Şelde) gerisine ricat ediyorlar.

22 Teşrinievvel 1334 [22 Ekim 1918] (Salı) Beykoz. Kapalı, rüzgâr. Vilson [Wilson]'un ikinci istizahına Almanlar cevâb-ı muvâfık verdiler. Avusturya konfederasyon oluyor. İngiliz süvarisi (Hama)'dan ilerliyor.

23 Teşrinievvel 1334 [23 Ekim 1918] (Çarşamba) Beykoz. Soğuk, rüzgâr. Sulh-ı münferid rivayetleri çoğalıyor. Birkaç güne kadar mütareke akdi imza olunuyor.

24 Teşrinievvel 1334 [24 Ekim 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Düşman Halep istikametinde ilerliyor. Vilson [Wilson] cevabında Almanya'ya teslim olmasını teklif ediyor.

25 Teşrinievvel 1334 [25 Ekim 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş. Beş düşman tayyaresi İstinye-Beykoz'a geldi. Müdafaa ateşi ile tebit oldu. Düşman Halep ve Kerkük ve Dicle istikametlerinde faaliyete başladı.

26 Teşrinievvel 1334 [26 Ekim 1918] (Cumartesi) Beykoz. Kapalı, yağmur. Rauf Bey ve Hikmet Bey münferit mütareke akdine uğraşiyor.

27 Teşrinievvel 1334 [27 Ekim 1918] (Pazar) Beykoz. Kapalı, yağmur. Halep dahi İngilizler tarafından zabt edildi.

28 Teşrinievvel 1334 [28 Ekim 1918] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur, mütebeddil. Almanya sefiri Almanya'ya gitmiştir. Dicle cephesinde düşman taarruzları tard edildi.

29 Teşrinievvel 1334 [29 Ekim 1918] (Salı) Beykoz. Yağmur. Macaristan Avusturya'dan ayrılmıştır.

30 Teşrinievvel 1334 [30 Ekim 1918] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Levazım Reisi İsmail Hakkı Paşa'nın firan. Mondros Mütarekesi imzandı.

31 Teşrinievvel 1334 [31 Ekim 1918] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. İtilaf ile (İngilizlerle)

mütareke mucibince, bugün öğleden itibaren bilumum cephelerde harekât-ı askeriye tatil olundu.

1 Teşrinisani 1334 [1 Kasım 1918] (Cuma) Beykoz. Rüzgâr, mütebeddil. Enver, Cemal, Talat Paşalar'ın firarı. Rumların Beyoğlu'nda bayraklar keşidesiyle nümayişi.

2 Teşrinisani 1334 [2 Kasım 1918] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Avusturya ve Macaristan'da ihtilal. Peşte'de Kont Yetca (harp taraftan) askerler tarafından katledildi. Macaristan cumhuriyet olmak istiyor.

3 Teşrinisani 1334 [3 Kasım 1918] (Pazar) Beykoz. Güneş. Avusturya Macaristan, İtalya ile mütareke yaptı. Sırbistan tahliye olundu, Denrik sahrası tahliye olunuyor, hudutlara çekiliyor.

4 Teşrinisani 1334 [4 Kasım 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. İttihat ve Terakki Fırkası (Teceddüt) Fırkası namını aldı.

5 Teşrinisani 1334 [5 Kasım 1918] (Salı) Beykoz. Mütebeddil, bulutlu. 82-309 tevellütlü efradın terhisine irâde-i seniyye çıktı.

6 Teşrinisani 1334 [6 Kasım 1918] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı, hafif yağmur. Triyeste [Trieste] İtalyanlar tarafından işgal olundu. İzmir'de Rumların nümayişi. Almanya dahi mütareke istiyor [İtilaftan].

7 Teşrinisani 1334 [7 Kasım 1918] (Perşembe) Beykoz. Mütebeddil, hafif yağmur. Dört İngiliz zabiti Dersaadet'e geldi. İngiliz askeri Çanakkale'ye çıktı.

8 Teşrinisani 1334 [8 Kasım 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş. İngiliz donanması İzmir'e girdi. Telgrafhaneyi İngilizler kontrole aldı.

9 Teşrinisani 1334 [9 Kasım 1918] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Ali Efendi geldi (9/10 Kasım, kaldı). İzzet Paşa Kabinesi istifa etti. Almanya İmparatoru istifa etti.

10 Teşrinisani 1334 [10 Kasım 1918] (Pazar) Beykoz. Hafif yağmur. Bir Fransız ve bir İngiliz torpido muhribi İstanbul'a geldi. Yıldırım Grubu ve Yedinci Ordu lağvedildi. Yalnız İkinci Ordu (Nihat Paşa) kaldı.

11 Teşrinisani 1334 [11 Kasım 1918] (Pazartesi) Beykoz. Şiddetli yağmur. Tevfik Paşa Kabinesi işe başladı. Abdullah Paşa Harbiye Nazırı. Almanya mütareke akd etti. Karadeniz Boğazı'nı Fransızlar teslim aldı.

12 Teşrinisani 1334 [12 Kasım 1918] (Salı) Beykoz. Mütebeddil, hafif yağmur. Cevat Paşa E.H.U.R [Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi] oldu. İtilaf donanmasından üç muhrip daha Dersaadet'e gelip, gitti.

13 Teşrinisani 1334 [13 Kasım 1918] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Saat 8 evvelde İngiliz-Fransız-İtalyan donanması İstanbul'a geldi. Averof da geldi. Biraz sonra İzmit'e gittiler.

14 Teşrinisani 1334 [14 Kasım 1918] (Perşembe) Beykoz. Mütebeddil. Iskenderun Fransızlar tarafından işgal edildi.

15 Teşrinisani 1334 [15 Kasım 1918] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Amiral Galtrob [Calthrop] Dersaadet'e geldi.

16 Teşrinisani 1334 [16 Kasım 1918] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil. Beyoğlu ve Kadıköy'ündeki Fransız mekteplerini cebren Fransızlar tahliye ettirdiler. Kışlalara da İtilaf askeri yerleşiyor.

17 Teşrinisani 1334 [17 Kasım 1918] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil. İngilizler Bakü'yü işgal etti. Almanya İmparatoru'nun Hollanda'ya ilticası rivayeti. (Kont Hohenzollern) unvanını almış. Berlin'de ihtilal ve Rusya'da cumhuriyet.

18 Teşrinisani 1334 [18 Kasım 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Bir İtilaf nakliye gemisi Çanakkale'de torpille çarpıp battı. Avusturya İmparatoru da terk-i taht etti. Rıza Tevfik Mebusan'da gaf yaptı. Ekseriyet temin olunamadı.

19 Teşrinisani 1334 [19 Kasım 1918] (Salı) Beykoz. Yağmur. Tevfik Paşa Kabinesi'ne ekseriyetle mebusan itimat reyi verdi.

20 Teşrinisani 1334 [20 Kasım 1918] (Çarşamba) Beykoz. Şiddetli yağmur. Sefâin-i harbiyemizin silahları alındı. İngilizler Batum'u işgal etti (bahren).

21 Teşrinisani 1334 [21 Kasım 1918] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Kömür buhranından şirket vapurlarının adem-i intizâmı. Almanya cemâhir-i müttefika oluyor. Odessa'nın İngilizler tarafından işgali.

22 Teşrinisani 1334 [22 Kasım 1918] (Cuma) Beykoz. Şiddetli yağmur. Beykoz'a İstanbul'dan yalnız bir vapur geldi. Almanya donanması peyderpey İngilizlere teslim oluyor. Nuri Paşa'nın Kafkasya'da esir olduğu Ermenilerden mervidir.

23 Teşrinisani 1334 [23 Kasım 1918] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Franşe Despere [Franchet d'Esperey] muvakkaten İstanbul'a geldi.

24 Teşrinisani 1334 [24 Kasım 1918] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil güneş. İngilizler önce Musul'u istedikleri gibi bu defa da, Adana'yı istiyorlar. Sevkülceys nukatını işgal ediyorlar.

25 Teşrinisani 1334 [25 Kasım 1918] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Nuri Paşa'nın resmen orduca kaydı terkin edildi.

26 Teşrinisani 1334 [26 Kasım 1918] (Salı) Beykoz. Hafif yağmur. İtilaf donanması Karadeniz'e geçti, Sivastopol'u işgal etti. Rus donanması İtilafa teslim edildi.

27 Teşrinisani 1334 [27 Kasım 1918] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı. Gelibolu şibh-i ceziresinin İngilizler tarafından işgali.

28 Teşrinisani 1334 [28 Kasım 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Beşinci Ordu'nun lağvı. Bu suretle 3., 8. Ordular da lağvolunarak İstanbul [Ek yapılmış: Misak-ı milli, İzmir civarında] civarında hiç bir ordu kalmadı. 2., 6., 9. Ordular Adana, Musul ve Kars cephelelerinde.

29 Teşrinisani 1334 [29 Kasım 1918] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil. Ethem Bey İzmir Valisi oldu. Yeni kabine (Tevfik Paşa) hakkında adem-i memnûniyet tezayüt ediyor.

30 Teşrinisani 1334 [30 Kasım 1918] (Cumartesi) Beykoz. Hafif yağmur. İngiliz donanması Kopenhag'dan (Kile) [Kiel'e] hareket etti.

1 Kânunuevvel 1334 [1 Aralık 1918] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil. Bolşevikler İtilaf ile muharebeye hazırlanıyor.

2 Kânunuevvel 1334 [2 Aralık 1918] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur. Sansür vaz edildi. Alpullu İngilizler tarafından işgal edildi.

3 Kânunuevvel 1334 [3 Aralık 1918] (Salı) Beykoz. Yağmur. Kafkas'daki kıtaatımız İngilizler tarafından cebren tahliyeye sevk olunuyor.

4 Kânunuevvel 1334 [4 Aralık 1918] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur, mütebeddil. Kafkas'ta Ermeniler İslamlara karşı tecavüzata başladılar.

5 Kânunuevvel 1334 [5 Aralık 1918] (Perşembe) Beykoz. Mütemudi yağmur. Ahvâl-i umûmiyem gittikçe iyileşmekte ise de, halen sıkı perhize devam ediyorum. Kafkasya demiryolları kâmilten İngilizlere teslim olundu.

6 Kânunuevvel 1334 [6 Aralık 1918] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Harbiye Nazırın Müşir Abdullah Paşa aleyhinde zabitan arasında adem-i memnûniyet vardır.

7 Kânunuevvel 1334 [7 Aralık 1918] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Enver ve Talat ve Cemal Paşalar'ın Berlin'de tevkifi rivayeti.

8 Kânunuevvel 1334 [8 Aralık 1918] (Pazar) Beykoz. Güneş. İttihatçılar'ın Mebusan'da kabineye hücumları kesb-i sükûnet etti. Şirket-i Hayriye vapurları iki misli (yani sabıkına nazaran, üç kat) tezyit ile işlemeğe muvafakat etti.

9 Kânunuevvel 1334 [9 Aralık 1918] (Pazartesi) Beykoz. Mütebeddil. Yavuz'u İngilizler İstinye'den İzmit'e götürdüler.

10 Kânunuevvel 1334 [10 Aralık 1918] (Salı) Beykoz. Mütebeddil, mutedil. Mütareke aleyhimizde pek fena tatbik olduğundan her tarafta, bahusus zabitan arasında adem-i memnûniyet artıyor.

11 Kânunuevvel 1334 [11 Aralık 1918] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Müşir Abdullah Paşa'dan müşteki zabitan, başlarına Müşir Ahmet İzzet Paşa'yı getirmek istiyorlar.

12 Kânunuevvel 1334 [12 Aralık 1918] (Perşembe) Beykoz. Mütebeddil. Tramvaylar ve Haydar[paşa]-Pendik şimendiferi kömürsüzlükden tatil-i sefer etti.

13 Kânunuevvel 1334 [13 Aralık 1918] (Cuma) Beykoz. Kapalı, yağmur. Bugün Vilson [Wilson] Fransa'nın (Brest) limanına çıktı.

14 Kânunuevvel 1334 [14 Aralık 1918] (Cumartesi) Beykoz. Devamlı yağmur. İspanyol nezlesi, İstanbul'da Teşrinisani'de bin sekizyüzü mütecaviz telefata mucip oldu.

15 Kânunuevvel 1334 [15 Aralık 1918] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Meclis-i Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey yeni kabine kurmakla meşguldür.

16 Kânunuevvel 1334 [16 Aralık 1918] (Pazartesi) Beykoz. Kapalı, soğuk. 16/17 Kânunuevvel, Mevlid-i Şerif Kandili. Meclis'te sual takrirleriyle hükümet sıkıştırılıyor.

17 Kânunuevvel 1334 [17 Aralık 1918] (Salı) Beykoz. Kapalı. Mevlid Alayı. Akdemce Tünel tatil edildi.

18 Kânunuevvel 1334 [18 Aralık 1918] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Bulgaristan'da ihtilal var. Reis Vekili Hüseyin Cahit Bey'in riyasetinde toplanan Meclis-i Mebusan hükümeti tenkit ve muaheze etti.

19 Kânunuevvel 1334 [19 Aralık 1918] (Perşembe) Beykoz. Güneş. (Marif Nazın) Rıza Tevfik Bey'le bir muaraza üzerine Abdullah Paşa istifa etti. Haliç

ti'ne tayinim hakkında Cevat Paşa'dan telgraf aldım. Dokuzuncu Ordu eski hududumuza çekiliyor.

27 Kânunuevvel 1334 [27 Aralık 1918] (Cuma) Beykoz. Güneş. İstanbul'a geldim. Dairede işe mübaşeret ettim.

28 Kânunuevvel 1334 [28 Aralık 1918] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. İngiliz Antep'i işgal etmek istiyor.

29 Kânunuevvel 1334 [29 Aralık 1918] (Pazar) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Nihat Paşa Adana'ya hareket ettiğini yazdı, fakat İtilaf kabul etmedi. İtilaf kuvvetleri Batum'a asker ve mülkiye memurlarını çıkarıyorlar.

30 Kânunuevvel 1334 [30 Aralık 1918] (Pazartesi) Beykoz. Kapalı, Güneş. Daireye geldim. İtilaf Terkos cenubuna vaz-ı yed etti. Karadağ Kralı hal olunarak Sırbistan'a iltica etti.

31 Kânunuevvel 1334 [31 Aralık 1918] (Salı) Beykoz. Mütebeddil, Güneş. Daireye geldim. Ermeniler Iğdır ve Nahçıvan civarındaki İslamlar'ı katliam ediyorlar. İaşe Nazın'nın istifası (Raşit Bey).

1 Kânunusani 1335 [1 Ocak 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Nigehban Cemiyet-i Askeriyesi'nin (tasfiye-i rüteb) hakkındaki neşriyatı ve Nezaret'e müracaatı (Nuri).

2 Kânunusani 1335 [2 Ocak 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Yemen ve Medine bermucib-i mütâreke teslim olmadıklarından Haydar Molla Bey, Fahri Paşa ve kıtaata selâm-ı şâhâne ile teslim olmalarını tebliğe memuren azimet etti. Yemen'e dahi ayrıca emirler verildi.

3 Kânunusani 1335 [3 Ocak 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. 314-316 tevellütülülerin terhisi. İtilaf devletleri bu hususta tazyikatta bulundular. Yıldız'a giderek selamlıkta bulundum. Huzûr-ı Şâhâne'ye kabul edildim.

4 Kânunusani 1335 [4 Ocak 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Franşe Despere'nin [Franchet d'Esperey] karargâhını Dersaadet'e nakledeceğinden yer tedariki. Maçka, Tophane'deki tüfeklerin mekanizma kollanının Gelibolu'ya nakliyle İngiliz kontroluna vazı. Dahiliye Nazın'nın tekrar istifasını geri alması (Mustafa Arif Bey).

5 Kânunusani 1335 [5 Ocak 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Sulhun akdini müteakip mebusan intihap edileceği Takvim-i Vakayi ile ilan edildi.

6 Kânunusani 1335 [6 Ocak 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. İngilizler Gelibolu şibh-i ceziyesinin, Elviye-i Selâse'nin serian tahliye edilmesinden (tarafımızdan) sarf-ı nazar etti. Dolmabahçe Sarayı'nda Veliahd Mccit Efendi tarafından kabul edildim (Tarih bir milletin dümenidir).

7 Kânunusani 1335 [7 Ocak 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Pozantı'da Yüzbaşı Mustafa Efendi'yi bir Ermeni neferi katletti. Bulgaristan'da ihtilal. Trablus'dan gelen İngilizler, mitralyözlerimizle bir topçumuzu aldılar. Antep'e de bir süvari bölüğü geldi.

8 Kânunusani 1335 [8 Ocak 1919] (Çarşamba) Beykoz. Sis. Daireye geldim. Yanyalı Esat Paşa Mekâtib-i Askeriye Nazırı, Şevki Paşa Levazım Reisi, irâde-i seniye çıktı. İngilizler Nihat Paşa'nın silah dağıttığından, İslam harbini teşvik ettiğinden tebdilini istiyorlar. İngilizler Urfa'da dahi (Süleymaniye)'de olduğu gibi bir Kürt Hükümeti teşkiline say ediyorlar.

9 Kânunusani 1335 [9 Ocak 1919] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Berlin'de ihtilal Lebke--- (Bolşevik) vaziyete hakimdir. Bazı İtalyan gemileri Marmaris'e gelmiştir (Marmaris'in) işgali melhuzdur.

10 Kânunusani 1335 [10 Ocak 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Casusların ve bazı Rum mahbusların tahliye-i sebilleri hakkında İngilizlerin Nezaret'e müracaatı. Uzunköprü-Hadımköy demiryolu hattına bir Yunan taburu geliyor.

11 Kânunusani 1335 [11 Ocak 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Lenin, Troçki tarafından tevkif olundu. Troçki adem-i itilâf taraftan. Lord --- Almanya'ya avdetine Almanlar müsaade etti. Berlin'de Bolşeviklik teessüs ederse, Fransızlar orasını işgal edeceklerdir.

12 Kânunusani 1335 [12 Ocak 1919] (Pazar) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Almanya'da Berlin'de Bolşevikler mağlup oldu (Ispartakus). Paris'de mukaddemât-ı sulhiye müzakeratına mübaşeret olundu. Fahri Paşa Medine'de teslim oldu (10 Kânunusani).

13 Kânunusani 1335 [13 Ocak 1919] (Pazartesi) Beykoz. Kapalı, güneş. Daireye geldim. Cevat Paşa'nın istifası gazetelerde rivayet olunuyor. Arappınar'ına propagandaya gelen bir İngiliz kaymakamı iade olundu. Kabine'nin istifası. Ben de istifa edeceğimi Cevat Paşa'ya söyledim. Bir müddet sabretmekliğimi, ordu ve vatanın selameti namına rica etti.

14 Kânunusani 1335 [14 Ocak 1919] (Salı) Beykoz. Sis, güneş. Daireye geldim. (Yine Tevfik Paşa Sadrazam). Ali Rıza Paşa Harbiye Nazın Vekili, Yaver Paşa Harbiye Nazın. İzmir'den gelecek Cevat Paşa, Mustafa Arif Bey (Dahiliye), Rıza Tevfik Bey (Maarif) eski kabineden çıkanlar beklemeye alındı. İşbu tasfiyeyi umum gazeteler tenkit ediyor. İngilizler Arappınan'ı işgal etti. Kiling otomobil ile Diyarbakır'a geldi.

15 Kânunusani 1335 [15 Ocak 1919] (Çarşamba) Beykoz. Mütebeddil, yağmur. Daireye geldim. İstimbotla Makriköy açıklannda Harbiye Nazın Yaver Paşa'yı istikbal ettim. Mühim bir müzakere vesilesi ile celp olunduğundan bahisle, Nezaret'i kabul etmek istemiyorlardı. Fransızlar Sirkeci Gan'ı işgal ve bir yüzbaşığı hat işletme direktörü yaparak hatta vaz-ı yed ettiler. Muratlı, Çorlu, Çatalca, Hadımköy Yunanlılar tarafından işgal olundu.

16 Kânunusani 1335 [16 Ocak 1919] (Perşembe) Beykoz. Mütebeddil, güneş, yağmur. Daireye geldim. Franşe Despere'ye [Franchet d'Esperey] İhlamur Kasn verildiği halde, Veliahd Dairesi'ni (Dolmabahçe'de) istiyorlar. Hidiv'in yalısıyla, Enver Paşa'nın yalısını dahi istiyorlardı. Batum'daki toplan istiyorlar, yalnız muhafaza için bir müfreze bırakabileceğiz.

17 Kânunusani 1335 [17 Ocak 1919] (Cuma) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. İngilizler Anadolu şimendiferlerine dahi vaz-ı yed ettiler. Kars'a İngilizler geldi ve Ermeni memurlar getirdiler.

18 Kânunusani 1335 [18 Ocak 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş, mütebeddil. Daireye geldim. Konya'ya da hattı murakebe etmek üzere müsellaḥ İngiliz efradı vürud etmiştir. Paris'te Sulh Kongresi, İtilaf murahhasları beyninde başladı.

19 Kânunusani 1335 [19 Ocak 1919] (Pazar) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Kars İslamları'nın adem-i kabûlü üzerine Ermeni vali ve memurlar avdet ettiler.

20 Kânunusani 1335 [20 Ocak 1919] (Pazartesi) Beykoz. Mütebeddil, yağmur. Daireye geldim. İtilaf mümessilleri polis ve jandarmaya da vaz-ı yed etmek istiyorlar.

21 Kânunusani 1335 [21 Ocak 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Gazi Muhtar Paşa irtihal etti. İngiliz Vilyard bugün nezdime geldi ve Polis Müdürü Halil Bey de beraber müzakere edildi. Polis Müdüriyet Dairesi'nde üç oda ayrılarak, teftiş vaziyeti tatbik ve kabul olundu.

22 Kânunusani 1335 [22 Ocak 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Franşe Despere [Franchet d'Esperey] için Feriye Yalıları ve Enver Paşa'nın konağı tahliye olundu.

23 Kânunusani 1335 [23 Ocak 1919] (Perşembe) Beykoz. Hafif yağmur. Daireye geldim. General Vilson [Wilson]'u davet ettik, Nezaret'e gelmedi. İlaḥe Nezareti müdüriyet oldu. Seyr-i sefâin Bahriye'ye devr edildi.

24 Kânunusani 1335 [24 Ocak 1919] (Cuma) Beykoz. Kapalı, soğuk. Daireye geldim. Ardahan cihetlerinde Gürcülerin tecavüzü def edildi (ahâli-i İslâmiye tarafından). ---liler ---r'de İngiliz müfrezesini bozdular.

25 Kânunusani 1335 [25 Ocak 1919] (Cumartesi) Beykoz. Hafif Yağmur. Daireye geldim. Kars ve Ardahan'daki kıtaatımız Sankamış-Oltu hattına çekil-

di ve İngiliz Vâli-i Askerîsi'nin müracaatı üzerine, bir piyade ve bir süvari alayımız Kars'ta kaldı. Doktor Reşit (Diyarbakir Valisi) muhafızlıktan otomobil ile firar etti.

26 Kânunusani 1335 [26 Ocak 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. İngilizler bu defa sıhhiyeye de vaz-ı yed ettidiler. Urla'da müsademedede birkaç kadın Hristiyan maktul ve mecruh oldu.

27 Kânunusani 1335 [27 Ocak 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Nurettin Paşa (İzmir Valisi) İzmir'e gitti (17. K) kumandanı.

28 Kânunusani 1335 [28 Ocak 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. Bu ayın nihayetine kadar Kars, Ardahan, Batum tahliye olunacaktır.

29 Kânunusani 1335 [29 Ocak 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Nihat Paşa İtilafın ısrarı üzerine İstanbul'a geldi. Cemal Paşa (Mersinli) hareket ediyor.

30 Kânunusani 1335 [30 Ocak 1919] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Süleyman Numan Paşa ile sabık Merkez Kumandanı Cevat Bey, Canbolat İsmail, Kara Kemal Beyler, Mahmut Kâmil Paşa ve daha otuz kadar İttihatçı tevkif olundu.

31 Kânunusani 1335 [31 Ocak 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Evde kaldım. İngilizler Beykoz merkezden balon uçurdular. İngilizler Kalküta'yı işgal ediyor.

1 Şubat 1335 [1 Şubat 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Donanma İane Cemiyeti Bahriye'ye, Müdâfaa-i Milliye Harbiye'ye rabt edildi. İttihat ve Terakki mebanî ve akçasına vaz-ı yed edildi.

2 Şubat 1335 [2 Şubat 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur, mütebeddil. Daireye geldim. Üsera Şubesi'nden bir İngiliz mülazimi, tetkik bahanesiyle 141 dosyayı otomobillerle alıp götürmüştür.

3 Şubat 1335 [3 Şubat 1919] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Ayan Heyeti, Zat-ı Şahane'ye kabineyle vaziyet-i siyâsiye hakkında maruzatta bulundular.

4 Şubat 1335 [4 Şubat 1919] (Salı) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Tasfiye Kanunu'nun reyime müracaat edilmeden gönderilmeyeceğini ve bu fikirde olmadığımı yazdım. Mülazım Esat Bey'i Seryaver Hazretleri Miralay Naci Bey'e göndererek bildirdim.

5 Şubat 1335 [5 Şubat 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Arapları iskân için İngilizler Selimiye Kışlası'nı istiyor.

6 Şubat 1335 [6 Şubat 1919] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Doktor Reşit İhlamur Caddesi'nde teşhis ve derdest ediliyorken intihar etti.

7 Şubat 1335 [7 Şubat 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. General (Allenbi) [Allenby] bugün İstanbul'a geldi. General Milne ile Sulh Konferansı'na gidiyor. Padişah dışından muhtarip, selamlık olmadı.

8 Şubat 1335 [8 Şubat 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Hastayım. Daireye geldim. Franşe Despere [Franchet d'Esperey] İstanbul'a geldi. Top endaht edildi. Tasfiye meselesinden dolayı istifa ettim. General Allenbi [Allenby] nezdine celp ettiği Hariciye ve Harbiye Nazırları'na, mütalaa dikte ettirdi.

9 Şubat 1335 [9 Şubat 1919] (Pazar) Beykoz. Kar, yağmur devamlı. Hastayım. İngilizler İhsan Paşa'nın (6. Ordu Kumandanı) tebdilini istiyorlar. Franşe Despere'nin [Franchet d'Esperey] ---'a nümayişi üzerine Süleyman Nazif'in Hadisat'ta (Kara Gün) makalesi.

10 Şubat 1335 [10 Şubat 1919] (Pazartesi) Beykoz. Kar. Hastayım. Askeri sansüre memur Binbaşı Aziz Hüdayi Bey, Kara Gün makalesinden dolayı Fransızlarca hapsedildi.

11 Şubat 1335 [11 Şubat 1919] (Salı) Beykoz. Kar, mütebeddil. Hasta-

yım. Hayret Paşa Divan-ı Harbi, tehcir ve tenkil muhakemesine devam ediyor (Yozgat Göller Vakası).

12 Şubat 1335 [12 Şubat 1919] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı, mütebeddil. Evde hastayım. Şirket-i Hayriye kömürsüzlükten işlemeyeceğini ilan etti. Hadisat'ta (Süleyman Nazif) (Kara Gün) Franşe Despere [Franchet d'Esperey] makalesi üzerine, Binbaşı-yı sansür Aziz Hüdayi Efendi'nin Fransızlar tarafından tevkifi üzerine, askerî sefir istifa etti.

13 Şubat 1335 [13 Şubat 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Hastayım. Yaver Esat Efendi geldi. Harbiye Nazırı Yaver Paşa'nın cevabını getirdi. Şirket-i Hayriye yine işledi.

14 Şubat 1335 [14 Şubat 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Hastayım. İki Ermeni Yenicami civarında bir mühtediye yüzünden iki polisi yaraladı.

15 Şubat 1335 [15 Şubat 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Hastayım. Ermeni ve Rumlar, polis ve jandarmaya Karaköy'de asker vesikası ararken, "Yuha!" bağurdılar. Wilson, Amerika'ya avdet için Fransa'dan müfareket etti. Cemiyet-i Akvam programı tasdik olundu.

16 Şubat 1335 [16 Şubat 1919] (Pazar) Beykoz. Kapalı, soğuk, yağmur. Hastayım. Matrud Enver'in kardeşi Nuri Paşa Dersaadet'e muvasalatında, talepleri üzerine İngilizlere teslim olundu. Karaköy Vakası üzerine İngilizler Osmanlı zabıtine yardım edeceklerini ilan ettiler.

17 Şubat 1335 [17 Şubat 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Hastayım. İlaşe Müdüriyeti Ziraat Nezareti'nden Şehremaneti'ne rabt edildi. Buhrân-ı vükelâ şayiaları taht-ı emniyet olundu. Şura-yı Devlet Reisi Damat Şerif ve Adliye Nazın Damat Arif Hikmet Paşalar istifa ettiler.

18 Şubat 1335 [18 Şubat 1919] (Salı) Beykoz. Kapalı, lodos. Hastayım. Mahmut Kâmil ve Hacim Muhittin altınla kâğıt mübadelesinden, Divan-ı Harb'e verildi. Kars'ta bir İslam hükümet-i muvakkatesi teşekkül etti. Aras vadisinde, bu havalide bir milyon üçyüz elli bin İslam vardır.

19 Şubat 1335 [19 Şubat 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Hastayım. İtalyanlar, Rumlara karşı İzmir'de bizi himayekâr görüyorlar. Fransa'nın Reis-i Nuzzâr ve Harbiye Nazın (Klemanso)'yu [Clemenceau] revolverle cerh ettiler.

20 Şubat 1335 [20 Şubat 1919] (Perşembe) Beykoz. Kapalı, güneş. Hastayım. Ermeni Patriği Zaven Efendi'nin vürudu üzerine, Ermeniler büyük nümayişler yapıyorlar. 6. Ordu'nun lağvına, Sadrazam evvela muvafakat etti, sonra kıta-atının ibkasına muvafakat etti.

21 Şubat 1335 [21 Şubat 1919] (Cuma) Beykoz. Kapalı. Hastayım. İstanbul, Edirne, Çatalca vilayet ve sancaklarında hükümet silahları topluyor. (Vaymar)'daki [Weimar] Alman Meclis-i Millisi müzakere mevadının ağırlığından dolayı matem tutuyor.

22 Şubat 1335 [23 Şubat 1919] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil, güneş. Hastayım. Bavyera Başvekili Kurt Ayseger bir zabıt tarafından katledildi. Fransız Miralayı (Fulon) [Foulon] Jandarma Müfettiş-i Umûmîsi olundu.

23 Şubat 1335 [23 Şubat 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil. Hastayım. Almanya'da devam eden ihtilallerden dolayı, İmparator'un oğlu Yoakim tevkif oldu. Bahr-ı Sefid ablukası, 21 Şubat'tan itibaren ref oldu.

24 Şubat 1335 [24 Şubat 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş, sis. Hastayım. Dersaadet'te İtilaf zabiti bizimle müştereken ifâ-yı vazîfe edecektir.

25 Şubat 1335 [25 Şubat 1919] (Salı) Beykoz. Yağmur. Hastayım. Kabine tebeddül etti. Yine Tevfik Paşa Sadrazam, 3. defa. Asker Ferit Paşa Harbiye Nâzırı, Şevket Turgut Paşa Nafia Nâzırı, Ata Bey Maliye Nazırı, Hariciye Nazırı Yusuf Franko Paşa.

26 Şubat 1335 [26 Şubat 1919] (Çarşamba) Beykoz. Hafif yağmur. Hastayım. Firari Topal İsmail Hakkı Paşa da tard olunmuştur. Ahmet Rıza Bey, İzzet Paşa, Mahmut Paşa ve sair ricâl-i mühimme bîtaraf bir milli blok teşkil ediyor.

27 Şubat 1335 [27 Şubat 1919] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Hastayım. 7. K[af] Kumandanı Tevfik Paşa'yı teslim e nza için Ali Rıza (15. K[af]) Süleyman Paşa ile Osman Bey birkaç gün evvel Yemen'e hareket ettiler. Rumlar İzmir'de 23 Şubat, Yüzbaşı Hamza Efendi'yi şehit ve dört bin kişiyle nümayiş yaptılar. Hamza Efendi'nin cenazesi fevkalade bir surette kaldırıldı.

28 Şubat 1335 [28 Şubat 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Hastayım. Afgan Emiri'nin de katledildiği istihbar edilmiştir. Enver Paşa'nın amcası Halil Paşa dahi firarından dolayı Divan-ı Harb'e verildi. İngilizler Ali Rıfat Bey, Mürsel Bey ve Nuri Paşa'yı Batum'da muhakeme etmek istiyorlar.

1 Mart 1335 [1 Mart 1919] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil. Hastayım. Bahriye Nâzın Ali Rıza Paşa Kars'ta kalan arkadaşlarından evvelce haberdar edilmediğinden istifa etti. Mecmua-i Askeriye neşrolmağa başladı.

2 Mart 1335 [2 Mart 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Hastayım. Amerikalılar un ve ekmek vermeye başladılar. Venizelos İstanbul'u ve Anadolu'dan İzmir'i istiyor. İngilizler, Haydarpaşa'ya gelen 6. Ordu Kumandanı İhsan Paşa'yı tevkif ettiler.

3 Mart 1335 [3 Mart 1919] (Pazartesi) Beykoz. Devamlı yağmur. Hastayım. İngilizler Bank-ı Osmanî'deki istikraz altın faizlerini haciz ettiler. Erenköy'de Rum çetesi bir haneyi basarak bir binbaşı ve ticaret müdürünü baltalarla katlettiler, Erşed ve Fedai Beyler.

4 Mart 1335 [4 Mart 1919] (Salı) Beykoz. Yağmur, sulu sepken. Daireye gittim. 1. Fırka. Ferid Paşa ile görüştüm, fakat kabine tebeddül etti. Damat Ferid Paşa Sadrazam, Abuk Paşa Harbiye Nâzın, Şakir Paşa Bahriye Nâzın, Avni Paşa Nafia Nazın oldu. İtilafçılar dört misli ücretle tramvayları vaz-ı yed ile işletmeye başladılar. Venizelos müddeatına karşı hükümet, 12 Şubat 1335'te İtilaf mümessillerine gönderdiği muhtırayı neşretti.

5 Mart 1335 [5 Mart 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Bugün Avni Paşa Harbiye Nâzın vekili oldu. Royter [Reuter] Ajansı İstanbul ve Boğazlar'ın beynelmilel bir hale vazı ve Anadolu dahilinde bir Türkiye Hükümeti teşkiline karar verildiğini bildirdi.

6 Mart 1335 [6 Mart 1919] (Perşembe) Beykoz. Mütebeddil. Daireye gittim. Allenby Beyrut'a muvasalat etti. Laybah'ta Slovenler (Yugoslavlara) İtalyanlar arasında münafaret ve mücadele. Kars'daki son kıtaatımız çekildi.

7 Mart 1335 [7 Mart 1919] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil. Daireye gittim. Harbiye Nâzın Ahmet Abuk Paşa geldi, Ahmet Rıza Bey, Vahdet-i Milliye Cemiyeti beyannamesini neşretti.

8 Mart 1335 [8 Mart 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Erkân-ı Harbiye Mektebi küşat edildi. Abuk Paşa'yı gördüm, maruzatımı yarın dinleyeceğini söyledi. Maraş'a altıyüz İngiliz süvarisi ve Ayntab'a 3000 İngiliz askeri geldi. Vilson [Wilson] Amerika'dan Avrupa'ya hareket etti. Son kıtaatımız Sankamış'ı dahi terk etti.

9 Mart 1335 [9 Mart 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. İngilizler Samsun'a ikiyüz nefer çıkardılar. Fransızlar dün Zonguldak'a biraz asker gönderdiler.

10 Mart 1335 [10 Mart 1919] (Pazartesi) Beykoz. Kapalı. Daireye gittim. Abuk Paşa'ya vaziyeti bertafsil arz ettim. Sait Halim Paşa, Şeyhülislâm-ı sâbık Musa Kâzım, Vehip Paşa, Ahmet Emin, Celal Nuri sabık kabineler ve birçok İttihatçı (32) kişi tevkif olundu.

11 Mart 1335 [11 Mart 1919] (Salı) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Kozan Sancağı'nı da cebren Fransızlar taht-ı işgale aldılar. Şeria Birinci Kolordu Kumandanı Ferik Mehmet Ali Paşa intihar etti. Mütarekenamede sehven Mezopotamya (Elcezire'yi) Irak diye, bizimkilerin tercüme ettikleri anlaşıldı.

12 Mart 1335 [12 Mart 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. Dün İngilizler üç zırhlı otomobil ile Urfa'yı işgal ettiler. Resül Ayn, --- hattını dahi işgal etmek istiyorlar.

13 Mart 1335 [13 Mart 1919] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. Daireye gittim. Mehmet Ali Paşa merhumun Fatih'e kadar cenazesinde bulundum. Kansının fuhuşu yüzünden intihar ettiğini mektubunda yazmıştır. İngilizler Başbüyük cephaneliği civanna asker gönderiyor. Hayret Paşa Divan-ı Harbi lağvolundu, yeniden

Ali Fevzi Paşa Divan-ı Harbi teşekkül etti. Bir buçuk ay sonra [Ek: bu üç kelime sonradan eklenmiş].

14 Mart 1335 [14 Mart 1919] (Cuma) Beykoz. Kapalı, hafif yağmur. Evde kaldım. Nurettin Paşa azlolunarak, yerine İzmit sabık Dahiliye Nazın Vekili İzzet Bey tayin kılındı. Gürcüler bu defa Ahıskallara galebe ederek köylerini işgal ettiler. Vilson [Wilson] Paris'e geldi.

15 Mart 1335 [15 Mart 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur, mütebeddil. Daireye gittim. Urfa'dan İngilizler otomobillerle Antep'e döndü. Halep'te İslamlar Ermenileri katl ve idam etmişlerdir. Rumlar Karakiraz'ı basarak ahaliyi soymuşlardır. Tasfiyedeki sakametini ve teehhürünü Abuk Paşa'ya söyledim.

16 Mart 1335 [16 Mart 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Rumlar kiliselerde içtima ederek, Yunanistan'a iltihaklarını kararlaştırmışlardır. Divan-ı Harb Reisi Ali Fevzi ve İstanbul Muhafızı Ahmet Fevzi Paşalar istifa ettiler.

17 Mart 1335 [17 Mart 1919] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Aydın Valisi İzzet Bey'in, Mustafa Paşa veya Jandarma Kumandanı Kemal Beyler'den birinin beraberce 17. Kolordu Kumandanlığı'na tayini hakkındaki garip teklifine itiraz ettim. Ke'l-evvel, Selahattin Kolordu Kumandanı olmasını tasvip eyledim. Samsun'da Mülazım Sabri Efendi Rumların tecavüzkarlıklar üzerine çete çıktı.

18 Mart 1335 [18 Mart 1919] (Salı) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. İstanbul muhafızlığıyla 25. K[af] Kumandanlığı'nın aynılmasına itiraz ettim. Bugün Alman sevkiyatı bitti. Jandarma Dairesi kâmilten Dahiliye'ye rabt edilmiştir (15 Mart, irâde-i seniyye).

16 Mart, İngilizler Tel Abyad'ı ve Harabnaz istasyonlarını işgal ve oradaki taburumuz Re'sül-ayn'a ricat etti.

19 Mart 1335 [19 Mart 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Mustafa Sabri, Kostaki Vayani, Maliye Nâzırı Tevfik, Rıza Tevfik, İzzet Fuat, Mustafa Asum, Zeynelabidin Bey ve Efendiler Ayan azası oldular. Hükümet Rumların nümayişlerini takbihen bir beyanname neşretti.

20 Mart 1335 [20 Mart 1919] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Divân-ı Harb-i Umûmî Riyaseti'ne mütekait Ferik Nazım Paşa tayin kılındı. Harbiye Müsteşarı Mustafa Hilmi Paşa çekildi. Yerine Muhafız Ahmet Fevzi Paşa tayin olunacaktır.

21 Mart 1335 [21 Mart 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Evdeyim. Telefon şirketi İngilizlere devrolundu. Ermenilerin tecavüz-kârlıklan üzerine Adana'ya Hind askeri gönderilerek Ermeniler tebdil edildi.

22 Mart 1335 [22 Mart 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Ahmet Fevzi Paşa müsteşarlık vazifesine başladı. Dün gece 21/22 Mart, Akba-ba'ya gelen Rum eşkiyası tüfeklerle def edildi.

23 Mart 1335 [23 Mart 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Rum-lann 25 Mart'ta Ayasofya'ya karşı büyük bir nümayiş yapacakları rivayet olunuyor. Fransız --- 50 K[af] askerleri Şahin Paşa Oteli'nin camlarını kırmışlardır, ahaliye taarruz etmişler. Biri maktul oldu. Franşe Despere'nin [Franchet d'Espe-rey] Odessa'ya gittiği anlaşılmıştır. Bolşevikler Yunanlıları bozarak Nikolayef --- rsun'u aldılar.

24 Mart 1335 [24 Mart 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Urfa'yı İngilizler işgal etti. Suriye'de vâsi muhtariyet esası üzerine, Devlet-i Ali-ye'de kalması teklif edilmektedir. Rumlar evvelsi gün Havza (Samsun) civarında elli kişilik bir müfrezemizi sıkıştırıp bir zabıt ve yedi nefer şehit ve üç mecruh, on kayıp vardır. Fatsa'ya dahi Rumlar eşkiya çıkardı.

25 Mart 1335 [25 Mart 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Bir va-kaya tasaddi edilmemesi için hükümet beyanname neşretti. Loyd Corc'u [Lloyd George] İngiltere'ye avdete mecbur eden amelenin mutâlebât-ı müfritesi olmuştur. İş pamuk ipliğine bağlandı. Trablusgarb'daki Osman Fuat Efendi Hazretleri Tunus'ta Fransızlara teslim oldu. Onlar da İtalyanlara verdiler.

26 Mart 1335 [26 Mart 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. İtilaf Heyeti'nin Rum ve Ermeni mahbusları tahliyeleri üzerine (cani ve muhtekir

ve İttihatçılar) müstesna olmak üzere, İslam mahbusların da kanûn-ı muvakkatle tahliye oldukları ilan oldu. Macaristan'da Karveliş --- istifası ve Bolşevikliğin teessüsünü gazeteler yazıyor.

27 Mart 1335 [27 Mart 1919] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Dün Gelibolu'da Yunan ilhak nümayişini men için silah atan devriye ve polislerimiz Mevki Kumandanı İngilizler tarafından tevkif olunarak silahları alındı. Nurettin Paşa'nın İzmir'den azli, ora intihabatında İttihatçılar'ın kazanmasından ileri geldiği Şükrü Bey'den mervidir.

28 Mart 1335 [28 Mart 1919] (Cuma) Beykoz. Kapalı, rüzgâr. Evde kaldım. Klemanso [Clemenceau] Dörtler Meclisi'nden çekilmiştir. Lloyd George da Londra'ya dönmek istiyor (tedâbir-i ---). İtalyanlar üçyüz nefer çıkanp Antalya'yı işgal ettiler.

29 Mart 1335 [29 Mart 1919] (Cumartesi) Beykoz. Kapalı, rüzgâr. Daireye geldim. Batum'da İngilizlerin haşın muamelesinden ahali Türkleri istiyor. Üçüncü Fırka zabitanında 25 K[af] Erkân-ı Harb Reisi Fehmi mütekaitlerin istihdamı ve saireden dolayı dedikodu (Kemal Bey'in) Çolak.

30 Mart 1335 [30 Mart 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Hasta evdeyim. İzmir'de 17. K[af] Kumandanlığı'na Nadir Paşa tayin olundu (haberim yoktu). Yunan Kumandanı Paraskevopulos İstanbul'a geldi. Merzifon'a İngiliz müfrezesi geldi.

31 Mart 1335 [31 Mart 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Serkarın Lütfü Simavi Bey azlolunarak, yerine Nâzır-ı Sâbık Ömer Yaver Paşa tayin buyruldu. İngilizler Re'sül-ayn'ı işgal etti. ---, Mardin'i dahi işgale hazırlıyorlar.

1 Nisan 1335 [1 Nisan 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. İstanbul Muhafızlığı, Divan-ı Harb azalığı, Tedkik-i Seyyiât, Muâmelât-ı Zâtiye müstesharlık makamlarının Hürriyet ve İtilaf adamlarına hasn hakkındaki teklife muvafakat edemiyerek Ahmet Abuk Paşa istifa etmiştir. Halil Bey Çatalca Mutasarrıfı yerine Nurettin Bey Polis Müdür-i Umûmîsi oldu. Güya bir polisin bir Ermeni'yi katletmesi üzerine, Halil Bey azledilmiştir.

2 Nisan 1335 [2 Nisan 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Mustafa Asım Efendi Ayan Reisi oldu. Askeri demir yollar Nafia'ya devr olundu. Nezaret'e kimse gelmedi. Urfa'daki süvari alayı Kara---'e bir bölük bırakıp Sive-
rek'e çekildi.

3 Nisan 1335 [3 Nisan 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Mü-
şir Şakir Paşa Harbiye Nezareti'ne tayin olundu ve işe başladı. İngilizlerin ihtan
üzerine 9. Ordu'nun lağvıyla Kumandanı Yakup Şevki Paşa'nın sıhhati müsait ise
Dersaadet'e celbi yazıldı. Halil Paşa ve Atıf Bey Kadıköyü'nde İngilizler tarafından
ihtifagâhlannda tevkif edildi.

4 Nisan 1335 [4 Nisan 1919] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil. Mısır'da
adem-i memnûniyet devam ediyor. İngilizler kabine azasından bazılarını hapsed-
mişlerdir. Bulgarların Garbî Trakya ve Karaağacı tahliye etmekte oldukları ve üç
senelik efradı taht-ı silâha celp edecekleri, Yunanlıların da altı senelik efradı davet
edecekleri müstahberdir.

5 Nisan 1335 [5 Nisan 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil. Daireye geldim.
Yunan ve Bulgar seferberliğine karşı ordunun aczini, İngilizlerin ordumuzu büs-
bütün inhilale sevk ettiklerini Sadrazama bildirmek üzere bir tezkere yazdım. Şa-
kir Paşa imza etmedi. Vükela sarayda içtima etti.

6 Nisan 1335 [6 Nisan 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim.
Bulgaristan'da da Macaristan'daki Bolşeviklik cereyanı olduğunu gazeteler yazı-
yorlar. İngilizlerin tavassutuyla Halil Bey tekrar Polis Müdüriyeti'ne tayin olundu.
Yarın 25 Mart Rumi, Yunanistan'ın yevm-i teessüsü üzerine Rumların bir taşkın-
lığından korkuluyor.

7 Nisan 1335 [7 Nisan 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim.
Anadolu'ya gidecek Şehzadeler'e Meclis-i Ali teşkili ve Erkân-ı Harbiye vezaifi
hakkındaki layihayı Nâzır Şakir Paşa'ya verdim. Müzmin hastalığıma mebni refa-
kati kabul etmedim. İtilaf kuvvetleriyle beraber yapılan tertibat üzerine, Rumlar
nümayiş yapamadı.

8 Nisan 1335 [8 Nisan 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil. Daireye geldim. Dahiliye Nazın Cemal Bey istifa etti. Yerine, Telgraf ve Posta Nazırı Mehmet Ali Bey geçti. Darülfünun'un işgalinden İtilafçılar vazgeçti. Rusya'dan muharebat, muhacir ve mecruhlari gelip geçiyor. Yunanistan'da Venizelos'a karşı bir muhalefet belirmiştir.

9 Nisan 1335 [9 Nisan 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. İstanbul Muhafızlığı'na mütekait Ferik Şakir Paşa tayin olundu.

10 Nisan 1335 [10 Nisan 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş ve yağmur. Daireye geldim. Odessa'nın sükûta dair bir havadis deveren ediyor. Bugünden itibaren yaz saati tatbik olunarak, saatler bir saat ileri alındı.

11 Nisan 1335 [11 Nisan 1919] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil. Yozgat tehcirinden dolayı taht-ı muhâkemeye alınan Kaymakam Kemal Bey, hükmen idam olundu. Kömür işleri kâmilen Bahriye'ye devr edildi.

12 Nisan 1335 [12 Nisan 1919] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil ve kapalı. Daireye geldim. İngilizler çöl Urbanı'yla Şımak Kürtleri'nin birleşerek isyan edeceklerini ihbar ile, meni için tarafımızdan asker sevkini arzu ediyorlar. Zaho Hakimî'ni Kürtler öldürmüş ve İngiliz askerlerini esir etmişlerdir. Bunların tedibi arzu olunuyor.

13 Nisan 1335 [13 Nisan 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil, kapalı. Daireye geldim. Posta Nezareti, Müdüriyet'e kalb olundu. Muharriirinden Refik Halit Bey müdür tayin olundu.

14 Nisan 1335 [14 Nisan 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Salp edilen Kemal Bey'in cenazesine karşı ihtifal yapanlar takip olunuyor. Şevket Bey habsedildi ve Behic Bey ile Nihat Paşa tevkifi emredilmiştir. Rumların nümayişleri üzerine İtalyanlar Mekri'ye otuz nefer çıkardılar.

15 Nisan 1335 [15 Nisan 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Yakup Şevki Paşa dün Erzurum'dan İngilizlerin ısrarları üzerine verilen emirle hareket etti. İngilizler Kars tarihiyle hareketini teklif ettilerse de kabul etmedi.

16 Nisan 1335 [16 Nisan 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Osman Şevket Bey ricam üzerine tahliye olundu. [LEKE] hariçte yerliler tayini lüzumu bildirildi. Şehzade Abdürrahim Efendi riyasetiyle Anadolu'ya bir heyet-i nâsiha hareket etti. [LEKE] Ali Rıza Paşa beraber.

17 Nisan 1335 [17 Nisan 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Suriye ve Anadolu'da tedkikat-ı siyâsiyede bulunmak üzere, İtilafçılar birer heyet gönderiyor. Amerika heyeti taayyün etmiştir.

18 Nisan 1335 [18 Nisan 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Göksu tepelerine gelen Paşaköylü Rum çetesi bilmüsademe tard edilmiştir.

19 Nisan 1335 [19 Nisan 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Evvelsi gün İzmir'e gelen Averof'tan sahile sekiz kişilik bir devriye çıkmıştır. Fehmi Bey'e emir verdim, Kemal'i iade ettirdim (14 Nisan).

20 Nisan 1335 [20 Nisan 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Daireye geldim.

19/ 20 Nisan, yağmur yağdı. Bugün Başkale'ye yine devriyeler ve inzibat müteyakkız bulunuyor. 17. K[af] tayin kılınan Ali Nadir Paşa vazifeye başladı.

21 Nisan 1335 [21 Nisan 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş, yağmur. Daireye geldim. İngilizler Kars'a Hindli asker göndererek, Mahalli Şûrâ'yı cebren dağıtmış oldukları, mahallinden bildirildi. Teşebbüsât-ı vâkıa üzerine (Mekri=Fethiye)'den İtalyanlar çekilmedi.

22 Nisan 1335 [22 Nisan 1919] (Salı) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Velâdet-i Hümayûn tebrike gittim. Üç gündür Paskalya'da bir fenalık olmadı. Yalnız kiliselere Yunan bayrakları çekildi.

23 Nisan 1335 [23 Nisan 1919] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Sıtkı Bey Adliye'den istifa etti. Nezaret'e Cemil Molla Bey tayin oldu. Mısır isyanında ahalinin Osmanlı bayrakları küşat ettiklerini gazeteler yazıyor. Avni Paşa, Reis-i Sani Kâzım Paşa'ya istifasını teklif etti. Tekâütler cemiyeti muvazzaf-ların yerine geçmek istiyor.

24 Nisan 1335 [24 Nisan 1919] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Şehzade Seyfettin Efendi ile Edirne'ye gideceğiz. Nâzır-ı Esbak Cevat Paşa da beraberdir.

25 Nisan 1335 [25 Nisan 1919] (Cuma) Beykoz. Şiddetli rüzgâr, güneş. Ardahan birkaç gün evvel Gürcüler tarafından işgal olundu. Alman murahhasları bugün gelemedi, Mayıs'ın birinde Versay'da [Versailles] bulunacaklardır. Konya'ya bir İtalyan taburu muvasalat etmiştir. Bu tabura iki top ve mitralyöz Derince'den sevk olunmuştur.

26 Nisan 1335 [26 Nisan 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. İstanbul Muhafızı Şakir Paşa'nın yerine, Seyid Paşa tayin olundu. Afyon meselesinden dolayı İtalya Dörtler Meclisi'nden çekildi, şimdi Üçler Meclisi kaldı.

27 Nisan 1335 [27 Nisan 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Bu akşam Leyle-i Mirac-ı Nebevi. İstanbul'un Amerikalıların teftişine vaz olunacağına dair, rivayet deveren ediyor. General Vilson [Wilson] Dersaadet'ten Sofya'ya giderek, Bulgaristan'da Bolşeviklik tezayüd ederse, işgal edeceğini bildirmiştir.

28 Nisan 1335 [28 Nisan 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Mabeyn'e gittim. Şehzade Seyfettin Efendi'nin rahatsızlığı cihetiyle, heyete Cemalettin Efendi tayin buyruldu. Saat 7,20 sonrada hareketle istasyonda Heyet-i Vükelâ ve Sadrazam tarafından teşyi olunduk. Mustafa Kemal Paşa Dokuzuncu Ordu Kıtaaatı Müfettişi oldu. Entrikalanından dolayı Ferid Paşa tarafından Malta'ya tebidi istenildiğini, Harbiye Nâzın Şakir Paşa söyledi.

29 Nisan 1335 [29 Nisan 1919] (Salı) Trende. Güneş. Saat 10 evvelde, Edirne'ye muvasalatla, parlak bir istikbal ve belediyeye gidildi. Kuleliburgaz ve Karaağaç'ta Bulgarlar vardır. Rumlar istikbale gelmedi.

30 Nisan 1335 [30 Nisan 1919] (Çarşamba) Edirne. Kapalı. Hastahaneleri ziyaret ettik. Edirne'de İttihatçılar kuvvetli. Trakya Cemiyeti'ne İttihat bakayası diyerek hükümet engel oluyor.

1 Mayıs 1335 [1 Mayıs 1919] (Perşembe) Edirne. Yağmur. Belediyede öğle ziyafeti ve mektepleri ziyaret ettik. İngilizler yine 13. K[af] lağvını istiyorlar. Bugün Fransız sosyalistleri büyük bir nümayiş yaptılar. (Klemanso) [Clemenceau] aleyhinde bulundular.

2 Mayıs 1335 [2 Mayıs 1919] (Cuma) Edirne. Güneş. Sultan Selimiye Camii Şerifi'nde Salât-ı Cuma ve Mevlid-i Nebevî kıraatı ve Havza üzerinden Kırkkilise'ye otomobil ile hareket ve istikbalde Rumlar yoktu.

3 Mayıs 1335 [3 Mayıs 1919] (Cumartesi) Kırkkilise. Yağmur. Hastahane ve mektepleri ziyaret. Rum Mektebi kapalı idi, geri döndük.

4 Mayıs 1335 [4 Mayıs 1919] (Pazar) Kırkkilise. Yağmur. Kavaklı üzerinden Babaeski'ye muvasalat ettik. Cemil Paşa şehremini oldu.

5 Mayıs 1335 [5 Mayıs 1919] (Pazartesi) Babaeski. Güneş. Lüleburgaz'a geldik ve istikbal edildik.

6 Mayıs 1335 [6 Mayıs 1919] (Salı) Lüleburgaz. Güneş. Rûz-ı Hızır. Sırt köyü üzerinden otomobillerle Tekfurdağı'na geldik.

7 Mayıs 1335 [7 Mayıs 1919] (Çarşamba) Tekfurdağı. Kapalı. Mektep ve hastahaneleri ziyaret ve Metropolit ve Merhasa'yı ziyaret ettim. Akşam hükümette ziyafet, Alman murahhaslara şerâit-i sulhiye tevdi olundu.

8 Mayıs 1335 [8 Mayıs 1919] (Perşembe) Tekfur Dağı. Kapalı. Gündüzlü üzerinden Çorlu'ya otomobil ile geldik. Rumlar istikbale her yer gibi burada dahi gelmedi. Babaeski ve Lüleburgaz ve Çorlu'daki Yunan bölükleri ahali üzerinde fe-na tesir ika ediyor. İngilizler Habur boyunda Hüseyince nahiyesini işgal ettiler.

9 Mayıs 1335 [9 Mayıs 1919] (Cuma) Çorlu'da trende. Kapalı. Sirkeci'de Heyet-i Vükelâ tarafından bilistikbal Mâbeyn-i Hümâyûn'a azimetle huzûr-ı Pâdişâhî'ye kabul buyrulduk. Meşhudatımızın tamamen yazılmasını ferman buyurdular. Beykoz'a gittim.

10 Mayıs 1335 [10 Mayıs 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Hindistan'da dahi İslamlar ve Hindular arasında İngilizler aleyhine matuf isyan zuhur ettiğini Tayms [Times] yazıyor. Fransız sosyalistleri ve Amerikalılar, Almanya'ya yapılan sulh teklifatının pek ağır olduğunu protesto ediyorlar.

11 Mayıs 1335 [11 Mayıs 1919] (Pazar) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Yunan efradı Tekfurdağı'nda bir İslamı katlettiler.

12 Mayıs 1335 [12 Mayıs 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Dün İtalyanlar Fethiye (Mekri)'yi tekrar ve Bodrum'u yeniden işgal ettiler. Bosna'da vahim kanşıklıklar zuhur etmiştir.

13 Mayıs 1335 [13 Mayıs 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Müsteşar Ahmet Fevzi Paşa, Cevat Paşa'nın arzusu üzerine Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti'ne tayin olunacağından, benim Birinci Ordu Müfettişliği'ne tayinimi Şakir Paşa'nın tensip ettiğini bildirdi. Müteessir oldum. Şakir Paşa'ya emre muti olduğumu, fakat yapılan muamelenin doğru olmadığını söyledim. Sadaret'e Cevat Paşa ile beraber gittik. Orada Şakir Paşa muamelenin 'keen lem yekün' olduğunu bildirdi.

14 Mayıs 1335 [14 Mayıs 1919] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim. Birinci Ordu Müfettişliği'ne tayinim hakkında irâde-i seniye şeref-sadır oldu. Cevat Paşa yine Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Reisi oldu. İngilizler İzmir kalesini işgal ettiler.

15 Mayıs 1335 [15 Mayıs 1919] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Cevat Paşa işe başladı. İzmir'i İngilizler Yunanlılara teslim etti. Tebdîl-i havâ için, istida ettim. (Ben, Cevat, Mustafa Kemal) üçümüz Anadolu'da melama karar verdik.

16 Mayıs 1335 [16 Mayıs 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Evdeyim.

15/16 Mayıs, Kandil. İzmir işgali üzerine Kabine teskîn-i ezhânı nâsîh bir beyanname neşretti.

17 Mayıs 1335 [17 Mayıs 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Üç ay tebdîl-i havâ aldım. İzmir işgali üzerine Kabine istifa etti.

18 Mayıs 1335 [18 Mayıs 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur şiddetli. Evdeyim. 2. Ferid Paşa tekrar Kabine'yi teşkile memur oldu.

19 Mayıs 1335 [19 Mayıs 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Yeni Kabine teşekkül etti (2. Damat Ferid). İzmir meselesinden dolayı umumi teessürat. Dükkânlar kapalı. Yalnız Cevat Paşa beni çağırıyor. Mustafa Kemal Paşa Samsun'a çıktı.

20 Mayıs 1335 [20 Mayıs 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil. Daireye gittim. Cevat Paşa, Amerika himayesini istemek hususunda reyimi sordu, tasvip etmedim. Anadolu'ya bir şehzade ile, heyet-i nâsiha gönderilmesini, icabında icrâ-yı hükûmet edebilmek üzere münasip gördüm. Birinci Ordu Merkezi'nin Bandırma olmasını söyledi. Bursa veya Eskişehir münasip olur, dedim. İzmir'de Fethi Bey'in şehit olduğu ve dört yüz kadar şehit bulunduğu mervidir.

21 Mayıs 1335 [21 Mayıs 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Evdeyim. Protestonameler devam ediyor.

22 Mayıs 1335 [22 Mayıs 1919] (Perşembe) Beykoz. Şiddetli yağmur. Evdeyim. Bekir Sami Bey 56. Fırka Kumandanlığı'na tayin ve Amasya'ya gidiyor. (17. K[af]) vekâleti yapacaktır.

23 Mayıs 1335 [23 Mayıs 1919] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil. Sultanahmet'te yüz/elli bin kişilik bir miting akdiyle, İzmir işgali protesto edildi.

24 Mayıs 1335 [24 Mayıs 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Bursa Valisi Gümülcineli İsmail Bey istifa etti.

10 Mayıs 1335 (Pazar) - Beykoz - Yağmur - 2. Ferid Paşa tekrar Kabine'yi teşkile memur oldu. 11 Mayıs 1335 (Pazartesi) - Beykoz - Güneş - Yeni Kabine teşekkül etti (2. Damat Ferid). İzmir meselesinden dolayı umumi teessürat. Dükkânlar kapalı. Yalnız Cevat Paşa beni çağırıyor. Mustafa Kemal Paşa Samsun'a çıktı. 12 Mayıs 1335 (Salı) - Beykoz - Mütebeddil - Daireye gittim. Cevat Paşa, Amerika himayesini istemek hususunda reyimi sordu, tasvip etmedim. Anadolu'ya bir şehzade ile, heyet-i nâsiha gönderilmesini, icabında icrâ-yı hükûmet edebilmek üzere münasip gördüm. Birinci Ordu Merkezi'nin Bandırma olmasını söyledi. Bursa veya Eskişehir münasip olur, dedim. İzmir'de Fethi Bey'in şehit olduğu ve dört yüz kadar şehit bulunduğu mervidir. 13 Mayıs 1335 (Çarşamba) - Beykoz - Yağmur - Protestonameler devam ediyor. 14 Mayıs 1335 (Perşembe) - Beykoz - Şiddetli yağmur - Evdeyim. Bekir Sami Bey 56. Fırka Kumandanlığı'na tayin ve Amasya'ya gidiyor. (17. K[af]) vekâleti yapacaktır. 15 Mayıs 1335 (Cuma) - Beykoz - Mütebeddil - Sultanahmet'te yüz/elli bin kişilik bir miting akdiyle, İzmir işgali protesto edildi. 16 Mayıs 1335 (Cumartesi) - Beykoz - Güneş - Bursa Valisi Gümülcineli İsmail Bey istifa etti.

25 Mayıs 1335 [25 Mayıs 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. İngilizlerin tesiriyle Hükümet mitingleri men etti. İngilizler ve Fransızlar Bekirağa Bölüğü'ne nöbetçi diktiler.

26 Mayıs 1335 [26 Mayıs 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Saat 2 sonrada Yıldız'a gittim. Şûrâ-yı Saltanat inikat etti. Ekseriyetle Hükümet'e adem-i itimâd beyan edildi. Yunaniler Manisa'yı dahi işgal etti.

27 Mayıs 1335 [27 Mayıs 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Yunaniler, Nadir Paşa ile 80 zabıt ve 900 neferimizi İzmir'de derdest ile vapurla Bandırma'ya gönderdiler.

28 Mayıs 1335 [28 Mayıs 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş ve biraz mütebeddil. Almanlar --- civannı ihzar etti.

29 Mayıs 1335 [29 Mayıs 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. İngilizler Bekirağa Bölüğü'ndeki İttihat ve Terakki erkân ve azasından (67) kişiyi alarak Malta'ya sevk ettiler. Sait Halim Paşa, Mahmut Kâmil Paşa da dahildir. Yunanlılar Aydın'ı işgal ettiler.

30 Mayıs 1335 [30 Mayıs 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş ve Mütebeddil. Eyüp Sultan'a gidip Cuma namazı kıldım, kabirleri ziyaret ettim. Sultanahmet'te büyük bir miting akd olunarak Vilson [Wilson] Prensipleri'nin tatbiki talep ve işgaller protesto edildi.

31 Mayıs 1335 [31 Mayıs 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Ramazan-ı Şerif ibtidası. Yunanlılar Ayvalık'ı dahi işgal ettiler (29K)

1 Haziran 1335 [1 Haziran 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Bulgaristan'ın Bolşeviklik tehdidi üzerine, İtilaf askeri tarafından kâmilten işgal olunduğu mervidir.

2 Haziran 1335 [2 Haziran 1919] (Pazartesi) Beykoz. Mütebeddil. Türkiye'ye dair tahkikatta bulunmak üzere bir Amerika Heyeti, Dersaadet'e geliyor. Bi-

zim Hükümet'i de Sulh Konferansı'na bir heyet göndermeğe davet etmişlerdir. Mukaddemât-ı sulhiye Avusturya murahhaslarına tebliğ olundu.

3 Haziran 1335 [3 Haziran 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil, yağmur. Şurâ-yı Millî teşkili hakkında Hükümet bir komisyon teşkil ederek, tetkikatta bulunmaktadır. İstanbul civarında ve Silivri'de Rum şekaveti yine başladı.

4 Haziran 1335 [4 Haziran 1919] (Çarşamba) Beykoz. Mütebeddil, yağmur. Ferid ve Tevfik Paşalar murahhas ve Ali Kemal, Rıza Tevfik ve Maliye Nazın Ali Tevfik Beyler murahhas müşaviri olarak Sulh Kongresi'ne tayin olundular. Amerika Tahkik Heyeti İstanbul'a geldi. Yunaniler Aydın'ı dahi işgal ettiler.

5 Haziran 1335 [5 Haziran 1919] (Perşembe) Beykoz. Mütebeddil, yağmur. Yeniden Şurâ-yı Millî yerine, Meclis-i Mebusan'a davet olunacaktır. Ali Kemal İstanbul'da kalacak ve Hariciye Vekâleti'ni ifa edecek. Yunanlılar (Akhisar'ı) dahi işgal ettiler. İşe başlamaklıgımı Şevket Turgut Paşa emrediyor.

6 Haziran 1335 [6 Haziran 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Fransa'da tatil-i eşgal devam ediyor. Fransa'ya Türkiye için vekâlet verilecekmiş. Petersburg'ta muharebat devam ediyor. Sadrazam Ferid Paşa ve Rıza Tevfik ve Tevfik Beyler de Demokrasi zirhlüsüyle hareket ettiler.

7 Haziran 1335 [7 Haziran 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Yunanlar Ahmetli'ye kadar çekildi. Gidenler evvel emirde hukuk-ı Osmaniye'yi müdafaa edeceklerdir. Dün murahhasların hüsn-i intihâbları hakkında Talha Bey ve Esat Paşa, Zat-ı Şahane'ye müracaat ettiklerinden taht-ı tevkife alındılar. Bolşevikler Tebriz'e hücum etti. Düşman Ödemiş'i de işgal etmiş, müsademeler olmuştur.

8 Haziran 1335 [8 Haziran 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Cevat Paşa daireye çağırdı. Şevket Turgut Paşa Ordu Müfettişliğiyle beraber, İstanbul Muhafızlığı'nı teklif etti. Yıldız Sarây-ı Hümayûn Harem Dairesi kâmilan muhterik olmuştur. Klemanso [Clemenceau] Çekoslovaklara hücum eden muhabirleri de konferansa davet etti.

9 Haziran 1335 [9 Haziran 1919] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur. İlaş Müdiri-yeti'ni lağvetmek mukarrerdir. İzmir ve havalisinden muhaceret devam ediyor. Yunanlılar Akhisar'dan geri çekildi.

10 Haziran 1335 [10 Haziran 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil. Heyet-i Murahhasamız yarı Tulon [Toulon]'a vasıl olacaktır.

11 Haziran 1335 [11 Haziran 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Yunanlar İzmir'e Rum muhacirleri gönderiyorlar. Yunanların Aydın, Ödemiş, Ayvalık'tan çekilmekte oldukları mervidir (tahakkuk etmedi).

12 Haziran 1335 [12 Haziran 1919] (Perşembe) Beykoz. Yağmur, güneş. Daireye gittim. Müfettişlik'te işe başladım, fakat Muhafızlık Muavinliği için Zat-ı Şahane ve Şeyhülislam'ın Miralay Emin Bey namında birini tavsiye etmesi ve Di-van-ı Harb Reisi Nâzım Paşa'nın müstakil olmaktan dem vurması gibi sebeplerle harici tesirler kalkmazsa, kabul edemeyeceğimi bildirdim. Murahhaslarımız (de Kroson)'da istikbal edildi.

13 Haziran 1335 [13 Haziran 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Mustafa Kemal Paşa İngilizlerin arzusu üzerine Dersaadet'e celp olunmaktadır.

14 Haziran 1335 [14 Haziran 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Bugün Hırka-i Şerif Selamlığı tehir olunmuştur. Sadr-ı sâbık Tevfik Paşa dahi, bir İngiliz sefinesiyle Paris'e azimeti etti.

15 Haziran 1335 [15 Haziran 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil. İtilafçılar, İtibâr-ı Millî Bankası'nı kapatmak ve ilga etmek istiyorlar. Heyet-i Murahhasamız dün Versay'a [Versailles] muvasalat etmiş. Akhisar'ın Yunanlılar tarafından tahliyesi tahakkuk etti. İtilaf --- civarını Almanlara verdi.

16 Haziran 1335 [16 Haziran 1919] (Pazartesi) Beykoz. Mütebeddil. İstanbul'un bazı mahallerinde bombalar bulunuyor. Bazı oyuncak ve iğnedanlık şeklinde de bulunuyor. Kuvâ-yı Milliye tarafından Bergama'dan Yunanlar tard edilmiştir.

17 Haziran 1335 [17 Haziran 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil. Murahhas-larımızı bugün Onlar Meclisi dinleyecektir. İngilizler Süleymaniye'deki Şeyh Mahmut Hükümeti'ni mahvederek, oralan işgal etmişlerdir. Şeyh Mahmut muharebede mecruhen esir düşmüştür.

18 Haziran 1335 [18 Haziran 1919] (Çarşamba) Beykoz. Mütebeddil. Harbiye Nâzır-ı sâbıkı Şakir Paşa vefat etmiştir. Reşadiye'de Bergama'dan kaçan Yunanlılardan iki mitralyöz igtinam edildi. 17 Haziran (65 ---) Batum'un Livane kazasından 1270 (1854) tavattun.

19 Haziran 1335 [19 Haziran 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Bergama bil-müsademe Yunanlılar tarafından tekrar işgal edilmiştir. Dün Yunanlar, Menemen'de Kaymakam da dahil olduğu halde, İslamları katliam edecekleri istihbar edildi.

20 Haziran 1335 [20 Haziran 1919] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil. Sadr-ı esbak İzzet Paşa'nın arzusu üzerine hanesine gidip görüştüm. Yusuf İzzet ve Mustafa Kemal'in hükümeti dinlemedikleri, Cevat Paşa'ya itimad edemediğini bilbeyan bir rey istedi. Hükümet'in memuruna ve hadisata tahakküm etmeyerek kanunen iş görmesi ve kavi bulunması lüzumunu bildirdim. Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi ile beni görüştüreceğini söyledi. Bergama'ya Yunanlılar girdi.

21 Haziran 1335 [21 Haziran 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Ayan'da İzzet Paşa ile birleşip Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi'ye gittim. Siyasetle iştigal etmediğimi ve edemiyeceğimi, her meşru hükümete zahir olacağı silsile-i merâtib ve evâmir-i kanûniye ve vicdanımdan başka saik tanımadığımı, ordunun İttihatçılık'la alakası olmadığı halde, İtilafçılarca böyle zann ve --- olunmasından zabitanın münfail ve erbâb-ı namûsun münazil olduğunu, eşhasa cürüm değil, cürme fail aranılmasını bildirdim. Bir takım İslam çete ve ordularının ve Rauf Bey'in faaliyette bulunduğu ve İtalya tayyarelerinin İstanbul afakından atıldıkları kâğıtlarda Rumlar kıtal tertip ediyorlar yazılı imiş. İsmet Bey'le de görüştük. İngilizlerin Vehip ve Halil Paşaların tahliyesini istediğini bildirdi.

22 Haziran 1335 [22 Haziran 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil, yağmur. Daireye gittim. Yunanlıların İzmir işgalini tevside devam edecekleri, İstanbul'da

dahi bir kıyam istihzaratında bulundukları istihbar olundu. Halil Bey'in yerine (Nurettin Bey) Polis Müdürü oldu.

23 Haziran 1335 [23 Haziran 1919] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur, mütebeddil. Daireye gittim. Bir tahrirat yazdım. Vazifeme dair izahat aldım. Almanlar musalaha-ya razı oldu. İaşe Müdiriyeti lağvedildi. Yeni İtalyan kabinesini --- teşekkül ediyor.

24 Haziran 1335 [24 Haziran 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Hırka-i Şerif ziyareti oldu. Bulgarlar dahi Sulh Kongresi'ne davet edildi.

25 Haziran 335 (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Şeydeman, Brokdorun, Rancaf istifa ederek başka bir Alman Hükümeti teşekkül ediyor.

26 Haziran 1335 [26 Haziran 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Daireye gittim, bir daire istedim. İzmir'de General Nider (Kolordu Kumandanı), Yunan Kuvvetleri Kumandanı tayin olundu. Yunanistan İstanbul'dan asker topluyor. Karadeniz'den asker dolu bir takım Yunan vapurları gelmektedir.

27 Haziran 1335 [27 Haziran 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş, sıcak. Sadık Bey'in İtilaf Hürriyet Fırkası'yla Hükümet-i Hazıra'nın bir alakası kalmadığına dair beyannamesi üzerine, Ali Kemal Bey'le Şevket Turgut Paşa Kabine'den istifa ettiler. Vahhabiler, Şerif askerine galebe gelerek Taif üzerine yürüdüler.

28 Haziran 1335 [28 Haziran 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Almanların musalahanameyi imzası üzerine, Almanya dahilinde isyan zuhur ettiği mervidir. Almanlar İngiltere'deki donanmalarını batırdılar (Şaklakon) dün.

29 Haziran 1335 [29 Haziran 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. İzzet Paşa'nın Harbiye Nezareti'nden bahsolunuyor. Fransızların işgal ettikleri Rami Kışlası kısmen yandı (Cami). Ahmetli'ye Yunanlar bir baskın yaparak bir yüzbaşı ve bir mülazimi esir alıp, gittiler.

30 Haziran 1335 [30 Haziran 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Şeker Bayramı. Ferid Paşa'nın Harbiye Nazın olduğu istihbar kılındı. (Dün Harbiye Nezare-

ti'ne gelmiştir) ve Ethem Bey Dahiliye Nazın Vekili. İki gün devam eden müsademe neticesinde Kuvâ-yı Milliye Aydın'a girdi.

1 Temmuz 1335 [1 Temmuz 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Paris'teki Heyet-i Murahhasa'mız avdet ediyor. Teşvikiye mahallesinde büyük bir harik zuhur etti. Klemanso'nun [Clemenceau] ye's-âver cevabı.

2 Temmuz 1335 [2 Temmuz 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş, Mutedil. Kuruçeşme'de ve Karagümrük'te iki büyük harik zuhur etti. Bunları Rum ve Ermenilerin kundakçılıkla yaktıkları, bilhassa büyük emâkin ve saraylara musallat oldukları mervidir.

3 Temmuz 1335 [3 Temmuz 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. Cevat ve Ferid Paşaları bayram tebriki ettim. Sadık Bey'le (İtilaf Reisi) Şeyhülislam arasında münakaşa başladı. Yunanlılar tekrar Aydın'a girdiler.

4 Temmuz 1335 [4 Temmuz 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Bugün cülus idi. Bâirâde-i seniyye şenlik men olundu.

5 Temmuz 1335 [5 Temmuz 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. Sulh işleriyle meşgul olmak üzere Dörtler Meclisi yerine yeni Beşler Meclisi kaim olmuştur. İtalyanların (Averof'u) batırdıklarına dair bir şaibe vardır. Batırmayıp muharebe ettikleri mervidir.

6 Temmuz 1335 [6 Temmuz 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. İngiltere, Fransa ve Amerika arasında tedafûi bir ittifak akd edildi.

7 Temmuz 1335 [7 Temmuz 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Levazım Reisi, Ferid Paşa'nın kaparozculuğundan istifa etti. Yerine Arif Paşa'yı Ferid Paşa getirdi.

8 Temmuz 1335 [8 Temmuz 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Vahdet-i Milliye, Şûrâ-yı Milliye'nin tecemmüü için beyanname neşretti. 2. Ordu Müfettişi Cemal Paşa İstanbul'a geldi.

9 Temmuz 1335 [9 Temmuz 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Milli Ahrar Fırkası (Cami Bey) faaliyete başlamıştır. Yunanlılar Ayazma'dan Ayvalık civarındaki 172Y taarruz ederek, mecbûr-ı ricat ettiler. Bağıyüzü Dursunlu'da dahi Yunanlılar taarruz ettiler.

10 Temmuz 1335 [10 Temmuz 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş, yağmur. Bolşevikler ile Rus Gönüllü Ordusu (Denikin) arasında muharebe devam ediyor. Odessa'nın istirdadı rivayet oluyor. Bolşevikler Petersburg'u müdafaa ediyorlar.

11 Temmuz 1335 [11 Temmuz 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. 172K gördüğü tazyik üzerine (9 ve 10 Temmuz) Karağaç - Yukarı Eskicami hattına çekildi. Yunanlıların tekrar Aydın'a girmiş olmaları mervidir. (Aydın İslam mahallatını Yunanlılar yaktı, yüz milyon zarar ziyan)

12 Temmuz 1335 [12 Temmuz 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. Henüz yer bulunamadı. Mustafa Kemal Paşa'nın istifa ettiğini ve Anadolu'da oturacağını gazeteler yazıyor.

13 Temmuz 1335 [13 Temmuz 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş, Sıcak. Talat, Cemal, Enver, Nâzım taklîb-i hükûmet (dördüncü çete kuvve-yi hafiyesi) cürmüyle idama mahkûm oldular.

14 Temmuz 1335 [14 Temmuz 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. 13/14 Temmuz, yağmur. Fransız yevm-i millîsi olduğundan Taksim'de resmigeçit.

15 Temmuz 1335 [15 Temmuz 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Heyet-i Murahhaslarımız Sadrazam Ferid ve Tevfik Paşalar, Paris'ten bugün Dersaadet'e muvasalat ettiler (Köstence'den).

16 Temmuz 1335 [16 Temmuz 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur, güneş. Ayvalık cephesindeki (Karaağaç) Yunanlı Milli Kuvvetler mağlup ederek, Kerem köyüne kadar takip ettiler.

17 Temmuz 1335 [17 Temmuz 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Yunanlar torpido ve topçu ateşi ve iki tabur takviye ile bilhücum Milli Kuvvetler'i Karaağaç sırtlarına tard ettiler. Çukurboğaz'dan yanaşan bir topçumuzun ateşiyle tekrar Yunanlılar geriye tard olundu. Bergama şimaline, Hamza köyüne Yunanların taarruzu def olundu.

18 Temmuz 1335 [18 Temmuz 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Çukurburgaz'a top Balıkesir'deki İngiliz mümessilinin muvafakatıyla, Fırka 61 Kumandanı müdafaa için gönderildi.

19 Temmuz 1335 [19 Temmuz 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. Bulgar murahhasları da Paris Sulh Konferansı'na davet olundular.

20 Temmuz 1335 [20 Temmuz 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Çiftliğe gittim. Kabine istifa etti (güya hiç bir tebeddül olmayacaktı).

21 Temmuz 1335 [21 Temmuz 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Yeni Kabine teşekkül etti. Ferid Paşa 3. Sadrazam, Divân-ı Harb-i Örfi Reisi Nâzım Paşa, Harbiye Nazın oldu.

22 Temmuz 1335 [22 Temmuz 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. İtalya ile Yunan, İzmir hudutları hakkında Sulh Konferansınca uyuşmuşlardır. Aydın'dan Çeşme'ye doğru ilerleyen bir Yunan taburu Milli Kıtâat tarafından kâmilten mahvedildi.

23 Temmuz 1335 [23 Temmuz 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Yevm-i Millî. Yevm-i millî tezahüratı hükümetçe men edildi. Yalnız bayraklar ve tebrikat vardı. Samsun'a İngiliz alayı ihraç olundu.

24 Temmuz 1335 [24 Temmuz 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Anadolu Kongresi'nin dün inikat ettiği istihbar kılındı. Gazeteler Fevzi Paşa (müsteşarın) ve Erkân-ı Harb Reisi Cevat Paşa'nın tebdil edileceğini yazıyor, fakat aslı çıkmadı.

25 Temmuz 1335 [25 Temmuz 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Bütün fırkalar ve cemiyet-i matbûât, yeni kabinenin aleyhinde idâre-i kelâm ediyor. Amerika

ayanının Alman musalahasına itiraz ettiğini ve Bulgar ve Türkiye muahedesini Amerikalıların imzalaması meşkûk hale geldiğini gazeteler yazıyor.

26 Temmuz 1335 [26 Temmuz 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Muhafız Seyid Paşa azlolunarak, yerine sabık Levazım Reisi Şevki Paşa tayin olundu.

27 Temmuz 1335 [27 Temmuz 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Hükümet intihabat için evâmir-i lâzime vermiştir. Ermenilerin Nahcivan'a taarruz eden fırkaları, dörtyüz maktul ve 16 mitralyöz ve 2 top bırakarak münhezimen firar etti.

28 Temmuz 1335 [28 Temmuz 1919] (Pazartesi) Beykoz. Mütebeddil. Cemal Paşa yerine 2. Ordu Müfettişliği'ne tayin olunan Ferik Esat Paşa'nın istifa ettiğini gazeteler yazıyor.

29 Temmuz 1335 [29 Temmuz 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Sadr-ı sâbık İzzet Paşa'nın Meclis-i Vükelâ'dan istifa ettiğini gazeteler yazıyor.

30 Temmuz 1335 [30 Temmuz 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Jandarma Kumandanı Kemal Bey mirлива oldu.

31 Temmuz 1335 [31 Temmuz 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Mustafa Kemal, Rauf, Hacı Şükrü'nün asi olduklarını ve derdestlerini hükümet ilan ediyor.

1 Ağustos 1335 [1 Ağustos 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Amerika Tahkik Heyeti İstanbul'da cemiyetlerin ve fırkaların ve Rumların ve Ermenilerin reyine müracat ediyor.

2 Ağustos 1335 [2 Ağustos 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Ayvalık Yarımca civarında Girit Fırkası, İzmir ve Aydın cihetlerinde dahi 2-3 fırka Yunan askeri vardır.

3 Ağustos 1335 [3 Ağustos 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. İzmir işgalinin tahdit edilerek, İtilafiyun tarafından İzmir'e bir heyet-i tahkikiye gideceğini hükümet resmen ilan ediyor.

4 Ağustos 1335 [4 Ağustos 1919] (Pazartesi) Beykoz. Mütebeddil. Şûrâ-yı Askerî teşekkül ediyor. Hadi Paşa Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Reisi oldu. Cevat Paşa azledildi. Müşir Abdullah Paşa'nın Üçüncü Ordu Müfettişliği'yle, Erzurum ve Trabzon cihetine gideceğini gazeteler yazıyor.

5 Ağustos 1335 [5 Ağustos 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Macaristan'da Bolşevikler sükut etti, Belakun teslim oldu.

6 Ağustos 1335 [6 Ağustos 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. General Milne İzmir'e giderek temîn-i âsâyîşe memur edilmiştir. Elyevm İzmir'dedir.

7 Ağustos 1335 [7 Ağustos 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Konya Tahkik Heyeti Afyonkarahisan'ndan geçerken ahaliye beyanatta bulundu. Zât-ı Şâhâne Morning Post muhabinine beyanatta bulundular.

8 Ağustos 1335 [8 Ağustos 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Bahriye Nazın Salih Paşa Avrupa'dan geldi. Tophane'de Kapiçi Karakolu'nda mevkuf bir Yunanlı'yı kurtarmak için Yunanlıların taarruzu üzerine hayli zayıyla Rumlar tard ve perişan oldu.

9 Ağustos 1335 [9 Ağustos 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Henüz yer ihzar olunmamıştır. Kuvâ-yı Milliye Uşak'ı işgal etmiştir. Halil Paşa ve Küçük Talat, Bekirağa Bölüğü'nden dün gece firar ettiler.

10 Ağustos 1335 [10 Ağustos 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Arşidük Jozef Macaristan Reis-i Hükûmeti oldu.

11 Ağustos 1335 [11 Ağustos 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Paris Konferansı yorgunluğundan dolayı tatil-i müzâkerât (muvakkaten) etmek isteniyor.

12 Ağustos 1335 [12 Ağustos 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil, Hafif Yağmur. Tahir Hayrettin Paşa Ticaret Nazın, Rauf Paşa Şûrâ-yı Devlet Reisi oldu.

13 Ağustos 1335 [13 Ağustos 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Abdullah Paşa'nın Trabzon'a hareketi tehhür etti.

14 Ağustos 1335 [14 Ağustos 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. General Milne İzmir'de Kuvâ-yı Milliye ile temasa gelmiştir. Beşiktaş'ta bir harik zuhur ile yüz hane yandı.

15 Ağustos 1335 [15 Ağustos 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Harbiye Nazırı istifa etti. Süleyman Şefik Paşa Harbiye Nazırı oldu. Fuat Paşa Müsteşar ve Süvari Miralay Şevket Bey İstanbul Muhafızı ve Mahmut Belig Bey Erkân-ı Harbiye Reis-i Sanisi ve Ali Refik Paşa Harbiye Dairesi Reisi oldu.

16 Ağustos 1335 [16 Ağustos 1919] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil. Daireye gittim. Tebeddülattan süvari askerinin malumatı olmadığından istifa ettikleri mervidir.

17 Ağustos 1335 [17 Ağustos 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Amerika Heyeti İstanbul'da şehremaneti ve sair milli heyetleri istima etti. Manda meselesi ve Ermenistan hududu ve Boğazlar hakkında sualler sormuş ve kariben yarın avdet edecekler.

18 Ağustos 1335 [18 Ağustos 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Gazetele-
rin neşriyatından müfettişlikler lağvolunmuştur. Ali Efendi emr-i nezâreti getirdi, 16 Ağustos'ta irade çıkmış. Şûrâ-yı Askeri'nin de lağvolunacağını İnkdam yazıyor.

19 Ağustos 1335 [19 Ağustos 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Şah-ı İran Ahmet Han Dersaadet'e muvasalat etti. Afganlılarla İngilizler akd-i sulh ettiler.

20 Ağustos 1335 [20 Ağustos 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Rumeli hattında Şakir Numan'ın Sabanca İhtikar ve Sirkat Heyeti altı milyon lira para yapmıştır. % 75 Yahudi, % 25 Rum ve Ermeni, kumpanyayı teşkil ediyor.

21 Ağustos 1335 [21 Ağustos 1919] (Perşembe) Beykoz. Mütebeddil.
20/21 Ağustos, kerimem Emine sabaha karşı dünyaya geldi (23/24 Zilka'de 1337). Cenab-ı Hak muammer ve muhallef bilhayr eylesin. Amin be-seyyidü'l-mürselin.

Vilayet ve şehir emaneti tevhit olundu (İstanbul'da).

22 Ağustos 1335 [22 Ağustos 1919] (Cuma) Beykoz. Mutedil. General Milne İzmir'de beyanname neşr ile bîtaraf mıntıkayı kendi, İngilizlerle işgal ettirecektir.

23 Ağustos 1335 [23 Ağustos 1919] (Cumartesi) Beykoz. Hafif Yağmur. Bir zamandan beri Bulgaristan'da Bolşeviklik cereyanı kuvvet bularak kanşıklıklar zuhur etmiştir.

24 Ağustos 1335 [24 Ağustos 1919] (Pazar) Beykoz. Mutedil. Çiftliğe gittim. Slovenya'da kanşıklıklar ve grevler devam ediyor.

25 Ağustos 1335 [25 Ağustos 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Klemanso [Clemanceau] avdet etti, işe başlayacaktır. Loyd Corc'un [Lloyd George] nutkunda İngiltere'nin işgali, Türkiye meselesinin halline vabeste olduğunu bildirdi. Mütekaitlerden 81 erkan ve ümera tekrar orduya alındı. Kiraz Hamdi de dahildir.

26 Ağustos 1335 [26 Ağustos 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Gülcemal vapuruyla Almanya ve Avusturya'dan, Zeki ve Kara Sait Paşalar geldi. Bolşeviklerin Lehistan ve Denikin cephesinde mağlup olduklarını gazeteler yazıyor. Trakya'da Bulgarlar İslamlar'ı tazyik ediyor.

27 Ağustos 1335 [27 Ağustos 1919] (Çarşamba) Beykoz. Mütebeddil. Amerika Heyet-i Tahkîkiyesi'nden Mistır Kreyn [Mr. Crane], Bursa'da Şeyh Sü-nusi ile konuşarak İslamlar'ın istikbalini temin etti. Denikin'in gönüllü kıtaatı Odessa'yı işgal etti.

28 Ağustos 1335 [28 Ağustos 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Jandarma Kumandanı Ali Kemal Paşa'nın Milli Kuvvetler tarafından Nazilli'de mevkuf olduğu, gazete yazılarından istidlal olunuyor. Yeniden Divan-ı Harb teşkilatı yapıldı. Dürzi Esat Paşa Divan-ı Harb-i Örfi Reisi oldu.

29 Ağustos 1335 [29 Ağustos 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Şurâ-yı Askeriye'nin ve Bahr-ı Sefid Mevkii Müstahkem Kumandanlığı'nın lağvedildiğini gazeteler yazıyor. Yüzbaşıya kadar küçük zabıtana beşyüz kuruş zam olunuyor.

30 Ağustos 1335 [30 Ağustos 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Seyr-i sefâin idaresinin % 40 hissedan ecnebi olabilecek surette anonim şirkete kalbi ta-karrür etmek üzeredir. İran Hükümdan Ahmet Şah İngiltere'nin (S---r-z) kruva-zörüyle şehrimizden (İstanbul'dan) bugün müfareket etti.

31 Ağustos 1335 [30 Ağustos 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil. 20. Ko-lordu Kumandanı hükümetin evâmirini dinlemediğinden azl edilerek, yerine Kiraz Hamdi Paşa tayin kılındı. Venizelos Garbi Trakya'nın muhtariyet-i idare ile, Yu-nanistan'a verilmesini teklif etmiştir.

1 Eylül 1335 [1 Eylül 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Bahriye Nâzın Sa-lih Paşa ferik ve Şehzade Cemalettin Efendi mirлива oldu. Sabık mütekaidlerden 71 kişi tekrar muvazzafa alınmak üzere staja tâbi tutuldu. Ayvalık'dan tahtit baş-landı.

2 Eylül 1335 [2 Eylül 1919] (Salı) Beykoz. Güneş, mutedil. Amiral Galt-rob'un [Calthrop] yerine Amiral dö Robek [de Robeck] tayin edilmiştir. İngiltere ve İran İtilafına Amerikalılar, İngiltere'nin dünyadaki bütün petrol menâbiini taht-ı murakabesine almakda olduğunu bildiriyorlar. Anadolu hakkındaki kararın tesrii hakkındaki Venizelos teklifi redd olundu. Erkân-ı Harbiye'de Teşkilat-ı Esasiye Komisyonu yapıldı.

3 Eylül 1335 [3 Eylül 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Mülga Bahr-ı Se-fid Kale Kumandanı Şevket Bey tevkif edildi. Şerif Hüseyin'in oğlu Nevzan İbn Suud bütün Suriye ahalisini Şerif aleyhine davet eden bir beyanname neşr etmiş-tir. Fransız gazeteleri yazıyor. Balkan Muharebesi esnasında mevcut Sırbistan-Yunanistan İttifaknamesi ahiren tecdid olunmuştur.

4 Eylül 1335 [4 Eylül 1919] (Perşembe) Beykoz. Şiddetli ve devamlı yağ-mur. Amerika ayanından Noks, Amerika'nın Almanya'dan tazminat almasını, vekalet kabul etmesini, umum-ı akvâm-ı cihanı bir konferansa davet etmesini be-yan etmiştir. Ruslar Kırım'daki Tatar Hükümet-i Milliyesi'ne nihayet vermişlerdir. Harbiye Nâzın Şefik Paşa yaver-i ekrem oldu.

5 Eylül 1335 [5 Eylül 1919] (Cuma) Beykoz. Hafif yağmur, mütebeddil. Kiev Denikin ordusu tarafından işgal olunmuştur.

6 Eylül 1335 [6 Eylül 1919] (Cumartesi) Beykoz. Hafif yağmur. Kurban Bayramı. Evvelsi gün vürud eden Jandarma Kumandanı Kemal Paşa, Milli Kuvvetlerin intizam ve doğru harekâtından bahs ediyor.

7 Eylül 1335 [7 Eylül 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Amerikalı General Harbord vilâyât-ı şarkiye halini tedkik etmek üzere, bugün İstanbul'dan hareket ediyor.

8 Eylül 1335 [8 Eylül 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Tatar çetelerinin Ermeni arazisine taarruzunu men için Miralay Haskell [Haskell] Revan'dan Bakü'ye gitmiştir.

9 Eylül 1335 [9 Eylül 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Avusturya Almanyası ile birleşmeğe müsaid Almanya kanun-ı esasinin 61. maddesinin kaldırılmasına dair müttefikinin notasına, Almanya cevap-ı redd verdi.

10 Eylül 1335 [10 Eylül 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Çerkes Sait Paşa 12. Kolordu Kumandanlığı'yla Konya'ya muvasalat ve Selahattin Bey avdet ediyor. Şura-yı Askeri'nin lağvına irade çıktı. Avusturya Muahedesi imza edildi.

11 Eylül 1335 [1 Eylül 1919] (Perşembe) Beykoz. Mutedil. Harbiye Nâzır-ı esbakı Abdullah Paşa'nın tekaüdlüğünü istediği ve Ahmet Rıza Bey'in İsviçre'ye gideceğini gazeteler yazıyor. Avusturya Muahedesi'ne Romanya ve Sırbistan itiraz etti.

12 Eylül 1335 [12 Eylül 1919] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil. Divan-ı Örfi Reis-i sabıkı Zeki Paşa, Levâzım Reisi oldu. Ömer Lütfü Bey Erkân-ı Harbiye Üçüncü Müdürü oldu. Yeni Tedkik-i Seyyiat Komisyonu Reisi Erkân-ı Harbiye mirlivası Sabri Paşa'dır. Ferid Paşa İngiltere ile 8 maddelik, İngiliz Mandasını Kabul Hakkı Muahedesi'ni akd etti.

13 Eylül 1335 [13 Eylül 1919] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil. Ticaret Nâzın Hayrettin Paşa istifa etti. Yerine Erkân-ı Harb Reisi Hadi Paşa tayin olundu. Mareşal Allenbi [Allenby] ve General Franşe Despere [Franchet d'Esperey] Paris'e giderek şark mesailini görüşeceklerini gazeteler yazıyor.

14 Eylül 1335 [14 Eylül 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil, rüzgâr. Erkân-ı Harbiye Reisi Fuat Paşa (müsteşar terfien), Hilmi Paşa Müsteşar, İstanbul muhafızı Şevket Bey de Paşa oldu. Vilson [Wilson] 12. madde ile Türkiye'yi müstakil bırakmak lazım geldiğini Klemanso'ya [Clemenceau] bildirdi. Kars Livası'nda Ermenilerle İslamlar muharebe ediyor. Ermeniler Nahçıvan ve --- zapt etti, Azerbeycanlılar Karabağ'ı zapt etti.

15 Eylül 1335 [15 Eylül 1919] (Pazartesi) Beykoz. Bulutlu. Bulgarlar Harb-i Umumide 80 bin telef ve 140 bin malul ilan ediyorlar.

16 Eylül 1335 [16 Eylül 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil. Bütcemizde 72 milyon masraf ve 42 milyon varidat olduğunu Maliye Nâzınımız bildirmiştir. Adil Bey (Dahiliye), Mustafa Efendi (Adliye), Hamdi Efendi (Evkaf), Hadi Paşa ayan oldular.

17 Eylül 1335 [17 Eylül 1919] (Çarşamba) Beykoz. Mütebeddil. Bank-ı Osmani'den 8 milyon Liralık istikraz akd olunacağını gazeteler yazıyor.

18 Eylül 1335 [18 Eylül 1919] (Perşembe) Beykoz. Rüzgâr. Kiraz Hamdi Ankara'ya gidemedi. 20 K[af] Eskişehir merkez ittihaz olundu. Ankara şimendifer hattı üzerindeki bir demir köprü bozulmuştur. İngilizler Kütahya'ya ve Eskişehir'e asker gönderiyorlar.

19 Eylül 1335 [19 Eylül 1919] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil. Ahmet Rıza Bey İsviçre'ye müteveccihen Dersaadet'ten hareket etti. Bulgar Musalahası tevdi olundu. İki milyar tazminat, Trakya ve Ustrumca'dan feragat, 30 bin jandarma ve hudut muhafızı.

20 Eylül 1335 [20 Eylül 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Bir haftadır çibanlardan hasta olan Emine Müzehher elhamdülillah kesb-i afiyet ediyor. Trakya meselesinin halli tehir olunmuştur.

21 Eylül 1335 [21 Eylül 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Müşkilât-ı dahiliye-nin izâlesi maksadıyla gazetelerle bir beyanname-i hümayûn neşr olundu. Şevket Bey'in paşalığını Padişah tasdik etmedi. Firari Halil Paşa'ya Divan-ı Harbce mehil verildi.

22 Eylül 1335 [22 Eylül 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Emine Müzehher, 42 hararetle şedid bir fenalık geçirdi. İsmet Bey'in daveti üzerine İstanbul'a gidip 22/23 Eylül, Dahiliye Nazırı Adil Bey'le görüştüm. İngiliz İttifakı'ndan ve Kâzım Karabekir'e telegraf çekerek sükûn ve itidale davetten bahs etti. Kabinne'nin tebdili lüzumunu söyledim.

23 Eylül 1335 [23 Eylül 1919] (Salı) Süleymaniye. Mütebeddil, yağmur. Beykoz'a avdet ettim. Eskişehir'e Fuat Paşa ve Karahisar'dan Ömer Lütfü takarrüb ediyor. Burada Milli Kuvvetler'in İstanbul'a geleceğinden korkuluyor. Çerkes Sait Paşa da Kuvâ-yı Milliye'ye arz-ı mutavaat etmekle yerine Kara Sait Paşa gönderildi ve Kiraz Hamdi Eskişehir'de Beşinci Kolordu'yu teşkil ediyor. Erkân-ı Divan-ı Harbi Fuat Paşa'ya mehil ita etti.

24 Eylül 1335 [25 Eylül 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Trakya'nın İskeçe Siroz havalisini muvakkaten Yunanlar, Dedeâğac havalisini müştereken müttetikin işgal edecektir. Harbiye Müsteşarlığı'nı vekâleten Neşet Paşa yapıyor. Basri Paşa Mekâtib Müfettişi oldu, yerine Neşet Paşa Muamelat-ı Zatiye Müdürü'dür.

25 Eylül 1335 [25 Eylül 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Trakya'da 438 bin İslam, 69 bin Bulgar'ın idaresine terk ediliyor. Loyd Corc [Lloyd George] Rusya'ya müdahaleden vaz geçmiştir.

26 Eylül 1335 [26 Eylül 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Loyd Corc [Lloyd George] Kabinesi İstikbal namıyla bir kitap çıkardı. İngiltere'nin demokrat olmasını tavsiye ediyor.

27 Eylül 1335 [27 Eylül 1919] (1 Muharrem 1338) (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil. İzmir Tahkik Komisyonu'nun lehimizde neticelendiği mervidir. İtalya'da Meclis-i Kralî inikad etmiştir. Klemanso [Clemenceau] Muahede-yi Sulhiye

hakkında, "En güzel bir eserdir", diyor. Evvelki gece üç harik zuhur etti. Üsküdar'da büyüktü. Dün Sarayburnu'nda Fransız cephanesi infilak etti.

28 Eylül 1335 [28 Eylül 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Kızım Emine Müzehher saat 9 evvelde vefat etti. Sanlık olmuştu. Gece sık sık nefes aldı, uyumadı. (Penfigus) denilen çıbanlardan kanı zehirlenerek, 39 günde terk-i dağdağa-yı hayat eyledi.

29 Eylül 1335 [29 Eylül 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Kuvâ-yı Milliye'nin Eskişehir ile Bilecik arasında şimendifer hattını kat ettikleri mervidir.

30 Eylül 1335 [30 Eylül 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Tan [Le Temps] gazetesini "Vatan-ı Osmani baki kalacak. Onu ihya için uyuşalım" diyor.

1 Teşrinievvel 1335 [1 Ekim 1919] (Çarşamba) Beykoz. Mütebeddil. İzmir Heyet-i Tahkikiyesi avdet etmiştir. İtalya Meclis-i Mebusanı dağıtılmıştır.

2 Teşrinievvel 1335 [2 Ekim 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Davet üzerine Acıbadem'de Esat Paşa'nın hanesine giderek, ordunun tahkir edilmemesi hakkında teşebbüsatta bulunmağa lüzum olduğu tahakkuk etti. Balıkesirli Sait Paşa, hükümetin yakında düşerek matlup hasıl olacağını bildirdi. Filhakika avdette Ali Rıza Paşa'nın Sadrazam, Cemal Paşa'nın Harbiye Nazın, Damat Şerif Paşa'nın Dahiliye Nazın olduğunu gazeteler ilan ediyordu.

3 Teşrinievvel 1335 [3 Ekim 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. İtalya Kralı'nın bizzat muahedeyi tasdik ile badehu Meclis-i Mebusan'a hîn-i inikadında vereceği mervidir.

4 Teşrinievvel 1335 [4 Ekim 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Evimize açık kapıdan sarhoş bir İngiliz neferi girdi. Dışarı attım. Pomaklar Bulgarlar aleyhinde Avrupa'ya müracaat etti. Bulgarlar Karaağaç'ı tahliye etti. Fransızlar geldi. Vilson'un [Wilson] asabi rahatsızlığı mervidir.

5 Teşrinievvel 1335 [5 Ekim 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Nigehban Cemiyeti, Harekât-ı Milliye'yi yeni bir Hareket Ordusu diye tavsif ediyor. Dersaadet'te hıyarcıklı veba illeti zuhur ettiği gazetelerle ilan oluyor.

6 Teşrinievvel 1335 [6 Ekim 1919] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur. Tevfik Paşa da Meclis-i Vükelâ'ya memur edildi. Amiral Kolçak'ın ahali indinde itiban zail olduğunu gazeteler yazıyor.

7 Teşrinievvel 1335 [7 Ekim 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Kabine bitaraf olduğuna dair bir beyanname neşretti. Deli Fuat Paşa'nın sükuttan evvel Zat-ı Şahane'ye Hareket-i Milliye'nin bir anzasını takdim ettiği anlaşıldı. İzmir Valisi İzzet Bey'in İzmir işgaline vesile verdiği ve azledildiğini Vakit yazıyor.

8 Teşrinievvel 1335 [8 Ekim 1919] (Çarşamba) Beykoz. 7/8 Teşrinievvel, yağmur, güneş. Mustafa Kemal'in Heyet-i Milliye namına hükûmet-i cedîdeden metalibini gazeteler ilan ediyor: Erzurum ve Sivas Kongreleri'nin kabûl-i mukarrerâtı ile, Meclis-i Millî teşekkül etmeden bir karar itihaz olunmaması ve konferansa nâehiller gönderilmemesi.

9 Teşrinievvel 1335 [9 Ekim 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Refik Halit Bey Posta ve Telgraf Müdüriyeti'nden azledildi. İntihâb-ı mebûsan kararnamesi neşrolundu. Yusuf Razi Bey Posta Müdürü oldu.

10 Teşrinievvel 1335 [10 Ekim 1919] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Cevat Paşa ve saire ile Mustafa Bey'in çiftliğine gittik. İzmir'den Yunanlıların hemen çekilmeleri hakkında Sultanahmet'te miting akd ve camide mevlit kıraat olundu.

11 Teşrinievvel 1335 [11 Ekim 1919] (Cumartesi) Beykoz. 10/11 Teşrinievvel, yağmur ve güneş. Cevat Paşa Erkân-ı Harb Reisi ve Çerkes Sait Paşa (Balıkesirli) İstanbul Muhafızı oldu. Kâzım Paşa'nın Reis-i Sani (İsmet Bey'in müsteşar olduğu: [bu son dört kelimenin üstü karalanmıştır]) olduğunu gazeteler yazıyor. Kiraz Hamdi Eskişehir'den geldi.

12 Teşrinievvel 1335 [12 Ekim 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Avrupa gazeteleri lehimize beyân-ı mütâlaa ediyorlar. --- Daninçio işgal etti. Bugün Cevat Paşa'nın vazifeye başladığını gazeteler yazdı.

13 Teşrinievvel 1335 [13 Ekim 1919] (Pazartesi) Beykoz. 12/13 Teşrinievvel, yağmur, güneş. Fuat Paşa tekrar Divan-ı Temyiz-i Askeri Reisi ve Harbiye

Müsteşarı oldu. İsmet Bey İstihbârât-ı Sulhiye Komisyonu'na memur edildi. İzzet Paşa'nın Anadolu'ya gideceği intişar etti, fakat kendisi tekzip etti.

14 Teşrinievvel 1335 [14 Ekim 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Garbî Trakya müttefikin tarafından işgal olunduğundan, İslamlar yerlerine dönüyor. Yunanlar Aydın'da Şevki namında bir sahte müftüden lehlerine tezvirname almışlar. İstanbul'da İslamlar çok emlak satıyor, Rumlar alıyor.

15 Teşrinievvel 1335 [15 Ekim 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. General Golic ordusunun Baltık eyaletlerini tesri-i tahliyesi için müttefik Almanya'nın Baltık limanlarını abluka ettiler. General Harbord raporunda Mustafa Kemal ile mülakatını yazmıştır. Ömer Lütfü Bey Harbiye Reisi olduğunu gazeteler yazdı.

16 Teşrinievvel 1335 [16 Ekim 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Bahriye Nazın Salih Paşa dün Sivas'a ve Anadolu'ya müteveccihen hareket etti. Hürriyet ve İtilaf Fırkası mebusan intihabatındaki isticali tenkit ediyor.

18 Teşrinievvel 1335 [18 Ekim 1919] (Cuma) Beykoz. Bulutlu. Erkân-ı Harbiye'ye iki reis-i sani tayin olunmuştur, Kâzım Paşa, Mahmut Belîğ Bey. 12. Kolordu Kumandanlığı'na Miralay Fahri Bey tayin kılındı. Akdemce Kara Sait Paşa gitmişti.

18 Teşrinievvel 1335 [18 Ekim 1919] (Cumartesi) Beykoz. Hafif yağmur. Enver ve Halil Paşalar'ın Kuvâ-yı Milliye'ye müracaat ettiklerini Mustafa Kemal resmen tekzip ediyor. General Guro [Gouraud] Fransa tarafından Suriye Kumandanlığı'na tayin edildi.

19 Teşrinievvel 1335 [19 Ekim 1919] (Pazar) Beykoz. Şiddetli yağmur. Tiflis'te Rus Generali Baratof aleyhine bir Gürcü tarafından dinamitle suikast icra edilmiştir. 20. K[af] namı Beşinci Kolordu'ya tebdil ile Ali Fuat Paşa kumandan oldu.

20 Teşrinievvel 1335 [20 Ekim 1919] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur. Eskişehir Mutasarrıfı Sabri Bey'in bir milliyetperver tarafından katledildiğini Mustafa

Kemal yazıyor. General --- 'in Petersburg'u aldığı mervidir. 17. K[af] lağvolundu. Niğehban Cemiyeti lağvolundu. Yunanlar Gü-mülcine ve İskeçe'yi işgal ettiler.

21 Teşrinievvel 1335 [21 Ekim 1919] (Salı) Beykoz. Yağmur. General Allenby [Allenby] Mısır Komiseri oldu. Rum ve Ermeni Patrikleri, Harekât-ı Milliye aleyhinde Ku-vâ-yı İtilâfiye'ye arz-ı şikâyet ediyorlar. Ag-ram [Zagreb]'da Sırp veliahdına bir suikast tertip ve keşfolundu.

22 Teşrinievvel 1335 [22 Ekim 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur, mütebeddil. Mütakaidd zabitanın tekrâr-ı ihrâ-sını gazeteler yazıyor. İstanbul müntehib-i sanileri 330 İslam, 36 Rum, 34 Ermeni, 15 Musevidir. Muâmelât-ı Zatiye'ye Basri Paşa tayin kılındı.

23 Teşrinievvel 1335 [23 Ekim 1919] (Perşembe) Beykoz.

22/23 Teşrinievvel, Yağmur, Güneş. Ferid Bey, Yusuf Akçura, Şair Mehmet Emin, Ahmet Refik Beyler Milli Türk Fırka-yı Siyâsiyyesi'ni teşkil ettiler. General Guro [Gouraud] Yunanlıların İslamlar'a karşı muhafazası ve Hristiyanlığın hima-yesi maksadıyla Suriye'ye gidiyor. Emir Faysal, "Ben İslamdan evvel Arabım" demiştir.

24 Teşrinievvel 1335 [24 Ekim 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Mustafa Kemal'in Sivas'da katledildiğine dair bir eracıf çıktı. Sivas'tan Zat-ı Şahane'ye Mustafa Kemal aleyhinde bir telgraf keşide edilmiştir. Mumaileyh Amasya'da Salih Paşa ile müzakerede idi.

25 Teşrinievvel 1335 [25 Ekim 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur, mütebeddil, güneş. Dün iki bin amele Ferah tiyatrosunda içtima ile mukarrerat ittihaz

etti. Memleketimizde ilk amele tezahüratıdır. Bugün Salih Paşa ile Kuvâ-yi Milliye'den murahhas Kara Vasıf, Dersaadet'e geldiler. Petersburg civarında henüz müsademe devam ediyor.

26 Teşrinievvel 1335 [26 Ekim 1919] (Pazar) Beykoz. Yağmur, güneş. Ömer Lütfü Bey tekrar Levazım Reisi olmuştur. Loyd Corc [Lloyd George] - Trakya meselesi hal olmuştur, terk-i mühimmât olunamayacağını söylüyor. Ferağ harçları üç misli arttırıldı.

27 Teşrinievvel 1335 [27 Ekim 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Harp Dairesi Reisi Ali Refik Paşa'nın yerine Ömer Lütfü tekrar tayin oldu. General Harbord manda aleyhtarı imiş. Sivaslılar Hürriyet ve İtilaf'dan olan Şeyh Recep'in mabeyne olan telegrafını tekziben bir telgraf çekiyorlar.

28 Teşrinievvel 1335 [28 Ekim 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil, Güneş. İtilaf ve Hürriyet intihabata bir takım Rumlar karıştırarak ifsadat yapıyor. Süleyman Şefik Paşa'nın ve Cemal Bey'in Bozkır'da yaptığı fesat sulhen bertaraf oldu.

29 Teşrinievvel 1335 [29 Ekim 1919] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı, yağmur.

30 Teşrinievvel 1335 [30 Ekim 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş, rüzgâr. Anadolu'ya gönderilmek üzere Cevat ve Cemal Paşalar tarafından Nezaret'e davet olundum. Nüfûz-ı hükûmetin tesiri, şikâyatın tahkiki için bir heyetle Şarkî Anadolu'ya gitmek teklif olundu. İcraî bir mahiyette kabul ettim ve Yakup Şevki Paşa'nın o havali kumandanlığını teklif ettim, kabul ettiler. Mari namındaki Rus vapuru Poti açıklarında eşkiya tarafından soyulmuştur, 48 milyon ruble alınmıştır.

31 Teşrinievvel 1335 [31 Ekim 1919] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil, yağmur ve güneş. Amerika misyonerleri ve Morgentau [Morgenthau] Şark'ta manda kabulünü arzu ediyor. Amerikalılar ve Avrupa işe karışmak istemiyor. Morgentau [Morgenthau] aynı zamanda Cibraltar'ın müşterek idaresini de arzu ediyorlar. Yunanlılar girdiği gün (İskeçe)'nin her tarafı matem siyah bayraklarla donatılmıştı.

1 Teşrinisani 1335 [1 Kasım 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye gidip Cevat ve Cemal Paşalarla görüştüm ve Yakup Şevki Paşa'nın da beraberce tayini ve Erzurum ve Havalisi Kumandanlığı'na nasp olunmasını teklif ettim, kabul ettiler. Londra'daki Müslüman Kongresi, Halifemize arz-ı sadakat ediyor (Şii ve Sünnilerden mürekkeptir).

2 Teşrinisani 1335 [2 Kasım 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil, güneş. Yine Aydın cihetlerinde Yunanlılar ile Kuva-yı Milliye arasında müsademat oluyor. Bozkır usatı bertaraf olmuştur. Mirliva Fevzi Paşa Nazilli muhacirlerini teftiş için hareket ediyor. Şirket-i Hayriye tekrar ücreti artırdı.

3 Teşrinisani 1335 [3 Kasım 1919] (Pazartesi) Beykoz. Yağmur. Dairede Cemal ve Cevat Paşalarla görüştüm. Biri Konya şimendifer hattıyla cenubunu Hurşit Paşa riyasetinde, diğeri Sivas ve Ankara'da riyasetimde iki heyetin izamına irâde-i seniye çıktı. Yakup Şevki Paşa ile görüştüm, muvafakat etti. Yalnız İngilizlerin muhalefet ihtimali kalıyor. Kuvâ-yı Milliye'ye karşı Milli Kongre'nin bir beyannamesi intişar etti.

4 Teşrinisani 1335 [4 Kasım 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Dairede Cevat ve Cemal ve Hurşit Paşalarla görüştüm ve benimle beraber gidecek Mahkeme-i Temyiz azasından Cafer İlhami Bey ve Fetva Emini Hasan Efendilerle müzakere ettim. Pazartesi hareket edecek Şam vapuruyla Samsun tarikiyle Sivas'a hareket edeceğiz. 900 Lira harcırah verilmiştir. Ankara Valisi Ziya Paşa'nın mahalinde kabul edilmeyerek iade edildiği rivayet olunmaktadır.

5 Teşrinisani 1335 [5 Kasım 1919] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Ali Fuat Paşa'nın istifa ettiğini gazeteler yazmaktadır. Milli Kongre'nin telgrafhanesi tenfiz ediyor. Tedkîk-i Seyyât Riyaseti'ne Refik Paşa yerine Hüsnî Paşa tayin kılınmıştır.

6 Teşrinisani 1335 [6 Kasım 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Kızıl Hançer imzasıyla hükümet ve Kuvâ-yı Milliye aleyhinde beyannameleri yazan Hüseyin Remzi Paşa ve mahdumu Şevket ve saire tevkif edilmişlerdir. Klemanso [Clemenceau] Alsas Loren'de mühim bir nutuk irat etti.

7 Teşrinisani 1335 [7 Kasım 1919] (Cuma) Beykoz. Rüzgâr, güneş. Nurettin Paşa temyiz namzetliğini reddediyor. Şehzade Ömer Faruk Efendi, Sultan Mehmet'in üçüncü kızı ile namzedliği ilan edildi. Vebanın tekrar zuhuru üzerine mektepler, tiyatrolar sedd olunmuştur. Romanya cevap vermediğinden, Paris Sulh Konferansı yeni bir nota göndermiştir. Konferans Bulgarlara ahir bir cevap verdi.

8 Teşrinisani 1335 [8 Kasım 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Kasım. İstanbul'a inip, Sadaret'e uğradım. Meclis-i Vükelâ olmakla Sadrazamı göremedim. Üsküdar'da Nuri ile görüşüm. Loyd Corc'un [Lloyd George] Türkiye'ye ait nutku bâis-i itminândır. Amerika mandayı kabul etmiyor. Yavuz kruvazörünün İngilizlere teslim edildiğini gazeteler yazdı.

9 Teşrinisani 1335 [9 Kasım 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Dairede Harbiye ve Babıali'de Sadrazam ve Dahiliye Nazın'yla görüşüm. Sadrazam Ziya Paşa'yı Ankara'ya göndermek teklifinde bulundu; Ziya Paşa istinkâf etti. Fetva Emini --- Hasan Efendi istifa etti. Dârü'l-Hilâfetü'l-İslâmiye'ye --- Mustafa Tevfik Efendi tayin oldu.

10 Teşrinisani 1335 [10 Kasım 1919]- (Pazartesi) Beykoz. Yağmur. Otomobil geç kaldığından Harbiye Nazın'ını gördük.

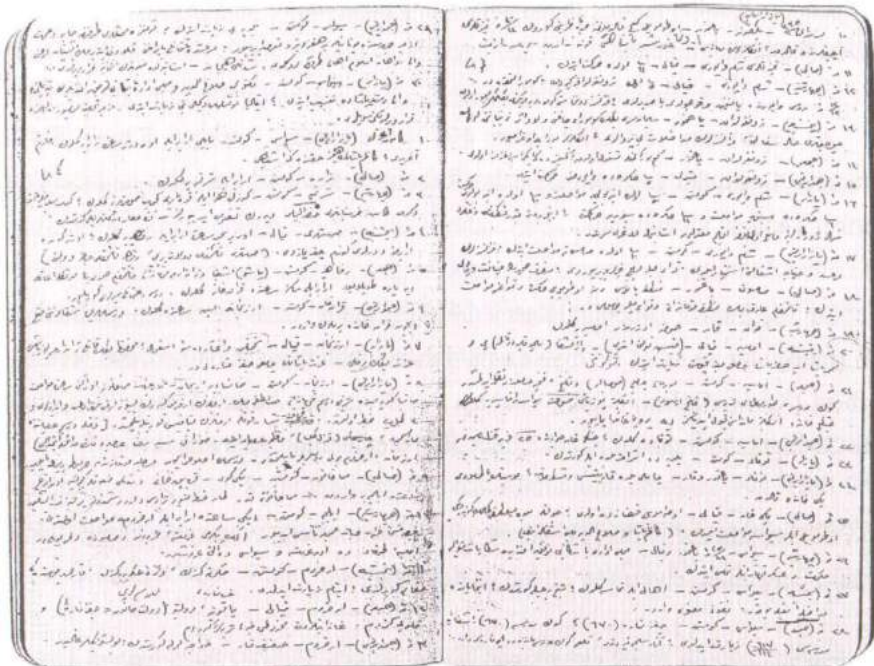
10/11 Teşrinisani, Kızkulesi açıklandnda kaldık, İngilizlerin muayenesi. Ferik Hurşid Paşa Heyeti Konya, Aydın, Bursa, İzmit.

11 Teşrinisani 1335 [11 Kasım 1919] (Salı) Kızkulesi, Şam Vapuru. Kapalı, Saat 11 evvelde hareket ettik.

12 Teşrinisani 1335 [12 Kasım 1919] (Çarşamba) Şam Vapuru. Kapalı. Saat 5 evvelde Zonguldak'a girdik, kömür alınmaktadır.

12/13 Teşrinisani, Rus vapurunda yangın vuku buldu, bastınıldı. Fransız donanmasına kömür verildiğinden beklemeğe mecbur olduk.

13 Teşrinisani 1335 [13 Kasım 1919] (Perşembe) Zonguldak. Yağmur. Süleyman Sım Bey'in kömür ocağını ve lavaj tertibatını gördük. Çocukların hali sefalet. Fransızların müdahâlât-ı bî-pervâlan; İngilizler buraya uğramıyor.

14 Teşrinisani 1335 [14 Kasım 1919] (Cuma) Zonguldak. Yağmur. Kömür almakla meşgul olduk. Gemimizdeki iki esir --- oldu.

15 Teşrinisani 1335 [15 Kasım 1919] (Cumartesi) Zonguldak. Mütebeddil. Saat 5 sonrada vapurumuz hareket etti.

16 Teşrinisani 1335 [16 Kasım 1919] (Pazar) Şam Vapuru. Güneş. Saat 5 evvelde İnebolu'ya muvasalat ve saat 10 evvelde İnebolu'dan hareket. Saat 6 sonrada Sinop'a muvasalat ve saat 11 sonrada Sinop'tan hareket. İnceburun'a kadar Kafkas Dağları şimal rüzgârlarına mâni olduğundan iklim mutedildir, İstanbul'a doğru serttir.

17 Teşrinisani 1335 [17 Kasım 1919] (Pazartesi) Şam Vapuru. Güneş. Saat 10 evvelde Samsun'a muvasalat ettik. Fransızların Maraş ve Antep'i işgalini istihbar ettik. Kuvâ-yı Milliye mühim haberler veriyordu. Mutasarrıf Hamid Bey ziyafet verdi.

18 Teşrinisani 1335 [18 Kasım 1919] (Salı) Samsun. Yağmur. Mıntika Pa-las'tan otomobil hareket ve Kavak'a muvasalat ettik. Kaymakam Arif Bey Mıntika Kumandanı ve Kuvâ-yı Milliye casusudur.

19 Teşrinisani 1335 [19 Kasım 1919] (Çarşamba) Kavak. Kar. Havza üzerinden Amasya'ya geldik.

20 Teşrinisani 1335 [20 Kasım 1919] (Perşembe) Amasya. Kapalı (Kış kolunu attı). Darüşşifa'yı (Selçuklulardan kalma) ve Mehmet Paşa ibn --- Paşa Camii minber kapısını ziyaret ettik.

21 Teşrinisani 1335 [21 Kasım 1919] (Cuma) Amasya. Güneş. Burmalı Camii (mahyalar ve kılıç) Fethiye Camii'den nakledilmiştir. Gökmedrese Torumtay türbesi (Kılınç Arslan) İngiliz Yüzbaşı ---t Sivas'tan Amasya'ya geldi. Çengelhan'da İngiliz mandasını kabul ediniz diye propaganda yapıyor.

22 Teşrinisani 1335 [22 Kasım 1919] (Cumartesi) Amasya. Güneş. Tokat'a geldik; Çengelhan civarında 25 karye Kızılbastır.

23 Teşrinisani 1335 [23 Kasım 1919] (Pazar) Tokat. Güneş. Belediye'de eşrâf-ı belde ile görüştük.

24 Teşrinisani 1335 [24 Kasım 1919] (Pazartesi) Tokat. Yağmur ve kar. Çamlıbel'de kar tipisi ve müşkülât; lastik patladı, Yenihan'da kaldık.

25 Teşrinisani 1335 [25 Kasım 1919] (Salı) Yenihan. Kapalı. Otomobil kazazede oldu. Hayvanla, badehu Mustafa Kemal'in gönderdiği otomobil ile Sivas'a muvasalat ettik. (Kâzım Paşa ve Selahattin Bey istikbal etti).

26 Teşrinisani 1335 [26 Kasım 1919] (Çarşamba) Sivas. 25/26 Teşrinisani, Yağmur ve kapalı. Meclis-i İdare Başkatibi Tevfik Efendi'den şikâyet-i mütevâliye. Hükümet ve asker kumandanıyla temas ettik.

27 Teşrinisani 1335 [27 Kasım 1919] (Perşembe) Sivas. Güneş. Ahali ile temasa geldik. Şeyh Recep ile görüştük. İntihabatta müdâhale-i fiiliye yoktur, nüfûz-i manevî vardır.

28 Teşrinisani 1335 [28 Kasım 1919] (Cuma) Sivas. Güneş. Çifteminare (670); Gökmedrese (670), Şifaiye medresesi (617/614) ziyaret edildi; âsâr-ı Selçukiye'dendir. Kale Gökmedrese yanındadır. [LEKE] minaresi vardır.

29 Teşrinisani 1335 [29 Kasım 1919] (Cumartesi) Sivas. Güneş. Belediyeyi ziyaret ettik. Kongre mümessilleri tarafından çaya davet. İzmir cephesinde Yunanlılar bir haftadan beri taarruz ediyor. Maraş'ta Osmanlı bayrağını kaleden indirmek isteyen Ermeni Vali Vahan, İslam ahali tarafından dövüldü. Şiddetli heyecan. İstanbul'da mebusların intihabına karar verildi

30 Teşrinisani 1335 [30 Kasım 1919] (Pazar) Sivas. Güneş. Mektupçu Selahattin ve Meclis-i İdare Başkâtibi Tevfik Efendilerin tebdilini Vali Reşit Paşa da tensip etti. İtalya Konsolos Vekili beni ziyaret etti, İzmir Tahkik Komisyonu'nda lehimize karar verildiğini söyledi.

1 Kânunuevvel 1335 [1 Aralık 1919] (Pazartesi) Sivas. Güneş. Yaylı araba ile ondört saatte Zara'ya geldik. Karnım ağrıdı. Kâzım Paşa'nın heyetimiz hakkındaki iştibahı.

2 Kânunuevvel 1335 [2 Aralık 1919] (Salı) Zara. Güneş. Araba ile Şerefiye'ye geldik.

3 Kânunuevvel 1335 [3 Aralık 1919] (Çarşamba) Şerefiye. Güneş. Güzel hava ile Karayar'ı geçip, Suşehri'ne geldik. Köse Süleyman Hazretleri'ni, Değirmentaş Hıristiyanları Hızır İlyas diyerek takdis ediyorlar. Karahisar'dan gelenler ile görüştük.

4 Kânunuevvel 1335 [4 Aralık 1919] (Perşembe) Suşehri. Kapalı. Onbir buçuk saat araba ile Refahiye'ye geldik. Ortaköy'de arabamız devrildi, gözüm çıkayazdı. (Suşehri kaymakamı dolandırı, Refahiye kaymakamı âciz ve mürteşi).

5 Kânunuevvel 1335 [5 Aralık 1919] (Cuma) Refahiye. Güneş. (Paşo) eşkiya ve Jandarma Kumandanı Kaymakam Hamdi Bey bununla iane diye para topluyor. Araba ile sekiz saatte Kıranhan'a geldik. Rus ve Osmanlı siperleri görülüyor.

6 Kânunuevvel 1335 [6 Aralık 1919] (Cumartesi) Kıranhan. Güneş. Erzincan'a beş saatte geldik. Dersimlilerin şekavetini men için Kıranhan'da bir bölük vardır.

7 Kânunuevvel 1335 [7 Aralık 1919] (Pazar) Erzincan. Kapalı. Tohumluk ve aşarda suistimal; Mahfuz Bey'in katili, Jandarma Yüzbaşısı İzzet Bey'in dahli. İzzet Paşa'nın Camii çifte minarelidir.

8 Kânunuevvel 1335 [8 Aralık 1919] (Pazartesi) Erzincan. Güneş. Sansa'dan Yecan, Kargın, Mamahatun'a onaltı saatte muvasalat. Sansa köprüsünde Şarkî Dersim Kumandanı Hasan Lütfü Bey Ermenilerin arkasını keserek beşyüz Ermeni telef olmuş ve arabaları ve 3 top zabt olmuştur. Kaçak'tan yetişen kuvvetle Ermenilerin mütebakisi kurtulabilmiştir. Vaktiyle Dersim isyanında Mazkird, Çar--- (Kızılkilise) Nazimiye isyan etti. Hozat'ı Seyid Rıza asilere karşı müdafaa etmedi. Erzincan, Erzurum yolu Ruslarca yapılmıştır. Dersim'in ıslahı için Mercan Boğazı'ndan Harbut'a bir yol yapılmalıdır.

9 Kânunuevvel 1335 [9 Aralık 1919] (Salı) Mamahatun. Güneş. Yeniköy, Karabük Hanı ve şiddetli soğuklar. Geceleyin onüç saatte Ilıca'ya vardık. Mamahatun'a kadar dar hat tesviye-i türâbiyesi vardır. Şimendifer Pertin'e kadar işliyor.

10 Kânunuevvel 1335 [10 Aralık 1919] (Çarşamba) Ilıca. Güneş. İki saatte araba ile Erzurum'a muvasalat olundu. Kasaba kısmen harap. Hayât-ı umûmiye teessüs ediyor. Ekmek yirmi kuruşa. Trabzon ve Samsun'da dahi böyledir. Amasya, Tokat'ta on kuruşa ve Sivas'ta altı kuruştur.

11 Kânunuevvel 1335 [11 Aralık 1919] (Perşembe) Erzurum. Güneş. Hükûmete gittik, dâire-i askeriye gittik. Kars kapısındaki mekabir görüldü. Eytam ziyaret edildi.

12 Kânunuevvel 1335 [12 Aralık 1919] (Cuma) Erzurum. Kapalı. Yakutiye (tek minare), Devletiye (Devlet Hatun = çifte minareli) medreselerini ve kaleyi gezdim. Gazanilerden mahruti kubbeli türbeleri gördüm.

13 Kânunuevvel 1335 [13 Aralık 1919] (Cumartesi) Erzurum. Hafif kar. Hocalarla görüştük. Bolşevikler galiptir. Kolçak ve Yudenic bozulduğu gibi Denikin de mağlup olmuştur.

14 Kânunuevvel 1335 [14 Aralık 1919] (Pazar) Erzurum. Kapalı. Sekiz saatte Aşkale'ye geldik. Kısım-ı azamisi Kızılbaş. (Aşkale) kısmen haraptır.

15 Kânunuevvel 1335 [15 Aralık 1919] (Pazartesi) Aşkale. Duman. Oniki saatte Bayburt'a geldik. Kop'ta ziyade kar var idi.

16 Kânunuevvel 1335 [16 Aralık 1919] (Salı) Bayburt. Güneş. Erzurum Kadısı Hurşit Efendi Hart'a Şeyh Eşref'in nezdine gitti, rehine kaldı. 6 Kânunuevvel'den beri Hart meselesi tekevvün etmişti. Halit Bey ile görüştük.

17 Kânunuevvel 1335 [17 Aralık 1919] (Çarşamba) Bayburt. Güneş. Onbir saatte Gümüşhane'ye geldik. Şeyh Eşref'in mehdi olduğu ve askerinin kudretinden kollar tutularak silah atamadığı rivayetleri şayidir.

18 Kânunuevvel 1335 [18 Aralık 1919] (Perşembe) Daltaban. Yağmur ve kar. Onüç saatte Hamsi köyüne geldik. Zigana'da kar var idi. Gümüşhane'de de İngiliz kumandanı (Rawlinson) [Rawlinson] var idi. Kâzım ve Mustafa Kemal Paşalar'la görüşmek istiyor.

19 Kânunuevvel 1335 [19 Aralık 1919] (Cuma) Hamsiköy. Güneş ve mütebeddil. Altı saatte Trabzon'a geldik. Rusların hezimetini.

20 Kânunuevvel 1335 [20 Aralık 1919] (Cumartesi) Trabzon. Güneş. Soğuksu'yu dolaştık, hükümete gittik. Giresun'dan Topal Osman, Kaymakam Nadi Bey'i kayıkla gece gönderiyor. Akçaabatlı Hayrullah Vali'ye rüyâ-âميز mektup yazıyor. Ruslar eşyalannı naklediyor. Trabzon'da İngiliz, Fransız, Amerikan mümessilleri vardır.

21 Kânunuevvel 1335 [21 Aralık 1919] (Pazar) Trabzon. Güneş. Maçka intihabatında Halit Bey'in cebir ve tehdidatı mervidir.

22 Kânunuevvel 1335 [22 Aralık 1919] (Pazartesi) Trabzon. Kapalı. Polatane motorla azimet ve avdet (bir saat bir çeyrekte). Tütün, fasulye, yağ ticareti meşhurdur. (Polatane, çınar) demektir.

23 Kânunuevvel 1335 [23 Aralık 1919] (Salı) Trabzon. Bulutlu. Bazı eşraf ziyafet veriyor. Hacı Hamdi Bey ve Eyüpzade Murad Bey İttihatçıların tarafında faaliyetleri ve gayesi meşhurdur.

24 Kânunuevvel 1335 [24 Aralık 1919] (Çarşamba) Trabzon. Yağmur. Uzunhisar, İçkale ve Kaleiçi'ni ziyaret.

25 Kânunuevvel 1335 [25 Aralık 1919] (Perşembe) Trabzon. Yağmur. Darülmualim'i ve Numune İbtidaisi'ni ziyaret.

26 Kânunuevvel 1335 [26 Aralık 1919] (Cuma) Trabzon. Güneş. Güzelhisar'ı ziyaret.

27 Kânunuevvel 1335 [27 Aralık 1919] (Cumartesi) Trabzon. Kapalı. Şeyh Eşref ve ailesinin temerrüdü üzerine toplu katl ve mahvedilmeleri ve Sur--- tarafına çekilen müridanından İsmail Çapaoğulları'nın o cihetlerdeki tabur üzerine taarruzla, dūçâr-ı zâyiât eyledikleri anlaşılmıştır.

28 Kânunuevvel 1335 [28 Aralık 1919] (Pazar) Trabzon. Kapalı. Karayel, Trabzon'a en ziyade dokunan bir rüzgâr. Gümrüğü ziyaret ettim. Elma ihracatı olmuyor, gaz kaçakçılığı vardır. Batum'dan fena cinste fındık ithalatı oluyor. 11 bin Lira vâridat-ı şehriye vardır.

29 Kânunuevvel 1335 [29 Aralık 1919] (Pazrtesi) Trabzon. Güneş. Mektebi Sultâniye'yi ziyaret ettim.

30 Kânunuevvel 1335 [30 Aralık 1919] (Salı) Trabzon. Fırtına, yağmur. Tîr-i Müjgân Çaltıburnu'na oturmuştur. Şiddetli rüzgâr vardır.

31 Kânunuevvel 1335 [31 Aralık 1919] (Çarşamba) Trabzon. Güneş. Boztepe'yi ve Ahi Örendede'yi ziyaret ettik. İki uzun Rus topu, 28 vav del /10.

1 Kânunusani 1336 [1 Ocak 1920] (Perşembe) Trabzon. Güneş.

2 Kânunusani 1336 [2 Ocak 1920] (Cuma) Trabzon. Güneş. Fransuva Jozef vapuruna bindik (İtilaf bayrağı), İtalyanların taht-ı idâresinde (85 Lira lüks kamara)dır.

3 Kânunusani 1336 [3 Ocak 1920] (Cumartesi) Trabzon. Saat 1 evvelde hareket ettik. İranlı Seyid es Saltana (Seyid el Devle) ile görüştük. İngilizler İran'a vaz'-ı yed etmiştir. Tahran'da 25 bin İran, 10 bin Kazak askeri vardır, cümlesi İngilizlerin kumandasındadır. İngiliz ve İran askerleri hududları sıkı tarassut ediyor. İngiliz aleyhtarları şiddetli takip olunuyor. Horasan'a Bolşeviklik takarrüp ediyor. Aşkaabad Bolşeviktir. İngilizler İran askerine para veriyor.

4 Kânunusani 1336 [4 Ocak 1920] (Pazar) Vapurda. Güneş. Alessabah Zonguldak önlerinde idik.

5 Kânunusani 1336 [5 Ocak 1920] (Pazartesi) Vapurda. Kapalı mütebeddil. Saat 10 evvelde Anadolu Kavağı önünde lenger-endâz olduk. Saat 8,5 evvelde Kızkulesi önünde lengerrendâz olduk. Badelmuayene, vakt-i zevâlde Galata nhtımına yanaştık. Loyd Corc'un [Lloyd George] İstanbul'un beynelmilel işgaline dair sözleri (Pel Mel) 'in [Pall Mall] rivayeti.

6 Kânunusani 1336 [6 Ocak 1920] (Salı) Beykoz. Kapalı. Zevcem İstanbul'dan muztarıptır.

7 Kânunusani 1336 [7 Ocak 1920] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Cemal ve Cevat Paşalarla görüştüm, vaziyeti izah ettim. Bilhassa Trabzon'da Halit'in tecavüz-kârlığını ve Vali'nin aczini anlattım.

8 Kânunusani 1336 [8 Ocak 1920] (Perşembe) Beykoz. Güneş. Şûrâ-yı Askeri'de bulundum. Mütekaitlerin alınmamasına ekseriyetle karar verildi. Ben, Zeki ve Abuk Paşalar alınması taraftarı idik. Cemal, Cevat, Abdullah, Şevki, Şevket Turgut Paşalar alınmaması taraftarı idiler. Ben bir senelik memurum. Hurşit Paşa yoktu, Kâzım Paşa muamelat müdürüdür. Fransızlar Ayasofya'yı

işgal etmek istediler. Saray'a, cephaneye de vaz'-ı yed, vaz geçtiler. Dahiliye Nazın'nı bulamadım.

9 Kânunusani 1336 [9 Ocak 1920] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Dün hükümet mümesillere bir nota verdi, sulh hakkındaki fikrini söyledi. (İran'da Şair Arif Tah-rani Türkleri Farsileştirmek taraftan, Şair Şeyh Tebrizi milliyetperver bir Türk).

10 Kânunusani 1336 [10 Ocak 1920] (Cumartesi) Beykoz. Kapalı. Dahiliye Nezareti'ne giderek, tagallüb-i askeriye ve eşirranın Topal Osman misilli Kuvâ-yı Milliyece himaye edildiğini ve Trabzon Valisi'nin acz-ı idârisini arz ettim. Sadra-zamı bekledim, gelmedi. Rahatsız olduğumdan, haneme avdet ettim.

11 Kânunusani 1336 [11 Ocak 1920] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil. Evde yataktayım.

12 Kânunusani 1336 [12 Ocak 1920] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Meclis-i Mebusan küşat edildi. Padişah rahatsızdır.

13 Kânunusani 1336 [13 Ocak 1920] (Salı) Beykoz. Güneş. Sultanahmet'te İstanbul'un ve Memâlik-i Osmâniye'nin bize terki hakkında bir miting akd edildi.

14 Kânunusani 1336 [14 Ocak 1920] (Çarşamba) Beykoz. Güneş, Mütebeddil. Amerikalılar Almanya'dan alınan liman ---anı tazminatına dahil olmu-yorlar.

15 Kânunusani 1336 [15 Ocak 1920] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Şûrâ-yı Askeri'ye gittim, bütçe ve zamm-ı maâşlar tetkik olundu.

16 Kânunusani 1336 [16 Ocak 1920] (Cuma) Beykoz. Kar.

17 Kânunusani 1336 [17 Ocak 1920] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Sadra-zam ve Dahiliye Nazın'nı gördüm. Trabzon ve Erzincan'da Nuri Paşa'nın vaziye-tini söyledim. Bana Trabzon Valiliği'ni teklif ettiler, ailemin hastalığından kabul etmedim.

18 Kânunusani 1336 [18 Ocak 1920] (Pazar) Beykoz. Yağmur. Klemanso [Clemenceau] yerine Deşanel [Deschanel] Reis-i Cumhur intihap olundu.

19 Kânunusani 1336 [19 Ocak 1920] (Pazartesi) Beykoz. Kapalı. Şûrâ-yı Askeri'ye gittim, eski müzakeratı imzaladık.

20 Kânunusani 1336 [20 Ocak 1920] (Salı) Beykoz. Mütebeddil. Azerbeycan ve Gürcistan Hükümetleri'ni itilaf badele --- ---.

21 Kânunusani 1336 [21 Ocak 1920] (Çarşamba) Beykoz. Kapalı.

22 Kânunusani 1336 [22 Ocak 1920] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. Şûrâ-yı Askeri'ye gittim. İngilizlerin notası üzerine, Cemal ve Cevat Paşalar dün istifa ettiler. Salih Paşa (Bahriye Nazın), Harbiye Nazın Vekili oldu. Bir İngiliz bölüğü Harbiye Nezareti avlusunda nümâyışkârane talimler yapıyordu.

23 Kânunusani 1336 [23 Ocak 1920] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Piyer Loti [Pierre Loti] şerefine bir konferans yapıldı.

24 Kânunusani 1336 [24 Ocak 1920] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Bağdad ve Musul'da ihtilal var.

25 Kânunusani 1336 [25 Ocak 1920] (Pazar) Beykoz. Kar, yağmur.

26 Kânunusani 1336 [26 Ocak 1920] (Pazartesi) Beykoz. Mütebeddil. Şurâ-yı Askeri içtima edemedi, gidip geldim.

27 Kânunusani 1336 [27 Ocak 1920] (Salı) Beykoz. Güneş. Sadrazam Ali Rıza Paşa'nın daveti üzerine Babıali'ye gittim. Harbiye Nezareti'ni teklif etti. Meclis-i Mebusan'da Nâzır-ı Sâbık Cemal Paşa ile görüştüm. Grup teşkilatı yapıp efkar tebellür edinceye kadar sabr etmeği ve cumartesi işin anlaşılacağını bildirdi. Sadrazam arz ettim, müteessir oldu.

28 Kânunusani 1336 [28 Ocak 1920] (Çarşamba) Beykoz. Mütebeddil, bulutlu. Akbaş cephaneliğinden bir çok esliha alındı. Fransız nöbetçiler esir.

29 Kânunusani 1336 [29 Ocak 1920] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Şûrâ-yı Askerî'ye gittim. Zabitanın tazyikiyle ordunun tenkis ve tasfiyesi hakkındaki kanun projesini okuyup kabul ettik.

30 Kânunusani 1336 [30 Ocak 1920] (Cuma) Beykoz. Kar. Dün Cemal Paşa'dan nezaretin kabulüne dair tezkere aldım.

31 Kânunusani 1336 [31 Ocak 1920] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur. Sadrazama giderek, Cemal Paşa'nın işannı bildirdim.

1 Şubat 1336 [1 Şubat 1920] (Pazar) Beykoz. Güneş. Hastayım. Akbaş şarkı üzerine 200 İngiliz askeri çıkarıldı.

2 Şubat 1336 [2 Şubat 1920] (Pazarertesi) Beykoz. Yağmur. Hastayım. Maraş'ta Fransız ve Ermenilerle, İslamlar arasında müsademat.

3 Şubat 1336 [3 Şubat 1920] (Salı) Beykoz. Yağmur. Hastayım. Harbiye Nazın oldum, telgraf aldım.

4 Şubat 1336 [4 Şubat 1920] (Çarşamba) Beykoz. Kar. Hastayım. Daireye gittim. Meclis-i Vükelâ'da beyanname münakaşa edildi. Huzura çıktım. Zat-ı Şahane, nezaret kabulümün büyük fedakarlık olduğunu söyledi. Fransız İrtibat Zabiti Mujen [Mougin], Fransız Erkân-ı Harbiyesi'nin tayinimden memnun olduklarını söyledi. Vaziyet cidden vahimdir. Yine İstanbul'un ahzı ve Anadolu'nun taksimi mevzuu bahistir. Fransızlar Suriye şimalinde ve Maraş'ta müsademattadırlar.

5 Şubat 1336 [5 Şubat 1920] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Daireye geldim. Şurâ-yı Askerî'de Şevket Turgut Paşa'nın Erkân-ı Harbiye Riyaseti'ni teklif ettim, ckscriyet buldu. Dairede gece kaldım. Fransız Mujen [Mougin] Fransızların yetimizi muhafaza edeceklerini söylüyor.

6 Şubat 1336 [6 Şubat 1920] (Cuma) Daire-i Nezaret. Mütebeddil. Selamlığa gittim. Zat-ı Şahane huzura kabul ile, "Harbiye Nazın'na yapılan muamelenin bir iki derece mâ-fevk makama da teşmili ne havsalasızdır, cesur ve ümitvar olalım" buyurdular. Beyannamenin vakt-i kırâatını sordular.

7 Şubat 1336 [7 Şubat 1920] (Cumartesi) Daire-i Nezaret. Mütebeddil. Franşe Despere [Franchet d'Esperey] Paris'e Sulh Kongresi'ne celp olundu. Mebusan Reisi'nin hususi müracaatı üzerine Dahiliye, Adliye, Hariciye Nazırları'nın tebdili, Meclis-i Vükelâ'da mevzuu bahis olundu. Şerif Paşa, Mustafa Bey istifa ettiler.

8 Şubat 1336 [8 Şubat 1920] (Pazar) Daire-i Nezaret. Kar çok. Fransızlar Karabiga'ya biraz asker çıkardı. Antep'te isyan tevessü ediyor. Hariciye Nazırı Reşit ve Ticaret Nazırı Hadi Paşa da istifa etti. Hazım Bey (Dahiliye), Safa Bey (Hariciye), Kâzım Bey (Adliye Nazırı) intihab oldu.

9 Şubat 1336 [9 Şubat 1920] (Pazartesi) Daire-i Nezaret. Kar çok. Meclis-i Mebusan'da beyanname kıraat edildi. 2 muhalif, 104 rey ile itimat edildi. 1 müstenkif.

10 Şubat 1336 [10 Şubat 1920] (Salı) Daire-i Nezaret. Kar çok. İngilizler İtfaiye Kışlası'nın tahliyesini, Sadaret vasıtasıyla teklif ediyorlar. Urfa cihetinde de Fransızlarla müsademat devam ediyor. 7000 İngiliz Batum'dan Çanakkale'ye çıktı.

11 Şubat 1336 [11 Şubat 1920] (Çarşamba) Daire-i Nezaret. Soğuk (Ortalık kesif kar tabakası) Meclis-i Vükelâ'da iken, İngiliz, Fransız, İtalyan tercümanları geldi, Sadrazama takrîr-i şifâhîde bulundular. Vilayattaki mütecaviz gazetelerin teskini, ezhanın yatıştırılması, Yusuf İzzet Paşa ve Kâzım Bey'in Akbaş meselesinden dolayı İngilizlerce muhakemelerinin icrasını talep ettiler. Serian Sulh Komisyonuna davetimiz için teşebbüsât-ı lâzimedede bulunulmasını teklif ettim. 13 Şubat, saat 10 evvelde İtfaiye Kışlası'nın tahliyesini İngiliz irtibat zabiti talep ediyor.

10/11 Şubat, Fransızlar Maraş'ı tahliye etti, İslahiye'ye çekildi. Urfa da tahliye olundu. İngilizler Bandırma'dan çekildi.

12 Şubat 1336 [12 Şubat 1920] (Perşembe) Daire-i Nezaret. Lodos, hafif yağmur. Tercümanların takrîr-i şifâhîsi üzerine, Meclis-i Vükelâ'da müzakere edildi. İtfaiye Kışlası'nın yarın işgaline karşı muslihane protesto etmeğe karar verildi. Odessa'yı Bolşevikler zapt etti. Amiral Fişer bir istimbol ile firar ve Şile'ye kazazede olarak çıktı.

13 Şubat 1336 [13 Şubat 1920] (Cuma) Daire-i Nezaret. Lodos. Selamlık olmadı. Soğuk ve kardan yalnız Yıldız'daki efrat ile Zat-ı Şahane çıktı. Beykoz'a gittim. İngilizler kışlayı bir müfreze ile işgal etti.

14 Şubat 1336 [14 Şubat 1920] (Cumartesi) Beykoz. Mütebeddil. Daireye geldim. Meclis-i Vükelâ'da takrîr-i şifâhî cevabı yazıldı ve Sulh Konferansı'na davetimiz için müracaata karar verildi ve İngilizler cebren Kartograf Dairesi'ni işgal ettiler.

15 Şubat 1336 [15 Şubat 1920] (Cumartesi) Daire-i Nezaret. Mütebeddil. Meclis-i Vükelâ'da 15. K[af] Ravlinson'un [Rawlinson] Bolşeviklere mukavemet için müracaatı hakkındaki telgraf kıraat ve Hariciye Nezareti'nce İngiliz mümessilinin istihracı karargâr oldu. Umûr-ı hükûmete müdahale edilmemesi hususu tamim edildi. Londra müzakerat cereyan ediyor. Fransızlar İstanbul'un sıkı kontrol ile elimizde kalmasına taraftardır.

16 Şubat 1336 [16 Şubat 1920] (Pazartesi) Daire-i Nezaret. Mütebeddil yağmur. Selimiye kışlasına giderek üserayı ve hastaları ziyaret ettim.

17 Şubat 1336 [17 Şubat 1920] (Salı) Daire-i Nezaret. Yağmur. Meclis-i Vükelâ oldu. Dün Anzavur ve Gavur İmam (Kara Hasan)'ın intikamını almak üzere, Biga'yı bastı. Bir cebel, iki mitralyöz zabt ve kasabayı işgal etti.

18 Şubat 1336 [18 Şubat 1920] (Çarşamba) Daire-i Nezaret. Mütebeddil. Meclis-i Vükelâ, Sadrazam, Meclis-i Mebusan'a gitti. 8500 tüfek, 30 mitralyöz, 500 bin fişek (Akbaş'tan alınan esliha ve cephaneye mukabil) Nizamiye Ordusu'ndan İngilizlere verilmek ve İzmir cephesinde Kuvâ-yı Osmani'nin üç kilometre hatt-ı muayyenden geri çekilmeleri hakkında mümessillerin iki notası geldi. Dün akşam İstanbul'un bizde kalacağına dair rivayetler de veran ediyor. Pol Deşanel [Paul Deschanel] resmen Fransa Reis-i Cumhuru.

19 Şubat 1336 [19 Şubat 1920] (Perşembe) Daire-i Nezaret. Mütebeddil. Şûrâ-yı Askeri; İngiliz mümessil-i siyâsîsi resmen İstanbul'un Türklerde kaldığını tebşir; Ermeni ve Yunan ve mutelifine tecavüzle, kararın aleyhimize şümulu

muhtemel olduğunu dermeyeran etti. Kolordulara, Mustafa Kemal'e tebliğ olundu. Biga meselesi için Heyet-i Tahkîkiye gidiyor (Ali Rıza ve saire).

20 Şubat 1336 [20 Şubat 1920] (Cuma) Daire-i Nezaret. Mütebeddil. Selamlıkta huzura çıkıp İstanbul'un bize kalacağını ve notalar muhteviyatını arz ettim. Beykoz'a gittim. General Milne, karargâhından bir binbaşı gönderip İzmit'teki cephanelerin teslimi, aksi halde cebren alacağını ve donanmanın mukavemet görürse bombardman edeceğini, mesuliyetin bana râci olup konferansa şikayet edeceğini bildirdi. ---de cephanenin mahfuz kalacağını vaad etti, nakline müsaade ettim. Hanede hemşirem ve çocuklar hastadır.

21 Şubat 1336 [21 Şubat 1920] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. İngilizlerin birinci sınıf 5 süper drednottan mürekkep Birinci Filosu Dersaadet'e geldi.

22 Şubat 1336 [22 Şubat 1920] (Pazar) Daire-i Askeriye. Mütebeddil. Meclis-i Vükelâ'da notalara verilen cevaplar Demirci Efe ve sairenin telgrafnameleri kıraat olundu.

23 Şubat 1336 [23 Şubat 1920] (Pazartesi) Daire-i Askeriye. Güneş. Lehistan mümessil-i siyâsî ve mümessil-i askerîsî beni ziyarete geldi. Biga'da Anzavur'un çetesiyle müsademe oluyor. Şûrâ-yı Askerî içtîma etti. İki bin İngiliz bahriye efradı, Galata Beyoğlu tarafına nümayiş yapıp, dolaştı.

24 Şubat 1336 [24 Şubat 1920] (Salı) Daire-i Askeriye. Mütebeddil. İki bin bahriye efradı yeni gelen donanmadan, İstanbul cihetine nümayiş yapıp dolaştı. Evvelsi gün Yenice'de Anzavur çetesi toplarla Kuvâ-yı Milliye'yi dağıtıp Akbaş'tan aşınlan esliha ve cephanenin bir kısmını yağma etti. O civarda müsademe devam ediyor. Trakya ve Gelibolu'nun Yunan'a verileceği rivayeti gazetelerde inişar etti.

25 Şubat 1336 [25 Şubat 1920] (Çarşamba) Daire-i Askeriye. Mütebeddil. Meclis-i Vükelâ'da Biga vakası ve İngilizlerin dahilen ifsat ve haricen tazyik siyasetini protesto mahiyetinde, kabinemenin istifası mevzuu bahs olundu.

26 Şubat 1336 [26 Şubat 1920] (Perşembe) Daire-i Askeriye. Güneş. Şûrâ-yı Askeri'de tedkîk-i seyyiâtın devamına karar verildi ve Babıali'de vükela içtimayla Dersaadet'te, Bursa, Biga, Adapazarı'nda muhaliflerin İngiliz teşvikatıyla yaptıkları ve yapacakları ıhtışaşın men-i esbabı müzakere olundu.

27 Şubat 1336 [27 Şubat 1920] (Cuma) Daire-i Askeriye. Güneş. Selamlık-da Zat-ı Şahane Biga vakasını sordu. İngilizler Şubat nihayetine kadar 8500 silahın muvazzaf ordudan teslimi ve İzmit ve İstanbul, Gelibolu, Çanakkale'deki esliha ve cephaneye depolarındaki Osmanlı muhafızlarının kâmilten kaldırılması hakkında ısrar ediyorlar. Meclis-i Vükelâ'da müzakere 20. madde mucibince depoların teslimi tezekkür edildi.

28 Şubat 1336 [28 Şubat 1920] (Cumartesi) Beykoz. Kapalı. Daireye geldim, Mebusan Reisi Reşat Hikmet Bey vefat etti. Meclis-i Mebusan'da muvakkat bütçe müzakeresinde Heyet-i Vükelâ bulundu. Ekseriyet onbeş buçuk milyon Liraya balığ iki aylık bütçe aleyhinde idâre-i kelâm etti. Akşam Babıali'de tecemmü ve Rauf Bey celp ile 20. madde tetkik edildi. Cephaneye depolarından askerlerimizin çekilmesi karargir oldu.

29 Şubat 1336 [29 Şubat 1920] (Pazar) Daire-i Askeriye. Yağmur. Konferansa ordumuzun lağvına ve Edirne'nin Türkiye'den ayrılmasına karar verildiği şayi oldu. Meclis-i Vükelâ'da mutelifinin tazyiki ve Kuvâ-yı Milliye'nin adem-i itilâfi mevzuu münakaşaya çekilerek, kabinenin istifası müzakere edildi ve Hariciye Nezareti'nce tazyikata dair mümessillere protesto edilmesi ve İzmir cephesinin geri çekilmeyeceğine dair cevap itası yarın vuku bulacaktır. Ahmet Anzavur Gönen'e yürümesi üzerine, Kuvâ-yı Milliye ve askerle müsademe vuku buldu. Dersaadet'te bir fesat komitesi tertip olunduğu istihbar edildi.

1 Mart 1336 [1 Mart 1920] (Pazartesi) Daire-i Askeriye. Yağmur. Abdullah Bey bin Kâmil Paşa, İstanbul Valisi oldu. Münfailen Şehremini Cemil Bey istifa etti.

2 Mart 1336 [2 Mart 1920] (Salı) Daire-i Askeriye. Güneş. Babıali'de içtima ederek istifa meselesi mevzuu bahs olundu. Maliye Nazırı istifa etti. İngilizlerin teşvikiyle bir Şûrâ-yı Hilâfet teşkili ve Bolşeviklerle musalaha edilmesi hakkında

bazı istihbarat vardır. Yunanlılar Boztepe'ye bir fırka ile hücum ve zabt ettiler. Bin zaiyat verdiler.

3 Mart 1336 [3 Mart 1920] (Çarşamba) Daire-i Askeriye. Güneş. Esasen, Mebusan ve Kuvâ-yı Milliye ve Kuvâ-yı İtilâfiye tarafından tazyik olunan kabine, Bozdağı tecavüzü üzerine istifa etti ve Ermeni kıtali şâiyat-ı kâzibesini tekzip için ajansların sansüründen dahi şikayet edildi.

4 Mart 1336 [4 Mart 1920] (Perşembe) Daire-i Askeriye. Güneş. Henüz yeni kabine teşekkül etmedi. Celal Arif Bey Mebusan Reisi oldu. Eski kabine Babıali'de içtima ile Maraş kıtalının tahkiki için müşterek bir Heyet-i Tahkîkiye izamu için İtilaf mümessillerine bir nota verildi ve Ermeni kıtali tekzip ve Adana ve Maraşta Ermenilerin tecavüzâtına dair vekayi Amerikalılara ve Fransızlara verildi (Tan)'a [le Temps]. Sansürün lüzümsüz şiddetinden ve hükümetin tekzipname ve İslam resimlerini adem-i neşrinden ve Ermenilerin bu sansüre memur edilmesi protesto edildi.

5 Mart 1336 [5 Mart 1920] (Cuma) Daire-i Askeriye. Güneş. Selamlığa gitim. Başkâtib ile Selam-ı Şahane tebliğ ve henüz kabine teşekkül olunmadığından Daire-i Harbiye'den ayrılmamaklığım ferman buyruldu. Bugün haneme gitmeyip dairede kaldım. Her hafta yalnız Cuma akşamları haneme gidiyordum. Gönen şarkında Anzavur çetesi üzerine Kuvâ-yı Askeriye ve Milliye tarafından taarruz olundu (Anzavur, Abuk Paşa'nın telgrafnâme-i davetini reddetti). Çete dağıldı, top istirdat olundu.

4 ve 5 Mart 1336, Yunanlılar kuvve-i külliye ile (Balık) sırtlarına hücum ve işgal ettiler (Bozdağ şimali).

6 Mart 1336 [6 Mart 1920] (Cumartesi) Daire-i Askeriye. Güneş. Salih Paşa Sadrazam oldu. Meclis-i Mebusan Ferid, Cami Beyler'i kabineye ithal etmek istiyor. İngiliz zırhlıları Tekirdağı, Bandırma, Mudanya'ya giderek İstanbul'da olduğu gibi karaya asker çıkardı, muzika dolaşılıyor, nümâyış yapıyor. Bozdağı eteklerinde Yunanlılar bin telefata tevki olundu (2 Mart).

7 Mart 1336 [7 Mart 1920] (Pazar) Daire-i Askeriye. Güneş. Salih Paşa bugün kabineyi teşkil ile uğraştı, kısmen eski azaları alıyor. Ben de Harbiye Ne-

zareti'ni şarta muallak olarak kabul ettim. Gazeteler 22 Mart'ta Paris Konferansı'na davet edileceğimizi yazıyor. Ferid Paşa'nın Sadrazam olması için birçok telgraflar geldi. Şerif-Nubar mukavelesini de Kürtler red ve telin ediyorlar. Düşman Bozdağı şimaline (Aledin)'e kuvve-i külliye ile taarruz etti. Salihli tehlikedir.

8 Mart 1336 [8 Mart 1920] (Pazartesi) Daire-i Askeriye. Güneş. Salih Paşa kabinesinde Harbiye Nazırı oldum. Eski aza dahildir, yalnız Sait Bey (Maarif), Kâzım Bey (Adliye), Abuk Paşa (Nafia) çıktılar. Sadaret alayı oldu. (Celal Bey, Adliye), Ziya Bey (Ziraat ve Ticaret), Tevfik Bey (Nafia) Nazın oldu.

9 Mart 1336 [9 Mart 1920] (Salı) Daire-i Askeriye. Güneş. Meclis-i Vükela inikat etti. Zat-ı Şahane'ye ve Veliahd'a Kabine Heyeti'yle giderek arz-ı şükrân ettik. Akşam Beykoz'a gittim. Fransızlar Birecik'i bombardıman etti. (4 Mart, 5 Mart Kuvâ-yı Milliye Urfa'da Fransızların hücumuyla mağlup oldu).

10 Mart 1336 [10 Mart 1920] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Meclis-i Vükela içtima ile Maliye Nazırı (Faik Nüzhet Bey) ve Şûrâ-yı Devlet Reisi (Cemil Molla) intihab ve arz olundu.

11 Mart 1336 [11 Mart 1920] (Perşembe) Daire-i Askeriye. Mütebeddil. Meclis-i Vükela, Şûrâ-yı Askeri içtima etti. Babiali'de Encümen-i Mahsûs'ta, İstanbul asayişinin teminine ve erâcîfın reddi için Düvel-i İtilâfiye'ye nota verilmesine karar verildi. Kilikya'da Fransızların, akdemce İngilizler gibi hüsn-i muâmele etmesi lüzumu Fransız tercümanınca şâyân-ı kabûl görüldü (Lodu) [Ledoulx].

12 Mart 1336 [12 Mart 1920] (Cuma) Daire-i Askeriye. Mütebeddil. Selamlık'ta huzura çıkdım. Zat-ı Şahane Anzavur meselesini sordu ve rahatsızlığından bahsetti. Beykoz'a gittim.

13 Mart 1336 [13 Mart 1920] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Meclis-i Vükela akd olundu. İzmir cephesindeki temadi müsademattan dolayı protestoya karar verildi.

14 Mart 1336 [14 Mart 1920] (Pazar) Daire-i Askeriye. Mütebeddil. Meclis-i Vükelâ'da Anzavur meselesi müzakere olundu. (İlyas) Bey'le Şeyhülislam görüşecek. Esat Paşa Bahriye Nazın oldu.

15 Mart 1336 [15 Mart 1920] (Pazartesi) Daire-i Askeriye. Güneş. Şûrâ-yı Askeri'de fabrikalar müdüriyeti nizamnamesi tetkik olundu. Almanya'da sosyalistler sukut ile, militaristler hükümeti zabt ettiler.

16 Mart 1336 [16 Mart 1920] (Salı) Daire-i Askeriye. Güneş. Saat 6 evvelde Şehzadebaşı'nda Onuncu Fırka Karargâhı İngilizler tarafından basılarak 5 şehit, 9 mecruh (bir kısmı mızıkacı) olmuştur. Saat 10 evvelde, Harbiye ve Bahriye Nezaretleri, telgrafhane işgal olundu. Satilvors [Shuttleworth] General (Ş---) benimle, Erkan-ı Harb Reisi Şevket Turgut Paşa'ya tahriren Vilson'un [Wilson] emrini tebliğ etti. Teşkilât-ı Milliye'yi def etmek ve Komisyon-ı Âli mukarreratı vecihiyle, Dersaadet'i işgal etmek üzere mümessiller bir müşterek nota verdiler. Mustafa Kemal'in reddini istediler. (Biga'da müsademe).

17 Mart 1336 [17 Mart 1920] (Çarşamba) Kâzım Paşa'nın hanesi. Güneş. Meclis-i Vükelâ'da cevabî nota tahrir olundu. İzmir işgali Kuvâ-yı Milliye'nin zuhuruна sebep olduğu beyan edildi. Mızıkacıların şehit edilmesi protesto edildi. Meclis-i Mebusan'dan Vasıf, Rauf Beylerin tevkif edilmesi ve Şehzade Tevfik Efendi'nin tevkifi protesto edildi. İki gündür telgraf muhaberatı münkatidir. Harbiye Nezareti'ni dün işgal eden bahriye efradı avdet ettiler. Tophane ve Süleymaniye'deki bölüklerin cebren silahlannı aldılar. Tevfik Bey'i Pehlivan Kadri'yi Alemdarcı darp etti, kabineye hücum.

18 Mart 1336 [18 Mart 1920] (Perşembe) Daire-i Askeriye. Güneş. Meclis-i Vükelâ'da İngilizlerle temas meselesi mevzuu bahs oldu. Üç gündür telgraf muhaberatı münkati olduğundan, mümessillere nota verildi. Meclis-i Mebusan, Heyet-i Umumiye'de içtimadan feragat etti. Edirne'de Birinci Kolordu'nun taarruz-ı teşebbüsât-ı hodserânede bulunduğunu M--- Bey beyan etti, fakat telgraf irtibatı olmadığından esbabı anlaşılamadı.

18/19 Mart, maliye tarafında silah alındı.

19 Mart 1336 [19 Mart 1920] (Cuma) Daire-i Askeriye. Güneş. Selamlığa piyade askeri ihtirazen bâ-irâde-yi seniye gönderilmedi. Meclis-i Vükelâ'da Hari-

ciye Nazın'nın mümessillerle teması neticesi anlaşılmadı: Anadolu ile temas için mebusanın izamı. Beykoz'a gittim, bir takım müthiş şayiat. Zat-ı Şahane, "Elli senelik seyyiatın neticesini çekiyoruz" dedi.

20 Mart 1336 [20 Mart 1920] (Cumartesi) Beykoz. Hafif yağmur. Daireye geldim. Geyve gerisinin tahrip edildiğini Dahiliye Nazın bildirdi. Köprülerin muhafazası için kolordulara telgraf yazdım (Türkçe ve Fransızca). Ankara'nın telgrafi almadığı anlaşıldı. Meclis-i Vükelâ'dan üç mebusun Anadolu'ya izamı takarrür etti. General (Şatılvuz) [Shuttleworth] bir takım zabitanın da gönderilmesi lüzumunu bildirdi.

21 Mart 1336 [21 Mart 1920] (Pazar) Daire-i Askeriye. Yağmur. Seryaver Salih Bey'i Derbend göndermek üzere iken, İzmit hattının cebren bozulduğu yazıldığından yanna teehhür etti. Telgrafların kabul ettirilmesini tekrar 20. Kolordu'ya yazdım. 2 küçük zabıt ve 8 neferin iadesi emrini de Salih Bey'le gönderdim.

22 Mart 1336 [22 Mart 1920] (Pazartesi) Daire-i Askeriye. Mütebeddil. Muhafız Sait Paşa dahi tevkif edildi. Edime'den, Erkân-ı Harb İsmail Hakkı Bey geldi. Vaziyetin hâl-i tabiide olduğunu söyledi. Sükûn ve asayişin muhafazası emrolundu. Ajansa gitti. Sulhumuz bir ay daha teehhür etti. Meclis-i Vükelâ'da müzakere oldu. (Muhallefatın maliyeye devri).

23 Mart 1336 [23 Mart 1920] (Salı) Daire-i Askeriye. Yağmur. İtalya mümessil-i askerisi geldi. Henüz Yaver Salih Bey'in azimetini temin olunamadı, irtibat mefkuttur. Nigehbancılar'dan bir ihtiyat zabiti, Sadrazam'a müracaatla, Dahiliye Nâzın'nın tebdili lüzumunu bildirdi. Mezkûr ahkâma ait hususta telegraflar yazıldı (kolordulara).

24 Mart 1336 [24 Mart 1920] (Çarşamba) Daire-i Askeriye. Yağmur. Anadolu'ya gidecek heyet için mümessillerce karar verilmek icap ettiğinden, azimet teehhür ediliyor. Nigehbancılar'ın dün ve bugün müracaatları Meclis-i Vükelâ'da umûr-ı câriye rüyet olundu. Dün Dahiliye ve Hariciye Nazırları, Mebusan ve Ayan Encümenleri'nde vaziyete dair malumat verdiler. Bir Yunan bölüğü Terkos karyesini işgal etti.

25 Mart 1336 [25 Mart 1920] (Perşembe) Daire-i Askeriye. Yağmur.

24/25 Mart, saat 2 evvelde Sadrazam Salih Paşa Beyoğlu'nda hanesine davetle, Lefke'de Kuvâ-yı Milliye'nin İngiliz kıtaatını tehdit ve ateş etmesi üzerine bir hücum vukuunda kabinenin şahsen mesul olacağını müteallik İngiliz mümessil-i siyâsisinin bir notasını verdi. Avdetle Seryaver Salih Bey'i alessabah evâmîr-i lâzime ile şimendifer ile Lefke'ye gönderdim. Kolordulara tebligatta bulunacaktır. Meclis-i Vükelâ'da notaya cevap tahrir edildi. Bu gece Leyle-i Regaib. Ferid Paşa kabinesine dair yanlış bir havadis çıktı.

26 Mart 1336 [26 Mart 1920] (Cuma) Daire-i Askeriye. Güneş. Alessabah Babıali'de Salih Paşa ve Mebusan Reis-i Sanisi ile görüşerek Heyet-i Mebuse tayin etti. Selamlıktan sonra tekrar Meclis-i Vükelâ'da görüşüldü.

25/26 Mart, Amasya'da tevkif edilen Yüzbaşı Forbs [Forbes] hakkındaki Amiral dö Robek [de Robeck] notası üzerine Üçüncü Kolordu'ya telgraf yazdım. Bu yolda notaya Hariciye'den cevap yazıldı. Leyle-i Regaib'i Yıldız'da Zat-ı Şahane'yi ve Dolmabahçe'de Veliahd'ı tebrik ettik.

25 Mart, Bandırma'da 14. K asayişin berkemal olduğuna dair telegraf geldi. Beykoz'a gittim.

27 Mart 1336 [27 Mart 1920] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Alessabah Babıali'de, Meclis-i Vükelâ toplandı. Mustafa Kemal'in reddi hususu müzakere edildi. Mebusandan Yusuf Kemal, Rıza Nur, Hoca Vehbi, Abdullah Azmi Efendiler, saat 11 evvelde Haydarpaşa'dan Lefke'ye hareket ettiler. Serian Mustafa Kemal'in reddi hakkında yeni bir nota geldi ve yazılan reddiye Hariciye Nezaretince mümessillerin nazar-ı dikkatine vaz olundu. Ferid Paşa kabinesi meselesi elyevm münakaşadadır (Tevfik Paşa kabinesi mevzuu bahs olundu). Novoro-sisk tahliye olundu.

28 Mart 1336 [28 Mart 1920] (Pazar) Daire-i Askeriye. Güneş. Sabah, akşam Meclis-i Vükelâ içtima etti. Yazılacak reddiyyeye dair henüz mümessillerden cevap gelmedi. Resmen dünkü notaya cevap soruldu ve yazılacak reddiyyeye dair müsvedde tercümesi leff olundu. Bigalıların Alemdar'daki arzuhallannı Zat-ı Şahane nazar-ı dikkate alarak sadarete meseleye bakılması ferman buyruldu. Bir heyet gönderilmektedir. İtilaf ve Hürriyetin bir darbe-i hükûmet yapacağı istihbar edildi.

29 Mart 1336 [29 Mart 1920] (Pazartesi) Daire-i Askeriye. Yağmur. Sabah, akşam Meclis-i Vükelâ oldu. Mümessiller reddiyei beğenmediklerine dair cevap verdiklerinden diğer bir reddiye tanzim ve irae olundu. Yaver Salih Bey'in azime-tinden evvel Lefke civarında bir müsademedede bir İngiliz mecruh olmuş, Kuvâ-yı Milliye'den (4-5) dahi 3 şehit ve 8 mecruh olub, bir zabıt esir olarak İngiliz karar-gâhına götürüldü. Üç İngiliz taburu (biri Eskişehir'den gelen) Lefke'den 15 lokomotif, 150 vagonu alıp köprüyü atarak avdet ettiler.

30 Mart 1336 [30 Mart 1920] (Salı) Daire-i Askeriye. Bulutlu. Sabahleyin Babıali'ye giderek Biga'ya gidecek Ferik Sait Paşa Heyeti hakkında görüşüldü. Mutelîfin ile sulhen meselenin tesviyesine gayret olunacak. Meclis-i Vükelâ'da kabine beyannamesinin tertibiyle iştilal olundu. Biga'dan gelen heyetle Babıali'de görüşüldü.

31 Mart 1336 [31 Mart 1920] (Çarşamba) Daire-i Askeriye. Bulutlu. Sabahleyin Anadolu'da tevkîf olunan İngiliz zabitanının tahliyesi hakkındaki nota üzerine, Babıali'ye gidip Sadrazam ile görüştüm. Ankara, Sivas, Erzurum'a telgraflar yazıldı. Bugün tercümanlar Hariciye Nezareti'ne gelerek yazacağımız reddiyei beğenmediler, nota karşıtı cevabi nota yazılıyor. Genel Şatılvors [Shuttleworth] ile akşam görüştüm. Hükümetin icrâ-yı hükümet ettiğini ve Mustafa Kemal'in hakimiyetine bir nihayet verilmesini ve işe İzmir, Adapazarı sahasından başlanarak tevsi olunmasını, İzmir cenubuna hükümet kuvveti gönderilirse İngilizlerin geçmeyeceklerini bildirdi. Fransızlar baruthaneyi dünden beri bilişgal barutları denize atarak imhaya başladılar.

1 Nisan 1336 [1 Nisan 1920] (Perşembe) Daire-i Askeriye. Mütebeddil. Sabah akşam Meclis-i Vükelâ içtima etti. Kabinenin programına ve Kuvâ-yı Milliye'ye dair, reddiyeinin tarz-ı tahrîrine dair Kuvâ-yı İtilafiye mümessillerine hitaben bir nota tanzim ve ita edildi. Genel Şatılvors [Shuttleworth] ile de buna dair görüştük ve cevabın tesriini rica ettim. (Dudullu)'da Kuvâ-yı Milliye tarafından 149 silah yağma ve iki neferimiz esir edildi.

2 Nisan 1336 [2 Nisan 1920] (Cuma) Daire-i Askeriye. Yağmur. Dünkü program notasının mümessillerce hüsn-i kabûl görmediği, uygunsuz ve sert bir muameleye hükümetin maruz kalacağı Safa Bey tarafından bildirilmekle, bugün

kabine istifasını vermiştir. Cuma Selamlığı'nda Sadrazam istifasını başkâtip vasıtasıyla Zat-ı Şahane'ye takdim ettim. Saat 7 sonrada Sadrazamın saraya azimet emr-ü ferman buyuruldu. Fuat ve Hazım Beyler'in, İngiliz zabitanının memnûniyet-i şahsiyeleri için Sivas'a ve Erzurum'a izamı karargir olundu.

3 Nisan 1336 [3 Nisan 1920] (Cumartesi) Daire-i Askeriye. Güneş. Babıali'ye gittim. Ferid Paşa kabine teşkil edecek. Kara Sait Paşa Harbiye Nazın olacak diyorlar. Beykoz'a gittim.

4 Nisan 1336 [4 Nisan 1920] (Pazar) Beykoz. Güneş. Daireye ve Babıali'ye gittim. Henüz kabine teşekkül edemedi. İran sefaretine eski heyet-i vükela tebrike gittik.

5 Nisan 1336 [5 Nisan 1920] (Pazartesi) Beykoz. Sis, güneş. Babıali'de Salih Paşa ile görüştüm. Saat ikiye doğru mühr-i hümayûna talep buyrulamakla, saat 4 vapuruyla Beykoz'a avdet ettim. Saat 4'te ferman okundu. Ferid Paşa Sadrazam ve Hariciye Nazın, Kara Sait Paşa Bahriye Nazın (Harbiye Nazın Vekili), Reşid Bey (Dahiliye Nâzın). Mahmut Muhtar Paşa'ya Harbiye Nezareti için telgraf keşide edilmiştir. Harbiye Nezareti'nde son günüm idi.

6 Nisan 1336 [6 Nisan 1920] (Salı) Beykoz. Güneş. Dünkü sadaret fermanında Kuvâ-yı Milliye'nin isyanı zikredilmekde, mürettep ve müdürlerinin tecziyeler ve muğfellerin affı tasrih olunmaktadır. Bugün hanemde kaldım. General Denikin Erkân-ı Harb Reisi Rumanofski Rus sefaretinde katledilmiştir.

7 Nisan 1336 [7 Nisan 1920] (Çarşamba) Beykoz. Güneş, mütebeddil. Hanedeyim. Rur [Ruhr] havzasında Almanların ilerlemesine mukabil, Fransızlar da Frankfurt, Hanover ve civar şehirleri işgal ettiler. General Denikin yerine Vrangel tayin olundu.

8 Nisan 1336 [8 Nisan 1920] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Dersaadet'e gidip Sait Paşa ile görüştüm, vaziyeti henüz kavrayamamış, İngilizler nush u pend ve kuvve-i cebriye ile iş göremeyeceklerini söylemişler, şerait-i sulhiyye kabul edilmezse İngilizler harekete başlayacaklarmış. Henüz Şevket Turgut Paşa değiştirilmemiş.

9 Nisan 1336 [9 Nisan 1920] (Cuma) Beykoz. Yağmur. Hanedeyim. Düzce'de kaşıklık. Anzavurun Gönen'e geldiği ve mirmiranlıkla mutasarrıf olduğunu gazeteler yazıyor. Mart evahirinde Zengezor ve Şuşa havalisinde Ermeni, Azerbaycan müsadematı vuku bulduğunu gazeteler yazıyor.

10 Nisan 1336 [10 Nisan 1920] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Evdeyim. Mustafa Natık Paşa İstanbul Muhafızı oldu. Frankfurt'ta biraz müsademe oldu. Belçika Fransa ile beraber hareket ediyor. İngiltere tasvipkâr davranıyor.

11 Nisan 1336 [11 Nisan 1920] (Pazar) Beykoz. Güneş. Evdeyim. Velâdet-i Hümayûn. Hükümet Kuvâ-yı Milliye'yi bir beyanname ve fetva ile asi ilan etti ve muğfelleri bir haftalık müddet-i istimân verdi.

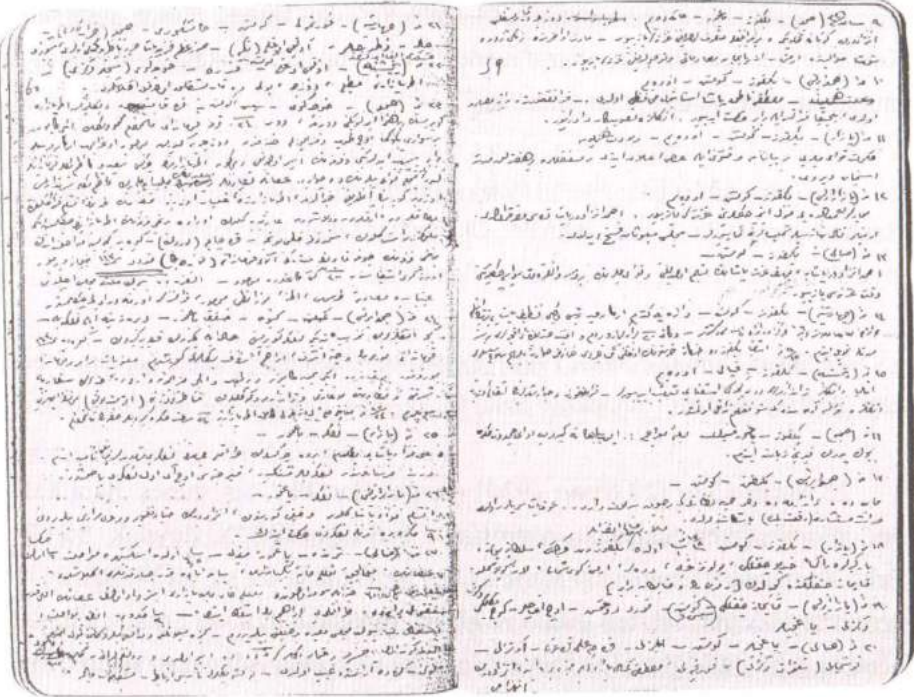
12 Nisan 1336 [12 Nisan 1920] (Pazartesi) Beykoz. Evdeyim. Macarların muahedeyi kabul etmeyeceklerini gazeteler yazıyor. Ahmet Anzavur Paşa Karesi Mutasarrıfı oldu. Ermeniler, kıtal bahanesiyle kiliselerini kapıyorlar. Meclis-i Mebusan fesh edildi.

13 Nisan 1336 [13 Nisan 1920] (Salı) Beykoz. Güneş. Ahmet Anzavur Paşa'ya, Yusuf İzzet Paşa'nın teslim olduğunu ve Kuvâ-yı Milliye'nin Bursa ve Ankara'dan Sivas'a geldiğini Vakıf gazetesi yazıyor.

14 Nisan 1336 [14 Nisan 1920] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. Erkân-ı Harb Reisi Vekili Nazif Paşa'yı tebrik ettim. Daire-i maa, Muâmelât-ı Zâtiye Merkez Devairi Rüesası değişmedi. Dükkânı 20 Lira'ya kiraya verdim ve emniyet sandığındaki akçalan bir sene müddetle tahvil ettim.

14/15 Nisan, eşkiya Beykoz'da Çingene Hristo'nun oğlunu kaçırdı. Hanemiz civarında müphem silah sesleri.

15 Nisan 1336 [15 Nisan 1920] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. Evdeyim. İtalya ve İngiliz jandarmaları dün geceki eşkiyayı takip ediyorlar. Frankfurt ve civar şehirlerinin işgali üzerine, İngiltere-Fransa arasındaki suítefehhüm zail olmuştur.

16 Nisan 1336 [16 Nisan 1920] (Cuma) Beykoz. Yağmur, mütebeddil. Leyle-i Mirâç. Eyüp Sultan'a gidip, edâ-yı cumadan sonra, büyükpederin kabrini ziyaret ettim.

17 Nisan 1336 [1 Nisan 1920] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Mabeynde ve jandarmada dahi Harbiye Nezareti gibi birçok tebeddülât vardır. Avni Paşa, seryaver oldu. Sadaret Müsteşarı (Rıfat Bey), başkâtib oldu.

18 Nisan 1336 [18 Nisan 1920] (Pazar) Beykoz. Güneş.

17/18 Nisan, saat 1 evvelde Mülazım Salih Efendi ile Beykoz'dan hareket, Sultaniye yolunda beygirlere rakiben Hidiv çiftliği, Polonez garbı, Dedeler, Ermeni köyü şimali, Laz köyüne geldik. Kaymaz çiftliğinde geceledik (Remzi Bey ve zahitan heraber).

19 Nisan 1336 [19 Nisan 1920] (Pazartesi) Kaymaz Çiftliği. Güneş ve sis. Kurd Doğmuş, Üç Ağaclar, Kireç, Benekli Değirmen, Denizli, Yağcılar.

20 Nisan 1336 [20 Nisan 1920] (Salı) Yağcılar. Güneş. Elcezli, Karaca Ali Karakolu, Elcezli, Kuşçalı (telgraf merkezi) = Koruncalı, Mustafa Kemal Paşa ile muhabere ettik. Anzavur'un inhizamı.

21 Nisan 1336 [21 Nisan 1920] (Çarşamba) Koruncalı. Güneş. Taşköprü, Hamid (Harap Kilise), Hal, Zehrciler, Okçuoğlu (Teke). Sadrazam Ferid Paşa Harbiye Nazın Vekili oldu. Şûrâ-yı Askeri ilga edildi.

22 Nisan 1336 [22 Nisan 1920] (Perşembe) Okçuoğlu. Güneş. Kandıra, Hoca-köy (Şeyhler merkezi), Adapazan muti, Düzce, Bolu'da kanşıklık olduğu anlaşıldı.

23 Nisan 1336 [23 Nisan 1920] (Cuma) Hocaköy. Sis, güneş. Kara Kam-bur'da dinlenirken Adapazan köprüsünün berhava edildiğini duyduk. Dün 24. Fırka Kumandanı Kaymakam Mahmut Bey'in iki tabur, bir süvari bölüğü, üç top ve mitralyözle Hendek'ten Düzce'ye giderken pusuya uğrayıp Erkân-ı Harbiyle beraber şehit edildiği ve fırkanın esir olduğu ve bugün Adapazarı'ndan Çerkes Sait ve Kâzım Beyler kumandasıyla gidip bozulmadan mahalli Kuvâ-yı Milliye'nin de civarda usata tesadüfle, Sait Bey'in celp edilerek Kâzım Bey'le şehit edilmesi üzerine köprü'nün atıldığını haber aldık. Adapazan'ndaki galeyan üzerine, kazanın garbindan akşam karanlığında bataklardan, arkalardan dolaşarak Arifiye'ye geldik. Orada Birinci Fırka'nın Adapazarı'ndan çekilmiş iki bölüğüne rast geldik. Şimendifer hattı boyunca, Karaçam (Yörük) Geyve'ye geceleyin muvasalat ettik. Birinci Fırka'nın Çuha fabrikasındaki Alay Kumandanı (Nuri Bey) mütereddit, 143Y cephe vermiyor. Ortaköy eşkiyasından 300 kişi dağlarda mevcut. Ankara'da Büyük Millet Meclisi açıldı. Antep'te müsademe, Tarsus, Adana, Pozantı mahsur. Fransızlar Urfa'dan evvelce çekilmiştir.

24 Nisan 1336 [24 Nisan 1920] (Cumartesi) Geyve. Hafif yağmur. --- ile Lefke'ye. Gece İngilizlerin tahrip ettiği Lefke köprüsünü sal ile geçerek kazaya girdik. Geyve'de 143Y kumandanı Nuri Bey ve çete Eşref, İbrahim, Rauf Beyler'le görüştüm. Maneviyat ve emir ve kumanda bozuktur. Boğaz'da iki büyük tabur ve bir top ve iki mitralyöz vardır. Çetelerin Sakarya şarkını ve Nezar--- boğazını ve jandarma ve gönüllülerin Katırdüzü'nü (Izmit yolunu) muhafaza etmelerini söyledim.

23/24 Nisan, Maanlı Ali, Düzceli Kâmil Adapazan'na 24 saat sonra girdiler, Sefer Bey Kaymakam.

25 Nisan 1336 [25 Nisan 1920] (Pazar) Lefke. Yağmur. Ali Fuat Paşa'yı bekledim, bir de Çerkeslerin Taraklı cihetinden Lefke'yi tehditlerini meni temin ettim. Derbend Hristiyanlarından Lefkeliler müştekidir. Kanber çetesi üç ay evvel Lefke'yi basmıştır.

26 Nisan 1336 [26 Nisan 1920] (Pazartesi) Lefke. Yağmur. Akşam Fuat Paşa geldi, vaziyeti görüştük. Anzavur'un Çanakkale'ye doğru fırannı bildirdi. Saat 9 sonrada trenle Lefke'den hareket ettik.

27 Nisan 1336 [27 Nisan 1920] (Salı) Trende. Yağmur, mütebeddil. Saat 4,5 evvelde Eskişehir'e muvasalat, saat 6 evvelde hareket. Usatın, Mihalcık, Nallıhan, Beypazarı, Yabanabad'a kadar sarktıkları anlaşıldı. Arif Bey 300 çete ile sevk olundu. Nallıhan, Beypazan istirdat olundu. Usatın elli kadar maktulu vardır. Taraklı'yı İbrahim Bey işgal etti. Saat 3 sonrada Ankara'ya muvasalat ve istikbal. Büyük Meclis-i Milli'de vaziyeti bildirdim. Kozan Mebusluğu ve Müdafaa-i Milliye Vekâletini kabul ettim. On gün evvel Hüsrev ve Osman Beyler Gerede'de esir oldu ve Zonguldak'tan gelen alay Bolu, Gerede arasında kayboldu. Bolşeviklerle tesîs-i irtibât; müşkilât-ı mâliye.

28 Nisan 1336 [28 Nisan 1920] (Çarşamba) Ankara (Ziraat Mektebi). Kapaalı.

27/28 Nisan, Miralay Refet Bey geldi. 120 çete ile Mihalcık'ta usat dağıtıldı, bir maktul otuz esir. --- telgrafla arz-ı itâat etti. Çerkeş'e askerimiz girdi. Taraklı'ya taarruz eden usat tard ve def edildi. Ankara'ya usatın takarrübü üzerine, firar hazırlığı görüldüğünü Celalettin Arif Bey bildirdi. İslam Bolşevikler Bakü'ye girdi, istikbal edildi.

29 Nisan 1336 [29 Nisan 1920] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Çerkeş garbında usat mağlup edildi.

29/30 Nisan, usatın Çerkeş'e hücumu tard ve def edildi. Meclis-i Milli'den çıkan Hıyanet-i Vatanîye Kanunu neşredildi.

30 Nisan 1336 [30 Nisan 1920] (Cuma) Ankara. Kapalı. Mütebeddil. Nallıhan şimalinde Çarşamba'da Arif Bey usat ile müsademe etti (50 maktul, 50 esir alındı). İngilizler Adapazarlıların silahlarını alıyor.

1 Mayıs 1336 [1 Mayıs 1920] (Cumartesi) Ankara. Yağmur. Çerkeş Müfreze-si (Vasfi Bey) 200 nefer Mecidiye'yi tuttu. Franşe Despere [Franchet d'Esperey] ve Goro [Gouraud] tarafından Mösyö Sava geldi. Adana'nın Osmanlı olduğunu beyanla, muhasamatın tatilini ve anlaşmak istiyor. Sulh murahhaslanımız (Tevfik Paşa, Raşit Bey, Mahmut Muhtar Paşa ve sair) Dersaadet'ten hareket etti.

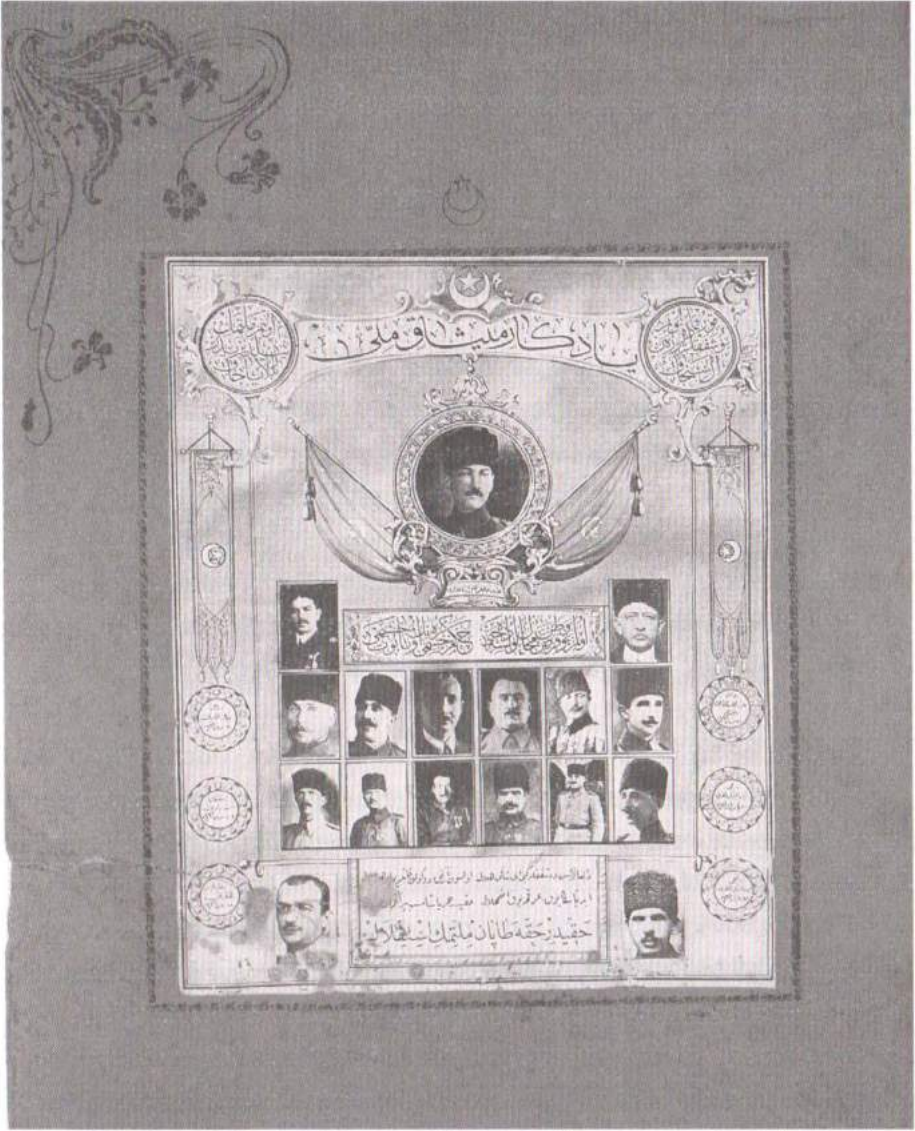
2 Mayıs 1336 [2 Mayıs 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Müdaafa-i Milliye Encümeni'ni celp ile yann içtimaa davet ettim. Arif Bey bir gece yürüyüşüyle ve harben Bolu'yu zabt ve bir top, iki mitralyöz aldı. Eşref Bey Göynük'ü bilmüsademe işgal etti. Ankara'dan gönderilen kuvvet Yabanabad merkezini (Kızılhamam) müsademe ile aldı. Mösyö Sava, Millet Meclisi'nin beyannamelerini ve saireyi hamilen Antalya'ya azimet etti. Salahiyettar Mösyö Döke [de Caix] gelecektir. Süleyman Şefik Paşa'nın iki batarya, iki mitralyöz bölüğü, üç piyade bölüğü ile İzmir'e geldiği istihbar edildi.

3 Mayıs 1336 [3 Mayıs 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. 118 rey ile Harbiye (Müdafaa-i Milliye) Vekili oldum ve Müdafaa-i Milliye Encümeni'nde Reis intihap olundum. Fransızlar cebren Antep'ten çekildi. Kaza derununda müsademe devam ediyor. Yeni vekillerle görüşüldü. Beni reis yaptılar.

4 Mayıs 1336 [4 Mayıs 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Bolu'yu Çerkesler müsademe ile işgal ettiler. Bolu cenubunda Arif Bey sebat etti. Mudurnu'ya Ethem Bey Kuvâ-yı Milliyesi (150) girdi. Dün dört İngiliz zabiti Karasi Heyet-i Temsilesi'yle temasa gelip Kuvâ-yı Milliye'nin Çanakkale'ye taarruz edip etmeyeceklerini, hangi kabineyi istediklerini sordular. Nurettin Paşa imzasıyla, 2 Mayıs verilmiş bir telgraf Heyet-i Temsiliye'ye geldi. Müdafaa-i Milliye Vekili sıfatıyla cevap verdim ve vaziyeti bertafsil bildirdim. Cafer Tayyar Bey Edirne'ye dönebilmiş, yerine Şam-ı Muhittin Kızıl Ordu Kumandanı olmuştur. Trakya havalisi pek harp istemiyor.

5 Mayıs 1336 [5 Mayıs 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş.

4/5 Mayıs, Arif Bey Kıbnscık (Karadoğan'a) çekildi. Çerkeş'ten gelen 58Y

Yadigar-ı Misak-ı Milli

müfrezesi (Vasfi Bey) Gerede'ye giderken sahte istikbal ile aldatılıp mitralyöz ateşiyle karşılandı, çekildi. İcra Vekilleri Heyeti ilk içtimalı Ankara Hükümet Konağı'nda, saat 2 sonrada akd etti (Bolşeviklerle anlaşmak). Yunanlıların şimal ve şark cephelerinden taarruz edeceklerine dair musırrane rivayetler vardır. Nurettin, Yakup Şevki, Kâzım Paşalar sâhib-i salâhiyet yerini İstanbul veya İzmit'te istiyorlardı. Kendilerini Mudanya'ya davet ettik. Bolşevikler Gence'ye girdi. Gürcistan Bolşevikler aleyhine seferberlik yapıyor, Ermenistan anlaşmak istiyor.

6 Mayıs 1336 [6 Mayıs 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. 58Y müfrezesi (Vasfi Bey) dümdar tertibatıyla Çerkeş'e avdet etti. Arif Bey (230) Karadoğan'dan Gerede'ye yürüdü. Sabanca'yı işgal eden kuvvetlerimiz Adapazarlıların mukabil taarruzları üzerine orasını tahliye mecbur oldu. Yabanabad'dan giden kuvvet (Rüştü Bey) 480 Gerede hîn-i müsâdemede, köylülerin etrafını sarması üzerine perişan oldu. Konya'da iğtişâş hazırlığı keşfolunarak, mürettepleri tevkif edildi.

7 Mayıs 1336 [7 Mayıs 1920] (Cuma) Ankara. Yağmur. Rüştü Bey 50 neferle Yabanabad'a dönebildi. Dört mitralyöz kaybedildi. Fransızlar Urfa'yı tehdit ediyorlar.

8 Mayıs 1336 [8 Mayıs 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Ethem Bey Manyas'ı Çerkeş yapmaktadır. İzmit'teki Süleyman Şefik Paşa askerlerinin bize ilhak arzusu hiss olunmakla silahları ve top, kamaları alınmıştır. (Henüz bir şey tahakkuk etmedi).

9 Mayıs 1336 [9 Mayıs 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Program Meclis'te okundu. Arif Bey Müfrezesi alessabah Yabanabad (Kızılhamam)'a vürud etti ve Gerede civarında bazı karyeleri tedip etmiştir. Beypazarı'nda bazı hassasiyet mevcuttur. Suruç'da Urfa'ya giden Fransızlar mağlup oldu. Karamürsel Kuvâ-yı Milliye tarafından işgal.

10 Mayıs 1336 [10 Mayıs 1920] (Pazartesi) Ankara. Mütebeddil, yağmur. Heyet-i İcraiye toplandı. General Guronik'in taîl-i muhâsamât hususundaki telegrafnamesine (Bursa'dan vasita) cevap yazıldı. Heyete intizar edildiği bildirildi. Dün Adapazar şimalinde, Fındıklı'da Rum ve Çerkesler zaiyatla tard edildi. Bugün

Adapazar şimalinde Salmanlı'da Arab Mesud çetelerine Anzavur top ve mitralyözle hücum ve Mesud'u ricate mecbur eyledi. Yunanlıların Akhisar'da, Sançam cihetine taarruzları tard edildi. Mersin garbında Fransızlar bahren ve berren Kuvâ-yı Milliye'ye taarruz etti, 300 maktul bırakarak tard edildi.

11 Mayıs 1336 [11 Mayıs 1920] (Salı) Ankara. Yağmur. Bekir Sami, Yusuf Kemal Beyler Rusya'ya müteveccihen Ankara'dan hareket ettiler. Kilis'ten Antep'e doğru gelen Fransız kuvvetleri ve iki tank, mukabil taarruzlarla tard edildi. Mustafa Kemal ve beş refiki idam mahkûmu oldu.

12 Mayıs 1336 [12 Mayıs 1920] (Çarşamba) Ankara. Yağmur.

11/12 Mayıs, Arif Bey Yabanabad'da kendi askeri tarafından geceleyin katlolundu. Biraz sonra müfrezesi dağıldı. Nazilli cephesine gelen Nazım Bey (bir tabur (130) ve 300 atlı zeybek, 2 top + 2 mitralyöz) Çayırhan'da içtima ediyor.

13 Mayıs 1336 [13 Mayıs 1920] (Perşembe) Ankara. Kapalı. Mudurnu'ya usatın taarruzu def edildi. Müşir Çerkes Zeki Paşa Anadolu Islahat Müfettişi olmuştur. İngilizler 150 bin kişilik bir Kuvve-yi Tedbiye'nin teşkiline muavenet edeceklermiş.

14 Mayıs 1336 [14 Mayıs 1920] (Cuma) Ankara. Yağmur. Mudurnu'da müsademe devam etti. 700 mevcudunda olan usat, köyün telini kat ettiler. Nazım Bey pişdan geç vakit Mudurnu'ya erişti. Sivas'ın Yenihan'a tabi Kavak, Kaman cihetlerinde Çerkesler Kuvâ-yı Milliye aleyhinde içtima ettiler (700 kişi). Türkiye'ye şarâit-i sulhiyenin kabul ettirilmesi hakkında, Fransızlar ile İngilizler uyuşmuşlardır.

15 Mayıs 1336 [15 Mayıs 1920] (Cumartesi) Ankara. Yağmur. Mudurnu'da müsademe devam etti, tarafeyn top kullandı. Akşam usat mağluben firar etti. Aziziye'de dahi Çerkesler Kuvâ-yı Milliye'ye muhalefete başladı. Konya'da idare-i örfiye ilan olundu. Geyve'de Değirmendere tarafımızdan işgal ile, 101 esir alındı ve Anzavurun taarruz edeceği öğrenildi. Islahiye civarında Bağçekumlu civarında hat tahrip edilerek, 300 Fransız itlaf ve dört mitralyöz igtinam edildi. Arappınarındaki Fransızlara taarruz edilerek, düşman zâyîât-ı külliyeğe uğradı. Havza

cephesinde Bulcek köyünden ilerlemek isteyen bir Yunan taburu, zâyiât-ı külliye ile tard edildi. Çanak cenûb-ı şarkında 14/15 Mayıs, taarruz eden bir Yunan taburu zayıatla tard ve mevazi istirdat edildi.

16 Mayıs 1336 [16 Mayıs 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. 150 usat Karamürsel'i zabt etti. 11. Fırka Kumandanı Arif Bey, birinci kademesiyle Nallıhan'a vasil oldu. Mardin'de (Alpagut) cihetinde usat ile müsademe edilerek Abad cihetine tard edildi (5 şehit, 13 mecrhumuz var).

15/16 Mayıs, usat (800 piyade ve bir top) Değirmendere, Akseki yolu, Doğançay şimali ve Mudurnu şimali hattına taarruz etti, telefât-ı külliye ile tard edildi. Yalnız Doğançay şimali sırtlarını elde ettiyse de mukabil taarruzla istirdat edildi. Zonguldak'a İstanbul'dan gelen Mutasarrıf Kadri Bey, Kuvâ-yı Milliye aleyhinde propagandaya başladı. Samsun'da hassasiyet var.

17 Mayıs 1336 [17 Mayıs 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Geyve Boğazı'na garptan, İkrâmiye cihetinden taarruz eden usat (300 piyade + 2 top + 2 mitralyöz) Kınacılar'a kadar ilerledi. Üç top Eşme cihetine alındı. Geyve istasyon ve köprüsüyle garp sırtları müdafaa haline konuldu. Gürcistan Bolşeviklerle musalaha ettiğini (İslam Gürcistan) yazıyor. Mustafa Kemal Paşa ve Halide Hanım'ın idama mahkûmiyeti gazetelerde görüldü.

18 Mayıs 1336 [18 Mayıs 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Usatın Kınacılar'dan Geyve istasyonuna taarruzu tard edildi. Ethem Bey (600 süvari + 700 piyade + 3 top + 8 mitralyöz) Bursa'dan Lefke'ye hareket etti. İbrahim Bey çeteleri Mudurnu şimalinde Abad tepelerini tuttu. Arif Müfrezesi Mudurnu'ya girdi. Ermenistan Kabinisi düştü. İslam katliamı üzerine Beyazıt'tan Zengi cihetine bir müfreze gönderildi.

19 Mayıs 1336 [19 Mayıs 1920] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. (Ramazan-ı Şerif). 250 şaki ve 2 mitralyöz ---'i işgal ve yağma ederek, Kuvâ-yı Milliye'nin takarrübü üzerine geri çekilmişlerdir. 300 usatın ---'in şimaline taarruzu tard edildi. İkrâmiye cihetine çekilen usat (Dünkü Geyve istasyonuna taarruz edenler) Sapanca'ya kadar takip edildi. Sakarya şarkında Saidiye, Kumbaşı ve civan Kuvâ-yı Milliye tarafından işgal edildi. Tarafımızdan Karamürsel şiddetli bir müsademeyi müteakip işgal edildi (7 şehit+ 30 mecruh).

20 Mayıs 1336 [20 Mayıs 1920] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Fransız mu-
rahasları (Döke [de Caix], Dupon) Ankara'ya geldi. Ethem Bey Lefke'ye girdi.
Refet Bey Mardin'de kumandayı deruhte etti. Gayet ağır olan şarâit-i sulhiyeyi İs-
tanbul gazeteleri neşrediyor (Türkiye'nin imhası).

21 Mayıs 1336 [21 Mayıs 1920] (Cuma) Ankara. Kapalı, yağmur. Dört
günlük muharebe neticesinde, Fransızlar Tarsus, Pozantı yolu üzerinde (Kavak-
lı)'da mağlup olup 300 telefata tard edildiler.

22 Mayıs 1336 [1 Mayıs 1920] (Cumartesi) Ankara. Yağmur. Antep cenu-
bunda Elmalı'da Kuvâ-yı Milliye, 12 top ve iki bin Fransız mağlup olarak, Antep
şimalinde Dutluk sırtlarına çekildi.

23 Mayıs 1336 [23 Mayıs 1920] (Pazar) Ankara. Yağmur. Ethem Bey taar-
ruz ederek Adapazarı ve Sabanca'yı zabt ve 5 top ve 5 mitralyöz igtinam etti. Da-
ha önce Düzcü Selim Bey arz-ı inkiyâd etmek üzere Hüsrev Bey'i Mudurnu'ya
gönderdi. Antep'te vuku bulan müsademedede, Fransızlar şehrin cenup sırtlarına
çekildi. Şehrin şimali tarafımızdan istirdat olundu. Pozantı, Sis, Antep'in tahliyesi,
üşera mübadelesi üzerine Mösyö Döke [de Caix] ile 20 günlük müterake akdi mü-
zakere edildi. Erzurum cephesinde, hududumuz ilerisinde Ermeniler tecavüzatta
bulundu, hatta Şerik dağında top dahi attılar. Trabzon'a bir İngiliz drednotu geldi,
gezmek için asker çıkardı. Bolşevikler (Anzeliye) girdiler (bahren).

24 Mayıs 1336 [24 Mayıs 1920] (Pazartesi) Ankara. Yağmur. Tokat'ta Kızılca
nahiyesinde usat bir taburumuza taarruz ederek, 3 mitralyöz aldı. İdamama
mahkum oldum.

25 Mayıs 1336 [25 Mayıs 1920] (Salı) Ankara. Yağmur. Ethem Bey Hen-
dek'e hareket etti, girdi. Refet Bey Bolu'ya ufak bir müsademe ile girdi. Bir top, üç
mitralyöz igtinam etti. Antep'te müsademe oldu, cenûb-i şarkta galip geldi. 300
Fransız zayıtı oldu. Garpta Kilis yolunda 9Y firar etti.

26 Mayıs 1336 [27 Mayıs 1920] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. Ethem Bey
bilamüsademe Düzcü'ye girdi ve eşrafı tevkif etti. Tokat ve Kızılca'da tabura ta-

arruz eden usat zayıatla püskürtüldü. Tabur Tokat'a geldi. Dört yol muhasara edildi, tarafımızdan.

27 Mayıs 1336 [27 Mayıs 1920] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. Düzce'de Sefer Bey ve sair rüesâ-yı usât idam edildi. Refet Bey Düzce'ye girdi. Pozantı'da huruc eden Fransızlar mağlup ve Pozantı zabt ve 6 zabıt ve 70 esir alındı. Usat Çamlıbel'deki 28 neferimizi esir ve 2 mitralyözümüzü aldılar ve Tokat- Yenihan hattını kat ettiler.

28 Mayıs 1336 [28 Mayıs 1920] (Cuma) Ankara. Yağmur. Dün Yunanlılar Gümölcine'yi işgal ettiler. Müsademe başladı. Fransızlar ber-mücib-i mukavele, mütareke için müracaat ettiler.

29/30 Mayıs, mütareke başlamak üzere emir verildi. Trakya'da Birinci Kolordu seferberlik ilan etti. İzmir'den Trakya'ya Yunanlılar kuvvet gönderiyor. İngilizler Derince'de cephaneliklerimizi ihrak ediyorlar.

29 Mayıs 1336 [29 Mayıs 1920] (Cumartesi) Ankara. Yağmur. Mecliste harp hazırlığına dair izahat verdim. Beyşehir (Emin nahiyesinde Nasturiler katledildi) ve Menteşe'de Kuvâ-yı Milliye aleyhtarlığı var. Bağçecik'i işgal eden kuvvetlerimiz İzmit haricine baskın yaparak 90 esir aldı. Yunanlılar Karaağaç'ı işgal etti. Çete muharebatı. Bir Yunan alayının iki batarya ile Soma cephesine yaptığı taarruz tard edildi.

30 Mayıs 1336 [30 Mayıs 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Refet Bey Bolu'ya geldi. Fransızlarla yirmi günlük mütareke başladı. Pozantı'da alınan üsera, 8 zabıt, 550 nefere baliğ oldu.

30/31 Mayıs, Refet Bey Bolu'dan Gerede'ye yürüdü. Bolşevikler Leh cephesini yardılar ve Loyd Corc [Lloyd George] Bolşevik Karasin ile mükâlemeye girişti.

31 Mayıs 1336 [31 Mayıs 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Refet Bey bilmüsademe beş mitralyöz aldı, eşirrâ dağıldı. Fransızlar Adana'da, Osmaniye'de müsademe ile mütarekeyi dinlemiyor, protesto ettik. Ankara'da tayyare tecrübeleri.

1 Haziran 1336 [1 Haziran 1920] (Salı) Ankara. Güneş. İzmit civarında bir İngiliz süvari keşif kolu tard ve bir İngiliz bölüğünün topçu ateşiyle himaye edilerek taarruz-ı vâkii def edildi. Hereke civarında kayıkla geçilerek şimendifer hattı tahrip edildi.

2 Haziran 1336 [2 Haziran 1920] (Çarşamba) Ankara. Mütebeddil. İtalya ve Felemenk'ten Rüstem ve Nuri Beyler geldi ve İtalyan (Fagus) [Fago] dahi geldi. Tokat'taki Kızılca vukuatı üzerine af ilanı mahallinin işan üzerine tensip edildi. Sivas, Akdağ Madeni telleri kınıldı. Zonguldak'taki polisler isyan ederek Kuvâ-yı Milliye'ye iltihak etti. Mutasarrıf Kadri Bey İstanbul'a savuştu. Bergama cephesindeki taarruzda Kuzucu civanna gelen Yunanlılar, mukabil taarruzla tard olunarak kuvvetlerimiz eski hâkim mevzii istirdat ile Dere köyüne girmişlerdir.

3 Haziran 1336 [3 Haziran 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Saat 7 evvelde Konya isyanı için Ankara'dan şimendiferle hareket ettim. Bir İtalyan generali geldi, resmen ziyaretini istedi.

4 Haziran 1336 [4 Haziran 1920] (Cuma) Afyonkarahisan trende. Güneş. Saat 3 sonrada Afyon'a vasıl oldum. Meram Bağlan'ını gezdim. İncirli'yi Bolşevikler zabt etti.

5 Haziran 1336 [5 Haziran 1920] (Cumartesi) Konya (---). Güneş, yağmur. S---'yi ziyaret ettim. Atik Kilise --- (327)da. İtalya generali Bavriye tarziye verip Antalya'dan gitti. Batum Mebuslan Büyük Millet Meclisi'ne vasıl oldu.

6 Haziran 1336 [6 Haziran 1920] (Cumartesi) Konya. Güneş. Alaattintepe, Dergâh-ı Mevlana, İnce Minare, Karatay Medresesi ziyaret olundu.

7 Haziran 1336 [7 Haziran 1920] (Pazar) Konya. Güneş. Ahaliyi bekledim fakat kısm-ı azamı Hamza Bey lehinde, mamafih muhalifler tamamen lehdardır.

8 Haziran 1336 [8 Haziran 1920] (Salı) Konya. Mütebeddil, yağmur. Saat 9 evvelde hareket, saat 7 sonrada Afyonkarahisan'na muvasalat ettim ve akşam yemeğini müteakip şimendiferle yoluma devam ettim. Fransızlar Ereğli'ye 200 asker

çıkardı, Kuvâ-yı Milliye mukavemet ediyor. Zile'yi usat zabt etti. Büyük Millet Meclisi bayrama kadar tatil-i müzâkerât etti. Seyyar jandarma kabul olundu.

9 Haziran 1336 [9 Haziran 1920] (Çarşamba) Uşak yolunda. Güneş. Zevalde Alaşehir'e (Filadelfiya) muvasalat ettim. Düşmanın bir miktar kuvvetle Ayvalık cephesine yaptığı keşif taarruzu telefata püskürtüldü.

10 Haziran 1336 [10 Haziran 1920] (Perşembe) Alaşehir. Güneş. Trenle Salihli'ye hareket ve Allahuttin tepesine çıktım. Yunanlılar treni men ve telleri kat ettiler. Akhisar'da Ali Beyli mevziimize düşman otuz mermi attı. (Sis) tahliye olunarak Kuvâ-yı Milliye tarafından işgal olundu.

11 Haziran 1336 [11 Haziran 1920] (Cuma) Salihli. Güneş. Araba ile on saatte Akhisar'a geldim. Yunanlıların ---ce yaylasında bir alayı görüldü. Yunanlılar treni men ve telleri kat ettiler.

12 Haziran 1336 [12 Haziran 1920] (Cumartesi) Akhisar. Yağmur. Koyuncu Ali ve Mihailli istasyonuna gittim. Şimendiferle Akhisar'a geldim. --- 61 Kâzım Bey'le -Özalp- [Ek: Bu son kelime satırın üstüne yazılmış] görüşerek Sarıçam üzerinden Manisa, İzmir'e taarruzu görüştük. Zile'yi Cemil Cahit Bey top ateşiyle zabt etti. Evvelce idama mahkûm oldum: (Beyânât-ı Şâhâne'yi tasni, dahili, harici siyaseti ihlal). Ayvalık cephesinde Yabancılar civarında Çatalkaya karakolumuz Yunanlılar tarafından zabt ve istirdat ettik.

13 Haziran 1336 [13 Haziran 1920] (Pazar) Akhisar. Yağmur. Araba ile Salihli'ye avdet ve şimendiferle Afyonkarahisan'na hareket. Damat Ferid'e suikast tertibinden dolayı Dramalı Ruza üç refiki ile İstanbul'da dün idam olundu. Ferid Paşa dün şarâit-i sulhiyeyi imza için İstanbul'dan Paris'e azimet etmiştir.

14 Haziran 1336 [14 Haziran 1920] (Pazartesi) Uşak. Güneş. Yozgat'ı Çapanoğulları zabt etti. Afyonkarahisan'na muvasalatla, Eskişehir'e hareket ettim.

15 Haziran 1336 [15 Haziran 1920] (Salı) Eskişehir. Ankara'ya muvasalat ettim. Yozgat'a gitmek üzere Ethem Bey de beraber geldi. Nihat, Nurettin ve Kâzım

Paşalar da bu sabah gelmişler. Fransızlarla beraber tayyare ile firar. İzmit'te bin ikiyüz kadar Kuvâ-yı İnzibatiye mağlup ve 300 esir alındı. Gülnihal vapuruyla firar ettiler. Ereğli'ye çıkan Fransızlarla müsademe oldu, otuz kadar zayıatları vardır. Bolşeviklerle muhabere başladı. İki milyon Lira, 112 top ve 60 bin tüfek vereceklerdir, fakat Ermenistan'a taarruz etmemekliğimizi istiyorlar.

16 Haziran 1336 [16 Haziran 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Nurettin Paşa Konya Valisi ve Cenup Cephesi Kumandanı, Nihat Paşa Elcezire Cephe Kumandanı oldu. Gelen Fransızlar Ereğli kömür meselesiyle mütarekeyi temdit etmek istiyorlar. İzmit'te İngilizlerle müsademe edilerek ileri tel ve köprü zabt ve yüz kadar maktul verildi. İzmit'in tahliyesi için ültimatı verildi. Bandırma civarında Karaman ve 14 refiki itlaf edildi ve Rumlardan esliha toplanıyor.

17 Haziran 1336 [17 Haziran 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Nuri Bey Ankara Vali Vekili oldu. Sultaniye Mektebine nakl-i mekân ettim. İngilizler gemi toplan ve tayyare bombalarıyla İzmit civarındaki Çuha fabrikasını tahrip ettiler. Azerbaycanlılarla (Nuri Paşa) Bolşevikler arasında müsademe oluyor.

18 Haziran 1336 [18 Haziran 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. Bayram. İngilizlerin İzmit'e Kuvâ-yı İmdâdiye sevk etmeleri üzerine Kuvâ-yı Milliye şehri haritten ihata ile iktifa etmiştir. Ermeniler İslamlara tecavüzü arttırdı. Süleyman Şefik ihtilalından tard oldu.

19 Haziran 1336 [19 Haziran 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Askerler ve Kuvâ-yı Milliye ve --- ile bayramlaştık. Dün Fransızlar tarafından Ereğli tahliye edildi. Adana'da mütareke hitam buldu. Sivas, Kayseri tariki Şarkışla cihetinde usat tarafından (Nuri Bey) kat edildi.

20 Haziran 1336 [20 Haziran 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Ethem Bey kuvvetleri (800) Yozgat üzerine bu sabah Ankara'dan hareket ettiler. Bolşevik Hariciye Nazın Çiçerin'in mektubuna muvafık cevap yazıldı. (Ermenistan, Kürdistan, Arabistan'da, Trakya'da ârâ-yı umûmiyeye müracaat). Mustafa Kemal Paşa, Ethem Bey ve Bekir Sami Bey itilafı için Eskişehir'e gitti. Cemil Cahit Bey, Zile garbında Ortaköy'de baskına uğradı, perişan oldu. Bir top usata kaldı.

21 Haziran 1336 [21 Haziran 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. İngiliz Çanakkale Anadolu taburlarını topla tahrip ediyor. Kuvâ-yı Milliye'nin Şile ve Gebze'de faaliyeti üzerine İngilizler telaşa düşüp, Şile'yi tahliye edecekleri müstahberdir. Refet Bey, Kangın üzerinden Çorum'a yürüyor.

22 Haziran 1336 [22 Haziran 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Yunanlılar Akhisar mıntıkasına garp ve cenublardan üç fırka ile taarruz ederek akşama doğru Akhisar'a girdiler. Marmara kasabası civarında müsademe devam etti. Ali Beyli sukut etti. San Sığırık garbına dahi bir alayla ilerlediler. Soma'nın sağında vaki Yunan taarruzu tard edildi.

22/23 Haziran, Mustafa Kemal ve Fuat Paşalar Eskişehir'den Ankara'ya geldiler.

23 Haziran 1336 [23 Haziran 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş, yağmur. İbrahim Bey (400) neferle Ankara'dan Keskin'e hareket etti. Ethem Bey Ermenilerle de müsademe ederek Yozgat'a girdi. Yunanlılar şiddetli müsadematla --- (Gelles)'e ---bolu siperlerine girdiler. Marmara cenubundaki taburun kısm-ı küllisi esir düştü. Akhisar şimalinde --- --- çıkdı.

24 Haziran 1336 [24 Haziran 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Üç dört gün evvel Trabzon'a gelen bir Gürcü Heyeti, Batum üzerine Büyük Millet Meclisi ile temasa gelmek istiyor. Köşk ve Alaşehir tahliye olundu ve Soma muharebatı münkatı oldu. Yunan tayyareleri cephe gerisinde bomba atıyorlar. Balıkesir Uşak heyecandadır. Kâzım Bey Soma'dan şarka, dağlara çekildiği mervidir. Bir haftadan beri Ermeniler Şuralara taarruz ediyorlar. İslamları Aras cenubuna attılar ve Allahu Ekber'i zabt ile Oltu Şurası bize ilticaya mecbur ettiler. Adana civarında Yenice istasyonunu zabt ile 2 zabıt ve 36 nefer esir aldık.

25 Haziran 1336 [25 Haziran 1920] (Cuma) Ankara. Yağmur. Dün Soma şimalinde tarafımızdan Kavunköy, Avcılar, Banat hattı tutuldu. --- 300 nefer izam kılındı. Üç drednot gelerek, Mudanya'ya üçyüz bahriye İngiliz askeri çıkardı. Dün Boğazlıyan sukut etti. Kılıç Ali Kayseri'ye çekildi. Zile'ye eşkiya tekrar tassallut etti, muhaberat münkatıdır. Nurettin Paşa'nın Heyet-i Vekile'ye adem-i itimâdi üzerine, cenup cephesi kumandanlığından feragat edildi. Elyevm Soma cephesindeki kıtaatımız, Kurtulmuş, Dikmen, ---şler hattındadır. ---, Bergama istika-

metinde Dereköy ve Kaşdağı'na kadar taarruzumuz ilerledi. Ayvalık cephesinde düşmanın siperlerini zaptettik. Mudanya'ya çıkan İngilizler ile Karamürsel'e çıkan İngiliz müfrezesi, badelmüsademe mevkillerini tahliye ile akşam üzeri çekilip gittiler. Yozgat'ta 8 kişi idam olundu.

26 Haziran 1336 [26 Haziran 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Meclis küşat edildi, ekseriyet yok, müzakere edilmedi. Nihat Paşa Elcezire Cephe Kumandanı tayin olundu. Dün akşam Soma şimalinde Yenice'yi Yunanlılar işgal ettilerse de istirdat olundu. Korucular cephesinde düşman Dere köyü istirdat etti (---) 'a çekildi. Ayvalık mıntıkasında Teke köyü zabt ettik. Zile'de eşkiya askerimizi sardı. Netîce-i müsâdeme, 50 maktul ve 20 esir terk ederek kasabanın kısm-ı azamını ihrak ile fîrar ettiler, Cemil Cahit yetişti. Ali Fuat Paşa, Garp Cephesi Kumandanı ve Bekir Sami 20. K[af] Kumandanı oldu. Umurlu cephesine hücum eden Yunanlılar ile şiddetli muharebe oldu. Nazilli garbında (15 kilometre) Sultanhisar (düşmanda) şarkında müsademe devam ediyor.

27 Haziran 1336 [27 Haziran 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Oltu ve Bayazıt cihetlerine taarruz eden Ermeniler tard edildi. Fuat Paşa hareket etti. Adana civarında Kuvâ-yı Milliye baskınlara devam ediyor. Yozgat isyanında medhaldar olduğu fikriyle, Ankara Vali-i Sabıkı Yahya Galip Bey'in Yozgat'a izamını Ethem Bey musırran istiyor. Dûr u dirâz müzakere. İngilizlerin Yunanlılarla beraber taarruz edeceği ihbar edilmektedir.

28 Haziran 1336 [28 Haziran 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Ethem Bey iki saat müsademe ile Alaca'yı işgal etti. Selahattin Adil Bey Adana Cephesi Kumandanı oldu. Loyd Corc [Lloyd George] İzmit tecavüzü üzerine, Yunanlılara taarruz emri verildiğini beyan etmiştir. Bolşeviklerle birleşmeden Anadolu garbının istilası İngilizlerce mutasavverdir.

27/28 Haziran, Zile şimalindeki Bayırlıtepe'deki piyademizi usat bastıysa da, bilmukabele tard olundu. Ahalinin daveti üzerine Yunanlılar (Kula)'yı işgal etti ise de derakab tard olundu. Alâşehir cephesinde iki fırka Yunan askeri vardır. Yenihan'a taarruz eden usat Selahattin Bey'in yetişmesi üzerine münhezimen fîrar etti. İki mitralyöz igtinam ettik. Fransızlar Tarsus'a dağıldı. 38 esir aldık, 2 otomobil aldık. (Sis) kazasına --- taarruz ettik.

29 Haziran 1336 [29 Haziran 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Buna ait kuyudat karşı sahifededir.

Giresun'un cenubunda iki saat şiddetli muharebeden sonra, askerimiz bozularak çabucak Balıkesir hattına çekildi. Kâzım Bey'den haber yok. Balıkesir'den şimale muhaceret başladı. Bigadiç'in şimâl-i garbında (---) bir alay piyade ve bir bölük süvari Yunan askeri geldi. Bir keşif kolu Çağış'a kadar ilerledi. Urfa'da bir Fransız tayyaresi iskat edildi. Cizre civarında bir İngiliz müfrezesi mağlup edilerek bir top ve dört mitralyöz ıktinam olundu (Kürdler tarafından). Meriç mıntıkasında Yunan ve Türkler müsademeye başladı.

30 Haziran 1336 [30 Haziran 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Balıkesir düştü. Kâzım Bey Susurluk'a geldi. Alaşehir şarkında Konakçılar muharebesini müteakip Yunanlılar İlhanlar garp sırtlarına kadar ilerledi. Kıtaatımız Uşak garbında Sarayköy, ---li hattındadır.

1 Temmuz 1336 [1 Temmuz 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Hamid şimalinde muharebat vuku buldu. Kâzım Bey Susuğurluk'dan Uluabad'a çekildi. Dün iki Yunan taburu ---'ya çıkdı. Bizimkiler taarruza hazırlanıyor.

2 Temmuz 1336 [2 Temmuz 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. İngiliz donanması himayesinde çıkan kıtaat Bandırma ve Erdek'i işgal etti. Mudanya'ya vuku bulan ihraç teşebbüsü ateşle men edildi. Yunan süvarileri Kirmasti'den Karacabey'e yürüdü. Çine civarında bir Yunan tayyaresi sukut etti, bir Yunan zabiti esir edildi. Zile'de 22 asi idam edildi. Ethem Bey Alaca, Köhne arasında usatı münhezim ederek bir top ve dört mitralyöz istirdat etti.

3 Temmuz 1336 [3 Temmuz 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Meclis'te hafî celse. Ermenilerin Nahcıvan şimaline taarruzlan mukabil taarruzla tard edildi. --- civarında bir Ermeni alayı mağlup ve tard edildi. Fransız Tel Abyad terkle, Arappınan'na ricatı mecbur oldu. Nazilli Yunanlıların taarruzu üzerine sukut ile ihrak olundu. Amasya civarında Ladik, Ezinepazar, Çengelhan'da, Zile'de asılanlar yüzünden asker firarileri arasında ifsadat vardır.

4 Temmuz 1336 [4 Temmuz 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Hafî celseye devam (Yunan taarruzu). Bursa'da Sülüklü cephesine yanaşan Yunan keşif kolu,

Başköy şimaline tard olundu (56 Fırka), 61. Fırka Kâzım Bey, Bursa şarkında içtima ediyor. Beypazan'nda (K---) yaylalannda asker firarileri, Düzcililer dolaşiyor. Şar sukut ile Ermenilerden tathir edildi.

5 Temmuz 1336 [5 Temmuz 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Hafî celse bitti. Yunanlılar aleyhinde Vehip Paşa Arnavutluk'ta harp edecek. Nazilli'den şarka yürüyen düşman taarruzu üzerine, kıtaatımız Saray köyün 25 kilometre garbında Ortakça sırtlarına çekildi. Alemdağ, Kanklı, Gebze'de Kuvâ-yı Milliye hâl-i faaliyettedir. Fransızlar garb ---'den ---'e tard edildi. Adana'dan Tarsus imdadına koşan ---lı Fransız müfrezesi mağluben Adana'ya dağıldı. İngilizler İzmit'te Ali Paşa Çiftliği'ne ve Çuha fabrikasına süvarileri ilerledi ve ateşle tard olundu. Bilahire fabrikaları gemi torpilleriyle bombardıman etti.

6 Temmuz 1336 [6 Temmuz 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Düşman muharebe ile Mudanya ve üç saat müsademe ile Gemlik'e ihracat yaptı ve Gemlik şarkında Karasaban karakolunu işgal etti. Bursa'da panik zuhuru. Kuvâ-yı Milliye Beykoz'a girerek polisleri esir etti. 300 düşman Kaladar'dan cenuba yürüdü. Düşman Buldan'ı işgal ve kuvvetimiz Saray köyüne ricat etti. Tokat'a taarruz eden usat Kızılışık cihetine tard edildi. İngilizler, Batum'u Hristiyan Gürcülere verdi, çekildi. Acarlılar dağda muharebe ediyor.

7 Temmuz 1336 [7 Temmuz 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Fevzi Paşa'nın iki bin kişilik Azerbaycan kuvveti, Nahçıvan'dan Anadolu'ya hareket etti. Dersim cihetine Paşo ve Mustafa hareket-i fesâdiyede bulunuyor. Beypazar cihetine görülen 35 neferlik Ali Bey çetesi derdest edildi. Bozkır'da 40 kişilik firari çetesi Beyşehir ve Seydişehir'de faaliyettedir.

8 Temmuz 1336 [8 Temmuz 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Samsun İngiliz mümessili ve garibot Dersaadet'e gitti. Yunanlılar badezzeval Bursa'ya girdi, 56. Fırka dağıldı, beş evvelde biraz müdafaa edildi. Kara İzzet çetesi Derbend nam Hristiyan karyesini ihrak etti ve Yenişehir'de hükümet memurlarını hapsetti. 12. K[af] Afyon'a nakletti.

9 Temmuz 1336 [9 Temmuz 1920] (Cuma) Ankara. Yağmur. İpsiz Recep Ömerli cephesini müdafaa edecektir. Mustafa Kemal ve İsmet Bey, Fuat Paşa ile

görüşmek ve cepheyi görmek üzere Eskişehir ve (Bozöyük)'e gittiler. Karadeniz topçularından 50 nefer silahlarıyla Kuvâ-yı Milliye'ye iltihak etti. Yuşa tepesindeki Kuvâ-yı Milliye hücum eden Yunanlıları denize döktü. Çubuklu'ya Yunanlılar üçyüz nefer çıkardılar. Beykoz'da Dereski ve Akbaba Yunanlılar tarafından ihrak olundu. Yunanlılar Kocaeli ile harekâtını --- devr-i icrâ edeceklerdir.

10 Temmuz 1336 [10 Temmuz 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Ethem Bey Ankara'ya avdet etti. İbrahim ve Refet Beyler Akdağ Madeni'ne girdiler. Yenisehir, İznik, İnegöl Ferid Hükümeti'ne tâbi ve mütereddit. Düşman Alaşehir'e doğru çekilmekle Eşme tarafımızdan işgal olundu. Düşman Buldan'a bir keşif kolunu terkiyle Alaşehir'e çekildi. Kuşada'da Yunanlılar ve İtalyanlar arasında müsademe vuku buldu. Kuşada'da müfrezelerimiz Calad istasyon ve karyesini zabt, Yunan menzil kıtaatını tamamen imha ettiler, bir hayli malzeme igtinam ettiler. 8 Temmuz, irtica bahanesiyle Demirci Mehmet Efe Denizli'yi yağma ve yüz zâtı idam etti (Miralay Tevfik Bey dahil). Isparta'da dahi heyecan vardır.

11 Temmuz 1336 [11 Temmuz 1920] (Pazar) Ankara. Güneş.

10/11 Temmuz, Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Bey Ankara'ya avdet etti. Ceraqlus tarafımızdan hücumla zabt olundu, bazı ganaim elde edildi. Fransızlar Birecik'i tahliye ettiler. Dersim ve Varto'da ifsadat tevessü ediyor. Şaki (Hallu)'nın tedibine sevkîyat.

12 Temmuz 1336 [12 Temmuz 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Ethem Bey kuvvetleri Yozgat'tan Ankara'ya geldi. Ankara'da gönüllü cemi için tebliğ yapıldı. Meclis'te Bursa mağlubiyeti üzerine izahat istenildi. Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Bey izahat verdiler. Nahçıvan'da Ermeni taarruzu tard edildi.

13 Temmuz 1336 [13 Temmuz 1920] (Salı) Ankara. Yağmur. İstizah istemediğimden cesâret-i medeniyemiz olmadığını Sırrı Bey bildirdi. Düşman Bursa'dan Aksu şarkına kuvvetli ileri kıtaat sürdü. Düşman (Kula)'yı terkle sekiz kilometre cenûb-ı garba çekildi. Sarayköy garbında Ortakçı'ya kadar keşif kollarımız sürüldü, düşmana tesadüf edilmedi. Ethem Bey kuvvetlerinin Eskişehir'e sevkine başlandı. Hacim Bey'le 20. K[af] Bekir Sami Bey Meclis'in tezahürü üzerine azledildi.

14 Temmuz 1336 [14 Temmuz 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Alacahan'a üç saat mesafede Nihat Paşa mecruh ve bir zabıt şehit ve mesture akçası gaspolundu. Dört günden beri Nahcivan Şurası'na taarruz edildi. Ermeniler birkaç karye işgal ettiler.

15 Temmuz 1336 [15 Temmuz 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. İngiliz Mümessili'nin hareketi üzerine Üçüncü Kolordu'ya (15. Fırkaya) kısmen seferberlik tayakkuz emri verildi. Düşman Demirci, Gördes hattı cenubunda silah toplamakla meşguldür.

16 Temmuz 1336 [16 Temmuz 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. Kırk kişilik bir keşif kolumuz Bilecik'ten Yenişehir'e dahil oldu. Karamürsel'i tekrar işgal ettik. Yunanlıların Tekfur Dağı'na, Trakya'ya, Mudanya'ya nakliyat yaptıklarına dair rivayat deveran ediyor. Oltu Şurası'na taarruz eden Ermeniler tard edildi.

17 Temmuz 1336 [17 Temmuz 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Hakkı Behiç Bey (Dahiliye Vekili) ve Ahmet Ferid Bey (Maliye Vekili) oldu. İngilizler Acısu'dan İzmit'e çekildiler. Yerlerine Yunan gelecekmiş. Sındırgı'yı tekrar işgal ettik.

18 Temmuz 1336 [18 Temmuz 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Şam'dan (Emir Faysal) 'ın murahhası geldi. Düşman tekrar Eşme'ye ve Gördes'e girdi. Alaşehir'de düşmanda hastalık vardır. Fransızlar Mamure'yi tahliye ve Osmaniye'ye çekildiler.

19 Temmuz 1336 [19 Temmuz 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Uşak hücum taburu ---'dan Kula'ya hareket etti. Yunanlıların Alaşehir'den Uşak üzerine taarruz edeceği Antalya'dan bildirildi. Erziler'e (Uşak cephesi), bir Yunan taburu ve bir süvari bölüğü geldi.

20 Temmuz 1336 [20 Temmuz 1920] (Salı) Ankara. Güneş.

19/20 Temmuz, Emir Faysal tarafından gelen Şeyh Abdülkadir Muzaffer ile İttihâd-ı İslâm'a dair görüştüm. İngiliz, Rum ve Ermeniler İzmit civarındaki Fes karyesini işgal ile, avdet ettiler. Gördes'i işgal ettik. Bozüyük'te kuvvetlerimiz

Gökçe ve Kocaçay hattını işgal ettiler. Geyve'den Çerkeşli ve Demirciler'e ilerleyen İngiliz süvari alayı, ateşle tevkif olundu. Refet ve Selahattin Beyler Akdağ Madeni civarında adem-i muvaffakiyete uğradı ise de tamir olundu. Kumla Çiftliği'ne ilerleyen keşif kolumuzun ateşi üzerine, İngiliz süvarileri zırhlı otomobili İzmit'e çekildi. 19/20 Temmuz, Polonez'den Çubuklu'ya baskın yaptık. İnegöl'de Babasultan'a gelen Yunan süvarileri avdet ettiler. Bursa cephesinde (Emiralanlı)'yı düşman işgal etti.

21 Temmuz 1336 [21 Temmuz 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Adana'da Fransızlar tamamen mahsur ve huruçlan tard edildi. Tarsus'un bir mahallesi zabt olundu. 400 tüfek ve 18 mitralyöz igtinam olundu. Osmaniye'de düşman mahsurdur. Hendek'de Nuhveran'da Abazalar Kabaklı Müfrezemizi mağluben Düzce'ye ricate icbar etti. Varto'da şaki Hallu mağluben Tercan'a kaçıyor.

22 Temmuz 1336 [22 Temmuz 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş.

21/22 Temmuz, Abdülkadir Efendi ile kararlaştı. Dün bir Yunan taburu badehmüsademe Demirci'yi işgal etti. Bugün İngilizler İzmit Çuha fabrikasını işgal etti. Çivril civarında Musa Efe isyan ile müfrezemizle müsademe etti. Nahçıvan civarında Bolşeviklerin 11. Ordu, 28. Fırka pişdarıyla telaki hasıl olundu: "İslam Ordusuna Selam!" Yunanlılar Hisarköy'e ilerlemekle Simav tahliye olundu. Fransızlar bilmüsademe Çal'a girdi.

23 Temmuz 1336 [23 Temmuz 1920] (Cuma) Ankara. Mütebeddil. İd-i Milli merasimi. Çepni ve Çuha fabrikasında bilmüsademe Ermenilerden 8 maktul ve 3 esir alındı. Düşman Hisar köyünü tahliye ile Demirci dağlarına çekildi. İngiliz Yunan kuvveti İzmit'ten Ermeşe'ye yürüdü. İsmet Bey Kula'yı zabt ile Yunanlılara 200 maktul verdirdi, beş saat sonra çekildi. Abazalar Hendek'te iki taraftan tazyik olunarak, hüsn-i sûretle dağıtıldı. Arap casusu Tevfik Abud ve Hindli Azimettin Mirza geldiler.

24 Temmuz 1336 [24 Temmuz 1920] (Çumartesi) Ankara. Mütebeddil, güneş. Düşman Ömerli'yi işgal ile Şile'ye yürüdü. İki günden beri Alemdar ve Polonez karyelerinde çetelerimiz İngiliz ve Yunanla müsademe etti. Tekye muharebesinde Araplar bozuldu, Fransızlar Şam'ı zabt etti.

25 Temmuz 1336 [25 Temmuz 1920] (Pazar) Ankara. Güneş.

24/25 Temmuz, düşman Kandıra'ya takarrüb etti. Kandıra taburu dağıldı. Ermeşe ve Kandıra'ya müfrezeler sevk olundu. Ermeniler Şahtahtı'yı işgal etti (zırhlı trenlerle).

26 Temmuz 1336 [26 Temmuz 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Düşman Kandıra'ya girdi. Babasultan civarında Yunanlılarla vuku bulan şedit müsademe-de Kuvâ-yı Milliye elli kadar zayıyla terk-i mevâzie mecbur oldu.

27 Temmuz 1336 [27 Temmuz 1920] (Salı) Ankara. Güneş.

27/28 Temmuz, Mustafa Kemal Paşa ile beraber Ankara'dan cepheye hareket. İngilizler Ermeşe civarından ve Çubuklu'dan telefata İzmir'e tard olundu. Tayyare ile Kandıra'dan Yunanlıları haberdar ederek, Şile istikametine çekildi. Kandıra tarafımızdan işgal ve Yunanlılar telefata Şile'ye doğru takip olundu. Alemdar taburu (---)'ye girdi. Şûrâ-yı Saltanat'ta şarâit-i sulhiyenin imzasına karar verildi. Padişah taraftar (Veliahd muhalif).

28 Temmuz 1336 [28 Temmuz 1920] (Çarşamba) 27/28 Temmuz gecesi trende alessabah Eskişehir. Güneş. Trenle Bilecik'e geldik. Eskişehir'de Fuat Paşa ile görüştük. İzzet çetesinden birkaç kişi ile İzzet İnegöl'ü yağma etmek istediğinden ahali tarafından itlaf edildi. Boldan'a bir keşif kolumuz dahil oldu. Düşman garp sırtlarındadır.

29 Temmuz 1336 [29 Temmuz 1920] (Perşembe) Bilecik. Güneş. Köprühisar cephesi 189Y görülüp avdetle tren ve otomobil ile Karaköy'den Pazarcık'a geldik. Borcka'da İslamlar Gürcü taarruzlarını tard ettiler. Çuha fabrikası ve Bağçecik civarına sokulan müfrezeler, Ermeni ve Rum çeteleriyle muvaffakiyetli müsademeler yaptılar.

30 Temmuz 1336 [30 Temmuz 1920] (Cuma) Pazarcık. Güneş, yağmur, sis. Güneşdere'de 126Y ve Nazif Paşa mevkii 127Y ve Ahudağı'ndaki 70Y hayvanla ziyaretle geceleyin Pazarcık'a avdet. Tepeköy'de Osmancık taburu İzmir'ten gelen takriben bir alay piyade ve bir alay süvariye (Yunan ve İngiliz) karşı muannidane sebat ettiğinden düşman ancak Çubuklu'ya girebilmiştir. İzmir ci-

varında Arslan Bey tarafımızdan zabt 150 Ermeni ve Rum çeteci itlaf ve imdada gelen İngilizler tard edildi. Gemlik şarkında Umurbey tepeleri ve Kursak boğazını Gökbayrak Taburu zabt ve 400 kadar Ermeni ve Rum'u perişan etti. Çal cihetinde Musa Efe perişan edilerek Yunanlılara iltica etti.

31 Temmuz 1336 [31 Temmuz 1920] (Cumartesi) Pazarcık. Güneş. Ahaliye nutuk, akşama doğru Karaköy'den trenle hareket. Geceyi trende, yolda geçirdik. (Afyon'dan) gece geçtik. Alessabah Banaz ve Uşak'a geldik. 31 Temmuz/1 Ağustos, düşmanın Uşak ve Karahisar'a taarruz edeceğine dair istihbarat. Dün ve bugün muannidane bir muharebe neticesinde, Ethem Bey Demirci'yi zabt ve düşmanı perişan etti, 50 şehit, 60 mecruh. Düşmanda 500 maktul, 20 esiri vardır. 25 mitralyöz ve bir top ve bin sandık cephaneye igtinam olundu. Ermenilerin Oltu ve Bayırdiz civarındaki taarruzları tard edildi. Cafer Tayyar'ın Uzunköprü'de mağlup olarak esir düştüğü ve bir fırka piyade ve iki alay süvarinin Bulgaristan'a iltica ile silahlarını aldığı 29 Temmuz tarihli Peyam gazetesinde görülmüştür. Ermeniler Grosni Nahcivan arasına girdiklerinden, Kızıl Ordu Şuşa'dan asker sevk etti (Kızıllar Nahcivan'da).

1 Ağustos 1336 [1 Ağustos 1920] (Pazar) Gece trende, sabah Banaz ve Uşak. Güneş. Banaz'da 68Y (150) nefer ve Karakuyu'da 131Y ve İnay'da 69Y ve Uşak hücumla ve Arnavut gönüllüleri ziyaret ve avdet. Uşak'ta akşam kaldık. Nısfülleyle (1/2 Ağustos) Uşak'dan trenle Afyon'a hareket ettik. Arslan Bey civarına gelen 30 Rum çetesi perişan edildi.

2 Ağustos 1336 [2 Ağustos 1920] (Pazartesi) Afyonkarahisan. Güneş. Denizli, Uşak, Karahisar Heyet-i Merkeziyeleri'yle bir kongre yapıldı. Mutasarrıfın riyaseti tahtında çalışmak kabul edildi. Bunların üçünden mürekkep bir heyet de kolordu ile beraber çalışacaktır. Gökbayrak, Gemlik civarında 1500 düşmanın yaptığı taarruzu tard ve ricate icbar etti. Bilâhire cephaneye noksanlığından tabur karargâhı İznik'e geldi.

3 Ağustos 1336 [3 Ağustos 1920] (Salı) Geceyi Afyon'da trende geçirdik, Afyonkarahisan. Güneş. Düşman Kandıra'ya girdi. Akşehir, Ilgın, Kadınhanı'daki depo kutaatını ve ahali tezahüratını görüp Konya'ya geldik, parlak istikbal. Dahiliye Vekili Hakkı Behiç Bey'e Meclis'de hücum ve istifâ.

4 Ağustos 1336 [4 Ağustos 1920] (Çarşamba) Konya. Ayin-i Mevlevi'de nutuk. Hafif yağmur. Yunanlılar beş taburla Salihli'den ve bir taburla Kula'dan Demirci üzerine yürüdüklerinden (5 Ağustos), Ethem Bey şarkta Hisarköy dağına çekildi. Ermeniler Nahcivan şimaline hücum ediyorlar. Bolşeviklerle bizim alayımız müştereken müdafaa tertibatındadır.

5 Ağustos 1336 [5 Ağustos 1920] (Perşembe) 4/5 Ağustos, trenle hareket, alessabah Pozantı, akşamüstü avdet trenle. Yağmur. Nuhveran'da beşyüz Abaza toplandı. Karaisalı'daki Adana Cephesi Müdafaa-i Hukuku'yla görüşüldü. Hükümet teşkil, Vali Vasıf Bey intihap ve tayin ve kaymakamlar nasp olundu ve Pozantı'da bir fırka teşkili takarrür etti. Silahlar Malatya'dan. Tarsus'dan Mersin'e giden Fransız müfreze perişan edilerek Tarsus'a tıklandı. Yalnız süvariler Mersin'e kaçabildi. Adapazarı üzerinden Atıf Bey (24. Fırka) Adapazarı ve Sabanca'da birer tabur terkiyle Geyve Boğazı'na çekildi.

6 Ağustos 1336 [6 Ağustos 1920] (Cuma) 5/6 Ağustos Trende, Karaman ve Konya, sabahleyin Akşehir- Güneş. Nasrettin Hoca kabrini ziyaret, öğle taamı yedik. Afyon'dan Kütahya'ya geldik. Gönüllü alayı 1700. Nefis akşam çayı içerek, trenle Eskişehir'e geceleyin geldik. Geceyi trende istasyonda geçirdik. 5/6 Ağustos, Elvanlar ve Günay'a baskın yaptık. Düşman buraları takviye ediyor ve İnay mevziinde taarruz hazırlığı yapıyor. 200 Abaza, Adapazarı şarkında Tavuklar köprüsünü zabt ve mukabil taarruzla istirdat etti. Gonca köyünü İngiliz ve Ermeniler işgal ve Karamürsel memurları çekildi. Yunanlılar Karamürsel'i işgal etti. Düşman Ethem Bey'in soluna Demirci'den şiddetli taarruz ettiyse de tard olundu. 6/7 Ağustos, Kütahya gönüllü alayının bir taburu Simav'a tahrik olundu. Tarsus'tan Mersin'e gelmek isteyen kuvvetli bir Fransız müfrezesi Cerablus'a tıklandı. Fransızlar Tarsus'u işgal ettiler ve bilahire garba çekildiler.

7 Ağustos 1336 [7 Ağustos 1920] (Cumartesi) Eskişehir. Güneş. İhtiyat alayını ve imalatane'yi ziyaret. Akşam trenle Ankara'ya hareket.

6/7 Ağustos, Haçin mahsuru hurucuyla bir topumuzu ibtal ettiler. 6/7 Ağustos, Ali Fuat Paşa ile Fahrettin ve Aşir Beyler'in adem-i iktidârları hakkında münakaşa ettik. Konya'da suistimalatın tahkiki lüzumu anlaşıldı. Teftişin talikini ve dehşet idaresi tesisini bildirdi. Refahiye'de Paşa ve Alişan'ın tecavüz ve taaddiyatı-

nı bertaraf için Erzincan'dan sevkîyât-ı askeriye icra ediliyor. Denizli muntkasında Ortakçı'ya gelen düşman Yamalak şarkından, Menderes cenubuna geçip avdet etti. Büyükderbend ve civan Çerkes ve Gürcüleri, Ermenilerle müştereken Yanıkköydeki taburumuza taarruz ve zayıat verdiler. Kandıra'ya Kuvâ-yı İnzibâtiye geldi ve İngiliz ve Yunanlılar çekildi. Eşme civanında Ahmetli'nin garbında Kulakkaya'daki düşman bölüğü tard olundu. Düşman Ortakçı'dan Nazilli cihetine çekilmiştir.

8 Ağustos 1336 [8 Ağustos 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. 7/8 Ağustos, trenle Eskişehir'den hareketle, alessabah Ankara'ya geldik. Abaza ve Çerkesler, Düzce'yi zabt ile müfrezemizi esir ettiler. Vehip Paşa Arnavutluk'ta Yunanlılar aleyhinde, İtalyanların muavenetiyle harp açacağını (5 Temmuzda) İtalya'dan yazıyor.

9 Ağustos 1336 [9 Ağustos 1920] (Pazartesi) Ankara. Mütebeddil. Büyük Millet Meclisi'nde seyahate dair izahat verdim, esliha ve cephaneye dair teminatım alkışlandı. Bolu dağındaki taburumuzu usat baskınla dağıttılar. Ankara'dan Bolu'ya süvari bölüğü ve 80 Kuvâ-yı Milliye ve iki mitralyöz gönderildi. Kararmürsel'i tekrar işgal ettik.

10 Ağustos 1336 [10 Ağustos 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Hadi Paşa sulhu imza etti. Akçakoyunlu'dan Antep'e yürüyen Fransızlar (1500 + 300 süvari + 5 top) harben Antep cenup sırtlarını işgal etti. Kuvvetimiz şimal sırtlarına çekildi. Edip Bey (160 süvari + 2 mitralyöz) Bilecik'den Mudurnu'ya sevk edildi. Nazım Bey, Bolu'yu tahliye ile Mudurnu'ya çekildi.

11 Ağustos 1336 [11 Ağustos 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Fransızlar Dülükbaba, Beylerbeyi, Sam hattını işgal ve Antep'i muhasara ve kuvvetimiz Güceğe, Karaburç hattına ricat etti. Tarsus, Adana arasında geceleyin Fransızlara yapılan baskın ve sabahleyin muharebe ile perişan edilmiş ve Adana'ya girebilmiştir. İkiyüz süvarimiz Mudurnu'ya girdi ve Ankara'dan Mudurnu'ya iki tabur ve iki top sevk olundu.

10/11 Ağustos, Gerede'de bulunan tabur (Talat Bey) telaşla Yabanabad'a çekildi. Halbuki Dayızade İbrahim bize muti, Gerede'yi muhafaza ediyor. 10/11 Ağustos, Adapazarı şarkında Kayalar'a baskın yapıldı, Abazalar perişan edildi.

Adapazarı şimâl-i garbında Salmanlı'da İngilizlerin kuvvet topladığı rivayet edildiyse de, badelkeşf boş bulunarak tarafımızdan işgal olundu. Bir tabur (600) daha Kütahya'dan Ethem Bey'e, Simav garbindan sevk olundu. Uşak garbında Karacaahmet'teki süvarilerimize düşman taarruz ile, ricate icbar ettiyse de, bilâhire düşman yine geri çekilmiştir.

12 Ağustos 1336 [12 Ağustos 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Kızıl Ordu ---lanı zabt, Nahcivan'la temîn-i muvâsala etti. Ermenilerin Oltu'ya taarruzu tard edildi. İbrahim Bey Kuvâ-yı Tedibiyesi Yozgat'tan Ankara'ya hareket etti. İngiliz ve Yunanlıların İzmit ve Uşak cephesinden taarruz edecekleri Antalya'dan bildiriyor. Bolu'ya çıkan tabur ve 2 top Mudurnu'ya girdi. Adana cephesinde 11/12 Ağustos, Kâhyaoglu'na taarruz eden Fransızlar, mağluben geri çekildi.

13 Ağustos 1336 [13 Ağustos 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. Eskişehir'den (300 nefer, 2 mitralyöz) Mudurnu'ya sevk olundu. 70Y --- dağından Lefke'ye muvasalat etti. Düşmanın 27 bin neferle Ertuğrul Grubu'na taarruz edeceği ve Mudanya'ya asker çıkaracağını haber aldık. Bir aydan beri Antakya ve yaylasında Fransızlara karşı harp eden çeteler Maraş'tan takviye edildi (70) neferle.

14 Ağustos 1336 [14 Ağustos 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Keskin gönüllüleri (120) Ankara'ya girdi. Bekir Sami ve Aşir Beylerin istifasından Mustafa Kemal - Hamdullah Subhi hadisesi zuhur etti (Yalan söylüyorsun). Süvari müfrezemiz Bolu'ya girdi. İki Abaza maktul ve iki esir alındı. (Ermeşe) civarındaki müsademede İngiliz süvari bölüğü ve Rum çeteleri İzmit'e tard edildi. Adana tarafımızdan bombardman. İki alayla Yunanlıların Ethem Bey'e taarruzları (merkez ve soluna) tevkif olundu. İzmit cenubunda Kartepe'deki beşyüz Yunanlı'nın Kestanedüzü'ne taarruzu, ahalinin müdafaasıyla (280 nefer) tard ve düşman ricate icbar edildi.

15 Ağustos 1336 [15 Ağustos 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Ethem Bey'in sağına (Mustafa Bey Çiftliği) Yunanlıların taarruzu zayıatla tard edildi. Zayıatımız (27)'dir. Kuvvetimiz Kandıra'ya girdi, 200 tüfek igtinam ettik. Beylerbeyi cenubundan taarruzla (Dülük Baba'yı) istirdat ettik. Tarsus'da zahire celbine çıkan Fransızlar 20 telefata şehre tıklandı. Alaşehir istikametine uçan tayyaremiz, gü-

neyde iki tabur ve iki batarya gördü. Alaşehir'de bir şey görmedi. 159/2 Eskişehir'den Lefke'ye gitti. Bağçecik'den Karamürsel'e kadar ahali Rumların zulmünden silaha sanıldı (300 nefer). Düşman tayyareleri Geyve, Bilecik, ---'de uçtu.

16 Ağustos 1336 [16 Ağustos 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. (Venizelos) Lion'da iki Yunan zabiti tarafından cerh edildi. Üçüncü Kütahya taburu Simav'a tahrik edildi. İbrahim Bey Müfrezesi (500) Yozgat'tan Ankara'ya geldi. Adapazan şarkında dolaşan düşman tayyaresi Abazalara beyaz işaret verdi. Bir müfrezemiz 15/16 Ağustos, Elvanlar istasyonunu zabt etti. Bilâhire faik düşman karşısında çekildi. Antep'in sulhname mucibince mandası Fransızlara ait olduğundan teslim teklifi ahalinin reddetmesi üzerine bombardman etti. Antep'in şimal sırtları işgal ve mahsurinle irtibat tesis edildi. Adana'yı üç günden beri bombardman ediyoruz.

15/16 Ağustos, düşman Adana'nın şimâl-i garbına taarruzla Kum tepesindeki bir sahra topumuzu zabt etti. Ertesi gün 16 Ağustos, mukabil taarruzla tepeyi istirdat ettik. --- zırhlısı dört nakliye ile Karadeniz'e çıktı.

17 Ağustos 1336 [17 Ağustos 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Hoca Vehbi Efendi Riyaset-i Sâniye Vekâleti'ne, Gümüşhane Hasan Fehmi Efendi Riyaset-i Saniyesi'ne vekâlet etti. Bir düşman tayyaresi garptan Eskişehir'e geldi. Urfa Müfrezeleri şarktan (Antep)'de Fransızlara taarruzla, nısfülleyle kadar harp devam etti.

16/17 Ağustos, düşman Tarsus cenubundaki müfrezemize taarruzla Kanaş karyesini zabt etti. 16/17 Ağustos, Mersin'de Ziyarettepe'yi baskın ile zabt ettik, düşman 17 Ağustos'da istirdat etti.

18 Ağustos 1336 [18 Ağustos 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. 17/18 Ağustos, Ethem Bey mukabil taarruzuyla düşman iki kilometre cenûb-i şarka çekildi ve Demirci şimalinde ileri kıtaatı var. Antep'in şark sırtları zabt edildi. Fransızlarla cenubunda, Viranbaba'da muharebe edilmektedir. Refet Bey bir mürettep süvari alayıyla Ankara'ya geldi. Adapazan şimalinde Kömürlük geçidinde, bir saat muharebe ile Abazalar perişan ve Çatalköprü'ye ilerleyip zabt edildi. Doğançay'dan ilerleyen kuvvetlerimiz Abazalarla muharebe ederek ilerledi. Çaybaşı, Çaykışla ve Kayalar ihrak olundu.

19 Ağustos 1336 [19 Ağustos 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Menderes çayı civarında (Arkaniye, Yurtan) müsademat oldu. Çatalköprü istikametine yürüyen Söğüt taburu şiddetli muharebe etti. Tabur kumandanı ve iki zabıt mecruh ve iki zabıt şehit oldu. Tabur biraz ricat etti. Abazaların zayıfatı çoktur. Nazilli şarkında, Ziceli'de bir keşif kolumuz, bir düşman keşif kolunu 6 telefata tard etti. Birkaç gün evvel Musul'da ahali ile İngilizler arasında büyük kıtal oldu.

20 Ağustos 1336 [20 Ağustos 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. Bağcecik'ten Servtepe üzerine yürüyen Yunanlılarla ahali müsademe etti, mukabil taarruzla tard ve Bağcecik'e kadar takip olundu. Ethem Bey üzerine taarruz eden Yunanlılarla Demirci civarında, sabahdan akşama kadar muharebe devam etti. Eskişehir milli taburu Geyve'ye tahrik olundu. Keskinli Rıza Bey Müfrezesi, Eskişehir'den Bilecik'e girdi. Hamdullah Subhi Bey yerine istihbarata Necati Bey intihab olundu. Ermişe'de İngilizler, İslam, Rum ve Ermenilerden çeteler yapıyor. Karasu Abazaları arz-ı mutâvaat ediyor. En---lat'ta Kızıl Ordu'ya taarruz eden Ermeniler, Şuşa'dan gelen Ruslar tarafından garba tard olundu. Gördes'in 30 kilometre şimal-i garbında İslam süvari alayı, Ermenilerden bir top igtinam etti.

20/21 Ağustos, Fransızlar Antep'e taarruzla, Şam'a kadar takip ettiler. Arkalarından, 21 Ağustos, Özdemiroğlu hücum ederek 200 maktul verdirdi.

21 Ağustos 1336 [21 Ağustos 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. 131Y ---den Kerpiçlik, Yunan üzerinden Demirci'ye taarruz ve Ethem Bey sol cenahına iltihak etti. Bursa'dan bizim tarafa yolcuların müruru men edildi. Demirci Efe ve Yörük Ali müsademe ettiler. Düşman top ve tayyare ile tekrar Servtepe'ye ilerlediyse de, Gökbayrak Taburu 174Y tarafına mağluben Bağcecik'e kadar takip olundu.

22 Ağustos 1336 [22 Ağustos 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Büyük Millet Meclisi'nin göç edilmesi reddedildi. (19-21) muharebatında Demirci şark-ı şimâle kadar ilerleyen Ethem Bey, cephanesizlikten Hisarköy-Atagediği'ne çekildi. (21/22 Ağustos) Kızılca-Yayasat hattına dün gece yanaşan 131Y, Uşak hücum taburu ve Eşref Bey gönüllüleriyle tebdil ediliyor. Ethem Bey hastalandığından dolayı, yerine Reşit Bey gidiyor. Kâzım ve Raco arasında bir Fransız kafilesine hücumla, 38 maktul bırakıldı.

23 Ağustos 1336 [23 Ağustos 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Samsun mintikasında Rum şekaveti başladı. Antep'te Dülükbaba ve Beylerbeyi tarafımızdan istirdat edildi. Antep'te muharebe lehimize inkişaf ediyor. Fransızlar Kilis istikametine çekiliyor ve takip ediliyor.

24 Ağustos 1336 [24 Ağustos 1920] (Salı) Ankara. Güneş. İbrahim Bey iki üç müsademeyi müteakip badelgurub, şarktan Düzce'ye girdi. Bir top ve beş mitralyöz istirdat etti. Vasfi Bey cenuptan ilerleyerek Der---'da Abazalan bozdu, 9 şehit + 4 mecruh = 13 verdi. Bağçecik'in cenub sırtlarında, Gökbayrak Taburu bin düşman taarruzuna duçar oldu, düşmanın dört topu ve süvarisi de firar etti. Düşmanı tard etti. 70Y Lefke'den Bilecik'e geldi. Tayyarelerimiz Demirci'de düşmanı bombaladı. Düşman Elvanlar'a asker ihraç etti. İnebolu'ya bir düşman tayyaresi gelip Bolşevikler aleyhine beyannameler attı. Bolşeviklerin Varşova hezimetini. Bolşevik Ermeni kabinesi mütarekesi --- hattının Ermenilere muvakkaten terki.

25 Ağustos 1336 [25 Ağustos 1920] (Çarşamba) Trenle Ankara'dan hareket, alessabah Eskişehir'e muvasalat. Güneş. 172Y Eskişehir'den Bozöyük'e tahrik olundu. Fuat Paşa'nın gösterdiği müşkilat üzerine Eskişehir'de kaldık. S---'e gelen bir tayyare, Bolşevikler aleyhine beyannameler attı. Antalya'ya gelen sekiz Fransız torpidosu, avdet ettiler. Oltu mintikasına taarruz eden bir Ermeni taburu, yirmi maktul bırakarak tard edildi.

24/25 Ağustos, Kilis çeteleri Haleb şehri içine baskın yaptılar.

26 Ağustos 1336 [26 Ağustos 1920] (Perşembe) Eskişehir. Güneş. Ankara'da Bayram, Eskişehir'de de bayram idi. Üç düşman tayyaresi Uşak'ı bombaladı. Düşmanın Alaşehir'e gönüllü süvari götürdüğü ve Uşak'ı işgal ve Ankara'ya kadar hareket edeceği istihbar edildi. 131Y Demirci civarından Uşak'a tahrik edildi. İngiliz tayyaresi Bolşevikler aleyhine Samsun'a ve Giresun'a beyanname attı. --- kıtaatının çıktığı ve Novorosisk'in Vrangeli kıtaatı tarafından tehdit edildiği istihbar edildi. Bursa'da düşman kuvvetlerinin geri çekildiği ve Demirci'de düşman kısm-ı küllisinin Ç---rlara çekildiği istihbar olundu. Mersin'den (1500) birinci 300 zayıyla, harben Tarsus'a girdi. Akçakoyunlu'dan Antep'e gelen düşman kafilesini dağıtıldı.

27 Ağustos 1336 [27 Ağustos 1920] (Cuma) Eskişehir. Yağmur. 172Y Bozöyük'ten, Karahisar ve Banaz'a tahrik edildi. 24. Fırka kıtaatı Hendek'e girdi. Düşman Salmanlı'ya taarruzla, müfrezemiz müsademe ederek çekildi. İki tabur ve bir batarya düşman Menderes'i geçmek istediye de taarruzu tard ve tevkif olundu (Sarayköy cihetinde). Bu fırkanın kısm-ı küllisi Ortakçı'da görüldü. Bu fırkadan bir alayın İzmir üzerinden, Alaşehir'e alındığı haber alındı. Ve Sarayşehir Milli aşiretinden asi İbrahim Paşazadeleri zabt ve askeri esir ettiler. Afv-ı şahane istiyorlar.

28 Ağustos 1336 [28 Ağustos 1920] (Cumartesi) 27/28 Ağustos, trenle nısfülleyde hareketle alessabah Afyonkarahisar'a girdik. Güneş. İbrahim Bey ---'a (Nuhviran'a) taarruz, Abazalar perişan ve karyeyi ihrak ile Hendek'e muvasalat etti. Salmanlı'daki düşman Ermaşe'ye çekildi. Düşman bir fırka (3000 nefer) ile İnay'a taarruz etti, Ahmetli'den müfrezemizi top ve mitralyözle tard ederek, akşam üzeri Karakuyu cephemize yanaştı. 172Y 28/29 Ağustos'da Karakuyu'ya şimendiferle tahrik olundu. Ankara'dan gelen istihkâm 20T ve Ertuğrul Milli taburu (400) Karahisar'dan Uşak'a gönderildi. Ayrıca Eskişehir'den bir depo taburu gönderildi. 134Y Uşak'a geldi. Reşit Bey (bin süvari, 300 piyade) Simav'dan Uşak'a gönderildi. Çal ve Çivril Müfrezeleri'nin --- üzerine tahriki emrolundu. Kandıra'yı İngilizler işgal etti.

29 Ağustos 1336 [29 Ağustos 1920] (Pazar) 28/29 Ağustos, nısfülleyde Afyon'dan Eskişehir'e hareket, alessabah muvasalat. Güneş. Düşman iki fırka ile (Karakuyu) mevzimize taarruz ve cepheyi yarıp Uşak'ı zabt etti. Garptan üç süvari alayı Uşak'a ilerledi. Şarkdan diğer bir kol Tabaklar istasyonuna ilerleyip, topa tuttu. Müfrezemiz perişan olup, İslam köyüne ricat edildi. Reşit Bey Çam köyüne geldi. 172Y Karakuyu'ya yetişemedi. İstihkâm taburu Tabaklar'da idi. Üç tayyaremiz kurtuldu, biri Uşak'da yakıldı. Sarayköy'den top baskını yaparak, düşman geri çekilip tahkimata başladı. Eskişehir'de tecemmüe ve harpten ictinaba karar verdik. 36 kişilik Bolşevik Sefareti Hasankale'ye erişti. Bursa'dan Balıkesir cihetine Yunan sevkiyatı vardır. Menderes köprülerine yanaşan düşman keşif kolları, tard edildi. Demirci Efe Ortakçı cenubunda düşman ordugâhına ateş baskını yaptı. Antep'in cenûb-ı şarkında Sarımsaktepe'yi zabt ettik.

30 Ağustos 1336 [30 Ağustos 1920] (Pazartesi) 29/30 Ağustos, nısfülleyle hareketle kablelzeval Ankara'ya muvasalat. Güneş. 70Y Karaköy'den Seyidgazi'ye sevk olunuyor. Ethem Bey kuvvetleri, Yeniköy ve Sandere'de ileri kıtaat terk ile, Hamidiye Hanı şarkında ve Gördes'de içtima etti. 23. Kumandanı İzzettin Bey istihkam ve depo taburlarıyla Dumlupınar'a geldi. Afyonkarahisar taburu da geldi. 67, 69, 172Y Ertuğrul taburu ve Eşref Bey süvarileri de geldi ve Kütahya ve Eskişehir'den 365 nefer gönderildi. Düşmanın hareketi yoktur. 300 süvari Kızılca Söğüt ve civanndadır. Eskişehir'e gelen düşman tayyaresi, Teâli-i İslâm beyannamesi attı. Yenişehir ve İnegöl cephesinde tarafımızdan keşif faaliyatı yapıldı, düşman zayıata uğradı.

31 Ağustos 1336 [31 Ağustos 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Heyet-i Vekile'de müzakere, bulunduk. Sapanca'da ileri hattımıza yanaşan 60 düşman tard edildi. İnegöl'e sokulan bir düşman süvari bölüğü tard edildi. Simav ve Uşak'tan ilerleyen düşmanla Hamidiye Hanı civannda, akşama kadar muharebe devam etti. Millî Alay Kütahya'ya, Kuvve-i Seyyare kısm-ı küllisi Efendi köprüsüne, 350 nefer, bir top, iki mitralyöz (Gördes)'e sevk ve ikame olundu. Dumlupınar hattında 2400 nefer, 9 mitralyöz, 11 top tecemmü etti.

1 Eylül 1336 [1 Eylül 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. İbrahim Bey (500) Hendek'ten hareket etti. 159Y Geyve'den Eskişehir'e, 143Y --- köyüne, 2Y Geyve'ye hareket. Ertuğrul Grubu ihtiyatlan Söğüt-İnönü hattına vasıl oldu. 24. Fırka dümdarları Arifiye, Uzunkum, Feyziye hattında, bir tabur Kancılar, Gediktepe'de, kısm-ı küllisi Doğançay ve Yörük (2Y)'dedir. Adana'da tek mil kuvvetle ve üç batarya ile Kumtepler'e taarruz eden düşman, sekiz saat muharebeden sonra mecbûr-ı ricat oldu. Racu Köprüsü cenubundaki Fransız karakolunu zabt ve 19 esir aldık. Antep şarkına taarruz eden düşman, kıtaatımızı mecbûr-ı ricat ederek, Nizip istikametinde takip ve Antep Muhafızı Özdemiroğlu Ali Şefik Bey'e daha müsaid şerait teklif etti. Osmaniye'den Dört Yol'a giden Ermeni müfrezesine 20 maktul verdirildi. Haçin'de huruc eden Ermeniler tard ve 14 maktul verdi.

2 Eylül 1336 [2 Eylül 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Meclis içtima etti. 58Y ve kıtaat-ı sâire Bolu'da ve Düzce yolunda 132/1 Ahad dağında, Kuvâ-yı Milliye kısm-ı küllisi Darende, Durca, Üsküp, Akçaşehir taht-ı işgalde. 190Y Rıza-

ya köyde 127, 179Y Akpınar'da, 174Y Çukurhisar'da, 126Y ---lıyalı'da, 159Y Eskişehir'de, 70Y Seyidgazi'de, ileri kıtaat Yenişehir, İnegöl hattındadır.

1/2 Eylül, Gördes'in on kilometre cenubuna ilerleyen düşmana baskın yapılarak tevkif edildi.

2 Eylül, düşmanın taarruzu tard ve tevkif olundu. Düşman Hamidiye Hanı civarında üçbin kadardır. Düşman Uşak şarkında Kızılhisar, Karlık, Kavaklar'da (kısm-ı külli) bulunuyor ve bu hattı tahkim ediyor. Düşman tayyareleri üç günden beri Ahad, ---s, Sivaslı istikametlerini keşfediyor. Saray köyüne düşman topçu ve mitralyöz ateşi yaptı. Bakü'de Şark Milletleri Kongresi küşat edildi. 1400 aza toplandı.

3 Eylül 1336 [3 Eylül 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. Fransızlar Nizip'i işgal etti. Servtepe üzerine yürüyen düşman, 200 telefata Bağçecik'e tard edildi. Sabanca ve Arifiye su depolan, Çatalköprü ve ---klar köprüsü tahrip edildi. Abaza Beyler'i müreffehen köylerine gönderildi. Karasu Abazaları, o civardaki Rum eşkiyasını imhaya başladı. Bursa'da, Yunan'ın (3, 5, 6, 9, 27 ve Mürettep Piyade ve 27. Süvari Alayı) var. Ertuğrul Grubu kâmilten Eskişehir civarında Konaklar'a girdi. Sarayköy şimalinde Ahmetli'de keşif kolu müsademesi oldu. Düşman Buldan'dan Çal üzerine hareketle güneye girdi. Görlek Dörtdeğirmen cihetine ilerleyen düşman keşif kolları, tard ve tevkif olundu. Mühim bir süvari kuvveti de Dere köyünden Amed'e yürüdü. Hamidiye Hanı'nda düşmanın iki piyade ve bir süvari alayı vardır.

4 Eylül 1336 [4 Eylül 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Halk zümresi teşekkül, Nâzım Bey Dahiliye Vekâletine intihap olundu. 143Y İnönü ve Kütahya'ya gelen Uşak hücum taburu, Bozöyük'e muvasalat etti. 24. Fırka Kumandanı Geyve'den Bozöyük'e muvasalatla, Ertuğrul cephesi setr kıtaatı kumandasını aldı. Düşman Erdoğan, Er---lar, Daimler, Hasköy, Dereköy, Değirmenköy, Yunuslar üzerinden (Gördes)'e taarruz etmekle, Kuvve-i Seyyare zevale doğru Efendi köprüsü şark sırtlarına çekildi. Kâzım Bey, 189Y (921 tüfek), bir süvari bölüğü, bir sahra bataryasıyla Eskişehir'den Kütahya'ya tahrik olundu. Dumlupınar sağından Bahadır, --- ilerleyen keşif bölüğü Baltalı'da düşmana tesadüf ile (Kallas) köye kadar takip olunmuştur. Ethem Bey, Ankara'ya geldi. Meydan Ekber'e ilerleyen bin kişilik düşmana, elli maktul verdirilerek tard olundu.

5 Eylül 1336 [5 Eylül 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Heyet istifaya karar verdi. Düşmanın Bağçecik cephesine taarruzu ağır zayıyla, tard olundu. Havran'da kıyam, Fransızlar perişan ve Şam tahliye olundu. Kerbela ve Divaniye'de dahi İngilizler vahim mağlubiyete uğradığı istihbar kılındı. Adapazarı'na giren müfrezemiz, Ferid Paşa kuvvetlerine 10 maktul verdirerek tard etti. Adapazarlılardan 120 kişi bize iltihak etti. Kuvve-i Seyyare Çavdarhisar'ın 6 kilometre şark sırtlarını işgal etti. Efendi köprüsü'nde keşif kolumuz vardır. Banaz ve İslamköy arasındaki düşman kuvvetleri, keşif süvari bölüğümüz tarafından tard edildi.

4/5 Eylül, Haçin'de 300 Ermeni cenub cephesine baskın ve zabt etti. Ertesi gün istirdat olundu.

6 Eylül 1336 [6 Eylül 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Nâzım Bey istifa etti. Dahiliye Vekâleti'ne Refet Bey intihap olundu. Kütahya Milli Alayı, Eskişehir'den geldi. 189Y Susuzkaya mevazisini işgal, Kuvve-i Seyyare Dereköy ve Pınarbaşı'nda istirahatata geçti. Kazıme ve Racu'dan gelen düşman, Tahtaköprü'deki kuvvetimizi top ateşle İslahiye'ye ricate icbar etti. Toprakkale'ye düşman gece trenle erzak getirdi. O cihetten taarruz eden düşman, Toprakkale'ye ricate icbar edildi.

7 Eylül 1336 [7 Eylül 1920] (Salı) Ankara. Güneş. İngiliz torpidosu Samsun sevhilinde kayıklarda silah aradı. Hüseyin Bey Müfrezesi Viranşehir'in bir saat cenubunda medit muharebede, usata 20 maktul ve o kadar da mecruh verdirdi. 23. Fırka kutaatı berâ-yı tanzîm Eskişehir'e tahrik edildi. İstanbul'da istihzârât-ı harbiye vardır. İngiliz donanması kâmilten hareket etmiştir. Yozgat'a gelen Akdağ Madeni Gönüllü Alayı'ndan Aynacıoğulları ve saire isyanla geri döndüler. Zile civarında isyan var. Dün Nizip'ten avdet eden düşman, Antep'e girip beşinci defa Nizip'in tesliminden bahisle, teslim teklifinde bulundu. Gördes Kuvâ-yı Milliyesi'yle Amed'deki kuvvetlerimiz takviye olundu. Dün Sarayköy şimalinde Ahmetli'den Çayar'a ilerleyen düşman kuvveti geri çekildi. (7 Eylül, İran'ın Çingane aşiretinden 50 kişi Beyazıt'ın Gediran kapıkarakoluna taarruz ettiyse de tard edildi.)

8 Eylül 1336 [8 Eylül 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş.

7/8 Eylül, Çal'dan güneye giden Demirci Mehmet Efe kuvveti ateş baskını yaparak, oradaki Yunan taburu Alaşehir'e firar etti. S--- Müsellem'den ilerleyen bir alay düşman (bir süvari bölüğümüze rast), postamızı tard ile, Koyunhisar'ı iş-

gal etti. 32Y berâ-yı ikmâl Sanköy'e sevk olundu. Düşman, Efendi köprüsü garbındaki Yunuslar, Derbend, Günay garbında tahkimat yapıyor. Düşman torpidosu Rize'de kayıklarda silah aradı. Tarsus'un garbındaki mevzilerimize ilerleyen düşman tard olundu. Kahyaoğlu'ndan Küçükdikili'ye taarruz eden düşman bölüğü, zâyiatla tard edildi. Bir düşman tayyaresi Adana'nın Karahanlı civarında, ateşimizle düşürölüp igtinam edildi. Elcezire'de Kuvve-i Tedibiye Viranşehir'e dahil oldu. Sırpılar Kostran'a taarruz ve Arnavut köylerini ihrak ediyorlar.

9 Eylül 1336 [9 Eylül 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Nahcıvan'ın Zirkeş karyesinde milislere ve Kızıl Ordu'ya taarruz eden Ermeniler, münhezimen firar ettiler. Urfa Müfrezesi Viranşehir'e dahil oldu. Uşak hücum taburu firara başladı-ğından, silahlan alınarak Ankara'ya (Kastamonu)'ya sevk olundu. İznik Gölü cenubundan bir düşman kuvveti, Meşkere'ye geldi ve Göl'ün şimalinden de diğer bir düşman kuvveti ilerledi. 250 düşman Gemlik'ten Yalova'ya girdi. Bursa'dan tarafımıza yolcular men olundu. 24. Fırka karargâh ve kıtaatı 143Y ve 2 Çukurhisar'dan Bozhöyük'e sürüldü.

8/9 Eylül, Antep'ten İkizkapı cihetine huruc eden düşman, tarafımızdan taarruzla kısmen içeriye sokuldu. Diğer kısmı 9 Eylül, Akçakoyunlu istikametine yürüdü. Ermeniler Iğdır ve Kağızman ve Oltu mıntıkalannda, küçük kuvvetlerle taarruzî hareketleri def ve tard edildi. Erbaa cenûb-ı garbında Heris dağı ahalisi (Gürcü, Rum, Çerkes) Çarşamba'dan gelen Hasan Çavuş ve Nazımoğlu çetesiyle beraber Tokat Erbaa yolculannı soyup, 4 kişi katlettiler.

10 Eylül 1336 [10 Eylül 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. Kütahya Milli Alayı (27Y) Eskişehir'den Akova köyünün üzerinden Bolu'ya tahrir olundu. Kısmen Ermenilerden mürekkep intikam alayının mürûrunda ahalinin sokağa çıkmaması, Simav ve Gördes'de ilan edildi. Mısır'ın istiklali İngilizler tarafından tasdik olundu. Hindistan'da kanlı bir isyan zuhur etmiştir. Zile'nin Höyük karyesi civarında eşkiya ile müsademe eden 160 kişilik süvari kuvvetimiz perişan oldu. Karamürsel'in Denizçalı karyesinde katliam yapan yapan Ermeni ve Rum çeteleri gönderdiğimiz müfreze ile şiddetli müsademe neticesinde tenkil edilerek karye ahalisi kurtarıldı. Bir Kızıl süvari alayı Ordubad'ın 30 kilometre şimalinde Ermeni çetelerini mağlup etti.

10/11 Eylül, Demirci Mehmet Efe kuvvetleri Gobik cenubunda Geyran köyündeki düşmana baskın yapıp 300 düşmana 15 maktul ve birçok mecruh verdi-

rerek dağıtmıştır. 10/11 Eylül, Mis--- cihetinde Tabak Çiftliği baskınla zabt ettik. Tarsus şimalinde Dikili'ye taarruz eden 50 düşman, tard edildi.

11 Eylül 1336 [11 Eylül 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Hastayım. Yunan ve Rum çeteleriyle Meşkere'de vuku bulan müsademedede düşman birçok zayıyla S--- Müsellem cihetine tard ve Meşkere ihrak olundu. Antep'ten, İbrahimli, Sam cihetine taarruz eden düşmana 10 maktul ve 70 mecruh verdirilerek, tard olundu. Düşman ağır toplarla Antep'i bombardman ediyor, 50 şehidimiz vardır. Bir düşman zırhlısı Mersin civar karyelerini bombardmanla, 15 hane yaktı. Akçakoyunlu'dan gelecek düşmanı karşılamak üzere Nafak boğazını tutan 500 düşmana taarruz edildiyse de, boğazdan tard edilemedi. Dersimliler kendilerine güya verilmiş olan beyliğin tatbiki için Sünni köylere tecavüz etmek istiyorlar.

11/12 Eylül, Demirci Efe kuvvetleri Ahmetli'deki düşmana baskın yaparak, onları telefata Buldan istikametine tard etmiştir.

12 Eylül 1336 [12 Eylül 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Hastayım, dizanteri. Bursa'da Yunan kıtaatının isyanla kısmen mevkufları istihbar edildi. Düşman Uşak köylerinden araba cem ile Gördes'e cephaneye sevk ediyor. Bolu'ya giden Kütahya Milli Alayı Kumandanı İsmail Hakkı Bey adamlarıyla müsademe ederek, Binbaşı Osman Nuri Bey ve 7 nefer şehit olur ve İsmail Hakkı Bey mecruh olur (Söğüt'e gelmiştir). Zile'nin 70 kilometre cenûb-ı garbında, Hacı köyündeki Aynacıoğulları Zile'den gönderilen bir buçuk tabur tarafından perişan edilerek Köhne istikametine firar ettiler (8 şehit, 2 zabıt ve 16 nefer mecruhumuz) var. Cephaneye kalmadığından müfreze takip edemedi. ---ı zabt eden Ermenilere 12/13 Eylül, mukabil taarruzla 200 mütecaviz maktul ve 20 esir bıraktınlar, düşman Mervanik cihetine firar etti 8 top, 2 mitralyöz igtinam olundu. Rize ve Trabzon ve Samsun cihetlerinde, İngiliz muhripleri denizde taharri yapıyorlar. Revandez, Erbil, Süleymaniye, Kerkük, Salahiye, Altınköprü, Ş-k-la'da, Banas köyü, Sincan, Şeyh Mazhar'a ve Ali Paşa taraflarından istirdat ve bini mütecaviz esliha ve cephaneye ve otomobil igtinam olundu.

13 Eylül 1336 [13 Eylül 1920] (Pazartesi) Ankara. Puslu. Hastayım. Beyazıt'ın şimalindeki kıtaatımıza taarruz eden düşman (500 Ermeni) tard edildi. Ermeniler Kulp garbındaki Uğruca'yı ve Kulp'un 10 kilometre cenubundaki Pursah'ı

bir kamasız topla beraber milislerden zabt ettiler. Yenişehir garbında Çerkes köyüne ilerleyen düşman bölüğü süngü hücumuyla zâyîât-ı külliye ile tard, Çerkesköy, Kayaçınar, Menteşe zabt olundu. Akçakoyunlu'dan gelerek Nafak boğazından geçen Fransızlara taarruz edildiyse de, Antep'e girmeye muvaffak oldular. İkisi zabıt olarak, bir hayli maktul ile bir kamyon terk ettiler. Adana sağ cenahında düşman Derviş Ağa Çiftliği'ni işgal ettiyse de 13/14 Eylül, baskınla istirdat ettik. Milli rüesası, çölde Bakara aşiretine iltica ettiler.

14 Eylül 1336 [14 Eylül 1920] (Salı) Ankara. Biraz yağmur ve serin. Badezzeval bir ay tebdîl-i havâ, Dikmen bağlanına naklettim. Bugün akşama kadar Beyşehir garbında dünkü muharebe devam etti. İki tabur düşman, geceye kadar top attı. Ermeniler İznik Gölü şimalinde, Orhangazi, Keramet, Bakırlı, Öreki köylerinden 15 İslâmî şehit ettiler. Şeyh Şerafettin damadı dahi şüheda meyanındadır. Şakiler Adapazarı ve Sapanca'yı işgal etti. Amed cenubundaki Hisarcık'ı düşman aldı.

14/15 Eylül, Kütahya Alayı'ndan 232 nefer ve 5 mitralyöz Göynük'e geldi. Kaplan Naci Bey 145 ile Kütahya firarilerini derdest için Tavşanlı'ya gitti. 14/15 Eylül, Karahisar'ın Sivaslı'nın şimalindeki Hacılar köyüne 100 düşman gelip avdet etti.

15 Eylül 1336 [15 Eylül 1920] (Çarşamba) Ankara'nın Dikmen Bağlan. Güneş. Düşman Simav civarında silah topluyor. Akçakoyunlu'ya giren 1500 piyade, 4 topu himaye için Nafak şimalini işgal eden 300 düşmana taarruz ettikse de muvaffak olamadık. Antep'i düşman bombardman ediyor. Sarayköy şark şimalinde Tepe köyünü düşman işgal ettiyse de, 15/16 Eylül baskınıyla düşman zayıat vererek tard ve def edildi.

16 Eylül 1336 [16 Eylül 1920] (Perşembe) Dikmen Bağı. Güneş. İbrahim Bey Keskin'e vardı. Askeri firarileri Kırşehir'i tehdit ediyor. Yenişehir garbında Dere köyünde bir düşman süvari bölüğü keşif kollanmış tarafından tard edildi. Tevfik (Ethem'in kardeşi), Kütahya civarında Milli Alay firarilerinden 75'ini hayyen ve 15'ini meyyiten derdest etti. Tabaklar'a kadar giden keşif kolumuz, düşmanın Uşak'ta toplu bulunduğunu ihbar etti. İzmit Mutasarrıfı İbrahim Adapazarı'na gelerek ahaliden 70 bin Lira istedi. Yunanlılar İbo'yu idam etti. İçel'de Kız-

kalesi'ne dört düşman zırhlısının asker ihraç teşebbüsü, postalarımızın ateşi ile men edildi. Adana'dan gelen düşman kuvveti Sadık Efendi Çiftliği'ni işgal etti.

17 Eylül 1336 [17 Eylül 1920] (Cuma) Dikmen. Kapalı. Bir alay piyade, iki bölük süvari, 7 top, 3 tayyare ile düşman Dereköy'den Yıldırım-Örencik hattına taarruzla kablezzeval bu hattı zabt ile, orada kaldı. Bir hayli zayıat veren kutaatımız Derbend ve Yenışehri tutmaktadır. 132/20 kadrosu Mudurnu'ya geldi. İbrahim Bey Keskin'den Yozgat'a hareket etti. Osmaniye'nin Dört Yol Ermenileri, Ocaklı'daki müfrezemize taarruz ettilerse de 30 zayıatla tard olundular. İznik Gölü şimalinde Çakırlı ve Keramet köylerini Yunanlılar işgal etti. 500 Kuvve-i İnzi-batiye Karamürsel şarkında Değirmendere'dedir. Çerkes Bekir ve bir fırka kumandanı var. Baskınla düşmana zayıat verdirerek, Sadık Efendi Çiftliği'ni istirdat ettik. Kulp'tan Molla Ömer'e taarruz eden Ermeni bölüğü, milisler tarafından püs-kürtüldü.

18 Eylül 1336 [18 Eylül 1920] (Cumartesi) Dikmen Bağları. Güneş. Garp cephesindeki tehcir ve taktîlin meni zımnında Mustafa Kemal Paşa Eskişehir'e gitti. Karadeniz sahilinde İngiliz torpidolannın harekâtı ziyadedir. Düşmanın Gördes'e vaki tecemmüatı tahakkuk ediyor. Bugün düşmanın taarruz edeceğine dair rivayetin aslı çıkmadı. Amasya'dan ve Erbaa'dan Heris dağına müfrezeler sevk olundu. Soma ve Ladik'teki Rumlara Metropolit Çerkeslerle ittihat hareketi tavsiye ve emr etmiştir. Milli taraftan Şeyh Eyüb ve avenesi telefât-ı külliye verdirilerek perişan edilmiş ve tedibata nihayet verilmiştir. Recep Kaptan İncirli cenubunda Karapınar'da Abaza Edib ve avenesini kahr ve tenkil eylemiştir. Edip maktul düşmüştür. *Yeni Dünya* Bolşevik gazetesi çıkaran ve aleyhimizde beyannameler neşreden Şerif Manatof Eskişehir'de tevkif olundu. Tuapse'den Rize'ye Bolşeviklerin verdiği dört bin silah naklolunuyor.

19 Eylül 1336 [19 Eylül 1920] (Pazar) Dikmen. Güneş. Yozgat'a varan İbrahim Bey kuvveti yann Köhne şimâl-i şarkında Deveci Dağları'na tahassun eden usat üzerine yürüyecektir. Toprakkale şimalindeki düşman ileri karakolları baskınla dört maktul bırakarak tard edildi. Osmaniye'den Mamure'ye ilerlemek isteyen düşman def edildi. ---'in 17 kilometre cenûb-ı garbında Alikoçan'a taarruz eden Ermeniler, milisler tarafından tard olundu. Düşmanın Gördes'te iki fırkası ve

Uşak'da ayrıca 4 piyade ve bir süvari alayı vardır. Gördes'teki kuvveti kısmen Uşaktakilerle tebdil ediyor. Gobik'ten ayrıca bir piyade alayı da Sarayköy istikametinde hareket etmiştir.

19/20 Eylül, Tarsus'ta düşman Bağlarbaşı'nda yaptığı baskın mukabil taarruzla tard edildi. Erzurum'da Celalettin Arif Bey, Kaymakam Halit ve mebus Hüseyin Avni Beyler, Miralay Kâzım Bey'in aleyhinde bulundular.

20 Eylül 1336 [20 Eylül 1920] (Pazartesi) Dikmen. Güneş. Yenişehir garbındaki düşman Kabaçınar-Koyunhisar hattına çekildi. İki tabur düşman Günay ve civarındaki Dereköy köprüsü kurbuna gelmiştir (Gobik'ten gelen). İngilizler Ermaşe ve İzmit'teki kuvvetlerini kâmilan vapurla ırkâp ederek oralarda Yunanlıları terk eylemişlerdir. Kaplan Naci Bey (120) Amed'e vasil oldu. Eskişehir'de 159Y, 11. Fırka emrine verildi. Sivaslı nahiyesinde bazı karye firarileri, adamlarımızı Yunanlılara teslim edeceklerinden berâ-yı tedîb Ahad köyündeki müfrezemiz Kara--- Çiftliğe gönderilecektir. Düşman Nafak boğazı şimaline taarruzla, Akçakoyunlu'dan gelen 400 neferi ---'a ithale muvaffak oldu. Fransa Reis-i Cumhuriyet Deşanel [Deschanel] delirmiştir. İtalya'da şiddetli zelzele ve İrlanda'da şiddetli ihtilal devam ediyor.

21 Eylül 1336 [21 Eylül 1920] (Salı) Dikmen. Güneş Antep'te Kürt Dağı Müfrezesi İçmesu köprüsünü tahrip ve Kurtkulak istasyonunu zapt etmişse de, Kâzime'den düşmanın imdadı gelmekle çekildi (10) şehidimiz vardır. Düşman süvari bölüğü Sivaslı şimalindeki Hacılar köyüne gelmiş ve etrafa keşif kolları sürmüştür. Yusuf Kemal, Moskova'dan geliyor, Bolşeviklerle ittifak için Van, Bitlis, Muş'un bilâşart Ermenistan'a verilmesini şart koşuyorlarmış. Hürriyet ve İtilaf, İngiliz himayesine girmek istiyor, Ali Kemal İngiltere'ye gidiyor. Aydın Reis Novorosisk'e erişti. Yolda bir Yunan motorunu zapt ile Tuapse'de Osman Bey'e teslim etti.

22 Eylül 1336 [22 Eylül 1920] (Çarşamba) Dikmen. Kapalı, rüzgâr. Dün Orhangazi (Pazarköy) ve Karamürsel arasındaki Kızderbend'e gelen yüz Yunan taarruz neferi, Karamürsel'den kuvvet geldiği haber alınca çekilmiştir (bugün). Üç tayyare Karaisalı'ya on bomba attı (2 şehit + 17 mecruh). Tekrar Fransız tayyareleri Rize, Trabzon, Giresun'a Bolşevikler aleyhine beyannameler attı.

22/23 Eylül, Antep'te Kolej'in cenub ve şarkındaki düşman postaları baskınla tard edildi. 22/23 Eylül, yüz Ermeni Haçın'den hurucla, üç saat şimalinde Rumluk, Güzelim köylerini bastı ahaliyi katliâm etti.

23 Eylül 1336 [23 Eylül 1920] (Perşembe) Dikmen. Güneş. 23. Fırka Ağaçköy, Dumlupınar, Ahad köyünden Samur, Banaz ve İslamköy, Boyalık Çiftliği hattına ilerledi. 300 Yunanlı, 4 mitralyöz, 1 topla Kızderbend tekrar işgal etti.

23/24 Eylül, Pehlivan Ağa keşif kolu Yunuslar köyüne girip, düşmana güzel baskın yaptı. Ermeniler Mürden'in cenub-ı şarkında Toptaş ve Gülpınar karyeleri ahali-i İslamiyesini kâmilten katlettiler.

24 Eylül 1336 [24 Eylül 1920] (Cuma) Dikmen. Güneş. 61. ve 11. Fırkalar karagâhıyla Eskişehir'den hareket etti. Konya ve Karahisar'ın galeyânını bozmak için, Fahri Bey orada ibka edilerek Muhittin Paşa, Kastamonu Havalisi Kumandanlığı'na tayin ve izâm kılındı. Karadağlılar İşkodra'yı zapt etti. Galiçya in-hizamı sebebiyle Bolşevikler Lehlilere yeni şerâit-i sulhiye teklif ettiler. Yunanlılar Kızderbendi'yle Kiremit köyünden müfrezemiz tarafından def edildi. Saray köyünde nehri geçmek isteyen düşman keşif kolu dağıldı. Fransızlar Beylan köylerini yakıyor. Hassa'ya çekilen müfrezemiz tekrar Beylan'a ilerledi. Düşman Antep şarkında Cenudtepe'yi zapt ile Nafak boğazından arabalarını 300, sevk etti ve köyleri yaktı. Cenud'u tekrar işgal ettik, fakat Ballıkaya ve Çağdın'a yanan düşman ateşimizle durduruldu. 800 Ermeni Bayırdiz, Çırçır Dağı'na taarruz ve 50 maktul + 100 mecruh vererek tard olundu. 2 mitralyöz aldık, 5 şehit + 14 mecruh vardır. Demirci Mehmet Efe Çal'dan Gobik nahiyesinin Tepe köyündeki düşman ordugâhına baskın yaparak ziyat verdirdi.

24/25 Eylül, Arif Kaptan keşif kolu düşman keşif kolunu Kazık köyü garp sırtlarına attı (Gedis şimal-i şarkında).

25 Eylül 1336 [25 Eylül 1920] (Cumartesi) Dikmen. Güneş. Miran Reis-i Cumhur oldu. Sabri Bey düşmanı Yapaklar ileri mevzisinde taarruzla püskürttü. Düşmanın Uşak şarkında ve Payaklar'ın 3 kilometre garbindaki mevzi-i asliye çekildi. Düşmanın bir alay süvari ve bir tabur piyade ile İnegöl şimalindeki bölüğü-müze (Adayeni)'de yaptığı taarruz takviye kıtaatının mukabil taarruzuyla püskürtüldü. Adana cephesinin sağ cenahındaki Şam Bayadı, Kürt Halil Çiftliği'nden

düşmanın yaptığı taarruzda üç bataryanın ateşiyle sağ cenahımız Karahanlı'ya çekildi, sair mevazi mukabil taarruzuyla istirdat edildi. Dün elli Abaza asisi Sakarya şarkında Sinanoğlu'ndaki Recep Reis'e taarruz etti. Tepetarla müsademesinde 7 maktul, 8 mecruh bırakarak firar ettiler.

26 Eylül 1336 [26 Eylül 1920] (Pazar) Dikmen. Güneş. Ertuğrul Grubu (11. - 61. Fırkalar) Uluköy-Akçamescid hattına erişti. Dün Antep'in garbında küçük bir müfrezemiz (Şemun) 'da Ermeni Fransız kuvvetlerine taarruzla zayıat verdirdiler. Mersin'den dört yüz Ermeni ailesinin Dersaadet'e hicret ettikleri Antalya'da görüldü. Haçin'de mukabil taarruzla Ermeniler aldıkları erzakı terkle firar ettiler.

26/27 Eylül, Isparta Demir Alayı'ndan bir müfreze, Ahmetli'deki bir tabur düşmana taarruzla zayıat verdirdi ve bir mitralyöz efradını mahvetti. Düşman bir topunu nehrin garbına geçirmeğe mecbur oldu. Geyve'ye taarruz için Yunanlılar Derince'den beş altı bin kişi topluyorlar. Celalettin Arif Bey'in celbi üzerine Erzurum'dan Büyük Millet Meclisi riyasetine açık tecavüzkâr telgraf.

27 Eylül 1336 [27 Eylül 1920] (Pazartesi) Dikmen. Güneş. Nâzım ve Hasan Çavuş Vezirköprü civarında Tavşan dağında Çerkes ve Rumlardan hareket-i isyâniye tertib ediyorlar. Üzerlerine kuvvet gönderildi. Bir keşif kolumuz Doğançay'dan hareketle Çaybaşı'ndaki Abazaları perişan ederek Adapazar istikametine firar ettirmiş ve diğer bir keşif kolumuz Arifiye istasyonunda Ermeni ve Rum ve Gürcülere 30 telefât verdirmiştir. Düşmana Eskişehir garbında Kırcaali, Kumköy, Çardak köylerindeki keşif kollarımıza 26/27 Eylül gece ve 27 Eylül gündüz yaptığı topçu ateşinden bir zayıat olmadı. 26/ 27 Eylül ve 27 Eylül, Seyhan ve Kurttepe gruplarıyla Adana'da düşmanın sağna yapılan mukabil taarruz ve üç günlük muharebe neticesinde düşman Adana bağlanma, eski yerlerine püskürtülmüş, Karahanlı istirdat edilmiştir. Sincan şarkındaki kıtaatımız Madama Çiftliği civarında düşmanı tard ettik.

28 Eylül 1336 [28 Eylül 1920] (Salı) Dikmen. Güneş. Düşmanın Gördes'ten bir fırkasını geri çektiği istihbar edildi. Topçu ve piyade bir düşman kuvvetinin Yapaklar köyüne ilerlemesi üzerine askerimiz Karaboyalık Çiftliği garbına çekildi. Ortakca'dan Sarayköy şimâl-i garbında Karataş'a bir düşman taburu geldi. Şarkta Ermenilere taarruza başlayan askerimizin kısm-ı küllisi Surpharc dağı (Kızılkili-

se'nin 8 kilometre şimalinde) Sankamış garbı, --- dağı, ---, Taşköy hattına ulaşan 7 top, 2 mitralyöz igtinam ettik. Düşman 200'den fazla maktul bıraktı. Bir Yunan taburu topçu ve süvariyle Ahmetli'den Tepeköy istikametine yürüdü ve yine Ahmetli'ye döndü. Bir tabur 2 mitralyöz bir topla Yunanlılar Sabanca'ya gelerek, 15 günlük afv-ı şahane ilan ve 20 gün sonra taarruz edeceklerini beyan ve Çuha fabrikasına avdet etmişlerdir. Çuha fabrikasında üç tabur Yunan vardır. Bir tabur, bir batarya, iki süvari bölüğü. Rum --- sırtlarını iki saat muharebe ile zabt etti ve diğer bir tabur, bir batarya, bir süvari bölüğü Nafak boğazına takarrüp ederek (Kilitcik, Çağdın) hattındaki topçumuzun ateşiyle kafilé dağılmış ise de cenuptan ve Rumevlik'ten takviye olunarak, kıtaatımız şimâl-i şarka çekilmeğe mecbur olmuş ve cenuptan gelen kuvvetler Antep civarındaki ordugâhlarına girebilmiştir.

29 Eylül 1336 [29 Eylül 1920] (Çarşamba) Dikmen Bağlan. Güneş. İznik Gölü şimalindeki (Boyalıca) müfrezemize taarruz eden düşman, mukabil taarruz ile Kiremit Gölü istikametine def edildi (2 şehit + 3 mecruh) var. Düşman Yenişehir garbında keşif kollanmıza bilatesir top atıyor. Hacılar, Küfeyli, Kırkadın'a ilerleyen bir alay piyade, bir batarya, bir bölük süvari Karaboyalık Çiftliği'ne taarruzla, üç saat muharebe ile orasını işgal etti. İstihkâm taburumuz altı kilometre şarkta Kilik köyüne çekildi (4 şehit + 11 mecruh) var. Düşmanın müfreze kumandasıyla beraber yüzden fazla telefâtı vardır. Tarsus'tan Adana'ya gelen trenin lokomotifini tahrip ve düşmana 20 maktul verdirildi. Şarkta kısm-ı küllî Karakurt, Mescitli, Sarıkamış, Çatak, Acıkale hattına ulaştı. Bir Fransız torpidosu Trabzon'a gelerek Turan vapurunu aradı. Bir Fransız zırhlısı Mersin'de Çavuşlu karyesini bombardımanla, birkaç hane tahrip etti.

30 Eylül 1336 [30 Eylül 1920] (Perşembe) Dikmen. Güneş. Novo Selim ve Merdenik tarafımızdan işgal olundu ve düşman Benli Ahmet'e çekildi. Ardahan'a gidenleri Gürcüler kabul etmedi. Merdenik 25 kilometre şarkında Karatavuk karye ahalisi, Ermeni taarruzuna muvaffakiyetle mukavemet etti. 176Y Dumlupınar'dan Ahad köyüne gönderildi. Beyşehir garbında --- ve Karaağaç civarında keşif kolumuza taarruz eden 60 süvari def edildi. Denizli cephesinde toplu düşman kıtaatı topçu ateşimizle dağıldı.

29/30 Eylül, Toprakkale şimâl-i garbındaki Hacı Hasan Çiftliği'ndeki müfrezemize 200 piyade, 4 mitralyözle taarruz eden düşman zayıflatla püskürtüldü. Yu-

nan'ın Ermiş'e'de bir alayı ve Ermiş Derince Çuha fabrikasında ceman bir fırkası vardır. 24 Eylül, --- ve Tel ---'den İngilizlerin cem ile Cizre civarına sevk ettiği 400 süvari perişan edilerek düşman mevziine Osmanlı bayrağı dikilmiştir.

1 Teşrinievvel 1336 [1 Ekim 1920] (Cuma) Dikmen. Güneş. Ankara'da at yarışları oldu. Dumlupınar'dan Derbend cephesine giden keşif kolumuz, Kızılhisar'ın şarkından ateşe uğradı, 3 mecruh vardı. Düşman Karlık-Tabaklar hattını tekrar işgal etmekle, 23. Fırka'ya Dumlupınar'a ricat emri verildi. Kağızman'ı aldık. Belgeçmez Zalica hattındaki kıtaatımıza 1200 Ermeni taarruz ettiyse de, zayıyla tard olundu. Akşamüstü Belgeçmez şarkına bir tren gelerek, top ve mitralyöz ateşi yaptı ve bir miktar piyade indirdiyse de gördüğü mukavemet karşısında ricate mecbur oldu. Düşman hatlarımız ilerisinde 72 maktul bırakmıştır. Adana'nın solunda baskınla karakollarımızı ileri sürdük. Adana ve cenubunda ateşçi kolumuz bir düşman karakolunu mahvederek, dört beygir igtinam ve bir Rum jandarma esir etti. Ceyhan'dan gelen dört topçumuz tam isabetle harb etti. Antep'in şark ve şimâl-i şarkında yerleşmek isteyen düşmana yaptığımız taarruz yerli efradın dağılmasıyla netice muvaffakiyet olamadı. Kasabada şiddetli piyade ve bomba muharebesi oldu. Muhaccim Fransız taraftan Fırat garbında bulunup şarkına tecavüzkârlıkta bulunuyor. Hacim Paşa bizim taraf Fırat şarkında müdafaa ve muhafazada bulunuyor.

2 Teşrinievvel 1336 [2 Ekim 1920] (Cumartesi) Dikmen. Güneş. Bir tabur ve bir süvari bölüğü ve topçudan mürekkep Yunan kuvveti, Kirazlıyayla'ya taarruz ve akşama kadar müsademe ile müfrezemizi Mecidiye'ye tard ve Derbend'i işgal etti. Aynı zamanda Gökbayrak Taburu da, düçar-ı taarruz olarak İznik'i terkle Kaynarca'ya çekildi. 23. Fırka Dumlupınar'a ve mürettep fırka (Sabri Bey) Ahad köyüne çekildi. 131Y Samur'dan Ahad köyüne gitti. Samur'da bir süvari bölüğü kaldı. Düşman Karaboyalık Çiftliği'ni terkle, Uşak'a çekildi. Mersin'den (Yalınayak) köyüne ilerleyen 170 düşman püskürtüldü. Düşman topçusu Osmaniye'yi bombardıman etti, mukabele olundu. Düşman Nafak şimal sırtlarını işgal ile cenuba hareket eden bir müfrezesini himaye etti.

3 Teşrinievvel 1336 [3 Ekim 1920] (Pazar) Dikmen. Güneş. Iğın ve Akşehir ve Karaman'da asker firarileri toplanıp serkeşliğe başladı. Delibaş Mehmet 500

kişi ile Çumra'yı basıp, Nahiye Müdürü'nü aldı ve Konya'ya girerek kışla ve hükümette müsademeye girişti. 12. Kolordu 400 ve Ertuğrul Grubu'ndan 250 nefer Derviş Bey'le sevk olundu. Düşman Mecidiye ve Alaylı'yı akşama kadar bombardıman ederek, yirmişer kişilik iki keşif kolu sürdüyse de tard olundu. Kaynarca'da dahi müsademe oldu. Dumlupınar mıntıkasında Kızılca Söğütlüce Karabulak Çiftliği'ne giden keşif kollanımız, düşmanın Samanlı'da bir süvari müfrezesini terkle, Uşak'a çekildiğini gördüler. Yeniköy'den Karataş'a gelen bir düşman süvari takımı Sarayköy'den ateşle dağıldı. Düşman birkaç güne kadar Afyonkarahisar'a taarruz edeceğini işaa ediyor. Mersin'den gelen tren o civarda bulunan bombaların üzerinden geçerken asker dolu üç vagon berhava oldu. Tatarlı ve Osmaniye şimaline taarruz eden 430 düşman, 20 maktul bırakarak tard edildi.

4 Teşrinievvel 1336 [4 Ekim 1920] (Pazartesi) Dikmen. Güneş. Asker fırarilerini takip ve mütekâsilleri tecziye için, Büyük Millet Meclisi kararıyla evvela Ankara'da İstiklal Mahkemeleri teşekkül ediyor. Bolşevik Sefareti birinci kademesi Ankara'ya geldi. Yunan intihabatı vesilesiyle, İzmir Yunan askerlerinde ihtilal vardır. Seyyar jandarma Konya'ya sevk olunuyor. Düşmanın Antep şimalinden ihataya uğraşması ve şiddetli topçu ateşiyle siperleri tahrip etmesine rağmen, 3/4 Ekim, düşman taarruzları kâmilten tard edilmiştir. Bugün Derbend ve Yarcık'tan Yenişehir hattına taarruz eden düşman, ağır zayıatla püskürtüldü. Ermeniler Çıldır'da topladıkları 150 İslam'ı katlettiler. Sarayköy'den hareket eden Kuvve-i Tedbiye Meydan istasyonu cenubunda usatı bozdu, 20 maktul, 30 esir aldı. Derviş Bey Ilgın'da trenden inerek, müfrezesiyle Çegül karyeleri ve Kızılca isyan mıntıkasına yürüyor. Vali Hüseyin Bey, Alaattintepe ve hükümette muvaffakiyetle müdafaa ediyor. Bugün Alaattintepe de düştü. Simav Grubu (İncirli'ye) taarruzla düşman tard ve orasını zabt etti.

5 Teşrinievvel 1336 [5 Ekim 1920] (Salı) Dikmen. Yağmur. Demirci Mehmet Efe, İnay cenubunda baskın yaparak düşmanı zayıatla tard ve makineli tüfek ve techizat igtinam etti, 5 şehit 8 mecruhumuz var. Yörük Ali Efe de Sultanhisar ve --- istikametlerine baskın yaptı. 12. Kolordu S--- Saadettin Bey ve Kuvve-i Tedbiyesi şiddetli müsademe ile Pınarbaşı'nı işgal ve ---han'a kadar ilerledi. Vali ve kumandan oraya gelerek müfrezeye mülaki oldular. İnegöl şimalinde Adana'ya ilerleyen bir düşman bölüğü ateşle tard edildi. Gökbayrak Taburu, Kaynarca-Çampınar

hattında (Hatboz)'da ileri kıtası var. Düşman 23. Fırka'ya sokuluyor, Banaz'a geldi. Düşmanın Anadolu hareketine nihayet verdiğine dair Bursa'dan bir rivayet çıktı. Şark Cephesinde Karakurt şimâl-i şarkında bir top daha bulundu (8 top) oldu. Usat Yenişehir'i zapt etti. Mersin civarında zırhlı ve topçu bombardımanı var. Adana'ya çıkan 300 düşman Seyhan boyunca Köylüoğlu'na ilerlediyse de, ateşle mukabelemiz üzerine çekildi. Tarsus'tan Menteşe istikametine gelen düşman ateşimizle püskürtüldü. Sarayköy şimalinde Tepeköy'de bir düşman keşif kolu tard edildi. Kulp kıtaatımızdaki milisler Ermenileri Aras şimaline iterek, 150 tüfek, 7 mitralyöz aldılar. Ermenilerin 100 kadar maktulü vardır.

6 Teşrinievvel 1336 [6 Ekim 1920] (Çarşamba) Dikmen. Yağmur. İznik ve Derbend istirdat, düşmandan 2 esir aldık. İznik'de düşman İslam hane ve dükkânlarını kâmilan yaktı. Birçok maktul var. Horoslu handa usat Saadetin ve Deriş Beylere taarruz etti. Refet Bey'in yetişmesiyle usat dağıldı. Kuvvetimiz Konya'ya girdi. Eşkiya Koçhisar'ı basıp mahbusları çıkardı. Kırşehir'den oraya kuvvet sevk olundu. Banaz'a gelen düşman süvari bölüğü, avdet etti. Her gün gelip gitmektedir. Merdenek'ten gelip, Demirkuyu şarkındaki postalanmıza ateş eden 150 Ermeni tard edildi. Novo Selim şarkında Ermeni süvarisi tard edildi.

5/6 Ekim, düşman Antep kasabasını ve şimal cephemizi şiddetli bombardman ederek taarruz ettiyse de, şimal cephesi tarafından püskürtülmüştür.

6/7 Ekim, Sünnene'de iki torpido projektörle sahili tarassut etti. Osmaniye'de şimendifer hattı boyunca ilerleyen 200 düşman tard edildi.

7 Teşrinievvel 1336 [7 Ekim 1920] (Perşembe) Dikmen. Devamlı yağmur. (Haçin)'de Amerikan Mektebi zapt ile Ermenilere telefât verdirdik. Bayburt'ta asker firarileri şekavete başladığından üzerlerine asker sevk olundu. Usat Kadınhanı'nı işgal etti.

5 Ekim, İpsiz Recep Sakarya ağzında Ermeni, Rum, Abaza, Çerkeslere 600 miktarında oldukları halde bir hayli telafat verdirerek Milan ağzına çekildi ve badehu Akçaşehir'e çekildi. Şarkta Kürdsuyu garbı, Kelşan hattında bulunan kuvvetlerimize (1500) Ermeni'nin yaptığı taarruz tard edildi. (44) maktul bıraktılar. (Taşandağ'ında) Küçük Ser--- civarında Rumlar bir bölüğümüzü pusuya düşürdü (1 şehit + 2 mecruh).

7/8 Ekim, düşman postalanna Tarsus'ta ve Adana'da taarruz ederek baskın yaptık. 250 Ermeni, Şaban köyü işgal ile Kağızman'a ilerledi.

8 Teşrinievvel 1336 [8 Ekim 1920] (Cuma) Dikmen. Yağmur.

8/9 Ekim, Adana'da İncirli'ye yapılan baskında, düşman Adana istikametine çekildi. Usat Ilgın'a taarruzla, birkaç saat muharebeden sonra burasını işgal etti. 70Y Alayund'dan Akşehir'e gönderildi. Demirci Efe, Dinar'dan Beyşehir'e hareket etti. Refet Bey süvarilerle Çumra'yı işgal etti. Sabanca'yı istirdat ettik. Arifiye'den usatı tenkil ve 6 esir aldık. Beşköprü Erenler civarında 300-400 kadar usatla müsademe ettik ve Adapazan zabt ve 26 vagon istirdat ile Karaçam'a girdik. Şarkta Yalnızçam-Oyuklu hattını işgal ile Taşnakları şimale attık. 450 Ermeni'nin tekrar Merdenek cephesindeki ileri hatlanımıza yaptıkları taarruz tard edildi. Mukabil taarruzla Şaban istirdat olundu (40) maktul bırakıp 2 esir aldık. Kağızman şimâl-i şarkında (20) kilometre (---) taarruzla 40 maktul ve 9 esir aldık.

9 Teşrinievvel 1336 [9 Ekim 1920] (Cumartesi) Dikmen. Kapalı. Refet Bey Çumra'dan Karaman'a yürüdü. 41. Fırka'dan gelen müfreze bilmüsademe Karaman'a girdi. 70Y Ilgın'ı istirdat ve ahali 7 asiye sopalarla katletti. Usat Karaağacı işgal etti. Bir süvari ve bir piyade bölüğü Yunan'ın Yenişehir cephesinde Ayazma, Halhalıca üzerine yaptığı taarruz tard edildi. 750 Ermeni'nin Mevrenik'ten Kaynık Dağı'na yaptığı taarruz 30 maktul terkiyle tard olundu. Koçhisarlılar hükümete sadakat göstererek eşirrayı def ettiler.

10 Teşrinievvel 1336 [8 Ekim 1920] (Pazar) Dikmen. Güneş. Düşmanın kıtaatını takviye ederek Ayazma, Halhalıca üzerinden dünkü taarruzunu tekrar etmesi üzerine kıtaatımızın müdafaasıyla tevkif olundu. İki süvari bölüğü iki taburla düşmanın Duma şarkında Milli Süvari Alayı sağına taarruzu üzerine, alay ricate mecbur olduysa da Firuz Bey kuvvetinin Babasultan'dan Aksu istikametine

yaptığı taarruzla düşmanın ---laki, Kulgal hattına çekilmeye icbar edildi. Bilhassa düşman topçulan çok zayıat verdi. Osman Bey üç taburla İlgin cenubunda Çegül-ler'de tedibiyat yaptı. İznik'teki iki esirin ifadesi: (Orhangazi'deki 30Y İznik'e taarruz etti; 27Y, 28Y Gemlik'te ve İzmir Fırkası Gemlik'te Bursa cihetinde, 5Y Adalar Fırkası var). Düşman Osmaniye'den (Ali Efendi Köyü) ve şimaline 600 kişi, 6 topla yaptığı taarruz tard edildi. Obüs toplarıyla Haçın'ı sıkıştırıyoruz. Gör--- sırtlarında 6 Ermeni tevkif edildi.

11 Teşrinievvel 1336 [11 Ekim 1920] (Pazartesi) Dikmen. Güneş. 70Y'den bir tabur İlgin'dan Akşehir'e gelerek (Derbend) üzerinden Yalvaç'a hareket etti. Refet Bey (Ankviran)'dan ---'a hareket ve bilmüsademe (Dink-Elmashan) hattını işgal etti. Sabanca'ya 600 Yunan efradı geldi ve avdet etti. Osmaniye muntakasında düşman 2 tabur, 2 topla taarruz ederek Tatarlı, Gorkutlu'yu işgal etti. Erzin'e bir Fransız Generali gelmiş ve Osmaniye muntikasına bir fırka düşman kuvveti geleceği ---'dan bildirilmiştir. Adana 'da Bağlarbaşı karyesi civarında bomba ile bir trenin lokomotifi tahrip edildi.

12 Teşrinievvel 1336 [12 Ekim 1920] (Salı) Dikmen. Kapalı, rüzgâr. (Gürcistan'ın seferberliği) Tiflis'te ---. Akşehir'e taarruz eden usat akşama kadar müsademe neticesinde, zayıatla tard edildi. Kuvâ-yı Tedibiye usatın tahassungâhı olan Karaman'da (Pınarbaşı'yu) işgal ve 20 esir aldı, 500 usat perişan edildi ve ---'e ilerledi. Demirci Efe (500) Eğridir'den Karaağaç'a yürüdü ve Denizli muntikasında Tepeköy kurbunda Keleş'e gelen düşman, tard edildi. Karahisar muntikasında düşman İslamköy garp cenubundaki Öksüz ve Gedikler (Oturak)'a gelmiş ve yakında taarruz edeceklerinden kimsenin dışarı çıkmamasını ilan etmiştir. Öksüz'e Ferid Hükümeti'nin gönüllü kuvvetleri de Yunanlılarla beraber gelmiştir. 70Y taburu Yalvaç'ta asayiş iade ile, Akşehir'e avdet ve Akşehir şarkında Yarman köyüne gelen yüz asiye def eyledi. Novo Selim'de Karaağaç'ta keşif kolumuz Ermenileri 15 maktul terkiyle tard etti.

13 Teşrinievvel 1336 [13 Ekim 1920] (Çarşamba) Dikmen. Yağmur çiseledi. Sultaniye, Ermenek, Beyşehir, Seydişehir'de usat dağıldı. A---k, Bulgurlu ve Çayan karyelerine taarruz eden usat nedametle müdürü tahliye ve silahları jandarmalara iade etti. İlgin usatı taarruzdan feragatle çekiliyorlar. Akşehir'de usat çe-

kildi. Kaymakam Osman Bey çekilenleri bittedib Akşehir'e avdet etti. Antalya mıntıkasından elli asi Akseki'nin (Manavgat) karyesine geldi. Üzerlerine (120) kişi sevk olundu. Adana'da Bağlarbaşı'nda bozduğumuz şimendiferi tamir için gelen düşman kıtaatı ve Tarsus'tan getirdiği zırlı tren topçu ve piyade ateşi altına alındı. Osmaniye'de Tatarlı'yı alan düşman garba doğru Ceyhan cenup mıntıkasını işgal etti.

14 Teşrinievvel 1336 [14 Ekim 1920] (Perşembe) Dikmen. Kapalı. Preveze ganbotu da Novorosiski'ye ulaştı. Refet Bey, Bozkır civannda Sanoğlan nahiye-sindedir. Konya'da 18, Akşehir'de 14 kişi idam oldu. 2800 Ermeni, 8 top Kara-haç-Mihrali hattına taarruzla Merdenek, ---zar cihetlerine kadar taarruzu temdit ettilerse de, hücumlan tevkif ve Kakaç-Zalica hattından mukabil taarruzla, düş-man tard ve takip olundu. Karahisar mıntıkasında dün Sotur köyünü işgal eden kuvvetimize ateş eden düşman süvari bölüğü bilmukabele tard edildi. Şark cephe-sinde düşmanın 300 maktulu vardır. (Merdenik)'den taarruz eden Ermeniler de, 150 maktul ve 2 mitralyöz terkiyle kaçılar.

15 Teşrinievvel 1336 [15 Ekim 1920] (Cuma) Dikmen. Mütebeddil. Hastalı-ğım bir ay devam etti, yarın işe başlayacağım. Ermenek ve Kadınhan'da usatın tecavüzünden korkulduğundan, bir miktar kuvvet gönderildi. Bolu'dan trenle Es-kişehir'e muvasalat eden 132/2 İnönü'ne tahrik edildi. 23. Fırka Oturak'ta 69Y Hacılar alayı, 132Y Hasanköy-Kalangı, 68Y Oturak Hallaşlar hattındadır. Adana civannda düşman dörtler ve şarkındaki mevaziimize taarruzla Çakıtsuyu'nu geçip bu köyleri yaktı ve ateşimizle Adana istikametinde eski yerlerine çekildi. Sarıbağ-ce ve (---lı)'ya gelen düşman da, Adana istikametine çekildi.

16 Teşrinievvel 1336 [16 Ekim 1920] (Cumartesi) Dikmen. Güneş. Daireye indim. Meclis'te Bolşevikler hakkında Yusuf Kemal Bey'in beyanatı. İsmet Bey Gördes taarruzu, Konya harekâtı hakkında görüşmek üzere Eskişehir'e gitti. 500 usatın Ilgın'a taarruzlan def edildi, 11 maktul, 4 esir alındı. (Osman Beyin çekil-mesi üzerine usat geliyor), Boyalı'ya taarruz eden (--- Osman Bey Akşehir'den tekrar Ayvalık'a geliyor). Ermeni ve Rumlar, Gökbayrak Taburu'nca tard edildi. Refet Bey beş müsademeyi müteakip Bozkır'a girdi. Haçin'i bombardman ve hü-cumla ıskat ettik. Antep kasabasinda topçu istihzaratıyla düşmanın iki hücumu

tard edildi. 25 maktul terk etti. Antalya Müfrezemiz baskınla Manavgat'ı işgal ve beş esir aldı. (---)'dan asi bir kuvvetin gerilerine hareketi üzerine Köprüsuyu gerisine çekildi. Seyhan'dan Çanklı'ya çekilen kuvvetimiz, avdetle eski yerini aldı.

17 Teşrinievvel 1336 [17 Ekim 1920] (Pazar) Dikmen. Güneş. Meclis, Van, Bitlis dolaylarından Ermenilere yer verilmesi hakkında Bolşevik teklifini reddetti. Bursa cephesinden düşmanın dört beş güne kadar taarruza geçeceği müstahberdir. Demirci Mehmet Efe Karaağaç'ta 200 firari derdest etti. Yarın Beyşehir'e hareket ediyor. 18 Ekim, Ermenek'e usat taarruz etti, münhezim oldu, 17 maktul, 45 esir alındı ve kazada takibata çıkıldı. Dün Gerya köyünden bir düşman taburu Seyhan nehrinin garbına geçmek teşebbüsünde bulunduydu da, tard olundu. Dün Haçin'den (Umurlu) karyesine iltica eden yüz asinin taz-yiki tepelendi. Dün iki İngiliz muhribi Bartın'a gelerek Rusya'ya giden ganbot-lan aradı.

18 Teşrinievvel 1336 [18 Ekim 1920] (Salı) Dikmen. Güneş. Akdağ Madeni'ni eşkiya basarak, Mebus Tahir'in hanesini ihrak ile savuştular. Refet Bey, baskınla Seydişehir'i işgal etti. Şark'da (Hacı Halil) köyü dün süvarimiz tarafından işgal olundu. Ermeniler (Üçler, Akbaba, Günay, Kavurmalık) dağları hattındadır.

17/ 18 Ekim, Halil Efe keşif kolu (Kütahya) Doğancılar'dan Yunuslar'a girdi ve ateşe uğradı. 11 asker firarisini tutup getirdi. Ermeniler Kars cenubundaki (Hacı Halil) dağını işgal ettiler. Dün Kağızman şimâl-i şarkında keşif kollan müsadematında 50 maktul, 27 esir alındı. Bugün Toprakal'e istikametinde ilerleyen Fransızlar, üç saat müsademedi sonra avdete mecbur oldu

19 Teşrinievvel 1336 [19 Ekim 1920] (Çarşamba) Dikmen. Güneş. Beyşehir istirdat edildi. Sabanca havadisi (Gunaris reis, Aleksandır maktul, Venizelos mahbus). Hendekli'den firar eden 120 Konyalı nefer bilmüsademe kısmen mecruhen hepsi elde edildi. Uşak cenubunda Sivaslı nahiyesinin Banaz deresi garbındaki köylüleri düşman ifsat etmiş ve yer yer köylere taarruz ettiklerinden tediplerine bir müfreze gönderdik.

19/20 Ekim, 70Y Akşehir'den El---nd'e geldi. Bir tabur, bir süvari bölüğü, iki top Adana'dan Tarsus'a hareketle (Çıldırım-Kerdak) hattını işgal etti.

20 Teşrinievvel 1336 [20 Ekim 1920] (Çarşamba) Dikmen. Yağmur. Çıldırım'a gelen düşmanlar garba yürüyüşe devamla (Ali Kutbe)'de kuvvetimizle ---etti. Afyonkarahisar'da keşif kuvvetlerimiz müsademe ile, Samur ve Öksüz'ü işgal etti. İzmir'den bir fırka Yunanistan'a gitti. Paraskevopulos da Atina'dadır. Refet Bey, Demirci Efe buluştular. Lehistan ve Rusya altı günlük (144 saat) bir mütareke akd ettiler. Erzurum Valisi Hamid Bey --- geliyor. Düşman Büyük Dikili Sambar hattından taarruzla, 2 saat muharebe ile Karahanlı sırtlarını zabt etti. Antep'te dört tabur ve 3 süvari bölüğü, 4 batarya düşmanla (Nafak) boğazında muharebe edilerek (8 saat), 200 zayıat verdirildi ve erzak ıktınam olundu.

21 Teşrinievvel 1336 [21 Ekim 1920] (Perşembe) Dikmen. Güneş. Askerin İlyaslı cephesinden İhsan Bey'in taktiri ve 40 imza ile hükümet üzerine istizah vuku buldu ve cevap itimad-ı tam.

18 Ekim, Damat Ferid'in sukutu haberi alındı. Refet Bey Çegül'e ve Osman Bey (Balkı)'ya ve Efe Mehmet (Demirci) Manavgat'a hareket etti. Gürcistan'a nota verdik. Antalya Müfrezesi (Taşağıl)'da usatı bastırarak, 10 esir ve 10 hayvan aldı. Sivaslı'ya giden müfrezemiz (K---s) işgal etti. Bozkır'a tekrar taarruz eden 500 şaki, 20 maktul ve 11 esir bırakarak tard ve takip olundu. Kolçak karyesini usatın basıp asker toplayan muhtarı kaldırmaları üzerine İlgin'da heyecan hasıl oldu. Öksüz ve Gedikler'deki müfrezemize (Derbend)'de Yunanlılar ateş baskını yaptı. Bir zabitimiz mecruh oldu. Ermeni zırhlı treni (L---ofka)'da keşif kolumuza tesirsiz ateş etti. Düşman Tarsus'dan taarruzla Kavaklı'yı zabt ve çekilen müfrezemiz Yenihan civarında Sureköy sırtlarında mukabeleye kıyam ettiyse de, kamasız iki hava topu terkiyle Muhat köprüsüne ricate mecbur oldu. Karahanlı'yı işgal eden düşman, kuvvetimizin takibi karşında demiryolunun garbına geçerek (Kaşoyası) istikametine tebdîl-i hareket etti. (Yenihan-Kelebek) hattındaki toplu kıtatımız (Kavaklı-Kaşoyası) hattındaki düşmana taarruza başladı.

22 Teşrinievvel 1336 [22 Ekim 1920] (Cuma) Dikmen. Güneş. --- ve --- civarında hayvan gezitisi yaptım. Tevfik Paşa (Sadrazam), Mehmet Nuri (Şeyhülislam), Salih Paşa (Bahriye), Ahmet İzzet Paşa (Dahiliye), Sefa Bey (Hariciye), Cemil Molla (Adliye), Hüseyin Kâzım Bey (Ticaret), Abdülhalim Çelebi azl, yerine Akil Çelebi tayin olundu. İtalya'da amele komünizm kıyam ve inkılabı var. Cemal Bey (Kastamonu), Reşit Paşa (Sivas) valileri becayış etti. Düşman Tarsus garbın-

da (Muhat) gerisine taarruzla, zayıtla köprüyü geçti. 7 düşman tayyaresi (S---) ve hastahanelere bomba attı, 12 şehit, 19 mecruh. Kağızman'ın 35 kilometre şarkına (Nahcivan, ---, Digor) mınukasını Ermenilerden tathir ve işgal olundu. Hacı Halilköy şarkında Purlak dağını keşif kolumuz işgal etti. Ermeniler 10 maktul bırakarak kaçtılar. Digor havalisinde süvari keşif kuvvetlerimiz 380 Ermeni ve 2 topu, 39 maktul, 5 esir, bir top igtinam ederek Arpaçayı şarkına fırra icbar etti.

23 Teşrinievvel 1336 [23 Ekim 1920] (Cumartesi) Dikmen. Hafif yağmur. Usat Alaiye'ye girdi. Fransızlar anlaşımak üzere Süvari Mahmut Bey'i gönderdiler. Konya Koçhisar Kürdoğlu köyüne taarruz eden usat, köylülerin müdafaasıyla dağıtıldı. Çegül'ü tamamıyla tedip ederek Refet Bey Ilgın'a geldi. Adana mıntukasında (Görlü- Karadağ)'da toplanan düşman (bir alay, bir batarya) Yenihan istikametine ilerlediyse de, askerimizin müdafaasıyla tevakkufa mecbur oldu. Bir tabur düşman Tarsus'dan (Melemiz)'e hareketle Abahisan'na (Gorbis)'i işgal etti. Muhat'tan garba yürüyen düşman, bilmuharebe (Ulaş)'ı işgal etti.

24 Teşrinievvel 1336 [24 Ekim 1920] (Pazar) Dikmen. Yağmur. Garp Cephesi'nde taarruz ettik. Refet Bey Konya'ya geldi. Kabaçınar, Koyunhisar Fethiye istikametine sürülen kıtaatımız, bu hatta düşmanın bir piyade alayı ve iki bataryasıyla temasa geldi. İnegöl garbindan taarruz eden müfrezemiz (Emiralan) cunubunda düşmana hayli zayıt verdirdi. Gördes'e taarruz eden Ertuğrul Grubu (11., 61. Fırkalar) Azeryaylası Yaylakemeri Derbendbaşı hattında müdafa eden düşmanı, 24 saat muharebe ile mağlup etti. (13. Yunan Fırkası 14,000 iane kuvveti 36 top) yalnız Derbend cihetinden 500 düşman mecruhu geriye nakledilmiş. 23. Fırka'nın (Munkarib)'deki 68Y, bir düşman alayıyla muharebe etmişti. Adana cephesinde Fransızlar, taarruzumuz neticesinde Tarsus istikametinde eski mevzilerine çekildi. Bir Fransız esir edildi. Eski mevazilimizi işgal ettik. Iğdır'dan Ali Can civannda Ermeni mevaziini zabt ve 2 top igtinam ettik, 100 maktul ve 30 esir aldık. Mecidözü'nün Çorak nahiyesini usat basarak müdürünü ve jandarma zabitini şehit ettiler. Eğin'in Ağın karyesine tecavüz eden Dersimlilere yüz maktul verdirek tard edildi.

25 Teşrinievvel 1336 [25 Ekim 1920] (Pazartesi) Dikmen. Yağmur. Meclis müttelifan seferî ve cephe zammını kabul etti. Düşman 24. Fırka cephesine mu-

kabil taarruza kalktı, Karamürsel'i işgal etti. Gökbayrak Taburu, Keramet sırtlarında faik düşmanla muvaffakiyetli muharebe etti. Kabaçınar ve Menteşe hattında iki alay piyade, 10 bölük süvari, 11 top Yenişehir'e dağlardan taarruz etti. Kirazlıyayla garbında tevkif edildi. Ayazma Halhalca ve Bursa İnegöl tarafından bir alay piyade ve sekiz topla taarruz etti. İnegöl garp ve şimalinde tevkif olundu ve Halhalca civarındaki nefer ve taburumuz ricat ederken iki top terkine mecbur oldu. Düşman alessabah Gedis'i tahliye ile Hamidiye Hanı istikametinde ricat ve Bolşevik taburu ve Amed Kuvve-i Milliye'si tarafından takip olundu. 23. Fırka şimalden ve Mürettep Fırka şimendifer hatından Uşak'a yürüyor. Köylüler mukavemet ediyor. Cephe karargâhı Çavdarhisar'da, Karaman'ın Pınarbaşı ve Hutbe miş'te usattan 3 maktul, 9 esir alındı. Konya'da 13 idam. Kırşehir ve Bala arasında İkiz mevziinde (25) jandarmanın silahları Palalı Abbas çetesi tarafından alındı. Pala'ya bir seyyar jandarma bölüğü izam edildi. Gördükleri tazyik üzere Alaiye, Argı, Akseki, Antalya müracaatla teslim oldular. Antep'te Fransız kasaba şimalinde --- ve Kuşcu'dan çekilmekle, oralarını işgal ettik. İki Cezairli iltica etti. Dün Meskene civarında Hacim Paşa Fransızlarla müsademe etti. Bir Fransız zabiti maktul düştü.

26 Teşrinievvel 1336 [26 Ekim 1920] (Salı) Dikmen. Yağmur. Bağlar'dan Ankara'da eski yerimize (Mekteb-i Sultani'ye) tekrar göç ettim. Refet Bey Konya'dan Uşak'a hareket etti (1000 süvari). Birinci Kuvve-i Seyyare Hamidiye Hanı'nda Yunan dümdarlanına (2 tabur) taarruz etti. Ertuğrul Grup karargâhı gerisindedir. 12. Kolordu Uşak'a yanaşmak emrini vermişken, Birinci Kuvve-i Seyyare'den aldığı malumat üzerine eski müdafaasına avdet etti. Uşak'ta düşmanın mevzi-i aslisi, Karaseyit, İkisaray, Kızılca'da Tabaklar ve Karlık'da Dere hattı. İnegöl'e yanaşan düşman (Karalar)'a çekildi. Umumiyetle düşmanın Yenişehir ve İnegöl ve Mersin'den mevzi-i aslilerine çekildiği anlaşılmıştır. Yunan Kralı Aleksandır, maymun ısırığından vefat etti. Türkmen aşairi Haleb şarkında, Bab cenburgunda Fransız kafilesine taarruzla, birçok deve igtinam etti.

27 Teşrinievvel 1336 [27 Ekim 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Simav'ı işgal ettik. Düşman bir fırka kadar kuvvetle taarruza kıyam ederek, Yenişehir ve İnegöl'ü işgal etti. İki depo taburu Eskişehir'den Karaköy'e sevk olundu. 7 Fransız tayyaresi Pozantı'ya 200 bomba attı. Kadın çocuk 15 mecruh, 2 şehit vardır.

27/28 Ekim, Kuvve-i Seyyare Hamidiye Hanı'ndaki Yunanlılara taarruz ettiyse de muvaffak olamadı ve mukabil taarruzla ricate mecbur oldu. 27/28 Ekim, Mersin'e baskın yaptık. Fransızlar topla mukabele ettiler.

28 Teşrinievvel 1336 [28 Ekim 1920] (Perşembe) Ankara. Kapalı ve soğuk. Bir tabur düşman Kurşunlu'ya ilerlediyse de Nazif Paşa'daki topçu ateşi üzerine geri çekildi. Gökbayrak Taburu (İznik, Kaynarca, Otan) hattı şarkındadır. Ertuğrul Grubu Kütahya civarına ricat ediyor. İleri kıtaatımız Gördes şarkında, Derbend-Yongaligedik hattındadır. 12. K[af] Boğazoluk-Kızılhisar hattındadır. Düşmanın Çank-Karlık'da birinci hat ve İkisaray-Gölöz hattında ikinci hat siperleri vardır (tel örgülü). Refet Bey Müfrezesi'yle İslam köyündedir. 200 düşman Ahmetli'den Sarayköy istikametine taarruz ettiyse de, tard olundu.

28/29 Ekim, cephe karargâhı Alaboz'dadır. Şark'ta süvarimiz Kars şarkında, ---oğlu şimalinde, diğer kolu kat ve Ermenileri tard ile 40 maktul, 10 esir aldı. Piyadelerimiz Küçükyahni'yi işgal ve Ermenilerin Kars'dan Vezin'e doğru taarruzlarını tevkif etti ve düşmanın yüzlerce maktulü var ve 2 mitralyöz igtinam ettik.

29 Teşrinievvel 1336 [29 Ekim 1920] (Cuma) Ankara. Yağmur ve tepelere kar. 3Y, 1T Ankara'dan Eskişehir'e gönderildi. 11. Fırka Kütahya'da 61. Fırka Yalnızsaray civarında toplandı. Birinci Kuvve-i Seyyare keşif kollannı Efendi köprüsü, Günay hattında, kısm-ı küllisi Efendi köprüsü, Çavdarhisar arasındadır. Ertuğrul Grup karargâhı Yalnızsaray'dadır. 70Y ve bir batarya 29/30 Ekim'de Alayund'dan trenle İnönü'ne sevk olundu. 24. Fırka 12. K[af]'da sükûnet vardır. 24. Fırka da Subhi Bey (İncirli)'de, düşmanın (Köprühisar-Ebeköy) hattında iki alay piyade, üç bölük süvari vardır. Mecidiye, Kızılköy, Ebe köyü düşman yaktı. Nazif Paşa garbında (Süpürdü, Hüseyin Paşa, Hamza Bey) hattında düşmanın iki alay piyade, bir bölük süvarisi vardır. Akçakoyunlu'dan avdet eden kıtaatın himayesi için düşmanın 2 tabur, 100 süvari ile Kilisecik sırtlarına yaptığı taarruzu tard ettik (2 şehit, 10 mecruh). Kars'tan Gümrü'ye kaçmak istiyen iki zırhlı tren, ateşimizle geri döndü. Kars'ın garp ve cenûb-ı garbında (Akbaba, Günay, Evliya) dağlan hattını zabt ettik.

30 Teşrinievvel 1336 [30 Ekim 1920] (Cumartesi) Ankara. Kapalı, soğuk. Gedis bir keşif kolumuz tarafından tekrar işgal olundu. Düşmanın ileri kıtaatı

(Mecid Kovan) hattındadır. Adana ve Tarsus cihetinde keşif kolu müsadematında 6 düşman maktul oldu. Düşmanın fazla tayyare faaliyeti var idi. Islahiye şimâl-i garbında, Hanağzı'nda 10 kişilik Ermeni çetesi imha edildi. Kars'ın cenûb-ı şarkında yapılan taarruzla Ermeniler ikiye bölündü ve Kars zabt olundu. Bir nazır, 3 general, 103 zabıt, 1150 nefer esir edildi. Ordu kumandanı ve erkân-ı harbiyesi esir edildi.

31 Teşrinievvel 1336 [31 Ekim 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Düşmanın bir piyade fırkasıyla bir süvari alayı, Kuvve-i Seyyare'ye taarruz ederek Gedis ve Derbend'i işgal ve kuvvetimiz Susuzkaya'dan sırtlarına ricat etti. Düşman fırkası Karlık'tan Derbend'e, diğer bir fırka da Tabaklar'dan Kızılcaşöğüt'e taarruz etti. Topçu muharebesi oldu ve faik düşman karşısında 23. Fırka hatları Hasanköy ve Mürettep Fırka, Ahadköy istikametine çekildi. Kâzım Karabekir ferik oldu. Ahmet İzzet Paşa tarafından Neşet Bey geldi ve Sevr Muahedesi'ni bize kabul ettirmek istiyorlar. Kelebek'e, Pozantı'ya gelen tayyareler yüzlerce bomba attı. Gümrü istikametine çekilen Ermeniler Başgedikler istasyonunun dört kilometre cenûb-ı garbında, süvari hücumuyla perişan edildi, 270 maktul ve 2 mitralyöz igtinam ettik. Antep'te (Hacıbaba) tepesine taarruz eden bir tabur piyade bir bölük düşman süvarisi tard edildi. Düşmanın Tarsus şosesine taarruzken Kavaklıhan istikametine hareketi üzerine, ateşimizle ricate mecbur oldu. Fransızlar Toprakkale'de tahşidatta bulunuyorlar.

1 Teşrinisani 1336 [1 Kasım 1920] (Pazartesi) Ankara. Kar. Dördüncü Fırka Borlu'dan Sanköy civanna geldi. Talimgâhta diploma merasimi icra olundu, 102 zabıt vekili çıktı. Düşman bütün köyleri ihrakla, İnegöl ve Yenişehir bittahliye geri çekildi. Gedis civarında Eydiş, bir düşman alayı tarafından işgal olundu. 23. Fırka Dumlupınar'da ve Mürettep Fırka Karaköse, Balçıdağı'na yerleşti. Düşman Banaz, İslam Ahadköy şarkına geçmedi. Simav'dan evvelce Demirci'ye ilerleyen bir akıncı kolumuz (Borlu)'da bir düşman kıtasını imha etti. Abdülkadir Kemali Adliye Vekâleti'ne intihap edildi. Ceyhan boyunca ilerleyen düşman Sanbağçe ve Anavarza'yı işgal ve kıtaatımız Çanköy-Sanköy hattına ricat etti.

2 Teşrinisani 1336 [2 Kasım 1920] (Salı) Ankara. Kar. Yenişehir'i işgal ettik. İnegöl'den çekilen düşman Kazancı'da kalmıştır. Gedis'te Günay şarkına iler-

lemek isteyen düşman keşif kolu, tard edildi. Düşmanın bir alay piyade ve bir miktar süvarisi Efgan'a gelerek Sivash'ya hareket etti. 11. Fırka İnönü civarında Konaklar'a yerleşti. Ertuğrul Grup karargâhı Çukurhisar'a geldi. Başgedikler civarında Ermenilere 6 maktul verdirip keşif kolu tard edildi. Bilahire takviye kıtaatı aldıklarından, keşif kolumuz biraz geri çekildi. Şeyhler nahiyesinde Sarıköy'de mezalim yapan Ermeni ve Rum çeteleri, Sakarya garbına geçen milli kuvvetlerimiz tarafından imha edildi (100 maktul).

2/3 Kasım, Menderes şimalinde Köşkdere, Umurlu'da efeler baskın yaptı. 18 neferlik bir Yunan karakolu mahvedildi. Bir düşman (3000) üç koldan Osmaniye grubumuza taarruz etti.

3 Teşrinisani 1336 [3 Kasım 1920] (Çarşamba) Ankara. Kapalı. Kütahya mıntıkasında Yunuslar-Doğancılar arasından ilerlemek isteyen düşman keşif kolu tard edildi. Demirci ve Simav'ı tahliye ettik. Kuvve-i Seyyare Günay köyüne ilerlemek isteyen düşman süvari bölümünü def etti. Düşman (Iznik) cephesinde barakalarını yakarak Gemlik istikametine çekildi. Süvari 14Y Yenişehir'de bir fırka süvari bölümü (Inegöl)'dedir. Efendi köprüsünün üç kilometre garbında ilerleyen 30 düşman neferi tard olundu. Doğancılar'da keşif kolu müsadematı oldu. Ahad köyüne giden keşif kollarımız düşmanın çekildiğini görmüşlerdir. 400 Ermeni, 2 top Kızılçanak (Başgedikler) cenûb-ı garbindan şarka tard edildi. Vrangeli Kınm cephesinde mağlup oldu. Düşman 2300 İkizkuyu'dan mukabelemiz ve Batıklık'a yayılmak sebepleriyle müşkilatla Antep'e girebildi.

4 Teşrinisani 1336 [4 Kasım 1920] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. Abdülkadir Kemali istifa ettirildi. Bursa'daki düşmanın kısmen Mudanya ve Balıkesir'e çekildiği ve 31 Ekim muharebesindeki kuvvetin Elvanlar'dan şimendiferle gelip avdet ettiği, Efgan'dan Sivash'ya ilerleyen düşmanın da badelmuharebe çekildiği anlaşılmıştır. Bursa cephesinde düşman Kabagar, Koyunhisar, Kazancı hattındadır. Efendi köprüsüne ilerlemek isteyen düşman keşif kolu def edildi. Firarileri derdest için Haymana'ya Köprüler'e 3Y'den bir bölük sevk olundu. Osmaniye grubumuz iki gün muharebeden sonra, bir top (saat 10,5 gibi) zayi ederek (Yarbaş) sırtlarına çekildi. Tarsus'ta keşif müsadematı oldu. Düşman tayyare faaliyeti ve hücumları yaptı. Ermeniler (3000) Gümrü garbında (Uzunkilise-Kayalı) hattındadır. Çıldır'daki 300 Ermeni Gümrü'ye çekildi.

5 Teşrinisani 1336 [5 Kasım 1920] (Cuma) Ankara. Yağmur. 189Y Eskişehir'den Dumlupınar'a ve Mürettep Fırka tanzim ve ikmal için Balmahmut ve Sinan Paşa'ya sevk olundu ve süvari 7Y (2) bölük Sandıklı istikametini setr için (Dogla)'ya gönderildi. Osmaniye mıntıkasında düşman (Karaboyalık)'ın üç kilometre şimaline ilerledi, ordugâh kurdu. Bunun solunu himaye için (Sanbağçe --- kale) istikametine ilerleyen bir tabur ve bir batarya Fransız, Kozan Grubunun taarruzuyla Ceyhan cenubuna geçti. Şarkta kıtaatımız (Başgedikler-Kızılsaçak) hattını işgal etti. Kars'ta 602 top, 10 mitralyöz, bin tüfek ve 4600 sandık piyade cephanesi igtinam olundu.

6 Teşrinisani 1336 [6 Kasım 1920] (Cumartesi) Ankara. Mütebeddil.

6/7 Kasım, Refet Bey Ankara'ya geldi. Karamürsel'in işgali için Gökbayrak Taburu 80 süvari gönderdi ve Karamürsel'i işgal ettik. Yenişehir garbında Çardaklı ve Çeltikci'ye gelen düşman keşif kolları tard edildi. (Marmaris-Fethiye) hattında iki Yunan alayı vardır. Iğdır'da Aras nehrine kadar sahada 3000 Ermeni (11) top müdafaa ediyor. Adana cephesinde düşman tayyare faaliyeti ve hücumu var. Akçakoyunlu'ya hareket eden düşmanla (Kilisecik-Rumevlik) sırtlarında iki saat müsademe edildi ise de düşman geçti.

7 Teşrinisani 1336 [7 Kasım 1920] (Pazar) Ankara. Güneş.

7/8 Kasım, Ali Fuat Paşa Ankara'ya geldi. Bolşeviklerin üçüncü sene-i devriye-i inkılâbı hasebiyle sefaret heyeti Ankara'da oyunlar verdi. Ermeniler sulha talip olup mütareke için Gümrü'yü tahliye ettiler; kıtaatımız Gümrü Kalesi'ni aldı. Adana'dan Şam P---dı istikametinde yürüyüp 6/7 Kasım gecesini (Ovadan) köyünde geçiren düşman taburuna baskın yaptık ve Adana'ya kadar taarruz ettik. Yunanistan'da Amiral Kondiryonis Naib-i Kral oldu. Osmaniye mıntıkasındaki Kınkhan'dan (Hassa) üzerine hareket eden iki düşman taburu Demrek karyesini işgal etti. Düşman Yarbaşı mevziimizi topçuyla dövmektedir. Kayatepe ve Kanlıgeçit cihetlerinde muvaffakiyetli baskınlar ve müsademe yaptık.

8 Teşrinisani 1336 [8 Kasım 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Ermenilere şarâit-i sulhiye teklif ettik ve mütareke yaptık.

7 Kasım, Nahçıvan'dan gelen alayımız Şahtahtı'yı işgal etti. Ermeniler 100 maktul verdi; 4 top, 11 mitralyöz, 170 esir aldık. 8 Kasım, Adana cephesinden

düşmanın tayyare faaliyeti ve hücumu. Delibaş Mehmet Bozkır taraflarında ve İğnecioğulları Çamlıbel ve Deveci dağlarında beşyüz kadar avneleriyle tekrar şekavete başladılar. İstanbul'dan gelen Erkân-ı Harb Neşet Bey avdet etti. 6 Kasım, Karamürsel'e giren Kaymakam kıtal ve yağma olduğunu yazıyor, 100 İslam kalmıştır. Harding Amerika Reis-i Cumhuriyet oldu. Düşman Ermeni mahallesinden bomba toplanıyla Antep'i dövüyor. Devrek'e gelen düşman Kınkhan'a avdet etti.

9 Teşrinisani 1336 [9 Kasım 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Ali Fuat Paşa Moskova Sefir-i Kebiri oldu. İsmet Bey Garp Cephesi Kumandanı (Kütahya, Eskişehir, Bursa). Refet Bey Cenup Cephesi (Afyon, Konya, Adana) ve Selahattin Adil Bey de 2. Kolordu Kumandanı oldu. Saat 11 sonrada İsmet ve Refet Beyler ve Fuat Paşa Ankara'dan hareket ettiler. Düşman Yarbaşı cenubuna taarruzla sol cenanımızı Hasanbeyli istikametine aldı ve Hasanbeyli garp sırtlarını düşman işgal etti. Düşmanın Yarbaşı'na yaptığı taarruz telefât-ı külliye ile tard olundu. Antep şimâl-i şarkında (Ç---) işgal eden düşman orasını tahliye icbar edildi. Nahçıvan şarkında: Enkelat şarkında Karakilise'yi Kızıl Ordu Ermenilerden tekrar zabt etti (1 top + 1 mitralyöz + 67 esir) aldı.

10 Teşrinisani 1336 [10 Kasım 1920] (Çarşamba) Ankara. Mütebeddil. Yeni çıkan zabıt vekillerine Darülmualimin'de ziyafet, nutuk verdim. İsmet Bey cephe kumandasını deruhte etti. Ben de vekâleten Erkan-ı Harbiye Riyaseti'ni ifaya başladım. Yunanlılar Bursa cephesinden taarruz edeceklerini işaa ediyorlar. Düşman İslahiye'ye girdi. İslahiye grubumuz --- sırtlarında toplandı. Ermeniler şarâit-i sulhiyeyi kabul etmediklerinden harekât-ı harbiye başladı (saat 7 sonra). Akçakoyunlu'dan gelen kafilesini himaye için düşman (Kızılhisar-Kilisecik) hattındaki kıtaatımıza taarruz ve bir saat muharebe ile düşmana zayıat verirdiyse de kafile kasabaya girdi.

10/11 Kasım, Tarsus garbında Ashab-ı Kehf'teki düşmana baskın yapılarak, 250 zayıat verildi. 8 top alındıysa da mukabil taarruzla terke mecbur olduk (3 şehit + 7 mecruh).

11 Teşrinisani 1336 [11 Kasım 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. On düşman tayyaresi Kelebek'i bombardıman etti. Saat 2 sonrada düşman Gördes'i tahliye etmekle, tarafımızdan işgal olundu. Bir İngiliz torpidosu Sürmene açıklarında torpille çarpıp kazazede oldu. İzzet Paşa merakla Neşet Bey'i sordu. Cevap verdim.

12 Teşrinisani 1336 [12 Kasım 1920] (Cuma) Ankara (Sultani Mektebi). Güneş. Erkân-ı Harb Dairesi'ne (Ziraat Mektebi) naklettim. Fransızlar, İslahiye'yi terkle Meydan-ı Ekber'e hareket ve İslahiye'yi kıtaatımız işgal etti. Gürcüler (Helaloğlu) mıntukasını benimsediklerinden oraya tecavüz etmemekliğimiz için protesto ettiler, cevap verildi. Fuat ve Kâzım Paşalar geldi ve Kâzım Paşa Müdafaa-i Milliye Müsteşan oldu. Depo taburunu Ankara'dan Pozantı'ya sevk ettik. Şah-tahtı şimalindeki Kurşuncu Demirci mevziimize yanaşan 25 kişilik Ermeni keşif kolu def edildi. Düşman Iğdır'ı tahliye ve Aras şimaline çekilmekle, tarafımızdan işgal olundu. Gümrü'nün 25 kilometre cenubunda (Ağın) istasyonunu zapt ettik. 200 Ermeni cenuba tard oldu. Gördes mıntukasında düşman Hamidiye Hanı'nı ihrak ile çekildiğinden tarafımızdan işgal oldu.

13 Teşrinisani 1336 [13 Kasım 1920] (Cumartesi) Ankara (Ziraat Mektebi). Güneş. Gürcistan'ın Ermenilerle ittifakı Batum Bolşevik Heyeti'nden bildirdi. Çiğerin tatil-i muhâsamât için tavassut ediyor. Dumlupınar şimalinde (Aydemir) 'de yüz kişilik bir çete, bir zabıt, 8 neferimizi esir aldı. Hendek nahiyesi işgal olunarak memurlanımız tayin olundu. 2. Kuvve-i Seyyare Yozgat'tan Köhne'ye hareket. Aynacıoğulları Karamağara'yı basıp müdür ve jandarma zabıtini şehit etti. Demirci'yi Birinci Kuvve-i Seyyare işgal etti. Fransızlar Kazıme'ye çekildi. Ermeniler Şahtahu ve Kars havalisinde İslam köylerini hemen kâmilan ihrak etmişlerdir. Köprü cenubunda (Ağın) istasyonuna taarruz eden 300 Ermeni ve zırhlı tren cenuba tard edildi. Iğdır mıntukasında, Aras şimaline çekilen Ermeniler ile takip kuvvetlerimiz arasında topçu ve piyade muharebesi oldu. Düşman Uşak etrafında İnhan, Sorgun, İkisaray hattındadır. Osmaniye mıntukasındaki bir kuvvetimiz Hamatunkale'den Ceyhan'ı, mürurla Arablı'yı tekrar işgal etti. Düşman Kan--- Osman'dan İkizkuyu'ya hareket etti.

14 Teşrinisani 1336 [14 Kasım 1920] (Pazar) Ankara. Kapalı. Kuvve-i Seyyare Köhne'den Karamağara'ya hareket etti. Zile'den dahi cenuba kuvvetler tahrik olundu. Gümrü şarkındaki Kakatarlı, Cıvanlı, Çacur hattını dört saat muharebe ile işgal ettik ve bir zırhlı tren ateşimizle tard olundu. İnhan ve Sorgun hattındaki düşmanla Birinci Kuvve-i Seyyare bir saat kadar müsademe etti.

15 Teşrinisani 1336 [15 Kasım 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Kıtaatı teftiş ettim. Şeyh Sünusi ve Kâzım Paşa Eskişehir'den geldiler. Necef Hükümeti

bizim idaremizi istiyor. Ermeniler (550) (Kuşçu- Demirci) 'ye taarruzla, telefât-ı külliye vererek, tard olundular (180 esir, 2 mitralyöz igtinam, 50 maktul). Dumlupınar şimalindeki Aydemir'deki çete perişan edildi, 16 şaki yakalandı. Bolşevikler Sivastopol'u zabt ettiler. Sorgun'dan iki Yunan taburunun taarruzuyla ileri kıtaatımız Tepeköy'e çekildi.

15/16 Kasım, mukabil taarruzla düşman Sorgun cihetine tard edildi. Delibaş Mehmet, Karaman'ın Başkaşlar sırtlarında perişan edildi.

16 Teşrinisani 1336 [16 Kasım 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Yunanlıların Uşak'tan çekileceği kuvvetle rivayet ediliyor. Islahiye cenubunda Tahtaköprü'yü işgal ettik. Akçakoyunlu'dan gelen Fransız kafilesi Kılavuz cihetindeki Beşinci Fırka soluna iki taburla taarruz etti. Askerimiz iki top bırakarak ricat ettiyse de, mukabil taarruzla topçu istirdat ve düşman telefâtla (1 zabıt + 20 nefer maktul + 2 esir) Bağdağ cihetine tard edildi. Antep'ten gelen Fransız kuvvetleri de İkizkuyu cihetinde 9. Fırka kıtaatıyla muharebe etti ve süvari muharebesinde (bir esir ve bir mitralyöz aldık). Kilis akıncı kuvvetlerimiz dahi garba hücum ettiyse de, urban dağıldı, çekilmeğe mecbur oldular. Her iki Fransız kolu İkizkuyu'da birleşebildiler. Yunanlıların İnhan'dan yaptığı iki taburluk taarruz üzerine, iki saat muharebe ile kıtaatımız Yeniköy, Göynük Viran hattına çekildi.

16/17 Kasım, mukabil taarruzla düşman (İnhan-Çamköy) hattına tard ettik. Tayyarelerimiz Uşak'tan keşif yaptı. 16/ 17 Kasım, Adana şarkında Yenice şimalinde iki düşman bölüğünün yaptığı taarruz 8 maktul verdirilerek tard edildi.

17 Teşrinisani 1336 [17 Kasım 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Gümrü cenubunda taarruz eden kıtaatımız Kızılkilise-Boğazkesen hattına ilerledi. Ermeniler mütarekeyi kabul ettiklerinden, bîtaraf muntıka tarafımızdan işgal edilmek üzere biz de kabul ettik. Venizelos intihabatta kayıp ile firar etti. Delibaş Mehmet yüz kadar avenesiyle Bucak kışlaya firar etti.

18 Teşrinisani 1336 [18 Kasım 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Hacim Paşa Raka'dan Fırat'ı geçerek, Hamam cihetinde (Muhaccim) ile muharebe etti, dört şehit vererek çekildi. Fransızlar daha evvelce Muhaccim vasıtasıyla Deyr-i Zor'u işgal ettiler. Cabbur aşairi Demile'den İbrahim Paşazadeler Fransız taraftandır.

19 Teşrinisani 1336 [19 Kasım 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. Uşak şimalinde düşmana taarruz ettik. Yunanlılar Aynihan-Çamköy hattından Gökdere-Selvioğlu hattına çekildi. Gördes'i işgal etti.

20 Teşrinisani 1336 [20 Kasım 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Zevali vakti tevhit ve topla ilana başladık. Adana'da Dörtler'e kadar ilerleyen düşman taburu her taraftan tazyik ediyor. Nail cenubundan ilerleyen düşman tard edildi. Hadımvala dağından kaçan usat cenuba çekiliyor. Uşak garbında (Emir Fazlı)'de keşif kolu müsademesi oldu. İshak Küheylan Ulaş civarına ilerleyen düşmanla, geç vakte kadar muharebe devam etti. Fransızlar Antep'te on cami tahrip etti. Kilis'ten gelen bir alay düşman Antep'e girdi.

21 Teşrinisani 1336 [21 Kasım 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Hastayım. Düşman Antep şark şimalinde Çak Surdet tepesini işgal etti. Kilis Antep taarruzunda Cezayirlilerden dört esir alındı. Adana garbında Yenice'den Konaklar'a taarruz eden düşman tevkif edildi. Memişler civarındaki müsademe devam ediyor.

22 Teşrinisani 1336 [22 Kasım 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş.

21/ 22 Kasım, Antep'te Hacıbaba tepesini işgal eden düşman baskınla tard edildiyse de, düşmanın faik kuvvetleri karşısında tepeyi terke mecbur olduk. Tarsus garbında, Ulaş civarındaki muharebede düşman 150 zayıatla Sucular'a doğru tard edildi. Kıtaatımız Dedeköy ve İncirli'yi işgal etti. Delibaş, avenesiyle (50) Mersin civarında, Fransızlara iltica etti. Deveci dağı cenup eteklerinde Hacıköy sırtlarında Aynacıoğullarına 24 maktul verildi.

22/23 Kasım, Uşak şarkında Bargoç-Çank hattındaki düşman ileri karakollarını baskınla geri attı.

23 Teşrinisani 1336 [23 Kasım 1920] (Salı) Ankara. Mütebeddil. Uşak şimalinde Abdallar'dan taarruz eden düşmana yüz maktul verildi, iki mitralyöz igtinam olundu. Soldan bir uzun alayının ilerlemesi üzerine, Kuvve-i Seyyare Göynük Viran, Günay, Eğlence şimal sırtlarına çekildi. Adana garbında Kütüklü, Ziyarettepe hattındaki düşmana akşama kadar taarruzla, Adana ve Yenice'ye çekildi, 500 maktul terk etti, 18 şehit + 30 mecruh. Kütüklü ve Hasanbeyli karyelerini işgal ettik.

24 Teşrinisani 1336 [24 Kasım 1920] (Çarşamba) Ankara. Mütebeddil. Yunanlılar Yarçın, Kirazlıyayla'ya ilerledi. Koyunhisar civarında düşman keşif koluna zayıat verdirdik. Bir alay düşmanın taarruzu üzerine İznik'i tahliye ile Dere köyüne çekildik. Düşman Uşak şimalinde Abdallar tepesiyle garbındaki mevazie çekildi. Uşak şarkında düşmanın iki piyade ve bir süvari alayının Karlık, Kızılca, Söğüt hattına ilerleyip gruba doğru Karlık, Tabaklar istikametine çekildi. Adana garbında Zeytunlu istasyonu civarında hattı tahrip ettik. Düşman Mersin'den gelen toplan ateşle bittaaarruz dört saat muharebe ile Purin hattını işgal etti. Düşman Çak Surdet, Rumevlik istikametlerinden taarruzla 5. ve 9. Fırkalar arasına girdi. Antep Alayı'nı şimale atarak Peder köyünü işgal etti.

25 Teşrinisani 1336 [25 Kasım 1920] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. İznik şarkında Dere köyüne taarruz eden düşman tard edildi. Düşman Antep şarkında 5. Fırka'ya taarruzla, şarka ricate icbar etti. 9. Fırka Güceğe, Düllükbaba, Höyük hattındadır.

25/26 Kasım, Mersin'den ilerleyen düşmana baskın yapılarak, zayıatla tard edildi. Telakr'da berâ-yı keşif bir süvari bölüğümüz Demirkuyu'ya gönderildi.

26 Teşrinisani 1336 [26 Kasım 1920] (Cuma) Ankara. Güneş. K---ristan'daki Gökbayrak Taburuna taarruz eden düşman, İznik'e tard edildi. Düşman Nizip'i işgal etti. 5. Fırka Fırat şarkına çekildi. Bir tabur kadar düşman Eski Cerablus kalesini işgal etti.

26/27 Kasım, 9. Fırka kıtaatı Hacıbaba'ya baskın yaptı. Muvaffak olamayarak Beylerbeyi sırtlarına çekildi.

27 Teşrinisani 1336 [27 Kasım 1920] (Cumartesi) Ankara. Kapalı. Düşman Derbend-Kızılhisar'daki ileri kıtaatını, tazyikimizle mevzi-i aslisine çekdi. Uşak cenubunda Geran ve Nazilli istikametlerine giden keşif kuvvetlerimiz, düşmanla müsademe etti. Kirka karyesi itaat etti. Yenişehir cephesinde düşmanın ileri sürdüğü kıtaat tazyikimizle Toprakocak istikametine çekildi. İznik civarındaki düşmana 27/28 Kasım, Gökbayrak Taburunun baskını üzerine düşman Boyalıca-Narlıca hattına çekildi. İznik'te Hacı Osman köyüne gelen düşman çeteleri tard edildi. Seyhan şarkında Bayram Hacı-Menekşe'deki düşman, Adana'ya tard edildi. Birecik karşısına gelen düşman Nizip'e çekildi. Düşman Kenganlı aşireti tarafından Cerablus karşısında Zormagra işgal olundu (Ferah şarkında).

28 Teşrinisani 1336 [28 Kasım 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Yalova şarkında İlyas köyünü zabt eden düşman Karamürsel kuvvetleri tarafından tard edildi. Gördes'ten çekilen 12. Yunan Fırkası Emir Fazlı cenubunda İlyas Bey-Eskisaray hattındadır. Simav şarkında baskın ile Yörük ve Kalhallı'yı zabt ve işgal ve dört Fransız esir aldık. İncirlik'ten gelen Fransız takviyesini tard ettik. Hesn--- --- civannda bir zabıt ve üç neferimizi katleden 15 şaki derdest olundu.

29 Teşrinisani 1336 [29 Kasım 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Müdafaa-i Milliye Encümeni'nde Garp Cephesi tebeddülâtı hakkında izahat verdim. Nizip'teki düşman alayı Orul istikametine avdet etti. Kilis'le Antep arasında iştilal eden bir Fransız tayyaresi râsıdı esir edildi. Gördes garbında bir düşman taburu bilmüsademe Kayacık köyünü işgal etti. Uşak cenûb-ı şarkında Banaz ve Ersin'in düşman tarafından kuvvetli tutulduğu, keşif kollarımız tarafından bilmüsademe anlaşıldı.

30 Teşrinisani 1336 [30 Kasım 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Tevfik Paşa Kabinesi'nin istifasına dair bir rivayet çıktı. Düşman Orul'dan Antep'e girdi. Antep şimalinde Hacıbaba tepelerini topçumuz müessir surette bombardman etti. Kayacık köyünü alan düşman, yapılan tazyik üzerine Akhisar istikametinde çekilmeğe mecbur oldu.

1 Kânunuevvel 1336 [1 Aralık 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Kızılordu'dan bir süvari fırkası Velican'a girdi. 6 tabur ve bir süvari alayı ve 3 batarya Fransız askeri dört koldan Düllük-Öğümsöğüt hattındaki 9. Fırka'ya taarruzla Akçaburc-Karabıyıklı hattına çekilmeğe icbar etti. 5. Fırka Fırat garbına geçerek Küçük Toktamırlı üzerine yürüdü. Sındırgı'dan ilerleyen bir Yunan bölüğü tard ve (Alanga) köyü işgal olundu. General Gobo [Goubeau] Antep'e teslim teklifinde bulundu ve cevâb-ı red aldı.

2 Kânunuevvel 1336 [2 Aralık 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş.

2/3 Aralık, nısfülleyle Ermeni musalahası imza edildi. Mersin ve Tarsus'da yangın görüldü. 9. Fırka efradı [LEKE]'ye dağıldı. Fransızlar Sam üzerinden Antep üzerine çekildi. Adana şarkında Buruk üzerine ilerleyen bir kısım düşman süvari tard edildi.

3 Kânunuevvel 1336 [3 Aralık 1920] (Cuma) Ankara. Kapalı. İzzet ve Salih Paşalar Sabanca'ya geldiler. Bir keşif kolumuz bilmüsademe Koyunhisar'ı işgal, düşmanı Seymen şarkına kadar takip etti. Adana'da Yunusoğlu civarında şimen-difer hattını tahrip ettik. 5. Fırka süvarisi Karakuyu'ya geldi.

3/4 Aralık, Mustafa Kemal Paşa Eskişehir'e hareket etti. Tevfik Bey Simav havalisi kumandanını kovdu ve rapor veriyor.

4 Kânunuevvel 1336 [4 Aralık 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. İzzet ve Salih Paşalar Bilecik'e geldi, Ethem Bey firar etti (Eskişehir'de). Adana'dan Buruk üzerine taarruz eden 500 düşman Adana istikametine tard edildi. Hulusi Efendi süvarileri kısmen düşman tarafından esir edildi. Yunanlılar Barçın, Seymen, Ayazma, Doma, Kazancı hattındadır. Fransızlar Antep'i beş saat kadar şiddetli bombardman etti. Bir Kızıl alay Karakilis'e geldi. Bir Kızıl bölüğü 4/5 Aralık, Eri-van'a girerek Sovyet hükümetini ilan etti.

5 Kânunuevvel 1336 [5 Aralık 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Seymen civa-nında keşif müsademesi oldu. Fırat üzerinde Zormagra cenubunda Serin'de kayık-ları toplayan müfrezemiz Arab Hükümeti postasıyla Kenkanlı Aşireti hücumuna duçar oldu. Arablar kaçtı, iki esir aldık.

6 Kânunuevvel 1336 [6 Aralık 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Mustafa Kemal ve İzzet ve Salih Paşalar Ankara'ya muvasalat ettiler.

7 Kânunuevvel 1336 [7 Aralık 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Bolşevikler ge-milerimizi Novorosisk'te zabt etti. İngilizlerle uyuşacağız diye esliha ve mühim-mat vermiyorlar.

8 Kânunuevvel 1336 [8 Aralık 1920] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Bir düş-man taburu maa-top Borlu'dan Demirci [LEKE] ilerledi. Yenice ve Göçerler'de ke-şif kollarımızla bilmüsademe Göçerler'i işgal ettik. Akhisar'dan gelen piyade ve süvari düşman kuvveti Gördes'i işgal etti. Afyon mıntukasında 15 eşkiya Çece karyesini basarak beş jandarmayı alıp götürmüştür.

9 Kânunuevvel 1336 [9 Aralık 1920] (Perşembe) Ankara. Kar, yağmur. İz-nik Gölü şimalinde Gökbayrak Taburuna taarruz eden düşman mukabil taarruzla

Dumanlıdağ istikametine tard edildi. Yüz maktul bıraktı, 150 tüfek ve 32 sandık cepheane igtinam olundu. Sarayköy cihetinde keşif faaliyeti oldu. Ereğli ve Zonguldak'a uğrayan Yunan torpidosu tebaüd ettirildi. Zonguldak'ta Fransızların tevsi teşebbüsleri men edildi. Kandıra'nın Ömerli ve Hoca köylerini yakan Yunan kuvveti, Sakarya Müfrezemiz tarafından tard ve Ermişe'ye kadar takip olundu.

10 Kânunuevvel 1336 [10 Aralık 1920] (Cuma) Ankara. Kapalı. Buruk ahalisi Adana'ya hicret etti. Çökerler'deki düşman tazyikimiz üzerine, Borlu'ya çekildi. Uşak şimalinde Ramazandamlan'ndaki müfrezemize kuvvetli bir düşman keşif kolunun taarruzu tard edildi. Antep şimalinde Erikce'de düşmana baskın yapılmış, 15 esir igtinam olunmuştur.

11 Kânunuevvel 1336 [11 Aralık 1920] (Cumartesi) Ankara. Güneş. 26Y Islahiye'den Antep'e gelirken dağıldı. Bir Yunan taburu Sarayköy garbında Ortakca cenubundan Menderes cenubuna geçerek oradaki müfrezemizi bilmüsademe Çubukludağ eteklerine çekilmeğe icbar etti. Antakya cihetlerinde top sesleri işitildi. Arablar Fransızlara hücum etti. Düşman kabilesi Akçakoyunlu'ya gitti.

12 Kânunuevvel 1336 [12 Aralık 1920] (Pazar) Ankara. Kapalı. Refet, Demirci Efe üzerine yürüdü. Uşak şimalinde Ramazandamlan'nda keşif, düşmana 3 maktul. Fransızlar şiddetli bombardmanla Antep'e hücum etti, püskürtüldü, 40 maktul. Bir kısım düşmanın Antep'ten Kilis'e gittiği istihbar edildi. --- civannda Tahsin Bey baskınla Fransızlardan 3 top, 3 mitralyöz, 1 esir aldı. Hacim Paşa aşairiyle Raka Müfrezemiz (Menic)'e girdi.

12/13 Aralık, Antep şimalinde Fransızlara ateş baskını yaptı.

13 Kânunuevvel 1336 [13 Aralık 1920] (Pazatesi) Ankara. Mütebeddil. Düşman çekildi, Gördes'i tekrar işgal ettik. Sakarya Müfrezemiz Ermişe'de Rum ve Ermeni çeteleriyle müsademe etti. Reşid Bey'in teşvikiyle mebusan Mustafa Kemal Paşa'dan huzursuz. Ethem Bey ve Garb Ordusu tebeddülâtına dair izahat alındı (Yusuf İzzet Paşa).

14 Kânunuevvel 1336 [14 Aralık 1920] (Salı) Ankara. Kapalı. Hastaydım, dünden beri iyileştim (Garip bel ağrısı). Kostantin bir milyon küsur rey ile kral oldu. İbrahim Bey (Arab-ı milli) --- ---, ---'i işgal etti.

14/15 Aralık, düşman Antep'i şiddetli bombardman etti. 14/15 Aralık, Antep'te İbrahimli şark sırtlannda düşmana baskın yapıldı.

15 Kânunuevvel 1336 [15 Aralık 1920] (Çarşamba) Ankara. Kapalı. Şimalî Kafkas (Demirhan Şura)'da muhtariyet ilan edildi. Refet Isparta şimalinde Demirci Mehmet Efe'yi basarak, 700 kişi derdest ve mütebakisi dağıldı. Keşif kollarımız düşmanı tard ile Burçin'i işgal etti. Fransız kafilesi Nafak'tan Antep'e girdi. Düşman tayyaresi (Menic)'e elli bomba attı.

16 Kânunuevvel 1336 [16 Aralık 1920] (Perşembe) Ankara. Kapalı. Kaba-zac'dan (Menderes) Çubukdağı eteklerine gelen düşman, baskınla def oldu. 9 maktul. 600 düşman Mersin'de (Akdam) civanna taarruzla püskürtüldü. Gecele-yin tekrar ettiği hücumu tard ile külliyyetli telefata verdirilerek (Kara çete, İlyas)'a kadar takip olundu. Bab civarında keşif müsademesinde (8) hayvan aldık.

16/17 Aralık, Gökbayrak Yalova'ya baskın yaptı (3 maktul) ve Varşak çetesini perişan ettik.

17 Kânunuevvel 1336 [17 Aralık 1920] (Cuma) Ankara. Kapalı. Yenice'deki düşman bölüğü taarruzumuzla Bolu'ya çekildi.

17/18 Aralık, Adana garbında Dikili civarında şimendiferi tahrip ettik.

18 Kânunuevvel 1336 [18 Aralık 1920] (Cumartesi) Ankara. Kapalı. Düşman topçusu Antep'i tazyik etti. Düşman (Menic)'i istirdat ve bilmüsademe Sacur'a kadar ilerledi.

19 Kânunuevvel 1336 [19 Aralık 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Kostantin Atina'ya geldi. Yalova şarkında Kalicköy ve Çağşak bilmüsademe işgal ettik. Kula'nın bir buçuk saat şimalinde bir düşman karakolu baskınla perişan edildi. Akhisar şimalinde (Tahtacı) köyüne keşif kolumuz girdi.

20 Kânunuevvel 1336 [20 Aralık 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Antep hakkında istizaha cevap verdim. Antep şimaline yaptığımız baskın, gece yol şaşırıldığından neticesiz kaldı. Atalan'a ilerleyen düşman bölüğü, Borlu'ya püskürtüldü. Midyat'ta şaki (Hacı)'nın tenkili ile meşgul (6 şehit + 10 mecruh).

21 Kânunuevvel 1336 [21 Aralık 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Gökbayrak Yalova şark cenubunda Laledere'de Rum ve Ermenileri baskınla perişan etti (20 maktul). Bir keşif kolumuz Kula şimalinde bir düşman müfrezesine muvaffakiyetle baskın yaptı. Düşman kafilesi Antep'e girdi.

22 Kânunuevvel 1336 [22 Aralık 1920] (Çarşamba) Ankara. Mütebeddil. Mersin şimalinde keşif yapan düşman tard edildi. İki gündür düşman tayyareleri Antep şimalinde keşif yapıyor.

23 Kânunuevvel 1336 [23 Aralık 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Burçak'tan Fethiye'ye gelen 25 düşman tard edildi. Laledere'ye taarruz eden düşman püskürtüldü. İznik Gölü cenubunda (Narlıca)'yı bilmüsademe işgal ettik. Borlu şimalinde Topraktepe ve Şenlikler'i zabt ettik. Antep'te düşman Suboğazı, Beylerbeyi, Sam, Karahöyük üzerine taarruz etti. 5. Fırka sebat etti. 9. Fırka'nın bir alayı topçu ateşiyle dağıldı ve altı kilometre şimale çekildi ve akşamüstü düşman mevzilerine avdetle, geri çekildi. 500 düşman ve iki top, 200 süvariyle Delibaş Mehmet Adana şarkında Kürtçülerin Abdülhadi karyesine Nasrullah Ağa Müfrezesi'ne taarruzla tard edildi ve Adana'ya ricat etti.

24 Kânunuevvel 1336 [24 Aralık 1920] (Cuma) Ankara. Kapalı. Keşif kolumuz Sındırgı şarkında (Amenddere) köyünü zabt etti. Adana ve Mersin'den düşmanın Kılınclı'ya taarruzu püskürtülmekle, Adana'ya çekildi. Düşman Antep'i bombardman etti.

25 Kânunuevvel 1336 [25 Aralık 1920] (Cumartesi) Ankara. Yağmur. Nafia Vekili Fazıl Paşa, İtalya'ya eşya mübayaasına iki mebus tayininden mütevellit istizah neticesinde sükut etti. Karamürsel'de Dere köyüne taarruz eden düşman mukabil taarruzla tard ve Laledere garbına kadar takip edildi. Borlu ve Kula şimalinde düşman keşif kollan tard edildi.

26 Kânunuevvel 1336 [26 Aralık 1920] (Pazar) Ankara. Kapalı. Düşman kafilesi Antep'ten muhafızla Akçakoyunlu'ya hareket etti. Şarkta Ağın istasyonu cenubunda (6 kişi), bir Taşnak çetesi tard edildi, bir esir alındı.

27 Kânunuevvel 1336 [27 Aralık 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Antep'te 5. ve 9. Fırkalar üç koldan taarruz, 200 metreye takarrüp düşmanın 3 topu iskat, düşman ordugâhı, konakları ve Kolej bombardman ve bir cephanelik berhava edildi. Kıtâatımız şehre giremeyerek avdet etti. Meydan-ı Ekber'e taarruzla istasyonu bombardman ettik.

28 Kânunuevvel 1336 [28 Aralık 1920] (Salı) Ankara. Güneş. Zonguldak'ta Fransızların Çaycuma'ya doğru keşifleri men edildi. Amiral Lebon Zonguldak'a geldi. Mutasarrıfı adem-i ziyaret, zırhlı ile Batum'a hareket etti. Kandıra şarkında Şeyh--- gelen düşman tard edildi.

29 Kânunuevvel 1336 [29 Aralık 1920] (Çarşamba) Ankara. Mütebeddil. Ethem Bey'in, Meclis'e isyanı Meclis'e arz edildi. Ağın istasyonu cenubuna gelen düşman çetesi köylüler tarafından tard edildi.

29/30 Aralık, Meydan-ı Ekber civarında düşmanla bomba ve piyade ateşi teati edildi.

30 Kânunuevvel 1336 [30 Aralık 1920] (Perşembe) Ankara. Kar. İsmet Bey Kütahya'ya girdi ve Refet Bey Altıntaş şimaline geldi (fıkralar takriben 3 piyade, 2 süvari). Kürddağı aşairiyle teşrik-i hareket eden kuvvetimiz Meydan-ı Ekber istasyonu ve düşman mevazisini bombaladı.

31 Kânunuevvel 1336 [31 Aralık 1920] (Cuma) Ankara. Kapalı. Midyat civarında şaki (Haco)'nın tahassüngâhı olan Harabeköy ve Hoşter karyelerini zabt ettik (Haco) firar etti.

1 Kânunusani 1337 [1 Ocak 1921] (Cumartesi) Ankara. Kar. Gemlik şarkında, Pazarköy şimalinde (Çengiler)'de düşmana baskınla zâyîât-ı mühimme verdirdik. Antep'e keşif taarruzu yaptık.

27/28 Kânunuevvel baskınında düşmanın terk ettiği cebel topu kundağı igtinam ettik. Garpta bir Fransız keşif kolu mahv ve 27 hayvan igtinam ettik. Mahsur (Menic)'i tahlise gelen 700 Fransız, Bab'ın beş kilometre şimâl-i şarkında nısfına karip telefatsız perişan, 3 mitralyöz igtinam ettik.

2 Kânunusani 1337 [2 Ocak 1921] (Pazar) Ankara. Yağmur. İsmet Bey Kütahya'dan Gedis'e hareket etti. Aslanapa'da çete keşşâfları ateşle tard edildi. Ethem Yunanlılara Uşak'ta yaverini gönderdi. Akıncıların Cür'ü-ş-Şakur'u zabt ile, 730 Fransız ve Arab perişan ve esir ve 2 mitralyöz igtinam etti. Harem'i baskınla istirdat edip, Fransızlara 300 telefât verdirdik.

3 Kânunusani 1337 [3 Ocak 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Bütçe müzakeresi. Ethem kuvvetlerinden Kaplan Naci Tavşanlı'ya geldi ve Ethem Yenice üzerinden İstanbul'da Sadrazama müracaat ediyor, sulh istiyor.

4 Kânunusani 1337 [4 Ocak 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Kuvve-i Seyyare mensuplarından 50-60 kişilik gruplar Afyon'a, Seyidgazi'ye, Eskişehir ve garp cephesine gelerek teslim oluyorlar. Sarayköy mıntıkasında bir Yunan bölüğünün Çubukdağ eteklerine yaptığı taarruz, mukabil hücumla tard edildi. Bab cenubunda (Nasrullah)'ı işgal ettik.

4/5 Ocak, Geç---'de 200 kişilik Ethem çetesinin yaptığı taarruz tard edildi. 5 mecruh verdirildi, 2 esir alındı.

5 Kânunusani 1337 [5 Ocak 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Gördes'i işgal ettik. (Arabşah)'ta süvari livamız çetelerle müsademe ederek 3 mecruh, 2 maktul verdirdi. Şeyh Musa çetesi Sandıklı'da bir köy bastı. Kaplan Naci 150 kişi ile Eskişehir cenubundan geçerek Ankara'ya teslim olmaya geliyor. Yunan Meclis-i Mebusan'ı küşat edildi. Kral, Anadolu'da harbe devam edeceğini bildirdi.

6 Kânunusani 1337 [6 Ocak 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Yunanlılar 2 alay piyade ve bir alay süvari ile Yenişehir'e ve ol miktar kuvvetle İnegöl'ü işgal etti. Sunûf-u selâseden mürekkep bir düşman kolu Uşak'tan İslam köyüne yürüdü. Kuvvetlerimiz geri döndü. Çarıklı Pehlivan, İnönü cihetlerinde teslim olmak istiyor. Doktor Fazıl 300 kişi ile Amed-Tavaşlı arasında. Düşman Antep'te İbrahimli sırtını tahkim ediyor. Keşif kolumuz buradan topçu ateşine uğradı. Düşman kafilesi Antep'ten Akçakoyunlu'ya gitti.

7 Kânunusani 1337 [7 Ocak 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Akşam İkinci Kuvve-i Seyyare Ankara'ya geldi, Üçüncü Süvari Fırkası namını aldı. Bu sabah

Fırka 4, 58Y Ankara'dan İnönü'ne hareket etti. Yunanlıların Köprühisar'a (24. Fırka, 143Y) taarruzu tard edildi. Nazif Paşa mevziinde 126Y perişan olarak ricat etti. Gedis'e asi Ethem'in 300 kişi ile taarruzu tard ve def edildi. Nazilli'den Menderes cenubuna geçen düşman alayı, telleri kesip avdet etti. Gökbayrak İznik cenubunda mukabil muharebeler yaptı.

8 Kânunusani 1337 [8 Ocak 1921] (Cumartesi) Ankara. Kapalı. Ethem, Tevfik, Reşid'in asiliği ilan edildi. Doktor Fazıl'ın 300 çetesi, bir süvari bölüğümüz perişan etti. Pazarcık garbı hücum taburu ve depo taburu ile işgal ediliyorsa de, düşman taarruzla Pazarcık ve Karaköy'ü işgal etti. 24. Fırka Bilecik'e çekildi. Pazarcık'tan düşman kuvveti gerisini tehdit ediyordu. Düşman Köprühisar'dan dahı muhterizane takip etti. İslam köyündeki düşman Kızılcaviran-Gedikler'e çekildi. Düşman Çorumlu işgal etti. Hacim Paşa Haleb bahçelerine girdi ve 17 esir (bir zabıt) ve 150 tüfek igtinam etti. Menic ve Bab'da hükümet yaptık.

9 Kânunusani 1337 [9 Ocak 1921] (Pazar) Ankara. Kapalı. 4. Fırka, 58Y ve 11. Fırka İnönü'ne yerleşti. Düşmanın Bozöyük cenubunda Kavalcı ve Karaağaç'a iki alayla taarruzu tevkif olundu. 24. Fırka Bilecik şarkında Yeniköy'de ve dümdar taburu saat 4 sonraya kadar düşmanı tevkif etti. 24. Fırka Söğüt'e geldi ve Teke sırtlan tuttu. Asi Ethem'in beyannamesini Yunan tayyareleri attı. 14Y süvari Çavdarhisar civanna asi Ethem'in taarruzu üzerine geri alındı. Kütahya Susuzkaya'da usat süvari 14Y Kürttepe'ye girdi.

10 Kânunusani 1337 [10 Ocak 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. 174Y Kütahya'dan ve 132Y Sancak köyünden Çukurhisar'a vardı. Birinci Süvari Grubu Kütahya'dan Keynet'e geldi. Düşman sağımıza taarruzla, 24. Fırka'yı Teke köyünden Beşkardeş dağı şimaline attı. Düşmanın Akpınar ve Karaağaç (4., 11. Fırkalar) cephesine hücumu tard olundu. Merkezden düşman (Poyra)'ya ilerledi. Hacim Paşa'ya Haleb cenubunun (Sefire)'de 600 haliyle müsellaht efrat iltihak etti. Çivril garbında (Hasköy) ileri karakollanmış düşmanın taarruzu üzerine geri çekildi. Adana'da Nâil-i Hürriyet tepesine baskın yaptık, düşmana telefata verdirdik.

10/11 Ocak, İnönü'ndeki kıtaatımız (Otluyalı-Beşkardeş'a) çekildi.

11 Kânunusani 1337 [11 Ocak 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Yunanlar İnönü'nden ricat ediyor. İki Yunan tayyaresi Eskişehir istasyonunu bombaladı. Birinci Süvari Grubu İnönü'ne geldi. Refet Bey Kütahya'ya hareket etti ve 8. Fırka'nın hareketi tehir ve 189Y Kütahya Alayund'a indirildi. Kütahya civarında Balıca'da Yokuşbaşı'nda 190Y asî Ethem çeteleriyle müsademe etti. Balıca'daki usatı tard etti. (Aydoğdu) 'ya giren usatı tard ve beş esir alındı.

11/12 Ocak, 4Y Ankara'dan Eskişehir'e gitti.

12 Kânunusani 1337 [12 Ocak 1921] (Çarşamba) Ankara. Kapalı. Ethem'den kaçan Kaplan Naci Müfrezesi Ankara'ya geldi. Üçüncü Süvari Fırkası (İbrahim Bey 2. Kuvve-i Seyyare) Ankara'dan Eskişehir'e hareket etti. Refet Bey Kütahya'ya Alayund'a geldi. Usat Yokuşbaşı'yı zabt ve Parmakuran'da Doktor Fazıl ile müsademe oldu. 189Y Ethem'in akşam üzeri Akdoğdu cihetinden taarruzunu mukabil taarruzla tard etti. Adana'da Karaçay istasyonu civarında bir tren infilak ettirdik. Fransız tayyareleri Hacim Paşa'ya bin bomba attılar ve iki koldan Fransızlar Bab ve Sefire üzerine yürüdüler. Hacim Paşa Menic'e çekildi. Süvariler Bozöyük, Kızılcapınar ve Armutlu'dadır. Yunanlıları takip ediyoruz.

13 Kânunusani 1337 [13 Ocak 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. İleri kıtatomuz Bilecik, Nazif Paşa'dadır. Yunanlılar 2 alay Söğüt'ten ve 4 alay Pazarcık'tan çekildi. Aydoğdu'da şiddetli müsademat 190Y tarafından usatı tard edildi. Refet Bey 8. Fırka'dan Kütahya'ya iki alay daha celp etti. Yunanlılar Uşak'tan Gedikler'e üç tren sevk etti. Fransız Başvekili (Leyig) sukut etti.

14 Kânunusani 1337 [14 Ocak 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Yenişehir, İnegöl'ü istirdat ile düşmanı takip ediyoruz. Asiler Susuzkaya'ya firar etti. 20 maktul bıraktı, takip ediyoruz. Çivril'den şarka ilerleyen düşman taburu (2 top) telefata tard edildi. Çivril şimalinde Iğdır'a muvaffakiyetli baskın yaptık. Kandıra Şeyhler Selmanlar'ı Rum ve Ermeni çetelerinden tathir ettik. Kandıra'dan gelen Yunanlıları 60 zayıyla tard ettik. Düşman Çivril garbında Karahallu'yu işgal etti. Müfrezemiz bilmüsademe çekildi. Bir düşman tayyaresi (Menic) ordugâhına bomba attı. 3Y Ankara'dan Eskişehir'e.

15 Kânunusani 1337 [15 Ocak 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş.

Reşit Uşak'a gitti. 4. Fırka Eskişehir'den Afyon'a gitti. Takip kollarımız Koyunhisar Duma-Baba Sultan'a erişti (Amedalan-Kulgal)'daki düşmana 800 metre kadar taarruz etti. Gece İnégöl'e çekildi. Kütahya, Ortaca, Göynekviran, Savber hattında asiler iki saat muharebe ile münhezimen tard olundu. 100 araba erzak igtinam ettik. 191Y'den bir tabur teslim-i silâh etti. Bir Fransız taburu (Menic)'e girdiyse de Hacim Paşa tarafından hatt-ı ricati kesildi.

16 Kânunusani 1337 [16 Ocak 1921] (Pazar) Ankara. Kapalı. Arpa yaylasında 150 usat tard ve Gördes işgal olundu. 500 asi Şayhan'a ve Simav cihetine firar etti. İki tabur düşman Çivril'i tahliye ile Gobek'e ricat etti. Uşak --- Gördes'e düşman kuvvet sevk ettiği istihbar olundu. Bursa, bir tabur düşman (Duma) şarkına ilerledi ve avdet etti. Fransızlar (Menic)'i tahliye ile Haleb istikametine çekildi.

17 Kânunusani 1337 [17 Ocak 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Çivril'i tekrar işgal ettik. Sarayköy şimalinde Ahmetli köprüsünden geçmek isteyen düşman bölüğü tard edildi. Burce'deki düşmanın Kabaçınar istikametinde ilerlemesi men ve süvari bölüğümüz tarafından tard edildi. Kestel, Yenice, Şencana, Pazarköy hattında asiler perişan edilmiş, 200 esir alınmış ve Simav zabt olunmuştur. Usat takip olunuyor. Sakarya Müfrezemiz Kandıra'ya karşı muvaffakiyetle baskın yaptı.

18 Kânunusani 1337 [18 Ocak 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Cuburdi, Günay, Aynihan'a keşif kollarımız sürüldü. Bir keşif kolumuz Simav garbında Hisar köyünde topçu ve mitralyöz ateşine duçar oldu. Yenice'den Pozantı hattı üzerinde ilerleyen bir Fransız zırhlı treni ateşle tard ve hatt tahrip olundu. Düşman tayyareleri Bilemedik ve Kelebek'e külliyetli bomba atıldılar. Hocaköy civarında bir batarya ile bir düşman alayı, Sakarya Müfrezemize taarruzla, üç saat muharebe neticesinde müfrezemiz, 23 şehit + 28 mecruh ile Hocaköy sırtlarına çekilmeğe mecbur oldu. İkizkuyu'da Fransız kaflesi perişan edildi.

18/19 Ocak, muharebe devam etti.

19 Kânunusani 1337 [19 Ocak 1921] (Çarşamba) Ankara. Kar, mütebeddil. Doktor Fazıl 82 şakiyle teslim oldu. Kıtaatımız taarruzlarına devamla Demirci'yi zabt ve usatı tard ettiler. Cuburdi civarında 50 asi derdest olundu.

19/20 Ocak, Birinci Süvari Grubu Bozöyük'den Kütahya'ya geldi. Nafak bo-

ğazdan bir düşman kuvvetinin zuhuru ile müfrezemiz (Orul) cihetine çekildi. Düşmanın (9 esir aldık) 200'ü mütecaviz maktulü ve o kadar mecruhu vardır. 150 tüfek, 6 mitralyöz (beş çift), 110 hayvan igtinam ettik, kafilenin yansı yağma edildi. 52 şehit + 143 mecruh (yedisiz zabıt) = 195 zayıyatımız vardır.

20 Kânunusani 1337 [20 Ocak 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Düşman Hoca köyü şarkındaki Sakarya Müfrezemize taarruzla ricate icbar olundu. Yunanlıların 100 tankı olduğu ve Konstantin'in dört fırka ile geldiği 24 Ocak'ta Bursa cephesinden taarruz edecekleri menâbi-i muhtelifeden haber alınmıştır.

21 Kânunusani 1337 [21 Ocak 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Kıtâatımız asi Ethem çetelerini Gördes garbında kâmilan dağıtarak Sındırgı, Akhisar Marmarâ istikametlerinde tard etti. İngiliz tayyareleri Cizre civarına otuz bomba attı (Zaho taarruz hazırlığı).

22 Kânunusani 1337 [22 Ocak 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Yalova'nın bir saat cenûb-ı şarkında Almacık köyünü zabt ve düşmana (30) zayıyat verdirdik. Gördes garbı, Kayacık civarında usattan 4 top, 4 mitralyöz, 500 tüfek alarak usat büsbütün ortadan kalktı. Tevfik, Akhisar'da Yunanlılara teslim oldu.

23 Kânunusani 1337 [23 Ocak 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. 61. Fırka Kütahya'ya geldi (Yunan taarruzuna karşı İnönü'ne gidecektir). Dün Ermeni Livası Kumandanı, Ararat İstasyon Kumandanımıza 47 saat zarfında orasını tahliye için bir ültimatı verdi.

24 Kânunusani 1337 [24 Ocak 1921] (Pazartesi) Ankara. Mütebeddil. Heyet-i Vekile Reisi oldum. Yunanlıların hiç bir hareketi görülmedi.

24/25 Ocak, nısfülleyle Ankara'dan Eskişehir'e hareket ettim. Ermeni ültimatı neticesiz kaldı. Ermeni seferberliği vardır.

25 Kânunusani 1337 [25 Ocak 1921] (Salı) Eskişehir. Kar. Paris Konferansı içtima etti ve 21 Şubat'ta bizim de Londra'da konferansa davetimiz karargir oldu. Antep cenûb-ı şarkında 5. Fırka Fransızlara taarruz ettiyse de iki tabur düşmana tesadüfle hatt-ı muhâsarayı yaramayarak avdet etti.

26 Kânunusani 1337 [26 Ocak 1921] (Çarşamba) Eskişehir. Güneş. Kocaeli Kumandanlığı ifâ-yı vazîfeye başladı.

27 Kânunusani 1337 [27 Ocak 1921] (Perşembe) Eskişehir- Güneş. Trenle Kütahya'ya gittim. Refet ve İsmet Beylerle nısfülleye kadar müzakere ettik. Vaziyeti tespit ettim.

27/28 Ocak, nısfülleyli müteakip oradan Ankara'ya hareket ettim. Tevfik Paşa (Sadrazam) bizi Londra Konferansı'na davet etti ve cevap aldı.

28 Kânunusani 1337 [28 Ocak 1921] (Cuma) Eskişehir'den Ankara'ya trende. Kar. Saat 1 evvelde Kütahya'dan hareketle, saat 1 sonrada Ankara'ya muvasalat ettim. Alemdar vapurunu İstanbul'dan kaçırnarlar, Fransızların bilmüsadere işe koydukları 5 Fransız'ı esir ederek Ereğli'ye iltica ettiler. Fransız torpidosuyla müsademe oldu. 3 Fransız maktul ve bizden bir şehit, 3 mecruh vardır.

29 Kânunusani 1337 [29 Ocak 1921] (Cumartesi) Ankara. Kar. Üç zırhlı otomobil topçu ateşi himayesinde Antep'e hücum ettiyse de, müdafîin tarafından tard edildi. 20 kadar şehit ve mecrhumuz vardır.

30 Kânunusani 1337 [30 Ocak 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Cenup ve garp cephelelerinde şiddetli kar ve soğuk vardır.

30/31 Ocak, Antep şark ve şimalinde Acem Kapısı, Çok---, Hacıbaba istikametinde hariçten ve dahilden taarruz ettik. Çok--- cihetini yarıdık, 50 mahsur çıktı. 100 düşman süngülendi, bir hayli cephan ve bomba ve otomatik igtinam olundu.

31 Kânunusani 1337 [31 Ocak 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Antep civarında akşama kadar muharebe devam etti. Kolej cephaneliği ateşimizle berhava oldu. Düşman mukabil taarruzla Çok--- zapt etmekle, kutaatımız çekilmeğe mecbur oldu. Fransızlar Alemdar esirlerinin teslimi için 48 saatlik ültimatom verdiler. Meclis'te hafiye var! Selahattin Bey Mustafa Kemal Paşa arasında bir vaka oldu. Heyet-i Vekile itimat taleb etti. İtimâd-ı tâm, 134 rey.

1 Şubat 1337 [1 Şubat 1921] (Salı) Ankara. Güneş. On düşman tayyaresi Adana cephesine Kelebek'e 50 bomba attı, bir çocuk şehit oldu. Gürcü Heyet-i Se-

fareti Ankara'ya muvasalat etti. Dağıstan'da kıyam. Bir Bolşevik fırkası mahv ve perişan edildi.

2 Şubat 1337 [2 Şubat 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Fransızlar Ereğeli'yi ablukaya ettiler. Amiral Menil ile Osmanlı bayrağına tecavüz edilmemek, limanlarımız mahfuz olunmak ve Alemdar'a dokunulmamak şartıyla esirleri iade ederek mesele hal olundu. Havran Ümraniye'de Fransızlar aleyhinde şiddetli kıyam vardır. Fransızlar Menic'i işgal ile keşif kollarını (Tel Ahmet)'e sürdü. Deyr-i Zor'a altı kilometre mesafede Fransızlarla iki gün devam eden muharebede müfrezemiz ---saray aşiretine çekilmeğe mecbur oldu, 400 maktul, 80 mecruh.

3 Şubat 1337 [3 Şubat 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Londra Heyet-i Murahhasa hakkında, Meclis'te müzakere edildi.

2/3 Şubat, sabaha kadar Antep'te piyade ve topçu ateşi oldu. 600 Yunanlı'nun Yalova'ya ihraç edildiği istihbar edildi.

4 Şubat 1337 [4 Şubat 1921] (Cuma) Ankara. Güneş.

3/4 Şubat, Adana-Tarsus hattında bir düşman treni berhava edildi. 3/4 Şubat, Mağaradere ve Osmaniye civarındaki Fransız kuvvetlerine karşı baskın keşfinde şiddetli ateşe maruz kaldık.

5 Şubat 1337 [5 Şubat 1921] (Cumartesi) Ankara. Kapalı. 1500 piyade, 300 süvari, 8 top Halep'ten Kilis'e geldi.

6 Şubat 1337 [6 Şubat 1921] (Pazar) Ankara. Kapalı ve yağmur.

6/7 Şubat, Heyet-i Murahhasa Ankara'dan hareket etti. 6/7 Şubat, Antep'in şark ve şimaline hariç ve dahilden hücum edilerek, düşmana bir çok zayıat verildi ve bir mitralyöz igtinam olundu ve 400 efrat hatt-ı muhâsarayı yapıp harice çıktı.

7 Şubat 1337 [7 Şubat 1921] (Pazartesi) Ankara. Kapalı. Adana'da Kurttepe civarına gelen düşman efradına açılan ateşle 5 maktul, 6 mecruh verildi. 400 kişilik bir Fransız kuvveti Kilis şimalinde Çingen'deki müfrezime taarruz ederek, ricata icbar etti.

7/8 Şubat, Özdemir Ali Şefik Bey 250 neferle beraber Antep'ten huruç etti.

8 Şubat 1337 [8 Şubat 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Sabahtan zevale kadar Antep'te piyade ve topçu ateşi oldu. Köylülerin rivayetine göre Antep Fransızlara arz-ı teslimiyet etmiştir.

9 Şubat 1337 [9 Şubat 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Yunanlılar Uşak'a kuvvet sevk ediyor. Öğlene kadar Antep'te piyade ve topçu ateşi oldu. Antep'ten çıkan acezenin rivayetine göre, Antep'e Fransız kumanda heyeti dahil olmuş ve ahaliye verilmek üzere finnlara un tevzi etmiştir.

10 Şubat 1337 [10 Şubat 1921] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. Kilis'ten gelen Fransız kuvveti Antep'e muvasalat etmiştir. Yunanlılar Uşak ve Bursa ci-hetlerinde köylülerden araba topluyor ve taarruz hazırlığı yaptığını işaa ediyor.

11 Şubat 1337 [11 Şubat 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Mustafa Kemal Paşa Eskişehir'e gitti. Kilis şimalindeki Çingen'deki Fransızların çekilmesi üzerine, orası tarafımızdan tekrar işgal olundu.

11/12 Şubat, Celaloğlu cenubunda Şagali istasyonu Ermeniler ve Kızıllar tarafından baskınla zabt ve Gürcü takımı esir edildi.

12 Şubat 1337 [12 Şubat 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Antep'in suku-tu üzerine Meclis'te benden istizah edildi ve Kılıç Ali Bey'in gitmesine karar verildi. Yenişehir garbında Yoğurtdere'ye gelen keşif kuvveti (Yunan), ateşimizle tard edildi. Sarayköy garbında Çubuklu dağında düşmanın birkaç bölükle taarruzu mukabil taarruzla tard edildi.

13 Şubat 1337 [13 Şubat 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Afyon garbından Uşak'a karşı bir keşif taarruzu yaptık. Kayaklar, Sa---ık hattını işgal ile düşman müsademe ederek kıtaatımız muntazaman avdet etti (3) mecruh. Fransızlar Antep ve Adana'da cebren rey topluyor. Antep garbında Burç nahiye merkezi, Fransız idaresindeki Kürt çetesi tarafından yağma edildi.

14 Şubat 1337 [14 Şubat 1921] (Pazartesi) Ankara. Mütebeddil. ---allis ka-binesi sukut etti. Adana'da 13 tayyare Ulaş karyesine 13 bomba atıldılar. 2 şehit ve 10 mecruh vardır (ahaliden).

15 Şubat 1337 [15 Şubat 1921] (Salı) Ankara. Kar. Fransızlar Antep'ten bir alay süvari ve dört tabur piyade ile Orul'a geldiler ve Büyüksavacı'ya doğru gelen Fransız süvari bölüğü Antep'e doğru tard ve takip olundu (tarafımızdan). Adana'ya Kayaktepe'de düşmana 2 maktul ve birkaç mecruh verdirdik.

15/16 Şubat, Kızılar Gürcistan'a taarruz etti.

16 Şubat 1337 [16 Şubat 1921] (Çarşamba) Ankara. Kar. Şimendifer hattında Tiflis üzerine Kızılların taarruzu üzerine, Gürcüler Tiflis'e çekildi. Fransızlar (Nizip) avdet etti.

17 Şubat 1337 [17 Şubat 1921] (Perşembe) Ankara. Soğuk ve rüzgâr. Fransızlar Antep'e avdet etti (Kefer cihetinden). İki süvari bölümünden mürekkep bir kıtaat süvarilerimize ateş etti. Fuat Paşa, Yusuf Kemal Beyler Moskova'ya vardılar.

18 Şubat 1337 [18 Şubat 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Şimendifer yolunun Tiflis şark cenubuna hücum eden Kızılar bozuldu. Bin kadar esir verdi, birkaç top ve mitralyöz zayi etti. (---)'dan gelen Kızılar dahi Tiflis şarkında tevkif olundu. Birkaç günlük mücadele neticesinde Taşnaklar Zengezor'da Kızılar'dan 400 kadar esir aldı. Erivan'ı zapt ile Taşnak idaresini tesis ettiler. Babasultan deresine gelen bir düşman keşif kolu tard olundu.

19 Şubat 1337 [19 Şubat 1921] (Cumartesi) Ankara. Kar. Duma köyü garbına ilerleyen keşif kolumuza düşman top attı. Fransızlar Akçakoyunlu Cerablus şimendiferini tamir ediyorlar. Tiflis civarında muharebe devam ediyor.

20 Şubat 1337 [20 Şubat 1921] (Pazar) Ankara. Yağmur ve rüzgâr. Rus Se-firi Medivani Ankara'ya muvasalat etti. Gürcistan ahvalinden bihaber görünüyor ve bizim bîtaraf bulunmamızı istiyor.

21 Şubat 1337 [21 Şubat 1921] (Pazartesi) Ankara. Mütebeddil. Büyük Millet Meclisi müzâkerât-ı medîde neticesinde, Ardahan ve Artvin'in tarafımızdan işgaliyle, icabında Gürcistan'la harp için Heyet-i Vekile'ye salâhiyât-ı tâmmе verdi.

21/22 Şubat, Bolşevik 9. ve 32. Fırka Tiflis'in cenubunda (Koçori) taarruz ettillerse, mağluben 14 ---ricate mecbur oldular ve beş livalan tamamen ezildi. Tuapse'den Kagn'ya ilerleyen Kızılar, Fransız donanması tarafından topa tutularak ricate icbar edildi.

22 Şubat 1337 [22 Şubat 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Garp ve cenup cep-heleriyle Kastamonu mıntıkasında şiddetli kar. Dün Zonguldak'ta Müslüman bir Fransız küçük zabiti, bir mitralyöz ve iki tüfekte tarafımıza iltica etti. Ardahan ve Artvin ileri hareketine başladık.

22/23 Şubat, Gürcüler Ardahan ve Artvin'i tahliyeye razı oldular.

23 Şubat 1337 [23 Şubat 1921] (Çarşamba) Ankara. Kapalı ve soğuk, rüzgâr. Ardahan'ı ahalinin sevinç gözyaşları arasında işgal ettik. Heyet-i Murahhasamız Londra Konferansı'na bilkabul, fevkalade tesir yaptı. Tevfik Paşa "Söz milletvekillerinindir" dedi. Osmaniye mıntıkasında Ermenilerle beraber 200 düşman Hacı cenubundaki Bataklik şimalinde İlhan karyesine taarruz ettiyse de tard edildi, 8 esir aldık.

24 Şubat 1337 [24 Şubat 1921] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. Bolşevikler Kagn'yı zabt etti.

25 Şubat 1337 [25 Şubat 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Gürcüler İtilaf donanmasının yardımıyla Kagn'yı istirdat etti. 6 piyade ve 2 süvari fırkasından mürekkep Kızılar, bu gece Tiflis'i zabt etti. Gürcüler bin müşkilatla (Mecken)'e çekildi. Ermeniler ile Bolşevikler Kamarlı muharebe etti.

26 Şubat 1337 [26 Şubat 1921] (Cumartesi) Ankara. Kapalı. Bolşevikler Kamarlı'da harp ederek, Erivan garbına ilerledi. Düşman Antep, Hekimci tariki üzerinde tahkimat yapmaktadır.

27 Şubat 1337 [27 Şubat 1921] (Pazar) Mütebeddil. Taşnakların mukabil taarruzuyla Bolşevikler Uluhan'dan Kamarlı istikametine tard edildi. Osmaniye'den Ağnam-ı Tadadiye Tatarlıca'ya ilerleyen 200 düşman ve yerli süvari, keşif kolumuzun ateşiyle 3 maktul bırakarak tard edildi.

28 Şubat 1337 [28 Şubat 1921] (Pazartesi) Ankara. Mütebedil. Taşnaklar Erivan şimalinde, Karakilis garbinda Çumlu'ya doğru tevsi-i dâire ediyorlar. Bi-can'dan Erivan'a ilerleyen iki Rus alayı tard edilmiştir. Sarayköy mıntıkasında Çubuklu istikametine ilerleyen düşman keşif müfrezesi tevkif edildi. Seymen'den Koyunluhisar'a ilerleyen düşman bölüğü tevkifatla avdet etti.

1 Mart 1337 [1 Mart 1921] (Salı) Ankara. Mütebeddil. Mustafa Kemal Paşa nutk-u mufassal icrâ-yı kırâat etti. Reis-i Sani Celalettin Arif 82, Adnan 80 almakla, 86 vasatın dünunda. Tekrar lazım geldi.

2 Mart 1337 [2 Mart 1921] (Çarşamba) Ankara. Kapalı. Adnan Bey Reis-i Sani intihap olundu. Gökçedeniz garp şimalinde Eletofska'da Taşnaklar Bolşevikler zayıatla cenuba tard ettiler. Ermeniler Kamarlı'yı Bolşeviklerden zabt etti.

3 Mart 1337 [3 Mart 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Tahran'da bir darbe-i hükümet vuku bularak hükümet sukut etti.

4 Mart 1337 [4 Mart 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Yunanlıların taarruz hazırlıkları istihbar edildi. Karamürsel civarında, Gonca karyesinde bir Yunan torpidosu 40 nefer çıkanp taarruz-ı yağmagerlikte bulundu. Bağçecik'ten bir düşman müfrezesi Nüzhetiye'ye gelip, köylüleri tehdit etti. Ümraniye'de Kürtler (Kırçekri aşireti) tedibata memur bir süvari alayını sarıp (91 mahsur), bir bölüğün elindeki mevkufları aldılar. İki tabur, bir süvari bölüğü, 6 top Osmaniye şarkında Mamure'den taarruzla kıtaatımız Kanlıgeçit şarkına ve Karatepe'ye çekildi. Akşam düşman kısm-ı küllisinin Karatepe'ye yaptığı taarruz tard edildi. Gümrü şarkında Hamaklı'da Bolşevikler Taşnaklar zayıatla cenuba tard ettiler.

5 Mart 1337 [5 Mart 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Karadağ Kralı Nikola vefat etti. Düşman Kanlıgeçit şark mevaziimize topçu ateşi himayesinde taarruz ettiyse de sol cenah gerisine taarruzumuz üzerine münhezimen ricat etti.

6 Mart 1337 [6 Mart 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Gürcüler Mecken'i tahliye ile Gori'ye çekildi. Novo Beyazıt'ta Ermeniler Bolşevikleri mağlup etti. Kanlıgeçit şarkında muharebe devam etti. Taarruzla mevâziimize giren düşman mukabil taarruzla tard edildi. Mamure civarında bir düşman kaflesi, bilhücum zabt etti.

Kafile efradı merkeblerini bırakıp firar etti. Kırıkhan'dan Hassa'ya ilerleyen bir müfreze Fransız, Karlıkuyu'da muharebe'ye icbar edildi. Mevazie dahil olan düşman 6/7 Mart, bir baskın ile tard edildi.

7 Mart 1337 [7 Mart 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Bolşevikler Gori'yi ve Sohum'u zapt ettiler. Gürcüler Ingur ve Suram hattına çekildi. Bursa cephesinde ---dere'den Kayaçatar'a ilerleyen bir düşman taburu, bir süvari bölüğü, 18 maktul, bir hayli mecruh verdirilerek tard edildi. Kanlıgeçit şarkı ve Karatepe'yi düşman topçusu şiddetli dövdü. Karlıkuyu'yu düşman tekrar zapt etti. Paşazadeler Fransızlar aldıkları iki topla Re'sül-ayn civarında talana başladı. Cerablus civarında Uşarbu sağında bir Fransız postasına baskın yaptık, bir zabıt ve sekiz nefer esir ettik. İki mecruh verdirdik.

8 Mart 1337 [8 Mart 1921] (Salı) Ankara. Güneş. İzzet ve Salih Paşalar Ankara'dan İstanbul'a hareket etti. Batum, Ahıska ve Ahılkelek tarafımızdan işgali için Gürcü Sefiri rica etti. Bolşevikler Ahıska'ya girdi, fakat evvelce bizim irtibat zabiti girmişti ve Ruslara buraya girilmemesi tebliğ edilmişti. Ümraniye'de süvari alay kumandanı iki zabıt şehit ve 91 nefer teslim oldu. Bir tabur süvari bölüğü ve iki topla düşman tekrar Kabaçınar'a taarruz ettiyse de tard edildi. Beş hane ihrak ve ahaliden üç kişiyi şehit eyledi. 200 düşman ve 7 mitralyöz, 2 top Babasultan cenubuna ilerlediyse de tard edildi. Fransız Karlıkuyu civarındaki kuvvetimizi tard ile Hassa'ya kadar ilerlediler. Karatepe Kanlıgeçit'ten düşmana baskın yaptık, 4 mitralyöz igtinam ile, 40 zayıt verdirdik. Tarsus garbında bir Fransız taburunun taarruzu San İbrahimli istikametinde tard edildi. Tarsus şarkında bir Fransız kuvveti (1 tabur, 1 bölük süvari, 2 top) Yunusoğlu, Telkiviran istikametine ilerlediyse de tard edildi.

9 Mart 1337 [9 Mart 1921] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. Allenby [Allenby] Mısır'da bir çocuk tarafından katledildi. Almanların tazminatı reddetmeleri üzerine Fransızlar dün (8 Mart) Ren Nehri'nden harekete başlayarak (Düsseldorf)'u işgal ettiler. Fransızlar Osmaniye'den trenle bir tabur ve iki ağır top sevkıyla, Kanlıgeçit Müfrezelerini takviye ettiler.

10 Mart 1337 [10 Mart 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Gürcüler Suram'ı tahliyeye mecbur olarak Kütayis'in 30 kilometre garb-ı cenûbundaki mevzii

işgal ettiler. Taşnakiler Eletofska'da Rusları bozdu. Fransızlar Hassa'yı işgal ile ahaliye beyannameler neşrediyor. Karatepe'ye taarruz eden Fransızlar tard edildiyse de, Akçakoyunlu garp sırtlarının düşman eline geçmesi üzerine, kutaatımız kısmen Bahçe'ye çekildi. Düşman Yarbaşı, Karaca Örenli hattına ilerledi.

11 Mart 1337 [11 Mart 1921] (Cuma) Ankara. Mütebeddil. Bir taburumuz Batum'u işgal etti (Gürcü Hükümeti oradadır). Ahıska'dan bir Kızıl süvari alayı bizi dinlemeyip Acara'ya yürüdü (Batum üzerinden). Ahıska'da iki bölüğümüz vardır. Hassa'yı işgal eden düşman, Meydan-ı Ekber üzerinden ilerledi. Şimalindeki müfrezemiz (50 nefer) iki saat müsademedi sonra Muhacirköy şark sırtlarına çekildi. Osmaniye mıntukasında düşman Kanlıgeçit şark sırtlarına topçu ateşi yaptı.

11/12 Mart, Tarsus şimal-i şarkında Kürt Musa'ya muvaffakiyetli baskın yaptık. Telegraf ve telefon hatları kat, Tarsus Adana şimendiferi üç noktadan tahrip edildi.

12 Mart 1337 [12 Mart 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. On düşman tayyaresi Adana'da Karayayla'ya külliyetli bomba attı.

12/13 Mart, Kozan Müfrezemiz Mustafa Bey Çiftliği'nin iki kilometre garbindaki şimendifer köprüsünü berhava ve Toprakkale istasyonunu topçu ateşiyle tahrip etti. 12/13 Mart, Tarsus garbinda Sarı İbrahim sırtlarına baskın yaptık. Adana-Tarsus hattının Yenice, Zeytun istasyonları arasında yedi yerini bozduk. Yenice'ye gelen bir zırhlı trenini Tarsus'a avdete icbar ettik. Bir baskın müfrezemiz düşmanı takip ile Adana talimğâhına yanaştı. Karamürsel şarkında Gonca karyesine düşmanın attığı mermilerden yangın zuhuruyla, beş saat devam etti.

13 Mart 1337 [13 Mart 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. İslahiye cephesinde Fransızlar mütareke olduğunu bildirdiler. Bir gün evvelde Zonguldak'tan Bekir Sami Bey şifresiyle, Fransız irtibat zabıtından Kilikya ve Antep ve Kilis'in tahliyesine dair bir telegraf almıştık. Cebel-i Abdülaziz'de Paşazadelerin tenkiline kuvvet sevk olundu.

13/14 Mart, Tarsus'un şimalinde ve garbinda (Fabrika) düşmana baskın yaptık, Fabrika'yı ve iki maktulü terk ile firar etti. Tarsus şarkında ilerleyen bir tren ateşimizle avdete icbar edildi.

14 Mart 1337 [14 Mart 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Birkaç gün evvel Kütayis, Gürcü Bolşeviklerin eline geçtiyse de, tekrar Gürcü Hükümeti tarafından zabt olundu. Bir süvari kıtaatımız Ahılkelek'i işgal etti Ahıska'dan Acara'ya hareket eden Kızıl Süvari Alayı, Sula'daki kıtaatımız tarafından dūcâr-ı mûmânaatla, tavakkuf etti. Meydan-ı Ekber'e keşif taarruzu yapan kıtaımız, düşmanın kuvvetinin zaafını anladı.

14/15 Mart, Mersin'de Gavur köyüyle, Karaca İlyas köprüsündeki düşman mevziine baskın yaptık.

15 Mart 1337 [15 Mart 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Fransız muahedesi-nin, Adana'da jandarma zabitanı (Fransız) ve Elaziz, Sivas Vilayeti'nde imtiyazat ve saire gibi ağır mevad üzerine mütareke yapılmayarak müsademeye devam olundu. Kurttepe'ye yaptığımız topçu ateşi Adana'yı dūcâr-ı heyecân etti. Adana Tarsus arasında Yunusoğlu ve Tekeliviran arasında hattı muhtelif noktalarda bozduk. Arablı'da müfrezemiz Toprakkale'den Osmaniye'ye ve Mamure'ye gelen trenle ateşle tevkif ve Osmaniye istasyonunu ve düşman topçusunu ateş altına aldık.

15/16 Mart, Adana'da Zeytun köyüne baskın yaptık; ahali ve hayvanatı düşman geri aldı.

16 Mart 1337 [16 Mart 1921] (Çarşamba) Ankara. Mütebeddil. Sevr Muahedesi'nin tadilatı geldi. İzmir'de Hristiyan Vali, İstanbul beynelmilel değil. Zonguldak'ta yirmi Fransız süvarisi, Çaycuma'nın on kilometre şimâl-i garbında Yaka karakolumuza ateş açtı, mukabele üzerine çekildi. Antep'ten Erikce'ye ilerleyen düşman keşif kolu ateşimizle tard edildi. Kanlıgeçit'teki düşman kısm-ı küllisi Osmaniye'ye çekildi. Rus-Türk Muavenet Muahedesi Moskova'da imza edildi (Batum Ruslarda). Binbeşyüz nefer Antep'ten Kilis'e gitti (Antep'in tahliyesi).

16/17 Mart, Adana'da Nailsirt'a baskın yaptık.

17 Mart 1337 [17 Mart 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Meclis'te Fransız ahnamesi reddiyesi, Sevr tadilatı, Afgan ittifaknamesi okundu. Batum'da Gürcü Hükümeti firar etti. Kâzım Bey Hükümet-i Osmaniye'yi ilan etti. Talat Paşa'nın Berlin'de bir Ermeni tarafından katli. Eletofka garbında Ahat ve Kamarlı'da Taşnaklar, Bolşevikleri tard etti. Yunanlılar Bursa'nın cenubunda Yalica yolunda tak-

viye ettikleri (Hüsniye)'de taburlarını geriye çekti. Gobik'teki alayını Uşak'a aldı, kuvvetlerini Uşak'ta topluyor. Borlu'yu tahliye etti.

17/18 Mart, Adana'da Yunusoğlu ve Nailsirt'a baskınlar yaptık.

18 Mart 1337 [18 Mart 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Rus-Lehistan Muahedesi, Rus-İngiliz Ticaret Muahedesi imza edildi. Batum'da Gürcülerle müsademe ettik. Tabyalan zabt ve 400 Gürcü'yü esir ettik. Gürcüler mütareke talebine mecbur oldular. Bolşevikler şimendiferle 8 vagon ve Acara'dan Batum'a dostane girdiler. Kabaçınar'a ilerleyen düşman bölüğü ve Fethiye'ye ilerleyen düşman taburu tard edildi. Hamamlı'da Bolşevikler cenuba doğru Taşnaklara taarruza geçti.

19 Mart 1337 [19 Mart 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Borlu'yu işgal ettik. 23. Mart Yunanlıların taarruz edeceğini, Fransızlar ihbar etti. Batum'da bir bölük terkiyle Acara köprüsünde Çoruh Grubu'nun toplanmasına emir verdik.

18/19 Mart, Adana'da Adana köprüsüne ve Kurttepe'ye baskın yaptık. Fransızlar Adana'yı tedricen tahliye ediyorlar. 18/19 Mart'ta Kabaçınar ilerisinde Yunanlılara yaptığımız baskın, keşif ateşiyle karşılaştı. Aynı gece Kulgal civarında Acıelma karakoluna yaptığımız baskında elli Yunan neferi imha edildi.

20 Mart 1337 [20 Mart 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Bolşeviklerle yapılan muahedeye nazaren Ardahan ve Artvin bizdedir. Akşamüstü Gürcüler Batum'daki ve 7Y, 2T'a hücum ederek dūcâr-ı telefaat ederek, bir kısmının silahlarını almışlardır. Kızıl Alayların aleyhimize silah istimali şayi oldu. Ruslarla aramızı açmak için bir İtilaf manevrası olacaktır. Cebel-i Abdülaziz'de dün (19 Mart) Paşazadeler perişan edilerek çöle tard edildi. Cisirü's-Şakur'da zuhur eden harekât-i isyâniye üzerine Fransızlar külliyetli zayıat vermiş ve 3 top zayi etmişlerdir.

21 Mart 1337 [21 Mart 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Düşman Rusya cephesinde Acıelma'yı almaya piyade kuvveti sürmüştür. Osmaniye'de Yarbaşı'na ilerleyen otuz Fransız süvarisi ateşle tard edildi.

22 Mart 1337 [22 Mart 1921] (Salı) Ankara. Mütebeddil, yağmur. Nevruz Bayramı (Oyunlar). Otuz düşman neferinin Çubukludağı eteklerine yaptığı taarruz tard edildi (Firdevs Grubu'nun).

23 Mart 1337 [23 Mart 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Yunan taarruzu başladı: Kandıra, Ermeşe, Sapanca garbında Ermeni ve Rum çeteleri tecavüze başladı. İznik, Beyşehir, İnegöl cephesinde üç piyade bir süvari fırkası ilerledi. 1. Fırka, 5Y Süvari 3. Süvari Fırkası müsademe ederek çekiliyor. Düşmanın Köprühisar'a ilerleyen bir süvari alayı ateşle tard olundu. Hamzalı'dan ilerleyen bir piyade fırkası 4Y tarafından Yeniyörük Kızaklı'da açılmaya icbar edildi, 20 mecrumumuz vardır. Hasan Paşa'ya ilerleyen düşman ileri kıtaatı, Kınık'ta 3. Süvari Fırkası topçusu tarafından ateş altına alınarak tevkif edildi. Uşak'tan Dumlupınar'a ilerleyen bir düşman fırkası Banaz'a vâsıl oldu.

24 Mart 1337 [24 Mart 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. 5Y Köprühisar'dan Bilecik'e gelemeyip (arkası kesildi) ve Vezirhan üzerinden Söğüt'e gelebildi. Nazif Paşa'da müsademe eden Birinci Fırka akşam Kıranlar'a çekildi. 3. Süvari Fırkası Kınık'ta akşama kadar muharebe ile, --- vadisine çekildi. Düşman Bilecik, Kurdköy, Pazarcık hattını tuttu. 4. Fırka Kütahya'dan İnönü'ne tahrik olundu. Düşman Dumlupınar'a cepheden bir fırka, Balıcdamları üzerinden iki fırka ile hücum etti. (8., 23., 50.) Fırkalar müdafaa etti. Ahad köyünden gelen düşmanın süvari fırkası ve Elvanpaşa'ya gelen piyade alayı Sandıklı'dan ilerleyen 2. Süvari Fırkamızla muharebe ettiler. Düşmanı tevkif ettik ve süvarilerimiz bilahire ricate mecbur oldu (Çini üzerine). 69Y keşif çok zayıat verdi ve toplan ve 2 mitralyöz zayı etti. Geceleyin 24/25 Mart, ricat ettik. Dümndanmız Arpalı, Karacadere, Kınık hatında kaldı.

25 Mart 1337 [25 Mart 1921](Cuma) Ankara. Güneş.

Düşman Eskişehir'e tayyare taarruzu yaptı (bir kadın şehit). Bizim bir tayyare kazaen sukut ederek Tayyareci Rahmi Efendi şehit oldu. Düşman Sapanca'yı bilmüsademe Kuvâ-yı Milliye elinden alarak (Adapazarlılar) zabt etti. Söğüt'e ilerleyen düşman süvarisi topçu ateşiyle tard ve Pazarcık'tan Karaköy'e ilerleyen bir süvari ve üç piyade alayı Bozöyük şimalindeki 24. Fırka ileri mevzii ateşiyle Pazarcık'a ricat ettiler. Köprühisar'dan Eğerci'ye bir düşman kolu sarktı (200), bizimkiler Otan hattındadır. 4. Fırka İnönü'ne, Kocaali kıtaatı (2., 40.) Halit Bey'e Gündüz Bey'e (Söğüt cenubu) geldi. Birinci Fırka merkez gerisinde toplandı. Konuya'dan Refet Paşa Afyonkarahisar'a geldi. Kıtaat Balmahmut'a ricat etti. (23., 8., 57., 41.) düşman Dumlupınar'dan Beşkemişe-Sinan Paşa hattına ilerledi. Üçüncü Süvari Fırkası Aksuteke'ye çekildi.

26 Mart 1337 [26 Mart 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Düşman Arifiye'de Adapazarlı'na mağlup ederek Adapazarı'nı işgal edip Tavuklar gerisinden Sakarya şarkına geçen bir düşman taburu, Süvari 33Y tarafından bilhücum tard edildi. Düşmanın bir fırkası Söğüt'e ilerledi. Oradaki ileri kıtaatımız tarafından açılmağa icbar edildikten sonra mevzi-i asliye çekildi ve bir düşman alayı bir cebel bataryasıyla, Gündüz Bey'e sokuldu. (300 metre gerimizden) Karaköy boğazına girmek isteyen beş düşman taburu, 24. Fırkaların Bozöyük ileri birliği tarafından zâyiatla tevkif edildi. Düşmanın üç piyade fırkası Balmahmut mevziine zevelden sonra taarruza başladı. Bilhassa solda 57. Fırka'ya, 700 metreye takarup etti ve tevkif edildi (23., 8., 57.) Yunanlılar Karadeniz'de abluka ilan ettiler.

27 Mart 1337 [27 Mart 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Hocaöy'den Sakarya ağzına doğru 300 kişilik Rum ve Ermeni çetesi ilerledi. Sapanca cenubunda Akçay'da piyade müsademesi oldu.

26/27 Mart, Gündüz'deki düşman alayına baskın yapılarak zayıatla tard edildi. O cihette düşmanın bir fırka ile tekrar taarruza kıyama üzerine, kuvvet ile kumandanı Halit Bey tarafından (2., 40., 7. Fırka) ve (159., 174., 61. Fırka) alaylarıyla bir mukabil taarruz yaptı. Düşmana zayıat verildi, fakat düşman topçu ateşinin kesafetinden, mukabil taarruzumuz inkişaf edemedi. Halit Bey koldan mecruh oldu. 11. Fırka Pazarcık istikametine mukabil taarruz yaparak Uzunçam'da düşmana tesadüf etti ve Bozöyük ve Eydiş'e ateş, düşman alayla cebel bataryasını tahrip etti. 24. Fırka, iki düşman fırkasının taarruzunu muvaffakiyetle tevkif ile (bu iki fırka Pazarcık, Kurtköy hattından Hamidiye Isırganlı hattına açılmıştır), mevzi-i aslisine çekildi. Düşman Boyalı ve Balmahmut, Cankuyusu, Resulbaba hattından taarruzla zevale kadar şiddetli müsademat, badehu ricat edildi. (23., 57., 41. Fırkalar Çay İstasyonu cenubuna, 8. Fırka bir süvari alayı ve 2 süvari fırkası 23'ten bir alay ve ağır toplar kâmilan şimale Kazlıköy istikametine çekildi). 10Y Vakıf Doğan'a gelmiştir. Düşman pişdan saat 5 sonrada Afyon'a girdi. Sarayköy mıntikasında bomba ve piyade ateşi teatisi oldu.

28 Mart 1337 [28 Mart 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Bir tabur ve iki topla Tavuklar köprüsünden Sakarya şarkına düşmanın taarruzu tard edildi. Düşmanın Geyve boğazına bir tabur iki top ve aynı kuvvetle Şükriye ve Mahmutiye üzerinden mevaziimize taarruzları, mukabil taarruzla tard olunmuş, otomatik esli-

ha igtinam olunmuştur. Düşmanın 100 maktulü vardır. Düşman sağ cenahımızda Harbiye siperlerini zabt ve 4Y tarafından istirdat edildiyse de, düşmanın yeni bir fırka ile taarruzu üzerine Harbiye ve Metris siperlerini düşman işgal etti.

28/29 Mart, 4. Fırka'nın yaptığı taarruz muvaffakiyet pezir olamadı. 24. Fırka cepheye ve sağında dört alay açıldı. 11. Fırka'ya bir düşman fırkası taarruz etti. 1200 İntikam tepelerine taarruzlan tard olundu. Tilkitepe'de 3. süvari fırkası, bir düşman süvari fırkasının taarruzuna mukavemete mecbur oldu. Bir fırka Afyonkarahisar'a girdi. Afyon şarkında Çukurköy'deki 19Y bir düşman alayını telefât-ı külliyeye uğratarak çekilmeğe mecbur oldu. Biraz efradımız kayboldu. İngilizlerin İzmit, Beykoz'u işgal ile, bütün Yunan kıtaatını cepheye sürüyorlar.

29 Mart 1337 [29 Mart 1921] (Salı) Ankara. Yağmur, mütebeddil. Hocaköy istikametine giden mitralyözle mücehhez bir müfrezemiz, biraz düşmanla müsademe etti. Birkaç nefer zayıatına uğranıp İncilli'ye avdet etti. Sağ cenahımıza (7., 9., 61., 4) düşman üç fırka ile taarruz etti. Kâmilten tard ve tevkif edildi. 24. Fırka topçulan, Teke sırtlarını döğerek yardım ettiler. Sol cenahta takriben iki düşman fırkasının taarruzu kısmen tard ve kısmen tevkif edildi.

29 /30 Mart, bir alay Bozalan'dan taarruzla, 170Y perişan ederek Kandilli civanna ilerledi. 12. Kolordu Karaaslan'dan düşmanı tard ile süvarileri Sülümenli'ye sürdü şa--- m--- igtinam ettik.

30 Mart 1337 [30 Mart 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Sakarya'yı Sinanoğlu'nda 600 düşman geçti. --- İncilli ve Ada karşısındaki süvari alayından kuvvet gönderildi. Geyve Boğazı şimalinde, Mahmutiye'de müsademe oldu. Saat 6 evvelde İntikam tepesi zabt ve 11. Fırka'yı tazyik etti ve Kavalca şarkında fırka sebat etti. Muhafız taburu erişerek, saat 5 sonraya kadar şiddetli muharebe oldu. Zevelden sonra bütün cephe şiddetli muharebe oldu, sağ cenahta düşman kâmilten tard ve tevkif ve 11. Fırka kâmilten müdafaayı kaybederek İnönü civanna çekildi. 1. Süvan Livası ile takviye olundu (İnönü istasyonuna düşman süvarilerinin girdiği tahakkuk etmedi). Cenuptan bütün kuvvetler şimale sevk olundu. Dö---er'de yalnız 120 kişilik bir süvari livası bırakıldı.

31 Mart 1337 [31 Mart 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Sinanoğlu'na geçen düşman Sakarya garbına atıldı. Sağ cenahta Elmacık şimalinde tutunan düşman alayı münhezimen tard ve Metristepe eteklerine kadar taarruz icra olundu.

Düşman topçusu ateş etmedi. Kızbelli cenûb-ı garbına taarruz eden bir alay ve 6 top 10Y Kafkas (Cemil Cahit) ve süvariler tarafından zayıyla tard ve esir alındı ve 3. Süvari Fırkası Tilki'den bu alayın yanına düşerek telefât-ı külliye verdirdi ve bütün ağırlıklanını zabt etti. Düşman çekiliyor. Söğüt ve Bozöyük'ü ihrak etti. Refet Paşa, İsmet Paşa ile görüşüp süvari grubunu soldan sevk için Çukurhisar'a geldi. Köprühisar'a taarruz eden Gökbayrak düşmana 20 maktul verdirdi. Tarafeynden düşman kuvvetlerinin yetişmesi üzerine Eğercin'e çekildi.

1 Nisan 1337 [1 Nisan 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Sakarya ağzında İncilli'ye taarruz eden kuvvet tard edildi, ricat etti. Metristepe zabt ve Gündüz Bey şimalinde akşama kadar müdafaa eden düşman dümdar perişan bir surette ricate icbâr edildi. Süvari 5Y Dudaş yaylasından düşman süvarilerini mağlup ederek Söğüt'ü akşam üstü zabt eyledi. Bozöyük'de süvarilerimiz düşman süvarilerini tard ve hayvan ve esliha igtinam etti ve biraz esir aldık.

Kovalca 1200 sırtlannda külliyele otomatik ile müdafaa eden düşman dümdar alayı akşama kadar müdafaa ettik ve 11. Fırka'nın mukabil taarruzu muvaffak olamadı geri çekildi. Refet Paşa üç süvari fırkasıyla sol cenahtan taarruza geçti. Tayyaremiz Söğüt'ten şimale ve Bilecik'e ve Pazarcık'a çekilen düşman kolları üzerine bomba attı. Karahisar'dan ilerleyen iki düşman fırkası Karaaslan'da muharebe ederek, Hamidiye ve Çobanlar'ı işgal eyledi. 12 K[af] Çay, Bolvadin hatları önüne çekildi. Bir düşman alayı bilmüsademe Çivril'i işgal etti. Orada daha garpta bulunan müzaheret alayı (176) Çıtak köyüne ricat etti. Oradan Dinar'a gelecektir. Sarayköy cephesinde piyade ve bomba muharebesi oldu.

2 Nisan 1337 [2 Nisan 1921] (Cumartesi) Ankara. Kapalı. Meclis'te izahat verdim, Birinci Ferik oldum. Süvari 5Y, Yeniköy şark sırtlannda dümdarla muharebe etti ve Akçaşehir cenûb-ı şarkında düşman taburuna zayılat verdirdik. Kurtköy istikametine tard etti. Bu süvari alayının bir bölüğü Ziva deresinde bir düşman taburuna taarruzla 100'ü mütecaviz maktul ve 145 esir aldı. Gökbayrak, Hamidiye, Mecidiye, Terziler hattını bilmüsademe işgal etti. Düşman 1200'den çekiliyorken Muraddere'de önü kesilerek, Pazarcık'a atıldı. 61. Fırka Süvari Bölüğü Bilecik'i işgal etti. 24. Fırka Süvari Bölüğü Pazarcık'ı işgal ile 12 esir aldı ve Karaköy'de --- 12 obüs top, tahrip edilmiş bir tayyare ve otomobil bulundu. Bursa'nın 1 saat garb-ı cenûbunda Çungara'ya taarruzla düşmana zayılat verdirdik.

Düşman iki fırka ile (Bolvadin-Çay)'ı zabt etti. 12. K[af] İshaklı şarkında, Yeni-köy mevziine çekildi. Pehlivan Ağa (Borlu)'dan Pazartanlı'yı bastı, düşmana zayıyat verdirdi. Samsun ve Giresun Alayları bahren Akçaşehir'e nakle başlandı (fırtınadan tehir). Erzincan'dan gönderilen müfreze, Kürtlerin taht-ı tazyîkinde kalan Kemah'a girdi. Solda bir müsademe oldu. Bolşevikler Erivan'a girdi, Taşnaklar Zengezor'a çekildi.

2/3 Nisan, süvarilerimiz Sandağ-Mezid hattındadır.

3 Nisan 1337 [3 Nisan 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Hendek'te Taşlıgeçit'e yaklaşan düşman, tard edildi. Sabanca mıntıkasında bir düşman postası basıldı. Cephane igtinam olundu. Tavuklar'a yavaşan düşman süvarisi tard. Ermeni ve Abazalar Kara Abdal, Değirmencik ve civar kurayı yakdılar. ---cık Derbend'de kıtaatımız 300 düşmanı tard ve bir otomobil igtinam etti. Düşman 14 maktul terk. Süvari 33Y süvarimiz Alaylı'ya girdi. İznik Beyşehir şosesine taarruzla hayvan igtinam ve yürüyüş kolunu tevkif ve top attırmağa mecbur etti. Terziler'i Aydoğdu hatındaki kuvvetimiz (41 Y) düşmanı tevkife icbar etti. Düşman ağır topçusu ile Terziler'i döğdü ve bir piyade alayı düşmanı Terziler garbında mevzi aldirmaya mecbur oldu. Bu kuvvetimiz grupla beraber Köprühisar'ı zabt etti. Süvari 5Y Köprühisar şarkında İncirli'de düşmanı tard (10 maktul) ile üç otomobil igtinam etti. Pazarcık garbında 24. Fırka süvari bölüğü, 12 esir daha aldı. Bir yanmış tayyare ve topçu mermiyatı igtinam etti. Refet Paşa (3. sağ, 1., 2. garp) fırkalarla, Nazif Paşa İnegöl arasında bir düşman fırkasına taarruz etti. Zevalde sokak muharebesiyle İnegöl'ü zabt, 20 mitralyöz igtinam ve düşmanı perişan etti. 11. Fırka İnönü'nden D---er'e muvasalata başladı. Düşman süvarisi İshaklı istasyonunu topa tuttu, aynı zamanda düşman iki koldan Karahisar'a ricate başladı. Süvarimiz akşam Çay'a girdi. Çivril'deki düşman ileri karakolları, Işıklı Sundurlu'ya sürdü. Düşmanın Sarayköy mıntıkasında Ada ve Demirköprü baskınları tard edildi.

4 Nisan 1337 [4 Nisan 1921] (Pazartesi) Ankara. Kapalı, rüzgâr. (İncirli) Köprühisar ve Alaylı'dan ilerleyen kıtaatımız, Ebeköy, Beyşehir arasından çekilen düşmana taarruz etti. Beş saat muharebe neticesinde, zevale yakın Yenişehir'i zabt etti. Düşman münhezimen firar etti. Refet Paşa süvarileri Bağçecik Teke yoluyla ricat eden düşmanın Üçüncü Fırkasına taarruzla (Yörük, İnegöl istikametlerine) mağlup ederek Kocaçay şimaline ve Koyunhisar istikametine atılmışlardır.

Kazlıköy, Hasanköy istikametine sürülen süvarilerimiz düşmandan iki esir aldılar (2. Fırka Afyon şimalinde, 1., 13. Fırkalar Afyon şarkında harekette). Karahisar şarkında İscekarahisar ve Seyidler'e giden düşman kuvvetleri birbirleriyle sehven müsademe etti. 12. Fırka kısm-ı küllisi Çay, Bolvadin'e süvariler Çobanlar'a girdi. 11. Fırka D---er'de tecemmü etti. 4. Fırka İnönü'nden Kütahya'ya nakloluyor. Müzaheret alayı (176) Sundurlu köprüsü garbına geçmiştir. Düşmanla temas vardır.

5 Nisan 1337 [5 Nisan 1921] (Salı) Ankara. Kapalı ve rüzgâr. Sisten bilistifade Geyve Boğazı'ndan yanaşan düşman taburu tard edildi. Menteşe ve Toprakocak ve Kabaçınar'daki düşmanla taarruz ederek, zayıatla tard ettik. Düşman Burce boğazı Dimy---z hatt-ı aslisine çekildi. Afyon'dan Mihail sırtlanndaki düşman dümdarlarıyla Karaarslan şarkındaki süvarilerimiz arasında topçu ve mitralyöz muharebesi oldu. Düşman civar kurayı yakarak Karahisar'a çekiliyor. Çivril'de köprü garp ve şimalindeki müzaheret alayına taarruz eden düşman, kuvvetimizi Sundurlu'ya ricatle icbar etti. Pehlivan, Salihli şarkında Ma---umak istasyo-nunu basarak beş kişi katletti. Menderes'i geçen kuvvetlerimiz düşmanı Sultanhisar'a firara icbar ile Kelas ve Ödemiş taraflarına sarkmışlardır. Sarayköy'de Demirköprü'de bomba ve piyade ateşi Osman Ağa, Refahiye cenubunda işgali 50 maktul zayıatla tard. Şahverdi, Kınktaş işgal edildi. Z--- şarkında Tuzla köyüne taarruz eden eşkiya 10 maktul, 2 esir bırakarak firar ettiler. 2. Fırka Akçakoyunlu cenubunda bir Fransız postasına baskın yaparak, Arablara biraz telefata verdirdi.

6 Nisan 1337 [6 Nisan 1921] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. Celalettin Arif Bey İngiltere'ye protestoda şedidüllisan olduğundan bahisle, kabine meselesi yapacağız dedi. Hain, dedim. Alçak, dedi. Sensin, dedim. Düşman Hacımercan'daki topçusuyla Geyve Boğazı'na ateş etti. Sülüklödere ve Yeniyörük'te perakende düşmandan 5 esir, 13 hayvan igtinam olundu. Cenup Cephesi'ni Refet Paşa kumandayı deruhte etti. 11. Fırka Altıntaş, 4. Fırka Tuğlar, 5. Fırka Çavuş Çiftliği (Çöğerler) Süvari Livası Belcemişe'de bulunuyor. Süvari Fırkası 1, 2 İnegöl'den Kütahya'ya hareket etti. Düzce'de Kâzım Bey kumandayı deruhte etti. Karahisar'da düşman badezzeval Mihail sırtlanını tahliye ile (topçu muharebesi) Sev---ne çekildi. Süvarilerimiz taarruz ediyor. Aydın cephesinde Köşkdere'de Yunanlılarla müsademe oldu.

2/3 Nisan, başlayan Kelas baskınında şimdiye kadar 12 karakol basılarak düşmanın 6 zabıt, 77 neferi itlaf ve ol miktarı cerh edilmiştir. Tuzla'ya 600 Kürt hücumla akşama kadar müsademe (iki süvari alayımızla) 30 maktul terkle firar ettiler. Karakütük'de Kürtler jandarma ve Kuvâ-yı Milliye'ye taarruzla Akşehir'e (Suşehri cenûb-ı şarkı) ricate icbar ettiler.

7 Nisan 1337 [7 Nisan 1921] (Perşembe) Ankara. Kapalı.

6/7 Nisan, 12. K[af] düşmanın Çukurköy, Sev---n, Kışlacık ordugâhlarına baskın yaparak telefat verdirdi. Saat 2 sonrada, düşman üç koldan ricate başladı. Önce Sev---

n'e taarruz eden 41. Fırka soluna taarruz için Karahisar'dan bir alay ilerlediyse de topçu ateşiyle tevkif olundu. Grubuyla beraber bir süvari bölüğümüz düşman dümdarlarını tazyikle tahribata meydan bırakmadan Karahisar'a girdi. 4. Fırka Eg---taşlar garbındaki Kürt köyüne geldi. İzmit'te Çuha fabrikası civarında Karatepe köyüne taarruz eden düşman, 30 maktul terkiyle tard edildi. Zira cenubunda Rubagik karyesine tecavüz eden Kürtler, zayıtla tard olundular.

8 Nisan 1337 [8 Nisan 1921] (Cuma) Ankara. Güneş, mütebeddil. İlk deniz sevkıyatı (56Y'den bir takım) motorla Akçaşehir'e geldi. İzmit Çuha Fabrikası civarındaki Karaçalı siperlerini zabt ederek düşmana 5 maktul verdirdik. Çilingir ve Ortaköy civarındaki Rum Ermeni çeteleri Gemlik tarafına tard olunarak, oralarını işgal ettik. 4. Fırka Ağaçköy, 11. (Çalköy) Süvari Liva 4. İhsaniye'den Hamurköy ve 57. Fırka Balmahmut, 41. (Paşaköy). 23. Fırka Çakırsaz'a, Sandıklı Müzahe-ret Alayı Şalcı'ya yürüdü. Düşmanın bir fırkasıyla (Ağaçköy, Küçük Aslıhanlar) hattında badezzeval muharebe 200 metreye takarrüp, 8/9 Nisan, muharebeye şiddetle devam olundu. Düşmanın Karacaören'den Karaköse'ye bir kolu hareket ediyordu ve akşamüstü Ayvalı Karacaören'e hareket eden uzun bir düşman kolu görüldü. Düşman bir kısım ağırlıklarını (Dumlu-Çivril) yoluyla sevk ediyor. 12.

Fırka Süvari Bölüğü (Sebilbaba)'da düşman süvarilerini tard ederek Arpalı'da Süvari Livasıyla birleşti. Süvari Livası Küçükköy'de düşman ---bendanyla müsademe etti ve 5. Fırka'dan bir alay (Bakırcık)'a sevk olundu. 5. Fırka Çöğürler'den Altıntaş'a yetişti ve bir alayla ilerledi. 8. Fırka Eskişehir'den Çöğürler'e nakil. Süvari 1, 2 Fırkalar Kütahya'dan hareketle Cumburdu'da. Bir düşman fırkası Afyon'dan Uşak'a gelerek mevazii işgal etti.

9 Nisan 1337 [9 Nisan 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Yeniköy'ü düşmana 20 maktul verdirerek zabt ettik ve Bağçecik'deki Yunanlıları muhasara ettik. Süvari 5Y ve muhafız süvari bölükleri ve Süvari 33Y Bozöyük'ten şimendiferle Çöğürler'e hareket. Düşman sağdan taarruz ederek 11. Fırka Çalköy'e ricat, 4., 5. Fırkaların taarruzu terakki ederek, merkez aralığına 11. Fırka tekrar sürüldü. 8. Fırka'dan iki alay serian cepheye yetişti. Gruba yakın 41. Fırka yetişti. İki topla Çalışlar cenubunda, 1187 tepeye yetişerek düşman gerilerine ateş açtı. Çal Müfrezesi Kayalı'da gördüğü tazyik üzerine Zive köprüsüne çekildi. Kula şimalinde düşmanın Karaköy karakoluna taarruzla, düşmana telefata verdirdik. Zira cenubunda Pir Hüseyin ve civar karyeler mukavemet ettiklerinden ihrak edildi (5) maktul. 14. Süvari Fırkası Tuzlaköy civarında tecemmüyle yann şarka doğru harekete geçiyor. Kemah, Eğin, Refahiye (Osman Ağa) Müfrezeleri ve Süvari 53Y Refahiye Kuruçay arasında tecemmü etmektedir.

10 Nisan 1337 [10 Nisan 1921] (Pazar) Ankara. Kapalı. Dört düşman fırkası Dumlupınar'dan bütün cephelerimize taarruz etti. Aydemir, İnören'e kadar ---la ilerledi. 4. Fırka ricat etti, 8. Fırka mukabil taarruzla düşmanı tard etti. Düşman Kadımezan'ndan dahi dahi taarruz etti. 41. Fırka'nın cephanesi kalmadı. Yerine 23. Fırka sürüldü.

10/11 Nisan, kıtaatımız: Aydemir, İnören, Çal hattına alındı ve 12. K[af] Arpalı, Günek, Elvanpaşa'dadır. Süvari fırkalarımız Banaz, İslamköy şimal sırtlarını tuttu. Topçu ile düşman ordugâhlarını döğdü. Düşman bu sırtları bilahire bir tabur sevkiyle tuttu. Kemah şimalinde Umurbey, P---'deki usat bilmüsademe dağıtıldı.

11 Nisan 1337 [11 Nisan 1921] (Pazartesi) Ankara. Kapalı, mütebeddil. Düşman sefâin-i harbiyesi Bağçecik'i saran kuvvetlerimizi dövdü ve Yeniköy'e düşmanın yaptığı taarruz tard edildi. Dumlupınar şimal cihetinde sükûnet, 12

K[af] cephesinde topçu muharebesi oldu. Süvari fırkalarımızla Derbend, Banaz, cephesinde düşman müsademe etti. Top sesleri işitildi. Sandıklı Müfrezesi bugün iki defa İslam köyüne baskın yaptı. Yüzü mütecaviz maktul verdirdi ve kollan dağıldı. Hasan köyüne çekilen düşmana ateş ederek ricate icbar etti. Işıklı'ya taarruz eden 176Y faik düşman karşısında, akşama kadar muharebe ile ---a ve Soma'ya çekildi. Yörük Ali 200 kişi ile Menderes şimaline geçti.

12 Nisan 1337 [12 Nisan 1921] (Salı) Ankara. Kapalı, rüzgâr. Düşman Kadimezarı, Dumlupınar, Ağaçköy hattını terkle, dümdan Arpaköylü, Cafer Gazi, Paşacık hattında tutunmaktadır. Refet Paşa'nın keşif taarruz kıtaatı ve 12. K[af], düşman siperlerini geçerek dümdar mevziine taarruz ediyorlar. Akşama kadar dümdar sebat etti. Zara şarkında (14.) Süvari Fırkası usatı tard ile Kuhvert, Pazarcık hattını tuttu.

13 Nisan 1337 [13 Nisan 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Dumlupınar meydan muharebesine dair mecliste izahat verdim. Yunan Kabinesi sukut etti. Gunaris Başvekil'i oldu. Kulgal, Halhalıca cephesinden baskın yaptık ve tarafeynden topçu ateşi teati olundu. Babasultan'dan ilerlemek isteyen iki düşman süvari bölüğü ateşle tard edildi. Cuburdi'ye çekilen süvarilerimiz tekrar düşmanın gerilerine yürümek emrini aldı. Derbe köyü, Akkaya ve Cafer Gazi cenubunda vuku bulan taarruzlanımız muvaffakiyet-pezir olmadı.

12/13 Nisan, düşman 12. K[af] --- mukabil taarruzla Karaköse'yi işgal etti. Hasanköy ve Şabanköy arasında bir düşman süvari bölüğü Sandıklı Müfrezesi tarafından tard olundu. 14. Süvari Fırkası Gamdane cenubunda Beydağı şimal ve cenubundan ilerleyip usatı tard etti. Kemah'ın 20 kilometre garbında (Çakşurd)'da Dersim usatı perişan edilerek takip ve magsubat istirdat olundu. Keygir, Gümrü'nün hemen tahliyesini Kâzım Paşa'ya şiddetle teklif ve reddolundu. Çiçerin'in notası üzerine, bir hafta zarfında tahliye kabul olundu.

14 Nisan 1337 [14 Nisan 1921] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. İznik cenüb-ı şarkında Şükraniye ileri siperlerini baskın ile zabt ettik. Süvari fırkaları Banaz ve Derbend'e taarruz ederken her iki istikametten düşmanın cenub ---nin mukabil taarruzuna maruz kalıp, Cumburdu üzerinden Çukurören'e çekildi. Bir düşman süvari alayı akşam Cumburdu'ya gelip, Karacahisan yaktı. Dumlupınar mevziinde

akşama kadar muharebe devam etti. Akkaya, Arpagedik'e müteaddit hücumlarımız semeresiz kaldı. Düşman Taraklı --- aldı. 41. Fırka Narinler'e çekildi. Kıtaatımız 14/15 Nisan, Aydemir, Çal, Bakırcık, Karacaviran'a alındı. 12. K[af] Karahisar'a çekilmek istiyor. Şabanköy şimalinde düşmanın bir süvari bölüğü ile müsademe ve tard ettik. 14. Süvari Fırkası Kuhvert, Alişan dağlarında bittecemmü Karacaviran'a yürüdü. Refahiye ve Kemah Müfrezeleri (Kezki)'ye bilhücum, usatı garba tard etti. Süvari 53Y, Dersim usatını Kemah'ın 12 kilometre garbında, Acem köprüsüne kadar takip orada hemen kamilen imha edildi. --- gölü cenubunda Doğanalan'a baskın yapan Rum çetesi (10) maktul terkle tard olundu.

15 Nisan 1337 [15 Nisan 1921] (Cuma) Ankara. Kapalı ve rüzgâr. Düşman Kozaklı, Hasandede, Akkaya, Caferağa, Karaköse, Toklusüris hattında kalmış keşif kolu müsademesi olmuş ve Çalışlar'daki 12. K[af] Süvari Bölüğü'ne gidip top mermisi atmıştır. Süvari fırkalarımız Şeyhler Aslıhanlar mıntikasına, Dördüncü Süvari Livası Çayhisar Kırka'ya gelmiştir. Düşman süvari alayı Cuburdi'den Banaaz'a çekilmiştir. 13. Alay Ankara'dan D---er'e sevk olundu. Bir akıncı kolumuz Kayacık garbında Yeniköy'de bir düşman harita postasını mahvetmiş, 1 zabıt ve bir nefer maktul ve bir nefer esir almıştır. 14. Süvari Fırkası Kızılale, Dipsizköy'e ilerledi 300 asiye Boğazviran'a tard etti. Giresunlu Osman Ağa Koçgiri'ni bilmüsademe işgal etti.

16 Nisan 1337 [16 Nisan 1921] (Cumartesi) Ankara. Kapalı, rüzgâr, yağmur. Düşman topçusunun Kızıldağ ve Ernegedik'i şimali ve Küçük Aslıhanlar --- sindeki ileri kıtaatımızı döverek keşif taarruzu yaptıysa da tard olundu. Düşman eski mevziine çekildi. Düşman hatt-ı aslisine tel örgüleri vaz ediyor. Apolyond Gölü cenubunda, 50 Rum çetesi Doğanalan'ı bastı, on maktul bırakarak tard edildi. Yunanlılar İtilafçılar sıkıştırmış, 14 günlük mühlet almıştır. 29 Nisan'a kadar Yunan Mebusanı tatil-i ictima etti.

14. Süvari Fırkası Boğazviran'ı işgal ve Alişan'ın ailesini esir etti. Giresun Taburu dahi şarktan gelerek Kalkancı, Resolar mezarlarını zabt etti. Usattan 10 maktul vardır.

17 Nisan 1337 [17 Nisan 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Cenup cephesinde keşif kolu müsademesi oldu, düşman tahkimatı topçu ateşimizle men edildi. Gire-

sun Taburu Dandere ve garbındaki dağı zabt ile usata 60 maktul verdirdi. Irak'ta Kerbela ve Semaviye'deki İngilizler Urban tarafından mağluben ricate icbar edildi ve Musul cenubunda (Şarkat)'da düşman otomobillerine taarruz edildi. Cistrü'-Şekur, Ul--- ve Harem'de, Fransızlar ile Suriye milliyetperverleri arasında müsademat devam ediyor. Sakarya'da bir düşman keşif kolu dört maktul ile Çingene bayınna tard edildi.

18 Nisan 1337 [18 Nisan 1921] (Pazartesi) Ankara. Kapalı ve rüzgâr. Meclis'te Albayrak muharriri Midhat Bey hakkında istizah; İsmail Fazıl Paşa vefat ve Üsküdar Mebusu Selahattin Bey intihar etti.

17/18 Nisan, Geyve şimalinde Akçay civarında düşman keşif kolu zayıatla tard edildi. Tavuklar köprüsünde, makineli ve piyade ateşi oldu. Düşman Gemlik şarkındaki kurayı ve Pazarköy'ü yaktı.

18 Nisan, düşman Koyunhisar ve Ayazma'ya Dimyoz garp sırtlarından topçu ateşi yaptı. Bahardır Cumburdi civar köylerini düşman yakıyor. Giresun Taburu Aktepler'de muharebe ederken 14. Süvari Fırkası usatın arkasından hücum ederek, usat teslim oldu, 150 maktul ve birçok firaş ve esliha elde edildi.

19 Nisan 1337 [19 Nisan 1921] (Salı) Ankara. Saat 1 evvelde Eskişehir'e trenle hareket. Güneş. Arpagedikli cenubu, Akkaya, Cafergazi arasındaki düşman tahkimatı ateşle men olundu. İki düşman tayyaresi cenup cephesi kıtaatına bomba attı. 14. Süvari Fırkası Deli Mahmut, Çakırlar, Boğazviran'da toplandı.

20 Nisan 1337 [20 Nisan 1921] (Çarşamba) Güneş.

19/20 Nisan, nısfülleylde trenle Çöğürler'e ve oradan otomobil ile (Akpirim) tepesine gittik. Üç alayla elimizde bulunan Arpagedik'i ve Dumlu hattında Karatepe'deki düşman üzerine keşif taarruzu yapıldı. Akşama kadar top ve tüfek muharebesi devam etti. Düşman cepheyi takviye etti ve iki taburla Toklusüris'i tuttu. Düşman tepelerde kuvvetli tel örgüsü tahkimatı yapmıştır. Gece otomobil ile Çöğürler'e avdet ettik. Düşmanın Adapazarı cenubundaki toplu kıtaatı müessir topçu ateşimizle dağıldı. Düşmanın Seymen İskeleyi'ne çıkardığı taburla, Bağçecik Müfrezemiz ağır müsademe etti. Giresun Taburuyla ondördüncü süvari fırkası Kilis Çengelli dağ şimalinde Kırsan, Halas mevkilerindeki usatı tard ile 50 maktul verdirdi. Süvarilerimiz Bolucan'a kaçan usatı takip ediyorlar.

21 Nisan 1337 [21 Nisan 1921] (Perşembe) Yağmur.

20/21 Nisan, trenle Eskişehir'e avdet. Otomobil ile Gündüz Bey ve Kanlıtepe'ye gidildi. 61. Fırka Kumandanı İzzettin Bey muharebeyi tarif etti. Düşmanın sağımızı çeviren taarruzunun hafif olduğu ve o taraftan bizim faaliyetimize karşı yaptığı ve Halit Bey'in acele ettiğini anladım. Kanlıtepe ve Metristepe hâkimdir. Geyve Boğazı'nda topçu muharebesi. Cenup cephesinde ve Çivril mıntıkasında keşif kolu müsadematı oldu. Şaban köyüne takarrüp eden düşman süvari ve piyadeleri tard edildi. Tayyaremiz Banaz ordugâhına bomba attı. Afgan Sefiri Ahmet Han Ankara'ya geldi. Ata Bey Dahiliye Vekili oldu. 1. Süvari Fırkası Gediz'e, 2. Süvari Fırkası Uyuzpınar'a (Akpirim), 24. Fırka Altıntaş'a vardı.

22 Nisan 1337 [22 Nisan 1921] (Cuma) Yağmur.

21/22 Nisan, Eskişehir'den trenle Ankara'ya geldim. İzmit cenubunda Yeni-köy'e taarruz eden düşman zayıatla tard edildi. Pehlivan Sındırgı ve Bigadiç arasında bir düşman müfrezesi tard ve Bigadiç'i işgal etti. Şark Cephesi Kars'tan Sankamış'a nakletti ve kıtaatımız Gümrü ve Şahtahtı'nı tahliye ile Arpaçay ve Aras gerisine çekildi. (Rus Muahedesi mucibince Rus Kumandanı Kehker istendi ve --- nota vermişti). Giresun Taburu Boğazvıran'a geldi. Usat (300 --- ve saire) Refahiye şimalinden Kelkit cenubuna firar ettiler. 14. Süvari Fırkası Bolucan'ı işgal ve usata 4 maktul verdirdi. Çengellidağ zirvelerini işgal ve karyeleri ihrak etti. Giresun Taburu Acısuyu tathir, 20 maktul.

23 Nisan 1337 [23 Nisan 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Uşak mıntıkasında Elmadağ'ndaki düşman topçusu sığır sürülerine ateş etti.

22/23 Nisan, İnegöl mıntıkasında Kozluören civarında düşman mevaziine ateş baskını yapıldı.

22/23 Nisan, Alişir ve hempası (300) Erzincan şimalinde Başköy'e geldi.

24 Nisan 1337 [24 Nisan 1921] (Pazar) Ankara. Kapalı. 24. Fırka Kütahya civanna, 4., 5., 7. Fırkalar Altıntaşlar, Çöğürler, Doglar mıntıkasına, 11. Fırka Çal civarına geldi. Denizli'de Dursunlar şarkında bir düşman karakolu baskınla imha edildi. Başköy'den Çemen'e gelen usat 6 maktul vererek Zazalar cihetine geçti.

25 Nisan 1337 [25 Nisan 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Bekir Sami Bey Heyet-i Murahhasası Ankara'ya geldi. Geyve Boğazı'nda Ballıkaya'ya takarrüp

eden düşman keşif kolu tard. İzmit cenubunda Değirmendere'ye takarrüp eden bir torpido ve iki motor def edildi. 200 düşman Apolyond Gölü şarkına, Öncükuru şimalindeki Kuvve-i Milliye'mize taarruz etmiş ve telefata tard, Akçalar'a kadar ta-
kip olundu. Zazalar'dan Aktaş'a gelen usat Kemah kura efradı tarafına ateşle kar-
şılardı ve tevkif edilerek muharebeye icbar edildi.

26 Nisan 1337 [26 Nisan 1921] (Salı) Ankara. Yağmur, mütebeddil. İzmit şarkına Çepni şimalinde bir düşman çetesi 5 maktul ile def edildi. Dumlupınar'da Karaköse'ye takarrüp eden keşif kollarımıza düşman, top ateşi yaptı. 23. Fırka Afyon'dan Eskişehir'e geldi. Alishir (300 usat) (P---)'da bilmüsademe ahaliden, 19 kişi şehit edip, garba hareket etti. Dersaadet'e Japonya'nın bir mümessili geldi.

27 Nisan 1337 [27 Nisan 1921] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. Şehzade Ömer Faruk Efendi İnebolu'ya geldi. Heyet-i Vekile karanyla iadesi emr edildi. İzmit'te Değirmendere'de fasılalı topçu ateşi ve keşif kolu müsademesi oldu. ---'da Alishir usatı (Kalkancı)'da süvari bölüğümüzle müsademe etti. Bölüğümüz düşma-
nın faik kuvveti karşısına Kuruçay şimalinde (Soğukkova)'ya çekildi.

28 Nisan 1337 [28 Nisan 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Refet Paşa Kütahya civan yerine Altıntaş şimaline ve Kütahya garbına 70 kilometrelik bir hattı tahkim ediyor. 11. Fırka'yı diğer müteferrik piyade süvari topçu kıtaatı ver-
miyor, istika ediyor. 14. Fırka Afyon'dan Ankara'ya geldi. Dumlupınar'da düş-
man keşif kollarımıza bomba ve tenvir tabancası kullandı. Süvari 54Y Çıragedi-
ği'nde Alishir (100 süvari + 300 piyade) ile müsademe etti. ve (Kebec---k)'e çekil-
meğe mecbur oldu. 8 şehit + 4 (2) + 11 kayıp = 23 insan + 1 mitralyöz + 23 tü-
fek + 28 hayvan zayıat. Usat cenupta diğer kıtaatın tazyiki üzerine Şimale (Kızıl)
çekildi.

28/29 Nisan, Çekirge garbında düşman çadırılı ordugâhına baskın ile birkaç
efzun itlaf ettik.

29 Nisan 1337 [29 Nisan 1921] (Cuma) Ankara. Kapalı. Bursa Kulgal'a ya-
naşan keşif kolumuz düşmanla müsademe etti. Dumlupınar'da düşman Elvan-
lı'ya birkaç top attı. Alishir rüfekası, Kızıl'dan Karataş'a geldi. Giresun Bölüğü Ma-
tular'daki usatı, 30 maktul ile tard etti. Daha cenupta usat kısm-ı küllisine tesa-

düfle, şimale Buldur'a çekildi. Yüz kadar piyade usat cenûb-ı garbiye (Alacahacı'ya) doğru gitti.

29/30 Nisan, Geyve Boğazı şimalinde düşman siperlerine baskın yaptı. 29/30 Nisan, düşman mukabeleten Bursa cenûb-ı garbında, Doğancılar müfrezemize taarruz etti.

30 Nisan 1337 [30 Nisan 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Gunaris-Dushmanis İzmir'e geldi. Kürt Musa Bey Muş Mutasarnfını, Şube Reisi ve jandarma kovdu. 11. Fırka İnönü'ne geldi. Düşman Kandıra ve Şeyhler'e 200 nefer gönderdi. Bursa, Fethiye civarında keşif kolu müsademesi oldu.

1 Mayıs 1337 [1 Mayıs 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Geyve Boğazı'ndaki mevazimize düşman topçusu elli mermi attı. Bursa garp cenubunda düşman (bir tabur ve bir takım süvari) Cebel-i Akça şarkında 420 ve Sultaniye cenubundaki tepe ve Kuyukaya karakolu hattındaki müfrezelerimize taarruzla tevkif olundu. Diğer düşman kolu (2 tabur, bir süvari bölüğü ve bir batarya) Apolyond Gölü şarkında Hasan Ağa köyünden gelemiyor. Taşlmahalle'deki müfrezemize taarruz ve dört saat muharebeden sonra kıtaatımız Armudalan cenub sırtlarına çekildi. Düşman bu köyleri yakıtı. Ümraniye Kızıldağı'ndaki 300 usat tazyik olunarak, şimale firar etti. Yüz asi de Çengellidağ (cenubuna) kaçtı. Kızıldağ'da 70 maktul (41) at ıgınam ettik.

2 Mayıs 1337 [2 Mayıs 1921] (Pazartesi) 1/2 Mayıs, nısfülleyle trenle Eskişehir'e hareket. Kapalı. Eskişehir'den Alayund'a gidildi. Otomobil ile Aytepe'ye azimet Alayund'a avdet (Mustafa Kemal Paşa, Refet ve İsmet Paşalar ve ben). Geyve Boğazı'nda tarafeyn piyade ve mitralyöz ateşi yaptı. İzmit'te Değirmendere'de düşman kafilesine telefât verdirdik. Beyşehir'de (2 top, bir bölük süvari, bir batarya) Çerkes köyüne ilerledi, gördüğü musademat üzerine badelmüsademe Burcin istikametine çekildi. İnegöl'de düşman (bir tabur, bir süvari, bölüğü, iki top) Babasultan Dumaköy sırtlarına ilerledi. Badelmüsademe 15 nefer zayıatla geri çekildi. Dumlupınar'a Hasandede civarında keşif kolu müsademesi oldu. Düşmanın Uşak şimalinde Sorgun şarkında yeni bir çadırılı ordugâh görüldü. Usatı Çengeldağı'ndan Aynklı cihetine kaçtı.

3 Mayıs 1337 [3 Mayıs 1921] (Salı) Alayund. Kapalı. Cenup cephesi garp cephesi emrine verildi. Grup kumandanlıklar ihdas olundu, akşam Eskişehir'e ve

3/4 Mayıs, Ankara'ya azimet ve 4 Mayıs sabahı Ankara'ya geldik (Mustafa Kemal Paşa ile). Yunanlılar Kandıra ve Şeyhleri tahliye ile Çoklu istikametine çekildi. Rum eşkiyası Bünyan --- mıntıkasında tazyik olundu (300 asi). İzdel'e doğru gelen usatla Bozyatağı'nda akşama kadar müsademe ederek müfrezemiz (Erge)'ye çekilmeğe mecbur oldu. Fransızların teşvikiyle Paşazadeler ve Bakara Aşireti faaliyete başladıysa da, Cebel-i Abdülaziz muharebesinde zâyiât-ı azîme ile perişan edildiler.

4 Mayıs 1337 [4 Mayıs 1921] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. Geyve Boğazı'nda piyade ve mitralyöz ateşi. Çepni civarında bir Yunan keşif kolu pusuya düştü, bir maktul ---deki düşman topçusu Çavuşköy-Koyunhisar istikametine ateş etti. Soma civannda Kırkağaç şimendifer köprüsünü akıncı kolumuz tahrip etti. Kuşadası civanna düşen bir Yunan tayyaresini igtinam ettik. İtalyanlar Yunan esirlerini kurtarmak istiyor. Menderes boyunda düşman keşif kolu tard ve bir hayvan igtinam olundu.

5 Mayıs 1337 [5 Mayıs 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Bütçe meselesi (108 milyon, 55 milyon açık). İzmit cenubunda Baş İskelesi'nde bir düşman çetesi tard (2) maktul. Geyve Boğazı'nda Akçay deresine inmek isteyen kuvvetle düşman keşif kolu tard. 15. Fırka Gökçekısıık'ta, 7. Fırka Alayund cenubunda toplanıyor. Kemah'dtan Erzincan'a giden Gümüşhane Taburuna ateş edip, 20 usat zayıatla (Çöbik) deresine firar etti. Süvari 53Y ve Kangal Müfrezesi, Bozyatağı'ndaki usatı tard etti. Mescidli şimalinde müsademede usat birkaç maktul bırakıp Beydağı'na kaçtı. Ümraniye civannda ve Azamet ve iki biraderi maktul. 38Y Bünyan'daki Yunanlılar tazyik ile garba sürdü. Garbdaki 15. Hücum Taburu mukavemet edemiyerek Çelikanlı'ya çekildi. Jandarmalarla bittakviye döndürüldü.

6 Mayıs 1337 [6 Mayıs 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Hızır İlyas, Mektepler Bayramı. Bağçecik, Değirmendere civarında düşman çeteleriyle müsademe, bir düşman alayı Kepsud'dan Sarınc'a taarruz. Uşak'ta bir düşman bölüğü Hallacılardan Öyülük civanna ilerledi. Süvarilerimiz tarafından tard. Süvari 53Y Zugarlı'ya gelip Beydağı'nı tathir etti. Rusya ve Almanya Ticaret Muahedesi.

7 Mayıs 1337 [7 Mayıs 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. İzmit cenubunda Kumlar'dan Mahmut Paşa Çiftliği'ne baskınla düşmana 2 maktul verdirdik. Bağ-

çecik'teki düşmana 3 maktul. 50 düşman Işıklı'dan şarka ilerlediyse de tard. Özdemir Bey şarkdan ve Kilis Kuvvetleri garbindan Haleb mıntikasına geçerek Cebel-i Zaviye usatını takviye için hareket ediyorlar. Şerif Abdullah İngiliz teşvikiyle Fransız aleyhinde Havran cihetinde faaliyettedir. Görice'de Yunanlılar ve Arnavutlar arasında müsademe. Arnavutluk tahşidatı.

8 Mayıs 1337 [8 Mayıs 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Bekir Sami Bey, Fransız ve İtalyan mukavelenamelerini Heyet-i Vekile kabul etmediğinden, istifa etti. Ben muvakkaten Hariciye'ye vekâlet ediyorum. Geyve Boğazı'nda Ballıkaya şimalindeki düşman postalarına taarruz eden keşif kolumuz, düşman mevziini zabt ve Naile'den gelen düşman takviye kıtaatını ateşle tevkif etti. Değirmendere'de düşman çeteleriyle müsademe. Dumlupınar şimalinde Kızıldağ'da keşif müsademesi, Uşak'ta Eskiköy'den Eğlence istikametine gelen düşman keşif kolu tard. Çivril'de Aldeniz köyündeki Yunanlılara baskınla 7 maktul verildi. Sannı'a doğru ilerleyen düşman bilmukabele Kepsud'a tard edildi.

9 Mayıs 1337 [9 Mayıs 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Ramazan-ı Şerif. Geyve Boğazı'nda piyade ve top ateşi. İhsaniye'ye gönderilen keşif kolumuz düşmanı tard. Kandıra cenubunda akıncılarımız düşmanla müsademe. Dumlupınar'a ilerliyen keşif kolumuza düşman topçusu ateş etti. Denizli'de Çubukludağ eteklerine düşmanın yaptığı baskın tard. Bünyan eşkiyası telefât-ı külliye ile perişan edildi.

10 Mayıs 1337 [10 Mayıs 1921] (Salı) Ankara. Yağmur. Müdafa-i Hukuk Grubu teşekkül etti. Bir bölük düşman süvarisi Işıklı şimalindeki müfrezemizle müsademe etti (4) maktul verdi. Bir bölük düşman Halhalca şimâl-i şarkında Karaköy'e gelip süvarimizle müsademe (2 maktul) ile tard. Üç yüz Dersim usatı, Çınar---'yı yakıp Kemah'a girdi. 50 hane ihrak ve tard ve ---'e takip edildi, 3 maktul, 6 şehit. Kasımoğlu Munzur, Keharik cihetinde Kemah-Erzincan yolunu kata teşebbüs etti. Erzincan'dan gelen müfreze tarafından tard edildi.

11 Mayıs 1337 [11 Mayıs 1921] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. Bir düşman süvari alayı Fethiye'ye gelip, Kabaçınar'a doğru iki bölük süvari ve Toprakkale'ye doğru birkaç top attı.

11/12 Mayıs, İnegöl'de (Kızılcaören)e doğru giden keşif kolumuz düşman tel örgülerine sokulup ateş baskını yaptı (3 düşman mecruh). 11/12 Mayıs, Alaşehir

garbında Dereköy'ü basıp şimendifer köprüsünü berhava ettik ve takip eden iki düşman bölüğünü zayıyla tard ettik (5) maktul. 11/12 Mayıs, Akhisar şimalinde Süleymaniye- Çoban Hasan arasındaki düşman karakol ve köprülerini tahrip ettik (5) maktul ve silah igtinam.

12 Mayıs 1337 [12 Mayıs 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Fransa'ya mukabil bir teklif Meclis'te okundu. Geyve'de Hacı Mercan, Karagöl, Naile hattındaki iki tabur düşmana keşif taarruzu yaptık. Hacı Mercan tel örgüleri tahrip ve düşman nöbetçileri itlaf edildi. Seymen İskeleyi'ne keşif taarruzu yapan kuvvetimiz denizden ve karadan düşman topçu ateşine tutuldu ve avdet etti. Hacim Paşa Meskene civarında üç Fransız otomobili tahrip etti.

13 Mayıs 1337 [13 Mayıs 1921] (Cuma) Ankara. Mütebeddil. Refet Paşa Ankara'ya geldi. Sakarya nehri geçip Adapazarı şarkındaki Güneşler köyüne baskın yaptık (15) maktul. Bağçecik'de keşif müsademesi. Burç'a doğru keşif taarruzu yaptık. Düşman siperlerini işgal ve Fethiye garp sırtlarından topçu ateşi yaptı. İnegöl'de düşman, keşif taarruzumuz üzerine siperlerini işgal (Aksu şarkında) attı. Uşak'da Karabıçaklar'dan dolaşan zabıt keşif kolumuz, Kuruköy'deki 300 düşmanla müsademe ve düşmanın top ve piyade ateşi üzerine geri çekildi. Işıklı'dan Yeniköy'e doğru gelen düşman keşif kolu tard (bir maktul).

14 Mayıs 1337 [14 Mayıs 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. İslam köyüne giden keşif kolumuz, köy şark sırtlarından ateşe uğradı. Adana'da Ceyhan şimalindeki siperlerimize sisten bilistifade yanaşan Fransız jandarmaları, tard edildi. İki gün muharebe neticesinde --- işgal eden müfrezemiz, orada bir Fransız jandarma süvari müfrezesini esir etti.

15 Mayıs 1337 [15 Mayıs 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Düşman (2 tabur, bir bölük süvari) Bursa şarkında Koç köyüne doğru ilerledi ve ateşimizle tard olundu. Bursa mevaziindeki düşman üzerine tayyaremiz müessir bombalar attı. Düşman Denizli mıntıkasındaki kuvveti tezyit ediyor. Bir Fransız tayyaresi Zor mağara'ya 15 bomba attı.

15/16 Mayıs, Çorlu'dan Cabbarlar istikametine giden baskın kolumuz (20) neferlik düşmanı perişan ve bir taburunu ahz-ı mevzie icbar etti.

16 Mayıs 1337 [16 Mayıs 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Muvazene-i Maliye Encümeni Reisi Veli Bey'in izahatı üzerine Heyet-i Vekile istifa etti. Düşman (bir piyade ve bir süvari bölüğü) İnegöl'de Ayazma'ya gelip Koçköy ve Çavuşköy istikametine ilerledi ve ateşle tard edildi.

16/17 Mayıs, Geyve Boğazı'nda düşmanın sol cenahındaki siperlerine baskın yaptık. Düşman zayıat verdi. Şarjör igtinam ettik. Antep'ten Küçük Kızılhisar'a gelen düşman müfrezesi keşif kolumuz ateşiyle Antep'e tard edildi.

17 Mayıs 1337 [17 Mayıs 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Derince cihetinde akıncılarımız düşmanla müsademe etti. Düşman Tatar köyünü yaktı. Düşman (2 bölük piyade, bir mitralyöz ve top) ---'daki (1050 rakım) tarassut postamıza tarruz etti. Postamız çekildi. Bünyan, Kocadağ taharriyatı bitti, bin kadar şaki dağıtıldı (25) maktul. Tokat'ta Kızılca nahiyesinde Aynacıoğulları bir köy bastı. Çarşamba ve Terme cihetlerinde Haçık ve Hüseyin Çavuş ve Rum çeteleri faaliyettedir. Köseadağ garbında, Çamlıkale'de 200 usatla müsademe, 10 maktul. Sakarya garbında Seyfler köyünü ihrak ve akıncılarımızla müsademe eden düşmana, Sınanoğlu'ndaki müfrezemiz yandan tesirle zayıat verdirdi. Antep şimalinde Beylerbeyi'ne ilerleyen düşman tard. Birceğün Müfrezemiz Hükümet-i Muvakkate jandarmalarını Kızılhisar'a kadar tard ve takip etti.

18 Mayıs 1337 [18 Mayıs 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. (Yunanlılar Cumaya tarruz edecek). Enver Bolşeviklerin yardımıyla memlekete girmek istiyor. İnegöl'de düşman Kozluviran, 1050 hattını tahkim ediyor. Düşman Sarayköy karşısındaki Dursunlar'daki kuvvetini takviye ediyor.

19 Mayıs 1337 [19 Mayıs 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Yeni Heyet-i Vekile (Eskiler yalnız Maliye Hüseyin Bey, Adliye'ye Refik Şevket Bey). Münir Bey Yenice'de General Dufiyö'ye [Dufieux] mukabil teklifatı verdi. Refet Paşa Kastamonu civarına tebdil-i havâya. Fethiye'de keşif müsademesi. Bir düşman fırkası ---'dan Cebel-i Akça'ya ve bir süvari alayı Doğan'dan Sultaniye'ye yürüdü. 420 köprüsünü geçen düşman süvarisi tard edildiyse de, piyadenin vüruduyla taburumuz (mitralyöz var, top yok) Yenice'ye T--- çayı gerisine çekildi. (Aynihan)'da 80 düşman süvarisi görüldü. Bir düşman taburu Borlu istikametine yürüdü. Diğer bir düşman müfrezesi Sındırgı'dan Gördes'e doğru (---)

ilerledi. Bab şarkında Fransızlarla (zırhlı otomobil) müsademe eden müfrezemiz Menic'e çekildi.

20 Mayıs 1337 [20 Mayıs 1921] (Cuma) Ankara. Mütebeddil. Geyve'de Sultaniye'den Kırkpınar şosesine ilerleyen müfrezemiz 15 düşmanı tard etti (2 maktul). Cebel-i Akça'dan Yenice'ye ilerleyen düşman kuvveti (39Y ve 50 süvari) süvarileriyle Yenice köprüsünü geçerken tard ve birkaç zayıat ile bir esir ve bir tüfek aldı. Bilâhire ilerleyen piyade, ---'de mitralyözle def edildi, köprü yakıldı. Aşurhisar'daki (Karahisar garbında) süvarilerimize taarruz eden düşman geri çekildi. Menic'e taarruz eden düşman tard bilahire bittakviye (600) mükerrer taarruzu üzerine, Özdemir Bey Müfrezesi Tel Ahmet'e çekildi. Acemoğlu köprüsüne (Kemah şimaline) taarruz eden Dersimliler tard edildi.

21 Mayıs 1337 [21 Mayıs 1921] (Cumartesi) Ankara. Mütebeddil. Düşman Yenice'ye girdi. Taburumuz Demirci'ye çekildi. Borlu'ya ilerleyen düşman çekildi. Atala'ya kadar giden keşif kolumuz düşmana rast gelmedi. Sındırgı'dan gelen düşman akıncılarımıza bilmüsademe (1 şehit ve 5 maktul) Gördes'e girdi ve yakıtı. Antep'te Beylerbeyi'nin 7 kilometre şarkında Kayışbaşı sırtlarına ilerleyen düşman tard edildi. 30 Dersim usatı Kemah cenûb-ı garbında A--- geldi ve tard olundu. 400 Dersim usatı Kemah'a baskın yaptı, tard olundu. (6 maktul), birkaç hane yakttılar. Kozan'da Gavur Ali 70 kişi ile şekavete başladı.

22 Mayıs 1337 [22 Mayıs 1921] (Pazar) Ankara. Hafif yağmur. Keşiş'te (1050)'den ilerleyen düşman keşif kolu tard. Yenice'yi ve Gördes'i istirdat ettik. Samsun garbında Bünyan'da yapılan takibatta, 40 şaki maktul düştü.

23 Mayıs 1337 [1 Mayıs 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Cebel-i Akça, Şeytanbudaklar'a çekilen düşmanı tazyiken müfrezemiz Cebel-i Akça cenubuna erişti. Kepsud'dan bir düşman müfrezesi Polat'a girerek hayvanatı gasp ile Kepsud'a avdet etti. Düşman Gördes garbında Kayacak'ı yakıtı. Düşman tayyaresi Tel Ahmet'e bomba attı.

24 Mayıs 1337 [24 Mayıs 1921] (Salı) Ankara. Mütebeddil. Casus Mustafa Sagir salp edildi. Sefir Medivani müstacelen Tiflis'e yola çıktı. Sabanca'dan ---'a

gelen düşman, topçumuz tarafından dağıtıldı. Geyve'de Akçay şarkına gelen düşman keşif kolu tard. Bağçecik şarkında düşmana (4) maktul verdirdik. Bursa'ya ricat eden düşmana Nilüfer'i geçerken taarruz ettik, 150 top attı ve Cebel-i Akça'yı yaktı. Sandıklı'da Burgaz dağında keşif kolu müsademesi oldu. Bir bölük düşman Burgaz'a çekildi. Afşar bucağında tahkimat yapan düşmana Tel Ahmet'ten topçu ateşi yaptık, iki tabur düşman Kayatay'a çekildi.

25 Mayıs 1337 [25 Mayıs 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Seyfettin Gast--- ile Lehistan ittifakını görüştüm. Kafkasya cephemizde Bolşevik tahkimatı devam ediyor. Almanya'da yeni kabine teklifatı kabul etti. Bursa'da 24/25 Mayıs, 20 kişilik bir düşman çetesi Çınaralan'dan Örencik köyüne girdiyse de postamızın yetişmesi ile firar etti. ---'daki düşman Sultaniye ve Cebel-i Akça mevzilerimize top attı. Gördes'den Sındırgı'ya çekilen düşmanın, Kayahca dağı cenubunda yana ve gerilerine taarruzla 30 maktul (50 mecruh) (düşman 4. Fırka'dan). Sarayköy'de Demirköprü ve Çubukludağ eteklerine düşmanın taarruzu tard edildi. Zormağara karşısına gelen düşman süvarileri, askerlerimize birkaç top attı ve piyadeleri Cerablus'a gitti.

26 Mayıs 1337 [26 Mayıs 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Franklin Bu-
yon [Franklin Bouillon] Ankara'ya geliyor. Bağçecik ve Yanımca'da müsademat. Düşman Hüsniye'den Bursa cihetine çekildi. Düşman Aydın cihetinden Burhaniye'ye şimendiferle nakliyat yapmakta ve Dursunlar- Buldan üzerinden Uşak istikametine asker sevk etmektedir (iki alay kadar).

27 Mayıs 1337 [27 Mayıs 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Yukarı Saksonya'da Lehliler ile Almanlar arasında mücadele (Fransızlar ile İngilizler arasında ihtilaf). Düşman Hacı Mercan, Göldibi, Mahmutiye köylerini yakdı. Düşman Cerablus'tan Menic'e çekildi ve orada tahkimat yapıyor.

27/28 Mayıs, Geyve'de Sabanca civarında Kürt köyüne baskınla giren keşif kolumuz, Kırkpınar ahalisiyle bilmüsademe avdet etti.

28 Mayıs 1337 [28 Mayıs 1921] (Cumartesi) Ankara. Yağmur ve Dolu. (Beyannamem münasebetiyle, Grup Meclis İdaresi'nde Heyet-i Vekile'ye dair müzakere). Cafer Gazi ve Karaköse'de düşmanın mitralyöz ve top ateşi. Keşif

kollarımız Toklusüris İslam köyü cenubundan ateşe uğradı. Düşmanın 31 Mayıs'a doğru taarruz edeceği ve karargâhının İzmir'den Uşak'a hareketi istihbar edildi.

29 Mayıs 1337 [29 Mayıs 1921] (Pazar) Ankara. Yağmur. Grup bütçe aleyhinde. Tayyare keşfinden Uşak- Dumlupınar sahasında düşmanın 4-5 fırkası tespit olundu ve şarka doğru yanaştırılmıştır. Düşman (bir tabur ve bir süvari bölüğü) Dogla şimâl-i garbında müsademe ile Şaban üzerinden İslam köyüne çekildi. Cerablus ve Menic arasında görülen düşmana topçumuz 5 maktul ve 7 mecruh verdirdi. Bünyan takibatında Rumlara 12 maktul verdirildi. Rum çeteleri taarruz faaliyeti gösteriyor. (İngilizler bir alay piyade ve bir alay süvari) Zaho 10 kilometre garbında (Ziyaret Halil) mevkiine geldiler.

30 Mayıs 1337 [30 Mayıs 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Meclis'de siyâset-i dâhiliye ve hâriciye dair beyanatta bulundum. Aynihan'dan dolaşarak Selvioğlu'na yanaşan keşif kolumuz bilmüsademe avdet etti. Arpagediği'ndeki keşif kolumuza düşman top attı. Sundurlu garbında tahkimat yapan düşmana zayıat verdirdik. Bir düşman müfrezesi Hassa garbında bir köy basarak 20 tüfek topladı.

30/31 Mayıs, Toprakkal'e (Adana) düşmana baskın yaptık. Mamure civarında düşman karakollarına mitralyöz ve bomba ateşi yaptık.

31 Mayıs 1337 [31 Mayıs 1921] (Salı) Ankara. Güneş. İskenderiye'de Rumlara karşı Mısırlılar mücadele ettiler, 300 kadar zayıat vardır. Tanta ve sair Mısır biladına da igtışaş sirayet etmiştir.

1 Haziran 1337 [1 Haziran 1921] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. İsmet Paşa geldi. Geyve (Akçay) deresine inmek isteyen düşman keşif kolu tard. Koyunhisar ve Kabaçınar istikametinde ilerleyen düşman (bir tabur piyade, bir alay süvari, iki top) keşif kollarımızla bilmüsademe Yoğurtdere üzerinden çekildi. Sabanca cenubunda Mahmutiye'de keşif müsademesi (1 maktul). Sinanoğlu, Kule karşısında, Sakarya garbında, düşmanla müsademe ettik. Çubukludağı eteklerinde düşmanla müsademe, bir esir aldık. Fransızlar Kaleünnecm civarında Şahturlar'ı yakular.

2 Haziran 1337 [2 Haziran 1921] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. Ereğli'ye bir Yunan torpidosu iki top attı. Tarafımızdan iki top atılması üzerine kaçtı. Ermaşe'de akıncılarımız müsademe etti. Bir düşman bölüğü Duma şarkına ilerledi. Badelmüsademe Halhalca deresi istikametine çekildi. Bursa'nın 15 kilometre garbinda Yaylacık'a yapılan baskında beş esir aldık. Bir düşman bölüğü (Çivril) Çatak köyünden Kıralan'a taarruz ve zabt etti. Müfrezemiz (Şadem) üzerine çekildi. Diğer düşman bölüğü Kozalı'nın dört kilometre şarkında Benekli köyünde Hamza köyüne ilerlemiş ise de, zayıatla tard edildi.

3 Haziran 1337 [3 Haziran 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Franklin Buyon [Bouillon] İnegöl'e geldi. Geyve: Şükriye şimâl-i garbinda düşman topçu ateşimizle tahkimattan men' ve tard edildi. Şadem'e çekilen müfrezemiz (Kıralan) istirdat etti. Nazilli garbinda Yenipazar'a köprüden geçmek isteyen düşman tard edildi (2) maktul. Zako'da Ziyaret Halil'e gelen İngiliz alayları top ve mitralyöz talimi yapıp Musul'a avdet ettiler.

4 Haziran 1337 [4 Haziran 1921] (Cumartesi) Ankara. Mütebeddil. 14. Süvari Fırkası 12 Mayıs'da Sivas'tan hareketle Ankara'ya muvasalat etti. Adapazarı şimâl-i şarkında düşman bir maktul terkiyle Poyrazlar karyesine tard edildi. Bir akıncı kolumuz İzmit garbinda Tütüncü Çiftliği'nde bir Yunan zabiti esir etti.

5 Haziran 1337 [5 Haziran 1921] (Pazar) Ankara. Yağmur. Düşman (2 bölük piyade, bir bölük süvari) Fethiye'ye kadar ilerleyip avdet etti. Çivril, Çatak köyü baskınla zabt. Düşman Kuzuçay şimaline tard edildi. Bursa'nın 8 kilometre garbinda Depo Çiftliği'ne ilerleyen keşif kolumuz, düşmana bir maktul verdirdi ve bir esir aldı.

6 Haziran 1337 [6 Haziran 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Elaziz'de Vali Abdülkadir Bey'in azli üzerine miting. İngiltere'nin bize ilân-ı harb rivayeti. Bayramın dördünde taarruz haberi ve 6/7 Haziran, İsmet Paşa Eskişehir'e avdet etti. Adapazarı civarında Güneşler istikametine giden düşman süvarilerine zayıat verildi.

7 Haziran 1337 [7 Haziran 1921] (Salı) Ankara. Yağmur. Düşman (bir tabur ve bir bölük süvari) Cafergazi'den Dumlupınar istikametine gelip avdet etti ve di-

ğer bir tabur Hasandede'den Aslıhanlar'a gelip avdet etti. Sındırgı'dan Överler köyüne gelen düşman köyü basmağa kalktıysa da, akıncılarınmızın yetişmesi üzerine firar etti. Kısmen köy kurtarıldı.

8 Haziran 1337 [8 Haziran 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Bayram. İzmit: Seymen İskelesi'ne baskın yapan müfrezemiz, düşmana telefata verdirdi. İzmit Bağçecik arasını kat etti. Düşman karadan ve denizden bilatesir top attı. Salipli şimalinde bir düşman karakoluna baskın yaptık (1 maktul).

9 Haziran 1337 [9 Haziran 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. 41. Fırka Ankara'dan Alayund'a sevk olunuyor. Franklin Buyon [Bouillon] ve Yusuf Kemal Bey geldiler (Ankara'ya). Kılış zırhlısı İnegöl'e geldi, 20 mermi attı. Muka-belemiz üzerine açılarak uzaktan 50 mermi attı. Birkaç hane ve bir kayık harap oldu. Bir düşman torpidosu Karamürsel'i topa tuttu.

9/10 Haziran, Çubuklu dağına ilerleyen düşman tard. Saraylar'dan Menderes garbına sevk olunan akıncılarımız düşman karakoluna baskın, 6 maktul.

10 Haziran 1337 [10 Haziran 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Bir düşman torpidosu Karamürsel'in 15 kilometre şarkında Hasır İskelesi'ni bombardıman ve bir miktar asker çıkardıysa da kuvvetlerimizin yetişmesi ile çekildiler. Düşman Seymen İskelesi'ni işgal etti. Baş İskelesi'nde müsademe oldu ve iskeleyi tahrip ettik.

11 Haziran 1337 [11 Haziran 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Filistin'de Yahudilerle Arablar arasında müsademat. Burhaniye'ye asker nakliyatı devam ediyor.

11/12 Haziran Sındırgı şimalinde Karaağaç şarkındaki düşman karakoluna baskın yapan akıncılarımız, düşmanın imdada gelen kuvvetlerini zayıflatı ve tard etti.

12 Haziran 1337 [12 Haziran 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Kostantin İzmir'e geldi. Mısır'da ıhtışaş devam ediyor, bilhassa Yunanlılar aleyhine. Düşman (bir alay ve bir süvari bölüğü ve bir batarya) Duma köyü cihetinde keşif kuvvetlerimizle müsademe ederek Karalar-Akhisar hattına kadar ilerledi ve akşam üstü avdet etti. Çivril'de Sundurlu köprüsünden ilerlemek isteyen düşman keşif kolu tard edildi (1) maktul. Antep'te Telbaşar'da bir Fransız tayyaresi ihrak ve bir iki esir edildi.

13 Haziran 1337 [13 Haziran 1921] (Pazartesi) Ankara. Yağmur. Franklin ile müzakere. İzzet Paşa Hariciye ve Salih Paşa Bahriye Nazın oldu. İngiliz Henry --- sekizbin kûsur topçu mermisiyle İnebolu'ya gelerek bizimle anlaşmak istiyor. Yunanlıların tayyare faaliyeti devam ediyor. Antep'le Kilis arasında düşmanın iki otomobilini tahrip ettik Haleb ve ---odib arasında akıncılarımız Fransızlara taraf-tar Arab kuvvetlerini perişan etti ve Kilis'te Fransızlarla da müsademe ettik.

14 Haziran 1337 [14 Haziran 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Franklin ile müzakere. Sabanca muntıkasında müsademe. Sabanca istasyonunda bir düşman piyade bölüğü topçu ateşimizle dağıtıldı. Karagöl'ün garbında düşman piyadeleri mitralyöz ateşimizle tard edildi. Bursa'nın bir saat cenûb-ı şarkında Kadı yaylasında bir düşman bölüğüyle müsademe eden akıncılarımız, dört esir igtinam etti. Simav taraflarında dolaşan düşman tayyaresini iskat ve igtinam ve rakipleri esir edildi.

14/15 Haziran, Hacı Mercan, Nailiye siperlerine ve Bağçecik ileri karakollarına baskın yaparak düşmana zayıat verdirdik. Seymen İskeleyi'ne taarruzla düşmanı, torpidosuna ve Bağçecik'e firara icbar ettik.

15 Haziran 1337 [15 Haziran 1921] (Çarşamba) Ankara. Mütebeddil, Yağmur. Bulgar Groskof'la [Grozkov] görüştük. Ramazandamları'na ilerleyen düşman keşif kolu tard edildi (Uşak). Bağçecik'te düşman top ve tüfek ateşi yaptı. (Salih ve İzzet Paşaların Tefvîk Paşa kabinesine ithali.)

16 Haziran 1337 [16 Haziran 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Fanklin ile müzakere. Bağçecik'e baskın, düşmana zayıat verdirdik. Toplu bir Yunan nakliyesiyle bir torpido Bağçecik'deki mevazimizi, İhsaniye ve Kazıklı'yı bombardıman etti. Bir düşman taburu Dumlupınar'dan Aslıhanlar'a geldi ve ateşimizle ricat etti. Uşak'da Kızılcaköy'e ilerleyen düşman takımı tard. Sivaslı şarkındaki düşmana ateş eden keşif kolumuzun tazyikiyle düşman Sivaslı'ya çekildi. Burhaniye istikametine bir düşman alayı daha geldi. Millizade Mahmut Bey 500 ---, 2 top, 2 mitralyözle Re'sül-ayn'a hücum etti, 17 maktul terkiyle tard olundu (Fransız Miralayı Mahmut). Fransız kuvvetleri de (bin kişi) himayesinde Deyr-i Zor'a giden erzak kafilesine, El-Hamam civarında tecavüz ederek düşmana zayıat ve perişanlık verdirildi. Maamafih kafile yine Deyr-i Zor'a hareket edebildi. Zengezur'da Taşnaklar Bolşevikleri bozdu.

17 Haziran 1337 [17 Haziran 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Mustafa Kemal Paşa köşkünde Franklin'e ziyafet ve müzakere. Fransızlar Raka'ya üç tayyare ile ve karşıdan topla bombardıman etti (El-Hamam baskını üzerine). Yalova şarkında Çatal İskeleyi'ne yanaşan Yunan torpidosuna ateş ettik. Mukabeleten bilatesir altmış mermi attı. Gördes cenubunda, Karaçayır'a ilerleyen keşif kolumuz düşman süvari takımını kaçırdı. Çal'da Günay şarkında karakolumuza ilerleyen düşman, bilmüsademe tard. Nazilli civannda Menderes Yenipazar'a geçmek isteyen düşman tard olundu (3) maktul. Paşazadeler Cebel-i Abdülaziz'e ricatlarında (Safha) karyesi silahla mukabele ettiğinden, topla birkaç hane tahrip. Antep'ten Savçulu ve Su boğazı cenub sırtlarına ilerleyen iki düşman bölüğünü keşif kollanımızın ateşiyle tard.

17/18 Haziran, Bursa: Fethiye civannda düşman karakolunu baskınla geriye attık.

18 Haziran 1337 [18 Haziran 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Bağçecik'te bir torpido himayesiyle İhsaniye şark siperlerimize ilerleyen düşman taburu tard edildi, 20 maktul. Bir Yunan torpidosu Çatal ve Topçu İskeleyi'ne 80 mermi attı ve Topçu İskeleyi'ndeki bir motoru aldı. Sabanca'da Kürt köyüne baskın yaptık, düşman köyü yaktı. Dumlupınar'da Hasandede civanndan ilerleyen düşman süvari bölüğü tard. Köse köyü civanndaki Veysel çetesi tard. Işıklı dağına baskın yaptık, düşman siperlerini zabt ettik (14) maktul.

18/19 Haziran, Bursa'nın bir saat garbında Mihrablı köprüsünü bastık, düşman kaçtı.

19 Haziran 1337 [19 Haziran 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Rus sefiri geldi. Mustafa Kemal Paşa, Franklin Buyon [Bouillon] ve Bulgar Groskof [Grozkov] Eskişehir'e trenle (19/20 Haziran). Samsun'dan Rumlann tehciri başladı.

19/20 Haziran, Kocaeli'de Kavaklı Ormanı garbındaki karakolumuza ateş eden düşman tard. Sındırgı şarkında Amendere köy civannda keşif müsadematı. Düşman iki tabur, iki topla Işıklı siperlerine yürüdü. Müfrezemiz mevzi-i asliye çekildi. Düşman Yuva ve Yeniköy'ü yaktı. Adana'da, Osmaniye'de Issızca'da keşif kolu müsadematı oldu (1) maktul.

20 Haziran 1337 [20 Haziran 1921] (Pazartesi) Ankara. Yağmur. Yunan Kralı hasta veya suikasd. Düşman Adapazan şimalinde Damlık ve Firuzlu köylerini ya-

kıp Adapazar'a çekildi. Takip kollanımız Söğütlü-yü Kebir'i işgal etti. Erikli'den Hanlı'ya ilerleyen düşman tard. Çepni'den ---la'ya ilerleyip, düşman siperlerini işgal eden müfrezemiz, düşman takviye kıtaatının vürudıyla avdet etti. Sapanca istasyo-nundaki düşman bölüğüne topçumuz zayıat verdirdi. Seymen İskeleyiyle ılıca ara-sına sokulan düşman takımını tard ettik (6) maktul. İzmit'e bir çok muhacir kafi-leleri şarktan geliyor. Dumlupınar'dan şarka ilerleyen düşman keşif kolu tard.

20/21 Haziran, Fransızlar Zonguldak'ı tahliye etti. On İngiliz tayyaresi ---'a dörtyüz bomba attı. Bir müfrezemiz hafif mecruh oldu.

21 Haziran 1337 [21 Haziran 1921] (Salı) Ankara. Güneş. İtilafçılar Yu-nan'a nota verdiler.

20/21 Haziran, üç noktadan sallarla Sakarya'yı geçip Adapazan'ını zabt ettik ve aynı zamanda Hacı Burhan ve Karagöl hatına hücumla Sabanca'yı istirdat et-tik. Serdivan'daki Yunan dümdan taarruzla tard. Büyük Derbend şarkında düş-manla müsademe. Keşişdağı eteklerinde düşman kollannı tard. İki düşman tayya-resi Eskişehir'e bilatesir 9 bomba attı. Bir Yunan torpidosu İnebolu önünde.

22 Haziran 1337 [22 Haziran 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş, rüzgâr. Amerikalılar (Hek) [Heck] İnebolu'ya geldi. İngilizler müzakere için Hamid Bey'e müracaat etti. İzmit civannda Kalabak, Ketenciler garbı, Tepetarla, Çuha fabrikası hattında düşmanla müsademat devam etti. Baş ve Seymen İskeleyleri civannda bir alay düşman ordugâhı vardır. Döngel'de keşif kolu müsademesi oldu. Düşman Burhaniye'ye şimendiferle bir alay daha çıkardı. Kütahya ve Alayüz'e 6 düşman tayyaresi bilatesir 15 bomba attı.

23 Haziran 1337 [23 Haziran 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş ve rüzgâr. Mihalic, Ali Paşa, Özden Bey, Çuha fabrikası hattını işgal ettik. Çuha fabrikası si-perlerini düşman istirdat ettiyse de, mukabil taarruzla tekrar aldık, telefât-ı külliye ile düşmanı Mahmut Paşa cenubuna tard ettik. Düşman sefain-i harbiyesi muha-rebeye iştirak etti. Düşman faik kuvvetlerle Bağçecik Müfrezemize taarruzla Yeni-köy'ü iki saat muharebe neticesinde işgal ve Değirmendere'ye yürüdü. Sarayköy mıntıkasında köprü civannda bomba ve mitralyöz ateşi oldu.

23/24 Haziran, Bursa, Mudanya arasında düşmanın bir kamyonunu ihrak ile üç esir aldık.

24 Haziran 1337 [24 Haziran 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Mustafa Kemal Paşa avdet etti. Düşman mukabil taarruzla İzmit şimalinde Mihalic'i zabt etti. İzmit garbına yanaşan kuvvetimiz, düşmanın mukabil taarruzu Uzun Bey'e çıktı. Başiskele ve Bürümcetepe'deki düşman alayına yaptığımız taarruzda muvaffak olamadık. Yuvacık şimal ve cenubunda kaldık. Akşamüstü gemilerden çıkardığı kuvvetlerle düşmanın umum cephede taarruzu üzerine Ketenciler, Acısu, Şirin Sulhiye'ye çekildik. Süvarilerimiz Çuha fabrikasında kaldı (düşman 300 maktul, 700 mecruh, bizim 80 şehit, 130 mecrhumuz var). Adana'dan Issız'a gelen düşman (200 piyade, 2 top, 3 mitralyöz) Kanlıgeçid'e taarruz etti, 30 maktul ile tard oldu. Düşman Mamure'ye çekildi.

25 Haziran 1337 [25 Haziran 1921] (Cumartesi) Ankara. Dolu. Franklin Adana'ya hareket (25/26 Haziran). Sanköy'de tren müsademesi, 1 maktul, 18 mecruh. İzmit cephesinde düşman süvarilerle Ali Paşa'da ve piyadeleriyle Kumlu, Vezir Çiftliği, Baş İskele ve Boyacık garbında müsademe oldu. Borlu'nun 10 kilometre cenüb-ı garbında Delibaşlı köyüne gelen düşman bölüğü keşif kolumuzun ateşiyle Dombaylı'ya çekildi. Menderes'i geçmek isteyen düşman keşif kolu tard. Apolyond Gölü şarkında Hasanağa ve Kayaya arasında 30 düşman tard (1) maktul. İzmit'ten Averofla, dolu bir nakliye gemisi İstanbul cihetine hareket etti. Yunanlılar Avrupa'nın tavassutunu reddettirdiler.

26 Haziran 1337 [26 Haziran 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. General Goro [Gouraud] da cerh edildi. Düşman (bir piyade alayıyla, bir süvari bölüğü) İzmit'ten sahil yolunu takiben Seymen İskelesi'ne geldi ve bir miktar düşman Seymen İskelesi'nde vapurlara bindi (7) gemi vardır. Sındırgı cenubunda Kömürcü köyüne gelen düşman müfrezesi, baskınla tard edildi (7) maktul.

26/27 Haziran, İlhanlar garbında Günay istasyonunu akıncılarımız bastı, makasları tahrip etti (1) maktul.

27 Haziran 1337 [27 Haziran 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. İzmit: Kumla şarkında bir takım düşman ileri karakollarıyla müsademe oldu. Düşman Mihalic cenup sırtlarındadır. İzmit civarında 2 tabur, 2 süvan bölüğü, bir batarya düşman tespit olundu. Sarayköy şimalinde Amedli istikametinde ilerleyen keşif kolumuz düşman keşif kolunu tard (2 maktul, 1 mecruh).

27/28 Haziran, İzmit istikametinde düşmanı tazyik ettik.

28 Haziran 1337 [28 Haziran 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Alessabah (İzmit'i) işgal ettik. Düşman ahaliden 300 kişi şehit etmiştir. Bir düşman alayı Pazarköy'den İznik Gölü şimalinden ve Büyük Yeniköy, Çakırlı üzerinden, iki koldan şarka yürüdü ve bir takım düşman süvari Çongu'ya ilerleyip ateşimizle ricat etti. Düşman Keramet ve Çongu köylerini yaktı.

29 Haziran 1337 [29 Haziran 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. General Goro'ya [Gouraud] Suriye'de suikast. Düşman Bağçecik'i terkle, Değirmendere'de iki saat muharebeyi müteakip müfrezemiz kısmen garp, kısmen cenuba çekildi. Süvarilerimiz Bağçecik'den düşmanı takip etti, fakat Kılıkış zırhlısından yardımla Karamürsel'i işgal etti. Derince'ye ilerleyen süvarilerimiz düşmana tesadüf etmedi. Boyalıca'da bir tabur, bir bölük süvari düşman vardır. Uşak'tan 7 tayyare kalkıp üçü Eskişehir'i bombaladı, 2 zabıt, 2 nefer mecruh. Altıntaş civarında harp tayyaremizle havai muharebe. Zeytun işgal olundu. 150 Ermeni şakisi firar etti, itaat ettiler; Maraş'a götürüldü. Karamürsel'i Yunanlılar yaktı.

30 Haziran 1337 [30 Haziran 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Refet Paşa Dahiliye Vekili intihap edildi. İki düşman tayyaresi Eskişehir'de bilatesir üç bomba attı. Yunanistan'ın birkaç gündür tayyare faaliyeti ziyadedir. Bağçecik'ten bir esir aldık (18Y)'den.

1 Temmuz 1337 [1 Temmuz 1921] (Cuma) Ankara. Güneş.

1/2 Temmuz, Yunanlıların hücumu bekleniyor. Karamürsel cenubu şarkında Mecidiye'ye gelen düşman çeteleri, akıncılarımız tarafından Akçat istikametine tard. Karamürsel Müfrezesi Yalakdere'de düşmana telefata verdirdi. Boyalıca'dan Kürt köyüne gelip müfrezenin arkasını kesen düşman müfrezesiyle muharebe olurken İznik'den gönderilen askerimiz yetişerek düşman tard ve muharebeye bilaiştirak Karamürsel Müfrezesi'yle, şarka hareket olundu. Gördes: Akhisar şimâl-i şarkında Kömürcü'den Dağdere'ye ilerleyen düşman (110), keşif kolumuzla müsademe etti, Dağdere ve Yeğinoba'yı yaktı.

2 Temmuz 1337 [2 Temmuz 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. İzmir cephanelikleri behava oldu. Boyalıca, Mervegöz, Karapınar hattında düşmanla te-

mas ve müsademe oldu. Değirmendere müfrezemiz Karamürsel'de düşman olmadığını bildirdi.

3 Temmuz 1337 [3 Temmuz 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Yörükdamlan, Kürtköy, Yalakdere'ye giden giden keşif kolumuz düşman görmedi. Yalova Milli Müfrezemiz Mecidiye, Kürtköy, Karamürsel, Yalova'ya hareket etti. Menderes'te Yenipazar karşısında düşman ileri karakollarıyla bomba müsademesi oldu.

3/4 Temmuz, Boyalıca'yı işgal ettik. 3/4 Temmuz, Birinci Süvari Fırkası Gördes'den hattı tahrip için İlhanlar'a hareket etti.

4 Temmuz 1337 [4 Temmuz 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş ve sıcak. İtalyan Bonomi (sosyalist) kabine teşkil etti. Karamürsel'i işgal ettik. Düşman Yalova'yı tahliye etti. Bursa garbında Tahtalı karakoluna baskın yapan akıncılarımız, düşmana telefata verdirdi. 7 düşman tayyaresi Uşak'tan gelip Kütahya cephesini keşfetti ve Kütahya'ya bomba attı (2 şehit, 2(1) mecruh) (bahriye tayyareleri). Tayyarelerimiz düşman tayyarelerini takip etti. Uşak Fırka Hallaclar'a giden keşif kolumuz düşman ordugâhlannın azaldığını gördü.

5 Temmuz 1337 [5 Temmuz 1921] (Salı) Ankara. Güneş. İtalyanlar Antalya'dan çekildi, ---dere limanda kaldı. Refet Paşa geldi. Harrington'dan gelen telgraf Mustafa Kemal Paşa'yı müracaat etmiş gösteriyor. Bursa şarkında Cumalı Kızık'a akıncılarımız baskın yaptı ve düşmana telefata verdirdi. Diğer bir akıncı müfrezemiz Tahtalı'dan Bursa'ya giden düşman bölüğüne ateş baskını yaparak, düşmanı dağıttı. Düşman Sandıklı şimâl-i garbında Şabanlı'ya ileri karakol koydu.

5/6 Temmuz, Dumlupınar cenûb-ı garbında düşman siperlerine baskın yaptık. Siperler boştu. Düşman gerilerden ateş etti.

6 Temmuz 1337 [6 Temmuz 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş, rüzgâr. Yunan cephe gerisinde yangınlar. Keşif kolumuz Pazarköy'e girdi. Bursa garbında

Mihraplı köprüsüne baskın yapıp, beş hayvan igtinam ettik. Bir düşman bölüğü Veysel avenesiyle beraber Dumlupınar cenubunda, Çiftlik şarkında keşif kolumuza taarruz etti, geride kuvvetlerimizin ateşiyle çekildi. Gördes cenûb-ı garbında top sesleri (1. Süvari Fırkası).

7 Temmuz 1337 [7 Temmuz 1921] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil.

6/7 Temmuz, Yağmur. Kostantin Uşak'a geldi. Bir tabur ve bir süvari bölüğü ve iki topla düşman Pazar köyünü tekrar işgal etti. Pazar köyün bir buçuk kilometre şimalinde düşman süvarisiyle müsademe ettik. Yenişehir ve İnegöl cephesinden yaptığımız keşif taarruza, düşman süvarileri işgal ve top ve mitralyöz ve tüfek ateşiyle mukabele etti. Tayyarelerimiz düşmanın Oturak ordugâhının azaldığını bildirdi.

8 Temmuz 1337 [8 Temmuz 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Bursa'dan düşman bir fırka ile (beş alaydan haber verildi) Cebel-i Akça ve Sultan Budaklar'ı işgal eden müfrezemiz temas kuvveti bırakıp Terkos çayı gerisine çekildi. --- Derbend'den giden keşif kolumuza Narlıca ahalisi ateş etti. 1. Süvari Fırkası (güney) civannda tahribat yaparak avdet etti, 15 (2) şehit + 20 mecruh.

8/9 Temmuz, Pazarköy'e muvaffakiyetli baskın yaptık.

9 Temmuz 1337 [9 Temmuz 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Meclis'te Bursa'nın ihrakı, ahali üzerine Hristiyanların tazyiki meselesi. Düşman Bursa cenubunda Atranus çayına doğru ilerledi. Hükümet-i Muvakkate'nin bir müfrezesi (50 kişi) Sam mezraası cenubuna doğru ilerledi. Keşif kolumuz tarafından Antep'e tard edildi.

10 Temmuz 1337 [10 Temmuz 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Yunan taarruzu. Bir Yunan fırkası ile bir süvari livası Beyşehir'i işgal etti. --- bir alay --- Derbend'i aldı. Oradaki bölüğümüz Raz Ali'ye çekildi ve bir düşman süvari bölüğü Köprühisar'a doğru ilerledi. Diğer bir düşman fırkası İnegöl'e girdi ve pişdan Hasan Paşa'ya vardı. Diğer düşman fırkası Yenice'yi işgal ile Ağaçhisar'a ilerledi (beş alay). Uşak'da bir düşman fırkası Kızıldağ'dan Vakıf köyüne ve diğer bir kol Uşak'tan Aynihan'a ilerledi. Uşak'dan bir tabur ve bir süvari bölüğü Serviler'e ve bir alay Dumlupınar cenubunda Şalcı köyüne ve Yağcı köyüne ilerledi. Bursa şar-

kında Koç köyünden Boğaz köyüne bir alay ilerledi. Süvarilerimiz Mezid vadisine çekildi. Düşman (bir tabur, 200 süvari, 2 top) Pazarköy'den çıkıp müfrezelerimizle müsademe ederek Yalova istikametine ilerledi. Menderes'de Nazilli Aydın arasında dört şimendifer köprüsü tahrip edildi (biri 70 metre).

11 Temmuz 1337 [11 Temmuz 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Meclis'e taarruz ve Yunan kıtali hakkında beyanatta bulundum. Yalova istikametine giden düşman Pazar köyüne avdet etti. Düşman fırkası Köprühisar'ı işgal etti, Incirli şarkına geçmedi (Hayriye, Çal, Terziler) hattına bir alay sürdü. Bunun karşısında süvarilerimiz Gökpınar-Köprüler hattındadır. İnegöl'den bir düşman alayı Domaniç yoluna girdi. Düşman fırkası Kurşunlu'ya ilerledi. İki düşman taburu Erikli şimalinde tepeleri işgal etti. Yenice'den ilerleyen düşman (4 tabur), bir saat müsademeyi müteakip Orhancık'a girdi. Müfrezemiz (1100) tepeye çekildi. Bir düşman fırkası Hamidiye Hanı'na ilerledi. Bir düşman fırkası Afyon garbında Tokuşlar'a ulaştı. İki düşman piyade alayı Sandıklı şimalinde (Daylık-Saltık) hattına geldi. Denizli'de düşen bir Yunan tayyaresinin râkipleri esir edildi.

12 Temmuz 1337 [12 Temmuz 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Sinop açıklarında dört beş Yunan sefinesi görüldü. Düşman Pelidözü, Bağçesultan ve Harmanlık'tan Nusretler Derbend'e ilerledi. Gediz üzerine bir fırka Çelenkçi, Dainler, diğer fırka Vakıf köyden Erdoğan, Kayalık'a yaklaştı. Birinci süvari fırkamız --- şimalinde Kayaköy, Eydiş, Yunuslar hattında, 2 düşman taburu Koyar yaylası, Yalovagediği, 2 tabur daha Ağaçköy, Aydemir, bir fırka Küçük Aslıhanlar, Genişlere, bir fırkayı mütecaviz kuvvet Çamurköy çayı boyunca ilerledi. Cebe--- dağında bizim 2. Süvari Fırkasıyla bir alay piyade (5. Fırka'dan), düşmanın bir alay piyadesi Tazılar'dan Ayvalı şarkına geçti. Bir alay düşman piyadesi Resulbaba'da süvari livamızın ateşiyle tevkif edildi. Bir düşman fırkası Sinan Paşa'dan Kayadibi, Seğirli hattına gelip Kışlacık'ta Mürettep Fırkamızla saat 9.40 müsademe etti, tevkif olundu. Daylık'taki düşman fırkası Başağaç'tan Kalecik'e ve Mahmure'den Savran'a yürüdü. Düşmanın iki süvari bölüğü Sandıklı şimalinde Ürküt ve bir süvari alay Sürgün'e geldi.

13 Temmuz 1337 [13 Temmuz 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. İki düşman fırkası Bilecik ve Pazarcık'a girdi. İki düşman fırkası (Yenice) Derbend ve Ye-

niköy hattında ve Tavşanlı hareket halinde. Bir fırka Efendi köprüsü, Yongalı gedik hattında. Bir fırka Akpınar'dan Kürt köyüne ve bir fırka Genişler'den Altıntaş'a (bu fırka Cebe--- dağındaki alaya taarruz etmiş ve zayıyla tevki olunmuştur). Bir fırka Beşkarış'tan Afet'te, bir fırka Osman köyünden Muradlar'a, diğer fırka Susuz, Belcemiş ve Beyköy (bu iki fırka Oyuktepe, Şiroğlan, Köroğlu, Tavas hattındaki Halit Bey'e -57. Fırka, 2. Süvari Fırkası ve Süvari Livası- taarruz etti). Saat 2 evvelde Afyon'u Mürettep Fırka tahliye ile Mihail, Karaarslan'a çekildi ve bir süvari alayımız faik düşman taarruzu karşısında Sülümenli'ye çekildi. Bir düşman fırkası Afyon'a girdi. Diğer düşman fırkası Afyon garbindan şimale yürüdü.

14 Temmuz 1337 [14 Temmuz 1921] (Perşembe) Ankara. Kapalı. Yunan gemileri Samsun'dan garba seyr ediyor. (Bilecik)'de düşman iki alayla (Yeniköy) ve bir alayla Karaköy istasyonunu işgal ve Hamidiye'ye otuz mermi attı. Mürettep Kolordu (Kâzım Paşa) İncirli'yi zapt ve telefonu kat ve keşif kolunu tard etti. Hayriye'yi ve --- Derbend'inde Beşikkaya'ya iki müfreze hücum etti. Düşman fırkası Çavdarhisar'dan (Göynükviran)'a geldi. Yenice'den gelen iki düşman fırkası Başova, Şahmelik hattına erişti. Bir süvari fırkası (Kınk)'a geldi. Bir düşman süvari alayı Çuk'a girdi. 57. Fırka 7. ve 8. Fırkalarla takviye ettik. Yerine 3. Fırka (İnönü'nden) ve 4. Fırka Kütahya'dan Çöğürler'e sevk olundu. Yeğin şimalinde (Karatepe'yi) düşman zapt ve istirdat olundu. Düşmanın iki fırkası zevalde Üçüncü Fırkası ile takviye olunması üzerine, Köroğlu kalesi ve Şiroğlan'dan Bağbasan fırka 12. Grup, saat 2 sonrada ricat etti. Bir düşman fırkası Kulaksız'a (5. Fırka'ya) hücum ve topçu ateşiyle dağıtıldı. Diğer düşman fırkası (---s)'den Kızılcaören'e yürüdü. Mürettep Fırka (Zeki Bey) düşmanın Birinci Fırkasına taarruzla yardı ve kısmen oradan ve kısmen Kalecik'e ricat etti. Askerlerimiz Afyon istasyonuna girdi.

15 Temmuz 1337 [15 Temmuz 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Yalova civarında bir düşman müfrezesi tard (4 maktul). Bir düşman taburu İncirlik'teki kuvvetimizi şarka sürdü, bir tabur ve bir topla takviye olunarak düşman tard. Aynı zamanda Hayriye'deki kuvvetlerimiz düşmanı Köprühisar'a tazyik ve Beyşehir'den 8 otomobil asker vürüdü üzerine, müfrezemiz Hayriye şimaline çekildiyse de İncirli'den gelen müfrezemizin tazyikiyle Köprühisar zapt ve düşman Beyşehir'e doğru takip. 14 otomobil (dolu) igtinam ve tahrip. Bilecik'i, Söğüt'ten gelen

süvari livası zabt. İlyas köyde bir düşman süvari alayı, topçu ateşimizle dağıldı. Tavşanlı'dan Köprüören'e gelen düşman fırkası, topçu ateşimiz üzerine Gümüş'e saptı ve Boztepe'yi ateşi altına aldı. Başova'dan gelen düşmanla Kepez-Yakaca şarkındaki mevazimiz arasında ateş teati edildi. Üç fırka Es--- ve Nasuhçalı'ya taarruz ve tard olundu. Yalnız Es---'dan gelen fırka Çal--- tepeyi zabt ve dağlara kadar ilerledi, tard ve tepeler bir kaç defa zabt olundu. (Nazım Bey şehit). Damla-lı'ya gelen düşman Nasuhçalı gerisinde iki tepeyi zabt ve mukabil taarruz yaptık. Bir düşman fırkası --- Kırka'ya ve Numanoluk'a (bir alay) ilerledi. Afyon'da düşmanın taarruzu üzerine Mürettep Fırka Karaarslan'a çekildi. 6. Fırka taarruzla Çivril şimalinde Işıklı dağını zabt etti.

16 Temmuz 1337 [16 Temmuz 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Mustafa Kemal Paşa, saat 7 sonrada Ankara'dan Eskişehir'e (Karacahisar'a) gitti. Düşman Bilecik'i boş bulup işgal etti. Mürettep Fırka taarruz etti ve süvari livası Kapaklı'ya doğru düşmanın gerilerini tehdit. Beşikkaya ve Beyşehir'i zabt ve igtinam ve esir (5). Kıranlılar cenubunda Yerligedik'e ilerleyen dört düşman taburu, ateşimizle tevkif. Kütahya'da Kocagüney, Yoncalı Hamam hattına taarruz eden iki fırka düşman tard edildi. Boztepe'yi zabt eden düşman, dört topçumuzu aldı. Yalnızsaray'dan hücum eden düşman fırkası tevkif edildi. Dört düşman fırkası Nasuhçalı ve Kulaksız'a hücum ederek Çal ve ---tepelere birkaç defa alındı. Nihayet ricate karar verildi (Kaltaktepe-Kabakdede) hattına iki düşman fırkası Akin ve Kırka'ya girdi. 12. Grup Kondurcalı şimalinde hafif muharebe oldu. Çal cihetinde Menderes şimaline geçen kıtaatımız, düşmana 10 zayıat ver-dirdi (23. Fırka Göçerler'e).

17 Temmuz 1337 [17 Temmuz 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Umumi Ricate. Nâzım Bey'in Ankara'da cenaze merasimi. Bilecik'te iki alay düşmanın taarruzu üzerine Gökbayrak-Yağdan hattına çekildi. Kütahya şimalinde Darıcı, Kocagüney, Ayvalı hattında düşmanla süvarilerimiz sıkı temasta. Birinci Fırka İnönü'nden Beşkardaşlar'da (61. Fırka) Eskişehir'e. Bütün kuvvetler Seyidgazi, Gökçekasır hattında tecemmü ediyor. Dördüncü Grup Sandıközü'nde bir düşman alayıyla müsademe etti ve yoluna devam. 5. Fırka Söğüt'te bir dümdar muharebesi yaptı. Afyon'da Salar-Süğlün'e gelen düşman tard olundu. Düşman taarruzla Işıklı'yı istirdat etti.

18 Temmuz 1337 [18 Temmuz 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Mustafa Kemal Paşa avdet etti. Üç düşman fırkası Nemli, Mollaoğlu, İncesu hattına ilerledi ve saat 10 sonraya kadar Üçüncü Süvari Fırkasıyla (Nemli)'de muharebe oldu. Kaltaktepe'den Üçsaray'a ilerleyen düşman (12. Fırka) Ilgaz boğazında 12. Grup (57., 11., 8. Fırkalar) tarafından taarruza uğradı, 60 esir, 400 maktul, düşman firar. Dinar: Menderes şimalinde Kavaklı köprüsüne baskın yaptık, düşmana telefata verdirdik.

19 Temmuz 1337 [19 Temmuz 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Yalova ve Pazar köyünü işgal ile düşmanı Fındıklıtepe'ye tard ettik. Bir fırka Gökçekasır'dan Kızılınler'e ilerledi. Karahisar'ı topla döğdü. Seyidgazi cenubunda düşmanın 2. Fırkası, 7. Fırkamızın bir alayına taarruzla Kesenler deresi şimaline geçti. Bir düşman kolu saat 8 sonrada Eskişehir'e girdi. İki düşman fırkası Süpürdü, Kara Mustafa'ya yürüdü ve Süpürdü'yü topla şiddetle dövdü. Kıtaatımız: Bozdağ, Gökdere, Sivriköy, Sultantepe, Sansungurlu, Tahtalıbaba, Sanbaba, Ilgaz boğazı, Kunduz çayı şimali hattını işgal etti. Afyon istasyonu şarkına muvaffakiyetli baskın yaptı.

20 Temmuz 1337 [20 Temmuz 1921] (Çarşamba) Ankara. Kapalı ve Güneş. Trabzon'u Yunan bombardman etti. Düşman Bilecik'ten Kızıldamlar, Beydemir cenubuna çekilmekle Bilecik'i işgal ettik. Bir düşman fırkası İnönü'nden Çukurhisar'a ilerledi.

19/20 Temmuz, Kesenler'e beş taburla Halit Bey taarruz etti. Düşman geriye attıysa da, bir fırka takviye olunarak Kelektepe'yi zabt etti. Kıtaatımız Ahmet Taranbaba, Yukan Söğüt, Şecaettin alındı. Bir düşman fırkası Sancarlı Kesenler'de süvari grubuna (Eskişehir garbına gelen Fahrettin Bey) taarruzla süvarilerimiz Kızıltepe, Hacı Bektaş Bayırtepe alındı. Seyidgazi'ye düşman yanaştı. Türkmen dağından dün bir alay Ilgaz boğazına ilerledi. Bir düşman fırkası Bozdağı'na karşı Çavuşdan harabesinde toplandı. İki düşman fırkası Mameci, Sultandere hattında, kıtaatımızla temasa geldi ve akşama doğru yaptığı taarruz tard olundu.

21 Temmuz 1337 [21 Temmuz 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Düşman Sinop'u bombardman. Birinci Grup taarruzla Matlub ve Eskişehir'e kadar düşmanı sürdü. Üçüncü Grup düşmanı tard ile, Dördüncü Grupla beraber mukabil taarruza kalktı, düşmanı Eskişehir civarına sürdü. Düşman Ahmet Taran'ı şiddetle bombardman etti. 11. Fırka geri çekildi. Düşman Dikişören istikametinde cepheyi

yardı. Aynı zamanda Seyidgazi cenubunda iki fırka ile süvari grubumuzu alessabah düşman çevirmeye kıyam etti. Maliyebaşı tepesini zabt etti. Süvari grubu topçu ile 2. Süvari Fırkası ve Süvari 3, kılıçla hücum ederek, mitralyöz efradını kılıktan geçirdi, tevkif etti. 20 şehit + 20 mecruh .

20/21 Temmuz, cephe ricat ederek Pomaklar, Alpu, Mahmutiye, Çifteler zabta alındı. Mahmut ve Mecidiye Çiftlik, Birinci ve İkinci Depo Alayları da harbe girdi. Beşinci Grup yerinde kaldı.

22 Temmuz 1337 [22 Temmuz 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Heyet-i Vekile, merkez-i hükümetin Kayseri'ye nakline karar verdi. Taarruz eden iki düşman alayı, Bilecik, Çakırpınan iki saat muharebe ile zabt etti. Eskişehir şarkında düşman Hamidiye, Kalkanlı, Karatokat hattına ilerledi. Kıtaatımız Doğanoglu, Beylikahır, Kaymaz hattına vâsıl oldu. Kırkız dağı Melik Gazi hattındaki düşmana 3. Kafkas Fırkası taarruz etti. Düşman mukabil taarruzla Mahmutiye'ye ilerledi ve garbında tevkif olundu. Üç fırka kadar düşman Düztepe ve Ortatepe'ye ve Hamidiye istikametlerinde ilerledi. Bir düşman fırkası Afyon'dan şarka taarruzla birkaç saat muharebe ile, Mürettep Fırka'yı geriye attı, Çobanlar'a kadar ilerledi. Fırkamız Çay'a çekildi. Zeki Bey süvari livasıyla Çay'dan Aziziye'ye geldi ve avdet emrini aldı. Çivril cenubuna taarruz ederek Sanlar köyünün cenûb-ı garbında Emirelli köyünü işgal ettik.

23 Temmuz 1337 [23 Temmuz 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Meclis'in Kayseri'ye peyderpey nakli takarrür etti. Dün bir, bugün bir, ki ceman iki düşman fırkası Alpu köyüne geldi. Dün garb üzerinden Boya köyüne gelen düşman fırkası ile Mahmutiye garbında Düztepe ve Ortatepe hattındaki iki düşman fırkası yerlerinde kaldı.

22/23 Temmuz, Kırkız dağı cihetinden ilerleyen fırkanın yanı gerilerine baskın yaptık, 40 maktul, 9 esir aldık, 1500 hayvan koyun igtinam ettik. Bir düşman süvari alayı Sakarya şimalinde Pozan köyüne geldi.

24 Temmuz 1337 [24 Temmuz 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. 9. Fırka Maraş'tan Akşehir'e birinci kademesi geldi. Düşman fırkası Bilecik'ten süvari livamıza taarruzla Yenice, Sarmaşık hattını işgal etti. Süvariler Lefke cenubuna ve Mürettep Fırka Lefke şimaline çekildi. Düşman Köprühisar'a taarruz etti. Müfrezemiz Otan'a çekildi. Çobanlar'da bulunan düşman, tekrar Afyon'a çekildi.

24/25 Temmuz, Lefke cenubundaki süvarilerimize düşman baskın yaptı, ileri karakollanmamızı geri attı.

25 Temmuz 1337 [25 Temmuz 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Garp Cephesi karargâhı Polatlı, 1. Grup Mihalcık, 3. Grup Polatlı şimâl-i garbı, 4. Grup Polatlı cenubu, 12. Grup Kara Hamzalı'ya geldi. Takriben 20.000 tüfek Beşinci Grup süvariler ve 3. Kafkas Fırkası Mahmutiye, Çifteler hattındadır. Birinci Süvari Fırkası (Birinci Grubun) Beylikahur ve garbındadır. Düşman Beyşehir'i dahi işgal ederek, kıtaatımız Kızılhisar, Otan, Mihalcık hattına alındı. Bayan'dan Aziziye'ye düşmanın ilerlediğine dair yanlış haber. Düşman tahkimatla meşgul, bir fırkası Hamidiye'den Mecidiye Çitliği garbına ilerledi. 5. Hücum Taburu iki hafta evvel Zara civarından hareketle bugün Ankara'ya muvasalat etti.

26 Temmuz 1337 [26 Temmuz 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Mustafa Kemal Paşa ile beraber Polatlı'ya geldim. İsmet Paşa 15-20 bin silah var diyor, manen düşük. Köprühisar garbında Terziler'e ilerleyen düşman taburu, ateşle tevkif olundu. Düşmanın Seyidgazi şarkında Hamidiye garbında 4 piyade, 3 süvari alayı Arabören'e gitti. Dört düşman taburu Çiçekli'den cenûb-ı şarkıye gitti. Bir düşman taburu Mecidiye'ye girdi.

26/27 Temmuz, bir Fransız takımı Adana şimâl-i garbında bir postamızı basarak, üç neferimizi esir etti.

28 Temmuz 1337 [28 Temmuz 1921] (Çarşamba) Polatlı. Güneş. Otomobil ile 4., 12. Grup karargâhlarına gittik. Kemal Bey mütezzelil üç bin silah var diyor, halbuki biz altı bin bulduk. Halit Bey 9 bin silah var diyor, --- ---. (Hamidiye, Düztepe, Melikgazi) ve --- hattında düşman tahkimat yapıyor. Alpu'daki düşman fırkaları garba çekiliyor.

28 Temmuz 1337 [28 Temmuz 1921] (Perşembe) Bulutlu. Güneş. Heyet-i Vekile'yi İstiklal Mahkemesi'ne intihap suretiyle, ıskat teşebbüsü. Otomobil ile 3. grup (15., 24. Fırkalar) gidildi. 15. Fırka iyidir. Saat 10 sonrada Ankara'ya avdet ettik. Bir alay düşman Çavdarlı'dan Çobanlar'a ve diğer alay Mihail'den Işıklar'a ilerledi. Kıtaatımız müsademe ederek çekildi.

28/29 Temmuz, Denizli'de Eşce yakınındaki düşman karakolunu akıncılarımız basmıştır.

29 Temmuz 1337 [29 Temmuz 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Keşif kolumuz (Bilecik, Küpeli, Pelidöz)ü'nü düşmandan hali buldu. Diğer keşif kolumuz Yumucak Derbendi'nde iki düşman bölüğünün ateşine uğradı. (Çukurköy-Alpu)'da düşman yoktur. Osmaniye'de bir düşman fırkası ve Bardakçı'da kuvvetli düşman kıtaatı vardır. Dün akşam düşman tekrar çekilmekle, bugün keşif kollarımız Çobanlar'ı işgal etti.

30 Temmuz 1337 [30 Temmuz 1921] (Cumartesi) Ankara. Meclis'te izahat verdim. Alpu ve Osmaniye şarkında keşif kolu müsademesi. Düztepe ve Melikgazi'ye ilerleyen keşif kollarımız ateş yedi. Işıklı ve Karaarslanlı'ya giden keşif kolumuz düşmana tesadüf etmedi. Çavdarlı'da düşman vardır.

25/26 Temmuz, Çifteler'den hareket eden 4. Süvari Livası Hüsrev Paşa, Kili-se, Teke, Osmanköy, Ulucak'tan Beşkilise'de düşman muhabere postasını bastı (bir zabıt, 28 nefer maktul). Sinan Paşa, Düzağaç arasında bir otomobil kolunu ateşe tuttu. (6 zabıt ve bir nefer maktul).

30 Temmuz Sandıklı'ya geldi, düşman Karahisar'a çekildi.

31 Temmuz 1337 [31 Temmuz 1921] (Pazar) Ankara. Yağmur. Franklin Buyon [Bouillon] İzmit'te. İngiliz torpidoları Karadeniz limanlarına uğrayarak ticaret bahanesiyle, efkârı yokluyor. Yanınca civarında İngilizler bir ileri postamızı esir etti, yine bıraktı. Köprühisar civarında düşmanın iki piyade alayı vardır. (Çavdarlı - Sala dere) keşif kollarımız var ve kıtaatımız Süleymanlı, Işıklı hattındadır. Çivril mıntıkasında Doglar, Ahadköy istikametine ilerleyen kolumuz, Banaz'a kadar düşmana tesadüf etmedi. Banaz istasyonunda 70 düşman süvarisi vardır. Eskişehir, Bozöyük şimendiferi işliyor. Bir düşman fırkası Karaköy'den Eskişehir'e sevk olunmuştur (köylülerin ifadesi).

1 Ağustos 1337 [1 Ağustos 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş.

İngilizler İzmit, Adapazarı'na şimendifer işletmek, İzmit, Eskişehir köprülerini tamir etmek istiyor. 2. Süvari Fırkası 25/26 Temmuz, Çifteler'den hareketle Hüsrev Paşa Yapıldak üzerinden, 29 Temmuz, Döğeri ve ---'ye muvasalat, düşman depolanını ihrak ve sürüleri istirdat ve telegraf ve telefonları tahrip ile, 31 Temmuz, Aziziye'ye avdet (2 şehit + 7 mecruh = 9). Alpu şarkında

keşif müsadematı. Bir düşman alayı Alpu'ya gelerek oradaki kuvveti tebdil etti. Afyon'da Gebeciler'i işgal eden keşif kolumuz, Afyon'da 2 düşman alayı gördü.

2 Ağustos 1337 [2 Ağustos 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Cepheden gelen Selahattin, Rıza Nur, Vehbi Hoca celse-i hafiyede bana ve vekillere hücum ettiler, cevap verdim. Köprühisar'dan Eğerci ve Otan'a ilerleyen düşman (2 tabur, 2 top, 1 süvari bölüğü) Otan'ı yaktı. İhtiyat-ı milli kuvvetlerin yetişmesi ile ricate icbar ve Eğerci'ye kadar takip olundu. Düşman ileri karakolları Hayriye Terziler'de tesis etti.

3 Ağustos 1337 [3 Ağustos 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Bir Yunan torpidosu İzmit'e gelip, manevra yapacağını söyledi. Yanmca'da Abaza, Ermeni ve Rum çeteleri tecemmü ediyor. Süvari livamız Söğüt'e girdi. --- oldu. ---a ve Karaköy'e bölükler sürdü, telgraf muharebatını tahrip etti. 12 otomobili ateşe tuttu. 3 şöför maktul. (köprücü takımı naklediyorlar), 2 düşman taburu --- süvari bölüğü faaliyete geçti. Alpu şarkında keşif müsadematı. Bir düşman fırkası Bardakçı'dan garba yürüdü. Düşman Eskişehir şimalinde Sakarya cenubundaki Bozlic, Ilıca'ya geldi, Keremli'deki müfrezemizle müsademe etti.

4 Ağustos 1337 [4 Ağustos 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Celse-i hafiyede Mustafa Kemal Paşa Başkumandan. Düşman topçu ateşi ile Zaralı, Kızılıhsar, Otan'a taarruz etti. Milli kuvvetler düşmana telefât-ı külliye verdirek Karadin-Bereketli hattına çekildi. Düşman (2 piyade, 1 süvari alayı) topla beraber Söğüt'te süvari livamıza taarruz etti. Livamız Hamidabad ve Tuzaklı'ya çekildi. Düşman Söğüt'ten Yeniköy'e yürüdü.

5 Ağustos 1337 [5 Ağustos 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Resmen Mustafa Kemal Paşa Başkumandan, ben Erkân-ı Harbiye Reisi, Refet Paşa Müdafaa-i Milliye Vekili intihap olundu. Yeniköy'e ilerleyen düşman Söğüt'e avdet etti. Düşman Alpu civarında demiryolu köprüsünü tamir etti.

6 Ağustos 1337 [6 Ağustos 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Bozkır ve Akseki arasındaki Gözlüklü İbrahim tekrar fesat için fesatçılar topluyor. Birinci Süvari Fırkası'nı Bozat şarkından Dere köyüne tahrik edildi. Bozlic ve Ilıca'ya ge-

len düşman geri çekildi. Alpu şimal-i şarkında (Çukur) keşif kolu müsademesi oldu. Yapıldak'ta düşmanın bir fırkası keşif olundu.

7 Ağustos 1337 [7 Ağustos 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Teselya'da köylüler isyan etmiştir. Alpu civarında Uyuz Hamam'daki düşman keşif kolu tard. Mahmutiye'ye yanaşan düşman keşif kolu tard. Köylüler birçok düşman askeriyeye toplannın Alpu cenubundan (Mamure) Kırgız dağına gittiğini söylüyorlar. Düşman Seyidgazi'ye cephane cem ediyor. Bir düşman alayı Hasan Bey üzerinden Sandıklı'ya yürüdü. Savran, Hacan, Gülenderesi hattında durdu. Yapıldak'taki düşman fırkası cenuba hareketle Ayazın garbında ordugâhta geçirdi.

8 Ağustos 1337 [8 Ağustos 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. 42Y, 47Y Samsun Ankara'ya geldi. Otan'a taarruz eden kuvvetimiz düşmanın (4 bölük piyade, 5 top) şiddetli müdafaasına uğradı. 9 Ağustos, Kızılhisar'da bir düşman taburuna ateş baskını yapılarak telefât-ı külliyyeye duçar edildi. 8 düşman tayyareleri Sandıklı'ya 20 bomba attı ve düşman (4 tabur ve 1 bölük süvari ve 2 top) şimalden Sandıklı'ya girdi. Müfrezemiz (Ballık'a) çekildi. 8/9 Ağustos, Pazarköy civarında Milli Kuvvetlerimiz düşmanla müsademe etti. ---'den Ayazın'e gelen 2. Süvari Fırkası garptan cenuba yürüyen düşmanın (2 alay piyade + 1 alay süvari + bir alay topçu) yan ve gerilerine taarruzla 10 maktul, birçok mecruh verdirmiş, bir esir almıştır (9. Fırka'dan). Düşman (1 alay piyade, 1 alay süvari, 1 batarya) Örencik'in garp sırtlarına taarruz etti. Birinci Süvari Fırkası Akçahisar'a çekildi. Boydos'a giden düşman süvari alayı Akçahisar istikametine yürüdü. Bir tabur, 1 bölük süvari, 2 top, Bozak garp sırtlarında tevkif etti. Kuvvetlerimiz düşmana tesadüf etmedi. Cevizli garbında sunûf-ı muhtelif ordugâhı. (Paris Meclis-i Alisi)

9 Ağustos 1337 [9 Ağustos 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Perşembe günü Yunanlılar'ın İzmit'i işgal edeceğini Fransızlar söyledi. Düşman çekilmekle keşif kolumuz Boydos'a girdi. Sankavak'tan gelen düşman süvari bölüğü Alpu cenubunda Mamure'ye girdi. Düşman (1 alay piyade, 2 bölük süvari) İscekarahisar garbında ordugâha girdi. Düşman Başağaç'a kadar ekinleri yakarak çekildi. Süvarilerimiz tekrar Sandıklı'ya girdi. Melikgazi'nin dört kilometre şarkına bir düşman taburuyla, bir süvari bölüğü ilerleyerek tevkif etti. Sarayköy'de demiryolu köprüsüne ilerleyen düşman piyade takımı tard edildi.

10 Ağustos 1337 [10 Ağustos 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Meclis-i Ali'nin bu güne tehir olduğu. 5. Fırkamız Akşehir'de tecemmü'ünü ikmal etmek üzeredir. Düşman tayyareleri Akşehir'de istikşafat. Bozanic köyüne düşmanın 2 tabur ve 2 topu gelmiştir. Alpu'da Örencik'in garbında düşmanın 1 alay piyade, 1 bölük süvari ve bir bataryası duruyor. 2 tabur, 1 bölük süvari, bir batarya Çukurhisar'dan Uyuztepe'ye, 1 alay piyade Osmaniye'den Alpu şarkına ilerledi. Karakamış ve daha gerilerden bir takım yürüyüş kolları görüldü. Hamidiye'ye şimalden bir süvari alayı geldi. Düşman Alpu şarkındaki Demiryol köprüsünü tamir ediyor. Düşmanın İscekarahisar ve Gebeciler'de 2 alay piyade, 2 bölük süvari vardır. Gebeciler'e ilerleyen düşman keşif kolu tard. Sarayköy'de düşmanın sürekli topçu ve piyade ateşi vardır. Altıntaş'tan Aynk dağında bir bölük piyade ve süvari muhafazasındaki nakliyye hücum eden süvarilerimiz (2. Fırka) düşmana 30 maktul verdirip, igtinam (erzak ve saire) etti.

11 Ağustos 1337 [11 Ağustos 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Meclis'in Bayram Tatili- Düşmanın sevkülceyş yapılması. Aziziye kışladan bir düşman fırkası (---)ye girdi. Diğer fırka Düztepe garbı Ören şimâl-i şarkı (4) kilometre hattına, diğer fırka Hamidiye'den Ortatepe'ye geldi. ---de bir düşman alayı görüldü. Menderes'i geçen düşman (Çubuklu dağ) zayıatla tard. Kızılcaköy'den Sandıklı'ya ilerleyen düşmanla muharebe eden kuvvetlerimizin bir kısmı Ballık- Sinekli hattına çekildi. Bir düşman kuvveti İscekarahisar'dan Seyidler'e yürüdü. 2 süvari alayı ve bir tabur kuvvetimiz Çavdarlı'ya ilerledi. Oradaki düşman Susuz şarkına çekildi. Bir Yunan torpidosu Yalova garbında (Katırlı)ya 130 mermi attı.

12 Ağustos 1337 [12 Ağustos 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Mustafa Kemal Paşa ile beraber şimendiferle Sinan köyünde İhtiyat Grubunu (Yusuf İzzet Paşa'yı) (23., 4. Fırkalar, 850 tüfek) gördük. 18. Fırka (31, 42, 47Y) Ankara'dan Sincan'a, 2. K[af] (5., 9. Fırkalar) Akşehir'den Bayat koluna, 17. Fırka Müretteb Kolordu Kumandanı Lefke'den Nallıhan'a hareketi emr olundu. Bir düşman fırkası Kırgız dağından Maliyebaşı'na geldi. Aziziye kışlası civarında ve şarkında bir fırka. Çivril: Sundurlu'da topçu himayesinde Menderes'i geçen iki düşman bölüğü, mukabil taarruzla tard. Bir taburumuz K--- Sandıklı'ya girdi. Şose ile Afyon'a giden düşman (Hacan)'da geceledi.

13 Ağustos 1337 [13 Ağustos 1921] (Cumaretesi) Polatlı. Güneş. San Oya-lar'a Atdüşen karyesine azimet ve avdet (Kermes-Çile hattı) tetkik. İkişer alayla dört düşman kolu 1- Mihail, 2- Çay istikametinde, 3- Çavdarlı'dan şarka, 4- Af-yon'dan şimâl-i şarka yürüdü. Bir keşif kolumuz Hacan'a girdi. Düşman Buğdüz, Örencik, Bozan, Uyuz Hamam, Hamidiye hattındadır. Dereköy ve Başviran'a keşif kolumuz girdi. Bardakçı'da keşif faaliyeti.

14 Ağustos 1337 [14 Ağustos 1921] (Pazar) Polatlı. Güneş. Yıldız dağı, Doydemir'e azimet ve avdet (münakaşa). Düşman (Aksu, Kaşcar, Mandıra) isti-kametinde üç kolordu (üçer fırkalı) harekete başladı. Bir fırka Dudaş, iki fırka Por-suk şimal ve cenubundan Balıklı, bir fırka Halil Bağ, bir fırka Aziziye kışlasından Karakaya Derbendi'ne, Hamidiye ve Mahmutiye'den bir fırka Yarviran'a, bir fırka Serçe'den Çifteler'e, bir fırka Mecidiye'den Belpınar'a, Susuzlu'dan Bardakçı'ya ilerleyen düşman fırkası süvarilerimizle bilmuharebe Kadıköy şarkında kaldı. Ka-dıköy, Pınarbaşı, Eski Aligül cephesine bir düşman süvari livası, Seyidler Sul-tan'dan Emir Ali'ye bir fırka, Çobanlar'a gelen düşman alayı topçusu ateşimizle garba çekildi. Işıklar'a ilerleyen diğer düşman alayı Çobanlar'a doğruldu. Diğer bir düşman kuvveti Işıklar, Çalımurad'a yürüdü.

15 Ağustos 1337 [15 Ağustos 1921] (Pazartesi) Polatlı. Güneş, yağmur. Bayram, İnler, Katrancı'ya azimet ve avdet. Taşlık terk. Mustafa Kemal Pa-şa'nın kemiği kınldı. Tayyaremiz kazaen sukut. Tayyareci şehit, Ankara'ya de-fin. Kocaeli'de Kızılhisar'da düşman kuvvetleri pusuya düşürüldü. Düşman Kahya, Sarıköy, Sivrihisar'a girdi. Halil bağından şarka yedi saat imtidadında bir yürüyüş kolu görüldü. Yarviran'dan bir fırka Çandıra, iki düşman alayı süva-ri Kayaköy'den Kuruca'ya, iki tabur Yağlıca'dan Sığırcık'a ilerledi. Balveren ce-nubunda düşman ordugâhı görüldü. Çobanlar ve Işıklar hattındaki düşman top-çusu ateşimizle Sülümenli şarkı ve Karaarslan'a çekildi. Sülümenli'den Çobanlar istasyonuna ilerleyen düşman tard edildi. Çal mıntıkasında düşman taarruzu tard edildi.

16 Ağustos 1337 [16 Ağustos 1921] (Salı) Polatlı. Güneş. Mustafa Kemal Paşa bir ay tedavi, Ankara'ya. İki düşman fırkası Hisarköy ve Mahmutköy üzeri-ne ve bir fırka ---'a ilerledi ve süvari grubumuz müsademe ve muharebe ile düş-

man açılmış ve teehhüre icbar etti. Bir fırka Mihalic ve Belen ve diğer bir fırka Sazak'dan ilerleyip Biçer'i işgal etti. Halil bağından evvelce geldiği tahmin olunan iki fırka, Elcik ve Mamik üzerinden --- ve Hamam Karahisar'a yürüdü. Çifteler'e Belpınar'dan gelen iki fırka, Aşağı ve Yukan Kepenler'den S---'ya girdi. Sivrihisar'dan üç fırka çıktı. Biri Balahisar'a girdi, iki fırka Balahisar'dan Fetihoğlu köprüsüne hareket, 9,5 kilometre tulunda bir kol Çandır'dan Kepenler'e yürüdü (---lı Şeyhler) bir düşman tayyaresi Geyve'de sukut ve tayyareciler esir edildi. Yunanlılar Mamure'yi bombardman etti, 3 kadın, 1 çocuk şehit.

17 Ağustos 1337 [17 Ağustos 1921] (Çarşamba) Polatlı. Güneş. Manlıköy ve Alagöz'e geldik. Mustafa Kemal Paşa avdet etti. 2. K[af] (Kürt ve Türk Tacir'e geldi). 17. Fırka Nallıhan'a geldi, takriben bir fırka düşman Kutoğlu ve Balıkçı köprülerine yanaştı ve köprüleri tahrip ettik. Bir düşman fırkası Biçer'den Porsuk şimaline geçti. İki alay düşman Hortu'dan Demirciköy'ü işgal, Hisarköy Büyük Tuğluk ve Eşrefli, Kürt Tuğluk istikametlerinden iki düşman fırkası ilerlemiştir. Süvari grubumuz müsademe ile düşmanı açtı ve bir düşman kolu Biribeyli'ye geldi. Kaldırım'a ilerleyen düşman fırkası görülemedi. Beş kilometrelik bir nakliye kolu Çavdarlı ve Gebeciler istikametinde yürüdü. 2 düşman fırkası Fetihoğlu köprüsünden Küçük Hasan'a, bir fırka Çandarlı'dan Musluk boğazına ilerledi (keşif raporu).

18 Ağustos 1337 [18 Ağustos 1921] (Perşembe) Alagöz. Güneş. 17. Fırka Çayırhan'a 2. K[af] Karapınar'a geldi. Düşman bir batarya ile Beypazarı (Koyunağlı) köprüsü mevaziini dövdü. Bir süvari alayı, bir batarya Hamam köprüsüne ilerledi ve topçu ateşi açtı, köprüyü tahrip ettik. Biçer'deki iki düşman fırkası 17/18 Ağustos, hareketle Sarayköy'ü Sekiören cenubu hattını işgal etti. Koyunağlı'ndaki düşmandan akşam üstü Sekiören'e yürüdü. Sivrihisar'dan gelen düşman süvarisi üzerine Beylik köprü tahrip olunarak, müfreze şarka alındı. Bir fırka Toprakpınar'a girdi. İki fırka Höyük, Muhacir Tuğluk'dan Çeltik üzerinden Erenköylü'ye yürüdü. Düşman iki koldan Çobanlar'a yürüdü (Afyonkarahisar). Petro öldü, Aleksandır Sırp Kralı oldu. Faslılar İspanyollar münhezim ve tard ve ---'i muhasara ettiler.

19 Ağustos 1337 [19 Ağustos 1921] (Cuma) Alagöz. Güneş. Otomobil ile Doydemir, Yassitepe, Sabanca, Karapınar'a gittim (2. K[af] Karargâhı). 4., 12 g

cenah dahilleri tespit, siperler tamir edildi. Düşman Hamam köprüsü cenûb-ı garbına tahâşşüt ediyor ve köprünün şarkına top atıyor. Koyunoğlu ve Balıkçı köprülerinin cenubuna keşif kolu sürdük. Bir süvari alayımız Sekiören'e girdi (düşman yok). Demirci köyüne giden kolumuz garbında bir düşman süvari alayı gördü. Ayvalı'ya giden keşif kolumuz, Kozağaç'ta bir düşman süvari alayı gördü. Hamam Karahisar'dan Kozağaç'a, Burma'dan Bozdağı'na düşman hareketi. Bir fırka Türk Tacir'den Kürt Tacir'e, iki fırka Toprakpınar ve Sinanlı'ya geldi. Çobanlar ve Işıklı'ya yürüyen düşman, topçu himayesiyle Hamidiye, Hamam, Kozanlı hattına kadar ilerledi.

Bir süvari bölüğümüz bir düşman süvari takımını tard ve bir esir aldı (1 maktul). Bir hayvan igtinam. Düşman tayyaresi Polatlı ve Mallı köyüne bomba attı. Düşmanın Efe Sultan'da 2 --- kasabada bir taburu vardır. Dumlupınar'a baskın yapan 6. Fırka kıtaatı düşmanla muharebe etti ve iki köprü ve hattı ve telgrafları tahrip etti.

20 Ağustos 1337 [20 Ağustos 1921] (Cumartesi) Karapınar. Güneş. Türbetepe'de Mangal dağı vaziyeti tespit ve hatt-ı müdafaa sol cenah tayin olundu (Selahattin Beyle beraber). Badezzeval düşman üç fırka ile Kokar (2. S) Canbaklı, Hacı Musaoğlu hattına taarruz etti. Badelmuharebe (5. g) Hacı Ömeroğlu'na çekildi. Oradan Tar---'a geldim. 23. Fırka'da cephe sükûnet var, Karakuyu'ya (4. g) geldim. 3. Fırka (Şabanözü), 4. K[af] Polatlı'dan sola tahrik olundu. Bir düşman fırkası Kefkeli şimâl-i garbını işgal ve Köseler, --- hattına sıkı tarassut kıtaatı sürdü. Bir süvari alayı şimalden Ömerler'e geldi, 2 bölük süvari Sazılar garbında Kavuncu köprüsünü tahrip ettik. Kuvvetimizi şarka aldık. Bir düşman fırkası Kozağaç'tan cenuba ve diğer fırka Halanta'dan Kabak köprüsüne yürüyor. Kürt Tacir'de bir fırka var. Düşman (bir alay piyade, bir bölük süvari, bir batarya) ile Çay'ı ve Bolvadin'i işgal etti. Mürettep Fırka (Zeki Bey) iki düşman taburunu perişan etti (7 zabıt yüzlerce maktul ve sancakla, esliha ve eşya igtinam ve Aziziye'yi zabt etti).

21 Ağustos 1337 [21 Ağustos 1921] (Pazar) Karakuyu. Güneş. Karapınar'a gidip (15., 8. K[af]) mevzilerinden çekilmelerini men ettim. 2., 3. g'ların hududunu tayin ile Karakuyu'ya döndüm (4. K[af] muhafaza taburu, Karapınar'da 2. K[af]'ya ait), 7. K[af] Ulu K---li'de 3. g'ye aid, 57 K[af] Kara Hamzalı'ya (Sivri'ye) geldi.

İzzettin Bey (1. g) 23. K[af] (Beylik cenubu) ve 24. K[af] (Beylik şimali) ile Haymana'ya yürüyüşte. 3. Fırka Eski Çalış'ta. Kokar'daki düşman Mollaoğlu'ndan (15 K[af] ileri mevzii 38Y) ve 2 S[in] K[af]'dan ateş etti. Bir düşman alayı İler, Katrancı istikametine yürüdü (8 ileri mevzii). Bir fırka Hacı Musaoğlu'nda, bir fırka Kirazoğlu istikametinde. Bolvadin şimalinde topçu ateşi görüldü (Mürettep Fırka olsa gerek) Porsuk şimalinde düşman kısmen Biçer'e çekiliyor.

22 Ağustos 1337 [22 Ağustos 1921] (Pazartesi) Karakuyu. Güneş, hafif yağmur. Yıldıztepe'de tarassudatta bulundum, bir şey yok. 48Y Yemişhan'dan Polatlı'ya (49Y ve --- 15T --- takip etmektedir). Demiryolu boyunca ve yol şimalinden Sakarya'ya düşman kıtaatı ilerliyor. Bir düşman yürüyüş kolu (Hortu)'dan Demirci köyüne, bir süvari alayı Hamam Karahisar'dan Yağdı, bir takım Kavuncu köprüsüne ilerledi. İki alay düşman Yarma'dan Türk Tacir'e geldi. Çaynaklı'da iki fırka şark-ı şimâle hareket, Hacı Musaoğlu'ndan iki düşman süvari alayı şarka hareket. Çeltik ve Küçük Hasan'da bir buçuk fırka düşman (tayyare keşfi).

23 Ağustos 1337 [23 Ağustos 1921] (Salı) Karakuyu. Güneş, kasırga. Nisfülleyle 23/24 Ağustos, Haymana'ya geldim. Çaynaklı'da bir düşman fırkası Mollatepe'de 38Y (15. Fırka'dan) ileri mevzii zabt ile 2 taburla şarka, diğer fırka iki alayla Mangaldağı'na 14Y (5 Fırka'dan) cephesine taarruz etti. Saat 10 sonraya kadar muharebe devam, düşman hücumu tard ve tevkif olundu. Öndeki siperleri mukabil taarruzla istirdat olunamadı. Yüz kadar zayıyatımız vardır. Bir düşman fırkası Mangaldağı şarkında 4. Fırka cephesine yanaştı. Diğer bir kol daha cenuptan ---lere ilerledi, bir alayını cenuba ---ar ayırdı. İki düşman fırkası Ilıca, Seyidköprü hattında yayılmış, ilerliyor. (8. Fırka'dan bizzat tarassut) Ilıca ile Katrancı ileri mevzi muharebesi. Tayyaremiz (Çaynaklı'da 3,5 fırka görüldü, Çeltik'te düşman yoktur).

24 Ağustos 1337 [24 Ağustos 1921] (Çarşamba) Haymana. Güneş. 1., 2., 3. Grupların sathına kadar kumanda için Mustafa Kemal Paşa'dan emir aldım. Düşman tayyare keşfi ve top ateşinden sonra saat 9 evvelde Mangaltepe'yi işgal etti (5. Fırka 23/24 Ağustos, tahliye etmişti) Katrancı ve Işıklar yaylasına girdik. 1., 2. Grup Kumandanları ile görüştüm. Bir alay Ömerli'den şarka yürüdü.

23/24 Ağustos, düşman Beylik köprüsüne geçti. Oradaki bir taburu tard etti. 11. Fırka Halit Bey'e yetişerek mukabil taarruzla düşmanı kısmen tard etti ve bir fırka Kabak'dan Yıldız'a ilerliyor. Bir fırka da Türk Tacir şarkından şimale yürüyor. İnler Katrancı ve Ilıca arasından düşman taarruz ediyor. Tayyaremize göre Aşağı Katrancı ve Eski Kışla arasında 3,5 fırka hareket ve ikamette. Hacı Musa-oğlu'ndan şimale 1,5 fırka harekette. Yağcı cenubunda iki süvari ve dört piyade alayı görülmüştür. 1. g Işıklar yaylasında, 2. K Katrancı'da

25 Ağustos 1337 [25 Ağustos 1921] (Perşembe) Haymana. Güneş. Hindistan'da Mala---ar isyanı, bizzat Alaycık şimalinden vaziyeti ve --- tepe hücumunu gördüm. Bütün cephede muharebe: (Tepetarla'ya) Yıldız'dan hücum etti. Zayıat-ı külliye ile düşman tevkif olundu. Düşman gece baskınla 24/25 Ağustos, nısfülleyden itibaren bir fırka Ilıca'dan (8.) Fırka'dan + ve bir fırka Kızılıhisar (15. Fırka) ve ---oğlu'ndan taarruz etti, tard olundu. Düşman baskınla Türbetepe'deki 9. Fırka'nın bir alayını zabt ettiyse de, 57. Fırka'nın hücumuyla istirdat ve Bağçecik'den bir düşman alayının hücumu tevkif olundu. Alaycık ve Uğulu'yu alan düşman 3. Kafkas ve 9. Fırkalar tarafından tevkif ve --- tard edildi. Karapınar yaylasında düşman sabahleyin 7. Fırka'yı da sıkıştırmıştı. Birinci Grup, 4. Fırka Mangal dağına, 24. Fırka Yayıcı'ya taarruz etti ve düşmanın mukabil taarruzla mevzi-i asliye alındı. 5. g Çanaklı'ya baskın yapıp 2 otomobil, 226 igtinam, 19 (1) maktul + 6 esir aldı. 14. --- Özdem Bey de Papulas'ı sıkıştırdı, 2 otomobil yakdı, biraz esir ve ganimet aldı. Düşmana otomobillerle imdat geldi, süvarilerimiz çekildi. (9. Fırka isyan, Papulas nasihat etmeye). Koyunağıl şimalinde bir alay düşman, Beylik köprüde şimendifer cenubuna taarruz eden düşman (Kara İlyas) aldı (düşmanın burada 2 fırkası var).

26 Ağustos 1337 [26 Ağustos 1921] (Cuma) Haymana. Güneş. Düşman 4-5 fırka ile Birinci Grup hücum ve tevkif. 23., 9., 4., 24. Fırkaların çekilmesine mecburiyet görüldü. (26/27 Ağustos) 4. g düşmanın 2 fırka ile hücumu tard. Şimendifer şimalinde 2 fırka ile Mürettep Kolordu'ya düşman hücumu tard. 3. g düşmana 2:3 fırka ile Türbetepe'ye ve perişan ve Taşlıtepe'ye (15. Fırka merkezi) gece baskını (26/27 Ağustos) yaptı, zabt ve istirdat. Sonra çekilmeye mecbur oldu (biri alay bırakıp ikişer alayla tecemmü etmesi emrinin sû-i tefehhümü) Karapınar'da 7. Fırka şarka ve 11., 41., Fırkalar (4)Y Halit

Bey (12. g) ile himayeye tahrik olundu. İslamköy Banaz arasında 10 şimendifer köprüsü, telgraf ve rayı tahrip ettik. Büyük Gökgez'den (1. g) muharebesini gördüm.

27 Ağustos 1337 [27 Ağustos 1921] (Cumartesi) Haymana. Güneş. Mustafa Kemal Paşa Haymana'ya azimet ve Alagöz'e avdet. 5. g, Hacı Ömer'den ---li'ye gelecek. 12. g 11., 41. Fırkalar 4Y Haymana'ya geldi. Düşmanın şimendifer cenubundan şimale iki alay geçirip, Mürettep Kolordu'ya yaptığı taarruz tevkif olundu. 4. g cephesine düşmanın hücumu tevkif olundu. Şerefli ve Büyük Gökgez şimalinde düşmanın üç fırkasının şiddetli taarruzları tevkif edildi. Gece 24. Fırka çekilmekle 7. Fırka mevzisini tuttu.

28 Ağustos 1337 [28 Ağustos 1921] (Pazar) Haymana. Güneş. Birinci Grubun Şerefli şarkında, cephede şiddetli muharebeler devam. 12.g Haymana'dan Büyük Çalış'a sevk. 41. Fırka, Birinci Fırka'nın kaybettiği Sivritepe'ye mukabil taarruz yaptı. Yüz zayıatla geri döndü. 8. Fırka Sapanca'dan (Yamak'a) 11K (3. Kaf Elif) ve 25Y (9.) şarka gönderildi. Beylik köprüde, cenubunda bir düşman fırkası arazi kazandı. (Baid tepeler) şimalinde diğer fırkanın hücumu tevkif. 4.g cephesine 2 düşman fırkasının taarruzu yakında durduruldu. 2Y Dikilitaş'a (57. Fırka'ya) ve bir fırka Alaycık şimaline şimale (3. Kaf Elif) fırkaya taarruz tevkif. 8. Fırka bir alayı muharebeye (aralığa) ithal. Mürettep Fırka Akşehir'den Bayat koluna ve Çelik'e bugün geldi.

Düşmanın 140 otomobiline tesadüfle 16'sını tahrip, 40 ---e , mütebakisi geri dönmüş (erzak ve cephanes), şöforlerini esir aldı.

29 Ağustos 1337 [29 Ağustos 1921] (Pazartesi) Haymana. Güneş. 16 topun temerküz ateşiyle Doydemir'e (5. Kaf Elif) düşman girdi. 500 metrede biz tevakuf ettik.

28/29 Ağustos, baskınla 15. Fırka solunda düşmanın aldığı tepeyi mukabil taarruzla istirdat (12. Fırka'dan esir aldık) --- düşman süvari livası ve Haymana'ya bir düşman alayının hücumu görülmekle, cepheden birinci süvari fırkasını istedim. Dikilitaş'ta şiddetli muharebe ve mükerrer istirdatlar neticesinde (3.g) geri çekildi. (12.g) düşman hücum etti. 41. Fırka çekildi (ikinci Sivritepe'den) Sapanca'da 8. Fırka'nın terk (5., 7., 41.) ettiği bir alay düşman hücumu çekildiyse

de, 8. Fırka'nın yetiştirip mukabil taarruzuyla istirdat edildi. 29/30 Ağustos, Dikilitaş-Haymana yolu açılmakla, 8. Fırka'yı buraya aldirdim.

30 Ağustos 1337 [30 Ağustos 1921] (Salı) Haymana. Güneş. Büyük Çalış'a gidip muharebeyi gördüm. Haymana üzerinden gece Dereköy'e geldim. Düşman Kartaltepe'ye hücum tevkif. 12.g (5. Fırka'ya) iki düşman fırkası hücum zevalde tevkif. İkinci üzeri hücumda fırka Büyük Çalış cenup sırtlarına çekildi. 4.g Kur-saklı, San Halil, Soğucalı hattına alındı (1. Süvari Fırkası) üç düşman fırkasının bu hatta taarruzu tevkif olundu. Birbuçuk düşman taburu Soğucalı garbına atıldı. Düşman akşam üzeri şiddetli topçu ateşiyle Birinci Süvari Fırkasını ve 6 piyade taburunu tard ile Silivri'yi işgal etti. Üzümbağ'da Mürettep Fırka topçu ateşiyle dücâr-ı zâyîât olarak Küçük Hasan'a çekildi. Hacı Hasan köprüsü civarında bunu takipe gelen iki düşman kolu yekdiğeriyle müsademe etti. Düşmanın Mangal dağı civarında 4 fırkası var (tayyare keşfi). Yunanlıların Konya'da isyan çıkarmak üzere Karahisar'a sevk ettiği (Delibaş Mehmet), Karaman civarında Çerkes Murat tarafından katledildi.

31 Ağustos 1337 [31 Ağustos 1921] (Çarşamba) Dereköy. Güneş. Kaya Si-nan tepesinden Kütek ve Ücret'ten Alagöz'e geldim. Düşmanın 1., 2., 3., 4., M[im] K[af] yaptığı taarruzlar (--- --- Dikilitaş, Kaltaklı, Büyük Gökgöz garbı) tevkif ve kısmen mukabil taarruzlanmızla tard edilmiştir. 2 K[af] (3 Kaf Elif) (bir zabıt, 6 nefer) esir aldı ve 3 otomatik igtinam etti. Mürettep Kolordu sol cenahı Karadağı terke mecbur oldu.

30/31 Ağustos'ta Çaldağı (kısm-ı azamı) işgal eden düşman, 1140'daki 15., 24. Firkaların mukabil taarruzlarıyla son tepelere kadar tard edildi. 30- 31 Ağus-tos tarihleri, iki düşman alayı Afyon'dan Dumlupınar'a hareketle şimendifer hat-tını muhafazasına yayıldı.

1 Eylül 1337 [1 Eylül 1921] (Perşembe) Alagöz. Güneş. Bir fırka düşmanın demiryolu şimalinden Birinci Fırka'ya Basri Kale'ye yaptığı taarruz tevkif, 31 Ağus-tos/1 Eylül'de düşman taarruzla 2.g, 3.g cenâh-ı dâhilîlerini geri attı (57., 8., 3. Fir-kalar). 8. Fırka Haymana'nın üç kilometre cenubunda tutundu (bir bölümü esir ol-du). Çal dağına düşmanın mükerrer taarruzları tard edildi (Çal mıntika kumandanı Şükrü Bey 15., 24.). 4. Fırka düşmanın 31 Ağustos/1 Eylül baskını tard etti.

2 Eylül 1337 [2 Eylül 1921] (Cuma) Alagöz. Güneş. Fırkalan çekerek takviyeyi teklif ettim, yapıldı. Mükerrer hücumları mukabil düşman Çal dağına kamilen zabt, Kadıköy garbında mevzi alındı, 12.g (11. Fırka) soldan buraya sevk olundu. 4.g soluna Karayavşat'a ve merkeze düşman girdi. Basri Kale'ye düşmanın taarruzu tevkif. 4.g Çal'ın sukutu üzerine ---, Şeyh Ali hattına alındı, 2/3 Eylül.

1 Muharrem 1340 -[4 Eylül 1921; 4 Eylül 1337] Düşman hiç bir taraftan taarruz etmedi.

3 Eylül 1337 [3 Eylül 1921] (Cumartesi) Alagöz. Güneş. Basri Kale'yi şiddetli topla doğdı. San Halil garbindan şimale 2 düşman alayı ilerledi. Bir düşman fırkası Yamak garbindan şimale, bir fırkadan fazla Büyük Gökgöz şimalinden ve iki alay Şerefli şimâl-i şarkından, şimal-i garbına hareketi görüldü (9. düşman fırkasının, düşman sağ cenahından merkezi soluna tahriki)

4 Eylül 1337 [4 Eylül 1921] (Pazar) Alagöz. Güneş. Düşman iki alayla Kursaklı'dan Dördüncü Grub'a ve sol cenahına taarruz etti, tard olundu. Grup sağında ---'ye (61., 126Y) bir düşman fırkasının taarruzu tard (600 maktul). Düşmanın iki fırka ile Mürettep Kolorduya, bilhassa Basri Kale'ye taarruzu tard olundu, Yanıktepe'yi zabt etti. Bir düşman tayyaresi Mallı köye ve Alagöz'e bombalar attı. Süvariler Gökgöz cenubunda pusuda düşmadan 2 esir (5. Fırka'da) aldı, 6 maktul verdirdi. İkinci Grup Yamak civarında pusuda düşman mekkareciye 4 maktul verdirdi (3Y, 4Y'dan). 12 Fırka (düşmanın) Haymana cenubunda olduğu üseradan anlaşıldı.

5 Eylül 1337 [5 Eylül 1921] (Pazarertesi) Alagöz. Güneş. Yunanlıların galebesi halinde yolu kesmek ve aksi halde Kuyutepe'ye geçmek üzere, Hristiyanlarla birlikte Çerkes İlyas Sungurlu cenubunda şakavete başladı. İki düşman alayı Beyaziler'e ricat. Düşman tayyaresi Ankara'ya bomba attı, iki vagon yandı. Düşman 4. g taarruzla sağda Küçük Taşlitepe'yi aldı. Solda Karayavşan şimalindeki sırtlara girdi. Daha şimalde ve diğer tepelerde tevkif edildi. 24. Fırka Âmâtepe'ye (4.g) soluna tahrik olundu. 23. Fırka geriye alındı. 41. Fırka Haymana'ya geldi. Mürettep Fırka Küçük Hasan'dan Fetihoglu köprüsüne hareket.

6 Eylül 1337 [6 Eylül 1921] (Salı) Alagöz. Güneş. Süvarilerimiz Saziler'e girdi. Porsuk şimalinden otomobillerle ateş ederek, telefât verdirdi.

5/6 Eylül, Dördüncü Firkamızın (1.g) yaptığı baskınla bir kısım düşman si-peri zabt ve mukabil taarruzla terk olundu. (13. düşman firkasına dair vesaik). 4.g cephesinde muharebe oldu. 2 düşman alayı Çal dağı şimalinde (Karayavşan) Karakuyu'ya çekildi. (9. Fırka, 3 Eylül, Büyük Gökgöz'den gelerek Çal dağı şimalinde muharebeye girdi), Yeğîn (3. düşman firkasını değiştirdi) Sandıklı mıntıkasında 2 alayı, 6 top Eğînhisar-Susuz hattına ilerledi.

7 Eylül 1337 [7 Eylül 1921] (Çarşamba) Alagöz. Güneş. Taşpınar (4.g) geldim. 24. Fırka Karayavşan'a taarruz etti. Gece devam, zabt olundu, 300 maktul, 16 esir (10). Bir fırka Çal'dan Kavuncu köprüsüne, 2 düşman alayı Beylik köprüden garba. Kavuncu köprüsü garbında bir fırka karargâhı (tayyaremiz). Karapınar'a (Mürettep K karargâhı) geldim. Sandıklı'da Çayköy cenubundaki sırtlara ilerleyen düşman ateşle tevkif.

8 Eylül 1337 [8 Eylül 1921] (Perşembe) Karapınar. Güneş.

8/9 Eylül, Yağmur. Düşmanın tayyare faaliyeti. Koyunağı köprüsüne taarruz eden düşman taburu 33 süvari tarafından tard ve perişan halde takip. 4. g sağındaki Taşlıtepe'deki düşman oviden nümâyîş ve gurupta topçu ateşiyle sühuletle tard ve yine zabt olundu, 80 maktul. Bir düşman alayı Kavuncu köprüsü, Beylik köprüsü, Saziler'e geçti. 2 düşman alayı Sivri cenubundan, Kavuncu köprüsüne gitti. Sandıklı'da Çayköy cenubuna ilerleyen düşman ateşle tard edildi.

9 Eylül 1337 [9 Eylül 1921] (Cuma) Karapınar. Kapalı. Mürettep Kolordu karşısındaki düşman teması kat ederek, Duatepe, Kartaltepe, Karadağ hattında toplanıyor. Düşman iki alayla Mürettep Kolordu cephesini takviye etti (akşam üstü). Bir fırka Kavuncu köprüsünde, bir fırka Çanakçı'da.

8/9 Eylül, 23. Fırka Beyceğiz ve 15. Fırka (9. Eylül) Karapınar'a geldi. Mustafa Kemal ve İsmet Paşalar, Yarma'dan Karapınar'a geldiler. Düşmana taarruzu ben teklif ve teşrih ettim.

10 Eylül 1337 [10 Eylül 1921] (Cumartesi) Karapınar. 15. Duatepe'yi, 23. Çekirdeksiz'i (2) top igtinam ve (1.) Üçpınar'ı zabt etti. Üçpınar'a düşmanın Kar-

tal'dan iki mukabil taarruzu tard. Düşman iki alayını Beylik köprüde toplayıp avdet-i taarruza yaptı. Tırnaksız'dan Beştepeler'e bir düşman alayı geldi. Kartaltepe'ye taarruz hazırlığımız tatil olundu. 57. Fırka Karadağ'a hücum, Kayalık dibine kadar zabt, mukabil hücumla tard ve tepenin dibinde ve yanlarında muharebe devam. 61. Fırka Ambarlı'ya hücum, karyeyi zabt ve tepelerde düşman sebat etti. 5. Fırka Bayburt, yanında Taşlıtepe'yi zabt ve kaybetti. Bir fırka mukabil hücumla (5. Kaf Elif) merkezi zabt. 12.g Çaldağ'ı şarkında Taşlıtepe'yi zabt ve kaybetti (mukabil taarruzla). 3., 2. Gruplar Mezartepe'nin bir kısmı zabt ve 1. g, 4., 7. Fırkalarla Yamac'a taarruz ve Şerefli şarkında bir düşman alayının taarruzunu tevkif ettiyse de, düşmanın şiddetli topçu ateşi üzerine (bir fırka ile taarruza), 5. Fırka ricat, Yusuf İzzet Paşa Grubu (1., 2., 3.g) panik yaptı, kısaca durduruldu. 41. Fırka cepheye sürüldü. Süvari Grubu Mangal dağını işgal.

11 Eylül 1337 [11 Eylül 1921] (Pazar) Karapınar. Güneş. Rusya'da 25 milyon aç vardır. Düşman Duatepe'ye ve Üçpınar'a topçu ihzaratıyla taarruz etti, tard olundu. 57. Fırka Karadağ'da mukabil taarruzla ricate icbar edildi. Bir takım askerimiz Taşdibi'nde esarete düştü. 1.g (Kerim)'e ve 23. Fırka Çekirdeksiz'den Karapınar'a geldi. Birinci Süvari Fırkası Çekirdeksiz şimalinden, Çayırhan'a hareket. Düşman Santepe'ye (24. Fırka) topçu hazırlığıyla mükerrer hücum tard. Karayavşan'ı zabt ettiyse de, 47Y'nin mukabil taarruzlarıyla (11/12 Eylül) istirdat olundu, 500 maktul + 12 esir (9. K[af]). Düşman Birinci Grubumuz karşısından Ilıca şarkına, garba çekildi. Tayyaremiz düşman kollannı müessir bombaladı. Süvarilerimiz Kirazoğlu'nda düşmanın 3 otomobilini zabt ve bir taburunu perişan ettiler (200) maktul.

12 Eylül 1337 [12 Eylül 1921] (Pazartesi) Karapınar. Güneş. Müretteb Kordulu Kartaltepe'yi zabt (1., 23.) etti.

12/13 Eylül, Beştepeler, Karadağ, ---tepeli zabt ve şiddetli hücumla ve mukabelelerle düşman tard olundu. Düşmanın tayyareleri Karapınar'ı (bizi) bombaladı. 4.g Eski Polatlı (Tatan) ve Bayburt civarında düşman dümdarlarına hücum ve tard. 12. g Çalı ve Silivri'yi zabt. 3. g (maa 2g) Sapanca, Karapınar'a ilerledi. 5.g Sabanca'da hâl-i istirahatte bulunan düşmanı topçu ateşi ile bastırdı, tard ve takip; 1.g Kargalı'ya geldi (5., 7., 4., 41.) Kavuncu köprüsüne çekilen düşman şiddetli takip, esliha ve otomobil, top ve saire igtinam olundu. Müretteb Fırka Fetihoğlu köprüsü garbında Hacı Hasan köprüsünden dolaşp oradaki düşman taburunu perişan ve sola firara

icbar; 3 tayyare, 4 otomobil igtinam. Sandıklı'da düşman Afyon'a çekiliyor, takip. Afyon cephesinde Çay'daki düşmana Adana Müfrezesi taarruz ediyor.

13 Eylül 1337 [13 Eylül 1921] (Salı) Karapınar. Güneş. Düşman kamilen Sakarya garbına atıldı. Kolordu tertibatı yapıldı. M[im] K[af], 2., 3., 4., 5., 12. Gruplar Kavuncu köprüsünde sıkışık toplandı. Yalnız 12.g topçusu düşmana ateş etti. Mürettep Fırka Sivrihisar'ı zabt, 400 düşmanı perişan ve 65 esir aldı (ceman 100), dört yüz esirimizi kurtardı. Katil İlyas çetesi Çorum, Ankara yolunu kesti, cephe nakline mani oluyor.

14 Eylül 1337 [14 Eylül 1921] (Çarşamba) Karapınar- Güneş. Karargâh Polatlı'da tesis olundu. P---'dan, 57.'den bir tabur Sakarya'ya geçti. Bir düşman alayının tecavüzüne uğradı, topçu ile himaye edilerek şarka alındı (bir keşif kolu garpta kaldı). Saziler civarında üç düşman fırkası ve bir kolordu Hamam Karahisar'da duruyor. Süvarilerimiz Beşköprü civarında dört tombaz igtinam etti. Düşman buraya topçu ateşi açtı. Mürettep Fırka Surhisar şarkında iki düşman süvari alayıyla ve iki topla akşama kadar müsademe etti. Dört otomobil igtinam etti. Sandıklı cenubunda Bayraklı'da asker firarileri tecemmü edip, üzerlerine sevk olunan askerimiz ricate mecbur oldu.

15 Eylül 1337 [15 Eylül 1921] (Perşembe) Polatlı. Güneş. Kavuncu köprüsü cenubunda, 11. Fırka'dan bir alay Sakarya'yı geçti. Akşama kadar düşmanla muharebe etti ve kısmen çekildi. 23. Fırka süvarileri Köse'den geçerek Kulartepe'de düşmanla müsademe ettiler. Koyunağlı köprüsünden Süvari 33 Y Sakarya'ya geçti. 5. K[af] (süvariler) ve Vaysal'a ve 8. Fırka Kaldınm'a yürüyor. Beş düşman fırkasının Hamam Karahisar'dan garba yürüdüğü görüldü (tayyare). Bir fırka Sivrihisar'a hücum etti. Mürettep Fırka cenuba çekildi, düşman Fetihoglu köprüsüne kadar takip etti. Bir alay Hacı Hasan köprüsüne çekildi, yolda bir düşman kafilesini igtinam etti. Köprühisar ve Bilecik istikametlerine taarruz eden kuvvetlerimiz, mukabil taarruzla çekilerek (Otan) hattında mukabele ettiler. Diğer kol Lefke şimaline çekildi, bunu düşman takip etti.

16 Eylül 1337 [16 Eylül 1921] (Cuma) Polatlı. Güneş. Mustafa Kemal Paşa Ankara'ya gitti. Kavuncu köprüsü cenubundaki 11. Fırka alayı Sakarya gar-

bında şiddetli müsademe etti. Düşman tevkif , 5. Kaf Elif (13Y) Kavuncu köprüsü şimalinde telleri geçti, bir alay düşmanın mukabil taarruzla telleri atıldı (300 yörük şehit + 300 mecruh), ancak 150 kişi --- köprüden geçebildi. 57. Fırka'dan bir alay P--- zabt ve 12 mitralyöz ve 2 top igtinam ettiyse de, bir fırkanın mukabil taarruzuyla ricate mecbur oldu, mamafih tekrar garbında kaldı ve 3 mitralyöz ganimeti kurtardı. Köse'den geçen 23. Fırka'nın bir alayı da, taarruz eden düşmanı külli telefata tevkif etti, emirle şarka geçti. Garpta bir küçük kuvvet bıraktı. 3. K[af] Sarayköy ve Hamam köprüsünden iki noktadan birer tabur geçirdi ve düşmanı tard etti, garpta birleşti. Süvari 33Y Koyunağıl'dan Mihalcık'a doğru ilerleyip, bir düşman süvari alayını tard ve takip etti. Bir bölük Yelen'e girdi, bir tayyare igtinam. 1. S Fırkası Balıkçı köprüsü garbına (Fazıl) geçerek bir düşman süvari alayı tard ve takiple, Kartaltepe'yi işgal etti. Fetihoğlu köprüsünden düşman dağlara çekildi, takip ettik. Sivrihisar şarkındaki düşman fırkaları şimâl-i garba (Sanköy'e) çekiliyorlar (---).

17 Eylül 1337 [17 Eylül 1921] (Cumartesi) Polatlı. Güneş. Kursaklı (4. K[af]) ve Çanakçı (15. K[af]) --- Kemal ve Cemil Cahit'le, 13Y felaketini tahkik ettim (topçu yardım edememiş). Düşmanın çekilme hareketi. Düşman, iki süvari ve bir piyade alayıyla taarruz ederek Kartaltepe'yi istirdat etti. Süvari fırkası Sorkun'a çekildi. Yelen ve Gökçe'de ileri bölükler vardır. Beylik köprüsü şimaline, 16/17 Eylül, Sakarya'ya geçen küçük bir düşman kuvveti imha ve bir mitralyöz igtinam edildi. Katil İlyas, Kırşehir şimalinde Boztepe'de bir zabıt (30) nefes csir etti.

18 Eylül 1337 [18 Eylül 1921] (Pazar) Polatlı. Güneş. Düşman çekiliyor. 17. Fırka Fazıl'dan Sakarya'yı geçti. 3. K[af] (1., 41.) Narlı'yı işgal ve bir düşman alayını tard ile Sarayköy'ü zabt etti. 23. Fırka Köşeler'de bir düşman keşif kolunu tard ile Sakarya'yı mümur etti. --- 57. --- 15 Beylik köprüden, 4. K[af] Kavuncu köprüsü şimal ve cenubundan, Sakarya'yı geçerek pişdarlarını ---özü, Biçer, Demirciköy, Akçabey hattına erişti. 1. S Fırkası Kartal garbına Bozanköy'e ilerliyor. Mihalcık yanıyor. Burada ve garpta düşmanın bir piyade fırkasıyla, üç süvari alayı vardır. 5. K[af] (süvariler) Mahmutiye, Hamidiye, Kırız dağı. Arapözü işgal ve Alpu'ya (3. S) sarktılar. İslamköy (Uşak) cihetindeki akıncılarımız şimendiferi, telleri mühim surette tahrip ettiler.

19 Eylül 1337 [19 Eylül 1921] (Pazartesi) Polatlı. Güneş, rüzgâr. Mustafa Kemal Paşa müşir ve gazi oldu. Kıtaatımız Mihalic dağına zabt ve Gülnihan, Hamam Karahisar'ı işgal etti. 1. S Fırkası Kütahya'da ve Gökçe Ay---va'da musademe ve 2 esir (10. Fırka'dan) aldı. Düşman kısm-ı küllisi Mihalic-Sivrihisar arasında (tayyare sabah keşif). Düşman Kaymaz'ı yakıtı, düşman tayyareleri 5. K[af] (süvarileri) bombardman etti. Kaymazköy'den 14. S[in] K[af] Kaymaz'da 5. Bağçecik'de düşmanla musademe ederek, Tatarkışla'ya çekildi. Alpu'ya giden (3. S[in] K[af]) Karatepe'de düşmanla bilmüsademe şimale ilerledi. Höyük'te bir nakliye kafilesi igtinam ve şimendiferi bozdu. Alpu'da düşmanla muharebe ve bir fırka kadar düşmanın mukabil taarruzu üzerine Hamidiye avdet, orasının düşman tarafından işgali üzerine, gece Karatokat Eskişehir şarkından garba yürüdü. 2. S[in] K[af] Şayak Kapan'da musademe, Karatokat birbuçuk saat şimâl-i garbında 11 otomobil zabt ve şöförleri esir. 5 tane si düşman ordugâhı, diğeri (Hamidiye-Kaymaz) Çiftlikler'e getirildi ve Ağapınar'da şimendifer ve telgraf tahrip ve avdette Hamidiye şarkında ve Hayriye'de Kırgız dağında düşmanla musademe. Bir alay Seyidgazi'ye girip, düşman erzak ve cephanesi igtinam ve ihrak etti. Düşmanın mümtaz fırkası Eskişehir'den Hayriye yürümüş, bir alayı da Seyidgazi'ye bilmüsademe girdi. Alayımız cenuba çekildi.

20 Eylül 1337 [20 Eylül 1921] (Salı) Polatlı. Güneş. Beylik köprüye drezin ile hareket ve Kara İlyas'da tahribatı gördüm. Sivrihisar ve Mihalic işgal ettik. Kartaltepe'de düşman dümdarları Yelkentepe'de Süvari 33Y musademe etti. Görücü ve Kara Kepkeli'ye düşman taarruz ederek (1. S[in] K[af]), Kandamlamış Çiftliği'ne ricat. 14. S Tatarkışla, Serçe'de, 2. S Mayındere, Ertuğrul'da, 3. S'den haber yok. Düşman Mahmut ve Maliyebaşı'ndan ilerledi ve Mecidiye Çiftliği 2 kilometre şimalinde topçu ateşimizle tevkif olundu. Bir süvari alayı Mecidiye şimalinde 2 K[af] Karapınar'dan Doydemir'e gitti. 23. j Kaldırmış'ta Bulacık ve Afyon'a baskın yapacaktı (Mustafa Kemal Paşa durdurdu). 3-4 düşman fırkası şarktan Seyidgazi'ye yürüyor. Bayraklı (Sandıklı)'daki firari usat tedip ve tenkil edildi. Franklin Buyon [Bouillon] Ankara'ya geldi. Ali İhsan, Mahmut Kâmil Paşalar ve ceman (16) kişi (tehcir ve taktik) Malta'dan firar etti (gündüz) Süleyman S---i delaletiyle. İngilizler Malta'daki üseramızı tahliye ediyor.

21 Eylül 1337 [21 Eylül 1921] (Çarşamba) Polatlı. Kapalı. Tren kurtuldu, Karaca İlyas tarafında infilak (500) mermi. 8. Fırka Ertuğrul'dan Mecidiye'ye --- Seyidgazi'ye hücum ve zabt ve mümtaz firkadan (4) esir aldı (51 52 53Y) Mahmut ---sinden gelen düşman fırkası (biri fırka da Melik Gazi ve Arapözü'nden Seyidgazi'ye ve bir fırka Mecidiye'den Arapözü'ne geliyordu). Karahöyük'te bir --- (--- Çerkes köyü) de 8. Fırka yan ve gerisine yürüdü. Topçu ile bu düşmanı firkamız tevkif etti. 14. Fırka Cevizli'ye (Serçetepe'de) tahrik. 3. S Hamidiye Kalkanlı Şecaettin'de müsademe ederek, 15 esir alıp, Seyidgazi garbına geldi. Yukarı İğdeciler'den Bozat'a bir düşman alayı (dümdar) çekildi. 6. Fırka Dumlupınar'a taarruz (2 düşman taburu), düşman telefât (tahribât-ı şimendifer). Fransızlar (Reka)'yı tayyare ile bombardman. Askerat --- Ebu Kemal Mayadin aşairi (bir irtibat zabitimiz var) Fransızlara Ebu Hasan'da 60 maktul, 2 top, 8 mitralyöz igtinam ettiler.

22 Eylül 1337 [22 Eylül 1921] (Perşembe) Polatlı. Yağmur. 2. S Mahmutiye'de düşman ordugâhlanna topçu ateş baskınıyla zayıat verdirdi. Bir fırka düşman Mahmutiye'den Hamidiye'ye ve bir fırka Çimengic'den Cevizli'ye gitti. 8. Fırka Cevizli'de müsademe ederek (Çukurca istikametine çekildi ve Buldan, Sana-dık, Hamidli, Ahsene, Kuruhöyük) hattına (3. S) Hüsrev Paşa Hanı, Karaağaç hattına çekildi. İki düşman taburu (Çay)'dan Aynalı'ya yürüdü. Sarayköy'de: Top ateşle Menderes'i geçen iki düşman bölüğü Hasköy ve Karakıran karyelerini ih-rak ettiyse de, mukabil taarruzla zayıatla tard edildi.

23 Eylül 1337 [23 Eylül 1921] (Cuma) Polatlı. Yağmur. Süvari 33Y Pozan köy, 4 K[af] Mürettep Süvari Alayı Mahmutiye'yi işgal etti. Dört düşman fırkası-nın Hamidiye şimal ve cenubundan Eskişehir istikametine hareketi görüldü. Ko-lordular Pozanköy, Fazıl, Kaymaz, Malmaközü, Çandarlı hattındadır. Kocaeli Müfrezesi (Süvari alayı Arif Bey ve gönüllüler) Yenice-i Sagir'de tecemmü ediyor. Alpagun'da müstakil süvari müfrezesi harekete müheyya, şarkında Karaköse'de Hasenatlı aşireti jandarmaları esir etti. Üzerlerine şark cephesinden kuvvet sevk olundu. Santa'ya baskın, Rumlar tehcir ve İslam iskan.

24 Eylül 1337 [24 Eylül 1921] (Cumartesi) Polatlı. Güneş. Basri Kale. Du-atepe'yi dolaştım. 12. Fırka, 36Y şarktan Ankara'ya geldi. 17. Fırka (Kocaeli

Grubu) Dağcılar'a geldi, iki düşman taburunu tard etti. Başveren cenup sırtlannda, akşama kadar muharebe devam etti. 1. S Tandır'a geldi. Düşmanın Hamidiye ordugâhına topçu ve mitralyöz ateş baskını yaptık. 2. K[af] Doydemir'den geri bir fırkası, Kürt Tacir ve civarına geldi. Çukur, Alpu, Hamidiye, Kırız, Çimengic, Cevizli hattında, Ağapınar Karatokat'ta 8 düşman fırkası (tayyaremiz). Çay, Bolvadin, Paşa köyünden düşman Karahisar ve Balmahmut istikametine çekildi. Fransızların El-Cezire ve Maraş'a hücum hazırlıklan.

25 Eylül 1337 [25 Eylül 1921] (Pazar) Polatlı. Güneş. Mustafa Kemal ve Refet Paşalar geldi (P---lacık'da görüştük) Sakarya'ya Karasu Müfrezesi (350 nefer) İtburnu'ndan Keskin karakolunu bastı, müsademe etti (5) hayvan igtinam. Bir düşman fırkası Eskişehir'den Çukurhisar'a. Müstakil Süvari Müfrezesi Bozdağ'dan Matlub köyüne baskın (18 maktul + 2 esir). Bir düşman alayı cenuptan Tandır'a taarruzla (1. S) 2 ---'e çekildi. Dağcılar'da (17. Fırka)'ya taarruz eden düşman, tevkif olundu. Kocaeli müfrezemiz (Arif Bey) Rumköy harabelerinde, Küre'de (4) esir aldı (2. Fırka). Düşman takip ile Adana Müfrezesi Kumrallı garbına vasıl (5 mitralyöz) ve erzak ve cephaneye igtinam etti. 2. K[af] Özdem Bey Türk, Kürt Tacir'e geldi. Katil İlyas ve Aynacılar Karagöz dağı cenubunda, Koyuncular'da 24, 25 Eylül'de Galip Bey Müfrezesi'ni muhasara ve muharebe ile esir ettiler (5 zabıt + 63 nefer). Alpu garbında, Porsuk tarafında iki düşman fırkası ordugâhı.

26 Eylül 1337 [26 Eylül 1921] (Pazartesi) Polatlı. Güneş. Mustafa Kemal Paşa avdet. İki düşman fırkası (biri üç alay süvari) Seyid Gazi cenubunda, Karaören şimalinde Kırka, Cevrez boğazı, Sarıcaova'ya geldi. Otan yaylasına taarruz ettik. Düşman topçu ateşi avdet, İlyasca cenubundan bir bölük düşmanı Köprühisar'a doğru tard ettik. Kocaeli Müfrezesi (Arif Bey) bir alay süvari ve gönüllüler Karaköy'e taarruz ve düşmana zayıat, düşmanın mukabil taarruzuyla avdet. Sakarya Karasu Müstakil Süvari Müfrezeleri İnhisar'a yerleşti. 1. S As---lan'dan Taştepe'ye taarruz. Dağcılar'da (17. Fırka) garbında ve Başveren cenup ve Taştepe'deki düşmanla piyade ve topçu ateşi.

27 Eylül 1337 [27 Eylül 1921] (Salı) Polatlı. Güneş. Karadağ ve Kartaltepe'yi dolaştım. 2. K[af] Hacı Ömer Ordu'ya geldi. Düşman Alpu'dan Ağapınar'a çekildi. Bir tayyare, beş düşman fırkası Ağapınar'dan Eskişehir'e ricat. Hamidiye,

Kırgız, Çukurağa'da üç düşman fırkası. Bir düşman tayyaresi Sarıköy'e sukut, tayyareciler esir ve tayyare igtinam. 2. S Bayat'tan Ayazin'e, 3. S Kilise'den Köroğlu kalesine hareket. 14. S Hüsrev Paşa hanında, 8. Bayat'a hareket. Dağcılar garp, Başveren cenubundaki düşman Dedetepe, Danişmend'e ricat. Bir düşman alayı Porsuk'tan Yanmca'ya geldi. 17. Fırka Taşlitepe'yi işgal etti. Akıncılarımız Çakırsaz (Afyon) şarkında şimendiferi tahrip etti.

28 Eylül 1337 [28 Eylül 1921] (Çarşamba) Polatlı. Mütebeddil, Yağmur. Sarıkavak, Hamidiye, Kırgız'da düşman. Işıklı'da Adana Müfrezesine taarruz eden düşman zayıatla tard. Sis ve Kamerdaş'ta bir fırka düşman, Kunduzlu, Dinar'da iki düşman süvari alayı.

28/29 Eylül, 3. S, 2. S Kızvıran ve Bostanlı'da ve Dinar cenubuna düşman fırkasıyla temastadırlar.

29 Eylül 1337 [29 Eylül 1921] (Perşembe) Polatlı. Yağmur. Millet Meclisi takdimamesiyle taltif edildim. Kral Kostas Bursa'dan Atina'ya döndü. Lütfiye, Hamidiye, Kırgız dağında keşif taarruzu ile düşmanın bir fırkası keşfolundu. Türkmentep'e ilerleyen keşif kolumuza topçu ateşi. 1. S Tekeçiler'de, 8. Mandıra'da, 14. S İscekarahisar'da fırka süvari bölükleri Gebeciler'e geldi. Bir düşman fırkası Kümbet istikametine geldi. İki düşman süvari alayı (Kazlıgöl)'de. 2. K[af] Aziziye garbında, Bayat cenubuna yürüdü.

30 Eylül 1337 [30 Eylül 1921] (Cuma) Polatlı. Mütebeddil, yağmur. 2. K[af] İğnepınar, Hisarkale'ye, 1. K[af] Belpınar. Eski Aligül'e geldi. Sülümenli'den ve Karahisar cenubundan düşmanın ricat ettiği görüldü. 8. Fırka Susuz şarkında (Güzelim dağında). 3. S Tekeköy, Kunduzlu, Ağittepe hattında, 2. S Bostanlı'da. Karaarslan ve Sülümenli'yi işgal ettik (Adana Müfrezesi). Düşman fırkası Çiftlik, Akiş, Çukurköy, Deper hattındadır. Kazlıgöl'de topçu ateşi. 3. K[af], 4. K[af] ileri kıtaatıyla Ağapınar, Hamidiye, Kırgız dağına keşif taarruzu, topçu ateşi teatisi. (Hamidiye, Kırgız, Çukurağa'da) üç düşman fırkası Hayriye'de üç alay süvari (tayyare). 2. K[af] Doglat, Seyidler Sultan hattına çekti.

1 Teşrinievvel 1337 [1 Ekim 1921] (Cumartesi) Polatlı. Güneş, yağmur. Beylik köprüsüne kadar şimendiferimiz işlemeğe başladı. Düşmanın Dumlu, Kara-

hisar, Eskişehir hattı işlemeğe başlamıştır. (Rus ve Gürcü ve Ermeni, Azerbeycan, Türkiye) Kars Konferansı tecemmü etti. Parti Pehlivan köprüsü Demirci havalisinde, Hamid çetesi İzmir civarında Torbalı'da faaliyettedir. İbrahim H---apov Kars'ta tevkif edildi. 2. K[af] bir kısmı İscekarahisar, Turmâs'a sürdü. Refet Paşa ve Yusuf Kemal Bey ihtilafı üzerine, beni Mustafa Kemal Paşa Ankara'ya çağırdı. Tandır şimâl-i garbında, Köylü garbındaki bölüğümüz, düşman taarruzu üzerine Köylü'nün şark-ı şimâline çekildi. Seyidgazi, Eskişehir, Tandır'da 8 Fırka (tayyare). Söğüt ve Kurtköy'de bir alay düşman. Bir fırka Kazlıgöl ve bir fırka Karahisar'da, diğer fırka Susuz cihetinde, diğer bir fırka da Kazlıgöl'den Kamerdaş ve ---, ---'e yürüyüşte. (Her iki fırka Demirci'ye gelip, biri Kazlıgöl'de kalıp, diğeri akşam yürüyüşüne devam). Bir alay düşman (Güzelim)'e taarruz (189Y) mukabil taarruzla tepeler elimizde kaldı. (Kazlıgöl - Dümdarlı)'da iki düşman süvari alayı. Bir düşman alayı Kamerdaş'a gelen fırkanın Çandarlı Kozlu şimâl-i garbında (2. S) ile müsademe etti. Balcıdamı'ndaki süvari bölüğümüze düşman taarruzunu tard ettik. Adana Alayı (2 tabur) Balmahmut'taki düşmanı şimendifer şimaline attı. Bir tabur ve topun şarktan zuhuru üzerine, kuvvetimiz Balmahmut cenubuna çekildi. 3. S Kırk---an'da, 5. K[af] (2. S , 14. S , 8.) Kozlu Çavdarlı'da, 6. Fırka Sallar, Süylün, Kışlacık hattındadır.

2 Teşrinievvel 1337 [2 Ekim 1921] (Pazar) Polatlı. Mütebeddil, yağmur. Saat 4 sonrada Polatlı'dan hareketle, Ankara'ya avdet ettim. Lütfiye, Hamidiye hattında keşif ve topçu faaliyeti. 17. Fırka (Köylü)'ye taarruz ve garp sırtlarını işgal etti.

3 Teşrinievvel 1337 [3 Ekim 1921] (Pazartesi) Ankara. Mütebeddil, yağmur. Salih Bey (61) Fırka Kumandanı oldu, hareket etti. Celse-i hafiyede, orduya Dahiliye Teftiş Heyetleri gönderilmesi talep edildi. Mustafa Kemal Paşa itiraz etti. Afyon'da muharebe, bir fırka Kazlıgöl'den (2. S , 3. S) taarruz Kızviran (garp), Dinar (şark) sırtlarında tevkif edildi. Güzelim ve Çavdarlı'daki (8. Fırka 52Y)'ye üç düşman fırkası taarruz ve tevkif oldu. Üçüncü Kafkas Fırkası Çukurluk istikametinde düşmana taarruz ederek, tevakkufa mecbur oldu. 6. Fırka Afyon'un cenub ve garbindan taarruz ve düşmanın ilk hattını işgal etti. Akveren'de Adana Alayı, Boyalı civarında Konya Süvari Alayı muharebe etti. Sulu Karaağaç'taki süvarilerimiz düşman taarruzlarını tard. Çalcabaşı'na ilerleyen düşman, mukabil taarruzla tard. Köylü'de 17. Fırka muharebeye devam. Bir fırka Kazlıgöl'den

Balmahmut istikametine yürüdü (Sepsin üzerinden). Bir fırka Eskişehir'den Gündüz Bey'e sevk edilmiştir.

4 Teşrinievvel 1337 [4 Ekim 1921] (Salı) Ankara. Mütebeddil. Celse-i hafiyede Refet Paşa asayiş, Koçkiri suallerine cevap, celse yarına tehir edildi. Ankara'da tecemmü eden 12. Kafkas Fırkası'nı Garp Cephesi emrine verdik. 17. Fırka'ya Çalcabaşı'na düşmanın taarruzu tevkif olundu. 1. S (Tekeciler)'den Bozdağ, Taşköprü, Bektaşınar hattını tutan (bizim kuvvetleri tard ile) düşman alayı taarruz ile, mevazii zabt etti. Düşmanın mukabil taarruzuyla Tekeciler'e avdet. Beyköy'e giden bir keşif kolumuz, bir cephaneye kolunu vurdu, düşmana 3 maktul + 30 mecruh + 4 esir (12. Fırka'dan) esir aldı. Birinci Kolordu (düşmanın) cenuba iniyor. Düşman bir fırka ile Kızvıran Ağın üzerinden Bostanlı, Selimiye hattına (3. S, 2. S) bir fırka ---lçe cenubundan 7. Fırkamız soluna ve bir fırka 3., 4. Fırkalanmız arasına taarruz ettiyse de, tevkif edildi. Bir alay Afyon garbına, bir alay Çakırsaz'dan 6. Fırka soluna taarruzla, Adana ve Konya alayları cenuba çekildi. (Deper, Kışlacık, Kalecik tepesi, Kayadibi, Sinirli) cenup hatında 6. Fırka tutundu. 5. Kaf Mim (Aligül'e), 1. K[af] (15., 57.) Bağlıca- Sülüklü'ye tahrik. Düşmanın Ağapınar, Eskişehir arasında beş fırka var (tayyare). Bir düşman fırkası Maliyebaşı tepesinden Seyidgazi'ye gitti.

5 Teşrinievvel 1337 [5 Ekim 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Ali İhsan Paşa geldi. (Celse-i hafiyeye devam). Mürettep Süvari Fırkası (Şerif Bey, 19Y, 9Y, 55Y) Ankara'dan Keskin'e hareket. 1. K[af], 5 Kaf Elif Aligül'e, Bağlıca, Mataköy'e yerleşti. Arapözü, Kırgız dağı civarında iki düşman fırkası Seyidgazi ve Yukarı Söğüdü cihetine toplandı. 4. Fırka Selimiye garbına, Yedinci Fırka sağına alınmıştı. Bugün bir düşman alayının yaptığı taarruz zayıyla tard. Karaarslan'a, İntepede'ki 7. Fırka'ya bir fırka düşman taarruz etti. Yakın mesafede tevkif olundu. Güzelim şarka (8.) Fırka'ya düşmanın taarruzu tevkif. Bir fırka Deper Kışlacık cenuba (6. Fırka sağ ve merkezine) taarruz etti. Akşama kadar sebat, merkezden bir tabur çekildi. Grubu müteakip, fırka (Karaarslan- Mihail- Sank- Teke yaylasına) alındı. Yunan torpidolan İzmit körfezinde fazla faaliyette. 3. S İhsaniye'ye baskın yaptı. Bir tabur ve 4 mitralyözle düşman mukavemet etti. Şimendiferle takviye kıtası vürudu üzerine, akşam süvari fırkası Emir yaylasına avdet etti. Kazlıgöl'den Bostanlı'ya trenle gelen bir alay sevk olundu.

6 Teşrinievvel 1337 [6 Ekim 1921] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. 12. Fırka Ankara'dan Polatlı'ya, Garp Cephesi Polatlı'dan Sivrihisar'a.

5/6 Ekim, düşman 4. Fırka cephesinden çekildiğinden keşif kollan S---lice tepeye sürüldü. 7. Fırka'da 300 metrede sıkı temas vardır. 3. Fırka ileri mevazii (Bostanlı cenubunu) topçu ateşiyle döğerek, düşmanı zabt etti ve merkeze, sol cenahına yaptığı taarruz zayılatla tard, bir esir (1. Fırka'dan) aldı. Bir otomatik, bir bomba tüfeği igtinam. İki düşman fırkası Seyidgazi, Yukarı Söğüt hattından, Akin-Kırka'ya yürüdü, buralarda ordugâha girdi. Akçasu'da Sakarya'yı düşmanın mürur teşebbüsü ateşle men. Düşman İnhisar'a taarruz ve zabt etti. Bir alay düşman Sulu Karaağaç'tan Teke yaylasına, badehu Atalan'a taarruzla, buralarda müdafaa eden (1. S)'i ilica, Demirciler Alpu garbına çekilmeğe icbar etti. Balcıdamı'ndaki (Dumlupınar cenubu) süvari bölüğümüze taarruz eden düşman tard. Yenipazar'da Menderes'i geçmek isteyen düşman tard. Çerkes İlyas ve Aynacılar'ın pek yakında bulundukları haberi üzerine Ilgarlı Mürettep Süvari Fırkası Keskin'e girdi. İngilizler Erbil'den Revandiz'in Harir nahiyesine taarruzları zayılatla tard ve 2 tayyare ıskat edildi.

7 Teşrinievvel 1337 [7 Ekim 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Bir Fransız alayı Rakka cenubuna gelerek, Fırat cenubundan Kase'yi bombardıman etti.

6/7 Ekim, 23. Fırka Akhisar- İnarış ileri müfrezesi dahi İhsaniye'den Hüsrev Paşa hanına, 5. Kafkas Belpınar'a, 11. Fırka Aligül'e gelecek. İki alay düşman Alpagun ve Demirciler'i işgal ve topçu muharebe icra etti. 1. S Gümlü, Bozanic, Yunaklar'a çekildi. Bir düşman fırkası Gümüş'ten hareketle Yapıldak cenubunda şarktan gelen bir süvari alayımızın 2 saat muharebesiyle tevakkuf etti ve orada geceledi. Diğer düşman fırkası Karaören, Aşış, Demirli'ye gitti. 52Y Çavdarlı'dan Efesultan'a hareket. Karahisar şarkında hafif piyade ve topçu muharebesi.

7/8 Teşrinievvel, Aynacılar 200 Aydıllı dediği civarında Kütük köyüne geldikleri anlaşıldı.

8 Teşrinievvel 1337 [8 Ekim 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Siirt'te Şirnak'ta bazı Kürt eşkiyasının tedibatı. Üryanbaba ve Kırgız civarındaki ordugâhlar yakılmış, Ayvalı, Yukan Söğüt'e bir fırka toplanmıştır. Çimengic'e bir keşif kolumuz girdi. Bu cihetteki bir fırka kamilen Seyidgazi'ye gitmiştir. İki alay düşman Karatokat'tan Karavdan üzerinden cenûb-ı garbına gitti. Alpagun ve Demirci'ye

giden düşman geri çekildi. Kırgız dağına ilerleyen keşif kolumuz (Mesudiye'den) ateş (mitralyöz) yedi.

7/8 Teşrinievvel, 2. K[af], 5. K[af] Hisarkale, İnpınar, Hamam hattına çekildi. Dündarlanna 8 Teşrinievvel, piyade ve mitralyöz ateşi oldu. 4. (Doglat, Bavirdi şarka), 7. Seyid Sultan, 3. İnpınar garbı, 8. Mandra ağıl şarkı, 2. S , 3. S sağ cenahta, 14. S Gebeciler, Sülümenli'de. Bir düşman fırkası Demirli'den Köroğlu kalesine yürüdü. Saat 6 sonrada Yapıldak'tan ilerleyen düşman fırkası üç koldan Bavirdi'ye ilerledi ve şarkdaki mevaziimize 10 mermi attı. Dereler'de ikamete geçti. Düşman bir alay piyade, bir alay süvari İscekarahisar'a, 2 tabur Gebeciler, Çavdarlı'ya, bir alay Bostanlı'dan Doğanlar'a (Tokas garbına), bir fırka Afyon Karahisar'dan Çavdarlı'ya yürüdü. İlica Karahisar --- düşman geçmedi, tayyare. (Aziziye kışlası cenuba, Hamidiye, Kırgız)'da bir fırka, Seyidgazi garbına bir buçuk fırka. 1. K[af] (15., 57.) Aziziye'ye ve cenûb-ı garbına gelecek, 23. Hüsrev Paşa hanında kalınacak.

9 Teşrinievvel 1337 [9 Ekim 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. 8/9 Ekim, Aynacılar Haymana cenubunda (saat 12) Yalınayak'a gelip istiman haberi gönderdiler. Lefke cenubunda Cumalı'ya gelen düşman bölüğü tard. 17. Fırka top ve tüfek ateşi. Atalan ve Tekeçiler'i tekrar işgal ettik. Düşman 4. Fırka'ya taarruzla Doglat garbında Sivritepe'ye yüz metre yanaştı. Akşama kadar, 9/10 Ekim sabaha kadar topçu ve piyade muharebesi devam, Köroğlu'dan gelen fırka bir alayını Eymir şimalinde terkle, cenuba yürüdü. İscekarahisar'a gelen düşman Gözlem dağına avdet, iki alay düşman Susuz'dan Karahisar'a avdet ve Küçük Hurc'a geldi. Döğer'e giden keşif kolumuzu düşman süvari bölüğü takip. 2. S Bolvadin'e geldi. 8. Fırka emrine (2. K[af]) girdi. 61. Fırka (4. K[af])dan (3. K[af]) emrine girdi. Bozdağ Gündüz Bey'de bir fırka, Ağpınar Eskişehir arasında 2,5 fırka (tayyare). Matleb'de yangın

10 Teşrinievvel 1337 [10 Ekim 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Fethi Bey Dahiliye Vekili intihap olundu. Birinci Ordu Kumandanı Ali İhsan Paşa Ankara'dan Bolvadin'e hareket. Lefke: Balçıkhisar'a taarruz eden düşman taburu, mukabil taarruzla tard. Cevizli'ye keşif kolumuz girdi. Fecirle beraber ateş kesilip, düşman çekildiğinden Bavirdi ve düşman mevaziini işgal ettik. Bir alay piyade, bir alay süvari, bir batarya Küçük Hurca'dan Akviran'a ilerledi. Bir taburu Sinirli

cenubunda, Adana alayına (2 tabur), taarruz etti, tard olundu. 6. Fırka 265 zayıat (36 şehit). 1. S Yutaklar'dan Alpu üzerinden Hüsrev Paşa hanına hareket. Düşman tayyaresi Sivrihisar'ı bombaladı. Bir fırka Karahisar'dan Susuz'a geldi, bir fırka Sepsin ve Güzelim'den Karahisar'a çekildi. Bir düşman taburu ve bazı kollar ---dan Yağbasan'a yürüdü. Düşman Balcıdamı'ndan Toklusüris'e geldi. Mürettep Süvari Fırkası Mecidiye'de üç şaki tuttu, Aynacılar Tuzlugöl cenubuna attı. Düzceli Şaki Numan, İstiklal Mahkemesi'nin aile tebit karan üzerine, Aytaş karakolunu basıp 1 şehit + 5 mecruh + 7 esir aldı.

11 Teşrinievvel 1337 [11 Ekim 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Azerbeycan Mümessili İbrahim Abilof Ankara'ya geldi. Japon Meclisi, İngilizlerin Misak-ı Milli'yi kabul edeceklerini bildirdi. Düşman beş taburla Sinirli cenubuna hücum etti, tard (100) maktul. Danişmend şimâl-ı şarkındaki tahkimat efradına ateş baskını ile zayıat verdirdik. Ulamış (Tekekaya)'da bir düşman keşif kolunu tard ile mevâşi igtinam ettik. Cevizli'ye düşman girdi. Kalecik'te keşif müsademesi.

12 Teşrinievvel 1337 [12 Ekim 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Celse-i hafiye, Fransız İtilafı. Darda- T---koviye'de Amavut, Sırp muharebesi. Türkmenbaba'dan Tandır'a erişmek isteyen süvari bölüğü, ateşimizle tard. Sinirli cenubuna düşmanın şiddetli topçu ateşiyle yaptığı taarruz üzerine, Adana alayı Savran cenubuna çekildi. 14. S Hacan'a, 2. S ve 3. S Çiftakasaba'ya geldi. 12. Fırka Polatlı'dan Beylik köprüsüne hareket. Yanmca ve cenubunda (Kazlıgöl cenubunda) iki düşman fırkası görüldü. Yunan karagâhı Mudanya'dan İzmir'e nakl olunmağa başladı. General Dusmanis tekaüt.

13 Teşrinievvel 1337 [13 Ekim 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Celse-i hafiyyeye devam. 2. S Sandıklı'ya ve 12. Fırka (Melik)'e geldi. Süvari 34Y (1200)'de. Adana Alayı'nın bir taburuyla hücum taburu Savran cenubuna sevk. Kireçköy ve Kızılcaören'e giden keşif kolumuz ateşle karşılandı. 1. S Hüsrev Paşa hanına geldi. Bir düşman fırkası Çöğürler'den Dumlupınar'a yürüdü. Kars Muahe-desi imzalandı.

14 Teşrinievvel 1337 [14 Ekim 1921] (Cuma) Ankara. Kapalı. 12. Fırka Sivrihisar cenubunda Kepetler'e vardı. Bir fırka düşman (Ayazin, Kunduzlu'da),

bir fırka (Akin'de). Eşkiya Kırşehir, Kayseri arasında ehemmiyetsiz müsademe (fırariler). Numanoluk şarkındaki süvari alayımız Çalı üzerinden gelen düşmanı (2 alay piyade + 1 alay süvari) tard edildi. Süvari Grubumuzun hareketını düşman tayyareleri keşf ile bombaladılar.

15 Teşrinievvel 1337 [15 Ekim 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. (Celse-i hafiye, Fransız İtîlafı). 12. Fırka (Vaysal, Kozlu) vardı. Ali İhsan Paşa Bolva-din'de vazifeye başladı. 5. K[af] karargâhı Sandıklı'da 2. S, 3. S Sandıklı şimâl-i garbında köylerdedir. Düşman (2 tabur + 1 batarya) Sinan Paşa şimalinden Dumlupınar'a gitti. Düşman Aşur dağı, Ahad dağı, Burgaz dağını işgal etti. Karamürsel garbında 400 firari, Yunanlılar top ve mitralyözle müsademe (Yüzbaşı ---m Efendi) Karapınar tepesinde müdafaaya sürüldü.

16 Teşrinievvel 1337 [16 Ekim 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Celse-i hafiye. 5. K[af] karargâhı (Kozverda)'da, 2. S (Alagöz, Kilez), 3. S (Yumruca, Otlukköy)'den Aynacılar Cemik dağına geçti. Düşman Cemengic'i yaktı, bilmukabele çekildi. 12. Fırka 4. K[af] emrine verildi. Sanca İlyas'ta düşmanın bir fırkası görüldü. İngiliz, Fransız, Ermeni esirlerinin mübadelesi. Şeyh Sünusi'nin Mardin'e gitmesi üzerine iki ay oldu. İngilizler Emir Faysal'ı Irak Kralı yapmışlardır.

17 Teşrinievvel 1337 [17 Ekim 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Franklin Buyon'la [Bouillon] müzakere (Ben, Mustafa Kemal Paşa, Yusuf Kemal Bey). 14. S Kılıç Arslanbeli'ne nümayiş taarruzu yaptı ve bir kısımla Ahadköy cenup sırtlarını işgal. 2. S Burgaz'da bir bölük düşmanla müsademe ve Çivril'den gelen imdat takımını tard ve muhaberatı kat. 3. S Işıklı dağında, bir taburdan fazla ve bir batarya düşmanla müsademe. Yavuzca Çiftliği, Akköprü ve Kavaklar'a ve köprülerde düşman postalan müdafa ediyor. --- ve Girit isyanları devam. Torbalı civarında, çete reisi Hamid'i arkadaşları Yunan teşvikiyle öldürdü.

18 Teşrinievvel 1337 [18 Ekim 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Celse-i hafiye (İtilaf tasvip, Fransızlar). Mecidiye civarında Aynacıların sahte istimanı. Hacı şimalinde topçu mevziimizi düşman iki saat bombardman.

17/18 Ekim, müfrezemiz (bir müzaheret taburu, bir süvari alayı, bir batarya) Yavuzca Çiftliği civarında kurduğu köprüden geçti. İki düşman bölüğü Savranca

istikametine tard. (14. S) keşif bölükleri Şabanköy ve Ahadköy şimallerinde birer düşman piyade bölüğüyle müsademe. 2. S Burgaz köyünde mitralyöz ve bomba muharebesi, Çivril'den bir piyade bölüğünün düşmana imdada yetişmesiyle süvarilerimiz (Cabbarlar'a) avdet etti. Çivril'den bir tabur, iki topla 2. S muharebe ve Otluk köyüne avdet etti. 3. S Işıklı'dan (Sundurlu)'ya hareket. Dün Antep garbında Gerçekin köyündeki karakolumuza taarruz eden Antep Hükümet-i Muvakkate süvarileri tard ve takip.

18 Ekim, 1. K[af] karargâhı Uşak'a. Bir fırka Şaban ve ---köy'den İnay'a geçti. Karaköse'de bir fırka.

19 Teşrinievvel 1337 [19 Ekim 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Kocaeli Grup Kumandanı (Halid Bey) Geyve'ye vardı. Karamürsel'i ve Yalova firarileri dağıldı ve istiman. 17. Fırka Taştepe'den (61K kaldı) Beylik Ahur'a geldi. Yavuzca Çiftlik'deki müfrezemize taarruz eden düşman tard. Ayaz ---'dan Dinar'a gelen düşman fırkası, bugün Afyon'a hareket etti.

18/19 Ekim, Çubuk dağı karakollarımıza düşman mitralyöz ve bomba ateşi yaptı. 18/19 Ekim, Afyon'dan Uşak'a trenlerle asker nakliyatı. Şabanköy civarında baskın ile bir esir aldık (2. Fırka'dan). İnay'a doğru giden fırka cenuba sapıp Alpanlar'a, Burgaz ---.

20 Teşrinievvel 1337 [20 Ekim 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Franklin ile İtilafname imzalandı. Refet Bey ve üç zabıt beraberce hareket. İzmit ve Haydar Paşa hattı işlemeğe başladı. Düşman Savranca'daki taburunu diğer bir tabur ve 2 topla takviye ve Yavuzca Çiftliği'ne taarruz etti. --- müfrezemiz telleri şarkına alındı. Nehre yanaşan düşman taburu topçu ateşimizle tard. İki kilometre sunuf-ı muhtelif yürüyüş kolu Tokat garbından Kırgız dağı cenûb-ı garbına yürüdü. Seyidgazi cenubunda İkikuyu'da keşif kolumuz Belviran şimaline gelen düşmana baskın yaptı (4 maktul). Şaban köyü istikametine ilerleyen düşman müfrezesi pusuya düşürülerek zayılatla tard.

21 Teşrinievvel 1337 [21 Ekim 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Ankara kalesine karşı Yüksek türbeyi ziyaret. Darülmuallimat ---, --- meselesi Mustafa Kemal Paşa'ya isnat. İzmir civarını düşman tahkim ediyor. Afyon'da yangınlar. Düşmanın tayyare faaliyeti. Bir bölük piyade ve iki mitralyözle Çubuk dağı

eteklerine taarruz eden düşman tard (10 maktul ve 2 mitralyöz igtinam). Sanca ovaya giden keşif kolumuz düşmanın Yeteroğlan'da bir taburunu ve tahkimatını öğrendi. Simko, Havuçbulak'da İranileri bozdu; 2 top, 4 mitralyöz igtinam, 500 maktul.

22 Teşrinievvel 1337 [22 Ekim 1921] (Cumartesi) Ankara. Mütebeddil. Beylik köprüde İsmet Paşa ile mülakat, gece avdet. Şarkta Hasenatlı Aşireti mutavaat etti. Dün Hasköy'den Uşak'a giden fırka (1.), bugün Hasköy ve Gedikler'e avdet. Düşman Selimiye garb cenubunda tel örgüsü. Düşman keşif kollan Savran'a giriyor. Çalcabaşı'nda 61K cephesinde, düşman fazla topçu faaliyeti. Bulgar Harbiye Nazın Dimitriyef katledildi.

23 Teşrinievvel 1337 [23 Ekim 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Düşman Çalcabaşı (61K) yüz mermi attı. Uşak'ta yerli Rumlardan bir alay var. Çakırhasan ve Kavlak Ali İmranoğlu ve Teke (Mecidiye Grubu) şark sırtlarında perişan edildi. Sungurlu cenubuna firar (7) hayvan igtinam. Deyr-i Zor şarkında Aksidanlılar Fransızları tekrar perişan etti.

24 Teşrinievvel 1337 [24 Ekim 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. İtalya mümessili Mösyö (Tuozzi) geldi. Kocaeli: Cumalı'da keşif müsademesi. Tulçe Türkmentepede'deki (Çalcabaş garbı) keşif kolumuza düşman bir bölük piyade ve bir bölük süvari ile taarruz ederek orasını zabt etti. İnhisar'daki müfrezemiz düşmanın taarruzu üzerine Sakarya şarkında Çayköy'e çekildi. Düşmanın Demirciler'de Karasu Müfrezesine yaptığı taarruz tard. Akin'deki düşman fırkası görülmedi. Numanoluk'dan bir piyade alayı, Akin'e gitti. Çal cephesinde Ortaköy'de keşif müsademesi. Düşman karakollannı takviye etti. Aynacılarla Emir dağında müsademe, Zile cenubuna firar (2 esir) ve birkaç hayvan igtinam. Gedikler'den takriben bir düşman fırkası Banar Dumlupınar'a avdet. Cinoğlu ve Erce'de düşman yok. Bir düşman fırkası Makasalan'dan Çöğürler'e geldi.

25 Teşrinievvel 1337 [25 Ekim 1921] (Salı) Ankara. Mütebeddil, yağmur. 16. Fırka Ankara'dan Polatlı'ya hareket.

24/25 Ekim, Tulçe Türkmentepesi'yi istirdat ettik. Sanca İlyas ve Cevizli arasında 20 düşmana baskın yapıp 2 esir igtinam ve 2 mecruh verdirdik. Keşif kolla-

nmız Toklusüris'ten ve Şabanköy 3 kilometre şimalinde ateş yedi. Kılıç Arslan ve Sinirli'den bir fırka Toklusüris'ten ve Karaköse'de diğer bir düşman fırkası tesbit edildi. Kral Şarl ikinci defa Peşte'ye geldi. Amiral Herti---'ye mağlup olarak esir edildi. Aksidanlılar Deyr-i Zor şarkında taarruzlarını temdit eden Fransızları tekrar mağlup ettiler. Bilecik şimalinde düşman (bir bölük piyade ve süvari) ---li şimaline taarruz ettiyse de tard edildi. Kırka'da (Seyidgazi) keşif kolu müsademesinde (2) esir aldık.

26 Teşrinievvel 1337 [26 Ekim 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Süleymaniye ve Kerkük'de ve Sudan'da İngilizler aleyhine isyan. Aynacıoğulları Tokat'ın Kazova civarında. Malik garbında Mahmutiye'ye ilerleyen düşman keşif kolu tard. Afyon'da baskın. Cumalı istikametine ilerleyen bir düşman bölüğü tard. Dün düşmanın bir süvari alayı Karaören'e gelmiş ve bugün fırkaya avdet etmiştir. Çivril'deki düşman ordugâhı kalktı. ---lı karşısındaki düşman topçuları kısmen geri gitti.

27 Teşrinievvel 1337 [27 Ekim 1921] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. 1. K[af] ve 4. K[af] şimalden cenuba tahrik edildi.

28 Teşrinievvel 1337 [28 Ekim 1921] (Cuma) Ankara. Mütebeddil. Yapıldak, Bahşiş'te keşif müsademesi, düşman keşif kolu Akin'e çekildi. Düşman 2 bölük piyade, 1 bölük süvari Karaören ve Bahşiş'e gelip Kırka'ya avdet etti. Çivril'de, Yavuzca Çiftliği cenubuna gelen düşman postası tard. Düşman topçusu Sundurlu garbındaki mevziimize elli mermi attı.

29 Teşrinievvel 1337 [29 Ekim 1921] (Cumartesi) Ankara. Yağmur. Çürük dişimi çıkarttım. Merkez Ordusu Kumandanı Nurettin Paşa'nın meclisçe azli. Mesudiye Kırgız'dan ilerleyen düşman keşif kolu tard. Cinoğlu, Aldeniz'de düşman yok. Şabanköy civarındaki düşman süvari bölüğü keşif kolumuzun ateş baskınıyla köyün şimal sırtlarına çekildi.

30 Teşrinievvel 1337 [30 Ekim 1921] (Pazar) Ankara. Yağmur, mütebeddil. [LEKE] K şimendifer cenubunda Akanm, Karacaören havalisine, 4. K[af] şimendifer şimalinde Bolvadin şarkında (Ağılören) havalisine geldi.

31 Teşrinievvel 1337 [31 Ekim 1921] Teşrinievvel 337 (Pazartesi) Ankara. Yağmur. İzne dair beyanatta bulundum, 3 ay temdit olundu. Maliyebaşı'na ve Çimengic'den Seyidgazi'ye ilerleyen keşif kollanımıza karşı düşman topçu ve mitralyöz ateşi açtı. Afyon'da Kılıç Arslanbeli ve civannda düşman nukat-ı istinâdiye ve tel örgüsü yapıyor ve bunun şimalinde ve Sinirli civannda bir düşman fırkası vardır.

1 Teşrinisani 1337 [1 Kasım 1921] (Salı) Ankara. Mütebeddil. Elma dağına kar yağdı. Malta mevkufu 51, İnebolu'ya çıktı. Fransızlar İtilafname'yi tasdik etti, 4 Teşrinisani'den muteber. Tandır'da piyade ve makineli ateşi ve keşif müsademesi. Çal mıntıkasında düşman (1 alay piyade, batarya) Seville köyü civanndaki karakolumuza taarruz. Menderes deresine kadar araziye işgal ve köprüleri yakıp karakol terkle şimale çekildi.

1/2 Kasım, Köprühisar, Bilecik yola ilerleyen baskun kollanımız düşmana tesadüf etmedi.

2 Teşrinisani 1337 [2 Kasım 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Nihat ve Nurettin Paşalar azl edildi (Başkumandan tarafından). Birinci Yunan Kolordusu'nun Çivril, Bolvadin havalisinde olduğu istihbar edildi. Bir Yunan fırkası Seyidgazi'den Döğ'er'e yürüdü. Pazarköy şimalinde Sığırcık cenubunda Dömbelik boğazına taarruz eden düşman, tevkif edildi.

3 Teşrinisani 1337 [1 Kasım 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. 16., 17. Fırkalar Vaysal'a. 2. S Dinar'a. Çal mıntıkası şarkında ---ağrı köprüsüne taarruz eden düşman tard. Cevizli ve Esbas cenubunda keşif kolu müsademesi. Döğ'er'deki düşman fırkası cenûb-ı garba, Bey köyüne yürüdü.

3/4 Kasım, Akıncılarımız Balmahmut garbında şimendiferi tahrip. Deyr-i Zor'da Aksidan aşairi Fransızlara mağlup oldu.

4 Teşrinisani 1337 [4 Kasım 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Mustafa Kemal Paşa Beylik köprüsüne gitti. --- mıntıkasında, Yenipazar şimalinde karakolumuza taarruz eden düşman tard (iki maktul). Çal (Demirciköy) cenubunda, Değirmenler'e yanaşan düşman zayılatla tard.

5 Teşrinisani 1337 [5 Kasım 1921] (Cumartesi) Ankara. Yağmur. Mustafa Kemal Paşa, Beylik köprüden avdet. Japon Başvekili Hari bıçakla katledildi. İki

düşman alayı Eskişehir'den Savcı Bey'e geldi. 7. düşman fırkası Seyidgazi'de. Dün Bey köyünden Dinar'a gelen düşman fırkası, bugün Kazlıgöl'den Afyon ve Çamursaz istikametine yürüdü. Savran ve Teke yaylası istikametlerine giden keşif kollarımız düşman keşif kollarını tard. Akin'e giren keşif kolumuz köy şimalinden ateş alıp geri çekildi.

6 Teşrinisani 1337 [6 Kasım 1921] (Pazar) Ankara. Mütebeddil. Bir düşman fırkası Afyon şimalinde, İsmail köyünde ordugâhta. Arslankaya tepesi (Döger) eteklerinden keşif kolumuz ateş yedi. Bir diğer keşif kolumuz Sinirli cenubundan ateş yedi. Çöğürler şarkında Damlalı'ya giren keşif kolumuz erzak igtinam etti. Cevizli'ye yapılan keşif taarruzunda 2 bölük, 2 mitralyöz, 1 top tesbit olundu.

7 Teşrinisani 1337 [7 Kasım 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Garb Cephe-si harp kademesi Aziziye'ye nakletti. Nihat Paşa ricatında Meclis'te bize istizah. Ayasin Kunduzlu'da bir düşman fırkası. Bir köylü ifadesine göre Kazlıgöl garbında, ahiren Seyidgazi'den gelen 9., 10., 11. Firkalar var.

8 Teşrinisani 1337 [8 Kasım 1921] (Salı) Ankara. Afyon'da Yağcıköy civarında düşman keşif kolu tard. Kocaeli: Pazarköy şimalinde Elma dağında keşif müsademesi (2 maktul). Sanca İlyas şarkında [LEKE] 7. Fırka'dan bir düşman keşif kolu Cevizli'ye tard. Sancaova'da düşmana (bir tabur süvari alayı, bir batarya) süvarilerimiz ateş baskını yaparak düşmanı perişan etti, birçok maktul terk. Tavşanalın'a varan süvarilerimiz Beşsaray, ---dağı geri istikametlerine keşif kolları sürdü.

9 Teşrinisani 1337 [9 Kasım 1921] (Çarşamba) Ankara. Mütebeddil. Bir düşman fırkası İsmailköy'den, diğer fırka Afyon garbından Balmahmut'a yürüdü. Bir keşif kolumuz Akin'den Kazlıgöl'e yürüyen düşmandan bir otomatik, birkaç hayvan igtinam etti. Çal mıntıkasında düşmanın 49. alayı vardır.

10 Teşrinisani 1337 [10 Kasım 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Porsuk şimalinde cephemize yanaşan düşman keşif kolları tard. Kuvvetli bir keşif kolumuz düşmanı tard ile, Porsuk cenubunda Gökçeoluk Çiftliği'ni işgal etti. Hamidiye ve Mesudiye ve cenubunda keşif kollarımızın takarrübü üzerine, düşman siperle-

rini takviye etti. İki düşman piyade alayı Akin'den garbi cenûba yürürken fırka-dan geri dönerek Seyidgazi'ye yürüdü. Afyon'da Ağın-tepe'de düşman tel örgüsünü keşif kolumuz kısmen tahrip etti. Birinci düşman fırkası Karacaviran'dan Dumlupınar'a yürüdü.

11 Teşrinisani 1337 [11 Kasım 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. At yangısı. Cevat ve Yakup Şevki Paşalar geldi. K---, ---'de düşman fırkası İslam köyü civarında şimendifere yanaştı. İznik Gölü şimalinde Keramet köyüne yanaşan düşman tard. Afyon'da tayyare faaliyeti.

12 Teşrinisani 1337 [12 Kasım 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Hamdullah Subhi Bey'in istizah ve istifası. Vaşington [Washington] Tahdid-i Teslihat Konferansı açıldı. Pazarköy şimalinde keşif kolu müsademesi, Yalova mıntıkasında Haydariye köyünü işgal eden düşman tard (2) maktul.

13 Teşrinisani 1337 [13 Kasım 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Ömer Lütfü Bey Nafia'dan istifa etti. Ağapınar istikametinde giden keşif kolumuz düşman keşif kolunu itlaf etti. Bardakçı'daki süvari bölüğümüze taarruz eden düşman taburu, takviyemizin vürudıyla tard edildi.

14 Teşrinisani 1337 [14 Kasım 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Beylik köprü ve Sazılar hattı işlemeğe başladı. Afgan Sefaretinde ziyafet. Refik Şevket Bey Adliye'den istifa. Keşif kolumuz Akin Sanca İlyas arasında bir düşman fırkası gördü.

15 Teşrinisani 1337 [15 Kasım 1921] (Salı) Ankara. Güneş.

15/16 Kasım, Porsuk şimalinde düşman siperlerine yanaşan keşif kolumuz, piyade ve topçu ateşine uğradı. Burada düşmanın bir alay piyadesi vardır.

16 Teşrinisani 1337 [16 Kasım 1921] (Çarşamba) Ankara. Kapalı. Yusuf Kemal, Hariciye'den istifa. Muhittin Paşa Pozantı'ya vardı. Trabzon'da İttihatçılar tevkif, Yahya Bey firar. Cevizli şarkındaki düşman siperlerini keşif taarruzu ile (2 taburumuz), zabt etti. Bir düşman taburu firar, 8 maktul, 1 esir (28K, 10 Fırka) ve 2 mitralyöz igtinam ettik. Akin'den Çözer boğazına bir düşman fırkası (7.) yürüdü.

16/17 Kasım, Riva'dan geçen baskın kolumuz Böğrüce cenubundaki düşman karakoluna (3) maktul verdirdi.

17 Teşrinisani 1337 [17 Kasım 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Adliye ve Hariciye vekilleri istifa etti. Meclis kabul etmedi. Muhittin Paşa Kilik'te vazifeye başladı. Rauf Kaptan, Nafia Vekili oldu. Kireçköy, Lütfiye, Hamidiye, Maliye-başı hattına keşif taarruzu yaptık (61. Fırkamız). Hamidiye, Lütfiye, --- zabt ettik, 32 (2 zabıt) maktul, 2 otomatik igtinam (10.) düşman fırkası. Cevizli'ye iki düşman taburu geldi. Sarıkaya'da (Akin) keşif kolumuz, 3 araba ve 2 katır igtinam. Çözer boğazına giden keşif kolumuz 6 mekkari, 2 düşman neferi itlaf etti.

17/18 Kasım, şimendiferi tahribe giden akıncılarımız Tokuşlar civarında sıkı emniyet hattına geçti.

18 Teşrinisani 1337 [18 Kasım 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Azerbaycan sancak keşidesi. Refet Paşa İngilizlerle mükaleme için İnebolu'ya رفت. Garp Cephesi Aziziye'den Akşehir'e nakil. Bey köyünde bir düşman fırkası görüldü. Porsuk tarafında hatlanmıza yanaşan düşman keşif kıtaatı tard.

18/19 Kasım, Selimiye cenûb-ı garbında baskın. Bir mikdar tel örgüsü tahrip ettik.

19 Teşrinisani 1337 [19 Kasım 1921] (Cumartesi) Ankara. Yağmur. Vehbi Bey Maarif Vekili. Bir düşman fırkası Akin'den Seyidgazi'ye yürüyüp, Harami boğazında geceledi (belki 7.). Bir düşman fırkası Bey köyünden Belcemişe'ye yürüdü (belki 11.). Pazarköy ve Köyhisar şimalinde düşman keşif kollan tard. 180 otomobil İnegöl'den Eskişehir'e gitti. İnhisar'a taarruz eden düşman tard.

20 Teşrinisani 1337 [20 Kasım 1921] (Pazar) Ankara. Mütebeddil. Pazarköy şimali Sığırcık cenubundan ilerleyen düşman mukabil taarruzla tard. Porsuk şimalinde ilerleyen düşman keşif kolu tard. Harami boğazındaki düşman fırkası kısım kısım Yukan Söğüt'e yürüdü.

21 Teşrinisani 1337 [21 Kasım 1921] (Pazartesi) Ankara. Mütebeddil. İstanbul ile doğru tel, İzmit'ten muhâberât-ı âdiye açıldı. Düşman Çal muntakasını takviye ediyor. Süvarilerimiz Sivasslı'ya baskın. 1. Fırka Büyük Oturak'ta, 2. Fırka Banaz'da.

22 Teşrinisani 1337 [22 Kasım 1921] (Salı) Ankara. Kapalı. Cemal Paşa vurulmuş. Bombay'da İngiliz Veliahd alayına tecavüz. Rus Sefiri Naçarenus [Natsarenus] gitti. Refet Paşa İnebolu'da.

21/22 Kasım, Çal'da Menderes'i geçen kuvvetlerimiz, iki düşman bölüğünü tard ile, Dayılar, Şapcılar hattını işgal (1 maktul + 9 mecruh). Bir tabur düşman Şeyh Elvan'a yerleşti. Bir düşman taburu da Çivril'den Emirelli'ye yürüdü. 3 düşman neferi Kuşadası'na iltica etti. Çal'da Çanköy köprüsüne giden müfrezemiz düşmana telefata verdirdi. İngiliz-Afgan muahedesi imza edildi.

23 Teşrinisani 1337 [23 Kasım 1921] (Çarşamba) Ankara. Kapalı. Porsuk cenubunda, Kansızoglu'na ilerleyen düşman bölüğü tard. Bilmüsademe Şeyh Elvanköy ve tepesini işgal ettik, 30 maktul (2 otomobil) igtinam 1K (2. Fırka'dan) esir aldık. Sevriller'i süvarilerimiz işgal. Düşman (2 tabur) Sevriller ve Emirelli şimalinde kaldı. İznik Gölü şimalinde Çakırlı'ya bilmüsademe giren düşman bölüğü Büyük Yeniköy'e çekildi. Hasan Bey'den Savran'a ilerleyen düşman bölüğü, keşif kolumuz bilmüsademe çekildi.

24 Teşrinisani 1337 [1 Kasım 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Muhittin Paşa Adana'ya girdi. Franklin Buyon [Bouillon] geldi. Ardahan Mebusu Hilmi Bey Trabzon'da Enver propagandası yapıyor. Menderes şimalinde kıtaatımız Kavaklar köyünü işgal etti. Bozdağı'nda düşman siperlerine yanaşan keşif kolumuz düşmana 3 maktul, 2 mecruh verdirdi.

25 Teşrinisani 1337 [25 Kasım 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Cevat Paşa (El-Cezire Kumandanı) İnebolu'ya, Yakup Şevki Paşa (2. Ordu Kumandanı) Bolvadin'e Ankara'dan hareket etti. Bir düşman fırkası (2.) Banaz'dan Selçuklar'a yürüdü.

25/26 Kasım, düşman Sarayköy köprüsüne tüfek ve bomba ateşi yaptı. İtalyanlar Kuşadası'na 600 nefer çıkardı.

26 Teşrinisani 1337 [26 Kasım 1921] (Cumartesi) Ankara. Kapalı, Elmadağı'na kar düşmüş. Mecliste kabine meselesi müzakere. Düşman bir alayla Şeyh Elvan dağına, diğer alayla Böğrüce'den sağ cenahımıza taarruz etti. Sağda ileri mevaziimizi düşman zabt etti.

26/27 Kasım, baskın kolumuz Akin'i boş buldu. Harami boğazında düşmana baskınla (3) maktul verdirdi. Çatören garbında bir keşif kolumuz bir düşman süvari bölüğünü ateş baskınıyla dağıttı. Aydın mıntıkasında bir düşman keşif kolu pusumuza düştü, 1 maktul.

27 Teşrinisani 1337 [27 Kasım 1921] (Pazar) Ankara. Kapalı, soğuk. Atina'da komünist grevi. Çal'da sağ cenah ileri mevazii mukabil taarruzla istirdat ettikse de, iki düşman alayının sisten bilistifade taarruzla Şeyh Elvan dağına zabt etmesi üzerine, 14. Fırka (25, 26Y) Dayılar köprüsü, Çal, Zive hattına alındı. 2., 3., 14. Süvari Fırkaları Çal mıntıkasına sevk olundu. Bağırılı'dan Menderes cennubuna geçen üç düşman bölüğü, 3. S tarafından tard.

28 Teşrinisani 1337 [28 Kasım 1921] (Pazartesi) Ankara. Mütebeddil, güneş. Henri [Henry] ve rüfekaşı İnebolu'da Refet Paşa ile görüştü. Pazarköy şimalinde 700'den ilerleyen düşman keşif kolu tard. Porsuk şimalinde düşman 200 mermi attı. Kızılcaören şimaline, Höyük ve Kansızoglu'na ilerleyen düşman bölükleri tard. 2 düşman taburu bilmüsademe İnhisar'ı yakarak Hisarcık'a çekildi. Şeyh Elvan dağı cenüb-ı garbında toplu düşman taburu ateşimizle dağıldı. Şapcılar'daki bölüğümüze taarruz eden 200 düşman topçu ateşimizle tevkif.

29 Teşrinisani 1337 [29 Kasım 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Dün ve bugün cenubda düşman tayyare faaliyeti. Çal'da Mezeli köprüsündeki müfrezemize baskın yapan düşman tard. Cephede 10 lekeli humma.

30 Teşrinisani 1337 [30 Kasım 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Adana şimendiferiyle iltisak hasıl oldu. 700 tepeden ilerleyen düşman keşif kolu tard. İlyasca'dan topçu himayesiyle B---lebağlı'ya ve Bayır köyüne ilerleyen düşman mukabil taarruzla tard. 1650 rakımlı Kalecik tepesi düşmandan hali, işgal ettik. Enver Paşa Buhara'da isyan etti.

1 Kânunuevvel 1337 [1 Aralık 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Kabine meselesi Mustafa Kemal Paşa'nın uzun nutku. Adana'da hükümet-i mülkiye tesis etti. Selimiye cenüb-ı garbına sürülen keşif kolumuz, müsademe etti.

1/2 Aralık, 2. Ordu Kumandanı Yakup Şevki Paşa, Bolvadin'de vazifeye başladı.

2 Kânunuevvel 1337 [2 Aralık 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Kocaeli: Cümali köy istikametine ilerleyen düşman (2 bölük piyade, 1 bölük süvari) tard. Sisten istifade ile Mecidiye Çiftliği'ne giren düşman, çekildi. Hasanbeli garbındaki tepede keşif müsadematı. Kireç köyünden Karahöyük'e ilerleyen düşman tard.

3 Kânunuevvel 1337 [3 Aralık 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Nurettin Paşa Ankara'ya geldi. Seyidgazi: Hamidiye istikametinden ileri karakollarımıza ilerleyen düşman taburu ricat etti.

4 Kânunuevvel 1337 [4 Aralık 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Çalcabaşı sırtlarında ateş. Atalan'a ilerleyen düşman bölüğü tard.

4/5 Kânunuevvel, Yalova Elmadağ şark yamaçlarındaki Ermeni postaları imha ve zeminlikleri ihrak edildi.

5 Kânunuevvel 1337 [5 Aralık 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Binbaşı Henry Heyeti İnebolu'dan İstanbul'a avdet. Bilecik: S--- istikametinde 50 düşman süvarisinin taarruzu tard. Afyon'da düşman tayyare faaliyeti ziyade idi.

6 Kânunuevvel 1337 [6 Aralık 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Celse-i hafiye: Vaziyet-i askeriye hakkında izahat, elbise noksanından taarruz edemeyiz. Yasucuk'tan Raz Ali'ye gelen düşman, İznik mevaziimize 30 mermi atıp çekildi. Atalan'a taarruz eden düşman taburu köy yaktı ve 20 zayıyla tard. Esbas'ta Akin'e giden düşmanın mekkari koluna ateş baskını yaparak birkaç nefer ve hayvan itlaf edildi.

7 Kânunuevvel 1337 [7 Aralık 1921] (Çarşamba) Ankara. Kapalı. Mustafa Kemal Paşa ve Yusuf Kemal Bey, Franklin Buyon [Bouillon]la görüşmek üzere Akşehir'e hareket.

8 Kânunuevvel 1337 [8 Aralık 1921] (Perşembe) Ankara. Yağmur. Bir tabur Paşa köyüne ve 2 K Reşadiye'ye girdi. 750 tepeye ilerleyen düşman keşif kolu tard. Düşman (5 tabur, 4 süvari bölüğü) beş koldan: Aziziye, Fahriye, Döngel (500 mermi attı). Mahmutiye, Mecidiye Çiftliği istikametine taarruz ve tard. Cevizli civarındaki keşif kolumuza topçu ateşi. Sanca İlyas'a giden keşif

kolumuz ateş etti. Düşman taburu Sencerli'den Belören'e gelip, ahaliden birkaç kişiyi alıp avdet etti. Döğer yaylasında düşman bölüğüne ateş baskınıyla 30 maktul verdirdik. Aşurhisar şarkındaki bölüğümüze düşman taarruzu tard. Dogla ve Şaban'a giren keşif kolumuz düşmanı tard. Sarayköy civarında baskınla esir aldık.

9 Kânunuevvel 1337 [9 Aralık 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Roma'da Sait Halim Paşa şehit oldu. Aynalı Metropolit Meletios Metaksaki[s] patrik oldu. Tilki ---deki düşman keşif kolunu Sinirli istikametine tard ettik. Çal: Yıldız köyüne baskında düşmana rast geldik.

10 Kânunuevvel 1337 [10 Aralık 1921] (Cumartesi) Ankara. Yağmur, kar. Fransa, İngiltere, Japon, Amerika itilafı. Kocaeli: Reşadiye'de düşman postalanna baskınla 20 zayıat verdirdik. Düşman Paşa köyü terk etti. Kızılcaviran şimaline düşman taarruzu tard. Çal: Hancalar köprüsü şarkındaki düşman efradı ateşle dağıtıldı. Şeyh Elvan köyüne gelen düşman taburu, topçu ateşimizle dağıtıldı. Bilecik'ten düşman Dereköy ve --- işgal etti. Aydın cenûb-ı şarkında Şagalı karakolumuza takarrüp eden düşman tard.

11 Kânunuevvel 1337 [11 Aralık 1921] (Pazar) Ankara. Yağmur, şiddetli rüzgâr. ---çi Samsun tarikiyle gitti. --- kadar düşman hattı açıldı. Nazilli köprüsüne yanaşan düşman tard. Sisam'dan Kuşadası civarına gelen Rum şakileri tard.

12 Kânunuevvel 1337 [12 Aralık 1921] (Pazartesi) Ankara. Kar yağdı. Celse-i hafiyede vaziyet-i askeriyye ve siyasiyye dair malumat verdim. Mustafa Kemal Paşa Akşehir'de Franklin Buyon'la [Bouillon] mülakat etti. Girit'te müsademat. Kırka'dan Karaören'e ilerleyen düşman tard.

13 Kânunuevvel 1337 [13 Aralık 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Celse-i hafiyeye devam. Ukrayna Sefiri Frunze geldi. Tandır şimalinde keşif müsadematı, Bağbasan'daki düşman bilmüsademe Akin'e çekildi. Akin cenubunda baskına uğrayan düşman Harami boğazına kaçtı. Bahaettinler şimalinde ---dis köyünde bir düşman keşif kolunu (1 zabıt, 1 nefer) imha ettik.

14 Kânunuevvel 1337 [14 Aralık 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Celse-i hafiyeye devam. Cevap verdim.

15 Kânunuevvel 1337 [15 Aralık 1921] (Perşembe) Ankara. Mütebeddil. Frunze ile Hükümet'te görüştüm. Franklin Akşehir'den avdet. İzmit Gölü şimalinde Keramet köye ilerleyen düşman bölükleri tard. Sinirli'den Savran'a giden düşman süvari bölüğü pusudan perişan edilerek birkaç hayvan ve bir esir aldık.

16 Kânunuevvel 1337 [16 Aralık 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Frunze'ye iade-i ziyâret. Mustafa Kemal Paşa Akşehir'den avdet. Grupta izahat verdim. Kızılcaören'e ilerleyen düşman takımı tard. Cevizli'nin yanm saat cenûb-ı garbında düşman karakollarını baskınla tard.

17 Kânunuevvel 1337 [17 Aralık 1921] (Cumartesi) Ankara. Kapalı. Dumlupınar civarında bir tünel çökmüştür.

18 Kânunuevvel 1337 [18 Aralık 1921] (Pazar) Ankara. Mütebeddil. Gazi Paşa avdet etti. İbnü's-Suud Hicaz Kralı'nı bozdu. Düşman (bir tabur ve bir süvari K) Mecid Çiftliği'ne girmiş ise de, süvarilerimizin tesiriyle çekildi. Düşman (2 tabur, 2 top) Atalan yaylasından Sakarya'ya kadar ilerleyip avdet etti.

19 Kânunuevvel 1337 [19 Aralık 1921] (Pazartesi) Ankara. Kapalı ve soğuk. İrlanda muhtariyetini İngiltere tasdik etti. Hıyanet-i Vataniye'den feran zimmedhal olanlar af kanunu kabul. Refet Paşa geldi. Dağköylü civarında keşif müsademesi, 2 maktul, 1 esir aldık (3. Fırka). Aydın mıntıkasından Menderes'e yavaşan düşman zayıatla tard. Simko İranileri mağlup etti.

20 Kânunuevvel 1337 [20 Aralık 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Bekir Sami Bey geldi. Refik Bey Sıhhiye Vekaleti'nden istifa etti. Yalova: Paşaköy'de bir düşman bölüğü bilmüsademe tard. Kızılcaören'e girmek isteyen düşman tard. Tilki --- belî şarkındaki süvari takımımıza taarruz eden düşman bölüğü tard. Yanıkören şimal-i garbına giden keşif kolumuz bir esir aldı (1. Fırka). Tavşanlı'ya baskın yapan Pehlivan çetesi bir miktar esir aldı.

21 Kânunuevvel 1337 [21 Aralık 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Düşman tayyare faaliyeti.

21/22 Aralık, Sinirliköy- 1650 tepe arasındaki pusumuza düşen düşman (9 maktul), firar etti.

22 Kânunuevvel 1337 [22 Aralık 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Bir Yunan torpidosu İzmit'e gelip gitti. Düşmanın 49Y Şaban köyüne gelip avdet etmiştir. İngilizleri 7 tayyare + 400 piyade + 750 süvari + 9 mitralyözle H---'e hücumla 20-22 üç gün muharebe, H---, --- istirdat ettik, 200 zayıat düşman verdi, 2 tayyare sukut. Baba Celil dağının eteklerini almak isteyen İngilizler münhezimen ---e ve kaçtı (Şeyh Ragıp).

23 Kânunuevvel 1337 [23 Aralık 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Birer bölük düşmanın topçu himayesinde Çakırlı ve 750 tepeye taarruzlan tard edildi. Paşaköy ve Dümbelek boğazı civarındaki süvari bölüğümüz, bir düşman taburunun taarruzuyla Yurtan şark sırtlarına çekildi. Tayyaremiz beyannameler attı.

23/24 Aralık, Büyük ---cık civarında düşman keşif kolunu tard ettik.

24 Kânunuevvel 1337 [24 Aralık 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Veliahd'ın mektubu hafı celsede okundu. Rıza Nur Bey Sıhhiye Vekili. 750 tepeye tekrar ilerleyen düşman bölüğü tard. Düzkışla (Şaban) istikametinde keşif müsadematı. Bir düşman taburu Akin, Kırka, Karaören, Yağbasan üzerinden Akin'e avdet; diğer bir tabur Çauören'den Numanoluk'a gelip döndü. Diğer bir tabur da Beyköy, Demirli üzerinden Bahşiş'e geldi, pusumuza uğrayarak 5 maktul, 9 mecruh verdi.

25 Kânunuevvel 1337 [25 Aralık 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Ukrayna Türkiye Muhadenet Konferansı. Yalova: düşman Kirazlı ve Elmalık köylerini terkele, ricate icbar edildi.

26 Kânunuevvel 1337 [26 Aralık 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Refet Paşa'dan istizah. Kızılcaören civarında düşman keşif koluna zayıat verdirdik. Çalcabaşı cihetine düşman dün ve bugün 50'yi mütecaviz obüs attı. Düşman (bir tabur ve çeteler) Atalan'dan Demirciler ve Ilıca'ya ilerledi ve Ilıca'da bilmüsademe geri çekildi, bir esir aldık (3. Fırka).

27 Kânunuevvel 1337 [27 Aralık 1921] (Salı) Ankara. Kapalı. Refet Paşa'ya itimat.

28 Kânunuevvel 1337 [28 Aralık 1921] (Çarşamba) Ankara. Güneş. Kireçköy şarkında Çukur civarından nakliyat yapmak isteyen düşman tard. İznik civarında Çiftlik'e yanaşan düşman tard.

28/29 Aralık, İnhisar civarında Sakarya şimaline geçmek isteyen düşman keşif kolu tard.

29 Kânunuevvel 1337 [29 Aralık 1921] (Perşembe) Ankara. Güneş. Musa Kâzım Efendi (Konya) Reis Vekili. Topçu himayesinde 750 tepeye taarruz eden iki

düşman bölüğü tard. Tokuşlar civarında bir keşif kolumuz, bir düşman mekkari kolunu ateş baskını ile dağıttı.

30 Kânunuevvel 1337 [30 Aralık 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Konferans hitam bulmakla (Frunze)'ye Hariciye Vekili ziyafet verdi. Yalova cephesinde düşmandan bir esir aldık (Gemlik Rumlan'ndan). Kızılcaören üzerine ilerleyen Kansızoğlu'na baskın yapan birer bölük düşman kolu tard olundu. Çatıören'den Numa-noğlu'na gelen düşman bölüğü keşif kolumuzun ateşiyle çekildi. Çal: Işıklı civarında keşif müsademesi oldu. Buhara Heyeti geldi.

31 Kânunuevvel 1337 [31 Aralık 1921] (Cumartesi) Ankara. Mütebeddil. Sait Zağlul Paşa Seylan'a nefy, Mısır'da karışıklıklar. Eskişehir civarında (şimal) 11ıca'ya baskın yapan düşman tard. Cevizli'ye gelen düşman takımı ateşle çekilmeğe icbar edildi.

IV. DEFTER

İngiliz aleyhine Mısır kıyamı(1334) 1918

Allenby isyanı teskin etti,
Zaglul 3 arkadaşıla Malta'ya sürüldü...(1335) 1919

Zaglul Mısır'a avdet, şahane istikbal, yeni
igtişaş üzerine Zaglul (Seyşel) adasına
sürüldü, hastalandı, Cibraltar'a sürüldü..(1337) 1921

Fuat Kral oldu, Zaglul Başvekili oldu
sayı üzerine Zaglul serbest(1340) 1924

VII. BÖLÜM

V. Defter

1 Kanunusani [Ocak] 1950 - 24 Mart 1950

۱- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۲- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۳- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۴- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۵- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۶- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۷- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۸- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۹- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد
 ۱۰- (پاور پوینٹ) - گریڈ - جلال آباد

1 Kânunusani 1950 (Pazar) Kar yağıyor. Doktor Nihat Reşat Bey [elek?] tro çekti. İstanbul'da (C.H.) Parti il kongresinde hükümet azalan izahat verdiler.

2 Kânunusani 1950 (Pazartesi) Güneş. Celal Bayar, Sadık Aldoğan (D.P. - M.P.) [Latin harfleri ile yazılmışlar] birleştirmek istediklerini gazeteler yazıyor. Gelir vergisi alınmağa başladı.

3 Kânunusani 1950 (Salı) Güneş. Sadık Aldoğan, Celal Bayar anlaşmasını gazeteler tekzip ediyor. Meseleyi görüşmek üzere (M.P.) [Latin harfleri ile yazılmış] heyeti Ankara'da toplanıyor.

4 Kânunusani 1950 (Çarşamba) Yağmur. Adnan geldi, Şefik Ankara'da; bu akşam trenle hareket.

4 Kânunusani 1950, Mısır seçimlerini Vafd Partisi kazandı => (Nahhas Pasa [Mustafa en Nahhas?])

4 Kânunusani 1950, Yunan kabinesi istifa etti

5 Kânunusani 1950 (Endonezya)'da bir Hollandalı zabıt asidir

5 Kânunusani 1950, Yunan kabinesini Teotokis kurdu. Yunan meclisi fesh oldu, yeni intihaba gidiliyor

5 Kânunusani 1950, Sahaflar çarşısında 20 dükkân yandı. (Teşvikiye mahallesi cami karşısında ve Işık Lisesi karşısında Subağı [Sait veya Sayın olmalı] apartmanında oturduk).

5 Kânunusani 1950 (Perşembe) Mütebeddil, güneş. Yahudi Sefiri Çankaya'daki evimizi tutmak istiyor.

6 Kânunusani 1950 (Cuma) Güneş, mütebeddil. Doktor Fethi Bey geldi, bazı ilaçlar verdi. Doktor Nihat geldi, tansiyon (14.7) buldu. --- kanalından Ruslar bizi istifade ettirmiyor.

7 Kânunusani 1950 (Cumartesi) Güneş, Yağmur. D.P. [Latin harfleri ile yazılmış] bugün İstanbul kongresi istişari olarak açıldı. Doktor Ekrem Şerif geldi, bazı ilaçlar verdi, Celal Bayar Ankara'da dahi istişari bir kongre açtı.

8 Kânunusani 1950 (Pazar) Güneş. Hükümet seçimleri tesri etmek istiyor, Celal Bayar Denizli kongresinde bunu konuşuyor

9 Kânunusani 1950 (Pazartesi) Güneş. Adnan geldi. Teşvikiye Sağlık Evi'nden (İbrahim ve Galip Beyler) evime geldiler.

10 Kânunusani 1950 (Salı) Mütebeddil. Dişçi Celalettin bugün dişlerimi tamir etti. Hindistan'da dahi komünizm ile mücadele başladı.

11 Kânunusani 1950 (Çarşamba) Bol kar yağıyor. İngilizler Kıbrıs'a asker yolladı. İstanbul'da vilayet ile belediyenin ayrılması yoluna gidiliyor. (-8) Şehirde hararet.

12 Kânunusani 1950 (Perşembe) Bol kar yağıyor. Seçimlerin geri bırakılması da esaslı değil (Derma Siari [?]) kabinesi İtalya'da istifa etti. Nahhas Paşa (Vafd Partisi) Mısır kabinesini teşkil etti.

13 Kânunusani 1950 (Cuma) Kar, güneş. (D. P.) [Latin harfleri ile yazılmış] kongre karan, tehdit ve baskı altında seçime iştirak etmeyecekler. Tevfik Salim Paşa evime geldi, muayene etti. Ankara: -20, Erzurum: -35

14 Kânunusani 1950 (Cumartesi) Kar. Doktor Feyzi Bey gelip muayene etti; bir şey bulamadı. Bütün bağırsaklar şiddetli kabız. (C. H. P.) [Latin harfleri ile yazılmış] de seçim hazırlığı başlıyor.

15 Kânunusani 1950 (Pazar) Kar. Meclis faaliyeti arttırdı. Seçimi ileri almak istiyorlar. (C. H. P.) [Latin harflerle yazılmış] türbelerin açılması ve belediye ve vilayetin ayrılmasını kanun --- meclise verildi.

15 Kânunusani 1950, Cafer Tayyar Paşa geldi, muhalefetin birleşerek intihabatı kazanmalannı tavsiye etti. Bugün ishalden muzdarip oldum.

16 Ocak 1950 (Pazartesi) Sait Apartmanı. Güneş, mütebeddil. Atina mitingine cevaben bugün Türk gençliği İstanbul'da Kibns mitingi yaptılar. İsmet Paşa'nın anasının Kabe örtüsü örtmesi memlekette hoş görülmedi.

17 Ocak 1950 (Salı) Sait Apartmanı. Güneş, mütebeddil. Celal Bayar Kırşehir'e gidip geldi.

18 Ocak 1950 (Çarşamba) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Gece kamundan sonda çıktı. Osman Bey doktor geldi, koydu.

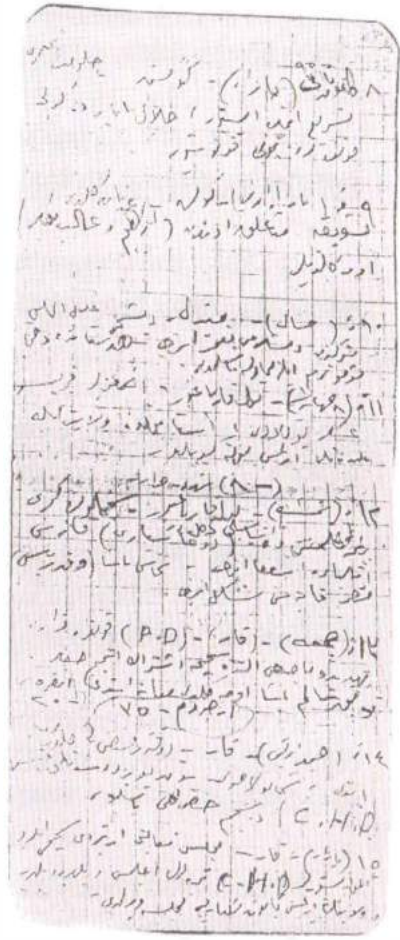
19 Ocak 1950 (Perşembe) Sait Apartmanı. Güneş, mütebeddil. ---kök, dört arkadaş bugün evime geldiler. 3/19 (saat 11)'de hararetim artmaya başladı.

20 Ocak 1950 (Cuma) Sait Apartmanı. Yağmur. Gece saat 8.30 kadar (40) derece arttı. Gece yeniden 8 saat kadar hezeyan devam. Doktorlar sabah geldiler (Hakkı, Osman Beyler). Bu sabah Şelik Paşa Ankara'dan geldi. Bu gece de doktor Ekrem Şerif geldi, bazı ilaçlar verdi

21 Ocak 1950 (Cumartesi) Sait Apartmanı. Kar. Doktor Feyzi katıma geldi, iyi buldu. Amerika- Bulgar ihtilafı büyüdü. Komünist Çin-Rus Paktı imzalandı.

22 Ocak 1950 (Pazar) Sait Apartmanı. Bol kar. İstanbul, Paris takımını mağ-lup etti. Traş oldum. Çin komünistleri Fransız Hind-i Çinisine saldırdılar.

23 Ocak 1950 (Pazartesi) Sait Apartmanı. Bol kar. Mecliste Kibns işi görü-şüldü. Bulgar Başvekili Vasil Kolarof [Kolarov?] oldu. Rejandra Prasad Hindistan Cumhurreisi seçildi. (Hindistan Cumhuriyeti ilan oldu).

24 Ocak 1950 (Salı) Sait Apartmanı. Kar, güneş. Muhalefet koalisyon kabinisi (adliye ve dahiliye) istiyor.

25 Ocak 1950 (Çarsamba) Sait Apartmanı. Kar. Hikmet Bayur Ankara'dan evime geldi, görüştük. Doktor Feyzi Bey evime geldi, pansuman yaptı.

26 Ocak 1950 (Perşembe) Sait Apartmanı. Kar. Hikmet Bayur konferansta alkışlandı, Doktor Ekrem Şerif röntgen takımları getirdi.

27 Ocak 1950 (Cuma) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Celal Bayar İzmir'de seçim propagandasına gitti. Bizim Adnan evimize geldi. Ruslar Balkan idaresini Vorşilof'a [?] (Sofya'da) vermişlerdir.

28 Ocak 1950 (Cumartesi) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Gaspari [Alcide de Gasperi ?] İtalya kabinesini kurdu. Sinan Tekelioğlu, Celal Bayar partisine geçti. --- civannda, İran'da zelzele.

29 Ocak 1950 (Pazar) Kar. Ukrayna ve Kazakistan da komünistliğe karşı cephe aldılar. Arnavut ordusu da Ruslardan memnun değil. Keşmir Pakistan'la birleşmek istiyor.

30 Ocak 1950 (Pazar) Sait Apartmanı. Mütebeddil. İzmir'de Celal Bayar, Hilmi Uran mülayim konuşuyorlar. Şükrü Kanatlı İstanbul komutanı oldu.

31 Aralık [Ocak ayı olmalı] 1950 (Salı) Sait Apartmanı. Yağmur. Edirne vapurumuz --- denizinde battı. Torunum Ahmet tatil müddeti bittiğinden mektebe devamı başladı. Komünist Çin Rusya ile uyuşmadı. Ruslar Çin reisi Mao Çe-tung'u göz hapsine aldılar (2. Tito çıkmasın diye).

1 Şubat 1950 (Çarşamba) Sait Apartmanı. Güneş. Amerika oksijen bombası yapıyor (atom) müthiş!

2 Şubat 1950 (Perşembe) Sait Apartmanı. Kar. İstanbul'da Terkos su borusu patladı. Van'daki 33 katilden dolayı Muğlalı Mustafa'nın (Orgeneral) idamı istenildi, Askeri savcı tarafından.

3 Şubat 1950 (Cuma) Sait Apartmanı. Kar, güneş. Seçimler Mayıs'da yapılacak. Bazıları 23 Nisan'da yapılacak yazıyor. Atlantik Paktı'na Rus hücumu Fransa'dan başladı.

4 Şubat 1950 (Cumartesi) Sait Apartmanı. Bol kar. Oksijen bombası Ruslara dahi satılmış. Komünistler Berlin'e yürüyor

5 Şubat 1950 (Pazar) Sait Apartmanı. Bol kar. Doktor Feyzi Bey geldi, bir an evvel ameliyat tavsiye etti.

6 Şubat 1950 (Pazartesi) Sait Apartmanı. Güneş. Şefik Paşa İstanbul'dan Ankara'ya trenle hareket etti. Hararetim 40 derece oldu. Erzurum mıntıkasında zelzele.

7 Şubat 1950 (Salı) Sait Apartmanı. Güneş. Sabah hararetim geçti, akşam 40 oldu. Kendimi kaybettim. Doktor Ekrem Şerif ve Osman Beyler gelmiş ve ilaç vermişler.

8 Şubat 1950 (Çarşamba) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Hararetim 36,5. Doktor Feyzi Bey ve Osman Beyler geldiler, tedavi yaptılar. Akşamüstü Ekrem Şerif Bey geldi ve iyi buldu. Akşam hararetim (39) çıktı

9 Şubat 1950 (Perşembe) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Hararetim 36,5. Doktor Feyzi Bey geldi. Yemek yedim. Gece Doktor Ekrem Şerif Bey geldi, ilaçlara devam tavsiye etti. Hararetim artmadı.

10 Şubat 1950 (Cuma) Sait Apartmanı. Güneş. Hararetim 36,5. Doktor Feyzi Bey geldi, iyi dedi. Gece hararetim artmadı. Arnavutluk'ta Ruslar çekiliyor.

11 Şubat 1950 (Cumartesi) Sait Apartmanı. Yağmur. Hararetim (36)'dır. Doktor Feyzi Bey geldi, yemek tavsiye etti. Akşam Ekrem Şerif geldi, bazı iğneleri azalttı. Gece hararetim artmadı.

12 Şubat 1950 (Pazar) Sait Apartmanı. 36,5 hararetim. Güneş. Meclis yarın bütçeyi görüşmeye başlıyor. Bursa (Uludağ)'da zelzele oldu.

13 Şubat 1950 (Pazartesi) Sait Apartmanı. 36 hararetim. Yağmur ve güneş. Gece hararetim yok. Bütçe yekûnu 1,467,330 ve açığı 173,9 milyon Lira.

14 Şubat 1950 (Salı) Sait Apartmanı. Güneş. (36 hararetim) Şefik Paşa Ankara'dan geldi. Komünist Çin ve Rusya ittifak imzaladı (--- Partisi).

15 Şubat 1950 (Çarşamba) Sait Apartmanı. Güneş. Doktor Feyzi Bey geldi, iyi buldu. Celal Bayar koalisyon kabinesine gidiyor. Tevfik Salim gece geldi, muayene yaptı. Yann röntgen alacak. Gece hararet 39 derece oldu. Röntgen yapılamadı.

16 Şubat 1950 (Perşembe) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Sabah (36) hararet, akşam (39). Meclis'te seçim kanunu kabul olundu. Yalnız Millet Partisi rey vermedi.

17 Şubat 1950 (Cuma) Sait Apartmanı. Yağmur, güneş. Sabah (36,5). Gece Tevfik Salim Paşa ve Osman Beyler geldiler, iyi buldular. Akşam (36,5).

18 Şubat 1950 (Cumartesi) Sait Apartmanı. Güneş. Doktor Ekrem Şerif geldi. İhsan Bey haplan, hastayı iğneden kurtardı.

19 Şubat 1950 (Pazar) Sait Apartmanı. Güneş. Hararet 36,5, Fitnat ve Şefik Beykoz'a gidip geldiler.

20 Şubat 1950 (Pazartesi) Sait Apartmanı (Subağı). Güneş (cemre-i ula ev-vela hava). Sabri Efendi fevt, Hatice Hanım'ın kocası.

21 Şubat 1950 (Salı) Sait Apartmanı. Güneş. Amerika, komünist Bulgaristan'la münasebeti kesti.

22 Şubat 1950 (Çarşamba) Sait Apartmanı. Yağmur. Suriye'de Asuhi [?] kâhinleri, "6 Nisan'da kıyamet kopacak!" dediler.

23 Şubat 1950 (Perşembe) Sait Apartmanı. Yağmur. On doktor konsültasyon yaptı. 3 hafta sonra ameliyata karar verildi.

24 Şubat 1950 (Cuma) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Doktor Feyzi Bey geldi, iyi buldu.

25 Şubat 1950 (Cumartesi) Sait Apartmanı. Güneş. Şefik Edirne'ye gitti. Edirne'de Millet Partisi kongresi var.

26 Şubat 1950 (Pazar) Sait Apartmanı. Güneş. Çin'de Formoza'da Çankay Şek muharebeye devam ediyor.

27 Şubat 1950 (Pazartesi) Sait Apartmanı. Mütebeddil, güneş. Şefik Paşa Edirne'den avdet etti. 2. cemre suya.

28 Şubat 1950 (Salı) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Ruslar Bulgar ordusunu ele aldılar. Yeni İstanbul Kumandanı Korgeneral (Şükrü Kanatlı) İstanbul'a geldi.

1 Mart 1950 (Çarşamba) Subağı [Sait veya Sayın olmalı] Apartmanı. Mütebeddil. Millet Meclisi tekrar açıldı. Fransa'da grevler sürüyor. Tevfik Salim ve Ekrem Şerif doktorlar bu akşam geldiler. İstanbul Demokrat Parti kanştı. Esat --- istifa etti.

2 Mart 1950 (Perşembe) Sait Apartmanı. Mütebeddil. 9 parça Amerika donanması İstanbul'a geldi. Türbelerin açılması için kanun çıktı. Muğlalı idama mahkûm, cezası 20 yıla indirildi.

3 Mart 1950 (Cuma) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Sadık Aldoğan evime geldi. Ankara'dan Osman Bölükbaşı ve Fuat Arna evime geldiler, görüştük.

4 Mart 1950 (Cumartesi) Sait Apartmanı. Mütebeddil ve yağmur. Partimiz Omursite [?] bucağı ve Üsküdar bucağı (M.P.) [Latin harfler ile yazılmış] açıldı.

5 Mart 1950 (Pazar) Sait Apartmanı. Yağmur. Sarıyer ve Beykoz'da (M.P.) [Latin harfler ile yazılmış] kongreleri açıldı. Yunan seçimleri kanşık gidiyor.

6 Mart 1950 (Pazartesi) Sait Apartmanı. Yağmur. 3. cemre toprağa. Osman Nuri Köni evime geldi, parti hakkında görüştük. Eskişehir'de 40 bin hane sular altında kaldı. Celal Bayar İstanbul'a geldi. Demokrat Parti'yi tanzim ediyor.

7 Mart 1950 (Salı) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Sadık Aldoğan bize geldi. Meclise verdiği karar hakkında görüştük.

8 Mart 1950 (Çarşamba) Sait Apartmanı. Mütebeddil. Yunan seçimlerinde Palasteres [Nikolaos Plastiras ?] kazanıyor. Amerika donanması (9 parça) İstanbul'dan ayrıldı (Akdeniz'e). Kralcı parti Yunanistan'da kazandı. Palasteres [Plastiras ?] Başvekil olacak diyorlar (gazeteler).

9 Mart 1950 (Perşembe) Subağı Apartmanı. Mütebeddil. Doktor Feyzi Bey geldi, ameliyat ortaya çıktı. Tahtakılıç geldi. Çok ümitli. Gece de Pazarlılar [?] geldiler, görüştük.

10 Mart 1950 (Cuma) Subağı Apartman. Mütebeddil, güneş. Kenan Öner'in mezarını ziyaret (M.P.) [Latin harfler ile yazılmış].

11 Mart 1950 (Cumartesi) Subağı Apartmanı. Yağmur. Endonezya'da asi Hollandalı zabıt Singapur'a iltica etti (Vitçerlenk [?]).

12 Mart 1950 (Pazar) Subağı Apartmanı. Yağmur, mütebeddil. Doktor Feyzi Bey geldi. Dört beş güne kadar hastahaneyce nakli münasip görüyor.

13 Mart 1950 (Pazartesi) Subağı Apartmanı. Mütebeddil. Doktor İhsan Rıfat geldi. Ameliyata taraftar değil. Zafer Hasan geldi, Hind'e dair görüştük. Komünizmden şikayetçi.

14 Mart 1950 (Salı) Subağı Apartmanı. Güneş. Eyüp Kongresi'nden telgraf geldi (M.P.) [Latin harflerle yazılmış].

15 Mart 1950 (Çarşamba) Subağı Apartmanı. Güneş. Asya'da komünizm tahrikatında bulunmamak için Amerika Rusya'ya ihtarda bulundu.

16 Mart 1950 (Perşembe) Subağı Apartmanı. Mütebeddil. Hasköy Millet Partisi bucağından evime iki adam geldi, görüştük.

17 Mart 1950 (Cuma) Subağı Apartmanı. Mütebeddil. Hikmet Bayur, Mustafa Keserli [?] evime geldiler, görüştük. Laleli'de, Çiçek Palas'ta bugün Millet Partisi il kongresi yapıldı.

18 Mart 1950 (Cumartesi) Subağı Apartmanı. Mütebeddil. Edirne'den gelen Millet Partisi Grubu (15) kişi ziyaret ettiler. Ahmet Çınar ve iki arkadaşı evime geldiler, görüşük. Kongre devam.

19 Mart 1950 (Pazar) Subağı Apartmanı. Yağmur. M. P. [Latin harflerle yazılmış] il kongresi hitam.

20 Mart 1950 (Pazartesi) Subağı Apartmanı. Yağmur, kar. Doktor Feyzi ve Osman Beyler evime geldiler. Enis Bey ve oniki arkadaşı kongre planını evimize getirdiler, teşekkür ettim. Enis Bey kongrece --- il başkanı seçilmiş. Ali Sait Paşa (orgeneral mütekait) fevt.

21 Mart 1950 (Salı) Subağı Apartmanı. Kar, yağmur. 12 doktor evimizde konsültasyon yaptı. Hastahanede bir hafta kadar yatmam, ondan sonra ameliyata karar verdi. (Nevruz-ı Sultani)

22 Mart 1950 (Çarşamba) Subağı Apartmanı. Mütebeddil. --- --- gidip yann hastahaneye yatacağım. Hayrettin, Harun geldiler, görüştük.

23 Mart 1950 (Perşembe) Subağı Apartmanı. Güneş. Ruslar Çin'e 30 bin asker göndermiş. Yunan kabinesini Soatis Venizelos [?] kuruyor. Bu gün öğleden sonra İbrahim Bey'in sağlık yurduna yattım

24 Mart 1950 (Cuma) Türk-İtalyan dostluk anlaşması Roma'da imzalandı. Büyük Millet Meclisi fesh olundu.

VI. Defter

23 Mart 1950 - 2 Nisan 1950

۴۰ ماشینی (جیت) - (شوق و میل) اوتی (میل)
 اوتی (میل) و جیت (میل) - شوق و میل (میل)
 شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل)

۴۱ (میل) - شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل)
 شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل)
 شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل)

۴۲ (میل) - شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل)
 شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل)
 شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل) - شوق و میل (میل)

23 Mart 1950 (Perşembe) (Teşvikiye Sağlık Evine) Öğleden sonra 3'te nakil ettim. Sofokles Venizelos Yunan Başvekili oldu.

24 Mart 1950 (Cuma) Teşvikiye Sağlık Evi. Mütebeddil. Büyük Millet Meclisi fesh karan verdi. Sadık Aldoğan'ın teşrii masuniyet karan ref olundu. Türk-İtalyan Dostluk Pakı bugün Roma'da imzalandı. Meclis af kanununu reddetti.

25 Mart 1950 (Cumartesi) Teşvikiye Sağlık Evi. Yağmur. Doktor Osman Bey şeker muayenesi için kan aldı. Doktor Feyzi Bey sondayı değiştirdi. Şefik Paşa geldi, parti faaliyetini söyledi. Enis Bey geldi, parti hakkında bazı malumat verdi. Gece Ekrem Şerif geldi, muayene etti. Pazartesine kadar şeker düşmeli dedi. Seçimler 14 Mayıs'ta yapılacak.

26 Mart 1950 (Pazar) Teşvikiye Sağlık Evi. Mütebeddil. Sadık Aldoğan yanıma geldi kendisini teselli ettim, Doktor Feyzi geldi, yemeği tartıyla veriyorlar. Şeker az zamanda düşmelidir dedi. Ali Fuat Cebesoy Cumhuriyet Halk Partisi'nden çekildi.

27 Mart 1950 (Pazartesi) Teşvikiye Sağlık Evi. Güneş. Osman Bey şeker kanı aldı. Doktor Feyzi Bey geldi. Yarın üre, şeker kanı alacak. Doktor İhsan Rıfat geldi. Uludağ Sanatoryumu'ndan konuştuk. Sinan Tekelioğlu Halk Partisi'nden çekildi. Hind-i Çini'nden sonra komünist çeteleri Malezya'ya geçtiler.

28 Mart 1950 (Salı) Teşvikiye Sağlık Evi. Mütebeddil. Osman Bey ve Doktor Feyzi bu sabah kan aldılar. Doktor Ragıp beraberdi. Doktor Ekrem Şerif geldi, fazla yemek tavsiye etti. Tartıldım (66,850) bulundu. Kanımda şeker 240'tan 190 nüzul etti. Ali Fuat Cebesoy hatıratını (Vatan)'da neşre başladı. (Mevcut şartlar altında Halk Partisi'ne mensup olarak hizmet imkânı

bulamayacağıma kanaat getirdim), diyor. Endonezya'da isyan Cumhuriyet taraftarları ve aleyhtarları arasında.

29 Mart 1950 (Çarşamba) Teşvikiye Sağlık Evi. Mütebeddil, sis. Doktor Feyzi Paşa geldi. Yarın bir kan tahlili daha yapılacaktır. Sadık Aldoğan maaile yanıma geldiler. Fitnat Hanım beraber idi. Sadık Aldoğan hakkında beyannameyi neşrettim, 28 Mart 1950. Celal Bayar İstanbul'a geldi.

30 Mart 1950 (Perşembe) Teşvikiye Sağlık Evi. Mütebeddil. Osman Bey şeker tahlili için kan aldı. Demokrat il kongresi İstanbul'da bugün toplanıyor. Beyannamemi gazeteler yazıyor. *Yeni Sabah* muhabiri yanıma geldi, beyanatta bulundum. Mütেকait (Aziz ---) geldi, görüştük. Subhi Batur geldi. Kastamonu halkı bana mebusluk teklif ediyormuş, sonradan terk etmemek şartıyla. Fransa eski başvekili Leon Blum öldü. İstanbul'da il kongresi çalışmaya başladı.

31 Mart 1950 (Cuma) Teşvikiye Sağlık Evi. Mütebeddil. İsmet Paşa Malatya'da. Ekrem Şerif geldi, muayene etti. Şekerin düşürülmesini söylüyor. Tevfik Salim Paşa hastahaneye geldi. Ameliyatın gecikmeden yapılmasını söylüyor.

1 Nisan 1950 (Cumartesi) Teşvikiye Sağlık Evi. Mütebeddil. Doktor Feyzi Bey geldi, ameliyatı geciktirmenin aleyhinde bulundu. İbrahim Bey serien bir karar verileceğini söyledi. Doktor Osman Bey, bu sabah yine şeker muayenesi için kan aldı. Doktor Ekrem Şerif Bey geldi, ameliyata karar verileceğini söyledi. Ankara'dan Tayyip Bey geldi. Ankaralılar beni mebus çıkarmak istiyorlarmış.

2 Nisan 1950 (Pazar) Teşvikiye Sağlık Evi. Mütebeddil, sis. Osman Bey kan aldı (şeker için). Osman Bey Londra'ya hareket. Millet Partisi seçim beyannamesini imzaladım. Doktor Feyzi Bey geldi, röntgen tavsiye etti. Taksim'de Aldoğan için miting yapıldı, 50 kişi toplandı. Adana'da Millet Partisi il kongresi yapıldı. Hikmet Bayur orada idi. İsmet Paşa Adana'ya gidiyor.

SONUÇ

Mareşal Fevzi Çakmak günlük tutmamış olsa ya da yazdıkları gün ışığına çıkmasaydı tarihimizden, tarih anlayış ve bilgimizden neler eksilirdi? Bu sorunun cevabı hem zor hem de oldukça görecelidir. Her okuyucunun bilgisi, değerlendirme yetisi, eserde bulmak istedikleri farklıdır. Dolayısıyla, Modern Türkiye'nin daha iyi anlaşılması için Fevzi Paşa'nın yazdıklarının çok önemli veriler sunduğunu iddia edecek kimseler olacağı gibi, günlükleri kendi ilgi alanları içinde yetersiz bulan okuyucular da olacaktır. Defterlerin içindeki bilgilerin bir kısmı çeşitli kaynaklardan toplanabilir. Gazeteler, devlet ve özel arşivler, belge ve dokümanlar, ansiklopediler, araştırma ve istatistikler size Fevzi Çakmak'ın günlüklerindeki bilgilerin bir bölümünü sunabilirler. Ama diğer bölümü, yani günlüğün yazannın öznel tarihi ve tecrübeleriyle biçimlenmiş bakış açısı için daha değerli bir kaynak bulunabilir mi? Her günlük, her birey gibi eşsiz ve tekdir. Fevzi Çakmak'ın yazdıkları içinde hiç bir kitaba ve kaynağa girmemiş, savaş koşulları ve yönetim şeklinin yazılmasına imkân vermediği bilgiler, haberler de bulunur. Günlükler bize toplum, kültür ve günlük olaylar hakkında azımsanmayacak değerlerde veriler sunuyorlar.

Günlük denince çoğunlukla yazarın duygu ve düşünceleri, istek ve pişmanlıklarıyla örülü satırlar akla gelir. İçedönük günlüklerde, kendi kendine konuşmalar ve hesaplaşmaların aşırıya vardığı durumlarda, yazılanlar günü gününe tutulmuş bir çeşit rahatlama işlevi gören toplama ve çıkartmalar halini alır. Bunlar, yazarının meşhur veya olağanüstü özelliklere sahip olmadığı takdirde, basılması ve geniş bir kitleye ulaşması zor yazılardır. Dışadönük günlükler ise, yazarın kendinden çok çevresindeki dünyayı gözlemleyerek, insanlar, olaylar, durum ve ge-

lişmeler hakkında tuttuğu notlardan oluşur. Genellikle içerdikleri bilgi ve kayıt nitelikleriyle ön plana çıkarlar, bu yüzden de yazarlarının daha çok politikacı, iş adamı veya asker olmaları beklenir. Mareşal Fevzi Çakmak'ın günlükleri bu türe iyi bir örnek sayılabilir. Olaylar, gelişmeleri ve çevresini iyi gözlemleyen, mesleği ile ilgili alanlara yazılannda öncelik tanıyan bir eylem adamının notlarıdır. Günlüklerinde olduğu gibi, düşünce ve hareketlerinde de merkez zaten askeri konulardır. Fevzi Çakmak notlarında kişisel hayatını özellikle saklıyor gibidir ve kendi içine baktığı anlar sayılı da olsa, yazdıklarında kişiliğini belli eden pek çok ipuçları bulunmaktadır.

Günlüklerin bir tür kısa yorumu sayılan sonuç bölümünü yazmaya başladığımda bu kadar zorlanacağımı hiç tahmin etmemiştim. Önümde duran yüzlerce sayfada ülkeler ve milletlerin, gerçek insanların hayatları hakkında bilgiler vardı. Yazan, yazılanlar, olaylar ve onca ayrıntı gerçektir. Mareşal Fevzi Çakmak'ın günlükleri sayısız bakış açısı, pek çok farklı yaklaşımla değerlendirilebilir. Size on bir senelik siyasi ve askeri olayların üzerine ayrıntılı bir araştırma sunamayacağım. Dikkatinizi çekmek istediğim nokta bunların Mareşal Çakmak tarafından nasıl kayıt edildikleridir. Bu kısa sonuç bölümüne benim yaklaşımım, öncelikle yazanın kişiliğini, düşüncelerini, dönemini, önemli siyasi ve askeri liderle ilişkilerini anlamamıza yardım edecek, kendi satırlarından bazılarının altını çizmekle sınırlıdır.

Günlüklerin en çarpıcı özelliği zaman zaman garipsenecek hatta okuyucuya ters gelebilecek derecedeki soğukkanlılığıdır. Fevzi Çakmak, meslek ve özel hayatındaki her önemli olayı, en sevinçlisinden en trajikine dek defterlerine kaydetmiş fakat bunu yaparken duygusal tüm yaklaşımlardan da uzak durmuştur. Yazılarında mutlu ya da üzgün olduğunu sıfatlar veya fiiller sayesinde anlayamayız. Çok özet bir şekilde de olsa, tasvir ettiği durumu yeterince açıklayıcı bulan Fevzi Çakmak, sevinç, keder, şaşkınlık, mutluluk belirten kelimeleri kullanmaz. Duygu belirten sıfatlara, hissettiklerini açıkça yazmasına nadiren rastlanır. Sayısız kanlı çatışmalarla, çok sert iklim ve coğrafyalarda geçen on bir sene boyunca, Fevzi Çakmak içinde bulunduğu fiziki koşullardan rahatsızlık duyduğunu da sadece bir kere yazmıştır. Duygusal olarak rahatsızlık veya üzüntü ise, açık olarak sadece iki defa kaydedilmiştir. Biri kendi, diğeri eşinin hisleri hakkındadır:

20 Ağustos 1334 [20 Ağustos 1918] (Salı) Haleb. Güneş. Saat 7,15 evvelde hareketle, saat 2 evvelde (20/21 Ağustos) Adana'ya muvasalat. İslahiye

tünelini 17 dakikada geçtik ve yolda şiddet-i harâret ve sarsıntıdan çok müteessir oldum.

13 Mayıs 1335 [13 Mayıs 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Müsteşar Ahmed Fevzi Paşa, Cevat Paşa'nın arzusu üzerine Erkân-ı Harbiye-yi Umûmiye Riyaseti'ne tayin olunacağından, benim Birinci Ordu Müfettişliği'ne tayinimi Şakir Paşa'nın tensip ettiğini bildirdi. Müteessir oldum. Şakir Paşa'ya emre muti olduğumu, fakat yapılan muamelenin doğru olmadığını söyledim. Sadaret'e Cevat Paşa ile beraber gittik. Orada Şakir Paşa muamelenin 'keen lem yekün' olduğunu bildirdi.

6 Kânunusani 1336 [6 Ocak 1920] (Salı) Beykoz. Kapalı. Zevcem İstanbul'dan muztariptir.

Günlüklerin kapsadığı on bir sene zarfında Fevzi Çakmak iki çocuğunu, iki kardeşini, babasını ve büyükannesini kaybeder. Çocuklarının doğumunda ve en yakınlarının ölümünde bile, yazdığı diğer notlardaki soğukkanlılığın, mesafeli yaklaşımın pek değişmediği gözlenir. Olaylar, açık ve kısa bir şekilde yazılır. Tek istisna kızı Emine Müzehher'in doğumunda görülür. Kızının doğumunu günlüğüne yazdığında iyi dilekleriyle kısa bir dua da eklemiştir. Mareşal Fevzi Çakmak defterlerinde, Tanrı'dan, "Cenab-ı Hak" şeklinde, ilk ve son defa bu vesileyle söz eder. Cephedeki en ateşli ölüm-kalım çarpışmalarında, en tehlikeli siyasi gelişmelerin ortasında bile kayıtlarına rastlamadığımız bu yaklaşım dikkat çekicidir. Ayrıca, Fevzi Paşa'nın günlüklerinde "İnşaaallah" gibi, dönemin diğer askeri erkânında da rastlayabildiğimiz ve konuşma dilinde sık kullanılan ünlemlere de rastlanmamaktadır. Kızlarının doğumu ve ölümleri ile ilgili yazdıkları aşağıdadır:

8 Eylül 1328 [21 Eylül 1912] (Cumartesi) Üsküp. ... Saat 2'de bir kız evladım dünyaya gelmiştir. (9) Şevval 1330 [Ek yapılmış:] (Hayriye Muattar isminde) Bir aylık iken, kırk günlük, vefat etmiştir.

8 Teşrinievvel 1328 [21 Ekim 1912] (Pazartesi) (Köprülü, Bereketli) ... (8/9 Teşrinievvel, kızım Hayriye irtihal etti, gece saat 2,5.)

21 Ağustos 1335 [21 Ağustos 1919] (Perşembe) Beykoz. Mütebeddil.
20/21 Ağustos, kerimem Emine sabaha karşı dünyaya geldi (23/24 Zilkade 1337). Cenab-ı Hak muammer ve muhallef bilhayr eylesin. Amin be-Seyyi-dülmürselin.

20 Eylül 1335 [20 Eylül 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Bir haftadır çı-banlardan hasta olan Emine Müzehher elhamdülillah kesb-i afiyet ediyor.

22 Eylül 1335 [22 Eylül 1919] (Pazartesi) Beykoz. Güneş. Emine Müzeh-her, 42 hararetle şedit bir fenalık geçirdi. ...

28 Eylül 1335 [28 Eylül 1919] (Pazar) Beykoz. Güneş. Kızım Emine Mü-zehher saat 9 evvelde vefat etti. Sarılık olmuştu. Gece sık sık nefes aldı, uyumadı. (Penfigus) denilen çibanlardan kanı zehirlenerek 39 günde terk-i dağdağa-yı hayât eyledi.

Kızlarının doğum ve ölümlerinde, Fevzi Çakmak'ın yaklaşımı farklıdır. Emi-ne Müzehher'in doğumu ve ölümü günlüklerinde Hayriye Muattar adlı kızından daha fazla yer almıştır. Fevzi Bey, Emine Müzehher hakkında neden daha uzun ve detaylı yazmıştır? Bu farkın nedeni 1912 sonbaharında doğan kızı Hayriye Muattar'ı Fevzi Çakmak'ın, büyük olasılıkla hiç görememiş olmasıdır. Kesin bir kanıt sahibi olmamakla beraber, yazarın Hayriye'nin doğumunda kullandığı 'miş-li' (dünyaya gelmiştir / irtihal etmiştir) geçmiş zaman eki ve Balkan Savaşı önce-sinde ailesini İstanbul'a yollamış olma ihtimalinin yüksekliği, Hayriye'nin doğu-mu ve ölümünü sadece haber olarak aldığı yolundaki fikrimizi güçlendiriyor. Oy-sa, Emine Müzehher'in doğumu ve ne yazık ki ölümü kırk üç yaşındaki babası Fevzi Paşa'nın gözlerinin önünde olmuş, dolayısıyla onu daha yakından etkile-miş ve yazdıklarında daha fazla yer almıştır.

Fevzi Çakmak'ın günlüklerinde İslam dinine ve uygulanmasına yaklaşımı gelenekseldir. Defterlerinde dini özellikleri olan günlerin kayıtları bulunur. Örne-ğin Leyle-i Regaib, Mevlid-i Nebevi, Ramazan ve Kurban Bayramı gibi kayıtlar görüldüğü gibi, bunların atlandığı ve hiç bahsedilmediği durumlar da vardır. Dö-nemin savaş koşullarının ve yoğun siyasi hareketliliğin izin verip unutturmadığı ölçüde bu tür dini günler kaydedilmiştir. Örneğin, Fevzi Çakmak'ın ve birliğinin, 2 Eylül 1913 günü Ramazan bayramı olduğunu unuttuklarını öğreniyoruz. Oruç

tutma hakkında da defterlerde hiç bir veri bulunmaz. Bayramlarda bazen Saray, bazen de aile ziyaretlerinden haberdar oluruz, fakat ayrıntıya yer verilmez. Fevzi Paşa, defterlerine Hıdırellez ve Nevruz gibi daha çok geleneksel anlamı olan günleri de not etmiştir. Fevzi Çakmak dinin kişisel bir alan olduğuna inanarak, aile ve özel hayatına günlüklerinde ne kadar az yer veriyorsa, dinle olan kişisel alakasına da o denli sınırlı yer ayırmıştır. Tabii ki kayıtlarında Cuma namazlarından, özellikle de Padişah maiyetiyle kılınarlardan bahis vardır, fakat bunun dini bir anlam taşımasından çok sosyal-siyasi statü bildirdiğine, bu anlamda önem taşıdığına inanıyorum.

20 Ağustos 1329 [2 Eylül 1913] (Salı) Hızır-gazi. Kapalı. Sıhhiye Müfettişi Abdüsselam Paşa geldi. Bayram [Ramazan] olduğunu anladık.

17 Teşrinievvel 1330 [30 Ekim 1914] (Cuma) Beykoz. Yağmur. (Kurban Bayramı) Muayede için Dolmabahçe'ye gittim ve Beykoz'a avdet ettim.

20 Haziran 1332 [3 Temmuz 1916] (Pazartesi) Taşköprü. Güneş, rüzgar. Ramazan-ı Şerif.

16 Kânunuevvel 1334 [16 Aralık 1918] (Pazartesi) Beykoz. Kapalı, soğuk. 16/17 Kanunuevvel, Mevlid-i Şerif Kandili.

6 Mayıs 1335 [6 Mayıs 1919] (Salı) Lüleburgaz. Güneş. Rûz-ı Hızır.

22 Mart 1337 [22 Mart 1921] (Salı) Ankara. Mütebeddil, Yağmur. Nevruz Bayramı (Oyunlar). ...

6 Mayıs 1337 [6 Mayıs 1921] (Cuma) Ankara. Güneş. Hızır İlyas, Mektepler Bayramı.

Fevzi Paşa için Eyüp Sultan'ın çok özel bir yeri vardır. Genelde bir semt adı olarak kullanıldığı halde, günlüklerde sözü edilen aslında Eyüp Sultan Camii ile Fevzi Paşa'nın dedesi Bekir Efendi'nin ve ailenin önemli bir kısmının yattığı Eyüp Mezarlığı'dır. İstanbul'da bulunduğu dönemlerde buraları ziyaret ettiğini defterlerden öğreniyoruz. Kişisel olarak on dört Eyüp Sultan ziyareti günlüklerine kayıtlı-

dır ve her önemli karar veya hareket öncesinde buraya gelmeye özen gösterdiğini anlıyoruz. İstanbul'dan ayrılacağı dönemlerde de şehri terk etmeden önce buraya muhakkak uğrar. Eyüp Sultan'a olan bağlılığı aile kabirlerinin burada olmasıyla açıklanabileceği gibi, buranın kendisine huzur ve güç verdiği inancı da olabilir. Uzun bir süre Balkanlarda hizmet ettikten sonra, Haziran 1913'te İstanbul'a döndüğünün ilk Cuma günü, babası Ali Sırn Bey ile beraber Eyüp Sultan'a gitmiştir. Temmuz 1915'de Çanakkale Cephesi-Gelibolu'ya hareket etmeden önce yine Eyüp Sultan'ı ziyaret eder. Hayatının en önemli kararlarından birini aldığı Nisan 1920'de Ankara Hükümeti'ne katılmak üzere İstanbul'dan gizlice ayrılmadan da Eyüp Sultan'ı ve aile kabirlerini ziyaret eder.

14 Haziran 1329 [27 Haziran 1913] (Cuma) Cihangir. Güneş. Eyüp Sultan'a gidip Cuma namazı kıldık. Şehzade Necmettin Efendi vefat etmiş ve cenazesi oraya getirilmişti. Ölmüşlerimizi ziyaret ettik. Akşam Beykoz'a geldim.

27 Mart 1331 [9 Nisan 1915] (Cuma) Beykoz. Güneş. Eyüp Sultan'da eda-yı cumayı ve ziyâret-i makberi müteakip Göztepe'ye geldim.

29 Kânunusani 1331 [11 Şubat 1916] (Cuma) Beykoz. Bulutlu. Makrikö-yü'ne geldim. Eyüp Sultan'a gidip bade's-salât ve ziyaret, avdet ettim.

30 Mayıs 1335 [30 Mayıs 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş ve mütebeddil. Eyüp Sultan'a gidip cuma namazı kıldım, kabirleri ziyaret ettim. Sultan Ahmet'te büyük bir miting akd olunarak Vilson [Wilson] Prensipleri'nin tatbiki talep ve işgaller protesto edildi.

16 Nisan 1336 [16 Nisan 1920] (Cuma) Beykoz. Yağmur, mütebeddil. Leyle-i Mirac. Eyüp Sultan'a gidip, eda-yı cumadan sonra, büyük pederin kabrini ziyaret ettim.

Pek çok yönden günlükler Fevzi Paşa'nın çok disiplinli ve düzenli bir subay olduğunu gösterir. Bir numaralı günlüğün ortalarından itibaren kendi kayıt sisteminin oturtan yazar, sıralama biçimine bile sadık kalarak senelerce aynı şekilde günlüğünü tutmaya devam eder: gün, ay, sene, haftanın günü, bulunduğu yer,

meteoroloji, sıhhati. Hastalandığı ya da ciddi sağlık sorunları olduğu koşullarda bile günlük tutmayı aksatmamış, bir iki gün gecikmeli de olsa olaylar sıcakken notlarını almaya hep dikkat etmiştir. Atladığı yerlerde nadiren ek yapmıştır. Günlüğüne yazmaya geçecek hiç bir olayın olmadığı günler için bile, hiç olmazsa tarih başlığını atmış ve bulunduğu yer ve hava durumunu muhakkak girmiştir. Her gününü kaydetmiştir¹. Seyahatleri sırasında da, Fevzi Çakmak'ın oldukça ayrıntılı bir şekilde geçtiği yerleri, köy, tepe, nehir ve köprü isimlerini not ettiğini hangi vasıtaların kullanıldığı, yolun durumu ve ne kadar zaman aldığı gibi bilgilere de yer verdiğini görüyoruz. Yer yer iki mesafe arasındaki uzaklığı tahmini olarak vermiştir. Bunlar askeri bakımdan çok değerli bilgilerdir. Eğer bir kaza ve olağanüstü bir durumla karşılaşılmuşsa bunları da günlüğüne yazmıştır.

8 Teşrinisani 1329 [21 Kasım 1913] (Cuma) Ankara. Kapalı. Şimendiferle Eskişehir'e hareket ettim. Öğleden evvel 8'de hareket, öğleden sonra saat 5'te Eskişehir'e muvasalat edildi. İstasyonlar: Sincanköy, Maliköy, Polatlı, Beylikköprü, Saziler, Biçer, Sarıköy, Beylikahır, Alpuköy, Ağapınar, Eskişehir. Brusa Otelinde kaldık.

28 Haziran 1331 [11 Temmuz 1915] (Pazar) Trende. Güneş ve sıcak. Saat 1,5 sonrada Uzunköprü'ye muvasalat edildi (saat 14) zarfında otomobil ile saat 3,5 sonrada Uzunköprü'den hareket ve Keşan ve Edirne'den saat 11,5 sonrada Gelibolu'ya muvasalat edildi ...

5 Teşrinisani 1331 [18 Kasım 1915] (Perşembe) Keşan. Güneş. Saat 1 sonrada, 10. Fırka'yı teftiş için Kiliseli (Süleymaniye) havalisine gittim. 30Y'yi orada ve diğerlerini yerlerinde teftiş ettim. Otomobil kırıldığından hasta arabasıyla Turhan civarına kadar ve oradan yeniden celp edilen bizim otomobil ile nisfülleyden sonra (iki saat) Keşan'a avdet ettik. ...

27 Şubat 1331 [11 Mart 1916] (Cumartesi)- Sivas- Yağmur- Saat 8,5 evvelde yük otomobillerinden benzin alınarak ve Zara'da gümüş lehimle otomobili bittamir Köseadağı'nı aştık. Kurbağa karakolu civarında altı saat gece kar üstünde kaldık. Öküzlerle cerredilerek (Şerefiye)'ye geldik, saat (10,5) sonrada geldik. Burada birçok muhacirin kafilesine rast geldik.

4 Kânunuevvel 1335 [4 Aralık 1919] (Perşembe) Suşehri. Kapalı. Onbir buçuk saat araba ile Refahiye'ye geldik. Ortaköy'de arabamız devrildi, gözüm çıkayazdı.

Her başarılı asker gibi, çalışkanlığı, cesareti ve kendisini tamamen işine adanması sayesinde orduda yükselmiştir. Arnavutluk'ta, Doğu ve Filistin cephelerinde, daha sonra da Kurtuluş Savaşı ile geçen yıllar Fevzi Çakmak'ın günlüklerinde neredeyse yedi seneyi bulur. Bu fiziksel olarak evinden ve ailesinden ayrı geçen yıllar demektir. Banş dönemi olarak adlandırabileceğimiz ve savaşların arasında yer alan kısa zaman dilimlerinde bile Fevzi Paşa'nın ailesi ile geçirdiği süre oldukça kısıtlıdır. Dairede çalışmadığı zamanlarda, arazide keşifte ya da birlik denetim ve talimlerindedir. Özellikle Harbiye Nazın olduğu, 1920 yılı başındaki dönemde, bu çok güç siyasi ve askeri koşulların bilincinde olan Fevzi Paşa, Beyazıt'tan evine sadece haftada bir gün iner. Nezarete tüm gününü ve gecesini vazifesinin başında geçirmeyi uygun görür:

5 Mart 1336 [5 Mart 1920] (Cuma) Daire-i Askeriye. Güneş. Selamlığa gittim. Başkâtib ile Selam-ı Şahane tebliğ ve henüz kabine teşekkül olunmadığından Daire-i Harbiye'den ayrılmamaklığım ferman buyruldu. Bugün haneme gitmeyip dairede kaldım. Her hafta yalnız Cuma akşamları haneme gidiyordum.

Bu denli yoğun yaşanan bir meslek hayatı zaman zaman ailesine karşı, vicdan azabı sayılmasa da, suçluluk hisleri duymasına neden olur. Uzun süreler boyunca beraber olamadığı ailesinin kendisine ihtiyacı olduğunu öğrendiğinde ise yanlarında olmaya çalışır. Bir hastalık veya yakın bir akrabanın kaybında onlarla birlikte olmak istese de bu tamamen koşullara bağlıdır. Örneğin Cihangir yangınlarından biri, 1915 Temmuzunda yüzlerce evi kül edince, Çanakkale'den ayrılması mümkün olamamış, kendi baba evi de yandığı halde aylarca ailesini ziyaret edememiştir. Yine büyükannesinin vefatında da benzer bir duygu ile günlüğüne not almıştır. Vatana karşı duyulan sorumluluk ve görev bilinci Fevzi Paşa için her şeyden önde gelmektedir. Asker aileleri için çok gerekli bir özellik olan kendi kendilerine yeterlilik, ayrıca uzakta görevde bulunan aile reisi için de bir çeşit iç rahatlığı ve gözünün arkada kalmaması demektir. Ankara Hükümetine katılıp Kur-

tuluş Savaşı sırasında en yakınlarını İstanbul'da bıraktığı zaman da Fevzi Paşa ailesinin gücünden emindi. Çok açık yazılmamış da olsa, 1915 yılında Fevzi Bey'in günlüklerinde önemli anlarda ailesinin yanında olmayı istediğini gösteren satırlar vardır.

13 Temmuz 1331 [26 Temmuz 1915] (Pazartesi) Ali Bey Çiftliği'nde dere. Güneş- ... Cihangir Yangını, fi 14 Ramazan [27 Temmuz 1915], bindört yüz hane ve evimiz yandı.

20 Temmuz 1331 [2 Ağustos 1915] (Pazartesi) Ali Bey Çiftliği civarı. Güneş. ...

20/21 Temmuz, Birinci Fırkanın 7Y, 7K düşmana taarruzunda muvaffak olamadı. Bir hafta oldu Cihangir'e uğranamadı.

16 Haziran 1331 [29 Haziran 1915] (Salı) Karaburun. Güneş. Büyük validem Kâmile Hanım vefat etmiştir.

18 Haziran 1331 [1 Temmuz 1915] (Perşembe) Beykoz. Kapalı. ... Büyük validem bir gün evvel Eyüp Sultan'a defnolunduğundan göremedim.

Fevzi Çakmak'ın günlüklerinde, görev aldığı pek çok çarpışma, muharebe ve savaş ayrıntılarıyla anlatılır. Tasvirlerinde ve verdiği bilgilerde kişisel bir bakış açısı değil, bir komutanın değerlendirmeleri vardır. Kendi başarıları veya çarpışmalarda ki katkılan ise kesinlikle günlüklerinde yer almaz. Bu, günlüklerin en başında Arnavutluk'ta geçirdiği yıllardan, Kurtuluş Savaşı'na dek genel bir yaklaşımdır. Fevzi Paşa, 1912 yılı başında özel bir vazife alarak, Rumeli Heyet-i Islahiyesi ile birlikte, Balkanların çeşitli bölgelerinde incelemelerde bulunur. Hem Osmanlı, hem de yabancı idari ve askeri görevlilerden oluşan bu heyete bombalı saldırı planları keşfedilir ve ölümle sonuçlanan suikastlar dahi yapılır. Bu olayların kayıtları, günlüklerde çok kısa bir şekilde durumun tasvir edilmesinden ibarettir. Korku veya huzursuzluk olarak anlaşılabilecek tek bir kelimeye rastlanmaz. Askeri başarıları hakkında da hiç bir kaydında övünme, kendini önemseme belirtisi bulunmaz.

7 Şubat 1327 [20 Şubat 1912] Salı. Selanik. Kosova aşağı taraflara silah nakledilmesi hususu Hadi Paşa'ya bildirildi. Heyet-i Islahiye'nin Arnavutlu-

ğu civar hükümete teslim etmeğe gittiği ve silah toplayacağı işaa edilmekte ve heyete suikast vuku bulacağı iştirilmektedir.

22 Nisan 1328 [5 Mayıs 1912] (Pazar) Debre, Ohri (Ohri-Resne yolu üzerinde Perigos köprüsünde bir kiloluk bir bomba ve iki kiloluk bomba ve elektrik bataryası bulundu.)

3 Mart 1328 [16 Mart 1912] (Cumartesi) Kokoz-Sakat hanı (Vezirköprü ile han arasında iken Tolis tarafındaki sahilden Ramazan Raskok çetesi olduğu zannolunan altı kişi tarafından ateşe tutulduk. Jandarma Mülazımı Ali Efendi'nin hayvanı yaralandı. Bilahire yolu sayarak Dokakin üzerinden Şika'dan hareket olundu).

Fevzi Paşa'nın gurup çalışmasına verdiği değer ve her askerin görevini yapmasıyla hedefe varılacağı inancı, yazdıklarından açıkça belli olur. Fevzi Çakmak askeri bir görevin ancak tamamını tek başına yürüttüğünde, cümlelerin fiilini birinci tekil şahıs olarak yazar. Eğer, kendi komutasında da olsa, bir görevi birden fazla askerle beraber yerine getirdiyse, çoğul şahıs kullanmakta ısrar eder. Birinci çoğul ekiyle rastlanılan fiillerin çokluğu dayanışma ve grup çalışmasına verdiği önemi, alçak gönüllüğünü gösterir. Fevzi Çakmak bir haritayı kendisi hazırladığında, bir rapor yazdığında veya bir başına bir keşif faaliyetinde bulunduğunda, önemli bir askeri emir verdiğinde yaptığı işin tüm sorumluluğunu üstüne almakta çekinmez. Yapılan çalışma tek bir kimsenin yükümlülüğündedir. Diğer taraftan görev bölümü varsa, sorumluluk paylaşılmalı, iyi veya kötü elde edilen sonuçta kimlerin payı olduğu bilinmelidir. Kararlarının arkasında durmasını bilen bir komutandır. Önemli bir şehrin boşaltılması, idam emri gibi büyük sorumluluk alanlarını açıkça birinci tekil şahıs olarak kayıt etmiştir:

14 Teşrinievvel 1328 [27 Ekim 1912] (Pazar) Köprülü. İstip istikametine keşif için gittim. Bir Sırp keşif kolu tarafından takip olundum. Sırpılardan bir esir alındı.

24 Teşrinisani 1329 [7 Aralık 1913] (Pazar) Beykoz. 2,5 liraya kaput aldım ve Vardar Karargâhı'na azimetle, Manastır muharebesinin nihayetinde kadar raporu ikmal ettim.

25 Ağustos 1330 [7 Eylül 1914] (Pazartesi) Ayamama Çiftliği Çadırılı Ordu-
gâhı. Güneş, rüzgar. Beşinci ve Altıncı Alay ordugâhlarını teftiş ettim.

26 Şubat 1331 [10 Mart 1916] (Cuma) Kayseri. Kapalı. Saat 7 evvelde ha-
reketle, saat 5,5 sonra otomobil ile Sivas'a girdik. Sivas civarında çamur çok
ve diğer otomobil yolda kaldı. Kayseri'ye gelirken yolda zabitanı katleden
60Y 1T'den bir neferin idamına badehüküm emir verdim. Ve kıtaatını fena
sevk eden 60Y 4T Binbaşı Ali Galip Efendi'nin kumandadan alınarak, Er-
zincan'a mevkufen gelmesini emrettim.

8 Kânunuevvel 1333 [8 Aralık 1917] (Cumartesi) Nablus. 7/8 Kânunuev-
vel. Yağmur, mütebeddil, yağmur. 8/9 Kânunuevvel, El-Bire'ye geldim.
Düşman, saat 3 evvelden itibaren Beyt Aksa, Ayn Kerim, Beytüllahm cep-
hesine iki piyade ve bir süvari fırkasıyla taarruz ederek, Beytüllahm cephe-
sindeki taarruz def edildi ise de Ayn Kerim ve Beyt Aksa düşman tarafından
zabt edilerek, kuvvetli topçu istimaliyle bütün birinci hattımızı işgal ve kıta-
atımızı El-Burc, Lifta, Kudüs'ün garp ve cenubuna çekilmeğe icbar etti. El-
Burc'daki düşman taarruzatı piyade muharebesiyle ve diğer cephelerde top-
çu ve piyade ateşiyle tevkif edildiyse de, Fuat Paşa'nın müdafaa imkânı gör-
memesi üzerine, Kudüs'ün tahliyesine karar verdim.

4 Teşrinievvel 1335 [4 Ekim 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Evimize
açık kapıdan sarhoş bir İngiliz neferi girdi. Dışarı attım.

9 Eylül 1337 [9 Eylül 1921] (Cuma) Karapınar. Kapalı. ... Mustafa Kemal
ve İsmet Paşalar, Yarma'dan Karapınar'a geldiler. Düşmana taarruzu ben
teklif ve teşrih ettim.

Günlüklerin ilk sayfalarından itibaren asker ve sivil kayıpların detaylı bir şe-
kilde yazıldığını görüyoruz. Hemen hemen her gün hasta neferlerin sayısı, salgın-
ların etkileri, esir ve kayıplar, çarpışmalarda yaralanan ve şehit olanlar hakkında
bilgiler bulunuyor. Bu sayılar, savaş döneminin insan hayatına yansıyan kanlı
şemasını vermektedir. Ayrıca, Fevzi Paşa'nın her ölüm ve hastalık vakasını
önemseyip sebepleriyle not etmiş olması, onun bu bilgilerin ordu istatistikleri için
olduğu kadar, sıhhiye faaliyetleri için de faydalı olacağını bilincinde olduğunu
gösterir. Ölümler bomba, topçu ateşi veya ateşli silah sonucu ya da salgın hasta-

lık, kalp krizi, yıldırım, sel gibi sebeplerle. Salgınlardan korunmak için yapılanlar, aşılar, karantina uygulamaları, hastanede tedavi olanların sayısı, iklim koşullarının etkileri ve tabii afetlerin etkileri hep Fevzi Paşa'nın kaydettiği bu veriler arasındadır. Askerlerin durumunu yakından izleyen kumandan, zaman zaman yorgun nefer sayılabildiğini, birliklerin yüzdesiyle orantılı olarak gösterir. Yine askeri, dolayısıyla da ordunun başarsını etkileyecek olan binek ve taşıma hayvanlarının da ne durumda olduğunun yazıldığı girdiler bulunur.

16 Ağustos 1327 [29 Ağustos 1911] (Güzel). 31/1 ve 32/3 Kostran'dan İşkodra'ya geldi.

16/17 Mekke vapuru hareket ederek Amasya Fırkası'nın arkası alındı. Amasya Fırkası'ndan Bolay ve civarında sekiz gün zarfında kırk musab ve yirmisekiz vefat vukua gelmiş ve (11 Ağustos) tarihinde ayrıca Sabah vapurunda vefat ve Vezirköprü'den yirmibeş musab vakı olmuştur.

10 Kânunusani 1328 [23 Ocak 1913] (Perşembe) Dolyana. Yağmur, mütebeddil, kapalı. [Ek yapılmış:] (Babiali Baskını) Pijan'da bombardman on top zedelenmiştir ve sağ cenahta piyade muharebesi oldu. Premedi hastahanesinde (tifus ve dizanteriden) on günde kırkbir kişi vefat etmiştir.

18 Ağustos 1330 [31 Ağustos 1914] (Pazartesi) Ayamama Çiftliği Ordugâhı. Güneş. ... 12.621 neferan ve 266 zabıt, 2.900 hayvanattır. 296 nefer hasta yorgun (% 2,3) ve (108) hayvan % 3,7 yorgundur. Ordugâh badezeval saat 8'de kol nihayeti alındı. Yürüyüş maberi 35-40 kilometre.

1 Kânunuevvel 1331 [14 Aralık 1915] (Salı) Çamteke. Güneş. Liman Paşa karargâhımıza geldi. 26. Fırkanın münavebeten 16. Kolordu alaylarını tebdil etmesi karargir oldu. 12. Fırka seylabdan ve soğuktan pek müteessir olarak yüzlerce mağruk ve müncemeden fevt vuku bulmuştur. Balon gemisi gelerek Anafarta'yı bombardman ettiler.

6 Nisan 1332 [19 Nisan 1916] (Çarşamba) Bayburt. Yağmur ve güneş. Dün geceki kar fırtınasında Kaledere tepesine bir buçuk metre kar yağdı, askeri basdırmıştır. Müfreze kurtarılmış, bir ---, dört nefer donmuştur. Polat-hane'nin garbında, Akçakale'de düşman, muhacirleri bombardman ederek kadın çocuk yirmi kişi şehit olmuştur.

4 Temmuz 1334 [4 Temmuz 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. (3. K[af] / 220). Düşman tayyareleri Vadi-i Karia'da 24. Fırkaya bomba atıldılar, 2 şehit + 2 mecruh = 4.

Günlüklerinde askerlerin sağlığı hakkındaki detaylı bilgileri düzenli kaydeden Fevzi Çakmak, kendi sağlığı konusunda aynı hassasiyeti göstermez. Kendisi hakkında yazması için zaten oldukça ciddi bir rahatsızlık geçiriyor, çok önemli bir kaza ya da tehlike atlatmış olması gerekir. Olduğu tifo ve kolera aşılanının çoğunu not etmiştir, ama geçirdiği hastalığın adını ve etkisini nadiren belirtir. Ayakta geçirdiği ve görevini fazla etkilemeyen sağlık problemlerini günlüklerine yazmaz. Defterlerinden hastanede hiç tedavi görmediğini ve ciddi bir yaralanma durumu olmadığını öğreniyoruz. Bununla beraber, Ağustos 1918'de geçirdiği hastalık, bölgeden ayrılmasını ve İstanbul'da tedavi edilip uzun süre dinlenmesini gerektirmiştir. Tüm bu bilgiler ışığında, başından geçen kazalar ve yakalandığı hastalıklara rağmen, dönem ve savaş koşulları da göz önüne alındığında, 1911 ile 1921 arasında Fevzi Çakmak'ın oldukça sağlıklı ve güçlü bir bünyesi olduğu iddia edilebilir.

24 Mart 1328 [6 Nisan 1912] (Cumartesi) Elbasan. Polovina (Devol nehri-ne yuvarlandım).

24 Ağustos 1328 [6 Eylül 1912] (Cuma) Üsküp. Hastayım. Feyzi Ağa bana bakıyor (Müşir İbrahim Paşa'nın kâhyası).

11 Nisan 1330 [24 Nisan 1914] (Cuma) Beykoz. Güneş. Öksürükten muzdaribim.

3 Eylül 1330 [16 Eylül 1914] (Çarşamba) Ayamama Ordugâhı. Güneş. Kolera aşısı ile aşılandım.

23 Şubat 1330 [8 Mart 1915] (Pazartesi) Göztepe. Kapalı. ... İnfluenzadan esir-i tîrâşım.

2 Ağustos 1334 [2 Ağustos 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. 69/577 + 48/317. Bu akşam hastalandım.

11 Ağustos 1334 [11 Ağustos 1918] (Pazar) Nablus. 316/1357 + 131/232. Hastayım. Altı ay tebdil-i hava yazıldı. Nihat Paşa bugün zevalden itibaren Yedinci Ordu Vekaleti'ni deruhte etti. ...

12 Eylül 1336 [12 Eylül 1920] (Pazar) Ankara. Güneş. Hastayım. Dizanteri.

14 Eylül 1336 [14 Eylül 1920] (Salı) Ankara. Biraz yağmur ve scrin. Badezzeval bir ay tebdil-i hava, Dikmen bağlarına nakil ettim.

Fevzi Çakmak'ın günlüklerinde dikkatimizi çeken bir özellik de haber ve bilgilerin doğruluğuna verdiği önem ve bunları kaydederken gösterdiği titizliktir. Kaynağından emin olmadığı verilere oldukça kuşkuyla yaklaşır ve doğruluğu tam olarak kanıtlanmamış haberleri defterine "şayia" olarak yazmaya özen gösterir. Doğrulanmayan hiç bir veri, bilgi olarak yazılmaz. Haber kaynağını çoğunlukla belirtmeyen yazar, bilginin yanlış olduğunu düşündüğünde ise hem iddia edileni hem de kendi fikrini günlüğüne not eder. Zaman zaman gazete veya haber ajansının adı ve bilginin doğruluğu hakkında da kayıt yapılmıştır. Sayı ve istatistik konusunda da oldukça dikkatli davranan Fevzi Paşa, yanlış verilerle beraber kendi hesaplarını da vermekten kaçınmaz. Esirlerden elde edilen bilgilere hiç bir zaman tamamen inanmaz. Muhacir ve köylülerin ifadelerine de oldukça temkinli yaklaşır ve bunları defterlerine kayıt ederken bilginin kaynağını da yazar. Özellikle Doğu-Kafkas Cephesi ile Filistin Cephesinde, çok sayıda asker ve sivilin taraf değiştirmesi duyduğu bu güvensizlikte ne kadar da haklı olduğu gösterir.

7 Ağustos 1328 [20 Ağustos 1912] (Salı) Üsküp. Arnavutlar (84) vagon, üç trenle bu sabah silah atarak Üsküp'ten Firuzbey ve Metroviçe'ye müteveccihen hareket ettiler. Ceman (beşbin kişi) otuzbin deniliyordu ?!!

7 Eylül 1329 [20 Eylül 1913] (Cumartesi) Hızırcazi. Güneş, sıcak. Gümül-cine'de teşekkül eden Hükümet-i Müstakile, Manastır ve Kırcaali cihetlerinde Bulgarları mağlup ederek huduttan püskürtmüştür (gazetelerin rivayeti).

25 Kânunusani 1334 [25 Ocak 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. ... Köylülerin ifadesine göre İngiliz askerleri üç ay istirahat almışlardır.

5 Mart 1335 [5 Mart 1919] (Çarşamba) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Bugün Avni Paşa Harbiye Nazırı Vekili oldu. Royter [Reuter] Ajansı İstanbul ve Boğazlar'ın beynelmilel bir hale vazı ve Anadolu dahilinde bir Türkiye Hükümeti teşkiline karar verildiğini bildirdi.

30 Eylül 1335 [30 Eylül 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Tan [Le Temps] gazetesi "Vatan-ı Osmani baki kalacak. Onu ihya için uyuşalım" diyor.

24 Teşrinievvel 1335 [24 Ekim 1919] (Cuma) Beykoz. Güneş. Mustafa Kemal'in Sivas'da katledildiğine dair bir eracif çıktı. Sivas'tan Zat-ı Şahane'ye Mustafa Kemal aleyhinde bir telgraf keşide edilmiştir.

20 Mart 1337 [20 Mart 1921] (Pazar) Ankara. Güneş. Bolşeviklerle yapılan muahedeye nazaran Ardahan ve Artvin bizdedir. ... Kızıl Alayların aleyhimize silah istimali şayi oldu. Ruslarla aramızı açmak için bir itilaf manevrası olacaktır.

Fevzi Paşa'nın günlüklerinde, karşısında çarpışılan düşman kuvvetleri için kullandığı kelimelerin çeşitliliği önemlidir. Yazarn birinci tekil ve birinci çoğul şahıs ekli fiillerin seçiminde gösterdiği özen, burada da görülür. 1911 ile 1921 yılları arasında komitacı ve asilerden, düzenli orduya kadar çok geniş yelpazedeki güçlerle savaşılmıştır. Ayrıca, dini ve etnik olarak da karşılıklı silah kullanan grupların sayısı da oldukça fazladır. Fevzi Çakmak çoğunlukla karşı tarafı "düşman" kelimesi ile tanımlamış ve daha fazla bir dini, etnik veya milli açıklamada bulunma gereği duymamıştır. Düzenli ordunun karşısına çıkanların sadece "düşman" olarak adlandırılması ne kadar doğru ise, zaman zaman "eşirra", "eşkiye", hatta "haşerat" kelimelerinin kullanılması o kadar yerindedir. Ayrıca, düşman kelimesinin tercih edilmesi bir çeşit de zorunluluk olarak algılanabilir, çünkü çarpışılan gücün milli kimliğinin, hangi gruplardan oluşturulduğunun bilinemediği pek çok çarpışma yapılmıştır. Bazen karşı tarafın kullandığı lisan, kimliklerini ele vermiş, bazen de yakalanılan esirlerden bilgi alınmıştır. Günlüklerde geçen, Karadağlı, Malisör, Anzak, Gurka, Hintli, Tunuslu, Arap, Yunan, Ermeni, Rus ve diğer Büyük Devlet orduları, Osmanlı'nın savaştığı "düşman" kimliğinin ve renklerinin çeşitliliğini gösterir. Çarpışılan düzenli bir Yunan, İngiliz veya Fransız ordusu güçleri ise, bunlar defterlerde milliyetleri ile tanımlanır. Altını çizmemiz gereken, kar-

şı kuvvetin kimliğinden emin olunamadığında Fevzi Çakmak'ın yazdığı notta bunu da belirtmeye özen göstermesidir.

30 Nisan 1328 [13 Mayıs 1912] (Pazartesi) Üsküp. ... Erzenik karakolunda elli nefer ve on jandarmanın bilamukavemet eşkiya silahlarını almıştır.

7 Mayıs 1328 [20 Mayıs 1912] (Pazartesi) İpek. Eşirranın Yünik'de tecemmu ettikleri ve Vulçitrinli Hasan ve Zinetullah Beylerle, Prizrenli Yahya ve Sadık Efendi'nin ve Şeyh Yunus'un bunlara iltihak ettiği haber alınmıştır.

17 Mayıs 1328 [30 Mayıs 1912] (Perşembe) İpek- Eşraf ve rüesa İstok'ta ve haşerat Yakova kazasında bulunuyorlar. Yarı bir karar notası vereceklerdir.

27 Nisan 1332 [10 Mayıs 1916] (Çarşamba) Bayburt. Kapalı, hafif yağmur. Dün gece Mişankas cihetine bir düşman kolu takarrüp etmekle, ateşle tard edildi. ... Bir keşif kolu tard olundu. İbsil'e gelen bir düşman müfrezesi Haldizen milislerinin ateşiyle tard edilmiştir. 32. Fırka Kop cephesine geldi. ... Meryem Ana köprüsünde yedi kişilik bir keşif kolumuz maktul bulundu. Rumlardan şüphe vardır.

28 Nisan 1334 [28 Nisan 1918] (Pazar) Nablus. Güneş. ... 27/28 Nisan, iki bölükle mukabil taarruz yapılarak Hırbet el-Dir garbındaki tepe düşmandan istirdat edildi. Burada taarruz edenler Hindlidir.

Defterlerden de anlaşılacağı üzere cephe boylan ve sınır bölgeleri, çarpışan iki hat arası iletişimin kurulduğu yerler olma özelliği taşır. Uzun süren siper savaşlarında birbirlerine fazlasıyla yaklaşmış olan birlikler zaman zaman karşılıklı görüşmelerde bile bulunup gıda ve tütün gibi maddeler değiş tokuş edebilirdi. Fevzi Paşa'nın günlüklerinde hatların yakın olmasıyla düşman safhalarında konuşulan lisanın duyulduğu, veya bağınarak iletişim kurulmaya çalışıldığını gösteren pek çok örnek vardır. Düşmanın kullandığı dil, kesin olmamakla beraber, bize milliyetleri ile dinleri hakkında fikir verir. Bu konu özellikle 1914-1918 yılları arasındaki Birinci Dünya Savaşı sırasında dikkat çeker. İşitilen lisan, konuşan kişilerin milliyeti ve dini hakkında bir fikir verse bile, hangi

devletin vatandaşı olduklarını anlamaya yetmediği halde, Fevzi Çakmak bunları günlüklerine kaydetmiştir. Örneğin 1915 sonbaharında Gelibolu'da savaşırken düşmanın Yunanca konuştuğunun duyulduğunu yazar. Bir başka seferinde de duyulan Arapça'dır. Daha sonra Osmanlı Devleti vatandaşı olma ihtimali çok yüksek olan ve düşman tarafında savaşan askerlerin sesleri, sözleri ve bazen de ricaları işitilir:

4 Eylül 1331 [17 Eylül 1915] (Cuma)- Ali Bey Çiftliği civarı. Güneş, rüzgar.
... Düşmanın Rumca tekellümü işitildi.

2 Teşrinievvel 1331 [15 Ekim 1915] (Cuma) Ali Bey Çiftliği civarı. Güneş, poyraz. Bugün düşman Teke Burnu'ndan bir kısım askerini gemilere bindirdiği görüldü. Düşman ileri hattını kırpillerle tahkim ediyor. Gece Şühe-da tepesindeki düşman siperlerine keşif kollarımız bomba attı ve bir keşif kolumuz Kerevizdere düşman blokhauzunu zapt etti. İçindekiler kaçarken "Ebu-Cehl" diye bağırды, bir tüfek alındı.

9 Mayıs 1332 [22 Mayıs 1916] (Pazartesi) Bayburt. Güneş. ... 9/10 Mayıs, Karasu cenubuna ve Yayvantepe'ye ilerleyen düşman keşif kolları tard olundu. Karıklıhan şimalindeki Çataltepe'ye iki defa ve Meryem Ana şimalindeki Düztepe'ye baskın yapan düşman def edildi. Baskın yapanların Ermeni olduğu ve Türkçe "Ahmed atma" diye bağırдыkları işitildi.

29 Nisan 1333 [29 Nisan 1917] (Pazar) Sivas. Güneş, yağmur. Amasya'ya geldim. ... Saat 1 sonrada 153Y karşısındaki düşman emniyet tertibatını kaldırarak, yirmişer kişilik grup halinde ellerinde beyaz bayrakla dolaşmışlar, "Yaşasın Hürriyet" diye bağırдыmışlardır.

3 Mayıs 1333 [3 Mayıs 1917] (Perşembe) Çarşamba. Yağmur, güneş. Samsun'a geldim, kutaatı, hastahaneleri teftiş ettim. 37. Fırka merkez garbında, "Türkler ve Almanlarla musalaha yapacağız" diye Ruslar bağırдыlar.

20 Mayıs 1333 [20 Mayıs 1917] (Pazar) Refahiye. Kapalı, yağmur. Kemah'a geldim. ... Düşmanla mükalemede Rus efradı "Sulh-u Ebedi" istediklerini bildirmişlerdir.

21 Mayıs 1333 [21 Mayıs 1917] (Pazartesi) Kemah. Mütebeddil. ... Ruslar, "Topçumuzdan sakınınız, biz piyadeler ateş etmeyeceğiz", diye bağırmışlardır.

16 Nisan 1334 [16 Nisan 1918] (Salı) Nablus. Kapalı. Cilculiye'ye giden keşif kolumuz bomba ateşiyle karşılandı. Düşmanın Arapça konuştuğu işitildi.

Fevzi Çakmak günlüklerinde noktalama işaretlerine pek dikkat etmemiştir. Bunlar kurşun ve mürekkepli kalem izleri, ya da zamanın etkisiyle diğer eski yazı noktalama işaretleriyle kanşıp oldukça zor anlaşılan, hatta yer yer yanlış anlamlara neden olacak okuma hatalarına yol açabilecek hale gelmiştir. Fakat çok nadir kullanılmış ünlem ve soru işaretleri çok dikkat çekicidir. Bunların kullanımını dil kurallarıyla açıklamak yetersiz kalır. Fevzi Paşa bu işaretleri, kelimelere yer vermeden bazı duygu ve fikirlerini anlatabilmek için kullanmıştır. Basit bir ünlem veya soru işaretine kuşku, hayret, inanmama, hatta hafif bir gülümsemeyi sığdırdığına inanıyorum. Daha önce verdiğim 20 Ağustos 1912 girdisinde; "Arnavutlar (84) vagon, üç trenle bu sabah silah atarak Üsküp'ten Firuzbey ve Metroviçe'ye müteveccihen hareket ettiler. Ceman (beşbin kişi) otuzbin deniliyordu ?!!", verilen bilginin gerçekten ne kadar da farklı olduğuna dikkati çekiyor ve yazanın hayretini, belki de özellikle hatalı bilgi verildiğini belirtiyor. Günlüklerde bulunan diğer ünlem işaretlerinden en son örnek diğerlerinden farklıdır.

6 Nisan 1329 [19 Nisan 1913] (Cumartesi) Dukas. Güneş. Avlonya Arnavutlarından kırk kadar devriye Dukas Karargâhları'nı dolaştılar (Asayişin muhafazası için !!!) ...

12 Kânunuevvel 1333 [12 Aralık 1917] (Çarşamba)- Nablus- Güneş-11/12 Kânunuevvel, Nehr Iskenderun'a (Tul Kerem garbına) düşmanın debarkman yaptığına dair talim ve tatbikattan galat bir yanlışlık üzerine karargâhımız muhafız takımı derdest-i tahrîk iken yanlış olduğu anlaşılmıştır !!!

15 Şubat 1335 [15 Şubat 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Hastayım. Ermeni ve Rumlar, polis ve jandarmaya Karaköy'de asker vesikası ararken "Yuha!" bağırdılar.

22 Temmuz 1336 [22 Temmuz 1920] (Perşembe) Ankara. Güneş. Nahçıvan civarında Bolşeviklerin 11. Ordu, 28. Fırka pişdanyla telaki hasil olundu: "İslam Ordusuna Selam!"

31 Kânunusani 1337 [31 Ocak 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. ... Mecliste hafiye var! ...

Mareşal Fevzi Çakmak dünyadaki siyasal ve sosyal olayların tümüyle yakından ilgilidir. Uzak ülkelerde meydana gelen gelişmeleri bile, bulunduğu coğrafyaya direkt bir etkisinin olma ihtimalinin azlığına rağmen merak eder, izler ve ayrıntılarını öğrenmek ister. Edinebildiği gazete, dergi ve raporlardan faydalanması zaten gençliğinde kazandığı bir alışkanlıktır ve vefatına kadar okuma merakı hiç azalmamıştır. Günlüğüne yazdığı dış ülkeler, liderler, gelişmeler hakkındaki bilgileri bugün değerlendirdiğimizde bunların önemli oldukları, bir şekilde tarihin akışında, dolayısıyla da yaşadığımız topraklarda etkileri olduğunu görürüz: Rus İhtilali, İrlanda ve Mısır'daki ayaklanmalar, Hindistan'ın bağımsızlık mücadelesi vs... Fevzi Paşa'nın ilgi alanı komşu ülkeler ile sınırlı değildir, doğrudan veya dolaylı olarak ülkesini, askeri dengeleri ve siyasal tercihleri etkileyebilecek her türlü gelişme hakkında bilgi sahibi olmaya özen gösterir. Uzak mesafelerde ve birbirinden bağımsız gelişmelerdeki olası ilişki ve karşılıklı etkileşim ihtimallerini hesaplamaya çalışır. Tabii afetler de günlüklerine kayıtlıdır. İnsanların bilerek veya bilmeyerek neden oldukları açlık gibi felaketler de dikkatinden kaçmaz. İnsanların ne koşullarda yaşadıklarını en basit kelimelerle ve en kısa şekliyle yazar. Gezdiği şehirler ve tarihi yapılar, insanlar, gelenekler ve batıl inançlar, ekonomik durum izlediği konulardır. Cepheden cepheye, savaştan savaşa koşarken bile, tarih ve sanat eserlerine gösterdiği ilgi, önemli yerleri ziyaret etmeye çalışması ne kadar geniş bir merak alanı sahibi olduğunu gösterir.

17 Kânunuevvel 1331 [30 Aralık 1915] (Perşembe) Keşan. Güneş. Hindistan muhtariyetinin müzakeresine İngiltere müsaade etti. ...

14 Mart 1333 [14 Mart 1917] (Çarşamba) Kelvaris. Güneş. ... Çin de Almanya ile kat-ı münâsebât etti. ...

2 Mayıs 1334 [2 Mayıs 1918] (Perşembe) Nablus. Güneş. ...Şerif Hüseyin artık camilerde (Halife Mehmet Reşad) namına hutbe okutmuyor imiş. ...

12 Kânunucvvel 1335 [12 Aralık 1919] (Cuma) Erzurum. Kapalı. Yakutiye (tek minare), Devletiye (Devlet Hatun = çifte minareli) medreselerini ve kaleyi gezdim. Gazanilerden mahruti kubbeli türbeleri gördüm.

20 Eylül 1336 [20 Eylül 1920] (Pazartesi) Dikmen. Güneş. Fransa Reis-i cumhuru Deşanel [Deschanel] delirmiştir. İtalya'da şiddetli zelzele ve İrlanda'da şiddetli ihtilal devam ediyor.

11 Haziran 1337 [11 Haziran 1921] (Cumartesi) Ankara. Güneş. Filistin'de Yahudilerle Arablar arasında musâdemat.

11 Eylül 1337 [11 Eylül 1921] (Pazar) Karapınar. Güneş. Rusya'da 25 milyon aç vardır.

11 Teşrinievvel 1337 [11 Ekim 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Azerbeycan Mümessili İbrahim Abilof Ankara'ya geldi. Japon Meclisi, İngilizlerin Misak-ı Milli'yi kabul edeceklerini bildirdi.

27 Teşrinisani 1337 [27 Kasım 1921] (Pazar) Ankara. Kapalı, soğuk. Atina'da komünist grevi. ...

Fevzi Çakmak'ın ilk defterlerine bakarak, azimli ve gelecek vaat eden bir asker olduğunu söylemek mümkündür. Mesleki hayatında hep mükemmeli arayan, hırslı ve çok başanlı bir subay olmuştur. Bununla birlikte, işine yoğunlaşmaktan başka konulara önem vermeyip, bilerek ve isteyerek gölgede kalmayı tercih ettiğini görüyoruz. En ötekilerle beraber olduğunda bile göze batmayacak bir açıda durmaya çalışmıştır. Kendisini hiç bir zaman ön plana çıkartmaz. Hakkında söylenenler, haksız olduğunda bile savunma ve açıklama yapma gereği duymayan bir kişiliği vardır. Askerlik mesleği onun için her şeyi ifade etse de, rütbe, terfi ve madalyalar hayatındaki en önemli şeyler olmamışlardır. Rütbesinin indirilmesi bile onu mesleğinden soğutmaya yetmemiş, aldığı en önemli madalyalar ve ulaştığı en üst rütbeler bile kendine ve yaşama bakışını değıştirmemiştir. Terfileri ve aldığı

ödüller günlüklerine düz birer cümle olarak girmiş, üzerlerinde yorum ve değerlendirme yapılmamıştır. Kendisini başka biri ile karşılaştırdığı hiç bir notu yoktur. Kendini, işini en iyi şekilde yapmakla yükümlü kılmıştır ve başansını başka bir değerlendirme şekli bulunmaz. Günlüklerde gelecek ile ilgili tek bir dilek veya plan olmaması da ayrıca dikkat çekicidir. Bugünü doğru yaşama felsefesi, gelecek kaygısına üstün gelmiştir. Defterlerde gelecek zaman kipli fiiller sadece saldırı planları ve esir raporlarında belirtilen haberlere aittir. Sultan ve en üst askeri erkan çevresinde, en yüksek rütbe ve görevlerde bile hep alçakgönüllü, işine bağlı ve kendi hayatını yaşayan bir insandır.

20 Şubat 1329 [5 Mart 1914] (Perşembe) Davud Paşa Kışlası. Kapalı. ... Enver Paşa'nın velime cemiyeti icra kılındı, meduv olduğum halde bir sirkat meselesinden dolayı gidemedim. Beykoz'a gittim.

7 Temmuz 1331 [20 Temmuz 1915] (Salı) Salim Bey Çiftliği. Güneş. Veli-ahd-ı Saltanat Yusuf İzzettin Efendi hazretleri karargâhı teşrif buyurdular. Bir altın saat ihda ettiler.

9 Teşrinievvel 1331 [22 Ekim 1915] (Cuma) Keşan. Bulutlu, rüzgar, poyraz. ... İkinci Rütbeden Demir Salib Nişanı'yla taltifimi Liman Paşa tebşir etti.

30 Temmuz 1334 [30 Temmuz 1918] (Pazartesi) Nablus. Güneş. 3. K[af]/298 + 20 K[af] / 183. Ferik oldum, tebliği.

3 Mayıs 1336 [3 Mayıs 1920] (Pazartesi) Ankara. Güneş. 118 rey ile Harbiye (Müdafaa-yı Milliye) Vekili oldum ve Müdafaa-yı Milliye Encümeni'nde Reis intihap olundum.

24 Mayıs 1336 [24 Mayıs 1920] (Pazartesi) Ankara. Yağmur. Tokat'ta Kızılca nahiyesinde usat bir taburumuza taarruz ederek 3 mitralyöz aldı. İdam mahkum oldum.

29 Eylül 1337 [29 Eylül 1921] (Perşembe) Polatlı. Yağmur. Millet Meclisi takdirnamesiyle taltif edildim.

Fevzi Çakmak günlüklerinde verilen emirler hakkında bir değerlendirmede kesinlikle bulunmaz. Yapılan bir planın, başlanılan bir hareketin olumlu ya da olumsuz olabilecek sonuçları üzerine yorum yapmaz. Fevzi Paşa, genç bir zabıt iken, siyasi emeller ve iktidar hırsının orduya girdiğinde neden olacağı zararları yakından takip etme fırsatı olmuş, değişik cemiyet ve gruplara giren askerlerin emirleri sorgulayıp bunlara uymadıklarında ne sonuçlar doğduğunu izlemişti. Askeri düzen içindeki emir-komuta zincirinin öneminin farkında ve bunun ciddiyetle korunması gerektiğine inanmaktaydı. Üstlerinin fikirlerini paylaşmasa da emir-komuta dengesini, başka hiç bir seçenek kalmayınca dek, savunma taraftanydı. Bu askeri ve siyasi düzenin bir gereği idi. Siyasetten ve siyasi bağlantılardan hayatı boyunca uzak kalmaya gayret eden Fevzi Paşa'nın günlüklerinde, hatalı bulduğu ya da tasvip etmediği durumlarda kaldığında da suskunluğu tercih ettiğini -bir istisna haricinde- görüyoruz.

4 Mart 1332 [17 Mart 1916] (Cuma) Petric. Kapalı, güneş. ... Vali Tahsin Bey ile beraber Erzincan'a avdet ettim. Nurettin Bey Erzincan'da (5. K[af]) kumandanlığını istiyor, 3. Ordu geri hidematına memur, benimle becayış istiyor. Vehip Paşa razı olmadı.

5 Nisan 1335 [5 Nisan 1919] (Pazar) Beykoz. Mütebeddil. Daireye geldim. Yunan ve Bulgar seferberliğine karşı ordunun aczini, İngilizlerin ordumuzu büsbütün inhilale sevk ettiklerini Sadrazama bildirmek üzere bir tezkere yazdım. Şakir Paşa imza etmedi.

20 Mayıs 1335 [20 Mayıs 1919] (Salı) Beykoz. Mütebeddil. Daireye gittim. Cevat Paşa, Amerika himayesini istemek hususunda reyimi sordu, tasvip etmedim. Anadolu'ya bir şehzade ile, Heyet-i Nâsiha gönderilmesini, icabında icrâ-yı hükümet edebilmek üzere münasip gördüm. Birinci Ordu Merkezi'nin Bandırma olmasını söyledi. Bursa veya Eskişehir münasip olur, dedim.

20 Haziran 1335 [20 Haziran 1919] (Cuma) Beykoz. Mütebeddil. Sadr-ı esbak İzzet Paşa'nın arzusu üzerine hanesine gidip görüştüm. Yusuf İzzet ve Mustafa Kemal'in hükümeti dinlemedikleri, Cevat Paşa'ya itimad edemediğini bilbeyan bir rey istedi. Hükümet'in memuruna ve hadisata tahakküm

etmeyerek kanunen iş görmesi ve kavi bulunması lüzumunu bildirdim. Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi ile beni görüştüreceğini söyledi.

21 Haziran 1335 [21 Haziran 1919] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Ayan'da İzzet Paşa ile birleşip Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi'ye gittim. Siyasetle iştigal etmediğimi ve edemeyeceğimi, her meşru hükümete zahir olacağı silsile-i merâtib ve evâmîr-i kanûniye ve vicdanımdan başka saik tanımadığımı, ordunun İttihatçılık'la alakası olmadığı halde, İtilafçılarca böyle zan ve --- olunmasından zabitanın münfail ve erbâb-ı nâmûsun münazil olduğunu, eşhasa cürm değil, cürme fail aranılmasını bildirdim.

Askeri kural ve emirlere sıkı sıkıya bağlı Fevzi Çakmak'ın ender de olsa kendisinden beklenenin dışında davrandığı günlüklerinde görülür. Yönetim ve askeri anlayışına ters gelebilecek kararlarını nasıl ve hangi değerlendirmeler sonunda verdiğini ne yazık ki tuttuğu notlarda açık bir şekilde bulmamız mümkün değildir. Fevzi Çakmak ancak denenebilecek tüm yolların denendiği ve başka hiç bir seçimin kalmadığına inandığı durumlarda emirlere karşı koyma hakkını kendinde bulur. İstanbul'dan gizlice ayrılıp Anadolu hareketine açıkça katılma kararını da, seçiminden emin bir soğukkanlılıkla yerine getirmiştir. İşgal altındaki şehirde durmanın ve buradan kurtuluş hareketini desteklemeye devam etmenin artık hiç bir yaran kalmadığına inandığında Ankara'ya doğru yola çıkar. Bu zaten daha 15 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal ve Cevat Paşalarla beraber verilmiş olan Anadolu'da toplanma kararının bir sonucudur. Ankara'ya gidişi pek çok yerde haksızca "geç bir tarih" olarak yorumlanmış, daha önce beklendiği iddia edilmiştir. Hatta Mustafa Kemal'in kendisine kırgın olduğu ve Fevzi Paşa'nın geliş haberini ilk duyduğunda, onu kabul etmek istemediği bile ima edilmiştir. Bunların doğru olmadığı belgelere dayanan araştırmalarda ve Fevzi Çakmak'ın kendi günlüklerinde yazılı bilgilerle ispatlanmıştır.²

15 Mayıs 1335 [15 Mayıs 1919] (Perşembe) Beykoz. Yağmur. Daireye gittim. Cevat Paşa işe başladı. İzmir'i İngilizler Yunanlılara teslim etti. Tebdil-i hava için, istida ettim. (Ben, Cevat, Mustafa Kemal) üçümüz Anadolu'da melama karar verdik.

30 Teşrinievvel 1335 [30 Ekim 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş, rüzgar. Anadolu'ya gönderilmek üzere Cevat ve Cemal Paşalar tarafından Nezaret'e

davet olundum. Nüfûz-u hükümetin tesiri, şikayatin tahkiki için bir heyetle Şarkî Anadolu'ya gitmek teklif olundu. İcrai bir mahiyette kabul ettim ve Yakup Şevki Paşa'nın o havali kumandanlığını teklif ettim, kabul ettiler.

25 Teşrinisani 1335 [25 Kasım 1919] (Salı) Yenihan. Kapalı. Otomobil kazazede oldu. Hayvanla, badehu Mustafa Kemal'in gönderdiği otomobil ile Sivas'a muvasalat ettik. (Kâzım Paşa ve Selahattin Bey istikbal etti)

19 Şubat 1336 [19 Şubat 1920] (Perşembe) Daire-i Nezaret. Mütebeddil. Şura-yı Askeri; İngiliz mümessil-i siyâsisi resmen İstanbul'un Türklerde kaldığını tebşir. Ermeni ve Yunan ve mutelifine tecavüzle, kararın aleyhimize şumulu muhtemel olduğunu dermeyan etti. Kolordulara, Mustafa Kemal'e tebliğ olundu. ...

14 Nisan 1336 [14 Nisan 1920] (Çarşamba) Beykoz. Güneş. Daireye gittim. Erkan-ı Harb Reisi Vekili Nazif Paşa'yı tebrik ettim. Daire-yi maa Muamelat-ı Zatiye Merkez Devairi Rüesası değişmedi. Dükkanı 20 liraya kiraya verdim ve emniyet sandığındaki akçaları bir sene müddetle tahvil ettim.

18 Nisan 1336 [18 Nisan 1920] (Pazar) Beykoz. Güneş.
17/18 Nisan, saat 1 evvelde Mülazım Salih Efendi ile Beykoz'dan hareket, Sultaniye yolunda beygirlerle rakiben Hidiv çiftliği, Polonez garbı, Dedeler, Ermeni köyü şimali, Laz köyüne geldik. Kaymaz çiftliğinde geceledik (Remzi Bey ve zabitan beraber).

20 Nisan 1336 [20 Nisan 1920] (Salı) Yağcılar. Güneş. Elcezli, Karaca Ali Karakolu, Elcezli, Kuşcalı (telgraf merkezi) = Koruncalı, Mustafa Kemal Paşa ile muhabere ettik. ...

27 Nisan 1336 [27 Nisan 1920] (Salı) Trende. Yağmur, mütebeddil. Saat 4,5 evvelde Eskişehir'e muvasalat, saat 6 evvelde hareket. Usatın, Mihailcık, Nallıhan, Beypazarı, Yabanabad'a kadar sarktıkları anlaşıldı. Arif Bey 300 çete ile sevk olundu. Nallıhan, Beypazarı istirdat olundu. Usatın elli kadar maktulu vardır. Taraklı'yı İbrahim Bey işgal etti. Saat 3 sonrada Ankara'ya muvasalat ve istikbal. Büyük Meclis-i Millî'de vaziyeti bildirdim. Kozan Mebusluğu ve Müdafaa-i Milliye Vekaletini kabul ettim. ...

Siyasi ve askeri zorlukların, ölümler, kayıplar ve tüm kargaşanın içinde Fevzi Paşa'nın sakinliği ve soğukkanlılığı sarsılmamıştır. Sadece günlüklerdeki iki girdi biraz farklıdır. Biri Şubat 1920 tarihli ve Harbiye Nezaretine yeni tayin olunan Fevzi Paşa, defterine durumun tahmin ettiğinden bile daha vahim olduğunu yazar. İşgal İstanbul'unda ve dönemin en zor koşullarında dahi umutsuzluk uyandıracak yorumların, hatta tek bir kötümser sıfatın bile kullanılmadığı günlüklerde, bulabileceğimiz en "karamsar" değerlendirme budur. Sultan'ın ve Fransız irtibat zabitanın sözleri Fevzi Çakmak'ı etkilemiştir. İkinci örnek de Büyük Millet Meclisi'nde serinkanlılığından hiç beklenmeyecek sert bir çıkış yapması ve tartışmayı cereyan ettiği şekliyle, karşılıklı düz bir konuşma halinde defterine not etmiş olmasıdır.

3 Şubat 1336 [3 Şubat 1920] (Salı) Beykoz. Yağmur. Hastayım. Harbiye Nazın oldum, telgraf aldım.

4 Şubat 1336 [4 Şubat 1920] (Çarşamba) Beykoz. Kar. Hastayım. Daireye gittim. Meclis-i Vükela'da beyanname münakaşa edildi. Huzura çıktım. Zat-ı Şahane, nezaret kabulümün büyük fedakarlık olduğunu söyledi. Fransız İrtibat Zabiti Mujen [Mougin], Fransız Erkan-ı Harbiyesi'nin tayinimden memnun olduklarını söyledi. Vaziyet cidden vahimdir.

6 Nisan 1337 [6 Nisan 1921] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. Celalettin Arif Bey İngiltere'ye protestoda şedidüllisan olduğundan bahisle, kabine meselesi yapacağız dedi. Hain, dedim. Alçak, dedi. Sensin, dedim.

Defterlerdeki sayısız ilginç veri ve değerli bilgiler arasında sınıflandıramadığım için sonuç bölümünde yer ayıramadığım pek çok örnek bulunmaktadır. Fevzi Çakmak'ın günlüklerinde yer alan konulara göre bir çalışma yapıldığında, yüze yakın sınıflama imkanı olduğu görülecektir. Büyük ihtimalle sırf askeri veriler kendi aralarında onlarca altbölümde incelenebilir. Sonuç bölümünde Fevzi Paşa'nın günlüklerinin yapısını ve kişiliğini açıklamaya yardımcı olacak saptamaların paragraf ve örnekler halinde toplamaya çalıştım. Şimdi, hiç bir bölümün içeriğine uymayan ama belirtmeden de geçmek istemediğim çeşitlilikte ve birbirleriyle bağlantılı olmayan bilgilere dikkatinizi çekmek istiyorum: Depremler, takvim değişikliği, yaz saati uygulaması, güneş tutulması gibi... Fevzi Çakmak'ın

defterlerinde orduya armağan edilen Padişah tasvirinin nasıl karşılanması gerektiği, ilk Berlin treninin İstanbul'a kaç saatte ve ne zaman ulaştığı, ilk Türk işçi hareketi, savaş sonrası İstanbul'undaki emlakın nasıl el değiştirdiği, sahte bir müftünün faaliyetleri, kendini mehdi ilan eden bir kimse ve daha bir çok bir araya getirilmesi imkansız olay ve gerçekler hakkında bilgi ediniyoruz:

28 Temmuz 1328 [10 Ağustos 1912] (Cumartesi) (Metroviçe, Priştine)
28/29 Temmuz, Arnavutların Üsküp'e hareket hususunda ısrar ettikleri; Edirne, Çanakkale, Dersaadet'te büyük zelzeleler olduğu haber alındı. Dersaadet ve Selanik'te idâre-i örfiye ilanı haber alındı.

8 Ağustos 1330 [21 Ağustos 1914] (Cuma) Davud Paşa Kışlası. Güneş. Bugün badezzeval saat 3'te güneş tutuldu.

1 Mart 1333 [1 Mart 1917] (Perşembe) Kelvaris. Mütebeddil. + Alafranga Yılı Kabul. ...

26 Mayıs 1330 [8 Haziran 1914] (Pazartesi) Davud Paşa Kışlası. Güneş. Kolorduya ihda buyrulan tasvîr-i hümayûnu istikbal için, cumalık elbisele-riyle kolorduya gittik.

4 Kânunusani 1331 [17 Ocak 1916] (Pazartesi) Kalikratya. Mütebeddil, güneş. ... İlk Berlin treni (60) saatde İstanbul'a geldi.

10 Nisan 1335 [10 Nisan 1919] (Perşembe) Beykoz. Güneş ve yağmur. Daireye geldim. ... Bugünden itibaren yaz saati tatbik olunarak, saatler bir saat ileri alındı.

14 Teşrinievvel 1335 [14 Ekim 1919] (Salı) Beykoz. Güneş. Garbî Trakya müttefikin tarafından işgal olunduğundan, İslamlar yerlerine dönüyor. Yunanlar Aydın'da Şevki namında bir sahte müftüden, lehlerine tezvirname almışlar. İstanbul'da İslamlar çok emlak satıyor, Rumlar alıyor.

25 Teşrinievvel 1335 [25 Ekim 1919] (Cumartesi) Beykoz. Yağmur, mütebeddil, güneş. Dün iki bin amele Ferah tiyatrosunda içtima ile mukarrarat it-tihaz etti. Memleketimizde ilk amele tezahüratıdır.

17 Kânunuevvel 1335 [17 Aralık 1919] (Çarşamba) Bayburt. Güneş. Onbir saatte Gümüşhane'ye geldik. Şeyh Eşref'in mehdi olduğu ve askerın kudretinden kollar tutularak, silah atamadığı rivayetleri şayıdır.

Bitiriş paragrafımda sizi, Mareşal Fevzi Çakmak'ın günlüklerinde bahsi geçen, dönemin önde gelenlerinin "geçit resmiyle" başbaşa bırakmak istiyorum: Osmanlı askeri ve idari görevlileri, gerilla ve komitacılar, ajanlar, casuslar, isyancılar, bağımsızlık savaşçıları, politikacılar, Osman'ı ordusunda görevli yabancı memurlar ve subaylar, Müslüman ve gayri-Müslim liderler, işgal ordularındaki subaylar ve kumandanlar, Padişahlar, şehzadeler ve saray çevresi, yabancı hanedan mensupları ...

9 Temmuz 1328 [22 Temmuz 1912] (Pazartesi) Yakova. Hasan Dursun Bey'in Kalkandelen'de derdest olunarak Mehmet Paşa'nın hanesinde mahpus bulunduğuna haber alınmıştır. (Muhtar Paşa'nın sadaret fermanı okundu, 9 Temmuz.)

10 Temmuz 1328 [23 Temmuz 1912] (Salı) Yakova. Yevm-i Milli bilahadise geçti. İkinci Ordu Müfettişi Ferik Zeki Paşa Kosova'da Müttehaşşid Kuvâ-yı Askeriye Kumandanı olarak Üsküp'e muvasalat etmiştir. İsa Bolatin Yenipazar'a girerek oradaki topraklarla Metroviçe'ye hücum tertibatı ahzı.

9/10 Temmuz: Rıza Bey, Bayram Çur ve Hasan Bey takımı Priştine'ye girmiştir. Bundan sonra iş bozulmuştur.

20 Mart 1330 [2 Nisan 1914] (Perşembe) Davud Paşa. Güneş. Beykoz'a gidip avdet ettim ve Enver Paşa'nın ziyafetinde bulundum, Veliahd hazretleri mevcut idi ve gece Cihangir'de kaldım.

26 Mart 1330 [8 Nisan 1914] (Çarşamba) Davud Paşa Kışlası. Güneş. Şilendorf Paşa geldi. 5Y, 3T, 1K'yı teftiş etti. Makriköy'de 6Y, 2T, 2,3K teftiş ettim. Yazı öğrenmişlerdir. ...

12 Temmuz 1330 [25 Temmuz 1914] (Cumartesi) Beykoz. Güneş. Abbas Hilmi Paşa (Hidiv) Babıalı civarında cerh olunmuştur.

29 Teşrinisani 1330 [12 Aralık 1914] (Cumartesi) Şehzadebaşı. Kapalı. 29/30 Teşrinisani, Müşir Goltz Paşa gece saat 11'de geldi. Sirkeci'de istikbal ettik. Bizden bir bölük ve bir mızıkacı var idi.

6 Kânunuevvel 1330 [19 Aralık 1914] (Cumartesi) Beykoz. Kapalı ve yağmur. ... Sünusi Mısır hududuna girdi.

20 Şubat 1330 [5 Mart 1915] (Cuma) Göztepe. Güneş. Elbiseleri terzide, mirliva üniformasına badettebdil, selamlıkda şeref-i müsüle nail oldum. Zat-ı Şahane "Ben çok tarih okudum, vaktimi boş geçirmedi. Bununla biliyorum ki, düşman donanması Boğaz'dan geçemez", buyurdular. Badehu Veliahd Yusuf İzzettin Efendi hazretlerine gittik ve akşam Beykoz'a geldim. ...

27 Ağustos 1331 [9 Eylül 1915] (Perşembe) Ali Bey Çiftliği civarı. Güneş, rüzgar. Grandük Nikola Rus Başkumandanlığı'ndan azlı ve Kafkasya valisi ve kumandanı oldu.

11 Teşrinievvel 1333 [11 Ekim 1917] (Perşembe) Diyarbakır. Güneş. Mustafa Kemal Paşa 1) Fırat havâlisindeki Gazze ve sair Urbanla grubun doğrudan doğruya münasebata girmemesini, 2) İki ordunun 50 kilometrelik Birüssebi, Gazze cephesine çıkamayacağına nazaran Kress Paşa'nın dahi kendi kumandasına verilmesini, 3) Muayyen bir nizam-ı harbe malik olmak üzere taht-ı kumandasında hangi kıtaatın verilecekse şimdiden tesbit ve tayin olmasını istemiş, leytü laalle ile maruzu istiskal olarak istifa etmiştir.

13 Teşrinievvel 1333 [13 Ekim 1917] (Cumartesi) Trende. Güneş. Öğleyin Halep'e muvasalat ile Falkenhayn ile görüştüm. Mustafa Kemal Paşa'nın çöldeki Urbanın Almanlarca idare edilmesinden ve Sina cephesine iki ordu dahil olamayacağından münakaşaya girşerek istifa ettiğini anladım. Karargâhı pek müzebzeb bir halde buldum.

14 Teşrinievvel 1333 [14 Ekim 1917] (Pazar) Haleb. Güneş. Cemal Paşa geldi, görüştük. O dahi Almanların muamelesinden müşteki idi. Akşam Falkenhayn yemeğe davet etti. Erkân-ı Harb Reisi Von Dommers [Von Dommers] ile görüştüm.

16 Ağustos 1334 [16 Ağustos 1918] (Cuma) Nablus. Güneş. Saat 12 zevvalde Nablus'tan şimendiferle hareket ettim. Saat 6,30 sonrada Afule'ye muvasalatla Nasıra'ya gidip Liman Paşa ile veda ettim. Serian avdetimi temenni etti. Nisfülleyle Semah'a muvasalat ettim.

28 Nisan 1335 [28 Nisan 1919] (Leyl Pazartesi) Beykoz. Güneş. Daireye geldim. Mabeyn'e gittim. Şehzade Seyfettin Efendi'nin rahatsızlığı cihetiyle, heyete Cemalettin Efendi tayin buyruldu. Saat 7,20 sonrada hareketle istasyonda Heyet-i Vükela ve Sadrazam tarafından teşyi olunduk. Mustafa Kemal Paşa Dokuzuncu Ordu Kıtaaatı Müfettişi oldu. Entrikalarından dolayı Ferid Paşa tarafından Malta'ya tebedi istenildiğini, Harbiye Nazın Şakir Paşa söyledi.

18 Kânunuevvel 1335 [18 Aralık 1919] (Perşembe) Daltaban. Yağmur ve kar. Onüç saatte Hamsi köyüne geldik. Zigana'da kar var idi. Gümüşhane'de de İngiliz kumandanı (Ravlinson) [Rawlinson] var idi. Kâzım ve Mustafa Kemal Paşalarla görüşmek istiyor.

19 Mart 1336 [19 Mart 1920] (Cuma) Daire-i Askeriye. Güneş. Selamlığa piyade askeri ihtirazen bâ-irâde-i seniye gönderilmedi. Meclis-i Vükela'da Hariciye Nazın'nın mümessillerle teması neticesi anlaşılmadı: Anadolu ile temas için mebusanın izamı. Beykoz'a gittim: Bir takım müthiş şayiat. Zat-ı Şahane, "Elli senelik seyyiatın neticesini çekiyoruz", dedi.

31 Mart 1336 [31 Mart 1920] (Çarşamba) Daire-i Askeriye. Bulutlu. Sabahleyin Anadolu'da tevkif olunan İngiliz zabitanının tahliyesi hakkındaki nota üzerine, Babıali'ye gidip Sadrazam ile görüştüm. Ankara, Sivas, Erzurum'a telgraflar yazıldı. Bugün tercümanlar Hariciye Nezareti'ne gelerek yazacağımız reddiyei beğenmediler, nota karşıtı cevabi nota yazılıyor. Genel Şatılvors [Shuttleworth] ile akşam görüştüm. Hükümetin icrâ-yı hükümet ettiğini ve Mustafa Kemal'in hakimiyetine bir nihayet verilmesini ve işe İzmit, Adapazarı sahasından başlanarak tevsi olunmasını, İzmit cenubuna hükümet kuvveti gönderilirse, İngilizlerin geçmeyeceklerini bildirdi. ...

20 Temmuz 1336 [20 Temmuz 1920] (Salı) Ankara. Güneş. 19/20 Temmuz, Emir Faysal tarafından gelen Şeyh Abdülkadir Muzaffer ile İttihâd-ı Islâm'a dair görüştüm. İngiliz, Rum ve Ermeniler İzmit civarındaki Fes karyesini işgal ile avdet ettiler. ...

27 Temmuz 1336 [27 Temmuz 1920] (Salı) Ankara. Güneş. ... Şûrâ-yı Sal-tanat'ta şerâit-i sulhiyenin imzasına karar verildi. Padişah taraftar (Veliahd muhalif).

9 Kânunusani 1337 [9 Ocak 1921] (Pazar) Ankara. Kapalı. ... Asi Et-hem'in beyannamesini Yunan tayyareleri attı. ...

27 Nisan 1337 [27 Nisan 1921] (Çarşamba) Ankara. Yağmur. Şehzade Ömer Faruk Efendi İnebolu'ya geldi. Heyet-i Vekile karanyla iadesi emredil-di. ...

24 Mayıs 1337 [24 Mayıs 1921] (Salı) Ankara. Mütebeddil. Casus Mustafa Sagir salb edildi. Sefir Medivani müstacilen Tiflis'e yola çıktı. ...

29 Eylül 1337 [29 Eylül 1921] (Perşembe) Polatlı. Yağmur. ... Kral Kostas Bursa'dan Atina'ya döndü. ...

1 Teşrinievvel 1337 [1 Ekim 1921] (Cumartesi) Polatlı. Güneş, yağmur. ... Refet Paşa ve Yusuf Kemal Bey ihtilafı üzerine, beni Mustafa Kemal Paşa Ankara'ya çağırıldı. ...

17 Teşrinievvel 1337 [17 Ekim 1921] (Pazartesi) Ankara. Güneş. Franklin Buyon'la [Bouillon] müzakere (Ben, Mustafa Kemal Paşa, Yusuf Kemal Bey).

9 Kânunuevvel 1337 [9 Aralık 1921] (Cuma) Ankara. Yağmur. Roma'da Sait Halim Paşa şehit oldu. Aynalı Metropolit Meletios Metaksaki[s] patrik oldu.

13 Kânunuevvel 1337 [13 Aralık 1921] (Salı) Ankara. Güneş. Celse-i hafi-ye devam. Ukrayna Sefiri Frunze geldi.

Sonuç bölümüne başlarken sorduğum soruyu tekrar etmek istiyorum: Mareşal Fevzi Çakmak günlük tutmamış ya da yazdıkları gün ışığına çıkmasaydı tarihimizden, tarih anlayış ve bilgimizden neler eksilirdi? Bu tez çalışması sorunun tamamen cevaplanmasını sağlayamamıştır. Yine de, bu günlükler "olmasaydı ve

SONUÇ

okunmasaydı" koşulunda, tarihimizdeki boşluğun-eksikliğin boyutları hakkında okuyucuya kuşkusuz bir fikir verebilmiştir. Eminim ki, bu günlükler sayısız araştırmaya temel ve kaynaklık edeceklerdir. Mareşal Fevzi Çakmak'ın tuttuğu bu günlük notlar, Türkiye'nin yaratılmasında etkisi azımsanamayacak bir onbir seneyi anlamamız için çok değerlidir. En önemlisi, tarihimizin en değerli askerlerinden birinin fazlasıyla gölgede kalmış hayatının, bundan sonra daha iyi bir ışıktta incelenmesini, hakkıyla bilinmesini sağlayacaktır.

- 1 Defterlerde sadece üç ay kadar bir dönem eksik kalmıştır. Bu, 6 Kasım 1911 ile 14 Şubat 1912 tarihleri arasında İstanbul'da Genelkurmay Dairesi'nde çalıştığı süredir. Sadece dairede çalıştığı şeklinde özet olarak günlüğüne girmiştir ve başka hiç bir ayrıntı vermemiştir.
- 2 Sadi Borak, *Öyküleriyle Atatürk'ün Özel Mektupları*, İstanbul: Çağdaş, 1980, 154-164. Borak, Harp Tarihi Belgeleri Dergisi'nin Eylül 1976 sayısındaki belgelerden yararlanmıştır.

EKLER

ÇAKMAKOĞLU

Hacı Ali Kaptan

Hacı Halil Kaptan

Ismail

Kamile
? - 1915

+ Limnili Hacı Derviş Hüseyin Kaptan
(1782?- 1897/8)

+ Ünzile

Hasan Vasfi
1858-1927

+ Emine
1868-1918

Hacı Rasim Çakmak
1870-1945

+ ?

Tevfik

Naide + Nuri Çakmak
1908-1993 1901-1984

Selahattin + Sabiha
Çakmak

Güler + Fahrettin
1934 Tunçöz

Sırm Çakmak + Dilşad
1929-1997 1944

Şelale + Ali Rasim
Çakmak Çakmak
6-6-1953

Fatma Nur
Çakmak
19-8-54

Şelale + A. Müge
Çakmak Erel
3-3-1958

Halil Yağmur
Çakmak
1978

Mehmet Cengiz + Kaan Çakmak
Çakmak
31-12-1980 2-12-1994

Nigar Şeniz

H. Rayet + ?
1897-?

M. Ragıp
1889-1938

F. Rüyet + Mehmet Nezir Denizkurt
1902-1982 1879-1941

Güzide + Tevfik E.
Denizkurt
1924-1974

+ Grace
A. Hall
1936

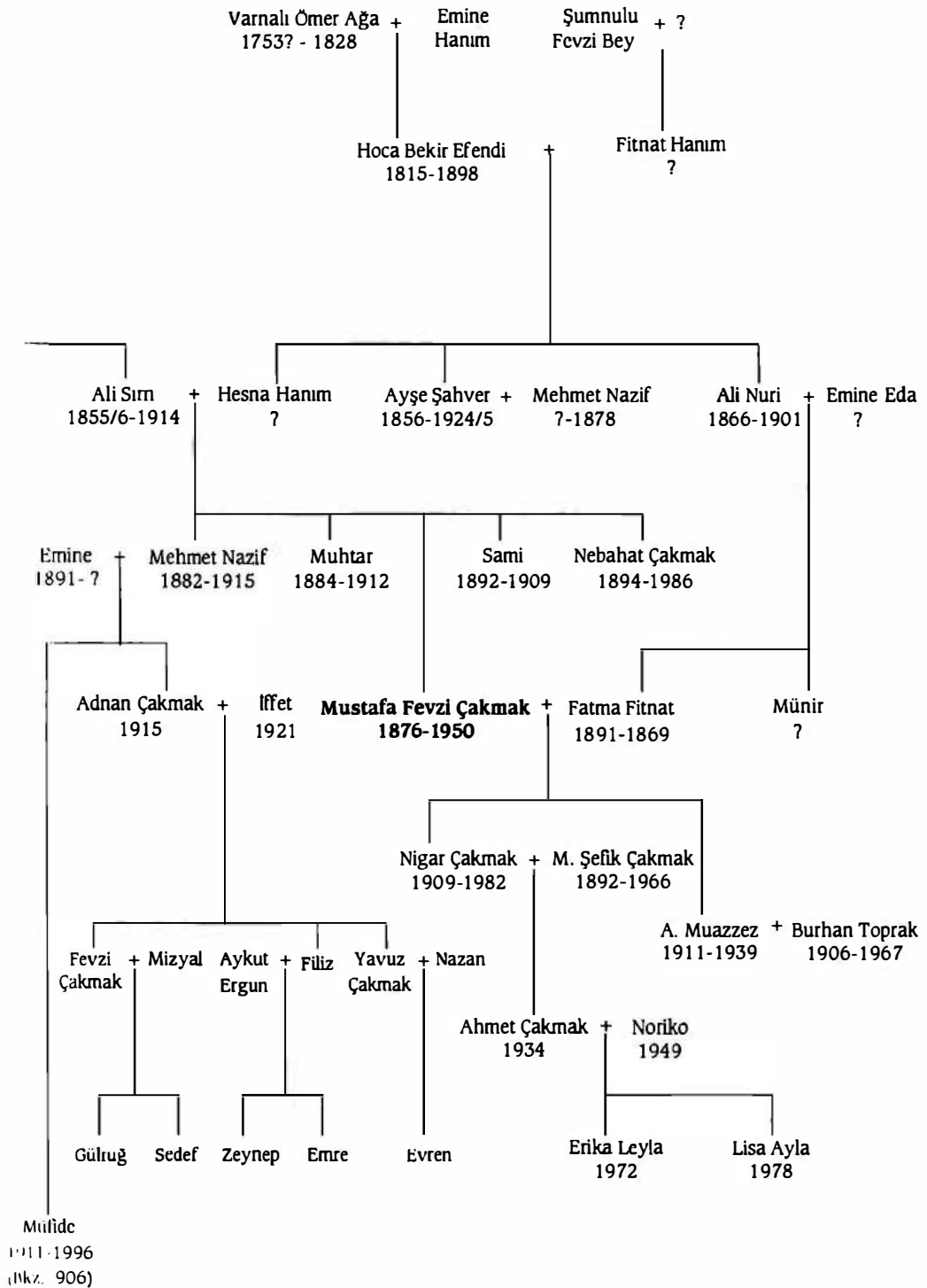
Coşkun
Denizkurt
1928

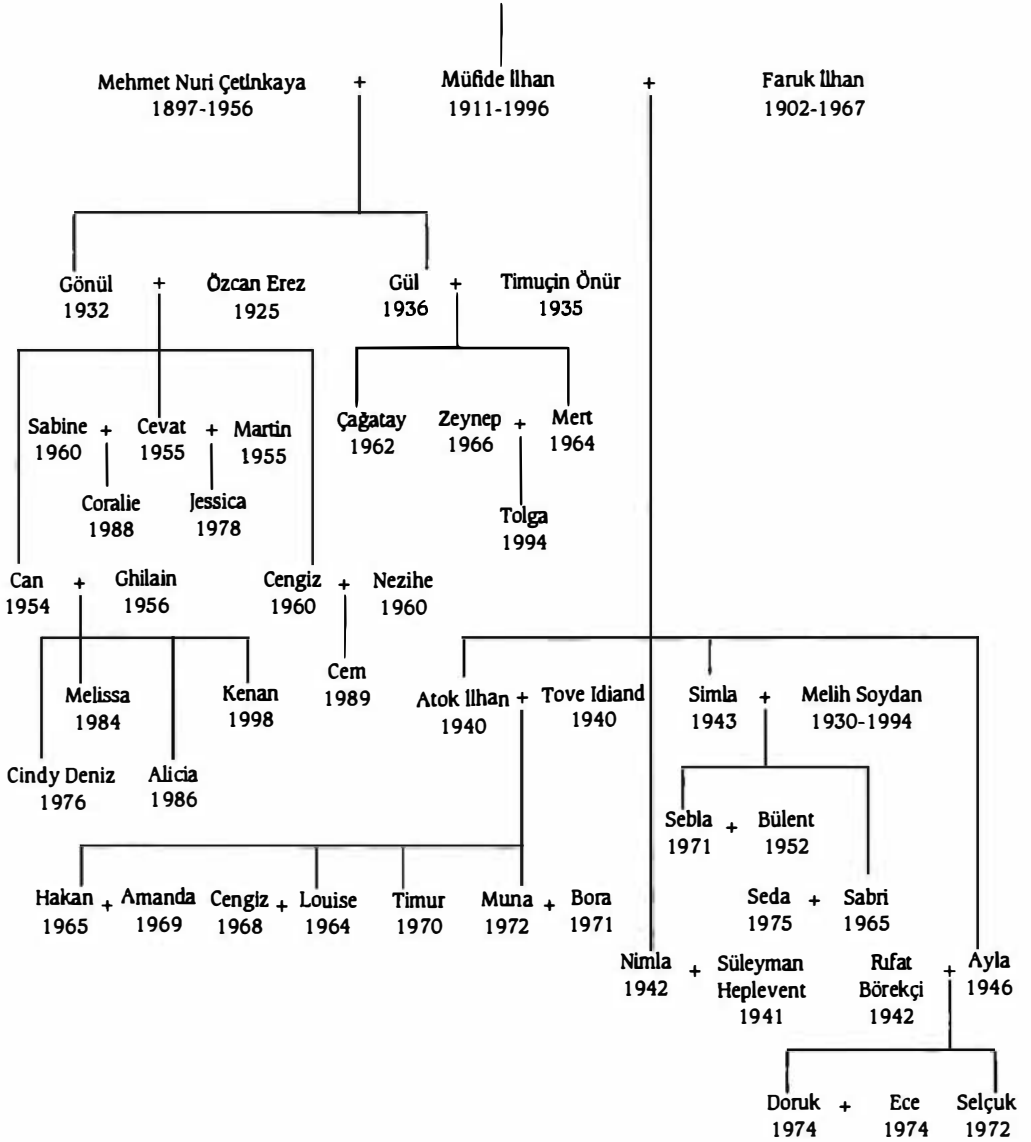
A. Nilgün
1952

H. Erol
1963

K. Allen
1966

C. John
1968

KRONOLOJİK OLARAK MAREŞAL FEVZİ ÇAKMAK'IN HAYATI

- 12 Ocak 1876 Mustafa Fevzi (Çakmak) İstanbul'un Cihangir semtinde doğdu
- 1881-1886 Sadık Hoca'nın Rumelikavağı'ndaki mektebinde iki yıl okudu ve Sanyer'deki Tedrisiye-i Hayriye Mektebi'ne devam etti
- 1886-1887 Selanik Askeri Rüştiyesi'nde bir sene okuduktan sonra
- 1887-1890 İstanbul'a dönerek, Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi'ni bitirdi
- 1890-1893 Kuleli Askeri İdadisi'nde eğitim gördü
- 1893-1896 Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane yada kısaca Harbiye Mektebi'ne devam ederek Mülazım-ı Sanilik rütbesini kazandı
- 1896-1898 Erkan-ı Harbiye Mektebi'nde okuyarak önce Erkan-ı Harbiye-i Mülazım-ı Evveliği rütbesi aldı ve daha sonra Erkan-ı Harp Yüzbaşı oldu
- 1899 başı İlk görevi Erkan-ı Harbiye-yi Umumiye Dairesi'ndedir
- Nisan 1899 daha sonra Üçüncü Ordu'ya bağlı, Metroviçe'deki Onsekizinci Nizamiye Fıkası'na atandı
- Ocak 1900 Gümüş İmtiyaz Madalyası aldı
- Ağustos 1900 Beşinci Rütbeden Nişan-ı Zîşan-ı Mecidi ile taltif edildi
- Ocak 1901 Kolağası (Kıdemli Yüzbaşı) rütbesine yükseltildi
- Nisan 1902 Binbaşı oldu
- Temmuz 1906 Kaymakam (Yarbay) rütbesine yükseltildi ve Dördüncü rütbeden Nişan-ı Ali-yi Osmani ile ödüllendirildi
- Aralık 1906 Fitnat Harum ile evlenebilmek için Metroviçe'den ayrılarak İstanbul'a gitti
- Haziran 1907 Eşi ile beraber Metroviçe'ye döndü
- Aralık 1907 Miralay (Albay) rütbesine yükseltildi ve Hicaz Demiryolu Madalyası aldı

1908 sonu	İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Metroviçe Şubesi'nde, Gizli İdare Heyeti Reisi olarak görev aldı
Ocak 1909	Taşlıca (Plevlje) Sancağı'na Mutasarrıf ve 35. Liva Kumandanı olarak atandı
Haziran 1909	ilk çocuğu, kızı Nigar, Metroviçe'de dünyaya geldi
Ağustos 1909	Tasviye-yi Rütbe-i Askeriye adlı kanunla rütbesi Miralaylıktan (Albay) Binbaşılığa indirildi
Nisan 1910	Arnavutluk'da isyan hareketini bastırmakla görevli Mürettep Koso-va Kolordusu'na atandı
Eylül 1910	rütbesi tekrar Binbaşılıktan Kaymakamlığa (Yarbay) yükseltildi
Ocak 1911	Erkan-ı Harbiye-yi Umumiye Dairesi, Beşinci Şube Reisliği'ne atandı
Mart 1911	Arnavutluk isyanı sebebiyle tekrar göreve çağrıldı
Nisan 1911	Müretteb İşkodra Kolordusu Kurmay Başkanı oldu
Mayıs 1911	ikinci kızı, Ayşe Muazzez İstanbul'da doğdu
Ekim 1911	Garp Ordusu Erkan-ı Harbiye Reisi oldu
Kasım 1911	Erkan-ı Harbiye-yi Umumiye Dairesi, Beşinci Şube reisliğine atandı
Şubat 1912	Rumeli Heyet-i İslahiyesi'nde görevlendirildi
Mayıs 1912	Muvakkaten, Üsküp'te Yedinci Kolordu'ya atandı
Temmuz 1912	Yakova Fırkası Kumandan Vekaleti'ne atandı
Ağustos 1912	Kosova Kuva-yı Umumiye Kumandanlığı Erkan-ı Harbiye Reisi oldu
Eylül 1912	Hayriye adlı kızı doğdu fakat bir aylık iken vefat etti
Ekim 1912	Garp Ordusu'na mensup Seyyar Vardar Ordusu Erkan-ı Harbiyesi, Birinci Şube Müdüriyeti'ne atandı
Haziran 1913	İstanbul'a döndü
Ağustos 1913	Ankara Fırka Kumandanlığı'na tayin edildi
Kasım 1913	İkinci Fırka Kumandanlığı'na tayin edildi ve Miralay (Albay)'lığa terfi etti
Aralık 1914	iki sene kıdem zammı ile taltif edildi
Aralık sonu 1914	5. Kolordu Kumandanlığı'na atandı
Mart 1915	Mirliva (Tuğgeneral) rütbesine yükseltildi
Temmuz 1915	Harp Madalyası ile ödüllendirildi
Eylül 1915	Gümüş İmtiyaz Madalyası aldı
Ekim 1915	İkinci Rütbeden Demir Salib Nişanı aldı
Aralık başı 1915	Anafartalar Gurubu Kumandanlığı'na atandı
Aralık sonu 1915	İkinci Ordu'ya atandı
Kasım 1916	Altın İmtiyaz Madalyası ile taltif edildi

Temmuz 1917	İkinci Ordu Kumandanlığı'na tayin oldu
Ekim 1917	Yedinci Ordu Kumandanlığı'na atandı
Kasım 1917	Birinci Croix de Fer madalyası ile ödüllendirildi
Ocak 1918	Birinci Rütbeden Kılıçlı Mecidi madalyası aldı
Temmuz 1918	Ferik (Tümgeneral) rütbesine yükseltildi
Ağustos 1918	hastalanarak İstanbul'a döndü
Aralık 1918	Erkan-ı Harbiye-i Umumiye riyasetine tayin edildi
Nisan sonu 1919	Edirne'ye gönderilen Heyet-i Nasiha'da görev aldı
Mayıs 1919	Birinci Ordu Müfettişliği'ne tayin edildi
Ağustos 1919	kızı Emine Müzehher doğdu fakat kısa süre sonra vefat etti
Kasım 1919	Anadolu'ya gönderilen Heyet-i Nasiha'da görev aldı
Ocak 1920	Şura-yı Askeri'de görevlendirildi
Şubat 1920	Harbiye Nazın oldu
Nisan 1920	İstanbul'dan gizlice ayrılarak 27 Nisan'da Ankara'ya ulaştı. Büyük Millet Meclisi'ne katıldı ve Kozan (Adana) Mebusu seçildi
Mayıs 1920	Müdafaa-yı Milliye Vekili ve Müdafaa-i Milliye Encümeni Reisi oldu
Kasım 1920	Vekaleten Erkan-ı Harp Riyaseti'ne atandı
Ocak 1921	Heyet-i Vekile Reisi oldu
Nisan 1921	rütbesi Birinci Ferikliğe (Korgeneral) yükseltildi
Ağustos 1921	Erkan-ı Harb Reisi oldu ve Müdafaa-i Milliye Encümeni Riyaseti'nden istifa etti
Eylül 1921	Millet Meclisi Takdirnamesiyle taltif edildi
Temmuz 1922	Heyet-i Vekile Reisliği'nden istifa etti
Ağustos 1922	rütbesi Müşirliğe yükseltildi
Ekim 1924	Milletvekilliği'nden istifa etti, Erkan-ı Harbiye Riyaseti'nde kaldı
Nisan 1939	Kızı Ayşe Muazzez, 28 yaşında vefat etti
Ocak 1944	yaş haddi sebebiyle emekliliğe ayrıldı
1946	Demokrat Parti listesinden bağımsız aday olarak seçimlere katıldı İstanbul Milletvekili oldu
1947	Demokrat Parti'den ayrıldı
1948	Millet Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı
10 Nisan 1950	Teşvikiye, İstanbul'da vefat etti

MAREŞAL FEVZİ ÇAKMAK'IN DEVAM ETTİĞİ OKULLAR

İbtidaiye:

[1882-1883]	Rumelikavağı Sadık Hoca Mektebi <i>Hicri 1300</i>
[1883-1884]	Rumelikavağı Sadık Hoca Mektebi <i>Hicri 1301</i>
[1884-1885]	Sarıyer Tedrisiye-i Hayriye Mektebi <i>Hicri 1302</i>
[1885-1886]	Sarıyer Tedrisiye-i Hayriye Mektebi <i>Hicri 1303</i>

Rüştiye:

[1886- 1887]	Selanik Askeri Rüştiyesi <i>Hicri 1304</i>
[1887- 1888]	Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi- İstanbul <i>Hicri 1305</i>
[1888- 1889]	Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi- İstanbul <i>Hicri 1306</i>
[1889- 1890]	Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi- İstanbul <i>Hicri 1307</i>

İdadi:

[1890- 1891]	Kuleli Askeri İdadisi- İstanbul <i>Hicri 1308</i>
[1891- 1892]	Kuleli Askeri İdadisi- İstanbul <i>Hicri 1309</i>
[1892- 1893]	Kuleli Askeri İdadisi- İstanbul <i>Hicri 1310</i>

Harbiye Mektebi:

[1893- 1894]	Harbiye Mektebi- İstanbul <i>Hicri 1311</i>
[1894- 1895]	Harbiye Mektebi- İstanbul <i>Hicri 1312</i>
[1895- 1896]	Harbiye Mektebi- İstanbul <i>Hicri 1313</i>

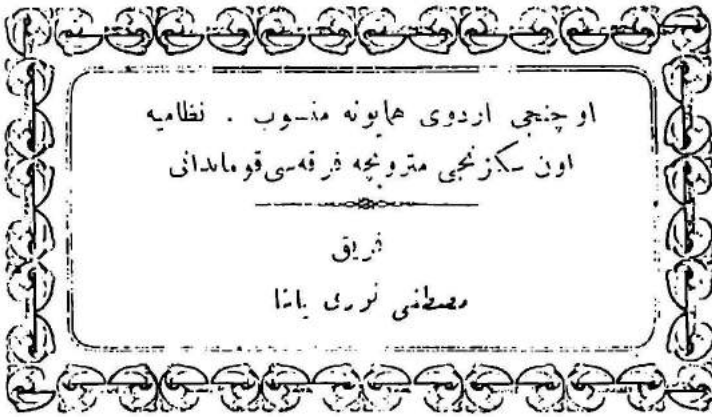
Erkan-ı Harbiye Mektebi:

[1896- 1897]	Erkân-ı Harbiye Mektebi- İstanbul <i>Hicri 1314</i>
[1897- 1898]	Erkân-ı Harbiye Mektebi- İstanbul <i>Hicri 1315</i>
1898	Erkân-ı Harbiye Mektebi- İstanbul <i>Hicri 1316</i>

BELGELER

BELGELERİN LİSTESİ

- Hicrî 1318 [1900-1901] tarihli Kosova Salnamesi'nde Fevzi Bey'in 18. Nizamiye Fırkası Erkân-ı Harbi olarak adının bulunduğu sayfa.
- Fevzi Çakmak'ın Milli Savunma Bakanlığı - Lodumlu Arşivi'nde bulunan künye kaydı.
- Soğukçeşme Askeri Rüştîyesi, 4. Sınıf talebelerinin okuduğu ders ve aldığı notların kayıtları.
- Kuleli Askeri İdadisi, 1. Sınıf Ders ve Notları.
- Kuleli Askeri İdadisi, 2. Sınıf Ders ve Notları.
- Kuleli Askeri İdadisi, 3. Sınıf Ders ve Notları.
- Harbiye Mektebi, 1. Sınıf Ders ve Notları.
- Harbiye Mektebi, 2. Sınıf Ders ve Notları.
- Harbiye Mektebi, 3. Sınıf Ders ve Notları.
- Erkân-ı Harbiye Mektebi, 1. Sınıf Ders ve Notları.
- Erkân-ı Harbiye Mektebi, 2. Sınıf Ders ve Notları.
- Erkân-ı Harbiye Mektebi, 3. Sınıf Ders ve Notları.
- 28 Ocak 1896 tarihli "Mekâtib-i Askeriye-i Şahane" diploması.
- 16 Mart 1897 tarihli Erkân-ı Harbiye-i Mülazim-i Evvelliği intihabnamesi.
- 24 Ocak 1900 tarihli Gümüş İmtiyaz Madalyası'nın iradesi.
- 23 Ağustos 1900 tarihli Beşinci Rütbeden Nişan-ı Zîşan-ı Mecidi Madalyası beratı ve zarfı.
- 23 Ağustos 1900 tarihli Beşinci Rütbeden Nişan-ı Zîşan-ı Mecidi Madalyası iradesi.
- 25 Temmuz 1906 tarihli Dördüncü Rütbeden Nişan-ı Zîşan-ı Osmani Madalyası iradesi.
- 25 Temmuz 1906 tarihli Dördüncü Rütbeden Nişan-ı Ali-i Osmani Madalyası beratı ve zarfı.
- Fevzi Çakmak'a verilen 16 Aralık 1907 tarihli Hicaz Demiryolu Madalyası beratı.
- Kaymakam Fevzi Bey'in Miralaylığa terfiini bildiren 18 Aralık 1907 tarihli irade.

مدالیه

آشان

ایکجی عثمانی ، دردنجی مجیدی کربد ، روسیه ، یونان

اسمی	م.	ن.	ع.	م.	ملاحظات
فرقه ارکان حربیه سی					
رئیس محمد خالید	بیگاشی	۳۰۳	۳۱۵	۴	یونان مدالیه‌سی
ارکان حرب مصطفی	بوزباشی	۳۰۹	۳۱۴	۰	
موزی اندی					
ملحق محمد بها الدین	بوزباشی	۳۰۰	۳۰۹	۵	
اندی					
ملحق محمد علی اندی	ملازم اول	۳۰۹	۳۱۵	۰	

Hicri 1318 [1900-1901] tarihli Kosova Salnamesinde Fevzi Bey'in 18. Nizamiye Fırkası Erkân-ı Harbi olarak adının bulunduğu sayfa; Salnâme-i Vilâyet-i Kosova - Defa Sekiz.

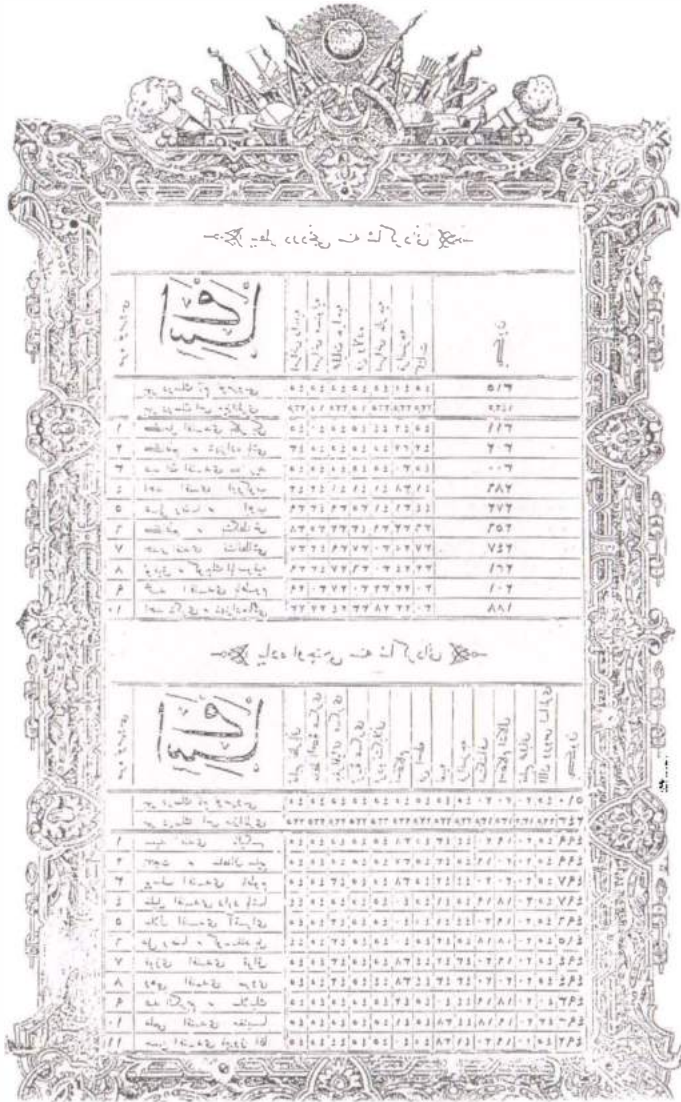
MÜŞİR FEVZİ PAŞA HAZRETLERİ

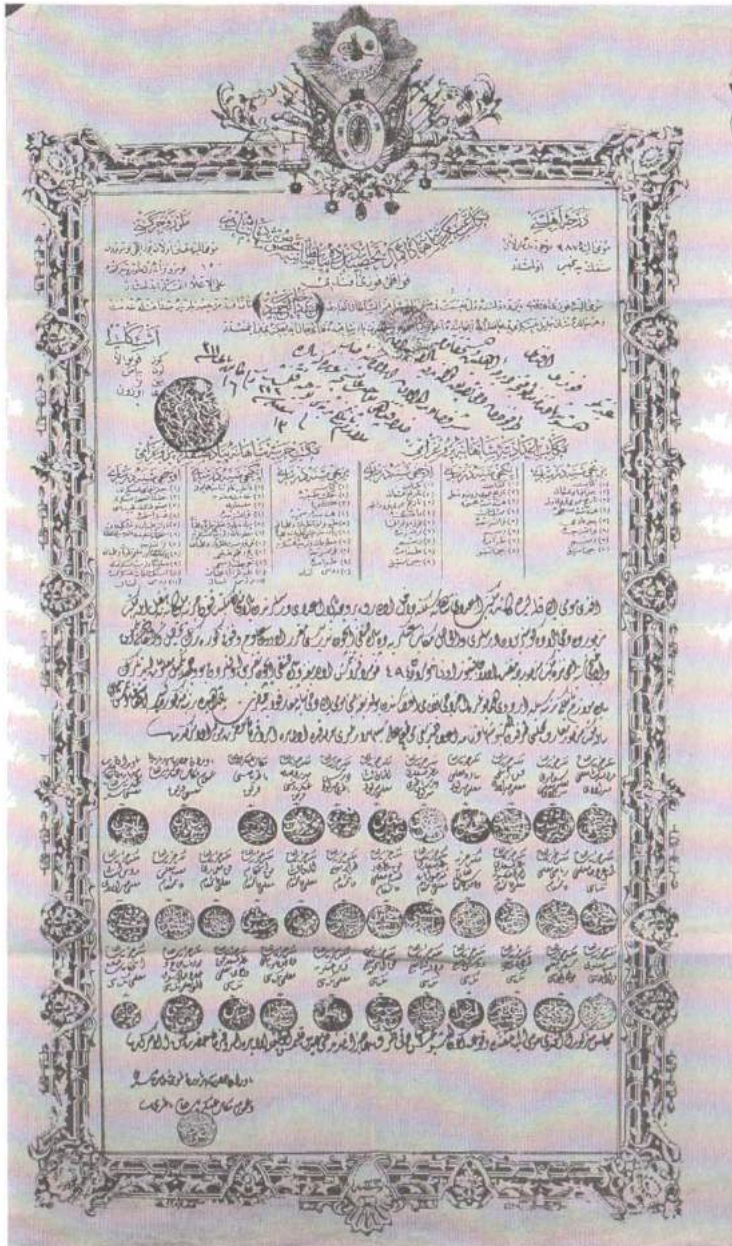
İsmi, Pederinin İsmi, Memleketi : Fevzi Paşa Hazretleri Sicil Numarası : 311 C-7 Doğumu : - Duhulü : 17 Nisan 1309 (Rumi) Nasbı :		
HAYATI - MEMURİYETİ		
Seferde cepheler haricinde ve hizada ne gibi vazifede ve hangi mınokalarda ne kadar müddetle istihdam olunduğu (1334 senesi mütarekesine kadar)	Balkan Harbinde	Umumi Harpde
Yüzbaşı: 13 Kânunuevvel 314 Erkân-ı Harp Yüzbaşılığına 1. C. S. 4 Şube 4. de 30 Mart 315 Atık Ordusu 3. Nizamiye Metrovice Fırkası Erkân-ı Harbiyesine.	19 Eylül 327 Garp Ordusu Erkanı Harbiye Riyasetine	9 Kânunuevvel 330 5'nci Kolordu Kumandanlığı
Albay: 11 Teşrinisani 329 Nasbı 16 Kânunuevvel 324 Taşlıca Mutasarrıf ve Kumandanlığı inzimamıyla Nizamiye 35'nci Liva Kumandanlığına. 6 Ağustos 325 tasfiye sonrası rütbesi binbaşılığa inzal. 6 Kânunusani 325 rütbesi liva kumandanlığının müsaade olmadığından açığa. 14 Nisan 326 Taşlıca Mutasarrıflığı uhdesinde kalmak üzere muvakkatan mürettep Kosova Kolordusu Karargaluna. 14 Temmuz 326 Kosova ordusu karargaluna tayin ve Taşlıca mutasarrıf ve kumandanlığından infak (aynıma)	20 Haziran 328 Kosova Kuvvayı Umumiyesi Kumandanlığı Erkanı Harbiye Riyasetine	25 Ağustos 332 2 nci Kolordu Kumandanlığı
2 Kânunusani 326 1.C. S.2, 5'inci Şube Müdüriyetine 23 Eylül 327 İpek Sancığı Mutasarrıflığı 1 Teşrinievvel 327 İstanbul'a dönüş. 29 Kânunusani 327 Rumeli'ye, gidecek heyet refakatına 26 Nisan 328 sadannda teşkil olunacak kaleme.	24 Temmuz 328 Kosova Kuvvayı Umumiyesi Kumandanlığı Erkanı Harbiye Riyasetine	5 Temmuz 333 2'nci Ordu Kumandanlığı
Albay: 2 Haziran 329 Girit'den dönüş. 20 Temmuz 329 Ankara Fırkası Kumandanlığı 11 Teşrinievvel 329 2. Nizamiye Fırka K. lığına (Terfian)	16 Eylül 328 Vardar Ordusu 1.C. 1 nci Şube Müdüriyetine	9 Teşrinievvel 333 Becayışen 7'nci Ordu K. lığı
Liva : 17 Nisan 331 nasbı Ferik : 28 Temmuz 334 nasbı 1. Ferik : 3 Nisan 337 nasbı Müşir : 31 Ağustos 338 nasbı		

Neşet : - Mülazım-i Sani Nasbı : - Mülazım-i Evvel Nasbı : - Kd. Yüzbaşı Nasbı : 13 Kânunuevvel 314 (1898) Yüzbaşı Nasbı : 14 Kânunusani 316 (1901) Binbaşı : 3 Nisan 318 (1902)	Kaymakam Nasbı (Yarbay) : 16 Eylül 326 (1910) Miralay (Albay) Nasbı : 11 Teşrinisani 329 (1913) Mirliva : 17 Nisan 331 (1915) Ferik : 27 Temmuz 334 (1918) Birinci Ferik : 3 Nisan 337 (1921) Müşir : 31 Ağustos 338 (1922)
334 senesi mütarekesinden sonraki memuriyetler ve müddetleri ve bulunduğu münukalar	TALTİFİ
24 Kânunuevvel 334 1.C. S. 4 Şubesine 14 Mayıs 335 1' inci Ordu Kıtaat Müfettişliğine 3 Şubat 336 Harbiye Nezaretine	11 Kânunuevvel 315 10 Ağustos 316 4 Temmuz 324 16 Teşrinisani 330 1 Teşrinisani 331 29 Teşrinievvvel 332 13 Kânunuevvel 331
23 Nisan 336 Türkiye Büyük Millet Meclisi Azalığına intihab edilmiş.	Gümüş İmtiyaz 5'nci Mecidi 4'ncü Osmani ilk terfii rütbe için kudemine 2 sene zam. Muharebe Gümüş İmtiyaz Madalyası Harp Madalyası 814891 Muharebe Altın İmtiyaz Madalyası Heyet-i İslahiye tezkeresiyle 2'inci Sınıf Demір Salıp Nişanı
4 Mayıs 336'da Milli Müdafaa Vekaletini deruhde buyurmuştur.	8 Teşrinievvvel 332 Alman Harp Madalyası Avusturya-Macaristan 2'nci Sınıf Meziyet-i Askeriye Salıp Nişanı 8/1670
9 Teşrinisani 336 Erkân-ı Harbiye-i Umumıye Vekaleti Vekilliğini deruhde buyurmuştur. 6 Ağustos 337 Erkân-ı Harbiye vekaletine intihab olunmuş ve Müdafaa-i Milliye Vekaletine çekilmiştir.	23 Eylül 333 7 Kânunuevvel 334 25 Şubat 334 29 Eylül 337 21 Teşrinisani 339
	Yeniden Kılıçlı Osmani Sina Muharebatında yeniden 1'nci Rütbeden Kılıçlı Mecidi 3 buçuk ay sefer-i kudem zammı Alman 1'nci Rütbeden (Karı Dufer) Nişanı (Haziran 1918) Sakarya Muharebatı'ndan dolayı Takdimame Kırmızı yeşil şeritli İstiklal Madalyası.

صنوف چشمه شتد عسکریه											
نهار دین دینو شتد عسکریه											
اسماء	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
بهره دینک نام دینو شتد	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱. اسم میرا لری	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۲. حشوفه یا وری	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۳. قشوفه یا وری	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۴. عجمه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۵. ماموران دینو شتد	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۶. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۷. صباغ قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۸. زلف قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۹. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۰. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۱. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۲. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۳. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۴. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۵. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۶. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۷. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۸. حشوفه قندی صباغ پاشا	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰

Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi. 4. Sınıf Talebeleri ve Fevzi Efendi'nin Okuduğu Ders ve Aldığı notların kayıtları- Hicri 1307 (1889-1890)

Tuğra

Mekâtib-i Askeriye-i Şâhânedede İkmâl-i Tahsîl Eden Piyâde Zâbitânına Mahsûs Şehâdetnâmedir

Kavaklı Fevzi Efendi

Derece-i Ehliyeti

Tavır ve Hareketi

Mûmâileyh 381 Mevcûdunda Olan
Sınıfın Yedincisi Olmuştur

Mûmâileyh Mukannen Olan
Yüzelli Numerodan 150
Numero Kazanarak Tavır ve
Hareketçe Aliyyü'l-alâ İtibâr Edilmiştir

Mûmâileyh Fevzi Efendi dîn ü devletine ve velî-nimet-i bîminnet-i pâdişâhımız es-Sultân el-Gâzi (Abdülhâmid Han) Sâni Efendimiz Hazretlerine sadâkatle hizmet ve her hâlde şân-ı celil-i askerîyi muhâfaza ile icâbında uğur-ı meyâmin-mevfûr Hazret-i Pâdişâhide fedâ-yı cân edeceğine yemîn etmiştir.

Gayretli Fevzi Efendi

İşbu şehâdetnâme mantûkunca derece-i ehliyet ve istihkâkın tarafımızdan dahi tasdik olunarak bâlâsında şeref-sâdır olarak irâde-i seniye-i cenâb-ı hilâfetpenâhi mucib-i âlisince uhdene Piyâde Mülâzım-ı Sâniîliği rütbesi tevcih kılınmıştır.

fi 13 Şabân [1]313, fi 16 Kânunusani [1]311

[28 Ocak 1896]

Eşkâli

Göz: Koyu Ela

Levn: Beyaz

Bıyığı: Ter

Boy: Uzun

DAMGA

Mekâtib-i Asâkir-i Şâhâne --- Mehmet Rıza bin Mustafa Zeki

Mekâtib-i İdâdiyye-i Şâhâne Programı

Birinci Sınıf Dersleri:

- (1) Kitâbet
- (2) Coğrafya-i Osmânî
- (3) Târîh-i Umûmî Kurûn-ı Ūla
- (4) Hendese-i Musattaha
- (5) Cebir-i Âdî
- (6) Fransızca
- (7) Resim
- (8) Cimnastik

İkinci Sene Dersleri

- (1) Kitâbet
- (2) Târîh-i Umûmî Kurûn-ı Vustâ
- (3) Hendese-i Mücesseme
- (4) Müsellesât
- (5) Fransızca
- (6) Resim
- (7) Tarama
- (8) Cimnastik

Üçüncü Sene Dersleri

- (1) Kitâbet
- (2) Târîh-i Osmânî
- (3) Târîh-i Umûmî
- (4) Makina
- (5) Kozmografya
- (6) Fransızca
- (7) Tarama
- (8) Cimnastik

Mekteb-i Harbiyye-i Şâhâne Piyâde Sınıf ları Programı

- (1) Kitâbet
- (2) Hikmet-i Tabiiyye
- (3) Kimyâ
- (4) Hendese-i Resmiyye
- (5) Topografya Nazariyât ve İlmiyâtı
- (6) Piyâde Nefer Talîmi Nazariyât ve İlmiyâtı
- (7) Malûmât-ı Terbiye-i Askeriyye
- (8) Fransızca
- (9) Tarama
- (10) Rus Lisânı

- (1) Dâhiliye Kânûnnâme-i Hümâyûnu
- (2) Hizmet-i Seferiye
- (3) Mimari
- (4) Fransızca
- (5) Piyâde Bölük Talîmi Nazariyât ve İlmiyâtı
- (6) Malûmât-ı Terbiye-i Askeriye
- (7) Fenn-i Furûsiyyet Nazariyât ve İlmiyât-ı
- (8) Meç ve Kılıç Talîmi
- (9) Harîta Tersîmi
- (10) Topograf İlmiyâtı
- (11) Rus Lisânı

- (1) Coğrafya-yı Askerî
- (2) Hıfzu's-Sıhha-yı Askerî
- (3) Sunûf-ı Selâse Bakiyesi Kurûn-ı Âhir
- (4) Fenn-i Eslîha
- (5) Devlet-i Âliye Ordu Teşkilâtı
- (6) İstihkâmât-ı Hafîfe ve --- Cesîme ve Eşkâlî
- (7) Fransızca
- (8) Piyâde Alay ve Tabur Talîmi
Nazariyât ve İlmiyâtı
- (9) Malûmât ve Terbiye-i Askeriye
- (10) İstikşâfât-ı Askeriye
- (11) Rus Lisânı

Efendi-i mûmâileyh Kuleli'de kâin mekteb-i idâdî-i şâhâne silkine dâhil olarak bervech-i bâlâ idâdî derslerinden bi'l-ımtihân Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Mülûkâne'ye naklile mekteb-i mezbûrda dahi bâlâda gösterilen dersleri ve'l-hâsıl mekâtib-i askeriyede piyâde sınıfı için tedrîsi mukarrer olan ulûm ve fûnûnu görerek tahsîl ve istifâde eylemiş ve üçüncü sene ımtihânında mekteb-i mezbûrca mukannen olan beş-yüzon numerodan 494 numero kazanmış olduğuna piyâde sınıfı için tefrîk olanlardan bu vechile tekmil-i malûmât edenlerin piyâde mülâzim-i sânilîği rütbesiyle ordu-yı hümâyûnlara ihrâcı nizâmı iktizâsından bulunduğu mebnî mûmâileyh dahi sâye-i maârif-vâye-i Hazret-i Pâdişâhîde rütbe-i mezkûre kesb-ü istihkak etmiş bulunduğu beyânıyla mekteb-i mezbûr maârif meclisi tarafından işbu şehâdetnâme itâ kılındığı muhât-ı ilmi âlî-i sipehdârilere buyruldukta ol bâbda emr-ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

İmzalar ve Damgalar

Meclis-i mezkûrun efendi-yi mûmâileyh hakkında vukûa gelen işbu hüsn-i şehâdeti taraf-ı âcizânemizden dahi tasdik kılınmış olmakla ol bâbda emr-ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyâriden Tophâne-i Amire Müşiri
ve Umûm Mekteb-i Askeriye-i Şâhâne Nâzırı

Damga

[Belgenin Arkası]

Mekteb-i Fünûn-u Harbiye-i Şâhâne Üçüncü Sene Şakirdânından

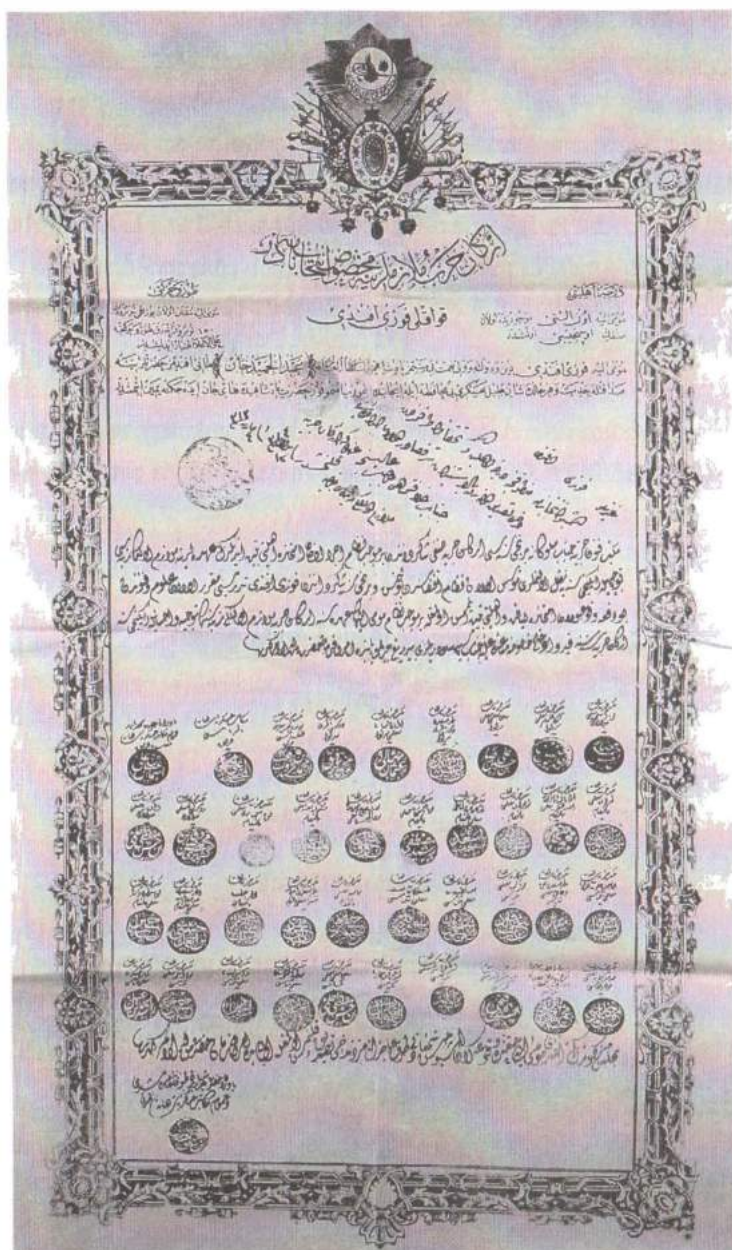
Kavaklı Fevzi Efendi

bin Âli

duhûlü fi 17 Nisân [1]309 [29 Nisan 1893]

Damga

Damga

Tuğra

Erkân-ı Harb Mülâzımlarına Mahsûs İntihâbnâmedir

Derece-i Ehliyeti

Tavır ve Hareketi

Kavaklı Fevzi Efendi

Mûmâileyh Onaltı

Mûmâileyh Mukannen

Mevcûdunda Olan

Olan 150 Numaradan,

Sınıfın Üçüncüsü Olmuştur

150 Kazanarak Tavır ve Hareketçe
Aliyyü'l- alâ İtibâr Edilmiştir

Mumaileyh Fevzi Efendi dîn ü devlete ve velî-nîmet-i bîminnetimiz pâdişâhımız es-Sultân el-Gâzi (Abdülhâmid Hân-ı) Sânî Efendimiz Hazretlerine sadâkatle hizmet ve her hâlde şân-ı celîl-i askerîyi muhâfaza ile icâbında uğur-ı meyâmin-mevfûr Hazret-i Pâdişâhîde fedâ-yı cân edeceğine yemîn etmiştir.

Gayretli Fevzi Efendi

İşbu intihâbnâme mantûkunca derece-i ehliyet ve istihkâkın tarafımızdan dahi tasdik olunarak bi'l-istizân şeref-sâdır olan irâde-yi seniye-i cenâb-ı hilâfet-penâhi mûcib-i âlisince uhdene Erkân-ı Harbiye-i Mülâzım-ı Evvelliği rütbesi tevcih kılınmıştır.

Fi 12 Şevval [1]314 ; fi 4 Mart [1]313

[16 Mart 1897]

DAMGA

Mekteb-i Fünûn-u Harbiye Cenâb-ı Mülûkâne Birinci Senesi Erkân-ı Harbiye Sınıfı Şâkirdânından ber-mûcib-i nizâm icrâ olunân imtihânda ehliyeti tebeyyün edenlerin uhdelerine Mülâzım-ı Evvellik Rütbesi tevcihiyle İkinci seneye naklolunmalan müesses olan nizâm iktizâsından bulunmuş ve birinci sene şâkirdânından Fevzi Efendi tedrisi mukarrer olan ulûm ve fünûndan bu defa vukû bulan imtihânda liyâkat ve ehliyeti tebeyyün eylemiş olmakla bermûcib-i nizâm mûmâileyhin uhdesine Erkân-ı Harbiye Mülâzım-ı Evvelliği rütbesinin tevcih ve ihsânıyla ikinci sene erkân-ı harbiyesine kayd-u idhâli hususuna müsâade-i aliyye-i cenâb-ı sipehdârileri bildirîğ buyrulmak bâbında emr-ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

İmza ve Damgalar

Meclis-i mezkûrun efendi-i mûmâileyh hakkında vukûa gelen işbu hüsn-i şecaâti ve taraf-ı âcizânemizden dahi tasdik kılınmış olmakla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Yâverân-ı Hazret-ı Şehriyârîden Tophâne-i Amire Müşîri
ve Umûm-ı Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nâzın
DAMGA

[Belgenin Arka Yüzü]

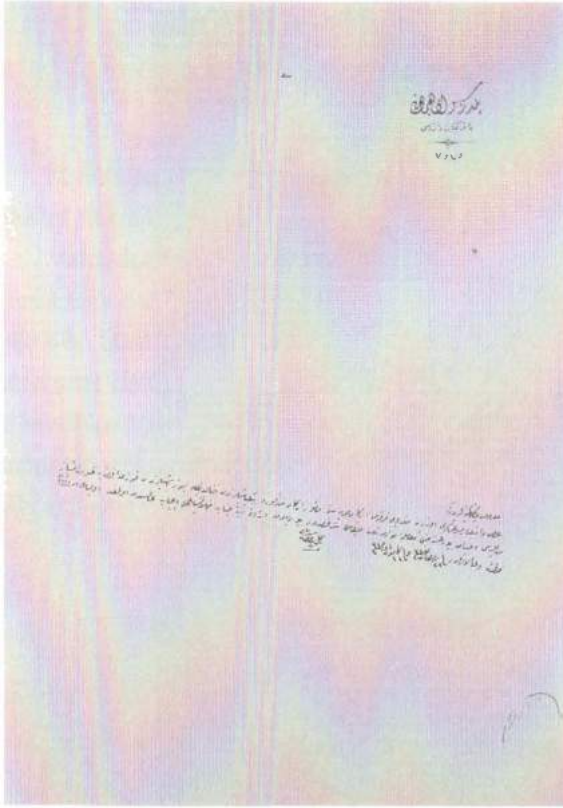
Mekteb-i Fünûn-u Harbiye-i Şâhâne-i Erkân-ı Harbiye
Birinci Senesi Şâkirdânından Mülâzim-i Sâni

Fevzi Efendi bin Âli
Kavak

Nasbı fi sene 16 Kânunusani [1]311
[28 Ocak 1896]
Damga

Duhûlü fi sene 17 Nisan [1]309
[29 Nisan 1893]
Damga

24 Ocak 1900 tarihli Gümüş İmtiyaz Madalyası'nın iradesi

BBA, İrade-Taltifat
N 1317/ 58

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu

Başkitâbet Dâiresi

7545

Marûz-ı Çâker-i Kemîneleridir ki,

Arz ve işâr-ı ser-askerî üzerine Metroviçe Fırkası Erkân-ı Harbiyesine memûr erkân-ı mezkûre binbaşılardan Hâlid Bey'e, yüzbaşılardan **Fevzi Efendiye** Gümüş İmtiyâz Madalyası ihsân buyrulmasına mebrû muamele-i lâzîmenin ifâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhi icâb-ı âlisinden olmakla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyü'l-emrindir.

Fi 23 Ramazan [1]317 ve 12 Kânûn-ı sâni [1]315

[24 Ocak 1900]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyânî

Tahsin

el-Gâzi
Tuğra

Nişân-ı Şerif-i Âli-şân-ı Sâmi-Mekân-ı Sultânî ve Tuğra-yı Garrâ-yı Cihânsitân-ı Hakânî Hüküm Oldur ki

Metroviçe Fırka-ı Hümâyûnum Erkân-ı Harbiyesine memûr erkân-ı mezkûre Yüzbaşılannndan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân **Mustafa Fevzi Efendi** zîde kadrühunun vâkı olan hüsn-i hidmeti cihetiyle sezâvâr-ı taltîfât-ı seniyye-i şâhânem olduğuna bi-nâen şeref-efzâ-yı sünûhu sudûr olan irâde-i seniyye-i pâdişâhanem mûcib-i âlîsi üzere kendisine Mecîdî Nişân-ı Zîşânının beşinci rütbesinden bir kıtası inâyet ve ihsân kılınmış olduğunu mutazammın işbu berât-ı âli-şânım ısdâr olundu. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâbi ve'l-ışrîn min şehri rebî'-i'l-âhir sene semâne-aşar ve selâse-miete ve elf.

[23 Ağustos 1900]

be-mekân-ı
Konstantiniyye el-Mahrûsa el-Mahmiyye

318

27

[Belgenin Arka Yüzü]

Beşinci Rütbeden Mecîdî Nişân-ı Zîşânı Berât-ı Âlîsi
imza

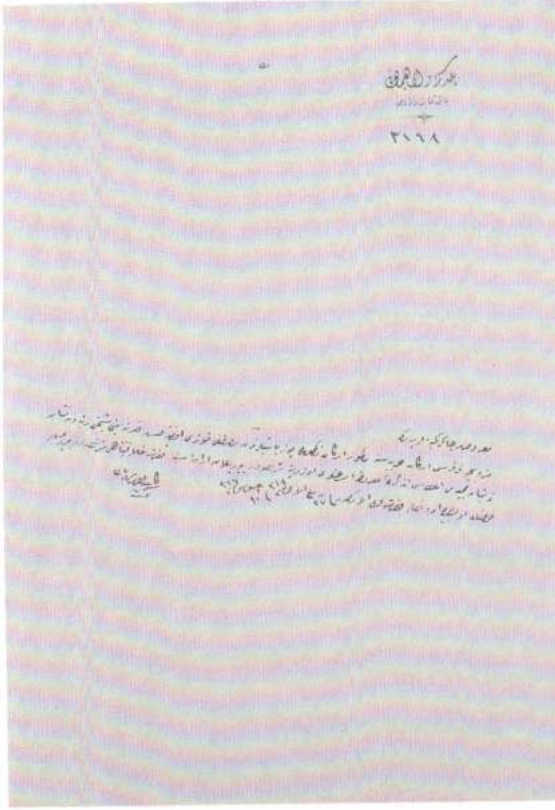
[Zarf Kapağı]

2188

Mecîdî Nişânı

Metroviçe Fırka-i Hümâyûn Erkân-ı Harbiyesine Memûr Erkân-ı Mezkûre Yüzbaşılannndan Fütüvvetli **Mustafa Fevzi Efendiye** Ihsân Buyrulan Beşinci Rütbeden Mecîdî Nişân-ı Zîşânının Berât-ı Âlîsi

Hümâyûn
Kalem-i Nişân

BBA, İrade-Taltifat
R 1318/ 96

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Başkitâbet Dâiresi
3148

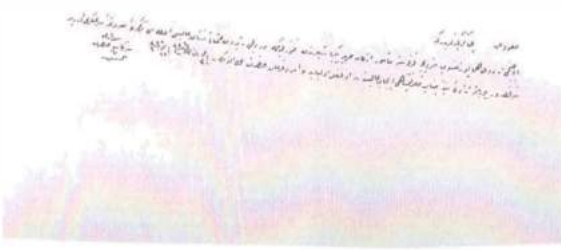
Marûz-ı Çâker-i Kemîneleridir ki,

Metroviçe Fırkası Erkân-ı Harbiyesine memûr erkân-ı mezkure yüzbaşlarından **Mustafa Fevzi Efendiye**, hüsn-i hizmetine mebni Beşinci rütbeden Nişân-ı Zîşân-ı Mecîdî itâsı tezkire-i marûza-i seraskeñ üzerine şerefsudûr buyrulan irade-i seniyye-i hilâfetpenâhî şerefsudûr buyrulmuş olmakla olbâbda emrû fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 27 Rebiülahr [1]318, Fi 10 Ağustos [1]316 [23 Ağustos 1900]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin

BBA, İrade-Taltifat
C 1324/ 10

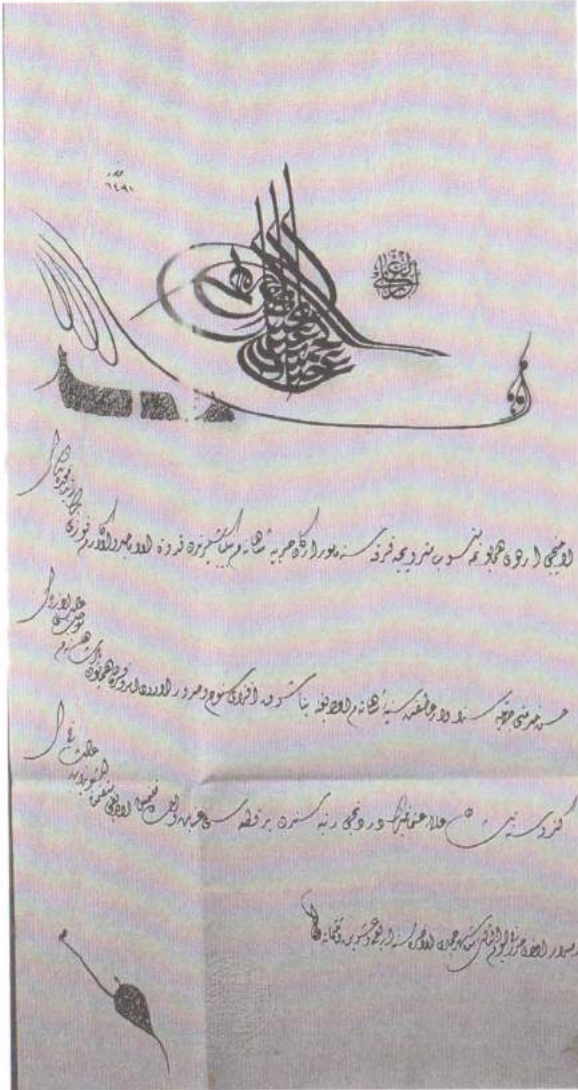
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Başkitâbet Dâiresi
3952

Marûz-ı Çâker-i Kemîneleridir ki

Üçüncü Ordu-yı Hümâyûna mensûb Metroviçe Fırkasına memûr Erkân-ı Harbiye Binbaşılardan Fevzi Beye Dördüncü Rütbeden Osmânî Nişân-ı Âlisi itâsı tezkire-i marûza-i seraskerî üzerine şerefsudûr buyrulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâ-hî icâb-ı âlisinden olmakla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 3 Cemaziyü'l-âhır [1]324, fi 12 Temmuz [1]322[25 Temmuz 1906]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyâfi
Tahsin

25 Temmuz 1906 tarihli Dördüncü Rütbeden Nişan-ı Âli-i Osmani Madalyası beratı ve zarfı

el-Gâzi
Tuğra

Nişân-ı şerif-i âlî-şân-ı sâmi-mekân-ı sultânî ve tuğra-yı garra-yı Cihânsitân-ı hakânî hükmü oldur ki

Üçüncü Ordu-yı Hümâyûnuna mensûb Metroviçe Fırkasına memûr Erkân-ı Harbiye-i Şâhânem Binbaşılardan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim **Fevzi Bey** zîde mecdûhunun hüsn-i hidmeti cihetiyle sezâvâr-ı âtufet-i seniyye-i şâhânem olduğuna binâen şeref-efzâ-yı sünûh u sudûr olan emr ü fermân-ı hümâyûn-ı pâdişâhânem mûcib-i âlîsi üzre kendisine Nişân-ı Âlî-i Osmânînin Dördüncü Rütbesinden bir kıtası inâyet ve ihsân kılınmış olduğunu mutazammın işbu berât-ı âlî-şânım ısdâr olundu. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâlis min şehri cemâziü'l-âhire sene erba ve işrîn ve selase miete ve elf.

[25 Temmuz 1906]

be mekân-ı
Konstantiniyye- el-Mahrûsa el-Mahmiyye

[Belgenin Arka Yüzü]

Dördüncü Rütbe Nişân-ı Âlî-i Osmânî Berât-ı Âlîsi

DAMGA

İmza

[Zarf Kapağı]

Dahiliyeden

Numero

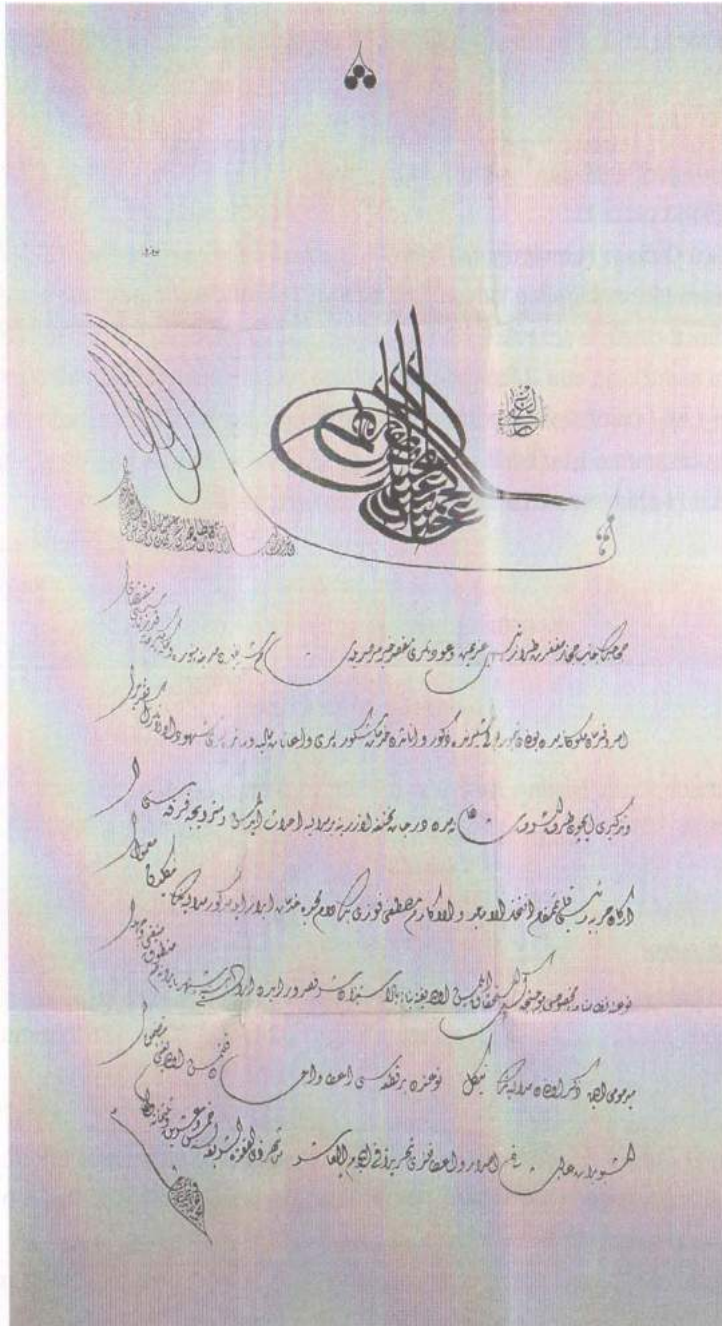
3 C[Cemaziyü'l-âhır] 324 - [1] 324 [25 Temmuz 1906]

6491

Üçüncü Ordu-yı Hümâyûna mensûb Metroviçe Fırkası'na memûr Erkân-ı Harbiye-yi Şâhâne Binbaşılardan rifatlı **Fevzi Bey**e Dördüncü Rütbeden ihsân buyrulan Nişân-ı Âlî-i Osmânî'nin Berât-ı Âlîsi

322 mim 433

Kalem-i Nişân-ı Hümâyûn

el-Gâzi
Tuğra

Berât-ı şerîf-i âlî-şân-ı sâmi-mekân-ı sultânî ve tuğra-yı garrâ-yı cihân-sitân-ı hakanî hükmü oldur ki huccâcın cânib-i Hicâz-ı mağfîret-tırâza teshîl-i azîmet ve avdetleri maksad-ı hayr-mirsâdıyla Şâm-ı Şerîf'den Medîne-i Münevvere ve Mekke-yi Mükerrema'ye kadar tesisi muktezâ-yı emr ü fermân-ı mülûkânemden bulunan demir yolu işlerinde zükûr ve inâstan hidemât-ı meşkûreleri ve iânât-ı mâliye ve sâireleri meşhûd olanların takdîr ve tezkîri için taraf-ı eşref-i şâhânemden derecât-ı muhtelifi üzerine bir madalya ihdâs edilmiş ve Metroviçe Fırkası Erkân-ı Harbiye Reisi Kaymakâm-ı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim **Mustafa Fevzi Bey** dâme mecdehu hidemât ibrâz ile mezkûr madalyanın nikelden mamûl nevine nizâmnâme-i mahsûsu mucibince kesb-i istihkâk eylemiş olduğuna binâen bi'l-istîzân şeref-sudûr iden irâde-yi seniyye-i şehriyârânem mantûk-ı münifi vechile mîr-i mümâileyhe zikr olunan madalyanın nikel nevinden bir kıt'ası itâ ve ihsân kılınmış olduğunu mutazammın işbu berât-ı âlî-şânım ısdâr ve itâ kılındı. Tahrîren fi'l-yevmi'l-aşer min şehri zi'l-ka'deti's-şerîfe sene hums ve işrîn ve selâse-miete ve elf.

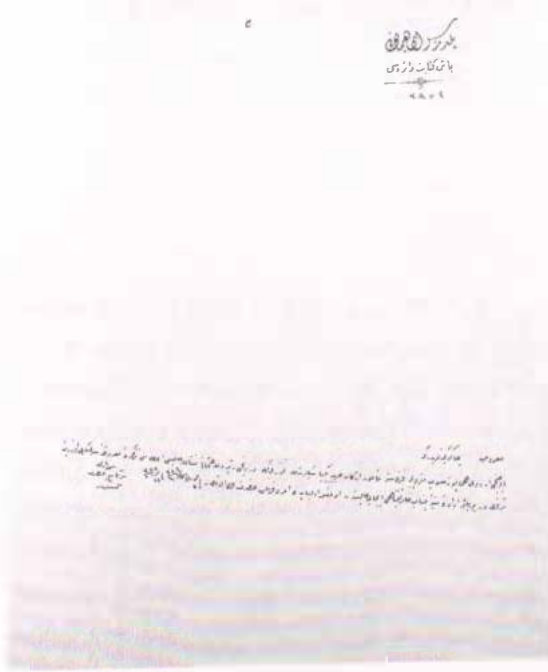
[16 Aralık 1907]

be-Makâm-ı
Konstantiniyye el-Mahrûse el-Mahmiyye

[Belgenin Arka Yüzü]

Hicaz Demir Yolu Madalyası Berât-ı Âlisi 1386

11354

BBA, İrade-Taltifat
Za 1325/ 30

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu

Başkitâbet Dâiresi

7214

Marûz-ı Çâker-i Kemîneleridir ki

Metroviçe Fırkası Erkân-ı Harbiyesi Reisi Kaymakam **Fevzi Bey** ile Nizâmiye Yetmişbirinci Alayın Üçüncü Taburu Kolağası ve Gusinye Kumandan ve Kaymakam Vekili olup bu kere mezkûr taburun Binbaşılığına tayîn buyurulan Fâik Efendinin bir derece terfî-i rütbeleri şeref-sâdır olan irâde-i cenâb-ı hilâfetpenâhî icâb-ı celilinden olarak taraf-ı vâlâ-yı seraskeriye de teblîgât ifâ kılınmış olmakla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 12 Zilkade [1]325, fi 4 Kânunuevvel [1]323*

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin

[* 12 Zilkade 1325, 5 Kânunuevvel 1323 ve 18 Aralık 1907 tarihlerine tekabül eder]

KAYNAKÇA

YAYIMLANMAMIŞ KAYNAKLAR:

I. M. Sırn Çakmak Özel Arşivi:

- 1-13 Nisan 1879 tarihli, Şahver Hanım'ın kocası Mehmet Nazif Bey'in ölümü hakkındaki Mekke Şer'i Mahkeme İlamı.
- 2-2 Temmuz 1879 tarihli, İstanbul'da Şahver Hanım'a verilen ilam.
- 3-9 Kasım 1879 tarihli Mekke'de Şahver Hanım'a kocasının vefatı ve terekesi hakkında verilen belge: l'lâm-ı şer'i sadara min mahkeme-i Mekke ...
- 4-Bekir Efendi'nin Mürûr Tezkiresi, 23 Mayıs 1880.
- 5-Fevzi Efendi'nin Şahâdetnâme'si, 28 Ocak 1896.
- 6-Fevzi Efendi'nin Intihâbnâme'si, 16 Mart 1897.
- 7-Fevzi Efendi'nin Beşinci Rütbeden Mecîdî Nişân-ı Zîşânı Berât-ı Âlîsi, 23 Ağustos 1900.
- 8-Fevzi Bey'in Dördüncü Rütbe Nişân-ı Âlî-i Osmânî Berât-ı Âlîsi, 25 Temmuz 1906.
- 9-Fevzi Bey'in Metroviçe'den aynılıp İstanbul'da evlenebilmesi için verilen izin belgesi 25 Eylül 1906 ve 29 Aralık 1906 ve 3 Haziran 1907 tarihli.
- 10-Fevzi Bey'in Hicâz Demir Yolu Madâlyası Berât-ı Âlîsi, 16 Aralık 1907.
- 11-Fevzi Bey'in Selanik'e gidebilmesi için verilen izin belgesi, 1 Şubat 1908 ve 13 Şubat 1908 ve 19 Şubat 1908 tarihli.

II. BBA/BOA-Başbakanlık Arşivi/Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İstanbul:

İrade-Askeri :

C 1315/ no. 24 [16 Kasım 1897]

Za 1315/ no. 4 [17 Nisan 1898]

M 1318/ no. 4 [10 Mayıs 1900]

İrade-Hususi :

L 1316/ no. 22 [21 Şubat 1899]
Za 1316/ no. 33 [24 Nisan 1899]
Ca 1319/ no 37 [5 Eylül 1901]
Ca 1319/ no. 43 [8 Eylül 1901]
Ca 1319/ no. 47 [9 Eylül 1901]
M 1320/ no. 57 [26 Nisan 1902]
M 1320/ no. 81 [1 Mayıs 1902]
M 1320/ no. 6 [5 Mayıs 1902]
Ra 1320/ no. 36 [18 Haziran 1902]
Ca 1320/ no. 66 [31 Ağustos 1902]
C 1320/ no. 7 [8 Eylül 1902]
Ş 1320/ no. 29 [14 Kasım 1902]
Za 1320/ no. 28 [4 Şubat 1903]
Ra 1324/ no. 16 [30 Nisan 1906]
Ra 1324/ no. 91 [8 Mayıs 1906]
Ra 1324/ no. 92 [20 Mayıs 1906]
Ş 1325/ no. 45 [22 Eylül 1907]
Ş 1325/ no. 66 [26 Eylül 1907]
Za 1325/ no. 21 [15 Aralık 1907]
Za 1325/ no. 66 [1 Ocak 1908]

İrade-Taltifat :

N 1317/ no. 58 [24 Ocak 1900]
R 1318/ no. 96 [23 Ağustos 1900]
Ca 1324/ no. 89 [20 Temmuz 1906]
C 1324 / no. 10 [25 Temmuz 1906]
Za 1325/ no. 30 [18 Aralık 1907]

Rumeli Müfettişliği Tasnifi- Arzuahaller:

TFR. I. ŞKT., 12/ no. 1175-1
TFR. I. ŞKT., 78/ no. 7761
TFR. I. ŞKT., 89/ no. 8842
TFR. I. ŞKT., 105/ no. 10404
TFR. I. ŞKT., 143/ no. 14221
TFR. I. ŞKT., 146/ no. 14593

Rumeli Müfettişliği Tasnifi- Kosova Evrakı :

TFR. I. KV., 9 / no. 809-4 [18 Şubat 1903]

TFR. I. KV., 10 / no. 929 [7 Mart 1903]
TFR. I. KV., 10 / no. 929-1
TFR. I. KV., 145/ no. 14419 [30 Ekim 1906]
TFR. I. KV., 145/ no. 14419-1
TFR. I. KV., 145/ no. 14419-3
TFR. I. KV., 145/ no. 14419-4
TFR. I. KV., 145/ no. 14419-6
TFR. I. KV., 145/ no. 14419-7
TFR. I. KV., 145/ no. 14419-9
TFR. I. KV., 145/ no. 14419-10
TFR. I. KV., 145/ no. 14419-11
TFR. I. KV., 171/ no. 17094 [21 Ağustos 1907]
TFR. I. KV., 171/ no. 17094-1
TFR. I. KV., 210 / no. 20951 [25 Ağustos 1908]
TFR. I. KV., 211/ no. 21005 [Ekim 1908]
TFR. I. KV., 213/ no. 21214-11 [18 Kasım 1908]
TFR. I. KV., 213/ no. 21214-12
TFR. I. KV., 213/ no. 21214-14
TFR. I. KV., 213/ no. 21214-15
TFR. I. KV., 214/ no. 21355 [4 Ocak 1909]
TFR. I. KV., 214/ no. 21355-1 [2 Ocak 1909]
TFR. I. KV., 210/ no. 20951
TFR. I. KV., 223/ no. 22241 [3 Temmuz 1909]

Yıldız Tasnifi Maruzat Evrakı Bölümü :

Y. Mtv. 287/ no. 45 [29 Mayıs 1906]
Y. Mtv. 275/ no. 56 [10 Haziran 1905]
Y. Mtv. 312/ no. 63 [8 Temmuz 1908]

Yıldız Tasnifi Sadaret Hususi Maruzat Evrakı Bölümü :

Yıldız-Hususi, 523/ no. 55 [9 Temmuz 1908]
Yıldız-Hususi, 523/ no. 68 [11 Temmuz 1908]

III. ATASE Arşivi- Ankara:

Kls. 4, Dos. 17 (10-A)
Kls. 11, Dos. 42 (164)
Kls. 22, Dos. 93 (78)
Kls. 36, Dos. (377) 162
Kls. 42, Dos. 202

Kls. 43, Dos. 886-184
Kls. 56, Dos. 226 (42)
Kls. 101, Dos. (183) 361
Kls. 118, Dos. 423 (81)
Kls. 118, Dos. 424 (22)
Kls. 239, Dos. 12 (20)
Kls. 240, Dos. 4 (8)
Kls. 259, Dos. 19 (24)
Kls. 266, Dos. 322
Kls. 266, Dos. 332
Kls. 266, Dos. 325
Kls. 266, Dos. 339
Kls. 283, Dos. (41)-111
Kls. 316, Dos. 3- 37 (Barış Faaliyeti Dosyası)
Kls. 326, Dos. (2)-3
Kls. 328, Dos. (15)-11
Kls. 329, Dos. (3)-13
Kls. 329, Dos. (12)-15
Kls. 459, Dos. 5 (68/77)
Kls. 460, Dos. 6 (20)
Kls. 460, Dos. 9 (20A)
Kls. 461, Dos. 11-69
Kls. 522, Dos. (723) 2033
Kls. 530, Dos. (367) 206
Kls. 622, Dos. (18A)-226A
Kls. 629, Dos. 253 (22)
Kls. 652, Dos. 38 (43)
Kls. 654, Dos. (6) 38
Kls. 659, Dos. 53 (55)
Kls. 660, Dos. 55 (45)
Kls. 681, Dos. 62 (14)
Kls. 683, Dos. 6 (9)
Kls. 683, Dos. 7-7A (7-8)
Kls. 683, Dos. 9 (1)
Kls. 686, Dos. 137 A (45)
Kls. 733, Dos. 1-1
Kls. 748, Dos. 1-4
Kls. 809, Dos. 71
Kls. 966, Dos. 29-1A

Kls. 967, Dos. 29A-13
Kls. 987, Dos. 51 (48)
Kls. 993, Dos. 10 (20)
Kls. 1013, Dos. 1
Kls. 1013, Dos. 10-3
Kls. 1014, Dos. 4
Kls. 1019, Dos. 32 (191)
Kls. 1033, Dos. 94 (22)
Kls. 1074, Dos. 107-62
Kls. 1311, Dos. 5-1-1
Kls. 1385, Dos. 48-1A
Kls. 1452, Dos. 89
Kls. 1484, Dos. 7B
Kls. 1568, Dos. 150 (106)
Kls. 1568, Dos. 151 (104)
Kls. 1571, Dos. 11-63
Kls. 1572, Dos. 12-39
Kls. 1592, Dos. 65
Kls. 1645, Dos. 30 (73)
Kls. 1652, Dos. 317
Kls. 1684, Dos. (39) 436
Kls. 1762, Dos. 16-1-114
Kls. 1794, Dos. 291 (66)
Kls. 2134, Dos. 12 (8)
Kls. 2172, Dos. 79 (212)
Kls. 2182, Dos. 2
Kls. 2201, Dos. 14 (5)
Kls. 2201, Dos. 15
Kls. 2201, Dos. 16
Kls. 2254, Dos. (6) 8
Kls. 2310, Dos. 23
Kls. 2487, Dos. 37 (106)
Kls. 2674, Dos., 180 (33)
Kls. 2677, Dos. 193
Kls. 2952, Dos. 10A
Kls. 3181, Dos. 7
Kls. 3182, Dos. 12
Kls. 3183, Dos. 22
Kls. 3183, Dos. 170

Kls. 3197, Dos. 108-2

Kls. 3377, Dos. 499

Kls. 3635, Dos. 304A-5

Kls. 3637, Dos. 151

Kls. 4568, Dos. 203 (36)

Kls. 4624, Dos. 205 (126)

Kls. 4921, Dos. 117A

Kls. 316, Dos. 3 (37)

IV. Milli Savunma Bakanlığı Lodumlu Arşivi - Ankara:

Mareşal Fevzi Çakmak'ın Künye Defteri, No. 1.

V. Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi - Ankara:

TBMM Azasının Tercümeihal Kağıdı Örneği - Mustafa Fevzi Çakmak, Sicil no. 293.

VI. Hava Kuvvetleri Arşivi - Ankara:

Tümgeneral Mehmet Şefik Çakmak'ın (1327-Sv.-1) Biyografisi.

VII. Kara Kuvvetleri Arşivi - Ankara:

Üsteğmen Nazif. Baba Adı: Ali 26. 7. 331 B. Harpte şehit. Sicil no. 321-535.

VIII. Nüfus Müdürlükleri:

1. Beyoğlu Nüfus Müdürlüğü (İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Cihangir Mahallesi)

Cilt: 008/ 01, Sayfa: 3, Kütük Sıra No. 11

Cilt: 008/ 08, Sayfa: 54, Kütük Sıra No. 894.

2. Beykoz Nüfus Müdürlüğü (İstanbul İli, Beykoz İlçesi, Beykoz Mahallesi)

Cilt: 003/ 02, Sayfa No. 25, Kütük Sıra No. 114.

3. Çanakkale Nüfus Müdürlüğü (Çanakkale İli, Merkez İlçesi, Çamikebir Mahallesi)

Cilt: 003/ 03, Sayfa No. 91, Kütük Sıra No. 229.

IX. Görüşmeler:

Nihat Başkaner, M. Misbah Erkmenkul, Adnan ve İffet Çakmak, Salahattin Humbaracıbaşı
Ahmet Çakmak, Dr. Osman Üçer, M. Sırn ve Dilşat Çakmak, Salih Zeki

YAYIMLANMIŞ KAYNAKLAR

Abaloğlu, Yunus Nadi, *Ankara'nın İlk Günleri*, İstanbul: Sel, 1955.

Abaloğlu, Yunus Nadi, *Birinci Büyük Millet Meclisinin Açılışı ve İsyanlar*, İstanbul: Sel, 1955.

Abaloğlu, Yunus Nadi, *Çerkez Ethem Kuvvetlerinin İhaneti*, İstanbul, 1955.

- Abalıoğlu, Yunus Nadi, *Mustafa Kemal Paşa Samsun'da*, İstanbul: Sel, 1955.
- Abdülhamid, *İkinci Abdülhamid'in Hatıra Defteri*, İstanbul: Selek, 1960.
- Adanır, Fikret, *Die Makedonische Frage- Ihre Entstehung und Entwicklung bis 1908*, Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1979.
- Adasal, Rasim, *Yeryüzü Tanrıları- Liderler Komutanlar ve Kahramanlar Psikolojisi*, İstanbul: Minnetoğlu, 1979.
- Adivar, Halide Edib, *Memoirs of Halide Edib*, Londra: John Murray, 1926.
- , *The Shirt of Flame- Ateshden Geumlek*, New York: Duffield & Company, 1926.
- , *The Turkish Ordeal*, New York: The Century Co., 1928.
- Adil, Selahattin, *Hayat Mücadeleleri - Selahattin Adil Paşa'nın Hatıraları*, Yay.: Enver Koray, İstanbul, 1982.
- Afetinan, Ayşe, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, Ankara: Türkiye İş Bankası, 1981.
- , *Cumhuriyetin 50. Yılı için Köylerimiz*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1978.
- , *Mustafa Kemal Atatürk'ün Karlsbad Hatıraları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1983.
- Ahmad, Feroz, "Great Britain's Relations with the Young Turks, 1908-1914", *Middle Eastern Studies*, 2 (1966), 302-329.
- , *The Making of Modern Turkey*, Londra and New York: Routledge, 1993.
- , *The Turkish Experiment in Democracy 1950-1975*, Colorado: Westview Press, 1977.
- , *The Young Turks- The Committee of Union and Progress in Turkish Politics 1908-1914*, Oxford: Clarendon Press, 1969.
- Ahmed Hamdi, "19. Süvari Numune Alayı Komutanı Erzincanlı Süleymanoğlu Ahmed Hamdi Bey'in Hatıraları (1311-1343)", *Askeri Tarih Bülteni*, 37 (1994), 146-193.
- , *Arnavutluk Hakkında Mutalaa-i Muhtasara*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, 1920.
- Ahmed İzzet Paşa, *Feryadım*, Yay.: Süheyl İzzet Furgaç Yüksel Kanar, 2 cilt, İstanbul: Nehir, 1992-1993.
- , *Denkwürdigkeiten des Marschalls Izzet Pascha: Ein Kritischer Beitrag Zur Kriegsschuldfrage* (Trans.: K. Klinghardt), Leipzig, 1927.
- Ahmed Rıza, *Meclis-i Mebusan ve Ayan Reisi Ahmed Rıza Bey'in Anıları*, Yay.: Bülent Demirbaş, İstanbul: Arba, 1988.
- Akalın, Gülseren, "Milli Mücadele Döneminde Türk Dış Politikası", *Atatürk Haftası Armağanı - 10 Kasım 1994*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994; 59-76.
- Akarlı, Engin Deniz, *The Problems of External Pressures, Power Struggles, and Budgetary Deficits in Ottoman Politics under Abdulhamid II (1878-1909): Origins and Solutions*, Ph. D. Dissertation, Princeton University, 1976.
- Akbay, Cemal, *1. Dünya Harbinde Türk Harbi, 1. C.: Osmanlı İmparatorluğunun Siyasi ve Askeri Hazırlıkları ve Harbe Girişi*, Ankara: Genelkurmay. Basımevi, 1991.
- Akbulut, Yılmaz, *Bingöl Tarihi*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1995.

- Akçakayalıoğlu, Cihat, "Atatürk ve Kurtuluş Savaşı", *1. Uluslararası Atatürk Sempozyumu* (21-23 Eylül 1987), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 759-788.
- , "Cumhuriyet Öncesine Genel Bir Bakış ve Atatürk İnkılabında Yöntem", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, III/7 (Kasım 1986); 171-195.
- , "Kurtuluş Savaşının Yüksek Askeri Yönetimi", *Atatürk Konferansları*, VIII (1975-1976), Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1983; 231-264.
- , "Mareşal Fevzi Çakmak'ın Hatıraları ve Atatürk", *Belleten*, XL/157 (Ocak 1976); 81-91.
- "Türk İstiklal Harbi ve İnkılap (Devrim) Dönemlerinde Atatürk-General Kâzım Karabekir İlişkileri", *Uluslararası İkinci Atatürk Sempozyumu* (9-11 Eylül 1991-Ankara), 2. cilt, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1996; 449-496.
- Akçora, Ergünöz, "Milli Mücadele Süresi İçerisinde Kuva-yı Milliye Hareketinin Doğuşu", *Askeri Tarih Bülteni*, 34 (1993): 1-15.
- Akgün, Seçil, *Kurtuluş Savaşı Başlangıcında General Harbord'un Anadolu Gezisi ve Ermeni Meselesine Dair Raporu*, İstanbul: Tercüman, 1981.
- Akkerman, Naki Cevat, *Demokrasi ve Türkiye'de Siyasi Partiler Hakkında Kısa Notlar*, Ankara: Ulus, 1950.
- Akkılıç, Yılmaz, *Askerin Romanı - E. Sv. Alb. Abdülhalim Akkılıç'ın Savaş ve Barış Anılatı*, Gemlik: Körfez Ofset, 1994.
- , *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele*, 2 cilt, 2. baskı, İstanbul: Cem, 1992.
- , *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, İstanbul: Remzi, 1987.
- , *Şeriatçı Bir Ayaklanma - 31 Mart Olayı*, Ankara: İmge, 1994.
- , *Türkiye'nin Yakın Tarihi (1789-1980)*, Ankara: İmaj, 1996.
- Alderson, A. D., *Osmanlı Hanedanının Yapısı*, İstanbul: İz, 1998.
- Alkan, Ahmet Turan, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Ordu ve Siyaset*, Ankara: Cedit, 1992.
- Altay, Fahrettin, *On Yıl Savaş 1912- 1922 ve Sonrası*, İstanbul: İnsel, 1970.
- Amca, Hasan [Vasfi], *Doğmayan Hürriyet - Bir Devrin İç Yüzü 1908-1918*, İstanbul: Arba, 1989.
- Anadolu ve Rumeli'de Gerçekleştirilen Ulusal ve Yerel Kongreler ve Kongre Kentleri Bibliyografyası*, 5 cilt, Ankara: T.B.M.M., 1993.
- Andonyan, Aram, *Balkan Savaşı*, Çev. Zaven Biberyan, İstanbul: Aras, 1999.
- Apak, Rahmi, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1990.
- , *Yetmişlik Bir Subayın Hatıraları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1988.
- Aralov, S. İ., *Bir Sovyet Diplomatın Türkiye Anıları*, Çev.: Hasan Ali Ediz, Ankara: Birey ve Toplum, 1997.
- An, Kemal, *Birinci Dünya Savaşı Kronolojisi*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1997.
- Anburnu, Kemal, *Atatürk ve Çevresindekiler*, Ankara: Türkiye İş Bankası, 1994.

- Arıkan, Zeki, "Balkan Savaşı ve Kamuoyu", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 168-190.
- , *Mütareke ve İşgal Dönemi İzmir Basını*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1989.
- Ankoğlu, Damar, *Hatıralarım (Milli Mücadele)*, İstanbul: Tan Gazetesi ve Matbaası, 1961.
- Arısoy, Sunullah, *Mustafa Kemal Atatürk'ün Söyleyip Yazdıkları*, 1. Kitap, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Arif, Miralay Mehmet, *Anadolu İnkılabı - Milli Mücadele Anıları (1919-1923)*, İstanbul: Arba, 1992.
- Armstrong, H. C., *Gray Wolf Mustafa Kemal, An Intimate Study of a Dictator*, New York: Minton, Balch & Company, 1933.
- Askeri Mecmua, "Sayın Mareşal Fevzi Çakmak'ın Hal Tercümesi", *Askeri Mecmua*, 132 (Mart 1944): c-d.
- (Ataman), Süvari Yüzbaşı Ahmed, *Milli Mücadele - Türk İstiklal Harbi Başında*, Yay.: İsmail Aka, Vehbi Günay, Cahit Telci, İzmir: Akademi, 1993.
- Ataman, Halil, *Esaret Yılları - Bir Yedeksubayın I. Dünya Savaşı Şark Cephesi Hatıraları*, Yay.: Ferhat Ecer, İstanbul, 1990.
- Atatürk, Mustafa Kemal, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, 2 cilt, İstanbul: Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 1952.
- , *Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri*, IV, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.
- , *Nutuk (1919-1927)*, Yay.: Zeynep Korkmaz, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1995.
- , *Nutuk Vesikalar*, Ankara: Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1991.
- Atatürk ile İlgili Arşiv Belgeleri (1911-1921 Tarihleri Arasına Ait 106 Belge)*, Ankara: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1982.
- Atay, Falih Rıfkı, *Atatürk'ün Hatıraları 1914-1919*, Ankara: Türkiye İş Bankası, 1965.
- , *Çankaya: Atatürk'ün Doğumundan Ölümüne Kadar*, İstanbul: Bates A.Ş., 1969.
- , *Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri*, İstanbul: Sel, 1955.
- , *Ondokuz Mayıs*, Ankara, 1944.
- , *Zeytindağı*, İstanbul: Bates A.Ş., 1981.
- Attrep, Abe, "A State of Wretchedness and Impotence - A British View of İstanbul and Turkey, 1919", *International Journal of Middle East Studies*, 9 (1978); 1-9.
- Aydemir, Şevket Süreyya, *İkinci Adam - İsmet İnönü*, 3 cilt, İstanbul: Remzi, 1968.
- , *Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa 1914-1922*, 3 cilt, İstanbul: Remzi, 1978.
- , *Suyu Arayan Adam*, Ankara: Öz, 1959.
- , *Tek Adam Mustafa Kemal 1881-1938*, 3 cilt, İstanbul: Remzi, 1969.
- Aydın, Mesut, *Milli Mücadele Döneminde TBMM Hükümeti Tarafından İstanbul'da Kurulan Gizli Guruplar ve Faaliyetleri*, İstanbul: Boğaziçi, 1992.
- Aydinel, Sıtkı, *Güneybatı Anadolu'da Kuva-yı Milliye Harekatı*, 2. baskı, Eskişehir: Kültür Bakanlığı, 1993.

- Aydın, Faruk, *Tanzimattan Sonra Askeralma Kanunları (1839-1914)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- Ayışığı, Metin, *Mareşal Ahmet İzzet Paşa - Askeri ve Siyasal Hayatı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1997.
- Aytacımdır, Adil, "Rahmetli Mareşal Çakmak Niçin Ağlamıştı?", *Çakmak Dergisi*, 12 (Mayıs 26, 1956).
- Baban, Cihat, *Politika Galerisi - Büstler ve Portreler*, İstanbul: Remzi, 1970.
- , "Mareşalle Son Konuşma", *Hafta Dergisi*, Özel sayı: 1 (19 Nisan 1950); [2].
- Balcıoğlu, A. Rahim, *Büyük Mehmetçik Fevzi Çakmak*, İstanbul: Toker, 1987.
- Balkan, Fuat, *İlk Türk Komitacısı Fuat Balkan'ın Hatıraları*, Yay.: Metin Martı, İstanbul: Arma, 1998.
- Banarlı, Nihat Sami, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1987.
- Banoğlu, Niyazi Ahmet, *Mareşal Fevzi Çakmak*, İstanbul: Vakit Matbaası, 1943.
- Bardakçı, Murat, *Son Osmanlılar - Osmanlı Hanedanının Sürgün ve Miras Öyküsü*, İstanbul: Gri, 1991.
- , *Şahbaba - Osmanlı Hanedanının Son Hükümdarı VI. Mehmet Vahidettin'in Hayatı, Hatıraları ve Özel Mektupları*, İstanbul: Pan, 1999.
- Bartl, Peter, *Albanien*, München: Verlag Friedrich Pustet Regensburg, 1995.
- , *Die albanischen Muslime zur Zeit der nationalen Unabhängigkeitsbewegung (1878-1912)*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1968.
- Basri H., *Arnavutluk ve Buhran-ı Osmanî*, Yay.: Mustafa Sabri, İstanbul, 1329 [1913].
- Bayar, Celal, *Atatürk'ten Hatıralar*, İstanbul: Sel, 1955.
- , *Ben de Yazdım*, 8 cilt, İstanbul: 1964-1967.
- Baycan, Nusret, "Ali Fuat Cebesoy", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VI/14 (Mart 1989); 442-454.
- , *Atatürk'ün Nişan ve Madalyaları*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1986.
- , "Fevzi Çakmak", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VII/16 (Kasım 1989); 177-206.
- Bayındır, Mustafa Hilmi, *Osmanlı-Türk Posta Mühür ve Damgaları 1840-1929*, İstanbul: Ünal Ofset, 1992.
- Baykal, Bekir Sıtkı, *Heyet-i Temsiliye Kararları*, 2. baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Baykal, Hülya, "Milli Mücadele Yıllarında Mustafa Kemal Paşa ile Cemal Paşa Arasında Yazışmalar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VI/14 (Mart 1989); 379-439.
- Bayrak, Orhan M., *1920-1992 Türkiye'yi Kimler Yönetti?*, İstanbul: Yılmaz, 1992.
- Bayraktar, Bayram, "Kurtuluş Savaşı'nda İngiltere'nin Orta Doğu Politikasına Bir Model: Anzavur Ayaklanması", *Askeri Tarih Bülteni*, 37 (Ağustos 1994); 1-23.
- , "Mütarekede Ayvalık ve Yarbay Ali (Çetinkaya) Bey", *Askeri Tarih Bülteni*, 36 (Şubat 1994); 84-90.

- Baysal, Mevlüd, *Çankaya'da Gazinin Hizmetinde*, İstanbul: Ercan Matbaası, 1954.
- Bayur, Yusuf Hikmet, *Atatürk, Hayatı ve Eseri - Doğumundan Samsun'a Çıkışına Kadar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1990.
- , *Türk İnkılabı Tarihi*, 10 cilt, 4. baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.
- , "Mustafa Kemal'in Falkenhayn'la Çatışmasıyla İlgili Henüz Yayınlanmamış Bir Raporu", *Belleten*, 80 (Ekim 1956); 619-632.
- Bebek, İlhami, *Milli Mücadelede Akbaş Cephaneliği Baskını*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- Behar, Cem, *Osmanlı İmparatorluğunun ve Türkiye'nin Nüfusu 1500-1927*, Ankara: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1996.
- Belen, Fahri, *Büyük Türk Zaferi Afyon'dan İzmir'e - İstiklal Harbi Hatıraları, Tenkidler, Tahliller*, İstanbul: Milli Eğitim, 1970.
- , *Çanakkale Savaşı*, İstanbul: Harp Akademisi, 1938.
- Beşinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri - Değişen Dünya Dengeleri İçinde Askeri ve Stratejik Açısından Türkiye (23-25 Ekim 1995- İstanbul)*, 2 cilt, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1996-1997.
- Beysanoğlu, Şevket, "Mustafa Kemal Atatürk'ün Diyarbakır'daki Kafkas Cephesi Komutanlığı", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 11/5 (Mart 1986); 487-503.
- Bıyıklıoğlu, Tevfik, *Trakya'da Milli Mücadele*, 2 cilt, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1992.
- Bilgi, Nejd, *Mehmet Reşid Şahingiray'ın Hayatı ve Hatıraları - İttihat ve Terakki Dönemi ve Ermeni Meselesi*, İzmir: Akademi, 1997.
- (Biren), Mehmet Tevfik, *Bir Devlet Adamının - Mehmet Tevfik Bey'in (Biren) II. Abdülhamid, Meşrutiyet ve Mütareke Devri Hatıraları*, Yay.: F. Rezan Hürmen, 2 cilt, İstanbul: Arba, 1993.
- Birinci Doğu Halkları Kurultayı - Baku 1920 (Belgeleri)*, Çev.: Ali Alev, 2. baskı, İstanbul: Koral, 1990.
- Birinci, İhsan, "Milli Mücadele İçin Kurulan Cemiyet ve Çeteler", *Hayat Tarih Mecmuası*, 9 (Ekim 1971); 29-40.
- Bisbee, Eleanor, *The New Turks, Pioneers of the Republic, 1920-1950*, Philadelphia: University of Pensilvania Press, 1951.
- Bitos, Ioannis, "Bir Yunanlı Generalin Gözüyle Küçük Asya Seferi (1919-1920)", *Askeri Tarih Bülteni* 38 (Şubat 1995); 76-81.
- Bleda, Mithat Şükrü, *İmparatorluğun Çöküşü*, İstanbul: Remzi, 1979.
- Booth, J. L. C., *Trouble in the Balkans*, Londra: Hurst and Blackett, 1905.
- Borak, Sadi, *Atatürk'ün Resmi Yayınlarına Girmemiş Söylev, Demeç, Yazışma ve Söyleşileri*, Ankara: Halkevleri Atatürk Enstitüsü, 1980.
- , *Öyküleriyle Atatürk'ün Özel Mektupları*, İstanbul: Çağdaş, 1980.
- Bozboru, Nuray, *Osmanlı Yönetiminde Arnavutluk ve Arnavutluk Ulusçuluğu'nun Gelişimi*, İstanbul: Boyut, 1997.

- Bozdağ, İsmet, *Atatürk ve Eşi Latife Hanım*, İstanbul: Kervan, 1975.
- , *Sultan Abdülhamid'in Hatıra Defteri*, İstanbul: Pınar, 1995.
- , *Toprakta Bile Bitmeyen Kavga, Atatürk-Inönü, İnönü-Bayar*, İstanbul, Emre, 1993.
- Brailsford, Henry Noel, *Macedonia, Its Races and Their Future*, Londra: Methuen, 1906.
- Bridge, F. R., "Tarde venientibus ossa : Austro-Hungarian Colonial Aspirations in Asia Minor 1913-1914", *Middle Eastern Studies*, 6 (Ekim 1970); 319-330.
- Bryce, James, "Two Possible Solutions for the Eastern Problem", *National Geographic Magazine*, XXII (Kasım 1912); 1149-1157.
- Bourchier, James D., "The Rise of Bulgaria", *National Geographic Magazine*, XXIII (Kasım 1912); 1105-1118.
- Bullock, David L., *Allenby's War, The Palestine - Arabian Campaigns 1916-1918*, Londra: Blandford Press, 1988.
- (Bülkat), Esat, *Esat Paşa'nın Çanakkale Hatıraları*, İstanbul: Baha, 1975.
- "Büyük Meclisle İlk Karşılaşma", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan, 1950); 14-15.
- Cebesoy, Ali Fuat, *Milli Mücadele Hatıraları*, 2 cilt, İstanbul: Vatan, 1953.
- , "Milli Mücadeleyi Hazırlayan Sebepler ve Atatürk", *Hayat Tarih Mecmuası*, 1 (Şubat 1965); 80-85.
- , *Sınıf Arkadaşım Atatürk*, İstanbul: İnkılap ve Aka, 1967.
- Cemal Pasha, *Memories of a Turkish Statesman 1913- 1919*, Londra: Hutchinson & Company, 1922.
- Cengiz, Halil Erdoğan, *Enver Paşa'nın Anıları 1881-1908*, İstanbul: İletişim, 1991.
- Cevri (Mehmet Reşit), *İnkılap Niçün ve Nasıl Oldu?*, Mısır: Matbaa-ı İctihad, 1909.
- Chater, Melville, "East of Constantinople: Glimpses of Village Life in Anatolia, the Battleground of East and West, Where the Turks Reorganized Their Forces After the World War", *National Geographic Magazine*, XLIII/5 (Mayıs 1923); 509-533.
- Chekrezi, A. Constantine, *Albania- Past and Present*, New York: MacMillan, 1919.
- Chester, Colby M., "The Young Turk", *National Geographic Magazine*, XXII/1 (Ocak 1912); 43-89.
- Coşkun, Süleyman, *Türkiye'de Politika 1920-1995*, İstanbul: Cem, 1995.
- Criss, Bilge, *İstanbul İşgal Altında*, İstanbul: İletişim, 1993.
- Cumali, Necati, *Makedonya 1900*, İstanbul: Cem, 1981.
- Cunningham, Allan, "The Sick Man and the British Physician", *Middle Eastern Studies*, 17 (Nisan 1981); 147-173.
- Çabuk, Vahit, *Sultan II. Abdülhamid Han*, İstanbul: Emre, [1997].
- Çadircı, Musa, "II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı Ordusu", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 36-49.
- Çakmak, Adnan, "Mareşal Fevzi Çakmak'ın Hatıraları", Yay.: Murat Sertoğlu, *Hürriyet Gazetesi*, 10 Nisan - 19 Mayıs 1975.

- Çakmak, Mareşal Fevzi, "Mareşal Hayatını Anlatıyor", Yay.: Bahadır Dülger, *Tasvir Gazetesi*, 28 Ağustos 1947 – 24 Mart 1948.
- , "Mareşal Fevzi Çakmak, İşgal Altındaki İstanbul'u Anlatıyor", *Dün ve Bugün*, (Aralık 1955); 3-4.
- , *Büyük Harpte Şark Cephesi Hareketleri: Şark Vilayetlerimizde, Kafkasyada ve İranda*, Ankara: Genelkurmay Başkanlığı, 1936.
- , *Garbî Rumeli'nin Suret-i Ziyâ-ı ve Balkan Harbinde Garb Cephesi Harekâtı*, [İstanbul]: Genelkurmay Başkanlığı Yayınları, 1927.
- , *Mareşal Fevzi Çakmak Tarafından Millete Yayınlanan Beyanname*, Ankara: 22 Temmuz 1948.
- , *Mareşal Fevzi Çakmak Tarafından Millet Partisi Adına Çıkarılan 1950 Seçim Beyannamesi (2 Nisan 1950)*, Ankara: Güzel Sanatlar Matbaası, 1950.
- , "Mareşal Ordudan Aynılıyor", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950); 18.
- , "Mareşal Çakmak Anlatıyor", *Yakın Tarihimiz*, C. 3 (1962); 33.
- Çakmak, Fitnat, "Mareşal'in Refikası Anlatıyor", *Çakmak Dergisi*, 50 (16 Şubat 1957); 6-7.
- Çakmak, M. Sırrı, *Mareşal Fevzi Çakmak - Ölümünde Şiirler ve Düşünceler, Resimler*, Ankara: Şark, 1970.
- Çalışlar, İzzettin, *On Yıllık Savaşın Günlüğü, Balkan, Birinci Dünya ve İstiklal Savaşları*, Yay.: İsmet Gorgülü ve İzzettin Çalışlar, İstanbul: Yapı Kredi, 1997.
- , "İstiklal Harbi Hatıratı - İkinci İnönü Muharebesinde 61. Fırka", *Askeri Mecmua*, 26 (Haziran 1932).
- , "İstiklal Harbi Hatıratı, 2. Kısım: 61. Fırkanın Gedis ve Kütahya Muharebeleri", *Askeri Mecmua*, 25 (Mart 1932).
- Çambel, Hasan Cemil, *Makaleler Hatıralar*, 2. baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Çay, Abdülhaluk M. - Yaşar Kalafat, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Kuva-yı Milliye Hareketleri*, Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, 1990.
- Çelebi, Mevlüt, *Heyet-i Nasiha: Anadolu ve Rumeli Nasihat Heyetleri*, İzmir: Akademi, 1992.
- Çerkes Ethem, *Anılarım*, İstanbul: Berfin, 1994.
- Çetinkaya, Ali, *Ali Çetinkaya'nın Milli Mücadele Dönemi Hatıraları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1993.
- Çoker, Fahri, *Türk Parlamento Tarihi - Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923*, 5 cilt, Ankara: TBMM Vakfı, 1994.
- Çolak, İbrahim, *Milli Mücadele Esnasında Kuva-yı Seyyare Kumandanlığına Dair Hatıratım*, Yay.: Orhan Hülagü, İstanbul: Emre, 1996.
- Çoruhlu, Tülin, *Osmanlı Tüfek, Tabanca ve Teçhizatları (Askeri Müzeden Örneklerle)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- Çukurova, Bülent, *Kurtuluş Savaşında Haberalma ve Yeraltı Çalışmaları*, Ankara: Ardıç, 1994.

- Çulcu, Murat, *Erkan-ı Harb Binbaşı Vecihi Bey'in Anıları - Filistin Ricatı*, İstanbul: Arba, 1993.
- Dağlı, Yücel - Cumhure Üçer, *Tarih Çevirme Kılavuzu*, 5 cilt, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1997.
- Dako, A. Christo, *Albania - The Master Key to the Near East*, Boston: E.L. Grimes, 1919.
- Damon, Theron J., "The Albanians", *National Geographic Magazine*, XXIII (November 1912); 1090- 1103.
- Dayı, S. Esin, *Elviye-i Selase'de (Kars, Ardahan, Batum) Milli Teşkilatlanma*, Erzurum: Kültür ve Eğitim Vakfı, ty.
- Demiray, Tahsin, "Gazi Mareşal Fevzi Çakmak", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950); 4-5.
- [Demiray, Tahsin?], "Millet ve Memlekete Hizmetle Geçmiş Bir Hayat Hikayesi", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950); 8-9.
- Demirel, Ahmet, *Birinci Mecliste Muhalefet - İkinci Grup*, İstanbul: İletişim, 1994.
- Demirel, Muammer, *Birinci Dünya Harbinde Erzurum ve Çevresinde Ermeni Hareketleri (1914-1918)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1996.
- Demirel, Yücel, *Dersim Mebusu Lütü Fikri Bey'in Günlüğü - Daima Muhalefet*, İstanbul: Arma, 1991.
- Deringil, Selim, "Legitimacy Structures in the Ottoman State: The Reign of Abdülhamid II (1876-1909)", *International Journal of Middle East Studies*, 23 (1991); 345-359.
- Dizdaroğlu, Hikmet, *Şinasi: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, 2. baskı İstanbul: Varlık, 1970.
- Duben, Alan, "Household Formation in Late Ottoman İstanbul", *International Journal of Middle Easter Studies*, 22 (1990); 419-435.
- , "Seksen Yıl Önce İstanbul'da Aile Hayatı", *Tarih ve Toplum*, 50 (1988); 26-31.
- Duman, Hasan, *Ottoman Year - Books (Salname ve Nevval): A Bibliograph and a Union Catalogue with Reference to İstanbul Libraries*, İstanbul: IRCICA, 1982.
- Dumont, Paul - François Georgeon (ed.), *Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri*, İstanbul: Tarih Vakfı, 1996.
- , *Mustafa Kemal*, Çev.: Zeki Çelikkol, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1993.
- Durham, M. Edith, *High Albania*, Londra: Edward Arnold, 1909.
- , *Twenty Years of Balkan Tangle*, Londra: George Allen & Unwin Ltd., 1920.
- Dursun, M. Kâmil, *İzmir Hatıraları*, Yay.: Ünal Şenel, İzmir: Akademi, 1994.
- Duru, Kâzım Nami, *Arnavutluk ve Makedonya Hatıralarım*, İstanbul: Sucuoğlu, 1959.
- , *Cumhuriyet Devri Hatıralarım*, İstanbul: Sucuoğlu, 1958.
- , "İttihat ve Terakki" *Hatıralarım*, İstanbul: Sucuoğlu 1957.
- Dülger, Bahadır. "Mareşal'le Konuşurken." *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950): 18.
- [—], "Mareşal Soyu Hakkında Neler Anlattı?", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950): 6.
- [—], "Hayatından Hatıralar", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950): 7.

- Dündar, Can, "Elveda Müfide Hanım", *Yeni Yüzyıl*, 4 Şubat 1996.
- Düstur, Tertib-i Sani*, C. 1., İstanbul: Matbaa-i Osmaniye, 1329 [1913].
- Dwight, Harry Griswold, "The Gates to the Black Sea: The Dardanelles, the Bosphorus, and the Sea of Marmora", *National Geographic Magazine*, XXVII (Mayıs 1915); 433-459.
- , "Life in Constantinople", *National Geographic Magazine*, XXVI (Aralık 1914); 521-545.
- Dyer, Gwynne, "The Turkish Armistice of 1918: 1- The Turkish Decision for a Seperate Peace, Autumn 1918", *Middle Eastern Studies*, 8 (Mayıs 1972); 143-178.
- , "The Turkish Armistice of 1918: 2- A Lost Opportunity: The Armistice Negotiations of Moudros", *Middle Eastern Studies*, 8 (October 1972); 313-348.
- Ebüzziya Tevfik, "Muhallefat-ı Şinasi", *Mecmua-i Ebüzziya*, 107 (8 Şaban 1329) [3 Ağustos 1911]; 897-907.
- , "Şinasi'nin Eyyam-ı Ahire-i Hayatı ve Vefatı", *Mecmua-i Ebüzziya*, 105 (24 Receb 1329) [21 Temmuz 1911]; 833-841.
- , "Şinasi'nin Vefatı", *Mecmua-i Ebüzziya*, 106 (1 Şaban 1329) [27 Temmuz 1911]; 865- 874.
- Ebüzziya, Ziyad, *Şinasi*, Yay.: Hüseyin Çelik, İstanbul: İletişim, 1997.
- Edel, Leon, *The Modern Psychological Novel*, New York: Grosset and Dunlop, 1964.
- , *Writing Lives: Principia Biographica*, New York, 1984.
- Eğilmez, Mümtaz Şükrü, *Milli Mücadele'de Bursa*, Yay.: İhsan Ilgar, İstanbul: Tercüman, 1980.
- Eldem, Ethem, "Gençlik Mektuplarında Enver Bey", *Toplumsal Tarih*, 37 (Ocak 1997); 14-29.
- Ellison, Grace, *An English Woman in Angora*, New York: E. P. Dutton and Company, 1923.
- Emiroğlu, Kudret (ed.), *Yüzbaşı Cemal'in Anıları - Arnavutluk'tan Sakarya'ya Komitacılık*, Ankara: Kebikeç, 1996.
- Ener, Kasım, *Çukurova Kurtuluş Savaşı'nda Adana Cephesi*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1996.
- Engin, Vahdettin, *Rumeli Demiryolları*, İstanbul: Eren, 1993.
- Enginsoy, Cemal, "Türk İstiklal Savaşı'nın (1919-1922) Dünya Askerlik Tarihindeki Yeri", *1. Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, 21-23 Eylül 1987, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 213-217.
- , "Balkan Savaşı (1912-1913) Hakkında Batı Dünyasındaki Bazı Değerlendirmelerden Örnekler", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 191-205.
- Eralp, T. Nejat, *Tarih Boyunca Türk Toplumunda Silah Kavramı ve Osmanlı İmparatorluğunda Kullanılan Silahlar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1993.

- Erdaş (Akgül), Nilgün, *Milli Mücadele Döneminde Kafkas Cumhuriyetleri ile İlişkiler (1917- 1921)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- Erdeha, Kâmil, *Milli Mücadelede Vilayetler ve Valiler*, İstanbul: Remzi, 1975.
- Erden, Ali Fuat, *Paris'ten Tih Sahrasına*, Ankara: Ulus, 1949.
- Erendil, Muzaffer, *Topçuluk Tarihi*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1988.
- Erikan, Celal, *Kurtuluş Savaşımızın Tarihi - 100 Soruda*, İstanbul: Gerçek, 1971.
- Ergeneli, Adnan, *Çocukluğumun Savaş Yılları Anıları*, İstanbul: İletişim, 1993.
- Ergin, Osman Nuri, *Türkiye Maarif Tarihi*, 5 cilt, İstanbul: Osman Bey Matbaası, 1939-1943.
- Erkin, Behiç, "Atatürk'ün Selanik'teki Askerlik Hayatına Ait Hatıralar", *Belleten*, 80 (Ekim 1956); 599-604.
- Eroğlu, Hamza, *Atatürk ve Cumhuriyet*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- , "İsmet İnönü ve I. - II. İnönü Muharebelerinin İçerde ve Dışarda Etkileri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, II/4 (Kasım 1985); 65-85.
- Ertürk, Hüsamettin, *İki Devrin Perde Arkası*, Yay.: Samih Nafiz Tansu, İstanbul: Sebil, 1996.
- Evsile, Mehmet, "Birinci Dünya Harbi'nde Atatürk'ün 16. Kolordu Komutanlığı (19 Ağustos 1915-5 Mart 1917)", *Askeri Tarih Bülteni*, 36 (Şubat 1994); 30-42.
- , "Birinci Dünya Harbi'nde Atatürk (2. Ordu Komutanlığı: 5 Mart 1917- 5 Temmuz 1917)", *Askeri Tarih Bülteni*, 34 (Şubat 1993); 67-76.
- Ezherli, İhsan, *Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920-1992) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920)*, Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu, 1992.
- Farhi, David, "The Şeriat as a Political Slogan - or the Incident of the 31th Mart", *Middle Eastern Studies*, 7 (Ekim 1971); 275-300.
- Fasih, Mehmet, *Karlısirt Günlüğü - Mehmet Fasih Bey'in Çanakkale Anıları*, Yay.: Murat Çulcu, İstanbul: Arba, 1997.
- Finefrock, Michael M., *From Sultanate to Republic: Mustafa Kemal and the Structure of Turkish Politics 1922-1924*, Ph. D. Dissertation, Princeton University, 1976.
- Fleischer, Cornell H., *Tarihçi Mustafa Ali - Bir Osmanlı Aydın ve Bürokrati*, İstanbul: Tarih Vakfı, 1996.
- Forbes, Rosita, *These Men I Knew*, New York: E. P. Dutton, 1940.
- Fromkin, David, *A Peace to End All Peace, The Fall of the Ottoman Empire and the Creation of the Modern Middle East*, New York: Avon Books, 1989.
- Frunze, Mihail Vasilyeviç, *Frunze'nin Türkiye Anıları*, Çev.: Ahmet Ekeş, İstanbul: Düşün, 1996.
- Garnett, Lucy M. J., *The Turkish People, Their Social Life, Religious Beliefs and Institutions and Domestic Life*, Londra: Methuen & Co., 1909.

- , *Women of Turkey and Their Folk-lore*, Londra: David Nutt, ty.
- Gaulis, B. Georges, *Angora, Constantinople, Londra, Moustafa Kemal et la politique anglaise en Orient*, Paris: Librairie Armond Colin, 1922.
- , *Çankaya Akşamları*, Çev.: Füzuran Tekil, İstanbul: Bayrak, 1983.
- , *La nationalisme Turque*, Paris: Librairie Plon, 1921.
- , *La nouvelle Turquie*, Paris: Librairie Armand Colin, 1924.
- , "Ce que sont le gens d'Angora", *L'Opinion*, 7 [18 Şubat 1922]; 174-175.
- , "Conversation avec Mustapha Kémal pacha", *L'Opinion*, 9 [4 Mart 1922]; 230-231.
- , "La situation orientale", *L'Opinion*, 7 [11 Ağustos 1922]; 173-179.
- , "Les Origines intellectuelles du Nationalisme turc", *Orient et Occident*, 6 [Haziran 1922]; 171-193.
- , "Mustapha Kémal Pacha", *Orient et Occident*, 8 [Ağustos 1922]; 446-476.
- , "La politique anglaise en Orient", *Orient et Occident*, 9 [Eylül 1922]; 30-75.
- , "Angora", *Orient et Occident*, 10 [Ekim 1922]; 154-206.
- , "Constantinople - Entre Paris et Londres", *Orient et Occident*, 11 [Kasım 1922]; 336-384.
- , "En Anatolie: La bataille et la retraite d'aout et septembre 1922", *Orient et Occident*, 13 [15 Ocak 1923]; 23-46.
- , "En Anatolie: A travers les ruines avec les armées", *Orient et Occident*, 14 [15 Şubat 1923]; 266-290.
- Gawrych, George W., "The Culture and Politics of Violence in Turkish Society, 1903-1914", *Middle Eastern Studies*, 22 (Temmuz 1986); 307-330.
- Gazi Ahmed Muhtar Paşa, *Anılar- Sergüzeşt-i Hayatımın Cild-i Evveli*, Yay.: Nuri Akbayar - M. Sabri Koz - E. Nedret İşli, İstanbul: Tarih Vakfı, 1996.
- , *Anılar 2 - Sergüzeşt-i Hayatımın Cild-i Sanisi*, Yay.: Yücel Demirel, İstanbul: Tarih Vakfı, 1996.
- , *Takvîmü's Sinîn*, Yay.: Yücel Dağlı - Hamit Pehlivanlı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- Gedik, İlhan, "İstiklal Savaşı Gazilerinden General Ragıp Tugay'ın İstanbul'dan Silah Kaçırılması ve Anadolu'ya Geçiş ile İlgili Hatıraları", *Askeri Tarih Bülteni*, 39 (Ağustos 1995); 67-81.
- Gencer, Ali İhsan - Murat Cebecioğlu, "Bir Kuva-yı Milliye'nin Günlüğü: Defter-i Hatırat", *Askeri Tarih Bülteni*, 35 (Ağustos 1993); 21-95.
- Genelkurmay Başkanlığı, Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (haz.), *Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1981.
- , *Balkan Harbi (1912-1913)* I. Cilt, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Balkan Harbi Şark Ordusu, Birinci Çatalca Muharebesi*, II. Cilt 1. Kitap, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.

- , *Balkan Harbi Şark Ordusu, İkinci Çatalca Muharebesi ve Şarköy Çıkartması*, II. Cilt 2. Kısım 2. Kitap, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Balkan Harbi (1912-1913) Edirne Kalesi Etrafındaki Muharebeler*, II. Cilt 3. Kısım, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Balkan Harbi (1912-1913) Garp Ordusu Vardar Ordusu ve Ustruma Kolordusu*, III. Cilt I. Kısım, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Balkan Harbi (1912-1913) Garp Ordusu Yunan Cephesi Harekatı*, III. Cilt I. Kısım, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Balkan Harbi, Garp Ordusu Karadağ Cephesi*, III. Cilt 3. Kısım, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Balkan Harbi, Osmanlı Deniz Harekatı 1912-1913*, VII. Cilt, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Balkan Harbi Kronolojisi*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1999.
- , *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi, Osmanlı İmparatorluğu'nun Siyasi ve Askeri Hazırlıkları ve Harbe Girişi*, 1. Cilt., Yay.: Cemal Akbay, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1991.
- , *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi - Kafkas Cephesi 3. Ordu Harekatı*, 2 cilt, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi - Sina-Filistin Cephesi*, IV. Cilt 2. Kısım, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1986.
- , *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi - Çanakkale Cephesi Harekatı (Haziran 1914 - 25 Nisan 1915)*, V. Cilt I. Kitap, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi - Çanakkale Cephesi Harekatı (Haziran 1914 - 9 Ocak 1916)*, V. Cilt 1., 2. ve 3. Kitapların Özetlenmiş Tarihi, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1997.
- , *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi - Avrupa Cephesi (Özet)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1996.
- , *Birinci Dünya Harbi - İdari Faaliyetler ve Lojistik*, X. Cilt, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1985.
- , *Büyük Taarruz 70. Yıl Armağanı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992.
- , *Türk İstiklal Harbi - Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı I*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992.
- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi, Yunanlıların Batı Anadolu'da İstila Hareketine Başlamaları, İzmir'in İşgali, Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a Çıkması, Milli Mukavemetin Kurulması (15 Mayıs - 4 Eylül 1919)*, II. Cilt 1. Kısım, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi (4 Eylül 1919 - 9 Kasım 1920)*, II. Cilt 2. Kısım, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1991.

- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi, Birinci, İkinci İnönü, Aslıhanlar ve Dumlupınar Muharebeleri* (9 Kasım 1920-15 Nisan 1921), II. Cilt 3. Kısım, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesinin Başlangıç Dönemindeki Olaylar ve Harekat* (25 Temmuz-22 Ağustos 1921), II. Cilt V. Kısım 1. Kitap, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.
- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi ve Sonraki Harekat*, II. Cilt 5. Kısım 2. Kitap, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.
- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi, Büyük Taarruza Hazırlık ve Büyük Taarruz* (10 Ekim 1921 - 31 Temmuz 1922), II. Cilt 6. Kısım 1. Kitap, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi Büyük Taarruz* (1 - 31 Ağustos 1922), II. Cilt 6. Kısım 2. Kitap, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.
- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi, Büyük Taarruzda Takip Harekatı* (31 Ağustos - 18 Eylül 1922), II. Cilt 6. Kısım III. Kitap, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.
- , *Türk İstiklal Harbi - Batı Cephesi, İstiklal Harbi'nin Son Safhası*, II. Cilt 6. Kısım 4. Kitap, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.
- , *Türk İstiklal Harbi - Doğu Cephesi* (1919 - 1921), III. Cilt, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.
- , *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri*, 2. baskı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989.
- , *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi - Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Dönemi* (23 Nisan 1920 - 29 Ekim 1923), IV. Cilt 1. Kısım, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1984.
- , *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi* (1908-1920), III. Cilt 6. Kısım, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1971.
- , *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi - Osmanlı Devri, Osmanlı İmparatorluğu Kara Kuvvetleri'nin İdari Faaliyetleri ve Lojistik* (1299-1913), III. Cilt, 7. Kısım, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.
- Giray, Muharrem, "Halit Paşa'dan Hatıralar", *Yakın Tarihimiz*, C. 2, 1962; 51-52.
- , "Büyük Türk Dostu Claude Farrere'nin Atatürk'ü Ziyareti", *Yakın Tarihimiz*, C. 2, 1962; 356-358.
- Goltz, Freiherr von der, *Der Jungen Türkei Niederlage und Möglichkeit ihrer Wiedererhebung*, Berlin: Verlag von Gebrüder Vaeter, 1913.
- , *Genç Türkiye'nin Hezimet-i İtilası*, İstanbul: Kader Matbaası, 1332 [1916].
- Goltz, Friedrich von der - Wolfgang Foerster (ed.), *General Feldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz - Denkwürdigkeiten*, Berlin: E. S. Mittler & Sohn, 1932.
- Göğem, Ziya, *Kurmay Alb. Dadaylı Halit Beğ Akmansü* (1884-1953), 2 cilt, İstanbul: Halk Matbaası, 1954-1956.

- Gök, Dursun, "Mersinli Cemal Paşa", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XII/34 (Mart 1996); 125-148.
- Gök, Hayrullah, *Mareşal Fevzi Çakmak'ın Askeri ve Siyasi Faaliyetleri (1876- 1950)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1997.
- Gökben, Mustafa, "İbrahimioğlu Emekli Tümgeneral Mehmet Seyfettin Çalbatır'un Hatıraları", *Askeri Tarih Bülteni*, 38 (Şubat 1995); 11- 42.
- Gönel, Tanju (ed.), *Milli Kahraman Mareşal Fevzi Çakmak*, İstanbul: Su, 1977.
- Gönlübol, Mehmet - Cem Sar, *Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919-1938)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1990.
- Görgülü, İsmet, *Türk Harp Tarihinde Adı Geçen Komutanlar*, İstanbul: Harp Akademileri, 1983.
- , *On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1993.
- (ed.), *Atatürk'ün Anıları*, Ankara: Bilgi, 1997.
- Göztepe, Tank Mümtaz, *Osmanlıların Son Padişahı - Vahidettin Gurbet Cehenneminde*, İstanbul: Sebil, 1991.
- Graves, Robert Windham, *Strom Centres of the Near East-Personal Memories 1879-1929*, Londra: Hutchinson, 1933.
- Handbook of the Turkish Army (Prep. Captain C. E. Callwell, R. A., D. A.A. G.)*, Londra: Harrison and Sons, 1892.
- Great Britain War Office Intelligence Division, *Handbook of the Turkish Army (Prep. Captain M. C. P. Ward, R. A.)*, Londra: Harrison and Sons, 1900.
- War Office, *Handbook of the Turkish Army, Eighth Provisional Edition February 1916*, Intelligence Section, Cairo. Handbook revised to February 10, 1916. "Ordre de Bataille" revised to February 10, 1916. Tennessee: the Imperial War Museum, Londra and the Battery Press, Inc.: 1996.
- Grebene, Bekir Fikri, *Balkanlarda Tedhiş ve Gerilla*, İstanbul: Belge, 1976.
- Griffiths, Merwin Albert, *The Reorganisation of the Ottoman Army under Abdülhamid II, 1890-1897*. Ph. D. Dissertation, University of California, Los Angeles, 1966.
- Gülsoy, Ufuk, *Hicaz Demiryolu*, İstanbul: Eren, 1994.
- Gümüş, Ali, *Kahraman Asker Mareşal Fevzi Çakmak*, İstanbul: Tercüman, 1986.
- Gündüz, Asum, *Hatıralarım*, Yay.: İhsan İlgar, İstanbul: Kervan, 1973.
- Güner, Zekai - Orhan Kabataş, *Milli Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını*, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1990.
- Güneş, İhsan, *Birinci TBMM'nin Düşünce Yapısı (1920-1923)*, İstanbul: İş Bankası, 1997.
- Güngör, Selahattin (ed.), *Atatürk'e Kafa Tutanlar*, 2 cilt, İstanbul: Hadise, 1955.
- Güran, Tevfik (ed.), *Osmanlı Devleti'nin İlk İstatistik Yılı: 1897*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü, 1997.
- Gürel, Ziya, *Kurtuluş Savaşında Demiryolculuk*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.

- Gürkan, Turhan, *Atatürk'ün Uşağının Gizli Defteri, Cemal (Çelebi) Granda'nın Hatıraları*, İstanbul: Fer, 1971.
- Gürler, Hamdi, *Kurtuluş Savaşında Albay Bekir Sami Günsav (Mayıs- Haziran 1919)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- Halaçoğlu, Ahmet, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1994.
- Hale, William, "Atatürk and His Army (1923-1938)", *1. Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, 21-23 Eylül 1987, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 219-228.
- , *Türkiye'de Ordu ve Siyaset - 1789'dan Günümüze*, Çev.: Ahmet Fethi, İstanbul: Hil, 1996.
- Hall, William H., "Under the Heel of the Turk: A Land with a Glorious Past, a Present of Abused Opportunities, and a Future of Golden Possibilities", *The National Geographic Magazine*, XXXIV/1 (Temmuz 1918); 51-69.
- Halil Paşa, *İttihat ve Terakki'den Cumhuriyete Bitmeyen Savaş*, Yay.: Taylan Sorgun, İstanbul: Kamer, 1997.
- Halman, S. Talat, "Yaşadıkça Yazılan", *Türk Dili Günlük Özel Sayısı*, 127 (Nisan 1962); 436- 441.
- Hanioglu, M. Şükrü, *Bir Siyasal Düşünür Olarak Abdullah Cevdet ve Dönemi*, İstanbul: Üçdal Neşriyat, ty.
- , *Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük*, C. I. (1889-1902), İstanbul: İletişim, 1989.
- , *Kendi Mektuplarında Enver Paşa*, İstanbul: Der, 1989.
- Heller, Joseph, "Sir Louis Mallet and the Ottoman Empire: The Road to War", *Middle Eastern Studies* 12 (Ocak 1976); 3-44.
- Herbert, Aubrey, *Ben Kendim - Osmanlı Ülkesine Son Seyahatler*, Çev.: Yılmaz Tezkan, Ankara: 21. Yüzyıl, 1999.
- Himmetoğlu, Hüsnü, *Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Yardımları*, 2 cilt. İstanbul: Ülkü, 1975.
- , "Büyük Zafer'e İstanbul'un Yardımı - Mümtaz Topçu Yarbayı Eyüp Bey", *Yakın Tarihimiz*, C. 2, 1962; 265-266.
- , "Milli Mücadele Esnasında İstanbul'daki Gizli Kurullardan M.M. Gurubu ve Gerçek Yüzü", *Yakın Tarihimiz*, C. 3, 1962; 165-170.
- Hochwaechter, G. von, *Mit den Türken in der Front*, Berlin: E. S. Rittler und Sohn, 1913.
- Hubka, Gustav, *Die österreichisch-ungarische Offiziersmission in Makedonien 1903-1909*, Viyana: Verlag von F. Tempsky, 1910.
- , "Die Reformaktion in Makedonien in den Jahren 1320-1324 (1904-1908)", *Streifflur's österreichische militärische Zeitschrift*, Haziran 1909; 913-926.

- Hüseyin Kâzım Kadri, *Balkanlardan Hicaza İmparatorluğun Taşfiyesi, 10 Temmuz İnkılabı ve Netayıcı*, İstanbul: Pınar, 1992.
- , *Meşrutiyetten Cumhuriyete Hatıralarım*, Yay.: İsmail Kara, İstanbul: İletişim, 1991.
- İrmak, Sadi, *Atatürk'ün Çevresi - Milli Mücadele ve Devrimler Kadrosu*, İstanbul: Hisarbank, 1981.
- İşık, Hüseyin, *Çanakkale ve İstiklal Savaşında Türk Jandarması*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1974.
- , "Birinci Dünya Savaşı'nda Rus Cephesindeki Muharebeler ve Sarıkamış Harekatı", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 307-340.
- İğdemir, Ulug, *Anafartalar Muharebeti'ne Ait Tarihçe*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1990.
- , *Atatürk'ün Yaşamı, 1881-1918*, C. 1, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1988.
- , *Biga Ayaklanması ve Anzavur Olayları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- , *Heyet-i Temsiliye Tutanakları*, 2. baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- , *Mustafa Kemal Atatürk - Anafartalar Muharebatına Ait Tarihçe*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1962.
- , *Kuleli Vak'ası Hakkında Bir Araştırma*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1937.
- , *Yılların İçinden: Makaleler, Anılar, İncelemeler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1976.
- , "Atatürk'ün Anafartalar Gurubu Komutanlığından İstifasına Dair Bazı Belgeler", *Bellekten*, XXXII/128; 473-483.
- , "Birinci Dünya Savaşında Atatürk ile Falkenhayn Arasında Çıkan Anlaşmazlığa dair Yeni Belgeler", *Belleten*, XXXIII/132 (Ekim 1969); 505-526.
- İleri, Rasuh Nuri, *Atatürk ve Komünizm*, İstanbul: Sannal, 1994.
- İlgar, İhsan, *Tarih Boyunca Türk Ordusu*, İstanbul: Maarif, 1957.
- İlhan, Suat, *Atatürk ve Askerlik - Düşünce Ve Uygulamaları*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1990.
- Imbrie, Major Robert Whitney, "Crossing Asia Minor, The Country of the New Republic", *National Geographic Magazine*, XLVI/4 (Ekim 1924); 445-472.
- Inan, Ali Mithat, *Atatürk'ün Not Defterleri*, Ankara: Gündoğan, 1996.
- İnönü, İsmet, *Hatıralar*, 2 cilt, Yay.: Sabahattin Selek, Ankara: Bilgi, 1985-1987.
- İskit, Erol, "Acaba Mareşal Ne Der ...", *Yıllarboyu Tarih*, 2 (Mayıs 1978); 16-19.
- İskora, Muharrem Mazlum, *Harp Akademileri Tarihçesi 1846-1965*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1966.
- , *Türk Ordusu Kurmaylık (Erkanıharbiye) Tarihçesi*, Ankara: Harp Akademisi, 1944.
- Jäckh, Ernest, *Im Türkischen Kriegslager durch Albanien*, Heilbronn: Verlag von Eugen Salzer, 1911.
- Jaeschke, Gotthard, "Beiträge zur Geschichte des Kampfes der Türkei um ihre Unabhängigkeit", *Welt des Islams - Neue Serie (Leiden)*, 5 (1958); 1-64.

- , *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi - Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- , *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi II - Mudanya Mütarekesinden 1923 Sonuna Kadar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- , *Der Freiheitskampf des Türkischen Volkes: ein Beitrag zur politischen Geschichte der Nachkriegszeit*, Berlin: Deutsche Gesellschaft für Islamkunde, 1932.
- , *Türk İnkılabı Kronolojisi 1918-1923*, Çev.: Recep Niyazi Aksu, C. 1, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1939.
- , *Türkiye Kronolojisi (1938-1945)*, Çev.: Gülayşe Koçak, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1990.
- Jensen, Peter Kincaid, "The Greco-Turkish War, 1920-1922", *International Journal of Middle East Studies*, 10 (1979); 553-565.
- Jones, Fortier, *With Serbia into the Exile - An American's Adventures With The Army That Cannot Die*, New York: The Century Co., 1916.
- Kabacalı, Alpay, *Talat Paşa'nın Anıları*, 2. baskı, İstanbul: İletişim, 1990.
- Kabasakal, Hüseyin, "Türk İstiklal Harbi'nin Büyük Taarruz Planı ve Zamanı Üzerinde Başkomutanlık ve Üst Komutanlık Katında Yapılan Tartışmalar", *Büyük Taarruz 70. Yıl Armağanı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992; 87-96.
- Kanber, Arif, "Fevzi Paşa Mustafa Kemal Paşa'yı yakalamak istemiş miydi?", *Dün ve Bugün*, 20 (16 Mart 1956); 3-25.
- Kandemir, Feridun, *Milli Mücadele Başlangıcında Mustafa Kemal Arkadaşları ve Karşı-sındakiler*, İstanbul: Yakın Tarihimiz, 1964.
- Kansu, Aykut, *1908 Devrimi*, Çev.: Ayda Erbal, İstanbul: İletişim, 1995.
- Kansu, Mazhar Müfit, *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, 2 cilt, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1966-1968.
- Kaplan, Leyla, "Orgeneral Kâzım Özalp (1882-1968)", *Askeri Tarih Bülteni*, 39 (Ağustos 1995); 193-198.
- Kara, İsmail - Ali Birinci, *Mahalle Mektebi Hatıraları - Amin Alayı Mektep İlahileri*, İstanbul: Kitabevi, 1997.
- Karabekir, Kâzım, *Hayatım*, Yay.: Faruk Özerengin, İstanbul: Emre, 1995.
- , *İstiklal Harbimiz*, 2. baskı, İstanbul: Türkiye, 1969.
- , *İstiklal Harbimizin Esasları: Kâzım Karabekir Paşa'nın Hatıratı*, İstanbul: Yelken, 1981.
- , *İttihat ve Terakki Cemiyeti 1896-1909*, 2. baskı, İstanbul: Emre, 1995.
- , *Paşaların Kavgası: Atatürk-Karabekir*, Yay. İsmet Bozbağ, 2. baskı, İstanbul: Emre, 1992.
- , *Paşaların Hesaplaşması: İstiklal Harbine Neden Girdik, Nasıl Girdik, Nasıl İdare Ettik*, Yay.: İsmet Bozbağ, 2. baskı, İstanbul: Emre, 1993.

- , "Karabekir Anlatıyor: Aramız Neden Açılmıştı?", *Yakın Tarihimiz*, C. 1, 1962; 38-42.
- , "Fevzi Paşa, Mustafa Kemal Paşa'yı İstanbul'a Getirmek İçin Gelmişti", *Yakın Tarihimiz*, C. 4, 1963; 326-328.
- Karakaya, Tüba, "Çanakkale Muharebeleri", *Askeri Tarih Bülteni*, 36 (Şubat 1994); 61-75.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, *Milli Savaş Hikayeleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1981.
- , *Atatürk*, 4. baskı, İstanbul: Remzi, 1971.
- , *Politikada 45 Yıl*, Ankara, 1968.
- , *Vatan Yolunda: Milli Mücadele Hatıraları*, İstanbul: Selek, 1958.
- Karay, Refik Halit, *Minelbab İlelmihrab: 1918 Mütarekesi Devrinde Olan Biten İşlere ve Gelip Geçen İnsanlara Dair Bildiklerim*, İstanbul: İnkılap ve Aka, 1964.
- , *Bir Ömür Boyunca*, İstanbul: İletişim, 1990.
- Karpat, Kemal, *Ottoman Population 1830-1914: Demographic and Social Characteristics*, Wisconsin: University of Wisconsin, 1985.
- , "Ottoman Population Records and the Census of 1881/82-1893", *International Journal of Middle East Studies*, 9 (1978); 237-274.
- , "The Memoirs of N. Batzaria: The Young Turks and Nationalism", *International Journal of Middle East Studies*, 6 (1975); 276-299.
- , *Türk Demokrasi Tarihi - Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temeller*, İstanbul: Afa, 1996.
- , "The Transformation of the Ottoman State, 1789-1908", *International Journal of Middle East Studies*, 3 (1972); 243-281.
- Kars, Zübeyir, *Milli Mücadelede Kayseri*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1993.
- Kasalak, Kadir, *Milli Mücadele'de Manda ve Himaye Meselesi*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- Kavaklı, [M.], "Mareşal'in Eserleri", *Çakmak Dergisi*, 5 (7 Nisan 1956); 5.
- Kendall, Paul Murray, *The Art of Biography*, New York: W. W. and Company, 1985.
- Kent, Marian (ed.), *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu ve Büyük Güçler*, İstanbul: Tarih Vakfı, 1999.
- Keyder, Çağlar - Y. Eyüp Özveren - Donald Quataert (ed.), *Doğu Akdeniz'de Liman Kentleri*, İstanbul: Tarih Vakfı, 1994.
- Kıdwai, Şeyh Müşir Hüseyin, *Paris Sulh Konferansı ve Osmanlının Çöküşü*, Yay.: Ahmet Zeki İzgöer, İstanbul: Nehir, 1991.
- Kılıç, Ali, *Atatürk'ün Hususiyetleri*, İstanbul: Sel, 1955.
- , *Kılıç Ali Hatıralarını Anlatıyor*, İstanbul: Sel, 1955.
- Kılıç, Salih, "Eski Sinop Valisi Salih Kılıç'ın Hatıraları: 1- Mareşal Fevzi Çakmak Anadolu'ya Nasıl Kaçtı?", *Hayat Tarih Mecmuası*, 12 (Ocak 1968); 23-26.
- , "Eski Sinop Valisi Salih Kılıç'ın Hatıraları: 2- Kurtuluş Savaşı'nda Ankara", *Hayat Tarih Mecmuası*, 1 (Şubat 1968); 42-45.

- Kinross, Lord, *Atatürk - Bir Milletten Yeniden Doğuşu*, 7. baskı, İstanbul: Sander, 1980.
- Klinhardt, Karl (ed.), *Denkwürdigkeiten des Marschalls Izzet Pascha- Ein kritischer Beitrag zur Kriegsschuldfrage*, Leipzig: K. F. Koehler, 1927.
- Kocahanoglu, Osman Selim (ed.), *Hayatım İbret Olsun - Midhat Paşa'nın Hatıraları*, 2 cilt, İstanbul: Temel, 1997.
- Kocatürk, Utkan, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi 1918-1938*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1988.
- , *Atatürk'ün Sohbetleri*, Ankara: Edebiyat, 1971.
- , *Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü*, Ankara: Türkiye İş Bankası, ty.
- Kocatürk, Vasfi Mahir, *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Edebiyat, 1970.
- Koçak, Cemil (ed.), *Birinci Meclis*, İstanbul: Sabancı Üniversitesi, 1998.
- Koçer, Kemal, *Kurtuluş Savaşımızda İstanbul - İşgal Senelerinde M.M. Gurubunun Gizli Faaliyetleri*, İstanbul: Vakit, 1946.
- Kodaman, Bayram, *Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.
- Köni, Hasan, "Birinci Dünya Savaşı Öncesi İstihbarat ve Günümüze Etkileri", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 278-306.
- Köylerimiz - Köy Kanunu tatbik olunan ve olunmayan köy isimlerini alfabe sırasile gösterir*, Yay.: Dahiliye Vekaleti Mahalli İdareler Umum Müdürlüğü, İstanbul: Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi, 1933.
- Köylerimizin Adları - Son Teşkilat-ı Mülkiyede*, T.C. Dahiliye Vekaleti Nüfus Müdüriyet-i Umumisi Neşriyatından. Yay.: Dahiliye Vekaleti Nüfus Müdüriyet-i Umumisi, İstanbul: Helal Matbaası, 1928.
- Kramer, Martin (ed.), *Middle Eastern Lives, The Practice of Biography and Self-Narrative*, New York: Syracuse University Press, 1991.
- Kuneralp, Sinan, *Son Dönem Osmanlı Erkân ve Ricali (1839-1922) - Prosopografik Rehber*, İstanbul: İsis, 1999.
- Kuneralp, Zeki, *Ali Kemal: Ömrüm*, İstanbul: İsis, 1985.
- Kuran, Ahmet Bedevi, *Harbiye Mektebinde Hürriyet Mücadelesi*, İstanbul: 1957.
- , *İnkılâp Tarihimiz ve "Jön Türkler"*, İstanbul: Tan, 1945.
- , *Osmanlı İmparatorluğunda İnkılap Hareketleri ve Milli Mücadele*, İstanbul: Çeltüt, [1959].
- Kuran, Ercümen, "The Turkish National War of Indipendence and Admiral Bristol, The U.S. High Commissioner in İstanbul (1919-1923)", *Cultura Turcica*, XI (1987); 89-100.
- Kurnaz, Şefika, *Balkan Harbinde Kadınlarımızın Konuşmaları*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1993.
- Kushner, David, "The Ideas of Mustafa Kemal During The Late Hamidian and The Young Turk Periods", *I. Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 301-306.

- Kutay, Cemal, *Bilinmeyen Tarihimiz*, İstanbul: 1974.
- , *Çerkes Ethem Dosyası*, 2 cilt, İstanbul: Boğaziçi, 1977.
- , *İstiklal Savaşının Manevîyat Ordusu*, 2 cilt, İstanbul: Yelken, 1977.
- , *Millî Mücadelede Öncekiler ve Sonrakiler*, İstanbul: Tarih, 1963.
- , *Örtülü Tarihimiz*, 2 cilt, İstanbul: Hilal, 1975.
- , *Tarih Konuşuyor: Fevzi Çakmak Atatürk'ü Tevkîf Edecekti*, İstanbul: Ercan, 1956.
- , *Üç Paşalar Kavgası*, 2. baskı, İstanbul: Yelken, 1978.
- Külçe, Süleyman, *Firzovik Toplantısı ve Meşrutîyet*, İzmir, 1944.
- , *Mareşal Fevzi Çakmak: Askerî, Hususî Hayatı*, Birinci Kitap, 2. baskı, İstanbul, 1953.
- , *Mareşal Fevzi Çakmak: Siyasî, Hususî Hayatı*, İkinci Kitap, İstanbul: Cumhuriyet, 1953.
- , *Osmanlı Tarihinde Arnavutluk*, İzmir, 1944.
- [Külçe], Süleyman Sırmı, *Şemsi Paşa ve 24 Haziran*, Selanik: Selanik Sanayi Mektebi Matbaası, 1327 [1911].
- Kütükoğlu, Mübahat S., *Tarih Araştırmalarında Usul*, İstanbul: Kubbealtı, 1991.
- Lamouche, Leon, *Les Armées de la Péninsule Balkanique*, Paris: Librairie Militaire R. Chapelot, 1901.
- , *L'Organisation Militaire de L'Empire Ottoman*, Paris: Librairie Militaire de L. Baudoin, 1895.
- Leskovikli Mehmet Rauf, *İttihat ve Terakki Ne İdi?*, Yay.: Bülent Demirbaş, İstanbul: Arba, 1991.
- Lewis, Bernard, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1996.
- , *The Emergence of Modern Turkey*, Londra: Oxford Press, 1968.
- , *Istanbul and the Civilisation of the Ottoman Empire*, Oklahoma: University of Oklahoma Press, 1987.
- Louis-Jaray, Gabriel, *L'Albanie Inconnue*, Paris: Librairie Hachette et Cie., 1913.
- Lowry, Heath W., "Halide Edib in Ankara: April 2, 1920-August 16, 1921", *I. Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 691-710.
- Lyde, W. Lionel - A. F. Mockler-Ferryman, *A Military Geography of the Balkan Peninsula*, Londra: Adam and Charles Black, 1905.
- Macfie, A. L., "The Straits Question in the First World War, 1914-18", *Middle Eastern Studies*, 19 (Ocak 1983); 43-74.
- Mahmut Şevket, *Mahmut Şevket Paşa'nın Günlüğü*, İstanbul: Arba, 1988.
- , *Osmanlı Teşkilat ve Kıyâfet-i Askerîyesi - Osmanlı Ordusunun Bidayet-i Tesisinden Zamanımıza Kadar*, C. 2, İstanbul: Mekteb-i Harbiye, 1325 [1909].
- Mardin, Şerif, "Ideology and Religion in the Turkish Revolution", *International Journal of Middle Eastern Studies*, 2 (1971); 197-211.

- , *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908*, İstanbul: İletişim, 1983.
- , *Türkiye’de Modern Toplum ve Siyaset - Makaleler 1*, İstanbul: İletişim, 1995.
- Margulies, Roni (ed.), *Manastır’da İlan-ı Hürriyet 1908-1909 - The Proclamation of Freedom in Manastir - Fotoğrafçı Manakis Biradereler - The Manakis Brothers*, İstanbul: Yapı Kredi, 1997.
- McCarthy, Justin, "Foundations of the Turkish Republic: Social and Economic Change", *Middle Eastern Studies*, 19 (Nisan 1983); 139-151.
- , *Ölüm ve Sürgün*, Çev.: Bilge Umar, İstanbul: İnkılap, 1998.
- McCullagh, Francis, *The Fall of Abd-ul-Hamid*, Londra: Methuen, 1910.
- McGarity, James Madison, *Foreign Influence on the Ottoman Turkish Army 1880-1914*, Ph. D. Dissertation, American University - Washington, 1968.
- McLaughlin, Redmond, *Yavuz’un Kaçışı*, İstanbul: Milliyet, 1978.
- McKenzie, Kenneth, "East of the Adriatic: Notes on Dalmatia, Montenegro, Bosnia and Herzegovina", *National Geographic Magazine*, XXIII/12 (Aralık 1912); 1159-1187.
- Mehmetefendioğlu, Ahmet, *İttihat ve Terakki’nin Üyelerinden Reşid Bey’in Hatıraları - Sürgünden İntihara*, İstanbul: Arba, 1993.
- Mekâtib-i ‘Askeriye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1304 [Miladî 1886-1887].
- Mekâtib-i ‘Askeriye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1307 [Miladî 1889-1890].
- Mekâtib-i ‘Askeriye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1308 [Miladî 1890-1891].
- Mekâtib-i ‘Askeriye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1310 [Miladî 1892-1893].
- Mekâtib-i ‘Askeriye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1311 [Miladî 1893-1894].
- Mekâtib-i ‘Askeriye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1312 [Miladî 1894-1895].
- Mekâtib-i ‘Askeriye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1313 [Miladî 1895-1896].
- Mekâtib-i ‘Askeriye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1314 [Miladî 1896-1897].
- Mekâtib-i Harbiye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1315 [Miladî 1897-1898].
- Mekâtib-i Harbiye-i Şâhâne Şâkirdânının İmtihân-ı Umûmî Cedvelidir*, İstanbul, 1316 [Miladî 1898-1899].
- Menteşe, Halil, *Osmanlı Mebusan Meclisi Reisi Halil Menteşe’nin Anıları*, İstanbul: Hürriyet Vakfı, 1986.

- Metel, Raşit, *Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Konuşmaları ve Nedenleri - 23 Nisan 1920-29 Ekim 1923*, C. I, İstanbul: Deniz, 1983.
- , "Fevzi Paşa'nın Moda'da Daldığı Gün!", *Yıllarboyu Tarih*, 6 (Haziran 1984); 12-13.
- Mevlânâzade, Rıfat, *Mevlânâzade Rıfat'ın Anıları*, İstanbul: Arma, 1992.
- , *Türk İnkılabının İçyüzü*, İstanbul: Pınar, 1993.
- Meyers Reisebücher - *Türkei, Rumänien, Serbien, Bulgarien*, 5. baskı, Leipzig-Viyana: Bibliographisches Institut, 1898.
- Mikush, Dagobert von, *Mustafa Kemal: Between Europe and Asia*, Trans.: John Linton, Londra: William Heinemann Ltd, 1931.
- Mithat, Ali Haydar, *Hatıralarım 1872-1946*, İstanbul: Akçit, 1946.
- Mizancı Murat, *Mizancı Murat Bey'in II. Meşrutiyet Dönemi Hatıraları - Hürriyet Vadisinde Bir Pençe-i Istibdad, Enkaz-ı Istibdad İçinde Züğürdün Tesellisi, Tatlı Emeller Acı Hakikatler*, Yay.: Celile Eren (Ökten), İstanbul: Marifet, 1977.
- Mumcu, Uğur, *Kâzım Karabekir Anlatıyor*, İstanbul: Tekin, 1995.
- Murray, William Smith, *The Making of the Balkan States*, New York: Columbia University, 1910.
- Müderrişoğlu, Alptekin, *Kurtuluş Savaşının Mali Kaynakları*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1990.
- Müfid Şemsi, *El-Hakku Yalu ve La Yula Aleyh veya Hatırat-ı Niyaziye Cevap*, İstanbul: Matbaa-i Bahriye, 1335 [1919].
- , Şemsi Paşa, *Arnavutluk ve İttihat ve Terakki El Hakku Ya'lu vala Yu'la Aleyh*, Yay.: Ahmed Nezih Galitekin, İstanbul: Nehir, 1995.
- Münim Mustafa, *Cepheden Cepheye 1914-1918 İhtiyat Zabiti Bulunduğum Sırada Cihan Harbinde Kanal ve Çanakkale Cephelerine Ait Hatıralarım*, İstanbul: Arma, 1998.
- Necefzade, Yakup Kenan, *Sultan II Abdülhamid ve İttihat ve Terakki*, İstanbul: Ülkü, 1967.
- Nedim, Şukrî Mahmut, *Filistin Savaşı (1914-1918)*, Çev.: Abdullah Es, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.
- Niyazi (Resneli), *Balkanlarda Bir Gerillacı - Hürriyet Kahramanı Resneli Niyazi Bey'in Anıları*, Yay.: İhsan Ilgar, İstanbul: Çağdaş, 1975.
- Novarr, David, *The Lines of Life, Theories of Biography, 1880-1970*, Indiana: Purdue University Press, 1986.
- Nur, Rıza, *Rıza Nur'un Moskova - Sakarya Hatıraları*, İstanbul: Boğaziçi, 1993.
- Okday, İsmail Hakkı, *Yanya'dan Ankara'ya*, İstanbul: Sebil, 1994.
- Okman, Cengiz, "İkinci Meşrutiyet Dönemi Dış Politika Ortamı ve Askeri Yapının Evrimi", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 17-35.
- Okyar, Fethi, *Üç Devirde Bir Adam*, Yay.: Cemal Kutay, İstanbul: Tercüman, 1980.

- Okyar, Osman - Halil İnalcık (ed), *Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071-1920), Birinci Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Tebliğleri*, Ankara: Meteksan Ltd., 1980.
- Olgun, İbrahim, "Anı Kaynakçası", *Türk Dili Dergisi*, XXV (Anı Özel Sayısı, Mart 1972); 662-682.
- Omur, Sinan, *Büyük Mareşal Fevzi Çakmak'ın Askeri Dehası Siyasi Hayatı*, İstanbul: Sinan, 1965.
- Onar, Mustafa, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları*, 2 cilt, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1995.
- Onay, Ahmet Talat, *Milli Mücadele Yazıları*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1995.
- Orbay, Rauf, *Cehennem Değirmeni - Siyasî Hatıralarım*, 2 cilt, İstanbul: Emre, 1993.
- Osmanoğlu, Ayşe, *Babam Abdülhamit*, İstanbul: Güven, 1960.
- Öktem, Emre, *İşgal İstanbul'undan Fotoğraflar*, İstanbul: Tarih Vakfı, 1996.
- Öktem, Haydar Rüştü, *Mütareke ve İşgal Anıları*, Yay.: Zeki Ankan, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.
- Örsal, Alaettin, "İkinci Meşrutiyet Döneminde Osmanlı Ordusunda Görev Yapan Yabancı Subayların Birinci Dünya Savaşı'nın Askeri Yönetimi Üzerindeki Etkileri", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 341- 359.
- Öz, Baki, *Atatürk'ün Anadolu'ya Gönderiliş Olayının İçyüzü*, İstanbul: Can, 1996.
- , *Kurtuluş Savaşı'nda Alevi-Bektaşiler*, İstanbul: Can, 1995.
- Özakman, Turgut, *Vahidettin, M. Kemal ve Milli Mücadele*, Ankara: Bilgi, 1997.
- Özalp, Kâzım, *Milli Mücadele 1919-1922*, 2 cilt, 3. baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1988.
- Özbudun, Ergun, *1921 Anayasası*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1992.
- Özçelik, Ayfer, *Ali Fuat Cebesoy (1882- 10 Ocak 1968)*, [Ankara]: Akçağ, 1993.
- , "Büyük Taarruz'a Hazırlık", *Büyük Taarruz 70. Yıl Armağanı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992; 97-101.
- , "Çakmak, Fevzi", *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8, İstanbul, 1993; 190-192.
- , "Fevzi (Çakmak) Paşa'nın Anadolu'ya Geçişi", *Türk Kültürü*, XXVIII/326 (1990); 364-370.
- , "Gediz Taarruzu", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VII/21 (Temmuz 1991); 581-589.
- , "Mareşal Fevzi Çakmak", *Milli Kültür*, 83 (Nisan 1991); 50-52.
- Özdemir, Hikmet, *Rejim ve Asker*, İstanbul: Afa, 1989.
- Özdemir, Mehmet, "Birinci Dünya Savaşı'nda Demiryollarının Kullanımı ve Bunun Savaşın Sonucuna Etkileri", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 369-402.

- Özel, Sabahattin, *Milli Mücadele'de Trabzon*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.
- Özgül, Cemil, *Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'daki Çalışmaları (27 Aralık 1919- 23 Nisan 1920)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Özkan, Hülya, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele Karşıtı Faaliyetleri (4 Mart 1919- 16 Ekim 1920)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- Özkaya, Yücel, "İstanbul'un İşgali Üzerine Aydınların İstanbul'dan Ankara'ya Kaçış Olayı", *I. Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 889-905.
- , *Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın (1919-1921)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- , *Milli Mücadelede Ege Çevresi*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1994.
- Özkul, Rıza A., "Kaymakam Mustafa Kemal ve Anburnu", *Belleten*, 20 (Ekim 1956); 609-619.
- Öztoprak, İzzet, *Kurtuluş Savaşında Türk Basını (Mayıs 1919- Temmuz 1921)*, Ankara: Türkiye İş Bankası, 1981.
- , "Milli Mücadele'ye Tepki: Şeyh Recep Olayı", *I. Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 913-920.
- , *Türk ve Batı Kamuoyunda Milli Mücadele*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Öztürk, Ayhan, *Milli Mücadele'de Gaziantep*, Kayseri: Geçit, 1994.
- Öztürk, Mustafa, "Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Askerlerin İktisadi Durumu", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 403-424.
- Paksoy, İrfan, "Milli Mücadele'de Düzenli Orduya Geçiş Süreci", *Askeri Tarih Bülteni*, 41 (Ağustos 1996); 105-116.
- Pallis, Alexander Anastasius, *Yunanlıların Anadolu Macerası 1915-1922*, Çev.: Orhan Azizoğlu, İstanbul: Yapı Kredi, 1997.
- Pamuk, Orhan, "Pencereden Bakmak", *Sabah Gazetesi*, 6-9 Temmuz, 1999.
- Parry, V.J. - M.E. Yapp (ed.), *War, Technology and Society in the Middle East*, Londra: Oxford University Press, 1975.
- Pears, Edwin, "Grass Never Grows Where the Turkish Hoof Has Trod", *National Geographic Magazine* XXIII (Kasım 1912); 1132-1148.
- , *Turkey and Its People*, Londra: Methuen 1911.
- Pehlivanlı, Hamit, *Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askeri Polis Teşkilatı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992.
- , *Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Tedkik Heyeti Amirlikleri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.
- , "Milli Mücadele Yıllarında Ankara Hükümeti'nin İstihbarat Teşkilatı ve Sonrası", *Atatürk Haftası Armağanı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995; 104-112.
- Petrosyan, Yuriy Aşatoviç, *Sovyet Gözüyle Jön Türkler*, Ankara: Bilgi, 1974.

Petrovitch, M. Woislav, *Serbia - Her People, History and Aspirations*, New York: Frederick A. Stokes Company, 1915.

Polatkan, Salih, *Askeri ve Siyasi Yönleriyle Fevzi Çakmak*, İstanbul: Önsöz, 1981.

Pugsley, Christopher, *Gallipoli, The New Zealand Story*, Londra: Osprey Publishing, 1991.

Quataert, Donald, "The Zentrales Staatsarchiv of the German Democratic republic as a Source for Late Ottoman and Middle East History", *International Journal of Middle East Studies*, 9 (1978); 559-571.

Rado, Şevket, "Mareşal Fevzi Çakmak", *Hafta Dergisi* 1 (19 Nisan 1950); [2].

Ramsaur, Ernest Edmondson, *The Young Turks - Prelude to the Revolution of 1908*, Princeton: Princeton University Press, 1957.

Ramsay, Sir William M., *The Revolution Constantinople and Turkey*, Londra: Hodder and Stoughton, 1909.

Rappaport, A., "Mazedonien und die Komitadschis", *Berliner Monatshefte Berlin*, VIII (Ağustos 1930); 731-747.

Refik, Ahmet, *Kağkas Yollarında - İki Komite İki Kıtıl*, Yay.: Osman Selim Kocahanoğlu, İstanbul: Temel, 1998.

Revnakoğlu, Cemalettin Server, "Kadirilik", *Yeni Tarih Dünyası*, II (Ocak 1954); 431-434.

Robilant, Général S. E. de, *Rapport sur la marche de la Reorganisation pendant les années 1904 à 1908 -Gendarmerie réorganisée des Trois-Vilayets de Roumélie*, Paris: 1908.

Sabis, Ali İhsan, *Harp Hatıralarım - Birinci Dünya Harbi*, C. 1-4, İstanbul: Nehir, 1991.

—, *Harp Hatıralarım - İstiklal Harbi ve Gizli Cihetleri*, C. 5-6, İstanbul: Nehir, 1993.

Sabri, Mustafa, *Arnavutluk ve Buhran-ı Osmani*, İstanbul, 1329 [1913].

S[afa], P[eyami], *Değerli Kumandanlarımızdan Köprülü Kâzım Paşa*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, ty.

—, *Değerli Kumandanlarımızdan Yakup Şevki Paşa*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, ty.

—, *Güzide Serdarlarımızdan Ali Fuat Paşa*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, ty.

—, *Güzide Serdarlarımızdan Muhittin Paşa*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, ty.

—, *İstanbul'un İlk Şerefli Mümessili Refet Paşa*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, ty.

—, *Muhterem Hariciye Vekilimiz İsmet Paşa*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, ty.

—, *Muhterem Mebus-ı Vekiliye Reisimiz Rauf Bey*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, ty.

—, *Mübeccel Serdarımız Fevzi Paşa*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, ty.

Sağlam, Tevfik, *Nasıl Okudum*, Yay.: H. Hatemi ve A. Kazancıgil, 3. baskı, İstanbul: İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, 1981.

Sait Paşa (Sadrazam), *Anılar*, Yay.: Şemsettin Kutlu, İstanbul: Hürriyet, 1977.

- Said Halim Paşa, *Buhranlarımız ve Son Eserleri*, Yay.: M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul: İz, 1993.
- Sakallı, Bayram, *Milli Mücadele'nin Sosyal Tarihi - Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri*, İstanbul: İz, 1997.
- Sakarya, İhsan, "İkinci Meşrutiyet Dönemindeki Türk-Ermeni İlişkilerinin Birinci Dünya Savaşı Üzerindeki Etkileri", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 238-256.
- Salname-i Askeri -1326 Sene-i Kameriye-i Hicriye ve 1324 Sene-i Maliye ve 1286 Sene-i Şemsiye-i Hicriyesine Mahsus*, Dersaadet: Matbaa-i Askeriyye, 1908.
- Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, Defa 15, 1277 Sene-i Hicriyesine Mahsus*, İstanbul: Takvimhane-i Amire, 1277 [1860-1861].
- Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, Defa 16, 1278 Sene-i Hicriyesine Mahsus*, İstanbul: Darü'l-Tıba'atü'l-Amire, 1278 [1861-1862].
- Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, Defa 17, 1279 Sene-i Hicriyesine Mahsus*, İstanbul: Takvimhane-i Amire, 1279 [1862-1863].
- Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, Defa 18, 1280 Sene-i Hicriyesine Mahsus*, İstanbul: Takvimhane-i Amire, 1280 [1863-1864].
- Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, Defa 19, 1281 Sene-i Hicriyesine Mahsus*, İstanbul: Takvimhane-i Amire, 1281 [1864-1865].
- Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, 1316 Sene-i Hicriyesine Mahsus*, Ellidördüncü Sene, İstanbul: Alim Matbaası, 1314 [1898-1899].
- Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, 1317 Sene-i Hicriyesine Mahsus*, Ellibeşinci Sene, Darü'l-Hilafe-i Ulya [İstanbul]: Matba-i Amire, 1315 [1899-1900].
- Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, 1318 Sene-i Hicriyesine Mahsus*, Ellialtıncı Sene, Darü'l-Hilafe-i Ulya [İstanbul]: Mahmut Bey Matbaası, 1316 [1900-1901].
- Salname-i Vilayet-i Kosova*, Defa Sekiz, [Kosova]: Vilayet Matbaası, Hicri 1318 [1900-1901].
- San, Sabri Özcan, *Rusların Gümüşhane İlini İşgali*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1993.
- Sanders, Liman von, *Türkiye'de Beş Yıl*, Çev.: M. Şevki Yazman, İstanbul: Burçak Yayınevi, 1968.
- Sarell, Mr. Vice-Consul, *Turkey, Report for the Years 1899-1900 on the Trade of Constantinople*, No. 2650, Annual Series Diplomatic and Consular Reports Presented both to the Houses of Parliament by Command of His Majesty, Londra: Harrison and Sons, 1901.
- Sanhan, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü - (Açıklamalı Kronoloji) - Mondros'tan Erzurum Kongresi'ne*, 4 cilt, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1993-1996.
- Schick, Irvin C. - Ertuğrul Ahmet Tonak (ed.), *Turkey in Transition - New Perspectives*, New York: Oxford University Press, 1987.

- Schoenberg, Philip Ernest, "The Evolution of Transport in Turkey (Eastern Thrace and Asia Minor) under Ottoman Rule, 1856-1918", *Middle Eastern Studies*, 13 (Ekim 1977); 359-372.
- Seden, Selime, "23 Nisan ve Mareşal Çakmak", *Akın Gazetesi*, 22 Nisan 1948.
- , "19 Mayıs 1919'u Sayın Mareşal'den Dinledim", *Akın Gazetesi*, 20 Mayıs 1948.
- Selânikli Tevfik, *Nevsâl-ı Askerî*, Dersaadet: Sarayan Matbaası, 1321 [1905].
- Selçuk, İlhan, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı*, 2 cilt, İstanbul: Remzi, 1979.
- Selek, Sabahattin, *Anadolu İhtilali*, 5. baskı, İstanbul: Örgün, 1981.
- Seton-Watson, *The Rise of Nationality in the Balkans*, New York: Howard Fertig, 1966.
- Shaw, Stanford J. - Ezel Kural Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey*, 2 cilt, Cambridge: Cambridge University Press, 1977.
- Shaw, Stanford J., "The Ottoman Census System and Population, 1871-1914", *International Journal of Middle East Studies*, 9 (1978); 325-338.
- , "The Yıldız Palace Archives of Abdülhamid II", *Archivum Ottomanicum*, III (1971); 211-237.
- Sherrill, H. Charles, *A Years Embassy to Mustafa Kemal*, New York: Charles Scribner's Sons, 1935.
- Shorter, C. Frederic, "The Population of Turkey After the War of Independence", *International Journal of Middle East Studies*, 17 (1985); 417-441.
- Simavi, Lütfi, *Osmanlı Sarayı'nın Son Günleri*, İstanbul: Hürriyet, 1972.
- Skendi, Stavro, *The Albanian National Awakening (1878-1912)*, Princeton: Princeton University Press, 1967.
- Sofuoğlu, Adnan, *Kuva-yı Milliye Döneminde Kuzeybatı Anadolu 1919-1920*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1994.
- , "Milli Mücadele Başlarında Kocaeli Bölgesi ve Kuvâ-yı Milliye'nin Teşekkülü", *Askerî Tarih Bülteni*, 36 (Şubat 1994); 43-60.
- Solano, Solita, "Constantinople Today", *National Geographic Magazine*, XLI (Haziran 1922); 647-680.
- Sonyel, Salahi Ramsdan, *Atatürk - The Founder of Modern Turkey*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- , "Mustafa Kemal and Enver in Conflict, 1919-1922", *Middle Eastern Studies*, 25 (Ekim 1989); 506-515.
- , *Turkish Diplomacy 1918-1923*, Oxfordshire: Sage Publication Ltd., 1975.
- Sorgun, M. Taylan, *Fahrettin Altay Paşa Anlatıyor: İmparatorluktan Cumhuriyete - İmparatorluk, İttihat ve Terakki, Cumhuriyet, 1902-1938 Üç Devrin Galerisi*, İstanbul: Kamer, 1998.
- , *Mütareke Dönemi ve Bekiraga Bölüğü*, İstanbul: Kamer, 1998.
- , *Halil Paşa, İttihat ve Terakki'den Cumhuriyet'e Bitmeyen Savaş*, İstanbul: Kamer, 1997.

- Sözer, Vural, "Altı General Başkumandanlık Meydan Savaşını Anlatıyor", *Hayat Tarih Mecmuası*, 7 (Ağustos 1965); 6-16.
- Sürgevil, Sabri, "İzmir'in İşgali", *1. Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 1075-1098.
- Süssheim, Karl, "Arnavutluk", *İslam Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul: Milli Eğitim Bak., ty.; 573-592.
- Swanson, Glen W., "A Note on the Ottoman Socio-Economic Structure and its Response to the Balkan War of 1912", *Middle Eastern Studies*, 14 (Ocak 1978); 116-126.
- , "Enver Pasha: The Formative Years", *Middle Eastern Studies*, 16 (Ekim 1980); 193-199.
- , "From the reign of Abdulhamid II to 1913 Mahmut Şevket Paşa and German Military Mission", *War Technology and Society in the Middle East*, Yay.: V. J. Parry ve M. E. Yapp, Londra: Oxford University, 1975; 367-385.
- , *Mahmut Şevket Paşa and the Defence of the Ottoman Empire: A Study of War and Revolution in the Young Turk Period*, Ph. D. Dissertation, Indiana University, 1970.
- Şamsutdinov, A. M., *Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi 1918-1923*, Çev.: Atol Behramoğlu, İstanbul: Doğan, 1999.
- Şemsettin Sâmî. *Kamûsü'l-A'lâm*. 5 cilt. İstanbul: Mihran, 1314 [1898].
- , *Kâmûsu'l-A'lâm* (Tıpkıbasım/Facsimile), 6 cilt, Ankara: Kaşgar, 1996.
- Şen, Serdar, "Türkiye'yi Anlamak, ya da Geçmişten Geleceğe Silahlı Kuvvetler", *Birikim Dergisi*, 96 (Nisan 1997); 19-27.
- Şener, Cemal, *Çerkes Ethem Olayı*, İstanbul: Okan, 1984.
- Şerif Paşa, *Bir Muhalifin Hatıraları - İttihat ve Terakkiye Muhalefet*, İstanbul: Nehir, 1990.
- Şıvgın, Hale, *Trablusgarp Savaşı ve 1911-1912 Türk Yunan İlişkileri - Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal Atatürk'le İlgili Bazı Belgeler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- T.B.M.M. - *Gizli Celse Zabıtları*, 4 cilt, Ankara: İş Bankası, 1985.
- T.B.M.M. - *Zabıt Ceridesi*, 1. cilt, 3. baskı, Ankara: T.B.M.M., 1959.
- T.B.M.M. - *Zabıt Ceridesi*, 9. cilt, 2. baskı, Ankara: T.B.M.M., 1954.
- T.B.M.M. - *Zabıt Ceridesi*, 23. cilt, Ankara: T.B.M.M., 1960.
- Tamkoç, Metin, *The Warrior Diplomats - Guardians of the National Security and Modernization of Turkey*, Utah: University of Utah Press, 1976.
- Tanfer, Vehbi, "Kâzım Özalp (1882-1968)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XI/31 (Mart 1995); 163-176.
- Tanju, Sadun, *Atatürk'ün Yanındakiler Karşısındakiler*, İstanbul: Hür, 1981.
- Tanör, Bülent, *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri (1879-1980)*, İstanbul: Afa, 1996.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Çağlayan, 1985.

- Tansel, Selahattin, *Mondrostan Mudanya'ya Kadar*, 4 cilt. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1991.
- Tansu, Ziya, *İnönü-Çakmak ve Bayar'la Neler Konuştum*, İstanbul, [1947].
- Taş, Fahri, "Milli Mücadele Döneminde Rum Ayaklanması", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XII/34 (Mart 1996); 87-100.
- Taşkıran, Cemalettin, "Milli Mücadele'de Ermeni Sorunu", *Askeri Tarih Bülteni*, 38 (Şubat 1995); 82-100.
- Tekeli, İlhan, *Tarih Yazımı Üzerine Düşünmek*, Ankara: Dost, 1998.
- , Selim İlkin, "İttihat ve Terakki Hareketi'nin Oluşumunda Selanik'in Toplumsal Belirleyiciliği", *Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071-1920) - Birinci Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Tebliğleri*, Yay.: Osman Okyar ve Halil İnalçık, Ankara: Meteksan, 1980; 351-382.
- Temo, İbrahim, *İbrahim Temo'nun İttihat ve Terakki Anıları*, Yay.: Bülent Demirbaş, İstanbul: Arba, 1987.
- Tepeyran, Ebubekir Hazım, *Belgelerle Kurtuluş Savaşı Anıları*, İstanbul: Çağdaş, 1984.
- , *Hatıralar*, İstanbul: Pera, 1998.
- , *Zalimane Bir İdam Hükmü*, Yay.: Faruk İlhan, İstanbul: Pera, 1997.
- Tevetoğlu, Fethi, "Fethi Okyar'ın Günlük Hatıraları", *Türk Kültürü*, 82 (Ağustos 1969); 738-759.
- , *Milli Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.
- Tezer, Şükrü, *Atatürk'ün Hatıra Defteri*, 2. baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Thomazi, A., *Çanakkale Deniz Savaşı*, Çev.: Hüseyin Işık, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1997.
- Tokay, Gül, *Makedonya Sorunu - Jön Türk İhtilalinin Kökenleri (1903-1908)*, İstanbul: Afa, 1996.
- Topçuoğlu, Ümid Sinan, *Mareşal Mustafa Fevzi Çakmak*, İstanbul: Eğitim-Öğrenci, 1977.
- Topuzlu, Cemil, *80 Yıllık Hatıralarım*, Yay.: H. Hatemi, A. Kazancıgil, İstanbul: Arma, 1994.
- Townshend, Captain A. F., *A Military Consul in Turkey - The Experiences and Impressions of a British Representative in Asia Minor*, Londra: Seeley and Co. Ltd., 1910.
- Tuğaç, Hüsamettin, *Bir Neslin Dramı*, İstanbul: Çağdaş, 1975.
- [Tunalı Hilmi], *Makedonya - Mazisi, Hali, İstikbali*, Kahire: Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Matbaası, 1326 [1910].
- Tunaya, Tarık Zafer, *Hürriyet'in İlanı - İkinci Meşrutiyetin Siyasi Hayatına Bakışlar*, İstanbul: Arba, 1996.
- , *Türkiye'de Siyasi Partiler 1949 - 1952*, İstanbul, 1952.
- Tuncal, Vahdettin, *Türk Ordusu Muharebe Sınıfının Tarihçesi 1882-1939*, Ankara, 1950.
- Tuncel, Bedrettin, *Atatürk ve 30 Ağustos Zaferinin İlk Kutlanması*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1972.

- Tunçay, Mete, *Cihat ve Tehcir - 1915-1916 Yazıları*, İstanbul: Afa, 1991.
- , "İnönü'nün Sakarya Madalyası", *Tarih ve Toplum*, XIV/84 (Aralık 1990); 11.
- Turan, Refik, "İlk Türkiye Büyük Millet Meclisine Girenlerin Özellikleri", *1. Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Araştırmaları Merkezi, 1994; 1063-1068.
- Turkey, No. 1 (1903), Correspondence respecting the Affairs of South-Eastern Europe, Presented to both the Houses of Parliament by Command of His Majesty*, Şubat 1903, Londra: Harrisons and Sons, 1903.
- Turkey, No. 2 (1903), Further Correspondence respecting the Affairs of South-Eastern Europe (Reforms in the Administration of the Vilayets of Salonica, Monastir and Kosovo), Presented to both Houses of Parliament by Command of His Majesty*, Mart 1903, Londra: Harrison and Sons, 1903.
- Turkey, No. 3 (1903), Further Correspondence respecting the Affairs of South-Eastern Europe, Presented to both Houses of Parliament by Command of His Majesty*, Nisan 1903, Londra: Harrison and Sons, 1903.
- Turkey, No. 4 (1904), Further Correspondence respecting the Affairs of South-Eastern Europe [In continuation of "Turkey No. 2 (1904)"]*, Presented to both of the Houses of Parliament by Command of His Majesty, Ekim 1904, Londra: Harrison and Sons, 1904.
- Turkey Correspondence relative to the organic statute Eastern Rumelia*, Londra: Harrison and Sons, 1897.
- Turkey Report for the Years 1899-1900 on the Trade of Constantinople*, Londra: Harrison and Sons, 1901.
- Türkmen, Zekeriya, *Osmanlı Meşrutiyetinde Ordu-Siyaset Çatışması*, İstanbul: İrfan, 1993.
- , "İkinci Meşrutiyet Döneminde (1909-1919) Osmanlı Ordusunda Müfettişlik Teşkilatına Geçiş ve Uygulamalar", *Beşinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri*, C. 1, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1996; 21-46.
- , "Mütareke Döneminde (1918-1921) Ordu- Mütareke Döneminden Milli Mücadele'ye Geçişte Ordunun Yeniden Yapılanması", *Askeri Tarih Bülteni*, 41 (Ağustos 1996); 43-58.
- Tütüncü, Ziya, *Büyük Milletin Büyük Askeri Mareşal Fevzi Çakmak*, İstanbul: Milliyetçi, 1971.
- Ucuşsatar, Necati Ulunay, *Tarih Boyunca Türk Harp Sanatı Taktik ve Stratejisi*, 2 cilt, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1990.
- Uçarol, Rifat, "Balkan Savaşı Öncesinde Terhis Olayı ve Seferberlik İlanı Sorunu", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 257-277.
- Uluğ, Naşit H., *Hemşehrimiz Atatürk*, 2. baskı, İstanbul: İş Bankası, 1973.
- Ulunay, [Refii Cevat], "Bir Dağ Çöktü", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950); [2].

- Unat, Faik Reşit, *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1964.
- , *II. Meşrutiyetin İlanı ve Otuzbir Mart Hadisesi - II. Abdülhamid'in son Mabeyn Başkatibi Ali Cevat Bey'in Fezlekesi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.
- Us, Asım, *Asım Us'un Hatıra Notları*, İstanbul: Vakit, 1966.
- Uşaklıgil, Halit Ziya, *Saray ve Ötesi - Son Hatıralar*, İstanbul: İnkılap ve Aka, 1965.
- Uzel, İlter, "İkinci Meşrutiyet Dönemindeki (1908-1918) Osmanlı Ordusunda Sağlık Hizmetleri", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 206-237.
- Uzer, Tahsin, *Makedonya Eşkiyalık Tarihi ve Son Osmanlı Yönetimi*, 2. baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1987.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, "1908 Yılında Meşrutiyetin Ne Suretle İlan Edildiğine Dair Vesikalar", *Belleten*, 20 (1956); 103-174.
- , "V. Murad'ı Tekrar Padişah Yapmak İsteyen K. Skaliyeri-Aziz Bey Komitesi", *Belleten*, 30 (1944); 245-328.
- , "Ali Suavi ve Çırağan Vak'ası", *Belleten*, 29 (1944); 71-118.
- , "Çerkes Hasan Vak'ası", *Belleten*, 33 (1945); 89-133.
- Ünal, Muhittin, *Miralay Bekir Sami Günsav'ın Kurtuluş Savaşı Anıları*, İstanbul: Cem, 1994.
- Ünal, Tahsin, "Harp Okulu Tarihi ve Mustafa Kemal", *Türk Kültürü*, 25 (Kasım 1964); 32-40.
- , "İstanbul'un İşgali", *Türk Kültürü*, 101 (Mart 1971); 457-480.
- , "Mustafa Kemal Paşa ile Cemal Paşa'nın Muharebatı", *Türk Kültürü*, 13 (1968); 109-113.
- Ünaydın, Ruşen Eşref, *Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat*, İstanbul: Hamit, 1930.
- , *Çanakkale'de Savaşanlar Dediler Ki*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1990.
- , *İstiklal Yolunda*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1960.
- Ünvar, Veysel, *Kurtuluş Savaşında Bolşeviklerle Sekiz Ay 1920-1921*, İstanbul: Göçebe, 1997.
- Vlora, Ekrem Bey, *Lebenserinnerungen*, 2 cilt, Munich: R. Oldenbourg, 1968-73.
- Velidedeoğlu, V. Hıfzı, *Milli Mücadele Anıları*, 2. baskı, İstanbul: Hil, 1983.
- Villari, Luigi, "The Races and Religions of Macedonia", *National Geographic Magazine*, XXIII (Kasım 1912); 1118-1132.
- Volkan, Vamık D.- Norman Itzkowitz, *The Immortal Atatürk A Psychobiography*, Chicago: The University of Chicago Press, 1984.
- Von Mikusch, D., *Mustafa Kemal: Between Europe and Asia*, Çev.: J. Linton, Londra: William Heineman, 1931.

- Yakın Tarihimiz - Hatıralar, Vesikalar, Resimlerle Birinci Meşrutiyetten Zamanımıza Kadar*, 4 cilt. İstanbul: Vatan Gazetecilik ve Matbaacılık, 1962-1963.
- Yalçın, Hüseyin Cahit, *Siyasal Anılar*, İstanbul: Türkiye İş Bankası, 1976.
- , "Mareşali Kaybettik", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950); [2].
- Yalman, Ahmet Emin, "Mareşal Fevzi Çakmak'ın Anadolu'ya Gidişi", *Hafta Dergisi*, 1 (19 Nisan 1950); 5.
- , *Turkey in My Time*, Oklahoma: University of Oklahoma Press, 1956.
- , "Milli Ordu", *Atatürk Yolu*, 2 (Kasım 1988); 115-140.
- Yavuz, Bige, *Kurtuluş Savaşı Döneminde Türk-Fransız İlişkileri 1919-1922*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1994.
- Yavuz, Ünsal, *Atatürk - İmparatorluktan Milli Devlete*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1990.
- , "Fransız Arşivleri Resmi Belgelerine Göre TBMM'nin Açılışının Dış Etkileri", I. *Uluslararası Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994; 943-969.
- Yerasimos, Stefanos, *İstanbul 1914-1923 - Kaybolup Giden Bir Dünyanın Başkenti'ne de Yaşlı İmparatorlukların Can Çekişmesi*, İstanbul: İletişim, 1996.
- , *Milliyetler ve Sınırlar - Balkanlar, Kafkasya ve Orta-Doğu*, İstanbul: İletişim, 1995.
- Yetiş, Kâzım, "İkinci Meşrutiyet Devrindeki Belli Başlı Fikir Akımlarının Askeri Hareketlere ve Cepheye Tesiri", *Dördüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989; 50-71
- Yetkin, Suut Kemal, "Günlük Üzerine", *Türk Dili*, 127 (Günlük Özel Sayısı, Nisan 1962); 432-433.
- Yoldaş, Cemil Zeki, *Kendi Kaleminden Tegmen Cemil Zeki (Yoldaş) Anılar - Mektuplar*, Yay.: Engin Berber, İstanbul: Arba, 1994.
- Yust, K., *Kemalist Anadolu Basını (Tiflis 1922)*, Yay.: Orhan Koloğlu, Ankara: Çağdaş Gazeteciler Derneği, 1995.
- Yüceer, Nasır, *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Ordusunun Azerbeycan ve Dağıstan Hareketi - Azerbeycan ve Dağıstan'ın Bağımsızlığını Kazanması 1918*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1996.
- Yüksel, Orhan, "Birinci Meclis'in Renkli Kişileri", *Yıllarboyu Tarih*, 10 (Ekim 1984); 29-32.
- Walder, David, *Çanakkale Olayı*, Çev.: M. Ali Kayabal, 3. baskı, İstanbul: Milliyet, 1971.
- Whitehair, Charles, "An Old Jewel in the Proper Setting: An Eyewitness Account of the Reconquest of the Holy Land by Twentieth Century Crusaders", *The National Geographic Magazine*, XXXIV/4 (Ekim 1918); 325-344.
- Wiegand, Theodor - Marie Wiegand, *Halbmond im Letzten Viertel, Briefe und Reiseberichte aus der alten Türkei von Theodor und Marie Wiegand 1895-1918*, Yay.: G. Wiegand, München, 1970.

KAYNAKÇA

- Wortham, H. E., *Mustapha Kemal of Turkey*, Boston: Little, Brown and Company, 1931.
- Zamir, Meir, "Population Statistics of the Ottoman Empire in 1914-1919", *Middle Eastern Studies*, 17 (Ocak 1981); 85-106.
- Zorlutuna, H. Nusret, *Bir Devrin Romanı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1978.
- Zürcher, Erik Jan, *Milli Mücadelede İttihatçılık*,  ev.: Nüzhet Salihog lu, İstanbul: Ba lam, 1995.
- , *Modernleşen Türkiye Tarihi*, İstanbul: İletişim, 1996.
- , *The Unionist Factor - The Role of The Committee of Union and Progress in the Turkish National Movement 1905-1926*, Leiden: E. J. Brill, 1984.
- , "Young Turk Memoirs as a Historical Source: Kâzım Karabekir's İstiklal Harbimiz", *Middle Eastern Studies*, 22 (Ekim 1986); 562-570.

DİZİN*

- * Dizin daha yararlı ve kullanışlı olması amacıyla üç ana bölüm halinde hazırlandı. Kişiler soyad/ad sırasıyla alındı. Ancak ad olmuş san ve sıfatlar yer yer korundu. Bütün dikkatimize rağmen aynı kişi zaman içerisinde kullandığı farklı makam/rütbe ve sıfattan dolayı birden çok başlık olarak girmiş olabileceği gibi yakın sayfalarda geçen aynı isimli birkaç kişi de – Başka herhangi bir bilgi olmadığından – tek başlık olarak girmiş olabilir. Yer ve kavramlar dizininde ise metinde küçük farklarla yazılan isimler varyasyonları belirtilerek bir arada gösterilmeye çalışıldı. (Ed. N.)

Kişi Adları Dizini

A

Abaza Edib 732

Abbas Bey 211, 220, 226

Abbas Hilmi Paşa [Hıdiv]
280

Abbas Paşa [Trabzon Fırkası
Kumandanı] 124

Abdi Paşa 189, 190

Abdullah Azmi Efendi [Me-
bus] 693

Abdullah Bey bin Kâmil Paşa
[İstanbul Valisi] 688

Abdullah Paşa [Harbiye Na-
zırı] 627, 630, 661, 665,
681

Abdullah Paşa [Müşir, Harbi-
ye Nazırı] 629, 630, 661

Abdullah Paşa [Ordu Ku-
mandanı] 132, 133,

Abdurrahman Bey 207

Abdülaziz [Sultan] 35, 38,
41, 49, 50

Abdülhalik [Halep Valisi]
Bey 622

Abdülhalim Çelebi 744

Abdülhalim Efendi [Şehzade]
363

Abdülhamid Bey [17. Piyade
Kumandanı] 210

Abdülhamid II. 33-35, 38, 41-
48, 53, 55, 61, 62, 64, 73,
77, 79, 85, 88, 541, 561

Abdülkadir Bey [Vali] 798

Abdülkadir Efendi [Mülazım]
124

Abdülkadir Kemali [Adliye
Vekili] 748, 749

Abdülkadir Muzaffer [Şeyh]
715, 716

Abdülkadir Süleymaniye 53

Abdülmecit Efendi (Veli-
ahı/Halife) 633,

Abdürrahman Efendi (Şehza-
de) 157, 363, 522, 647

Abdürrazzak Bey [Yabat Ku-
mandanı] 154, 155, 160

Abdüsselam Paşa [Sıhhiye
Müfettişi] 245

Abidin [Yakupoglu] 259

Abuk Paşa, bkz.: Ahmet
Abuk Paşa.

Adanır, Fikret 83, 85, 86, 88

Adivar, Adnan 772

Adivar, Halide [Edib] 704

Afgan Emiri 640

Ahmad, Feroz 91-93

Ahmet [Mülazım] 174

Ahmet Abuk Paşa [Harbiye
Nazırı] 640-642, 644,
681, 689, 690

Ahmet Anzavur Paşa 688,
696

Ahmet Bey [Kaymakam]
113, 114

Ahmet Bey 108

Ahmet Bey 164

Ahmet Çınar 865

Ahmet Efendi [Mülazım]
174, 235

Ahmet Faik Bey [Binbaşı]
180

Ahmet Fevzi Paşa [Harbiye
Müsteşarı] 374, 642, 643,
650

Ahmet Hamdi 84, 95

Ahmet Han [Afgan Sefiri] 788

Ahmet Han [Şah-ı İran] 662

Ahmet İzzet Paşa [Müşir] 630

Ahmet İzzet Paşa 464, 624,
744, 748

Ahmet Mithat 41

Ahmet Muhtar Paşa [Gazi,
Sadrazam] 168

Ahmet Refik 671

Ahmet Rıza Bey [Meclis-i
Ayan Reisi] 630, 631,
639, 641, 665, 666.

Ahmet Sünusi [Şeyh] 299,
619, 663, 752, 838

Ahmet Şah [İran Hükümdarı]
664

Ahmet Şevki Bey [Ankara
Alayı Kumandanı] 242,
253

Akarlı, Engin Deniz 86

Akbaytogan, Ali Sait Paşa
[Orgeneral] 865

Akçura, Yusuf 671

Akil Çelebi 744

Akşin, Sina 52, 53, 91, 93

Albrecht [Albrecht] Bey [Er-
kân-ı Harp Reisi] 354, 371

Aldoğan, Sadık 857, 863,
864, 869, 870

Aleksandır [Sırp Kralı] 818

Aleksandır [Yunan Kralı]
224, 488, 743, 746

Ali [Maanlı] 699

Ali [Yaver] 499

Ali Bey 329

Ali Bey 713

Ali Efendi [Jandarma Mülazı-
mı] 150

Ali Efendi [Mülazım] 172

Ali Efendi 467

Ali Efendi 50

Ali Efendi 626, 662

Ali Farmaki 154

Ali Fevzi Paşa [Divan-ı Harp
Reisi] 642

Ali Fuat, bkz. Cebesoy, Ali
Fuat.

Ali Galip Efendi [Binbaşı]
375

Ali İhsan Paşa bkz.: [Sabis],
Ali İhsan Paşa

Ali Kemal Bey, 653, 656,
733

Ali Kemal Paşa [Jandarma
Kumandanı] 663

Ali Nadir Paşa [17. K. Ku-
mandanı] 647

Ali Nâzım Paşa 158-160

Ali Nuri Bey [F. Çakmak'ın
dayısı] 33, 39, 61, 69, 85

Ali Refik Paşa [Harbiye Dairesi Reisi] 662, 672
 Ali Rifat Bey 640
 Ali Rıza [15. Kolordu Kumandanı] 513, 640
 Ali Rıza [Eğitimci] 51
 Ali Rıza Bey [Miralay] 115
 Ali Rıza Bey [Sivas Fırka Kumandanı] 112
 Ali Rıza Bey [Süvari Fırkası Kumandanı, Miralay] 113
 Ali Rıza Paşa [Bahriye ve Harbiye Nazırı, Sadrazam] 44, 634, 640, 647, 668, 683, 687
 Ali Rıza Paşa [Garp Ordusu Baş Kumandanı] 184, 195
 Ali Rıza Paşa [Şeria Grubu Kumandanı] 571, 577
 Ali Sırrı Bey/Peder [F. Çakmak'ın babası] 33-35, 39, 40, 50, 90, 102, 273, 276, 278, 284, 286, 304, 876
 Ali Suavi 33, 48
 Ali Şefik Bey, 726
 Ali Tevfik Bey [Murahhas Müşaviri] 653
 Ali Ulvi Efendi 264
 Ali Vehbi Efendi 169
 Alişan 719
 Alişir 788, 789
 Alkan, Ahmet Turan 55, 56
 Allenbi [Allenby, General] 637, 641, 666, 671, 773, 853
 Anılmış, Nihat Paşa 367, 368, 616, 627, 632, 633, 636, 646, 708, 709, 711, 715, 842, 843
 Anzavur 686-691, 696-699, 703
 Arab Mesud 703
 Arda, Hacı Adil Bey [Dahiliye Nazırı] 156, 147, 666, 667
 Arif Bey [11. Fırka Kumandanı] 699, 700, 704, 830, 831
 Arif Bey [Kaymakam, Garp Ordusu Erkân-ı Harp Reisi] 145, 146
 Arif Bey [Kaymakam, Mıntıka Kumandanı] 675
 Arif Bey 702-704

Arif Efendi [Yüzbaşı] 172
 Arif Hikmet Paşa [Damat, Adliye Nazırı] 638
 Arif Kaptan 734
 Arif Paşa [Levazım Reisi] 657
 Arif Tahranî [Şair] 682
 Arna, Fuat 863
 Arslan Bey 718
 Arşidük Jozef [Macaristan Reisi-i Hükümeti] 661
 Asım Efendi [Yüzbaşı] 112
 Asker Ferit Paşa [Harbiye Nazırı] 639
 Aşır Bey 719, 721
 Ata Bey [Dahiliye Nazırı] 788
 Ata Bey [Maliye Nazırı] 639
 Ata Bey 51
 Atatürk, Mustafa Kemal Paşa /Gazi 18, 51, 82, 94, 95, 317, 318, 512, 513, 618, 631, 648, 650, 651, 654, 655, 658, 660, 669-671, 676, 679, 687, 691, 693, 694, 698, 703, 704, 709, 710, 713, 714, 717, 721, 732, 757, 758, 769, 772, 790, 791, 801, 803, 805, 809, 810, 812, 814, 816-818, 820, 822, 827, 829, 831, 833, 838, 839, 842, 847-850, 893
 Atif Bey 645, 719
 Averof 199, 627, 647, 657, 803
 Avni Bey 145
 Avni Paşa [Lazistan Kumandanı] 378
 Avni Paşa [Nafia Nazırı, Ser-yaver] 640, 647, 697
 Aydemir, Şevket Süreyya 56
 Aydın Reis 733
 Ayşe Muazzez [F. Çakmak'ın kızı] 72, 91
 Ayşe Şahver [F. Çakmak'ın teyzesi] 39, 40, 90
 Azamet 791
 Azimettin Mirza [Hintli] 716
 Aziz [Şeyh] 585
 Aziz Bey [Binbaşı] 105, 113, 125, 126
 Aziz Hüdayi Bey [Binbaşı, Askeri Sansür Memuru] 637
 Azmi Bey [Beyrut Valisi] 622

B

Bahaettin Bey 203, 205
 Bahaettin Bey 425
 Bahaettin Efendi [Yüzbaşı] 157
 Banoglu, Niyazi Ahmet 54
 Baratoğlu [General] 670
 Bard, Peter 83, 84, 88, 94, 95
 Basri Paşa [Mekatip Müfettişi] 667
 Basri Paşa [Muamelat-ı Zatiye] 671
 Başkaner, Nihat 25
 Batur, Subhi 870
 Batuşalı Süleyman 157
 Bavrele [İtalyan General] 707
 Bayar, Celal 857-860, 862, 863, 870
 Baycan, Nusret 54, 56, 83
 Baykut, Cami 53
 Bayram [Amavut Nefer] 105
 Bayram Çur 64, 86, 87, 164, 168, 173
 Bayur, Hikmet 94, 95, 860, 865, 870,
 Bedi Nuri Bey [İstanbul Mektupçusu] 147
 Bedri [Ferik, İskodra Müstakil Fırka Kumandanı] 107, 108
 Bedri Paşa 111
 Behçet Bey [Menzil Müfettiş Vekili] 514
 Behic Bey 646
 Bekir Aziz 200
 Bekir Bey [Sertabip, Kaymakam] 113
 Bekir Efendi [F. Çakmak'ın dedesi] 33-35, 38-42, 48-50, 52, 875
 Bekir Efendi 194, 196, 198, 201, 204, 205, 209, 215, 217-223, 225-227
 Bekir Sıdkı [Mülazım-ı Evvel, 16. Tuz Hudut Bölük Kumandanı] 106, 107
 Bekri Efendi [Yüzbaşı] 232
 Bele, Refet Bey/Paşa 114, 158, 159, 243, 705, 706, 710, 714, 716, 722, 728, 739-747, 750, 751, 758, 759, 761, 764, 777, 780-782,

785, 789, 790, 793, 794, 804, 805, 814, 831, 833, 839, 845, 847, 850, 852
 Biliotti, Sir A. [Consul General] 85, 86, 88
 Biren, Mehmet Tevfik 51, 87, 91
 Biren, Naciye 91
 Bleda, Mithat Şükrü 91-93
 Bonham, Sir G. 87, 88
 Bonomi 805
 Boris [Bulgar Kralı] 623
 Boşnak Mehmet Ali Paşa [Kolordu Kumandanı] 270
 Bozboru, Nuray 87
 Bölükbaşı, Osman 863
 Bölükbaşı, Rıza Tefvik Bey 627, 630, 634, 642, 653
 Brailsford, H. N. 86
 Brian [Fransız, Reis-i Vükela] 354
 Burhanettin Bey [Nafiadan Turuk ve Meabir Şubesi Müdürü] 147
 Buvaric [Karadağ Dahiliye Nazırı] 149
 Buxton, Charles Roden 86
 Buyon [Bouillon], Franklin 796, 798-801, 803, 813, 829, 838, 839, 846, 848-850

C

Cabbur 753
 Cafer Ağa 501
 Cafer Bey 154, 156
 Cafer İlhami Bey [Mahkeme-i Temyiz Azası] 673
 Cami Bey 658, 689
 Canbolat İsmail Bey 623, 636
 Cavit Bey [Maliye Nazırı] 457
 Cavit Paşa 107, 148, 176, 190, 193, 196, 198-200, 217, 224, 227, 229, 231
 Cebesoy, Ali Fuat Paşa 53, 94, 154, 158-160, 172, 371, 518, 519, 538, 588, 589, 591, 595, 662, 666, 667, 669, 670, 673, 699, 710, 711, 713, 717, 719, 724, 750-752, 770, 869

Celal [Yüzbaşı] 119
 Celal Arif Bey bkz. Celalettin Arif Bey
 Celal Bey [4. Fırka'dan] 332
 Celal Bey [Adliye Nazırı] 690
 Celal Nuri 641
 Celalettin [Dişçi] 858
 Celalettin Arif Bey 689, 699, 733, 735, 772, 782
 Celalettin Rumi [Mevlana] 41
 Cemal Bey [1. Kolordu Kumandan Vekili] 256
 Cemal Bey [6. Kolordu Kumandanı] 241
 Cemal Bey [Dahiliye Nazırı] 646
 Cemal Bey [Kastamonu Valisi] 744
 Cemal Bey [Miralay, 1. Kolordu Kumandan Vekili] 255
 Cemal Bey [Vali, Trabzon] 382, 383
 Cemal Bey 257, 258
 Cemal Bey 672
 Cemal Paşa [Büyük] 291, 513, 577, 578, 598, 626, 629, 657, 658, 668, 672, 673, 681, 684, 846
 Cemal Paşa [Mersinli] 555, 636, 660, 683
 Cemalettin Efendi [Şehzade] 648, 664
 Cemil Bey [Yüzbaşı] 114, 133
 Cemil Efendi [Mülazım] 113
 Cemil Molla [Şura-yı Devlet Reisi, Adliye Nazırı] 647, 690, 744
 Cemile Sultan 35, 38, 50
 Cengiz, H. Erdoğan 85, 91-93
 Cevat Bey [Sabık Merkez Kumandanı] 636
 Cevri 50, 91, 92
 Chekrezi, Constantine 94, 95

Ç

Çakmak, Adnan [F. Çakmak'ın yeğeni] 49, 50, 56, 90, 857, 858, 860
 Çakmak, Ahmet [Prof., F. Çakmak'ın torunu] 17, 394, 860

Çakmak, Fitnat [F. Çakmak'ın eşi] 21, 22, 25, 34, 69, 72, 91, 862, 870
 Çakmak, M. Sırrı [F. Çakmak'ın yeğeni] 49-51, 53, 54, 85, 89-92
 Çakmak, Mustafa Fevzi 17-25, 32-34, 39-45, 47-54, 56, 59-62, 67-69, 72-74, 77-80, 82-85, 87, 89-95, 102, 113, 147, 610, 659, 871-875, 877-886, 888-890, 892, 893, 895-897, 900, 901
 Çakmak, Nazif [F. Çakmak'ın kardeşi] 49, 250,
 Çakmak, Nigar [F. Çakmak'ın kızı] 72, 91
 Çakmak, Şefik [F. Çakmak'ın damadı] 25, 857, 859, 861-863, 869
 Çankay Şek 863
 Çanklı Pehlivan 762
 Çarıklı, Hacim Muhittin Paşa 638, 714, 737, 746, 753, 758, 763, 764, 793
 Çerkes Bekir 732
 Çerkes İlyas 824, 835
 Çerkes Murat 823
 Çerkes Sait Paşa [Balıkesirli, İstanbul Muhafızı] 665, 667-669
 Çerkez Ethem Bey 700, 702, 704, 705, 708-712, 714, 718, 719, 721-723, 726, 727, 731, 757, 758, 761-764
 Çerkez Hasan 41
 Çiçerin 709, 752, 785
 Çingene Hristo 696
 Çobanlı, Cevat Paşa 349-351, 524, 532, 534, 567, 622, 627, 631-634, 648-661, 669, 672, 673, 681, 683, 844, 846, 893
 Çolak 644

D

Dağlı, Yücel 26
 Dako, Christo A. 86, 87, 94, 95
 Daniş Bey 173, 176

- Danışmend, İsmail Hami 48-50
- Dayızade İbrahim 720
- Değorgis [General] 66
- Deli Fuat Paşa 669
- Delibaş Mehmet 737, 751, 753, 754, 760, 823
- Demiray, Tahsin 50, 90
- Demirci Mehmet Efe 714, 723, 725, 728-730, 734, 738, 740, 743, 744, 758, 759
- Denikin [General] 658, 663, 665, 679, 695
- Derviş Bey 738, 739
- Derviş Hüseyin Kaptan 35, 39-41
- Despere, Franşe [General, Franchet d'Esperey] 628, 633-635, 637, 638, 643, 666, 685, 700
- Deşanel [Deschanel, Fransa Reis-i Cumhuru] 683, 733
- Devlet Hatun 678
- Dimitriyef [Bulgar, Harbiye Nazın] 840
- Dö Robek [De Robeck, Amiral] 664, 693
- Döke [De Caix, Fransız Murahhas] 700, 705
- Dölen, Emre 51, 52
- Dramalı Rıza 708
- Dufiyö [Duficux, General] 794
- Dupon [Fransız Murahhas] 705
- Durham, M. E. 84, 86, 88
- Duru, Kâzım Nami 52, 53, 55, 91, 92
- Dusmanis [General] 790, 837
- Dülger, Bahadır 22, 48-56, 83-85, 87-95, 102
- Dürzi Esat Paşa [Divan-ı Harb-i Örfi Reisi] 663
- E**
- Ebüzziya Tevfik 49, 52
- Ebüzziya, Ziyad 49, 52
- Edip Bey 720, 732
- Efe Mehmet 744
- Eğilmez, Cafer Tayyar [Bey/ Paşa] 117, 118, 121, 157, 172, 220, 222, 226, 229, 311, 348, 700, 718, 858
- Ekrem Bey [Vlora] 87, 94
- Ekrem Şerif Bey [Doktor] 858, 860-863, 869, 870
- Emin Bey [Binbaşı] 104, 108, 111, 112, 177
- Emin Bey [Erkân-ı Harp Kolağası] 198
- Emin Bey [Miralay] 654
- Emin Bey 337
- Emin Efendi [Yüzbaşı] 370
- Emin Paşa 155, 158, 159, 180
- Emine Hanım [F. Çakmak'ın büyükannesi] 34
- Emine Müzehher [F. Çakmak'ın kızı] 662, 666-668, 873, 874
- Emir Faysal 671, 715, 838
- Emiroğlu, Kudret 91, 92
- Engin, Vahdettin 84
- Enis Bey 865
- Enver Bey [Erkân-ı Harp Binbaşısı] 132
- Enver Paşa 85, 89, 91-93, 261, 262, 267, 270, 297, 298, 302, 316, 342, 357, 362, 388, 523, 524, 610, 617-619, 626, 629, 634, 635, 638, 640, 658, 670, 794, 847
- Erkmenkul, M. Misbah 35, 50
- Erşed Bey 640
- Ertuğrul 721, 726
- Ertürk, Hüsametün 55
- Esat Bey [Mülazım] 637
- Esat Bey 518, 580, 590
- Esat Efendi [Yaver] 638
- Esat Paşa [Yanyalı, Ferik] 130, 131, 219, 222, 229, 230, 280, 373, 365, 633, 653, 660, 668, 691
- Esat Paşa [Tiranlı] 181
- Eşref Bey 698, 700, 723, 726
- Eşref [Şeyh] 679, 680
- Ethem Bey [Dahiliye Nazırı Vekili] 657
- Ethem Bey [İzmir Valisi] 629
- Ethem Paşa 111, 116-118, 120-122, 124, 126
- Eyüb [Şeyh] 732
- F**
- Fagus [Fago] 707
- Fahir Paşa 223
- Fahrettin Bey 719, 810
- Fahri Bey [Miralay, 14. Kolordu Kumandanı] 670
- Fahri Bey 618, 734
- Fahri Paşa 632, 634
- Faik Bey [7. Kolordu Erkân-ı Harbiye Reisi] 184, 192, 199, 200, 208, 280
- Faik Bey 602
- Faik Efendi 91, 103, 113
- Faik Nüzhet Bey 690
- Faik Paşa [2. Kolordu Kumandanı, şehit] 332, 333, 358, 425
- Falkenhausen [Erkân-ı Harp Reisi] 604
- Falkenhayn Paşa 430, 513, 519, 520, 522, 525, 543, 567, 553, 567
- Fatma 90
- Fatma Nebahat [F. Çakmak'ın kardeşi] 39, 50, 90
- Fazıl [Doktor] 762-764
- Fazıl 584
- Fazıl Paşa [Nafia Vekili] 226, 227, 760
- Fedai Bey [Ticaret Müdürü] 640
- Fehmi Bey [Erkân-ı Harp Reisi] 644, 647
- Fehmi Bey [Miralay] 177
- Fehmi Paşa 144
- Ferid Bey 671, 689
- Ferid Efendi [17. Fırka Erkân-ı Harp Yüzbaşısı] 232
- Ferid Malakas 207
- Ferid Paşa [Damat, Sadrazam] 168, 640, 648, 651, 653, 656, 657-659, 665, 690, 693, 695, 698, 708, 728, 714, 741
- Fethi Bey [Doktor] 857
- Fethi Bey [Tayyareci] 266, 651
- Fevzi Bey/Efendi/Paşa [bkz. Çakmak, Fevzi]
- Fevzi Efendi [Yüzbaşı] 56
- Fevzi Paşa [Mirliva] 673
- Fevzi Paşa 713

- Feyzi Ağa [Kahya] 177
 Feyzi Bey [Doktor] 858-865, 869, 870
 Feyzi Bey [Saros Grup Kumandanı] 329, 333
 Firuz Bey 740
 Fişer [Amiral] 685
 Fitnat Hanım, bkz. Çakmak, Fitnat
 Fontana [Vice Consul] 89
 Forbes [Forbes] [Yüzbaşı] 693
 Frankenberg [Erkân-ı Harp Reisi] 264, 275, 276, 280
 Fransuva Jozef 440
 Friedjung, Heinrich 55
 Frunze [Ukrayna Sefiri] 849, 850, 852
 Fuat [Kral] 853
 Fuat Bey [25. Fırka Kumandanı] 369
 Fuat Bey [Miralay] 234
 Fuat Bey [Müfettiş] 276, 278
 Fuat Bey 695
 Fuat Bey/Paşa bkz. Cebesoy, Ali Fuat
 Fuat Efendi 169
 Fulon [Foulon] 147, 639
- G**
- Galip Bey 576-579, 831, 858
 Galip Paşa 193, 223, 198, 199, 200, 202, 208, 211, 216, 220, 222-224, 227
 Galtrob [Calthrop, Amiral] 627, 664
 Gambetta, Léon 345
 Gavur Ali 795
 Gavur İmam 686
 Gazi Muhtar Paşa 166, 169, 635
 Gazi, bkz. Atatürk
 Gobo [Goubeau, General] 756
 Golic [General] 670
 Goltz Paşa, Colmar von der [Müşir] 46, 55, 298, 311, 315, 316, 318, 320, 323, 325-328, 381, 386
 Goltz, Friedrich von der 55
 Goro [Gouraud, General] 670, 671, 700, 803, 804
 Gök, Hayrullah 52
 Gölsoy, Ufuk 92
 Görgülü, İsmet 56, 83
 Graves, Robeert W. [General] 89, 147
 Grey 444
 Griffiths, M. A. 51, 55, 56
 Groskof [Grozkov] 800, 801
 Gunaris [Yunan Başvekili] 743, 785, 790
 Guronik [General] 702
 Guze 484
 Gündüz Bey/Paşa 778, 780, 834, 836
 Günsav, Bekir Sami Bey 651, 703, 709, 711, 714, 721, 774, 788, 792, 850
 Gûran, Tevfik 83
- H**
- Hacı [Şakî] 759
 Hacı Adil Bey, bkz. [Arda], Hacı Adil Bey
 Hacı Ahmet Efendi [Mülazım] 127
 Hacı Ali 38
 Hacı Bayram Şeyhi 255
 Hacı Halil 38
 Hacı Hamdi Bey 378, 680
 Hacı Ömer 831
 Hacı Şükrü 660
 Hacim Paşa/ Hacim Muhittin, bkz. [Çarıklı], Hacim Muhittin Paşa
 Haco 761
 Haçik 794
 Hadi Paşa [Ferik] 148, 150, 261, 661, 666, 685, 720
 Hafız Hakkı Paşa [3. Ordu Kumandanı] 305
 Hafız İsmail Hakkı [Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reis-i Sanisi] 262
 Hafız Rıfat Bey [Ahz-ı Asker Kalem Reisi] 264
 Hakkı 167
 Hakkı Behiç Bey [Dahiliye Vekili] 715, 718
 Hakkı Bey [Amasya Fırka Kumandanı] 112
 Hakkı Bey [Doktor] 859
 Hakkı Bey [Miralay] 115
 Hakkı Efendi 121, 376
 Hakkı Paşa 229
 Halid Bey 839
 Halide Hanım, bkz. [Adivar], Halide.
 Halil Bey [Polis Müdürü] 635, 644, 645, 656
 Halil Bey [Vali] 157
 Halil Bey 203, 204, 231
 Halil Efe 743
 Halil Paşa [Enver Paşa'nın amcası] 604, 640, 645, 655, 661, 667, 670
 Halil Recai Bey [Jandarma I. Şube Müdürü] 147
 Halil Salih Yudok 198
 Halim Efendi [Binbaşı, Mürettep Topçu Alayı Kumandanı] 242
 Halit [Kaymakam] 733
 Halit Bey [Kaymakam] 178
 Halit Bey 376
 Halit Bey 681, 679
 Halit Bey 777, 778, 788, 808, 810, 812, 821, 822
 Halit Ziya Bey, bkz. [Uşaklıgil], Halit Ziya Bey.
 Hallu [Şakî] 714, 716
 Halman, Talat S. 25
 Hamdi Bey [Jandarma, Kaymakam] 677
 Hamdi Bey 379, 384
 Hamdi Efendi [Evkaf] 666
 Hamdi Efendi [Kolordu Endaht Muallimi] 267
 Hamdullah Subhi Bey 721, 723, 844
 Hamid [Çeteci] 802, 833
 Hamid Ağa 186
 Hamid Bey [Erzurum valisi] 744
 Hamid Bey [Kumandan, şehit] 557
 Hamid Bey 802
 Hamid Bey [Mutasarrıf] 675
 Hamza Bey 707
 Hamza Efendi [Yüzbaşı] 640
 Hanioglu, Şükrü 52, 53, 54
 Harbord [General] 665, 670, 672
 Harding [Amerikan Reis-i Cumhuri] 751
 Harrington 805
 Harun 865

Hasan [Vulçitrinli] 156
 Hasan Ağa [Plavyeli] 157, 159, 172
 Hasan Askeri Bey 173, 174, 222, 223, 300
 Hasan Bey [Fırka Kumandanı] 158, 168,
 Hasan Bey [Kaymakam] 113
 Hasan Bey 172, 173, 199
 Hasan Bey 815
 Hasan Çavuş [şehit] 174
 Hasan Çavuş 729, 735
 Hasan Çur 164
 Hasan Efendi [Alay katibi] 113
 Hasan Efendi [Alay kumandanı] 206
 Hasan Efendi [Erzak memuru, mülazım] 114
 Hasan Efendi [Fetva Emini, Mahkeme-i Temyiz Azası] 673, 674
 Hasan Efendi 157
 Hasan Fehmi Efendi 722
 Hasan İzzet Bey/Paşa 158, 160, 166, 170, 173-175, 245, 249
 Hasan Lütfü Bey [Şarki Der-sim Kumandanı] 226, 678
 Hasan Rıza [Selanikli] 43
 Hasan Rıza 380
 Hasan Ruza Bey [Vali] 151
 Hasan Saadetlin Bey 160, 165
 Hasan Tosun Bey [Erkân-ı Harp Binbaşısı] 197
 Hasan Vasfi Bey [F. Çakmak'ın amcası] 40, 41, 50
 Haskel [Miralay Haskell] 665
 Hatice Hanım 862
 Hayati Bey 209, 227
 Haydar Bey [Mülkiye Müfettişi] 147
 Haydar Bey 224
 Haydar Molla Bey 632
 Hayret Paşa 638, 641
 Hayrettin 865
 Hayrettin Bey 256
 Hayrettin Paşa 666
 Hayri [Yüzbaşı] 167, 165
 Hayriye Muattar [F. Çakmak'ın kızı] 181, 187, 874
 Hayrullah [Akçaabatlı] 679
 Hazanac, Peter 180

Hazım Bey [Dahiliye Nazın] 685, 695
 Hek [Heck] 802
 Henri [Henry, Binbaşı] 847, 848
 Hesna Hanım [F. Çakmak'ın annesi] 33, 39, 40, 50
 Hızır İlyas 791
 Hikmet Bey 625
 Hilmi Bey 846
 Hilmi Paşa [Çanakkale Grubu Kumandanı] 621, 666
 Hilmi Paşa [Tetkik-i Seyyiat Reisi] 673
 Hoca Atıf Efendi [Mebus] 255
 Hoca Vehbi Efendi [Riyaset-i sani vekili] 693, 722
 Hovik Bey [Fırka Kumandanı] 303, 311, 315, 328, 330, 331, 343
 Hug [Amerika Reisi] 438
 Hulusi Bey [Vali] 254
 Hulusi Efendi 757
 Hurşit Efendi [Erzurum Kadısı] 679
 Hurşit Paşa [Ferik, Harbiye Nazırı Vekili] 166, 673, 674, 681
 Hürmen, F. Rezan 51
 Hürrem Bey [Erkân-ı Harbiye Şube Muallimliği Muavini] 266
 Hüseyin Ağa [Mülazım, Nakliye Takımı Kumandanı] 248
 Hüseyin Avni Bey [Mebus] 733
 Hüseyin Avni Paşa [Serasker] 41
 Hüseyin Bey [Maliye Vekili] 794
 Hüseyin Bey [Vali] 738
 Hüseyin Bey 728
 Hüseyin Cahit Bey [Reis Vekili] 630
 Hüseyin Cevdet Bey [Maarif Muhasebecisi] 147
 Hüseyin Çavuş 794
 Hüseyin Efendi [Kaymakam] 141
 Hüseyin Hilmi Paşa [Adliye Nazın] 168

Hüseyin Hilmi Paşa [Dahiliye Nazın] 66, 80
 Hüseyin Kâzım Bey [Vali, Ticaret Nazın] 147, 744
 Hüseyin Kâzım Kadri 55
 Hüseyin Remzi Paşa 673
 Hüsnü Bey 198, 220, 222
 Hüsvrev Bey 699, 705
 Hüsvrev Paşa 813

I

Ihorun [Mareşal] 613
 İlgar, İhsan 91, 92
 İspartakus 634

İ

İbnü's-Suud 850
 İbo 731
 İbrahim [Gözlüklü] 814
 İbrahim [İzmit Mutasarrıfı] 731
 İbrahim 698
 İbrahim 833
 İbrahim Bey [Doktor] 858, 865
 İbrahim Bey [Miralay] 74
 İbrahim Bey [Topçu Miralay] 120
 İbrahim Bey 120-122
 İbrahim Bey 699, 704, 710, 714, 721, 722, 724-726, 731, 732, 758, 764,
 İbrahim Efendi [Süvari Yüzbaşısı] 103
 İbrahim Paşa [Kosova Mevki Kumandanı] 34, 171, 172, 181
 İbrahim Paşa [Müşir] 174, 178
 İbrahim Paşazade 725, 753
 İbrahim Temo 53, 55
 İgnatief 50
 İğdemir, Uluğ 49
 İgneciogulları 751
 İhsan Bey 744, 862
 İhsan Paşa [6. Ordu Kumandanı] 640
 İhsan Rifat [Doktor] 864, 869
 İlhami Mustafa [Hut Tahrirat Katibi] 122

- İlkin, Selim 51
 İlyas Boyon 178
 İlyas [Katil] 827, 828, 831
 İlyas Ağa 156
 İlyas Bey 691
 İngiliz Ali Bey 310
 İngiliz Henry 800
 İngiltere Kralı 334
 İnönü, İsmet Bey/Paşa 18, 352, 514, 655, 667, 669, 670, 713, 714, 716, 742, 751, 761, 762, 780, 790, 797, 798, 812, 840, 859, 870
 İpsiz Recep 713, 740
 İranlı Seyid es-Saltana (Seyid el-Devle) 681
 İsa Bolatin 64, 65, 78, 87, 93, 94, 164, 168, 173, 224, 230
 İshak 754
 İskora, M. Mazlum 54-56,
 İsmail Bey [Binbaşı] 161
 İsmail Bey [Gümülcineli] 651
 İsmail Bey 327
 İsmail Çapaogulları 680
 İsmail Efendi [Redif Kolağası] 172
 İsmail Efendi [Yaver-Mülazım] 114
 İsmail Fazıl Paşa 148, 155, 164, 787
 İsmail Hakkı Bey [Kütahya Millî Alayı Kumandanı] 730
 İsmail Hakkı Bey [Mirliva] 205
 İsmail Hakkı Bey 692
 İsmail Hakkı Paşa [Topal, Levazımat-ı Umumiye Reisi] 298, 299, 371-373, 625, 639
 İsmail Kemal 194, 195
 İştormir [Rusya Başvekili] 444
 İtalya Kralı 668
 İzzettin Bey 726
 İzzet [Çeteci] 717
 İzzet Bey [Aydın Valisi] 642
 İzzet Bey [Dahiliye Nazın Vekili] 642
 İzzet Bey [İzmir Valisi] 669
 İzzet Bey [Jandarma Yüzbaşı] 678
 İzzet Fuat [Ayan Azası] 642
 İzzet Paşa [2. Ordu Kumandanı] 373
 İzzet Paşa [Dahiliye Nazırı, Sadrazam] 234, 354, 482, 484, 507, 509, 511, 535, 619, 620, 623, 626, 639, 655, 656, 660, 670, 751, 757, 800
 İzzet Paşa 773
 İzzettin Bey [6. Fırka Kumandanı] 618, 788, 820
J
 Jäckh, Ernest 94
 Jofer/Jeyof [Rusya Başvekili] 444
K
 Kadı Paşa 225
 Kadri Bey [Mutasarrıf] 704, 707
 Kadri Efendi [Mülazım] 115
 Kaiser 55
 Kalagöz Salih Geylan Bey 186
 Kâmil [Düzceli] 699
 Kâmil bin Mehmet Çavuş [Trabzonlu] 124
 Kâmil Paşa [Sadrazam] 169, 188
 Kâmile Hanım 327
 Kanatlı, Şükrü [Korgeneral] 860, 863
 Kaplan Naci Bey 731, 733, 762, 764
 Kara Hasan 686
 Kara İzzet 713
 Kara Kemal Bey 636
 Kara Sait Paşa 663, 667, 670, 695
 Kara Vasif 672
 Karabekir, Kâzım Bey/Paşa 52, 53, 84, 85, 87, 88, 206, 213, 215, 216, 218, 220, 309, 315, 329-332, 337, 507, 621, 667, 676, 677, 679, 685, 727, 748, 775, 785, 808
 Karadağ Kralı 632
 Karasin 706
 Karpat, Kemal 83, 91
 Kasımoğlu 792
 Kavlak Ali 840
 Kâzım Bey [6. Fırka Grup Kumandanı] 330
 Kâzım Bey [Adliye Nazırı] 685, 690
 Kâzım Bey [Birinci Alay Kumandanı] 292
 Kâzım Bey [Cephe Kumandanı] 413
 Kâzım Bey [Düzce'de kumandan] 782
 Kâzım Bey [Miralay] 186, 206
 Kâzım Bey [Miralay] 733
 Kâzım Bey [Şehit, kumandan] 698
 Kâzım Paşa [Erkân-ı Harbiye Reis-i sanisi] 631, 647, 669, 670
 Kâzım Paşa [Muamelat Müdürü] 681, 691
 Kâzım Paşa [Müşir] 181
 Kehker [Rus Kumandan] 788
 Kemal [Topçu Mülazımı] 266
 Kemal [Yüzbaşı] 266
 Kemal Bey [Alay Kumandanı] 170, 171
 Kemal Bey [Boğazlıyan Kaymakamı] 646
 Kemal Bey [Erkân-ı harp] 282
 Kemal Bey [Kaymakam] 646, 647
 Kemal Bey [Tayyareci Yüzbaşı] 266-268
 Kemal Bey 161
 Kemal Bey 231, 232
 Kemal Bey 522
 Kemal Bey 644, 646
 Kemal Bey/Paşa [Jandarma Kumandanı, Midiva] 148, 642, 660, 665, 812, 828
 Kemal Efendi [Mülazım-ı sani] 208
 Kerametdin Bey [Menzil Müfettişi] 514
 Kerim Bey 133
 Kerim Paşa 375
 Kersman [General] 351
 Kılıç Ali Paşa 710, 769

- Kiling 634
 Kiraz Hamdi Paşa 20. Kolor-
 du Kumandanı] 663, 664,
 666, 667, 669
 Klemanso [Clemenceau] 526,
 639, 644, 649, 653, 657,
 663, 666, 667, 673, 683
 Kocatürk, Utkan 94, 95
 Kodaman, Bayram 51, 55
 Kolçak [Amiral] 669, 679
 Kondiryonis [Amiral, Yunan
 Naib-i Kralı] 750
 Kont Hohenzollem 627
 Kont Yetca 626
 Kostaki Vayani 642
 Kostantin [Prens] 211
 Kostantin [Yunan Kralı] 194,
 488, 758, 759, 762, 799,
 806
 Kostas [Kral] 832
 Köni, Osman Nuri 863
 Kress Paşa 512, 515, 518
 Kuran, Ahmet Bedevi 50, 52,
 53
 Kurt Ayseger [Bavyera Baş-
 vekili] 639
 Kutay, Ccmal 94
 Kutlu, Şemsettin 88
 Külçe, Süleyman 22, 50, 52,
 54, 56, 74, 83, 85-94,
 257, 264
 Kürd Musa Bey 790
- L**
- Lamouche, Leon 84
 Lebon [Amiral] 761
 Legat Bey [Erkân-ı Harbiye
 Mektebi Müdürü] 284
 Lenin 529, 634
 Leon Blum [Eski Fransa Baş-
 vekili] 870
 Lewis, Bernard 49, 51, 94
 Leyig [Fransa Başvekili] 764
 Liman Paşa, bkz. Sanders,
 Liman von
 Ljoubmir Martz [Süp Binbaşı]
 193
 Lodu [Ledoulx] 690
 Louis-Jaray, Gabriel 84, 94, 95
 Loyd Corc [Lloyd George]
 444, 643, 644, 663, 667,
 672, 674, 681, 706, 711
- Lütfü Bey [49. Fırka Kuman-
 danı] 456, 591
 Lütfü Efendi [Yüzbaşı] 113
 Lütfü Simavi Bey [Başmabe-
 yinci, Serkarın] 169, 644
- M**
- Mahfi Bey 168
 Mahfuz Bey 678
 Mahir Efendi [Sertabip mu-
 avini] 248
 Mahmud II. 49
 Mahmut [Fransız Miralay]
 800
 Mahmut [Sultan] 49
 Mahmut [Şeyh] 655
 Mahmut Belig Bey [Erkân-ı
 Harbiye Reis-i Sanisi] 662,
 670
 Mahmut Bey [Kaymakam,
 24. Fırka Kumandanı] 698
 Mahmut Bey 119
 Mahmut Bey [Süvari] 745
 Mahmut Celalettin Paşa [Da-
 mat] 38, 50
 Mahmut Hayret Paşa 191,
 195
 Mahmut Kâmil Paşa 300,
 302, 305, 373, 636, 638,
 652, 829
 Mahmut Muhtar Paşa 168,
 695, 700
 Mahmut Paşa 237, 241, 242,
 243
 Mahmut Paşa 639
 Mahmut Şevket Paşa 55, 82,
 84, 85, 94, 95, 146, 233,
 234, 317
 Maks [Prens] 623
 Manilof 601
 Mao Çetung 860
 Mardin, Şerif 55, 56, 91, 92
 Mariya [İmparatoriçe] 440
 Marko [Prens] 223
 Marko Curi 150
 Marquess of Lansdown 85 -88
 Mazhar Bey [Umur-u Cezaiye
 Müdürü] 147
 Mazlum Efendi 243
 Mccid Efendi [Yüzbaşı] 113
 Medivani [Rus Sefiri] 770
 Mehmet [Sultan] 674
- Mehmet Ali Ağa 181
 Mehmet Ali Bey 119, 122
 Mehmet Ali Bey [Telgraf ve
 Posta Nazın] 646
 Mehmet Ali Paşa [Ferik, Şcria
 I. Kolordu Kumandanı] 49,
 189, 193, 196, 270, 353,
 359, 641
 Mehmet Ali Paşa [Kavalalı] 34
 Mehmet Bey 538
 Mehmet Emin [Şair] 671
 Mehmet Nazif Bey [F. Çak-
 mak'ın kardeşi] 39, 50, 51
 Mehmet Nuri [Şeyhülislam]
 744
 Mehmet Paşa [Kalkandelenli,
 Prizren Mutasarrıfı ve Ku-
 mandanı] 178, 179, 186,
 193-197, 201, 206, 216
 Mehmet Reşat/Mehmet-i
 Hâmis [Sultan] 318, 604
 Mehmet Vahdettin Efendi/
 Mehmet-i Sâdis [Sultan]
 605
 Mekensen [Mareşal] 350, 447
 Mektupçu Selahattin 677
 Meletios Metaksaki[s] 849
 Melik Efendi 205
 Melyenof [Milienov] 622
 Menteşe, Halil Bey [Meclis-i
 Mebusan Reisi] 229, 231
 Midhat Bey [Albayrak mu-
 harri] 787
 Mihalaki Efendi [Vilayet ter-
 cümanı] 130
 Millizade Mahmut Bey 800
 Milne [General] 637, 661-
 663, 687
 Milo [Binbaşı] 173
 Mimar Sinan 33
 Miran [Reis-i cumhur] 734
 Mirbah [Almanya'nın Mosko-
 va Sefiri] 613
 Mistır Kreyn [Mr. Cranc,
 Amerika Heyet-i Tahkiki-
 yesi] 663
 Mithat Paşa 38, 42, 50
 Morgentau [Morgenthau]
 672
 Muğlalı, Mustafa [Orgeneral]
 860, 863
 Muhaccim 737, 753

- Muhittin Bey 104, 105, 109-113, 115, 116, 119, 120, 136, 143
 Muhittin Efendi [Mülazım] 441
 Muhittin Paşa [Kastamonu Havalisi Kumandanı] 734
 Muhittin Paşa 844-846
 Muhtar Bey [Taşlıca Kumandanı] 112, 180, 181
 Muhtar Efendi [F. Çakmak'ın kardeşi] 39, 51, 191
 Mujen [Mougin, Fransız İrtibat Zabiti] 684
 Murat V. [Sultan] 33, 38, 50
 Murat Bey [Eyüp zade] 860
 Musa [Şeyh] 762
 Musa Efe 716, 718
 Musa Halil 523
 Musa Kâzım [Şeyhülislam] 641
 Musa Kazım Efendi [Reis vekili] 852
 Mustafa [Casus] 448
 Mustafa [Yüzbaşı] 91,
 Mustafa 713
 Mustafa Ağa [Pukalı] 150
 Mustafa Arif Bey [Dahiliye Nazın] 633, 634
 Mustafa Asım Efendi [Ayan Reisi] 642, 645
 Mustafa Bey [Derince mevki kumandanı] 252
 Mustafa Bey 503, 620, 669, 685, 721, 774
 Mustafa Efendi [Yüzbaşı] 633
 Mustafa Efendi 666
 Mustafa Hilmi Paşa [Harbiye Müsteşarı] 643
 Mustafa Kecerli 865
 Mustafa Natık Paşa [İstanbul Muhafızı] 696
 Mustafa Ncdim Bey [Vali] 124
 Mustafa Nuri Efendi [Mülazım] 226
 Mustafa Nuri Paşa [Ferik, 18. Nizamiye Fırkası Kumandanı] 61, 85
 Mustafa Paşa 190, 193, 200, 223, 225, 237, 241, 642
 Mustafa Paşa 222
 Mustafa Sabri [Ayan azası] 642
 Mustafa Sabri Efendi [Şeyhülislam] 655
 Mustafa Sagir 795
 Mustafa Tevfik Efendi [Darü'l-Hilafetü'l-İslamiye] 674
 Müfid Şemsi 62, 85, 89, 91
 Münir Bey 794
 Mürsel Bey 640
 N
 Naci Bey [Seryaver, Miralay] 637
 Naçarenus [Natsarenus, Rus Sefiri] 846
 Nadi Bey [Kaymakam] 679
 Nadir Paşa [17. Kolordu Kumandanı] 644, 652
 Nahhas Paşa 857, 858
 Namık Kemal 41, 45
 Nasrettin Hoca 719
 Nasrullah Ağa 760
 Nasuh Bey [Kolordu erkânı harp reisi] 456
 Nasuhi Bey 534
 Nâzım [Asi] 735
 Nâzım [Kemahlı] 620
 Nâzım 658
 Nâzım Bey [Dahiliye Vekili] 727
 Nâzım Bey [Selanik Garnizon Kumandanı] 74
 Nâzım Bey [Vali] 618
 Nâzım Bey 703, 720, 728, 809
 Nâzım Paşa [Ferik, Divan-i Harbi Umumi Reisi] 643, 654, 659
 Nâzım Paşa [Harbiye Nazın] 168
 Nâzımoğlu 729
 Nazır Paşa 354, 370
 Nazif 250
 Nazif Bey [Davudpaşa Kışla Kumandanı] 265
 Nazif Bey [İpek eşrafından] 156
 Nazif Paşa [Erkân-ı Harbiye Reisi Vekili] 696, 717, 747, 763, 764, 781
 Nazif Paşa [Ustruma Kolordusu Kumandanı] 183
 Necati Bey 723
 Necip Draga 62, 78, 177
 Necmettin Efendi [Şehzade] 235
 Nefer Bayram 105
 Nefer Mustafa 447
 Neşet Bey [Erkân-ı Harb] 748, 751
 Neşet Emin [Yüzbaşı] 174
 Neşet Paşa 262, 667
 Nevzan İbn Suud 664
 Nider [General] 656
 Nihat Efendi 329
 Nihat Paşa, bkz. [Anılmış], Nihat Paşa
 Nihat Reşat Bey [Doktor] 857
 Nikola [Karadağ Kralı] 772
 Nikolay Bey 265
 Nikolayevic, Nikola [Grandük] 343, 441, 444
 Niyazi Bey [Resneli] 91-93, 230
 Noks 664
 Noradunkyan [Hariciye Nazın] 168
 Numan [Düzceli şaki] 837
 Numan Paşa 620
 Nurettin Bey [Polis Müdürü] 375, 644, 656
 Nurettin Paşa [Sakallı] , 636, 642, 644, 674, 700, 702, 708-710, 841, 842, 848
 Nuri [Rusçuklu] 43
 Nuri 632, 674
 Nuri Bey [Ankara vali vekili] 707, 709
 Nuri Bey [Alay Kumandanı] 698
 Nuri Bey bkz. Ali Nuri Bey
 Nuri Bey 263, 707
 Nuri Paşa 628, 638, 640, 682, 709
 O
 O'Conor, Sir N. 85-88
 Okşın [Yaranlı] 156
 Okyar, Ali Fethi Bey/Paşa [Dahiliye Nazırı] 55, 93, 126, 130, 184, 190-193, 197-199, 217, 220-223, 300, 359, 836
 Orbay, Rauf Bey 625, 655, 660, 688, 691, 698

Osman Ağa [Topal, Giresunlu] 679, 682, 782, 784, 786
 Osman Bey [Kaymakam] 742
 Osman Bey [Dahiliye Hukuk Müşaviri Muavini] 147
 Osman Bey 227
 Osman Bey 640, 699, 733, 741, 742, 744,
 Osman Bey [Doktor] 859, 861, 865, 869, 870
 Osman Efendi [Mülazım] 169
 Osman Efendi 207
 Osman Fuat Efendi 643
 Osman Nuri Efendi [Şehzade] 363
 Osman Paşa [Ordu Müfettişi] 276, 278
 Osman Şevket Bey 647

Ö

Ömer Ağa 34
 Ömer Efendi [Hacı Hafız] 296
 Ömer el Faruk 619
 Ömer Faruk Efendi [Şehzade] 674, 789
 Ömer Lütfü Bey 292
 Ömer Lütfü Bey [Harbiye Reisi] 665, 667, 670, 672, 844
 Ömer Yaver Paşa [Serkarin] 644
 Öner, Kenan 864
 Özalp, Kâzım Bey/Paşa 708, 710, 712, 713, 752
 Özdem Bey 821, 831
 Özdemir Bey 792, 795
 Özdemiroğlu 723, 726

P

Palalı Abbas 746
 Palasteres [Nikolaos Plastiras?] 864
 Papulas 821
 Paraskevopoulos [Yunan Kumandanı] 644, 744
 Parry, V. j. 85
 Paşo 677, 713, 719
 Pазis [Eşkîya] 202
 Pears, Edwin 93
 Pehlivan Ağa 734, 781
 Pehlivan Kadri 691

Pembe 90
 Pertev Bey 133
 Pertev Paşa 150, 246
 Petro 818
 Petrosyan, Y. A. 53
 Piyer Loti [Pierre Loti] 683
 Pol Deşanel [Paul Deschanel] 686

R

Rabic Paşa [Binbaşı] 227
 Radoslavof 601
 Ragıp [Doktor] 869
 Ragıp [Şeyh] 851
 Ragıp Bey 193, 218, 200, 222, 223, 226
 Rahmi Efendi [Tayyareci] 777
 Ramazan [Ladinalı] 122
 Ramsaur, E. E. 55, 88, 91-93
 Rasim Efendi 541
 Raskok, Ramazan 150, 182, 183
 Raşit Bey [İaşe Nazırı] 632, 700
 Raşit Paşa [Hariciye Nazırı] 41
 Rauf Kaptan 845
 Rauf Paşa [Şura-yı Devlet Reisi] 661
 Ravlinson [Rawlinson] 679, 686
 Recep 672, 676
 Recep Kaptan 732
 Recep Yogan [Kolağası] 176
 Refet Bey [Miralay] 699
 Refik Bey 850
 Refik Halit Bey 646, 669
 Refik Paşa [Tetkik-i Seyyiat Riyaseti] 673
 Refik Şevket Bey [Adliye Vekili] 794, 844
 Rejandra Prasad 859
 Remzi Bey [Kaymakam] 244
 Remzi Bey 697
 Reşat Hikmet Bey [Mebusan Reisi] 688
 Reşid Bey 685, 723, 725, 758, 763
 Reşid Bey [Dahilliyeye Nazırı] 695
 Reşit [Doktor] 636, 637
 Reşit [Küdüslü] 43
 Reşit Paşa [Vali] 677, 744

Reşit Paşa [Hariciye Nazırı] 685
 Rıfat Bey [Müfettiş] 275
 Rıfat Bey [Sadaret Müsteşarı] 697
 Rıfat Efendi [Jandarma] 207
 Rıfka [Yüzbaşı] 165
 Rıza Bey [Yakovalı] 64, 86, 156, 157, 164, 167, 168, 173, 176-178, 224
 Ruza Bey [Keskinli] 723
 Ruza Bey 140, 152, 161, 183
 Rıza Bey [Topçu Feriki] 183
 Rıza Nur Bey [Sihhiye Vekili] 693, 814, 851
 Rıza Paşa [Garp Ordusu Kumandanı] 183, 184, 227, 256, 257
 Rodern Stern [14. Fırka Kumandanı] 369
 Rumanofski [Erkân-ı Harp Reisi] 695
 Rüstem Bey 707
 Rüştü Bey [Erkân-ı Harp Yüzbaşı] 113, 115, 120
 Rüştü Bey 702

S

Saadettin Bey [Binbaşı] 106, 113, 161, 164,
 Saadettin Bey 738, 739
 Sabis, Ali İhsan Paşa 829, 834, 836, 838
 Sabri Bardoz [Rugovalı] 172
 Sabri Bey [61. Fırka Kumandanı] 833
 Sabri Bey [Eskişehir Mutasarrıfı] 670,
 Sabri Bey [Fırka Kumandanı] 412
 Sabri Bey [Kaymakam] 245
 Sabri Bey 734, 737
 Sabri Efendi [Mülazım] 642
 Sabri Efendi 230, 862
 Sabri Paşa [Tetkik-i Seyyiat Komisyonu Reisi] 665
 Sadık Bey [Tayyareci] 266
 Sadık Bey 656, 657
 Sadık Efendi 156
 Sadık Hoca 40
 Sadri Bey [Çetine Sefiri] 124

- Safa Bey [Hariciye Nazırı] 685, 694
 Safa, Peyami 53, 54, 56, 89, 94, 95
 Sağlam, Ord. Prof. Tevfik 52
 Saib Bey 539
 Sait Bey [Tabur Kumandanı] 414
 Sait Bey [Tirgovişteli] 175
 Sait Bey 194, 698
 Sait Halim Paşa [Sadrazam] 234, 456, 641, 652, 849
 Sait Halit Bey 113
 Sait Paşa [5. Kolordu Kumandanı] 192, 208
 Sait Paşa [Balıkesirli] 668
 Sait Paşa [Ferik] 694
 Sait Paşa [Kara, Harbiye Nazırı] 692, 695
 Sait Paşa [Sadrazam] 88, 143, 167, 169
 Sait Paşa 224, 225, 266
 Sait Zâgîl Paşa 852
 Salih [Topçu Zabiti] 74, 77, 91-93
 Salih Bey [Seryaver] 692
 Salih Bey [Yaver] 692, 694
 Salih Bey 372, 692
 Salih Efendi [Mülazım] 697
 Salih Paşa [Bahriye Nazırı, Sadrazam] 168, 307, 661, 664, 670, 671, 672, 683, 689, 689, 690, 693, 695, 744, 757, 773, 800
 Salih Potka 154
 Salih Zeki 300
 Salim Bey 268
 Salim Efendi [Tayyareci] 264, 267, 268
 Sami 39, 51
 Sanders, Liman von [Liman Paşa] 258-261, 270, 282, 284, 299, 305, 306, 311, 329, 345, 349, 352, 359, 360, 567, 568, 570, 598, 618
 Satilvors [Shuttleworth] 691
 Sava 700
 Sebahat Ingeç 90
 Sedat Bey [19. Fırka Kumandanı] 520
 Sedat Bey [Miralay] 609
 Sedat Bey 526, 539
 Sefa Bey [Hariciye Nazırı] 744
 Sefer Bey [Düzceli] 705
 Sefer Bey [Kaymakam] 699, 706
 Sefir Medivani 795
 Selahattin 642, 814
 Selahattin Adil Bey [Erkân-ı Harp Binbaşısı] 197
 Selahattin Adil Bey/Paşa 52, 102, 386, 711, 751
 Selahattin Bey [Binbaşı] 114
 Selahattin Bey 229, 256, 364, 376, 379, 428, 665, 676, 711, 716, 787, 819
 Selahattin-i Eyyubi 514
 Seniha Sultan 35, 38
 Servet Bey [Mülazım] 113
 Seton-Watson, R. W. 86, 87
 Seyfettin 796
 Seyfettin Bey [Müftü] 156, 157
 Seyfettin Efendi [Şehzade] 648
 Seyid Paşa [İstanbul Muhafızı] 648, 660
 Seyid Rıza 678
 Shipley [Consul] 88
 Siddık Efendi 205
 Sırrı Bey 714
 Sıtkı Bey 647
 Simko 840, 850
 Sinan Paşa 813, 838
 Skaliyeri Aziz Bey 50
 Skendi, Stavro 84, 86-88, 91-95
 Skulidis [Yunan Başvekil] 356
 Stcherbina 66, 67
 Subhi Bey 747
 Süleyman İzzet Bey 410
 Süleyman Nazif 637, 638
 Süleyman Numan Paşa 620, 636
 Süleyman Paşa 173
 Süleyman Paşa 640
 Süleyman Sırrı Bey 674
 Süleyman Şefik Paşa 702, 662, 672, 700, 709
 Sünbülzâde Vehbî 40, 51
 Swanson, Glen Wilfred 85, 94, 95
 Şahab Bey 205, 216
 Şahingiray, Mehmet Reşid 50
 Şahver Hanım 50
 Şakir Bey [Erkân-ı Harp Kaymakamı] 154
 Şakir Bey [Miralay] 136
 Şakir Bey 256
 Şakir Bey 332
 Şakir Numan 662
 Şakir Paşa [Bahriye Nazırı] 640
 Şakir Paşa [İstanbul Muhafızı, Harbiye Nâzırı] 646, 645, 648, 650, 655
 Şamlı Muhittin [Kızıldoru Kumandanı] 700
 Şarl [Kral] 841
 Şatılvors [Shuttleworth, General] 692, 694
 Şefik Paşa [Harbiye Nazırı] 664
 Şehsuvar Bey [Ferizade] 93
 Şemseddin Sami 83, 84
 Şemsi Paşa 61, 62, 67, 68, 74, 75, 77, 85, 89, 91-94
 Şerafettin [Şeyh] 731
 Şerif 593, 656, 664
 Şerif Abdullah 595, 792
 Şerif Bey 834
 Şerif Hüseyin 50, 590, 664
 Şerif Manatof 732
 Şerif Nubar 690
 Şerif Paşa [Damat, Şura-yı Devlet Reisi, Dahiliye Nazırı] 234, 638, 668, 685
 Şevket [Hüseyin Remzi Paşa Mahdumu] 673
 Şevket Bey [Bahriye Sefid Kale Kumandanı] 664
 Şevket Bey [Miralay, 33. Fırka Kumandanı] 404
 Şevket Bey [Süvari Miralay] 662
 Şevket Bey 590, 646, 667
 Şevket Turgut Paşa 79, 82, 83, 94, 95, 109, 111, 113, 124, 129, 131, 217, 261, 281, 639, 653, 656, 681, 684, 691, 695
 Şevki [Sahte Müftü] 670

Şevki Bey 208, 215, 219, 253
 Şevki Paşa 633, 660, 681
 Seydeman 656
 Şillendorf Paşa 270
 Şinasi 34, 41, 42, 45, 49, 52
 Şükrü Bey 317, 644, 823

T

Tahir [Mebus] 743
 Tahir Ağa 151
 Tahir Hayrettin Paşa [Ticaret Nazın] 661
 Tahsin Bey 105,
 Tahsin Bey [Şam Valisi] 375, 379, 622,
 Tahsin Bey 758
 Tahsin Efendi [Jandarma Mü-lazimi] 120
 Talat [Küçük] 661
 Talat Bey/Paşa 89, 165, 169, 234, 298, 456, 619, 622, 624, 626, 629, 658, 720, 775
 Talha Bey 653
 Tantakılıç 864
 Tareli Rüstem 179
 Tayyar Efendi 205
 Tayyip Bey 870
 Tebrizi [Şair,Şeyh] 682
 Tekeli, İ. 51
 Tekelioğlu, Sinan 860, 869
 Telnig, Her 623
 Tengirşek Yusuf Kemal Bey 693, 703, 733, 742, 770, 799, 833, 838, 844, 848
 Teotokis 857
 Tevfik [Eskizağralı] 43, 44, 53
 Tevfik [Topal] 233, 234
 Tevfik [Maliye Nazın] 642
 Tevfik 731, 763
 Tevfik Abud 716
 Tevfik Bey [Miralay] 714
 Tevfik Bey 653, 757
 Tevfik Bey [Nafia Nazırı] 690,
 Tevfik Efendi (Şhzade) 691
 Tevfik Efendi 676, 677
 Tevfik Paşa 167, 183, 623, 624, 627, 628, 629, 634, 639, 640, 653, 654, 658,

669, 693, 700, 744, 756, 771, 800
 Tevfik Salim Paşa [Doktor] 858, 862, 863, 870
 Tevik Efendi [Drac Tahrirat Müdürü] 124
 Timur Ağa 491
 Timur Ali Efe 410
 Tito 860
 Tokay, Gül 84, 87
 Topalakoğu Fevzi Bey 34
 Topuzlu, Cemil [Paşa/Şehremini] 53, 649, 688
 Toydemir, Cemil Cahit 708, 711, 780, 828
 Troçki 634
 Tunalı Hilmi 86
 Tuozzi 840

U

Unat, Faik Reşit 51, 55, 94
 Uran, Hilmi 860
 Uşaklıgil, Halit Ziya Bey [Ma-beyn Başkaübi] 169
 Uzer, Tahsin 53, 85, 87
 Uzunçarşılı, İ. H. 48, 50, 51, 93

Ü

Üçer, Cumhure 26
 Ünal, Tahsin 53

V

Vahan [Vali] 677
 Vahit Bey [4. Fırka Erkân-ı Harp Reisi] 122, 124
 Vasfi Bey 700, 702, 724
 Vasıf Bey [Vali] 719
 Vasıf Bey 193, 217,
 Vasıf Bey [Mebus] 691
 Vasil Kolarof 859
 Maşan Körkö [Vaşkovalı] 179
 Vefa [Şeyh] 25
 Vefik Bey 193
 Vehbi Bey [Maarif Vekili] 845
 Vehbi Efendi [Debre Müfettişi] 227
 Vehbi Hoca 814

Vehip Paşa 305, 306, 306, 310, 311, 314, 328, 329, 332, 333, 343, 345, 346, 349, 351-354, 356, 357, 358, 369, 373, 374, 376, 380, 381, 382, 388, 402, 403, 405, 407, 418, 419, 425, 430, 435, 439, 441, 466, 467, 471, 493, 495, 498, 511, 604, 620, 622, 641, 655, 713, 720
 Veli Bey 794
 Venizelos 309, 349, 441, 640, 640, 646, 664, 664, 722, 743, 753, 865, 869
 Veyssel 801, 806
 Vilson [Wilson, General] 635, 648, 691
 Vilson [Wilson, Amerika Reis-i Cumhuru], 438, 446, 451, 623, 624, 625, 630, 638, 641, 642, 666, 652, 623, 668,
 Vilyard 635
 Vitçerlenk 864
 Von Dommers [Von Dommers] 513
 Von Frankenberg 264
 Vorşilof 860
 Vukotic [General] 176

W

William Smith Murray 86
 Wolfgang Foester 55
 Wrangel 695, 724, 749

Y

Yahya [Prizrenli] 156
 Yahya Ağa [Mebus] 168
 Yahya Ağa [Yakova Kaymakamı] 177
 Yahya Bey [Erkân-ı Harp] 206
 Yahya Bey 844
 Yahya Galip Bey [Ankara Valisi] 711
 Yakup Bey 192
 Yakup Şevki Paşa 645, 646, 672, 673, 673, 702, 844, 846, 847
 Yalman, Ahmet Emin 641

- Yapp, M. E. 85
Yaşar Paşa 156, 157
Yaver Paşa 634, 638
Yoakim [İmparator oğlu] 639
Yörük Ali 723, 738, 785
Yudeniç 679
Yunus [Şeyh] 156
Yusuf 154
Yusuf bin Ali 124
Yusuf Franko Paşa [Hariciye Nazın] 639
Yusuf İzzet Paşa 397, 473, 621, 655, 685, 696, 758, 816, 826
Yusuf İzzettin Efendi [Veliht] 300, 307, 330, 369
Yusuf Razi Bey 669

Z

- Zafer Hasan 864
Zaglul 852, 853
Zaimis 354
Zaven Efendi 639
Zeki Bey 808, 819
Zeki Paşa [Çerkes, Müşir, Anadolu İslahat Müfettişi] 703
Zeki Paşa [Ferik, Vardar Ordusu Kumandanı] 102, 183
Zeki Paşa [Levazım Reisi] 665
Zeki Paşa [Maliye Nazın] 168
Zeki Paşa 171, 227, 229, 234, 256, 663, 681
Zekt [Von Seckt] 551
Zeynel Bey [İpek eşrafından] 156, 157
Zeynel Şaban 122
Zeynelabidin Bey [Ayan Azası] 642
Zinetullah Bey 156
Ziver Bey 115, 119-121
Ziya [Amasyalı] 44, 53
Ziya Bey [Miralay] 113, 225
Ziya Bey [Yüzbaşı] 172, 230
Ziya Bey [Ziraat ve Ticaret Nazın] 690
Ziya Paşa [Ankara Valisi] 673, 674

- Ziya Paşa [Maliye Nazırı] 168,
Zühtü Bey [Kangırı Alay Kumandanı] 253
Zürcher, Erik Jan 54-56

Yer Adları Dizini

A

Abad 704
Abahisan 745
Abalar Çiftliği 243
Abartaş 447, 458
Abdallar 754, 755
Abdurrahman bayın 360
Abdülhadi 760
Abesan el-Kebire 515
Abud 532, 541, 542, 544,
546, 553, 562, 564, 565,
570
Acara, 774, 775, 776,
Acarlı 171
Acem 767, 786
Acembol 441, 443, 497, 461,
465, 481, 490, 495, 498
Acemler istasyonu 428
Acemoğlu köprüsü 795
Acıbadem 668
Acıelma 776
Acıkale 736
Acılı 464
Acısu 715, 788, 803
Acul 593
Acve 522, 583
Açanoz limanı 324
Açmanük 506
Ada/Adalar 302, 307, 334,
430, 476, 479, 741, 781
Adabük 474
Adahisar 328
Adana 618, 628, 631, 632,
643, 689, 698, 700, 706,
709-711, 713, 716, 720-
722, 726, 729, 731, 732,
734-743, 745, 748, 750,
751, 753-760, 763, 764,
767-770, 774-776, 793,
797, 801, 803, 812, 827,
831-834, 837, 846, 847,
870
Adapazarı 688, 694, 698-
700, 702, 703, 705, 719-

722, 728, 731, 740, 777,
778, 787, 793, 798, 801,
802, 813
Adayeni 734
Aden 338
Aduşin (Genç) 505
Afet 808
Afr 608
Afşar 796
Afule 411, 514, 552, 617
Afyon/Afyonkarahisar/ Af-
yon Karahisarı 289, 479,
618, 648, 661, 707, 708,
718, 725, 726, 738, 744,
751, 757, 762, 765, 769,
778, 782, 784, 789, 807-
811, 814, 816-818, 823,
827, 829, 833, 834, 836,
839, 841-844, 848
Agba 398
Agram [Zagreb] 671
Ağaçbaşı 405-407
Ağaçhisar 806
Ağaçköprü 460
Ağaçköy 734, 783, 785,
807
Ağahalkaburun 337
Ağalık 415
Ağaniceküle 171
Ağapınar 256, 829, 831,
832, 834, 844
Ağaviran/Ağviran 377-379,
381, 382, 398
Ağba 396, 397, 397
Ağıl 436
Ağıldere 363
Ağılören 841
Ağın 745, 752, 760, 761,
834
Ağntepe/Ağntepe 832, 844
Ağnas 380, 383
Ağosin 411
Ağpınar 836
Ağtaş 423

Ağvanis/Ahvaniş 374, 377,
379, 468, 482
Ahad/Ahadköy/Ahadköyü
726, 727, 733, 734, 736,
737, 748, 749, 775, 777,
813, 838, 839
Ahılkelek 773, 775
Ahıska 773, 774, 775
Ahmet 162
Ahmet Taranbaba 810
Ahmetli 653, 656, 720, 725,
727, 730, 735, 736, 747,
765
Ahonis 376
Ahsene 830
Ahsung 412
Ahtemena 396, 399
Ahudağı 382, 383, 717
Akabe 293
Akar/ Akara 501, 574
Akanm 841
Akbaba 316, 504, 643, 714,
743, 747
Akbaş 340, 354, 358, 359,
683-687
Akcal/Akçal 423, 425, 428,
437, 450, 456, 459, 460,
462, 465, 469, 472, 481
Akçaabatlı 679
Akçabey 828
Akçaburc 756
Akçahisar 216, 120, 122,
150, 815
Akçakale 384
Akçakoyunlu 631, 720, 724,
729, 730, 731, 733, 747,
750, 751, 753, 758, 760,
762, 770, 774, 782
Akçalar 789
Akçamescid 735
Akçasu 835
Akçaşehir 326, 322, 726,
740, 780, 781, 783
Akçat 804

- Akçay 483, 487, 488, 787, 791, 796
 Akdağ 384, 388, 389, 390, 392, 394, 406, 408, 409, 410, 728
 Akdağ Madeni 707, 714, 716, 743
 Akdam 759
 Akdeniz 252, 864
 Akdoğan 474
 Akdoğan 764
 Akgöney 431
 Akhisar 256, 653, 654, 703, 708, 710, 756, 757, 759, 766, 793, 799, 804, 835
 Akin 809, 835, 838, 840, 841, 843, 844, 845, 847, 848, 849, 851
 Akir 524, 525
 Akiş 832
 Akkaya 785, 786, 787
 Akkoyunlu 402-407
 Akköprü 838
 Akkuzulu 254
 Akliman 484
 Akova (Podgeraki) 116, 170, 173, 175, 177, 180, 185, 186, 361, 729
 Akpınar 189, 258, 727, 763, 808
 Akpirim 787, 788
 Akriya 572, 576
 Akseki 704, 742, 746, 814
 Aksipert 420, 421
 Aksu 497, 714, 740, 793, 817
 Aksuteke 777
 Akşabad 681
 Akşehir 374, 718, 719, 737, 740-743, 783, 811, 816, 822, 845, 848-850
 Akşit 460, 477
 Aktamar 500, 509
 Aktaş 377, 383, 390, 391, 397, 398, 483, 488, 496, 789
 Aktepel 787
 Akur 532
 Akveren/Akviran 833, 836
 Akyunus 385
 Al Oba 190
 Alaattintepe 707, 738
 Alaboz 747
 Alaca/Alacalı 121, 315, 326, 711, 712, 715, 790
 Alaçalı 320
 Alagöz 818, 822, 823, 824, 825, 838
 Alaiye 745, 746
 Alamelek 419
 Alanga 756
 Alasonya 186
 Alaşehir 708, 710, 711, 712, 714, 715, 721, 722, 724, 725, 728, 792
 Alaycık 821, 822
 Alaylı 738, 781
 Alayund 740, 747, 764, 790, 791, 799
 Alayüz 802
 Albeki 501
 Alçıtepe 329, 331, 332, 361
 Aldeniz 792, 841
 Aledin 690
 Aleksan 410
 Aleksandriya 440
 Alemdağ 713
 Alemdar 716, 717
 Ali Bahadır 325
 Ali Bey Çiftliği 330-334, 337, 338, 340-351
 Ali Bey Sokakı 102
 Ali Beyli 710
 Ali Can 745
 Ali Efendi 741
 Ali Kutbe 744
 Ali Leygan 228
 Ali Paşa 713, 730, 802, 803
 Ali Zorum 503, 505
 Alibeyköy 279
 Alibulak 412
 Aliğül 834, 835
 Alihan 512
 Alikoçan 732
 Alis 416
 Alişan 786
 Alitaş 492
 Allahu Ekber 710
 Allahuttin 708
 Almacık 766
 Almanya 46, 85, 281-284, 363, 371, 441, 456, 465, 472, 517, 613, 622-628, 634, 639, 650, 656, 663-665, 670, 682, 691, 796
 Almayık 397
 Almuşka 387
 Alpagun 830, 835
 Alpagut 704
 Alpanlar 839
 Alpu/Alpu köyü/Alpuköy 256, 811-816, 828, 829, 831, 835, 837
 Alpullu 241, 251, 629
 Alsas Loren 673
 Altın Hüseyin 428, 506, 507
 Altınköprü 730
 Altıntaş 384, 385, 387, 411, 761, 782, 784, 788, 789, 804, 808, 816
 Altuni 393
 Alucra 419, 494, 495
 Amadiye 511
 Amar Vadisi 576
 Amasya 111, 113, 114, 136, 137, 252, 478, 479, 651, 671, 676, 693, 712, 732
 Ambarlı 826
 Ambartaşı 468, 469, 478, 483
 Amed/Amedli/Amedalan 727, 728, 731, 733, 762, 765, 803
 Amendere 760, 801
 Amerika 438, 445, 446, 456, 476, 623, 638, 641, 647, 651-657, 659, 660, 662-664, 672, 674, 849, 862, 864
 Amman 571, 577-579, 589, 590, 597-599, 601, 602, 609, 615
 Amrboze 107
 Ana deresi 396
 Anab 518-521, 526
 Anadolu 19, 194, 315, 331, 343, 344, 347, 635, 640, 645, 647, 650, 651, 658, 664, 670, 672, 684, 692, 694, 710, 711, 713, 739, 762, 893
 Anadolu Feneri 311, 327
 Anadolu Kavağı 42, 52, 311, 315, 316, 324, 681
 Anafartalar 19, 337, 340-343, 347, 357, 358, 360, 361
 Anaso 405
 Anastos 427

- Anata 540, 542, 543, 553, 559
 Anavarza 748
 Anbartası 448, 483, 484
 Ankara 19, 237, 241-247, 250, 252-256, 265, 479, 666, 673, 674, 692, 694, 698, 700, 702-717, 720-724, 726-731, 737, 738, 746-778, 780-817, 824, 827, 829, 830, 833-852, 857-863, 870, 893
 Antakya 721, 758
 Antalya 120, 644, 700, 707, 715, 721, 724, 735, 742-744, 746, 805
 Antep 519, 632, 633, 641, 642, 675, 685, 698, 700, 703, 705, 720, 722, 724, 725, 728-731, 733-739, 742, 744, 746, 748, 749, 751, 753-762, 767-771, 774, 775, 794, 795, 799-801, 806, 839
 Anvers 289
 Anzadin 540
 Anzarya 383, 385, 391, 392
 Anzeliye 705
 Apolyond Gölü 789, 790, 803
 Arabati 227
 Arabistan 709
 Arablı 752, 775
 Arabören 812
 Arabşah 762
 Arak el Menşiye 521-523
 Arak İbrahim 553-557, 559-561, 563, 564
 Araklı 380
 Aralcık 448, 453, 467, 471, 473, 474, 479-483, 485-487, 490, 494, 500
 Aralcıktepe 451
 Arapçayı 745
 Arapözü 828, 830, 834
 Arappınan 634, 703, 712
 Arara 583, 584
 Ararat 766
 Aras 638, 710, 739, 750, 752, 788
 Ardahan 581, 635, 636, 648, 736, 770, 771, 776
 Ardance/Ardanice 226-229
 Ardasa 383, 413, 499
 Ardıç/Ardıçlı 394, 396, 397, 413
 Arduşın 506
 Argaşu 442
 Argı 746
 Arıburnu/Arıburun 316, 318-320, 322-327, 331-334, 337, 338, 343, 358, 361-363
 Antepe 317
 Arifiye 256, 698, 726, 727, 735, 740, 778
 Arkaniye 723
 Arlık 389
 Arlışte 220-222
 Armudalan 790
 Armutlu 378, 342, 450, 764
 Arnabud 259
 Arnavutköy 281, 295, 311, 314, 325, 327, 328, 366
 Arnavutluk 18, 22, 52, 82, 83, 85, 89, 95, 148, 194, 224, 257, 713, 861, 878, 879
 Arnişte 212, 217, 221, 218
 Arpa 765
 Arpacı 244
 Arpacıçiftliği 314
 Arpacık 437, 438, 441
 Arpaçay 788
 Arpagedik 786, 787, 797
 Arpaköylü 785
 Arpalı 386, 398, 777, 784
 Arpalıtepe 404
 Arsi/Arsin 150, 382
 Arslancık 440, 467, 468, 470-473, 475-486, 488, 491, 495, 497
 Arslankaya 843
 Arşik dağı 505
 Artabel (Eğerbeli) 445, 431, 434, 445, 447, 450, 458, 483
 Artak 502
 Artans 379
 Artas 537
 Artvin 296, 770, 771, 776
 Arura 571, 573, 575, 581, 587, 593-595, 598, 599
 Arvanis 393, 411, 412
 Arza 127
 Asarcık 485
 Ashab-ı Kehf 751
 Askalan 514, 517
 Askcrat 830
 Aslanapa 762
 Aslıhanlar 786, 799, 800
 Asluc 515-517
 Asya 586, 595, 864
 Aşdonat 201
 Aşış 835
 Aşkah 414
 Aşkale 391, 394, 398, 679
 Aşköy 446
 Aşun yaylası 404
 Aşur dağı 838
 Aşurhisar 795, 849
 Atagediği 723
 Atalan 759, 836, 848, 850, 851
 Atalı 502
 Atar/Atara 547, 554, 556, 559, 561, 563, 567, 569, 570, 586
 Aıdüşen 817
 Atgözü 449
 Atgüney 488
 Atik Kilise 707
 Atina 114, 124, 140, 141, 197, 214, 439, 440, 744, 759, 832, 847
 Atranus 806
 Attir 525
 Atuglar 782
 Avarica/Avarice 201, 202, 210
 Avca 543, 571-575, 578, 594, 599-601, 603, 606, 607, 610, 616
 Avclar 450, 710
 Avcılı (Karabıyık) 449, 452, 458, 477, 483, 485
 Avise 435
 Avliya 443, 446, 451, 453, 485, 496, 415, 427, 428, 434, 439, 442, 444, 445, 454, 459, 477, 485-487, 493-495, 497
 Avlonya 135, 195-197, 202, 203, 216, 222, 223, 225-231
 Avrupa 63, 73, 86, 92, 116, 441, 451, 672, 668, 669, 803

- Avuk el Hacı Süleyman 521, 522
 Avusturalya 540, 589
 Avusturya 78, 88, 126, 226, 231, 281-284, 321, 322, 338, 350, 356, 361, 365, 366, 402, 403, 405, 424, 431, 501, 515, 543, 604, 623-627, 653, 665
 Avusturya-Macaristan 60, 62, 66, 84, 621
 Aya ilya 208
 Ayamama 285-289
 Ayamavra 214
 Ayasaran 196, 197, 210, 219
 Ayasin Kunduzlu 843
 Ayastefanos [San Stefano] 63, 86, 258-260, 277, 285, 297, 324,
 Ayaş 241-244, 246, 249-253
 Ayaşte 219
 Ayayorgi 220,289
 Ayaz 839
 Ayazin 815,832,837
 Ayazma 658, 740, 746, 757, 787, 794
 Aybah 290
 Aydemir 752, 753, 784, 786, 807
 Aydın 642, 652-654, 657-660, 670, 673, 674, 782, 796, 807, 847, 849, 850
 Aydili 835
 Aydoğdu 764,781
 Aydonat 154, 197, 202-204, 206-215, 217
 Ayn Arik 527, 529, 532, 536, 543, 546
 Ayn Biddu 552-554, 547, 555, 556, 561, 564, 565, 567-570
 Ayn Cemal 566
 Ayn Cilculiye 571
 Ayn Cıyan 569
 Ayn Deliye 517, 524, 525
 Ayn Duk 566, 568
 Ayn Erikli 540
 Ayn Kare 556, 557, 563
 Ayn Kerim 537, 538
 Ayn Kıyne 552
 Ayn Nar 553, 555
 Ayn Samiye 574, 577, 601, 604, 613
 Ayn Siniya 546, 547, 551, 555, 556, 560, 561, 563, 565, 566, 572, 582
 Ayn Sultan 566, 567
 Aynalı 830
 Ayndeliye 522,527
 Aynihan 754, 765, 794, 797, 806
 Ayntab bkz. Antep
 Aynk 816
 Aynkılı 790
 Aytabya 340, 397, 398, 410
 Aytaş 837
 Aytepe 790
 Ayu çukuru 502
 Ayvalı 783, 807, 809, 819, 835
 Ayvalık 652, 654, 658, 660, 664, 708, 711, 742
 Ayvasıl 450
 Azakpur 500
 Azariye 538, 539, 542, 553
 Azatlı 291
 Azerbaycan 666, 683, 696, 713, 833, 837, 845
 Azeryaylası 745
 Aziziye 114, 358, 359, 510, 703, 811-813, 816, 817, 819, 832, 836, 843, 845, 848
 Azmak 340, 362
 Azmakdere 347
B
 B tepesi 379, 391
 Baalbek 623
 Bab 746, 759, 761-765
 Baba Celil 851
 Baba Nakkaş 264
 Baba Sultan 765
 Babadağ 445, 446
 Babaeski 182, 237, 242-244, 247, 249-251, 649
 Babasultan 716, 717, 740, 770, 773, 785, 790
 Babiali 280, 674, 688-690, 693-695
 Babuna 207, 214
 Bacavurd köprüsü 398
 Backa 204,205
 Baç 192
 Badaaltı 475
 Badan 174
 Badilan 199
 Bafra 477
 Bagalat 583
 Bagurna 227
 Bağbasan 808,849
 Bağce/Bağcecik 392, 395, 398, 400, 402, 404, 706, 717, 722-724, 727, 728, 772, 781, 784, 787, 791, 793, 796, 799-802, 804, 821, 829
 Bağçekumlu 703
 Bağçelik/Bahçelik 118, 138-140
 Bağçesultan 807
 Bağdad 34, 357, 358, 371, 386, 464, 466, 683
 Bağdağı 753
 Bağır Paşa 439
 Bağırılı 847
 Bağkale 358, 359
 Bağlar/Bağlarbaşı 733, 741, 742, 746
 Bağlica 834
 Bağra 379
 Bağyüzü 658
 Bahadır 727, 787
 Bahaettinler 849
 Baha 423
 Bahaanis 501
 Bahçe 774
 Bahr-ı Lut 569, 614
 Bahşayış 242
 Bahşiş 841
 Baidtepe 822
 Bakırcık 784,786
 Bakırlı 731
 Bakkalköy 306
 Baksi 380
 Bakü 620, 621, 627, 665, 699, 727
 Bal tepesi 183
 Bala 250-252, 511, 746
 Balabanlı 365
 Balagat 223-225
 Balahisar 818
 Balahor 387, 388, 403, 407, 408, 412, 414, 415
 Balati 226
 Balıcağı 748

- Balcıdamı 777, 833, 835, 837
 Balçıkhisar 836
 Balık 689
 Balıkçı 818, 817, 819, 828
 Balıkesir 38, 659, 710, 712, 725, 749,
 Balıkhisar 447
 Balıklı 817
 Balkan/Balkanlar 18, 22, 59, 84, 85, 211, 664
 Balkı 744
 Ballica 764
 Balık 815, 816
 Ballıkaya 734, 788, 792
 Ballıköyü 366
 Balmahmut 750, 777, 778, 783, 831, 833, 842, 843
 Baltacı deresi 377
 Baltalı 727
 Baltık 670
 Baltuvaç/Baltuvaj 189
 Balveren 817
 Banaladista 215
 Banar 840
 Banas 730
 Banat 710
 Banaz 718, 725, 728, 734, 739, 743, 756, 777, 784-786, 788, 813, 822, 845
 Bandırma 309, 651, 652, 685, 689, 693, 709, 712
 Baniçe 189
 Banska 60
 Bar 368
 Barçın 757
 Bardakçı 813,814,817,844
 Barga 208
 Bargoz 754
 Barka 522
 Barmaş 202
 Bartın 743
 Basri Kale 823,824,830
 Baş Çimağıl 396,398
 Baş İskele 791, 799, 802, 803
 Baş Tabya 279, 290, 292
 Başağaç 807, 815
 Başgedik 748-750
 Başbüyük 641
 Başit 523
 Başkale 647
 Başkaşlar 753
 Başköy 376, 396, 398, 713, 788
 Başova 808, 809
 Başveren 831, 832
 Başviran 817
 Bataklik 749, 771
 Batman 505
 Batsu 103
 Batum 295, 584, 597, 628, 632, 634, 636, 640, 644, 655, 680, 685, 707, 707, 710, 713, 752, 761, 773-776,
 Bavird 836
 Bavyera, 639
 Bayan 812
 Bayat 446, 816, 822, 832
 Bayazıt 711
 Bayburt 376-381, 383-403, 408-412, 565, 679, 739, 826
 Bayırdiz 718, 734
 Bayırköy/Bayırköyü 353, 355, 356, 847
 Bayırtepe/Bayırlitepe 711, 810
 Bayraklı 827, 829
 Bayram 817
 Bayram Hacı 755
 Bayramiç 353, 356, 357
 Bayrükaltı 508
 Behişte/Behişte 193-199, 222
 Beka 519
 Bekçiler 391
 Bektaş-ı Bâlâ 187
 Bektaşpınar 834
 Belanice 117
 Belcemiş 782, 808, 845
 Belen 818
 Belgeçmez 737
 Belgrad 345, 350
 Belic 197, 198, 215, 221, 222
 Beline 228
 Belören 849
 Belpınar 817, 818, 832, 835
 Belver 195
 Belviran 839
 Benekli 697, 798
 Beni Naim 527
 Benli Ahmet 736
 Berana 60, 68, 89, 112, 116, 118, 121, 122, 170, 172-177, 179, 184, 365
 Berat 119, 124, 127, 170, 151, 193, 195-198, 202, 203, 205, 206, 208, 211, 212, 214, 221-223, 226, 229, 232, 372
 Berbesi 224
 Bereketli 186, 187, 194, 208, 211, 352, 814
 Berfiya 534
 Bergama 654, 655, 659, 707, 710
 Bergofca 207
 Beriba 120-122
 Berka 524
 Berkussi 522, 523
 Berlin 283, 366, 619, 627, 629, 633, 634, 775, 861, 896
 Beruba 124-133,136, 138, 140
 Berzava 180
 Besan 591
 Beşcukuş 225
 Beşikkaya 808, 809
 Beşiktaş 269, 662
 Beşir 425, 426, 433, 434, 442, 451, 460, 461, 465, 466, 472, 481
 Beşkanat 623
 Beşkardaş/Beşkardeş 763, 809
 Beşkanş 808
 Beşkemise 777
 Beşkesime 226
 Beşkilise 417, 418, 431, 435, 454, 477, 495, 813
 Beşköprü 740, 827
 Beşsaray 843
 Beştepeler 826
 Beştice 186
 Betunya 527, 534, 538, 543, 545, 546
 Bey Ciba 569
 Bey köyü/Beyköy 808, 834, 842, 843, 845, 851
 Beyazdegirmen 206
 Beyazıt 704, 711, 728, 730, 878
 Beyceğiz 825
 Beydağı 785, 791,
 Beydemir 810

- Beykoz 102, 234-237, 241, 257, 258, 260, 262-278, 280-285, 287-290, 292-311, 314, 316, 317, 319-324, 326-328, 365, 366, 371-373, 479, 619-639, 641-674, 681-684, 686-690, 692, 693, 695-697, 713, 714, 862, 863
- Beylan 734
- Beylerbeyi 720, 721, 724, 755, 760, 794, 795
- Beylik 818, 820-822, 825, 826, 828, 829, 832, 837, 840, 842, 844
- Beylikahır/Beylikahur 256, 811, 812, 839
- Beylikköprü 256
- Beylikli 222
- Beyoğlu 90, 298, 626, 627, 687, 693,
- Beypazarı 241, 243, 247-253, 699, 702, 713, 818
- Beypınar 387, 390
- Beyrut 148, 293, 604, 622, 623, 641
- Beyşehir 706, 713, 736, 740, 741, 743, 777, 781, 790, 806, 808, 809, 812
- Beyt Aksa 528, 529, 533, 534, 536, 537
- Beyt Anan (Nebi Samuel) 527, 528
- Beyt Cabir 568
- Beyt Cala/Beyt Calab 525, 537
- Beyt Cemal el Burc 526
- Beyt Cerca 521
- Beyt Cibrin 521-524, 527, 534
- Beyt Doko 537
- Beyt el Cemal 524
- Beyt el Likya/Beyt Likya 525, 533, 547
- Beyt el Lo 552-554, 562-565
- Beyt Feccar 537
- Beyt Gara 543
- Beyt Gura 527, 535
- Beyt Hanina 542
- Beyt Hanun 517
- Beyt Hasan 588, 603, 608
- Beyt Hirbet 522
- Beyt İba 555
- Beyt İrza 540
- Beyt Natif 524, 525
- Beyt Numa 525, 527, 535
- Beyt Rima 570, 572, 573
- Beyt Saar 837
- Beyt ur el Fevka/Beyt ur Fevka 526, 527, 532-534, 539
- Beyt ur et Tahta/Beyt ur Tahta 525, 526, 529, 532-534, 538
- Beyt Yesira 533
- Beytüllahm 522-528, 537, 545, 552
- Biyyıkveren 397
- Bican 772
- Biçer 256, 818, 820, 828
- Biddu 528, 532, 536, 540, 541, 547, 557, 561, 563, 565, 570
- Biga 331, 686-688, 691, 693, 694
- Bigadiç 712, 788
- Bigados 365
- Bigale 107
- Bilecik 256, 282, 373, 374, 619, 668, 715, 717, 720, 722-724, 757, 763, 764, 777, 780, 807-811, 813, 827, 841, 842, 848, 849
- Bilemedik 765
- Bilican 423, 425
- Billur 508
- Biloş 205
- Bir Ebu Galyon 514
- Bir Ebu Sallh 521
- Bir el Cem 514
- Bir el Kef 570
- Bir el Milh 511, 514
- Bir el Seba 523
- Bir ez Zeyd 526
- Bir ez Zid/Beyt ez Zid 553-555, 558, 560-562, 564, 565, 567-570, 578
- Bir Mansur 520
- Bir Nebala 528, 538, 542, 545
- Bir Salih 518, 521, 522
- Birana 85
- Birbas 507
- Birceğün 794
- Birdef 515
- Birecik 690, 714, 755
- Biribeyli 818
- Birtaşlı 394
- Birüssebi 512, 514-520, 523
- Bisan 578
- Bitlis 306, 373, 420, 423, 500, 501, 504, 506, 508-512, 733, 743
- Bodive 186
- Bodrum 322, 650
- Bogalı (İmam) 386, 387, 389, 391, 393, 395, 398, 400
- Bogaz 285, 293, 302, 307, 311, 344, 408, 698, 807
- Bogazkesen 753
- Bogazköy 295
- Bogazlar 640, 622
- Bogazlıyan 710
- Bogazoluk 747
- Bogazviran 786-788
- Bolay 136-138, 140
- Bolayır 242, 333, 352-355, 366
- Boldan 717
- Bolikan 398
- Bolon 226
- Bolu 251, 698-700, 705, 706, 720, 721, 726, 729, 730, 742, 759,
- Bolucan 787, 788
- Bolvadin 780-782, 819, 820, 831, 836, 838, 841, 842, 846, 847
- Bombay 846
- Bonbulak 415
- Borcka 717
- Borice 168, 748, 757, 759, 760, 776, 781, 794, 795, 803
- Bomans 411
- Bosna 95, 650
- Bosna-Hersek 78
- Bosnaviran 290, 291
- Bostancı 300, 302, 305-307, 316
- Bostanlı 256, 832, 834-836
- Boşni 193
- Boya köyü 811
- Boyacık/Boyalı/Boyalıca/Boyalık 259, 326, 734, 736, 742, 755, 778, 803, 804, 805, 833

- Boyana/Boyanc 137, 182
 Boydos 815
 Boynu 444
 Bozağı 226
 Bozak 815
 Bozalan 479
 Bozan/Bozanic 816, 817, 828, 835
 Bozat 814,830
 Bozbaba 323
 Bozcaada 48, 50, 310, 344, 348,
 Bozdağ/Bozdağı 377, 689, 690, 810, 819, 831, 834, 836, 846
 Bozkır 672, 673, 713, 742, 744, 751, 814
 Bozlic 814
 Bozliye 603, 606
 Bozöyük 256, 714, 715, 724, 725, 727, 729, 763, 764, 765, 777, 778, 780, 784, 813
 Boztepe 383, 404, 680, 689, 809, 828
 Bozyatağı 791
 Böğrüce 845
 Böyük 780
 Bratuş 119
 Bredlic 119
 Brest 630
 Brestlitovk [Brest-Litovsk] 340
 Brindisi 231
 Brod 192
 Brokis 563, 578, 582
 Bronsat 108, 110
 Brukin 547
 Buca 507
 Bucak 753
 Budakdere 323
 Budrus 540
 Buğa 122, 126, 132
 Buğdüz 817
 Buhara 847, 852
 Bukovik 135
 Bulacık 829
 Bulcek 704
 Buldan 713, 714, 727, 730, 796, 830,
 Buldur 790
 Bulgar çayın 493, 495
 Bulgaristan 42, 53, 86, 183, 185, 236, 346, 349, 350, 357, 441, 622, 630, 633, 645, 648, 652, 663, 718, 862
 Bulgurlu 301, 303, 307, 311, 326, 741
 Bupove/Buyove 204, 206
 Burakara 208
 Buraniş 226
 Burc 533, 793
 Burc ber Davil 556, 560, 567, 570
 Burc Lisane 565-567, 569, 571
 Burc Mesan 560
 Burce 765, 782
 Burçak 760
 Burçin 759, 790
 Burgaz 300, 796, 838, 839,
 Burhaniye 796, 799, 800, 802
 Buriş 210
 Burka 546, 554, 555
 Burkat 207
 Burket Kasre 583
 Burma 819
 Burmalı Camii 676
 Burnats 410
 Burve/Burove/Burova 200, 202, 206, 210
 Bursa 651, 663, 674, 688, 696, 702, 704, 712, 714, 716, 723, 725, 729, 730, 739, 741, 743, 746, 749, 751, 765, 769, 751, 765, 769, 773, 775, 780, 789, 790, 793, 798, 800-802, 805, 806, 832, 861
 Bursa Oteli 256
 Burşan 202
 Buruk 756-758
 Busat 224
 Busduvar 356
 Buzanu 445
 Buzat 224
 Bük noktası 363
 Bükreş 425,441,442,443
 Bülbüloğlu 416, 419, 420, 424, 430, 431, 443, 463, 465, 473, 482, 483, 489, 495
 Bünyan 137, 791, 792, 794, 795
 Bürümce 803
 Büyük Hara 382
 Büyükdalic 116, 117, 135
 Büyükdukas 224-226
 Büyükhalkalı 275, 369
 Büyükliman 114,116
 Büyüksavacı 770
 Büyüksu 427,502
 Büyükşeki 227
 C
 Cabbalar 793, 839
 Cafer Gazi 785,787,796,798
 Caferaga 786
 Cafoglu 425
 Calad/Calud 572, 574, 576-578, 580, 621, 714
 Cami-i Emeviye 514
 Cami Tepe 457
 Canbaklı 819
 Canbe 546,552
 Canbogul 419-421, 424, 425, 432, 433, 442, 443, 446, 451, 456, 457, 459, 460, 462, 465, 468, 471-476, 493, 496-498
 Cankuyusu 778
 Canviren 377, 378
 Care 591
 Carlaklar 490
 Ceba 540, 546, 551, 552, 553
 Cebeci Köyü 279
 Cebel Ektef/Cebel el Ektef 546, 562, 565,
 Cebel Haraş/Cebel-i Haraş 551-553, 566
 Cebel Kamum 565
 Cebel Rahvat 571
 Cebel Tur 538
 Cebel Uşa 578
 Cebel-i Abdülaziz 774, 776, 791, 801
 Cebel-i Akça 790, 794-796, 806,
 Cebel-i Avşa 590
 Cebel-i Dinar 539, 540, 543, 544, 556, 559
 Cebelioros 495
 Cebel-i Kantral 570
 Cebel-i Simena 608
 Cebel-i Yuşa 590
 Cebel-i Zaviye 792
 Cebrut 600

- Ccdel tepesi 347-349
 Ccdire 542,600
 Celaloglu 769
 Celansor 392
 Celculiye 544
 Cemala/Cemale 525, 546, 556, 560, 564-566, 562
 Cemali Tepe 171
 Ccmengic 838
 Cemik dağı 838
 Cemsu 525
 Cengeriş 451
 Cenin 543, 551, 592,
 Cenud 734
 Cerablus 513, 714, 719, 755, 770, 773, 796, 797
 Cerdak el Derviş 568
 Cerdun 589, 593-595, 602, 603, 605, 608, 609, 616
 Cermame/Cemame 520, 521
 Cerre 521
 Cerut ed Deraviş 599
 Cerze 496
 Cesaret tepesi 363
 Cevizli/Cevizlik 352, 384, 386, 398, 400, 402, 815, 830, 831, 836, 837, 840, 842-845, 848, 850, 852
 Cevrez boğazı 831
 Ceyhan 374, 737, 742, 748, 750, 752, 793
 Cezayir 141
 Cezirek 380
 Cezna 154
 Cıvanlı 752
 Cib/Cıba 538, 569, 570
 Cibraltar 672, 853
 Cihangir 33, 39, 41, 72, 90, 91, 235, 241, 256, 257, 264, 268, 270, 275-279, 282, 283, 286, 288-296, 301, 319, 321, 324, 327, 328, 331, 332
 Cilasor 380, 381
 Cilculiye 525, 532, 571, 577, 583-585, 591, 593, 600, 601, 617
 Cimide 424-426, 428
 Cinoğlu 840, 841
 Cısr-i Mustafa Paşa 247
 Cısrü's-Şakur/Cısrü's-Şekur 762, 776, 787
 Cizre 490, 712, 737, 766
 Conkbayın 334, 346, 360
 Constantinople 87
 Coşan 388, 410-412
 Cuburdi 765, 785, 786
 Cuma-i Bâlâ 186
 Cumalı 836, 841, 848
 Cumalı Kızık 805
 Cumburdi/Cumburdu 784, 785, 787
 Cura 144, 587
 Cutna 544, 547, 555-561, 563, 565, 566, 568, 570
Ç
 Çabantepe 315
 Çacur 752
 Çaçak 354
 Çadrovişte 168
 Çağdın 734, 736
 Çağıl 419, 421, 424, 431, 433, 434, 437, 452, 455, 457, 459, 461, 462, 464, 470, 471, 474, 477, 478, 481
 Çağış 712
 Çağsak 759
 Çak Surdet 754, 755
 Çakırhasan 840
 Çakırlar 787
 Çakırlı 732, 804, 846, 851
 Çakıroğlu 484
 Çakırpinan 811
 Çakırsaz (Afyon) 783, 832, 834
 Çakıtepe 415
 Çakmak 38, 433, 445
 Çakmaklı 257, 261
 Çakman 422, 430, 431
 Çakmanis 379, 384, 385
 Çakmaz 407
 Çakran 225, 226
 Çakşurd 785
 Çakur 116, 170, 171, 176, 177, 190, 195, 217, 218
 Çal 159, 716, 718, 725, 727, 728, 734, 784, 786, 788, 801, 807, 809, 817, 823-825, 840, 842, 843, 845-847, 849
 Çalahor 377, 385
 Çalan 451, 458, 492
 Çalcabaşı 833, 834, 840, 848, 851
 Çaldağı 418, 446, 823, 826
 Çalgar 213
 Çalhor 510, 511
 Çalı 826, 838
 Çalınmurad 817
 Çalış 822,823
 Çalışlar 784, 786
 Çalköy 783, 784
 Çaltepe 414
 Çaltıburnu 680
 Çamağlı 384
 Çamhan 423
 Çamköy 725, 748, 753, 754
 Çamlı 492
 Çamlıbel 676, 706, 751
 Çamlıburun 441
 Çamlıca 366
 Çamlık 197, 205, 213
 Çamlıkale 794
 Çamlıtepe 436, 439, 442, 443, 445, 452, 462, 466, 469, 470, 477, 488, 491, 497
 Çampınar 738
 Çamteke 358-363
 Çamurayağı 380
 Çamurköy 807
 Çamurludere 291
 Çamurluhan 284, 292
 Çamurlutepe 419
 Çamuroluğu 416
 Çamursaz 843
 Çanak 704
 Çanakçı 423, 424, 428, 431, 825, 828
 Çanakkale 39, 49-51, 85, 90, 167, 172, 199, 203, 234, 267, 273, 284, 306-311, 313-316, 318-328, 353, 354, 358, 366, 626, 627, 685, 688, 699, 700, 710, 878
 Çanakkale Boğazı 288, 293, 306, 307, 316
 Çanaklı 821
 Çandarlı 818, 830, 833
 Çandır 817, 818
 Çankaya 857
 Çanköy 846
 Çanlıkilise 506
 Çanta 365

- Çapakçur 392
Çapanos 411
Çardak 735
Çardakçı 750
Çardakdağı 209
Çardaklı 443
Çank/Çanklı 743, 747, 754
Çarma 226
Çarnalova 177
Çarşamba 436, 479, 483, 484, 700, 729, 794
Çaştutaşı 414
Çatak 736, 798, 801
Çatalca 192, 214, 221, 225, 228, 229, 242, 319, 366, 634, 639
Çatalkaya/Çatallıkaya 391, 397, 398, 402, 405, 406, 412, 422, 438, 480, 482, 484-486, 488, 497, 708
Çatalköprü 722, 727
Çataltepe 394, 399, 402, 409-411, 413
Çatan 502
Çatıksuyu 742
Çatuören 847, 851, 852
Çavdarhisar 728, 746, 747, 763, 808
Çavdarlı 812, 813, 816-818, 833, 835, 836
Çavuş Çiftliği 782
Çavuşbaşı Çiftliği 285, 323
Çavuşdan 810
Çavuşköy 290, 791, 794
Çavuşlu 415-418, 420, 424, 736
Çay 136, 139-141, 778, 780-782, 811, 817, 819, 827, 830, 831
Çayan 741
Çayar 728
Çaybaşı 722, 735
Çaycuma 761, 775
Çayhan 374
Çayhisar 786
Çayırhan 703, 818, 826
Çayırköy 198
Çaykışla 722
Çayköy 825, 840
Çaylak 228
Çaylakale 470
Çaynaklı 820
Çece 757
Çegül 738, 741, 744, 745
Çekirdeksiz 825, 826
Çekirge 789
Çekmece 286
Çelenkçi 807
Çelik 822
Çelikalın 791
Çelikol 502-505
Çeltik 188, 818, 820
Çeltikçi 750
Çemen 415, 416, 496, 788
Çemer 126, 135
Çemişkezek 424
Çengel 399, 409
Çengeldağı 391, 790
Çengelhan 676, 712
Çengelli 787, 788, 790
Çengiler 761
Çepni 716, 791, 802
Çeriş 500, 501, 506, 510
Çerkes köyü 731, 790, 830
Çerkeş 253, 699, 700, 702
Çerkeşli 716
Çerkez 214
Çerkiat 223
Çermayan 161
Çernalova 163
Çernavo/Çernavora 167, 444
Çerneviçi 403, 501
Çerşik 221
Çeşme 659
Çeşmeli Çiftliği 364
Çeşmelihan 142
Çeşmeönü 480
Çetine 109, 121, 125-127, 132, 133, 365
Çetrice 187
Çıknkçı 192
Çıldır 738, 749
Çıldırım 743, 744
Çınaralan 796
Çınarcık 432, 433, 451, 453, 460-463, 493
Çınarhan 284
Çıragediği 789
Çırçır 734
Çırmut 398, 399
Çırpıcı 283, 297, 299
Çitak 425, 426, 429, 431-433, 435, 437, 453, 455, 780, 798
Çitakkilise 419, 487
Çiçek Palas 865
Çiçekli 812
Çiçiniş 413
Çift Burgaz/Çiftburgaz 273, 275, 278, 280, 285, 287, 295, 297
Çiftdere 316, 317
Çifte 444, 448
Çiftehanelar 155, 156, 159
Çiftehavuzlar 307
Çiftekasaba 837
Çiftköprü 415
Çifteler 410, 811-813, 817, 818
Çifteminare 677
Çiftlik 806, 832, 852
Çikreküm 389
Çile 817
Çilekli 408
Çilhor 508
Çilhoros/Çilhoroz 419, 431, 438, 446, 489, 495
Çilingir 261, 783
Çimağlı 386, 388, 390, 412
Çimandağı 415
Çimengic 830, 831, 835, 842
Çimenlik 331
Çin 465, 859, 860, 862, 863, 865
Çine 712
Çingen 768, 769
Çingene 787
Çini 777
Çitanos 388, 389
Çivril 716, 725, 763-765, 780-783, 788, 792, 798, 799, 809, 811, 813, 816, 838, 839, 841, 842, 846
Çiyanos 408
Çoban Hasan 793
Çobançeşme 279, 284, 285
Çobanlar 780, 782, 811-813, 817-819
Çobantekke 375, 472
Çoklu 791
Çoluşane 414
Çongu 804
Çorak 386, 413, 467-469, 478, 745
Çorhor 501
Çoriş 439
Çorlu 250, 254, 353, 364, 365, 634, 649, 793
Çorsan 426

- Çoruh 296, 376-379, 381, 386, 407, 408, 412-416, 418, 419, 421, 776
 Çorum 710, 827
 Çorumlu 763
 Çöbik 791
 Çöğerler/ Çögürler/Çökerler 758, 782, 784, 787, 788, 808, 837, 840, 843
 Çömlekçi 418
 Çönerek 473
 Çöynük 480, 492, 502
 Çözer boğazı 844, 845
 Çubukdağı/Çubukludağ 758, 759, 762, 776, 792, 796, 797, 816, 839
 Çubuklu 714, 716, 717, 769, 772, 799
 Çuha 709, 736, 783
 Çuha fabrikası 802, 803
 Çuk 808
 Çuka 219
 Çukur 438, 459, 815, 831, 852
 Çukurağa 832
 Çukurboğaz 659
 Çukurca 830
 Çukurcuk 473, 474
 Çukurçemen 483
 Çukurhisar 256, 727, 729, 749, 763, 780, 810, 816, 831
 Çukurköy 479, 783, 813, 832
 Çukurluk 833
 Çukurören 785
 Çulha 398, 400
 Çumlu 772
 Çumoğlu 398
 Çumra 738, 740
 Çungara 780
 Çutaruks 405
- D**
- Dağcılar 831, 832
 Dağdere 804
 Dağistan 768
 Dağköylü 850
 Dağlılar 171
 Dahariye 515
 Daimler/Dainler 727, 807
 Daise 415
 Daltaban (Gümüşhane) 402, 679
 Damabus 198
 Damiye 576, 578, 594
 Damlalı 843
 Damlı/Damlık 801, 809
 Dandi 493, 497
 Dandu 451, 474, 479, 480, 482, 484, 491
 Danilograd 368
 Daninçyo 669
 Danışmend/Danişment 358, 424-428, 832
 Danzik 507
 Danzo/Danzot 378-381, 394-377, 380, 392, 399, 477
 Dar el Asal 522
 Dar eş Şark 556
 Darabi 510
 Darda 194, 195
 Darende 726
 Danca 256
 Dancı 809
 Dandere 787
 Davutpaşa 263-270, 272, 277-281, 284, 290
 Davutpaşa Kışlası 271, 273-276, 278, 279, 281, 282, 284, 285, 297
 Davyer 461
 Dayılar 846, 847
 Daylık 807
 De Kroson 654
 Debbag Köprüsü 164
 Debbaghane 157
 Debre 61, 82, 111, 116, 118, 136, 137, 153, 163, 166, 181, 189, 191, 227, 249, 358, 359,
 Debre-i Zir 152, 154
 Decan 365
 Deday 118, 119, 131, 161
 Dedeagaç 146, 167, 182, 183, 293, 352, 440, 667
 Dedeköy 754
 Dedeler 697
 Dedetepe 832
 Defterdar 157
 Değirmen 224, 287
 Değirmenci 781
 Değirmendere 365, 703, 704, 732, 789-792, 802, 804, 805
 Değirnenköy 727
 Değirmenler 842
 Değirmentaş 677
 Dehibat 565
 Dehic 104, 105, 107, 114, 116, 117, 132
 Deli Abbas 510
 Deli Mahmut 787
 Delibaşlı 803
 Delic 212
 Deliktaş 380
 Delvin Selice 197
 Delvinaki 207, 210, 211, 220
 Delvine 196, 197, 200, 201, 203, 204, 206-210, 212, 216, 217, 219-221
 Demirci 715, 716, 718, 19, 722-724, 744, 748, 749, 752, 753, 795, 833, 835
 Demirci Efe 687
 Demirciköy 818-820, 828, 842
 Demirciler 716, 835, 851,
 Demirhisar 315
 Demirkapı 407
 Demirköprü 796, 781, 782
 Demirkuyu 739, 755
 Demirler 840
 Demürlü 835, 836, 851
 Demiryol köprüsü 816
 Demlile 753
 Demrek 750
 Denizçalı 729
 Denizli 697, 718, 720, 736, 741, 788, 793, 807, 812,
 Deniztepe 363
 Denrik 626
 Deper 832, 834
 Depo Çiftliği 798
 Der Amar 544, 551, 561,
 Der Asane/Der Asani 573,
 Der Asel/Der el Asal 521, 524
 Der Balut 553, 572
 Der Cedid 570
 Der Cerir 565
 Der Divan 547, 552, 554, 559, 562-564, 570
 Der Dozl 543-556, 558, 559, 562,
 Der Ebu Maşel 553, 554, 556, 58, 560, 562, 564, 565, 567, 569
 Der el Hasan 537, 539, 545

- Der el Kudüs 532, 534, 537,
539-546, 552, 555, 556
Derel Lo 562
Der Esneyt 517
Der Hasan 540, 541, 543,
545
Der Hased 538
Der İbn abid 544
Der İbzi 527, 538, 543, 544,
546,
Der Liva 546
Der Nizam 546, 554, 558,
562, 564, 566, 567, 569,
Der Ömer 546
Der Sehman-El-Kefr 578
Der Serdan 570
Der Sudan 582, 607
Der Suran 581
Der Suvar 598
Der Zirane 582
Dera 514, 589, 590, 618,
622
Deragumi 217
Derahbin 507
Derakol Pasor 508
Derandamur 217
Deranişte 219
Derbeköyü 785
Derbend 256, 692, 699, 713,
729, 732, 737, 738, 741,
744, 745, 747, 748, 755,
781, 785, 802, 806, 807,
808, 813
Derbendbaşı 745
Dercat 559-564, 566, 567
Dere 746, 755
Deregözü 432
Dereköprü 430
Dereköy/Dereköyü 477, 502,
707, 711, 727, 728, 731,
732, 733, 755, 760, 793,
814, 817, 823, 849,
Dereler 836
Dereski 714
Dergâh-ı Mevlana 707
Derince 234, 250, 252, 253,
261, 318, 371-373, 648,
706, 737, 794, 804,
Deriyan 204
Derles 119
Dermalice 190
Derne 136
Derpesko 197
Dersaadet 10, 90, 103, 111,
125, 130, 132, 142, 145,
146, 155, 172, 176, 184,
231, 233, 235, 241, 246,
254, 258-260, 263, 278,
302, 303, 321, 349, 356-
358, 363, 366, 368, 471,
483, 618, 619, 626, 627,
638, 639, 645, 648, 652,
654, 658, 662, 666, 668,
672, 687, 688, 691, 695,
700, 713, 735, 789
Dersim 430, 480, 495, 502-
506, 678, 713, 714, 785,
786, 792, 795
Derşenik 204, 215
Derviş Ağa Çiftliği 731
Derviş Bey 738
Destmal 391
Deşra 223
Deve mezraası 490
Deveboynu 369
Deveci 274, 732, 751, 754
Devegözü 429, 468
Develihisar 374
Devence 191, 192
Devol 151, 197
Devrek 751
Deyale/Deyyale 469, 470,
510, 536, 539
Deyr 130, 132
Deyr-i Pazar 366
Deyr-i Zor 753, 768, 800,
840, 841, 842,
Deyrivaz 501
Dicle 448, 455-458, 461,
464, 470, 474, 476, 518,
622, 625,
Digor 745
Dikene 383
Dikili 730, 744, 759
Dikilitaş 381, 822, 823
Dikişören 810
Dikme 487, 489
Dikmen 710, 731-746
Dikrin 522, 523
Diktaş 405
Dil iskelesi 256
Dilman 604
Dimati 200, 201, 204, 219,
Dimati Gronit 205
Dimek 389, 398, 402, 407-
409
Dimetoka 216, 247, 624
Dimyoz 787
Dinar 740, 780, 810, 832,
833, 839, 842, 843
Dink 741
Dipsizköy 786
Dirabu 527
Direballah 515, 517
Dirifce 174
Divaneş/Divenceş 109, 135
Divaniye 728
Divar 216
Diyarbakır/ Diyarbakır 500-
503, 505-507, 509-512,
634
Dize 379
Dobruca 442, 445
Dobruna 165
Dogla 379, 750, 797, 849
Doglar 788, 813
Doglat 832, 836
Doğan 794
Doğanalan 786
Doğanarslan 353
Doğancı 186
Doğancılar 314, 326, 372,
743, 749, 790
Doğançay 256, 704, 722,
726, 735
Doğanlar 836
Doğanoglu 811
Dokakin 150
Dokselea 104, 105, 110,
112, 115-117, 135
Doksi 162
Dol 456, 457, 458, 467, 469,
471, 474, 477, 478, 485,
486, 489
Dolan 186, 203
Dolmabahçe 272, 293, 633,
634, 693
Dolva 172
Dolyana 195, 203-212, 214-
220
Dom/Domalı 325, 326, 383
Doma/Dome 571, 572, 576,
757
Domaniç 807
Dombaylı 803
Domuzpazan 347
Dorbire 223
Dorya 154

- Dosay 126, 132, 133, 223
 Doskopol 193
 Dospat 186
 Dosve 189
 Dotan 154
 Doydemir 817, 818, 822, 829, 831
 Doykan 225
 Doyran 621
 Döğer 836, 842, 843, 849
 Döngel 497, 802, 848
 Dörtdeğirmen 727
 Dörtler 754
 Dörtöl 706, 726, 732
 Drac 103, 110, 120-122, 124-126, 129, 133, 134, 179, 193, 222, 223, 226, 228, 230, 372
 Dragodina 314
 Dragojan 191
 Dragomi 207
 Dragon 223, 224
 Dragos 206, 213, 300
 Dragumi 209, 213, 218
 Dragut 151
 Drakofca 162
 Drama 182
 Dran 623
 Draş 372
 Drenice 156
 Drenova 194
 Dresnik 218, 219
 Dretofca 189
 Dretova 219
 Drin/Drina 118, 119,
 Drojina 385
 Duatete 825, 826, 830
 Dubaş 780
 Dublin 389
 Dudaş 817
 Dudullu 303-306, 319, 694
 Dukas 226-234
 Duma 576, 582-585, 589, 591, 593, 594, 601, 740, 765, 770, 798, 799
 Dumaköy 790
 Dumalı 315
 Dumanlıdağ 758
 Dumanocağı 442, 443
 Dumanoglu 383-388
 Dumlu 783, 787, 832
 Dumlupınar 726, 727, 734, 736-738, 748, 750, 752, 753, 777, 784, 785, 789, 790, 792, 793, 797, 798, 800-802, 805, 806, 819, 823, 830, 835, 837, 838, 840, 844, 850
 Duna (Çamburun) 438, 470, 486, 487, 494, 499
 Dunaburg 564
 Dura 524, 526, 527, 555, 557, 559, 560, 563, 564, 565,
 Durca 726
 Dursunlar 788, 794, 796
 Dursunlu 658
 Duştene 221, 222
 Dutluk 705
 Dülükbaba/Dülük 720, 721, 724, 755, 756,
 Dümbelek boğazı 851
 Dümbelek 842
 Düm达尔ı 833
 Düsseldorf 773
 Düz İsmail 568
 Düzagaç 813
 Düzce 696, 698, 705, 713, 716, 720, 724, 726, 782
 Düzkuşla (Şaban) 851
 Düztepe 394, 811-813, 816

E
 Ebcerar 518
 Ebeköy 747, 781
 Ebu Avf/Ebu el Avf 538-542, 571-578, 580, 581, 586, 587, 604
 Ebu Diz 538-542
 Ebu el Hindi 562
 Ebu Fari 570
 Ebu Fellah 571, 574, 585, 590, 595, 601, 603, 609
 Ebu Galyon 513, 515
 Ebu Harire 521
 Ebu Hasan 830
 Ebu Hayat 585
 Ebu Hof/ Ebu Hof 517-521, 575
 Ebu Hüreyre 515
 Ebu Hüveylan 543
 Ebu İbrak 524
 Ebu İneb 577, 579
 Ebu İş 571
 Ebu İyn 571
 Ebu Kaş 546
 Ebu Kemal Mayadin 830
 Ebu Koş/Ebu el Koş 552-557, 564, 601
 Ebu Malul 613
 Ebu Meşel 552, 559
 Ebu Muhayyer 576, 585, 592
 Ebu Refik 516
 Ebu Reşid 564
 Ebu Rukeyk 520
 Ebu Semara 520
 Ebu Suheyban/ Ebusuheyban 511, 516, 517
 Ebu Susen 515
 Ebu Şukdim 551, 554, 555, 557, 558, 562, 566
 Ebu Şuşe 524
 Ebu Tara 592, 596, 598, 603
 Ebu Tellul 572, 580, 592, 603, 604, 607
 Ebu Veys 542, 543, 552, 554
 Ebu Zeytun 532, 533, 535, 536, 539, 540-542, 544, 545
 Ebu haccac 515
 Ebulbahar 500, 505
 Ebulhayr 485
 Ece 341, 360-362
 Ed Damiye 579, 567-569, 572, 574, 576-581, 589-591, 593, 594, 598
 Eddayme/ Devayme/ Eddevayme 521-523, 525-527, 534
 Eddenibe 524
 Edduri/ Eduri 515, 517
 Edin 503
 Edirne 82, 172, 177, 182, 184, 214, 216, 225, 236, 237, 245, 247, 262, 282, 319, 329, 357, 639, 648, 649, 688, 691, 692, 700, 863, 865
 Edna 522, 524, 527
 Edremit 268, 321
 Efe Sultan 819
 Efegenciler 190
 Efendi 726-729, 747, 749, 808
 Efesultan 835
 Efgan 749
 Efgenciler 190
 Eflak 447
 Ege 38

- Egegedik 489
 Egebeli/Eğerbeli 420, 428, 443, 477, 480, 481
 Eger köyü 475
 Eğerci 777, 814
 Eğercin 780
 Eğergedigi 435, 448, 468
 Egin 745, 784
 Eğinhisar 825
 Eğirgedik 427
 Eğlence 754, 792
 Eğridir 741
 Ekrâd 507
 Ekraç 501
 Eksamil 352, 353, 354, 356
 Ekşi 399
 Elaman 509
 El-Arış 294
 Elaziz 499, 509, 511, 775, 798
 El-Bagalat 573
 El-Bakiye 527
 Elbasan 82, 124, 142-145, 151, 181, 195, 198, 228, 229, 371, 624
 El-Behiyye 523
 El-Berd 578, 579
 El-Bire 525-527, 529, 533-540, 544-547, 552-561, 563, 564, 567, 572, 591
 El-Burc 526, 527, 533-535, 537, 573-576, 578-581, 587, 601, 616, 617
 El-Bure 538
 El-Cedire 541
 Elceğiz 435, 438, 449, 454, 461, 462
 El-Celile 587
 El-Cemame 521
 Elcezire 641, 709, 711, 729, 831, 846
 Elcezli 698
 El-Cib 527-529, 532, 533, 536, 538, 541,
 Elcik 818
 El-Cit 546
 Elçeken 423, 430, 432
 El-Deyk 543
 Eletofla 772, 774, 775
 El-Falat 576
 El-Fari 524
 El-Fellahiye 575
 El-Feraye 616, 617
 El-Galat 571
 El-Garabe 604
 Elha/Elhe 602, 606
 El-Hadıra/El-Hadr 534, 535, 537
 El-Hak 519
 Elhalase 516
 Elhalil 518, 521-527, 534, 536, 537
 El-Hamam 800
 El-Hasif 516, 519, 520
 El-Hayime 524
 El-Henu 606
 El-Hurube 544
 El-Ineb 526
 El-Kastine 522, 523
 El-Kefr 526, 573, 575, 578-582, 614
 El-Kense/El-Kensiye 525, 526
 El-Kubab 525, 526
 El-Kubeybe 536
 El-Kunsi 579
 El-Latatin/El-Letatin 534, 538, 539, 541-543, 545
 El-Leben 544, 556
 El-Lekiye 518
 El-Lika 518
 El-Likya 527
 El-Loz 522
 Elma 416, 448, 788, 842, 843, 846, 848
 El-Mabgalat 604
 Elmacık 479
 Elmaçukuru 417
 El-Magir 571, 573, 574, 577, 578, 580, 585
 El-Mahrık 608
 El-Makruf 576
 Elmalı 414, 415, 418, 423, 473, 485, 503, 705
 Elmalık 851
 Elmashan 741
 El-Maslaba 572, 573, 576-579, 581-587, 590, 591, 592, 601, 603, 605, 607, 609
 Elmastabya 314, 318
 El-Mazruf 576
 Elme 468, 470, 477, 478, 493, 497
 El-Mendes/El-Mendese 587, 591, 592, 599, 606
 El-Mersus 555
 El-Meyt 552
 El-Mezire 562
 El-Midye 534
 El-Mışka 412
 El-Muntar 554-564
 El-Nukbe 532
 Elvanlar 719, 722, 724, 749
 Elvanlı 789
 Elvanpaşa 777, 784
 Elviye-i Selâse 633
 Emin 706
 Emir 834, 840
 Emir Ali 817
 Emir Fazlı 754, 756
 Emiralanlı 716
 Emirelli 811, 846
 Emirli 364
 Emrük 488
 Enderyaviçe 181
 Endihor 416
 Endonezya 857, 864, 870
 Engice 410, 411
 Enkelat 751
 En-Necile 546, 547
 En-Necme 555, 564, 565, 569, 570, 603
 Enzeli 441
 Erbaa 729, 732
 Erbil 730, 835
 Erce 840
 Erdek 712
 Erdoğan 727, 807
 Eregil 388, 390, 391, 393, 409, 410
 Ereğli 374, 378, 379, 308, 311, 315, 365, 374, 707, 709, 758, 767, 768, 798
 Erenköy 256, 316
 Erenköylü 818
 Erenler 740
 Eretepe 564
 Erge 791
 Ergiri 152, 195, 196, 205, 209, 210, 214, 220-222
 Erialan 745
 Eriha 533, 534, 544, 545, 551, 560, 563, 654, 566-570, 572, 573, 575, 578, 580, 581, 586-589, 591,

- 593-595, 599, 601, 603,
606, 609, 610, 616, 617
Erik 507, 509
Erikce 758, 775
Erikli 435, 449, 802, 807
Erişte 211
Erivan 757, 770-772, 781
Erjane 112
Ermaşe/Ermeşe/Ermişe 716,
717, 721, 723, 725, 733,
737, 758, 777, 798
Ermele 515
Ermenek 741-743
Ermenistan 662, 702, 704,
709, 733
Ermegecik 786
Ermişte 207
Er-Ram 538-543 546, 552,
553, 562, 564
Er-Ras 518
Er-Rüye 511
Ersin 756
Ertabel 495
Ertasi 526
Ertuğrul 726, 727, 735, 745,
747, 829, 830
Erza 127, 135
Erzanı 397
Erzanice 73, 91, 114, 176,
177, 221
Erzenik 154
Erziler 715
Erzin 741
Erzincan 374-376, 379, 391,
415, 421, 461, 473, 479,
482, 485, 486, 490, 493-
498, 678, 682, 720, 781,
788, 791, 792,
Erzurum 294, 298, 293, 297,
302, 369, 371, 373, 500,
572, 646, 661, 669, 673,
678, 679, 694, 695, 705,
733, 735, 858
Esbas 842,848
Esbaye/Espaye 450, 452, 469,
474, 476, 492,
Esdud 523
Eseli 422, 423
Eser köprü 362
Eskani 385
Eski Aliğül 817,832
Eski Cami 415, 416, 420,
434, 441, 443, 445, 446,
448, 449, 457, 466, 471,
487
Eski Cerablus 755
Eski Çalış 820
Eski Değirmendere 337
Eski Kışla 821
Eski Nagorik 187
Eski Polatlı (Tatan) 826
Eskiköy 792
Eskiperşembe 480
Eskisaray 756
Eskişehir 256, 289, 294,
299, 374, 618, 619, 651,
666-670, 694, 699, 708,
709, 710, 714, 717, 719,
721-729, 732-735, 742,
746, 750-752, 757, 762,
764, 765, 767, 769, 777,
784, 788, 789, 790, 801,
802, 804, 809, 810, 811,
813, 814, 829, 831, 833,
834, 836, 843, 845, 852,
863
Esnat 209
Espas 129
Es-Salt 580, 590
Essana/Essane/Essani 513,
515, 516
Estarhan/Esterhan/Esterehan
195, 204, 205, 217, 219
Estarice 211
Estarina 168
Esteg Sulta 105-107
Estehud 471
Estek 158
Estela 399,400,410
Estemik/Estenik 159, 186
Estenat 207, 208
Esteral/İsteral 389, 395, 399,
402, 412
Esteranişte 215
Esterem 207
Estervan 194
Estidam/İstidam 435, 442
Estikafe 575
Estrade 153
Estratca/Estraca 158, 159,
164, 186
Eşa/Eşe 405, 409
Eşce 812
Eşme 704,715,720
Eşreçay 201, 202
Eşrefli 818
Eşrehan 216
Eş-Şeria 539
Eş-Şerif 515
Eştine 193
Ethem 539
Et-Til/Et-Tul 590, 593
Et-Tilmid 604
Et-Tine 522, 524, 526
Et-Tire/Et-Tir 518, 528, 532,
534, 535, 541, 555
Et-Tur 538, 539, 542, 553,
559, 560, 562
Et-Tuvane 568
Europe 86
Evliya 747
Evrek 411
Evreşa 353
Eydiş 462, 748, 778, 807
Eymir 475, 476, 478, 482,
487, 488, 495-497, 836
Eymor 474
Eyulon harabesi 229
Eyünbulak 414
Eyüp/Eyüp Sultan 50, 235,
256, 265, 276-278, 283,
290, 309, 314, 327, 328,
373, 619, 622, 652, 697,
875, 876
Eyvel 404, 408, 409
Eyyubi köprüsü 220, 221
Ezinepazar 712
Ez-Zader 571
Ez-Zaver 578
Ez-Zaviye 573, 574
Ez-Zize 606

F
Fabrika 774
Fahri Baba 504, 506-508
Fahriye 848
Fatih 292
Fatih Camii 149, 169
Fatsa 435, 643
Fazıl 828, 830
Felahiye 449, 454, 457, 458,
460
Fem 394
Fenarsuyu 209-211
Fener 230, 324, 316, 365
Fenerbahçe 300, 305-307

Fencerbahçe Hastahanesi 314	G	Genç 504
Ferah 671, 755	Gagarid 400, 402, 403	Genişler 807, 808
Ferdiyan 117, 118	Galata 292, 366, 368, 681, 687	Geran 755
Ferha 571-577, 579, 580, 582-584, 592, 594, 610	Galavra 168	Gerçekin 839
Feriye 635	Galiçya 318, 494, 500, 734	Gcrede 699,702,706,720
Fes 715	Galis 215, 441, 471	Gergcr 557
Fethiye (Mekri) 650, 745, 750, 760, 776, 790, 792-794, 798, 801	Galisin 249	Gerium 787
Fethiye Camii 676	Galusa 209	Germik 396
Fctihoglu 818, 824, 826, 827, 828	Gamarik 480, 502	Gerya 743
Fevka 526, 535-538, 540, 542, 544, 545	Gamdane 785	Gerze 484, 495
Feyziye 726	Garabati 228	Gevgili 169, 175, 353, 360, 418
Fındıklı 702, 810	Garabe 578,580	Gevrek 504
Fırat 485, 488, 492, 497, 510, 512, 737, 753, 756, 757, 835,	Garanice 215	Geyikli 333
Filas 383, 387	Gardik 205-207, 210, 211	Geylan 60, 89, 181, 183, 186, 356, 418, 729
Filat 202, 203, 212, 213-215, 218, 220	Garib 503	Geyve 256, 692, 698, 703, 704, 716, 722, 723, 726, 727, 735, 787, 793, 795, 796-798, 818, 839
Filistin 19, 619, 621, 622, 799, 878, 884	Garibo 213	Geyve Boğazı 479, 704, 719, 778, 782, 788, 790-794
Finike 320	Garzan 503-505	Geztepe 496, 476, 493
Firanse 413	Gasterice 211	Giırçalı 227
Firdevs 776	Gastic 208	Gila 479, 481
Firenki 418	Gavur köyü 775	Giresun 136, 385, 393, 403, 406, 450, 452, 455, 470, 476, 486, 495, 497, 679, 712, 724, 733, 781, 786-789
Firuzbey 157, 165, 167, 170, 172-175, 156, 168, 178, 183, 184, 188	Gayru köyü 502	Girit 430, 660, 849
Firuzlu 801	Gaytan dere 353	Glave 151
Firzovik 75, 77, 79, 82, 89, 92, 93	Gazali 520	Glis 449
Fiyer 212, 223-227, 229, 231, 232	Gazze 469, 476, 511, 512, 516-518, 520, 523, 543, 595, 600, 606, 616	Gobik 729,733, 734, 776
Florina 189,192,196	Gebeciler 814, 816, 818, 832, 836	Goliş 119, 126
Fol 413	Gebze 256, 710, 713	Gomsik 154
Formoza 863	Geçid 383	Gonca/Gonce 719, 772, 774
Foşa/ Foşe 383, 405	Geçitler 298	Gonor 405
Frankfurt 695, 696	Gedek 422, 423, 443, 468, 481, 482	Gor el Mezraa 595
Fransa 281, 282, 455, 630, 638, 639, 653, 657, 670, 686, 696, 733, 793, 849, 861, 863, 870	Gedikler 741, 744, 763, 764, 840	Gor el Safiye 595
Frasnata 208	Gediksu 427	Goranice 222
Fraşeri 206, 222, 223	Gediktepe 726	Gorbis 745
Fuat Bey deresi 348	Gediran 728	Gordiju 161
Furka 194, 205	Gedis 734, 746-748, 762, 763, 807	Gorekofca 154, 155, 158, 159, 161
	Geles 710	Gorgoras 410, 411
	Gelibolu 19, 214, 242, 314, 316, 318, 330, 354-356, 370, 372, 628, 633, 644, 687, 688, 876, 887	Gori 772, 773
	Gelikçi 442	Goriç 516
	Gelinpertek 413	Gorkutlu 741
	Gemlik 713, 718, 729, 741, 749, 761, 783, 787, 852	Gorye 197
	Gemric 140	Gospodinos 399, 400, 404, 405, 410
	Gence 702	Gostima 211

- Gostovic 206
 Gostovit 201
 Gostuvar/Gostuvar 167, 179, 189
 Goşine 116
 Goverti 508
 Govice 168
 Govişe 111
 Goyet 191
 Göbek 765
 Göçerler 757, 809
 Göçi 450
 Gödek 444
 Gökbayrak 718, 723, 724, 737, 738, 742, 746, 750, 755, 759, 760, 763, 780, 809
 Gökçe 716, 828, 829
 Gökçedeniz 772
 Gökçekasır 809, 810
 Gökçekısı 791
 Gökçeoluk 843
 Gökdere 754, 810
 Gökdeş 389
 Gökgez 822-825
 Gökmedrese 676, 677
 Göknekviran 765
 Gökpinar 807
 Göksu 304, 647
 Göl 729
 Göldibi 796
 Göldüzü 438
 Gölöz 747
 Göndere 434, 442, 443
 Gönen 688,689, 696
 Gördes 715, 723,726-730, 732, 735, 742, 747, 751, 754, 756-758, 762, 765, 766, 794-796, 801, 804-806
 Gördesli 244
 Görek 425
 Görele 417, 418, 420, 422, 423, 428, 489
 Görice 121, 152, 153, 176, 192-196, 200, 202, 203, 206, 216, 224, 228, 792
 Görlek 727
 Görlü 745
 Göynük 700, 731, 753, 754, 808
 Gözlem 836
 Göztepe 299-311, 313-325, 327, 328
 Grabunye 116
 Gradac 118, 119
 Gradişte 186, 187
 Grames 126
 Griyan 216
 Groba 112
 Grojyan 205
 Grosni 718
 Groşdefce 158,159
 Gulmes 221
 Gureba 483
 Gusine 89,116-118, 124, 117, 124, 132, 134, 156, 157, 159, 169, 170, 174, 180, 181, 183, 184, 369
 Gusinya/Gusinye 68, 69, 73, 85, 91
 Gücege 720,755
 Guldüzü 457, 461
 Gülekce 493
 Gülenderesi 815
 Gülizar 503, 509
 Güllü 416, 418, 462,465,
 Güllübağ 512
 Gülnihan 829
 Gülpınar 734
 Gültepe 468
 Gülüköy 443
 Gümler 835
 Gümrü 747-750, 752, 753, 772, 785, 788
 Gümülcine 182, 247, 671, 706
 Gümüş 809, 835
 Gümüşhane 114, 116, 140, 381-383, 402, 405, 413, 679, 722, 791
 Gümüşki 389, 405
 Gümüşsuyu 624
 Günay 719, 729, 733, 743, 747-749, 754, 765, 801, 803
 Gündüz 777, 778, 780, 788
 Günek 784
 Güner köy 448
 Güneşdere 717
 Güneşler 793, 798
 Gürcistan 683, 702, 704, 741, 744, 752, 770
 Güvende 423, 465, 467, 469 475, 483
 Güvendepazarı 422, 440, 458, 460, 467, 468, 472, 473, 485-487, 489
 Güzel 491
 Güzelhisar 680
 Güzelim 734, 832-834, 837
 Güzeltepe 433, 437, 470, 478, 487, 489, 496-498
 Güzere 427
- ## H
- Habas Cami 561
 Hable 532
 Habur 649
 Hacı 815-817, 837,838
 Hacı 525
 Hacca 276, 278
 Hace 771
 Hacı Bekâr 143
 Hacı Bektaş 810
 Hacı Burhan 802
 Hacı Halil 743, 745
 Hacı Hasan 736, 823, 826, 827
 Hacı Mercan 782, 796, 793, 800
 Hacı Musaoğlu 819,820,821
 Hacı Osman 755
 Hacı Ömer/Hacı Ömeroğlu 819, 822
 Hacı Paşa 368
 Hacı Tahir 134
 Hacıbaba 748, 754, 755, 767
 Hacıköy 730, 754
 Hacılar 731, 733, 736, 742
 Haçin 719, 726, 728, 734, 735, 739, 741-743
 Haçkiri 396,398
 Haçköy 398
 Hadımköy 19, 190, 237, 241-243, 257-265, 275, 289, 633, 634
 Hadımvala 754
 Hafız Paşa 105, 106, 108
 Haki 413
 Hal 698
 Hal el Ruman 616
 Halanta 819
 Halas 787
 Halase 515
 Halber 416
 Halcakoca 451
 Halda 524, 526

- Haldizen 390-393, 396, 402, 408
Haleb/Halep 358, 359, 363, 365, 369, 513, 566, 604, 618, 622, 625, 642, 724, 746, 763, 765, 768, 792, 800
Halet er Rumiye 610
Halhalca/Halhalıca 740, 746, 785, 792, 798
Halhul 525, 536, 537
Haliç 203, 354, 630
Haliç-i Sait 365
Halikan 425, 438
Halil 524-527, 817, 818
Halilürrahman 515-522
Halit 524, 575, 777
Halkalı 284, 286
Halkova 448, 461, 466, 468, 475, 479, 484
Hallacılar 791, 805
Hallacı 474 -478, 481, 482, 483, 490, 494, 497
Hallaşlar 742
Hama 513,624
Hamaklı 772
Hamam 753, 818, 819, 827, 828, 836
Hamam Karahisar 818, 819, 820, 829
Hamame 523
Hamamlı 776
Hamatinkale 752
Hamid (Harap Kilise) 698, 712
Hamidabad 814
Hamidiye 726, 727, 746, 747, 752, 778, 780, 807, 808, 811, 812, 816, 817, 819, 828-833, 836, 843, 845, 848
Hamidli 830
Hamrevan 509
Hamsi 384, 386, 679
Hamukan 379-381
Hamurköy 783
Hamurya 394
Hamza Bey 747
Hamzaköy 659, 798
Hamzalı 777, 819
Han Hatrur 553-556, 558, 561-565, 568, 572, 586, 593
Han Leben 544, 553
Han Luban 533, 570
Han Salih 565
Han Yunus 513,515
Hanağzı 748
Hancalar 849
Hanege 382, 387, 388, 391, 396, 400
Hani 507
Hanlı 802
Hanover 695
Hantes 378
Hanzuri 418-420, 478
Harab Tabya 279
Harabe (Zanuta) 424, 502, 523
Harabe-i Atir 518-520
Harabe-i Tabterid 523
Harabeköy 761
Harabnaz 642
Harami 845, 847, 849
Harap Tabya 267, 274, 276, 278, 279
Harbiye 235, 479
Harbut 376, 499, 678
Harcisi 405
Harem 762, 787
Harik 431
Harir 835
Harmancık 807
Harmankokulu 406-408
Haroksa 405
Harşit 413, 414, 416, 425, 430-432, 434, 436, 439, 441, 443, 451-457, 460, 462-471, 473, 474, 476-482, 484, 490, 492, 493, 499
Hart 378, 387, 389, 392, 394, 402, 412-417, 419-421, 679
Has 163, 167
Hasan Ağa köyü 790
Hasan Bey 846
Hasan Paşa 371,777,806
Hasanağa 803
Hasanbeli 848
Hasanbeyli 751,754
Hasandede 786, 790, 799, 801
Hasankale 725
Hasanköy 742, 748, 782, 785
Hasenatlı 830
Hasır İskeleyi 799
Hasköy 217, 353, 354, 727, 763, 830, 840, 864
Hassa 734, 773, 774, 797
Haşka 388, 390, 391, 396, 399, 400
Hatar 543
Hatboz 739
Hatret 203
Hatta 523
Hatt-ı Pazar 405, 411
Havsa 237, 247, 557, 559, 582, 728, 768, 792
Havuçbulak 840
Havuzlar 351,355
Havza (Samsun) 643, 649, 676, 703
Haydariye 844
Haydarpasa 256, 265, 269, 302, 305, 306, 313, 317-320, 361, 371- 373, 619, 630, 640, 693, 839
Haydürek 473, 450, 486
Hayik 413, 414
Haymana 243,249, 250, 251, 749, 820-824, 836
Hayriye 807, 808, 814, 829, 832
Hazro 508,509
Hecile 600
Hekimbaşı 307
Hekimci 771
Hekimhan 499
Helaloğlu 752
Helim/Helm/Helme 108, 114, 116-118, 127, 133
Helmis 201, 202
Helmi 200
Hemedan 421
Hendek 698, 705, 716, 725, 726, 752, 781
Hendekli 743
Herbeya 520, 521
Herek 414
Hereke 256, 707
Hergoşte 186
Heris 729, 732
Hermaştad 430
Herme 181
Herseka 152, 200
Hersuk 535
Hevara 576
Hevareşhane 415

- Heybeli 300
 Hırbet Aras 528
 Hırbet Artabe 544
 Hırbet Barata 520
 Hırbet Bir ez Zid 555, 556, 563, 566, 568
 Hırbet Bunyan 583
 Hırbet Dir/Hırbet ed Dlr 573-577, 579-582, 584, 585, 588-590, 598, 607, 613
 Hırbet Ebu Fellah 571, 576, 577, 582, 588, 600, 602, 609, 613
 Hırbet ed Daratiye 541
 Hırbet el Araha 544
 Hırbet el Arake 587, 614
 Hırbet el Ariz 522
 Hırbet el Azariye 540
 Hırbet el Fazıl/Hırbet Fazıl 568, 569, 570, 572, 573, 580, 583, 594
 Hırbet el Fellah/Hırbet Fellah 571, 583, 588
 Hırbet el Garabe/Hırbet Garabe 571, 573-576, 579, 587, 608
 Hırbet el Leki 524
 Hırbet el Maslic 534
 Hırbet el Umuriye/Hırbet Umuriye 571-577, 580, 581, 585, 589, 595, 597, 604, 614
 Hırbet Elvahaşiye 521
 Hırbet er Reşaniye 568, 569
 Hırbet Erhayi 541
 Hırbet es Salati 571
 Hırbet Fasail/Hırbet Fazail 585, 606, 608
 Hırbet Hacile 545
 Hırbet Ibn el Leben 555
 Hırbet Ibn Harit 538
 Hırbet Kebi 575
 Hırbet Kesi 573, 576, 577, 582, 583, 588, 593, 600, 602, 603, 615, 617
 Hırbet Malul 609
 Hırbet Melul 577
 Hırbet Rudan 570
 Hırbet Rudin 602
 Hırbet Samara 564
 Hırbet Sara 576, 580, 582
 Hırbet Umm Akaba 576
 Hırbet Umm Bidud 581
 Hırbet Umm el Ukba 584
 Hırtice 185
 Hızır İlyas 444, 452, 484
 Hızır Nebi 387, 388, 402, 404-406, 408, 409, 411
 Hızır Baba 503, 511
 Hızır Gazi 26, 244-251
 Hicaz 48, 571, 850
 Hidiv 634, 697
 Himara/Himare 195, 206, 213, 219-221
 Hindenburg 623
 Hindi 412
 Hind-i Çin 859, 869
 Hindistan 364, 650, 729, 821, 858, 859
 Hinzori 490
 Hisarcık 731, 847
 Hisarkale 832, 836
 Hisarköy 716, 719, 723, 817, 818
 Hisarköyü 765
 Hisarlık 368
 Hiş Hoşik 506
 Hit 415, 513, 578
 Hizme 538-540, 542, 544, 546, 551
 Hobe 207
 Hocaköy/Hoca köy 479, 698, 758, 765, 766, 778
 Hodokop 384
 Hollanda 864, 627
 Homlic 221
 Horasan 681
 Horos 387, 413
 Horoslu 739
 Horpişte 194
 Horsula 414
 Hortokop 385, 386, 388, 394, 396, 399, 402-405
 Hortu 818, 820
 Horyan 380, 405, 409
 Hoso 414
 Hoşa 501
 Hoşter 761
 Hoşya 412
 Hotan 501
 Hozat 678
 Höbek 411
 Höyük 729, 755, 818, 829, 847
 Hube 203
 Huc/Huç 520, 525
 Hule 622
 Huma 121
 Humus 513, 618, 624
 Hur 591
 Huran 535
 Hurika 210
 Huşna 210
 Hut 104, 105, 122, 127, 129-132, 135-138, 142
 Hutbemiş 746
 Huvara 606
 Huzmal 441, 453, 460, 461, 465
 Huzman 419, 467, 490
 Hüreyre 515
 Hürriyet-i Ebediyye Tepesi 316
 Hüseyin Paşa 747
 Hüseyince 649
 Hüseyinli 314, 315
 Hüsnanlı 509
 Hüsnîye 776, 796
 Hüsvrev Paşa 830, 832, 835-837
 Hüvend 491
I
 Iğdır 390, 632, 729, 745, 750, 752
 İhlamur 637
 İhlamur Kasn 634
 İlgarlı 835
 İlğaz 810
 İlğaz boğazı 810
 İlgin 374, 718, 737, 738, 740, 741, 742, 744, 745
 İlica 678, 802, 814, 820, 821, 826, 835, 836, 851, 852
 Irak 297, 505, 641, 787, 838
 İsrırganlı 778
 İslahiye 685, 703, 728, 748, 751, 752, 753, 758, 774
 İsparta 714, 735, 759
 İspartakule 261
 İspartane 289
 İssız/İssızca 801, 803
 Işık Lisesi 854
 Işıklar 817, 820, 821
 Işıklı 781, 792, 793, 801, 809, 813, 819, 832, 838, 839
 Işıklı dağı 801, 809

İ

İbar 60
İbn Harit 537, 541, 543-546
İbn Türkiye 516
İbn Zeyd 584, 597, 599, 601, 605
İbrahimli 730, 759, 762, 773
İbrail 450
İbsil 390
İbzi 545
İçel 731
İçrenköy 305
İçkale 680
İçmesu 733
İdna 534
İgneada 318
İgnepınar 832
İhsaniye 783, 793, 800, 801, 834, 835
İkibaca 426, 432, 436, 437, 444, 463, 466
İkikuyu 839
İkisaray 746, 747, 752
İkisivri 487, 489, 495-497
İkisu 414
İkitelli 291, 297
İkiz 746
İkizce 431
İkizkapı 729
İkizkuyu 749, 752, 753, 765
İkiztepe 575, 587
İkramiye 704
İlada 157
İlhan 771
İlhanlar 712, 803, 805
İlya dağı 414
İlyani 115
İlyas 759, 756, 809
İlyashan 172
İlyaslı 744
İmalı 410, 411, 412
İmam 400, 402
İmam Muhammed 449, 450
İmor 419, 420, 422, 435, 439, 440, 443, 447, 452, 460, 461, 465, 469, 470, 475, 477, 479, 486, 488, 489, 491-495, 499
İmranoğlu 840
İmroz 322, 333, 347, 348, 349
İnak 501

İnariş 835
İnay 718, 719, 725, 738, 839
İnce Minare 707
İnceburun 431, 438, 440, 675
İncesu 374, 810
İncilli 479, 780
İncirköyü 468
İncirlik 756, 808
İncirlik 756, 808
İncirtepe 316
İncirti 413, 414, 481
İnebolu 675, 724, 789, 800, 802, 842, 845-848
İnecik 364, 366
İnegöl 714, 716, 717, 726, 727, 734, 738, 745, 746, 748, 749, 762, 765, 777, 781, 782, 788, 790, 792-794, 798, 799, 806, 807, 845
İnecköy/İneköyü 442, 443, 466, 471, 473-475, 479, 480, 482, 483, 486, 487, 489, 495, 497
İngiliz Ali Bey Çiftliği 310, 326
İngiltere 92, 176, 282, 283, 293, 364, 389, 455, 643, 656, 657, 663-665, 667, 696, 733, 798, 849
İngur 773
İnhan 752, 753
İnhisar 831, 835, 840, 845, 847, 852
İnirti 414
İnler 817, 820, 821
İnoz 236, 314
İnönü 18, 256, 479, 726, 727, 742, 747, 749, 763, 764, 766, 777, 781, 782, 808-810
İnören 784
İnözü 459
İnpınar 836
İntepe 330, 345, 834
İntikam 479
İpek 59, 60, 67-69, 82, 85, 87, 89, 107, 116, 149, 153, 155-161, 170-179,

181, 182, 184, 185, 359, 385
İphanı 143
İpsil 393, 396, 400
İran 510, 620, 681, 682, 695, 728, 860,
İregör 431
İrlanda 389, 733, 850, 889
İrve 314, 318
İsaviye 538, 540, 542
İscekarahisar 782, 815, 816, 832, 833, 836
İshaca 447
İshakca 447
İshaklı 781
İsis 415
İskandinavya 448
İskeçe 667, 671, 672
İskofye 385, 395, 407, 410
İskenderun 539, 627
İskendireye 797
İskilip 250, 251, 252, 254
İskocur 192
İskorvet 212
İslahiye bkz. İslahiye
İslam Tursun 419, 445, 448, 449, 460, 451, 453, 460, 485, 489
İslamköy/İslam Köyü 704, 725, 728, 734, 741, 762, 784, 785, 793, 797, 822, 828, 844
İslimice 195
İsmaîl köyü 843
İsmaîloğlu 338, 341, 360
İspaha 415
İspanya 445
İstanbul 19, 34, 35, 38, 40, 41, 46-50, 52, 65, 72, 75, 82, 83, 90, 91, 143, 169, 170, 270, 290, 293, 295, 298, 299, 322, 366, 597, 621, 624, 627, 628, 630-632, 636, 637, 639, 640, 642, 644, 648, 653-657, 660, 662, 664-677, 669-671, 674, 675, 677, 681, 682, 684, 686-690, 702, 704, 705, 707, 708, 728, 751, 762, 767, 773, 775, 803, 845, 848, 857-861, 863, 864, 870, 874, 876, 879, 883, 896

- İstera bkz. Estira
İstidam bkz. İstidam
İstinye 624, 625, 629
İstok 154, 155, 157, 159, 160
İsviçre 447, 665, 666
İşarettişi 292
İşhan 381
İşkodra 24, 59, 64, 82, 83, 88, 92, 104-108, 110-112, 114-116, 118, 121, 123-142, 143, 150, 151, 154, 179-182, 191, 216, 225, 229, 231, 368, 734
İşkovik 225, 226
İşkumbi 197
İştîp 102, 161, 182, 186-189, 192, 195, 197, 200, 202, 207, 210, 211, 217, 236, 225, 352, 622
İştîyak 211
İtalya 117, 121, 143, 152, 167, 186, 228, 231, 321, 322, 338, 394, 401, 455, 517, 626, 648, 655, 659, 667, 668, 692, 696, 707, 733, 744, 760, 840, 858, 860
İtbumu 831
İvrane 182
İza 551
İzdel 791
İzdun 189
İzdur 201
İzmir 293, 301, 307, 308, 369, 373, 479, 619, 626, 629, 634, 636, 640, 642, 644, 647, 650-652, 654-656, 659-663, 667-669, 677, 686, 690, 691, 725, 738, 741, 744, 775, 788-791, 797-799, 802-804, 833, 837, 839, 860
İzmit 256, 674, 687, 688, 692, 694, 698, 700, 702-709, 711, 713, 715-717, 721, 731, 733, 783, 804, 813, 814, 815, 839, 845, 850, 851
İzne 842
İznik 714, 718, 737, 739, 741, 747, 749, 755, 757, 763, 777, 781, 785, 804, 848, 852
İznik Gölü 729, 731, 732, 736, 760, 804, 844, 846
İzonzo [İsonzo] 354, 515, 516
İzozda 196
İzvor 188
İzzet 509
İzzet Paşa Camii 678
İzzetin Köyü 264
İzzettepe 492
- J**
Jalajati 227
Japonya 283, 284, 293, 789
Jaravina 212
Jaravni 205
Jari 171
Jerme 204
Jib 207
- K**
Kabaagaç 247
Kabaçınar 733, 745, 746, 765, 773, 776, 782, 792, 797
Kabagar 749
Kabak 441, 450, 487, 819, 821
Kabaklı 716
Kabakdede 809
Kabaktepe 415, 416, 418, 441, 471, 477, 480, 483, 489
Kabalat 574
Kabazac 759
Kabere 623
Kabile 561
Kabr Hilali 570, 593, 599, 601, 603, 607
Kaçak 678
Kaçalak 378, 406, 407
Kaçanık 79, 82, 173, 174, 187, 623
Kaçnar 125
Kaçurişte 218
Kadı 800
Kadı Paşa 225
Kadıköy/Kadıköyü 225, 265, 352-354, 356, 366, 371, 627, 645, 817, 824
Kadimezan 784, 785
Kadınhan 718, 739, 742
Kadiyaylı 291
Kafe 121, 125, 126, 162, 165
Kafe Grabet 220
Kafe Gramiş 129
Kafe Hadez 565
Kafe Pinkas 121, 122
Kafe Proj 164
Kafedili 179
Kaftizi 202
Kafkas/Kafkasya 19, 343, 366, 417, 428, 429, 441, 444, 451, 459-501, 561, 576, 577, 586, 619, 621, 628, 675, 759, 780, 796, 812, 833-835
Kaftane 144
Kagn 771
Kağısta 411
Kağıthane 274, 279, 280
Kağızman 729, 737, 740, 743, 745
Kahire 34
Kahmasur 501
Kahya 817
Kahyaoglu 729
Kakaç 742
Kakarlık 191
Kakatarlı 752
Kakavya 221, 222
Kakomaya 219
Kal 506
Kal'atün-Nehl 295
Kala Hesa 598
Kalabak 802
Kalabika 210
Kalaca 445
Kaladar 713
Kalafka 383
Kalajus 134
Kalakeş 224
Kalaki 215
Kalakon 506
Kalamış 300
Kalandir 546
Kalandiye 540, 543
Kalarağahamı 209
Kalarık 504

- Kalas 727
 Kalatarya/Kalitarya/
 Kalikratya 257-260, 262,
 265, 266, 285, 365, 366,
 368, 369
 Kalavence 184
 Kalaycı 324
 Kaldeniz 207
 Kaldırım 818, 827
 Kaldırılmış 829
 Kale 381, 391, 677
 Kalcbayın 310
 Kalecik 245-247, 249-251,
 253, 385, 807, 834, 837,
 847
 Kaledere 379, 381, 380-382,
 384, 391-393, 396, 406,
 407
 Kalebedirma 440, 444, 452,
 459, 461, 471, 476, 483,
 493
 Kaleiçi 680
 Kalenima 385
 Kaleünnecm 797
 Kalc-yi Lazruk 589
 Kalfaköy 287, 290, 291, 297
 Kalfile 573
 Kalhallı 756
 Kalibaki 152, 196, 197, 202-
 204, 207, 209, 211, 214,
 215, 219, 220
 Kalicköy 759
 Kalik 157
 Kalis 121, 167, 223, 224,
 226, 232
 Kalisos 383
 Kalkan 410
 Kalkancı 786, 789
 Kalkandelen 168, 187, 189,
 355
 Kalkandos 407
 Kalkanlı 811
 Kalkanlı Şecaet'in 830
 Kalkile 620
 Kalkit 493
 Kalkiya 390, 396
 Kalküta 636
 Kalmanica 186
 Kalmusa 523
 Kalokastro 221
 Kaloni 536, 537
 Kaltaktepe 809, 810
 Kalur 192, 415, 435, 486,
 494,
 Kalurik 207
 Kalurtepe 192, 193
 Kalusur 218
 Kamame 514
 Kaman 703
 Kamarlı 771, 772, 775
 Kamerdaş 832, 833
 Kamışlı 504
 Kampulung [Cimpulung] 441
 Kamşan 423
 Kan 378, 379, 408
 Kanaş 722
 Kancılar 726
 Kandamlamış Çiftliği 829
 Kandıra 698, 716-718, 720,
 721, 725, 758, 761, 764,
 765, 777, 790, 791, 793
 Kandilli 302, 305, 306, 326,
 479
 Kaneki 389
 Kangal 791
 Kangın 253, 710
 Kanlıdere 332, 349
 Kanlıgeçit 750, 772, 773,
 774, 775, 803
 Kanlıkaya 410, 411
 Kanlısirt 363, 338
 Kanlıtaş 375
 Kanlıtepe 201, 208, 211,
 360, 788
 Kansızoglu 846, 847, 852
 Kap 398
 Kapaklı 809
 Kapalanga 354
 Kapanbaşı 408
 Kapantaşı 405-408, 412
 Kapiçar 396
 Kapiçi Karakolu 661
 Kapulutepe 496
 Kara Ahmetli 437, 450, 452,
 453, 456, 462, 465, 479
 Kara Aliyan 502
 Kara Çete 759
 Kara Hamzalı 812
 Kara İlyas/Karaca İlyas 26,
 775, 821, 829, 830
 Kara Kambur 698
 Kara Keban 465
 Kara Mustafa 414, 810
 Kara Şeyh 465, 487
 Kara Yakup Gazi 428, 430
 Karaağaç 645, 648, 658,
 659, 668, 706, 736, 740,
 741, 743, 799, 830
 Karaaslan 479, 780, 782,
 808, 809, 813, 817, 832,
 834
 Karababa 506
 Karabağ 666
 Karabayır 375
 Karabayrak 435
 Karabıçaklar 793
 Karabıyıklı 756
 Karabiga 685
 Karaboyalık 735-737, 750
 Karabulak Çiftliği 738
 Karaburç 720
 Karaburun 316, 318, 325-
 328, 420, 438, 468, 472,
 474, 477, 479, 482, 483,
 489, 490, 492
 Karabutar 227
 Karabük Hanı 678
 Karaca Ali Karakolu 698
 Karaca Örenli 774
 Karacaahmet 50, 721
 Karacabey 712
 Karacadere 777
 Karacahisar 785, 809
 Karacakale 503, 504
 Karacaören 783, 841
 Karacaviran 415, 786, 844
 Karaçalı 333, 334, 783
 Karaçam 414, 698, 740
 Karaçay 507, 508, 764
 Karaçayır 801
 Karadağ 59, 60, 62, 68, 69,
 72, 73, 89, 105, 107, 109,
 120, 121, 128, 132, 135,
 138, 153, 171, 176, 180,
 182, 183, 196, 282, 283,
 293, 326, 365, 387, 418,
 425, 429, 430, 431, 433,
 442, 444, 446, 448, 453,
 462, 473-475, 479, 482,
 489, 491, 492, 495-497,
 745, 772, 823, 825, 826,
 831
 Karadeniz 38, 232, 311, 319,
 324, 472, 628, 656, 714,
 722, 732, 778, 813
 Karadeniz Boğazı 484, 627
 Karadere 380, 382
 Karadin 814

- Karadoğan 702
 Karagöl 800, 802
 Karagöz 831
 Karagümrük 657
 Karağaç 266, 658
 Karahaç 742
 Karahallu 764
 Karahanlı 729, 735, 744
 Karahisar 111-113, 114-116, 118, 127, 135, 137-139, 242, 251, 252, 299, 374, 430, 431, 454, 467, 483, 667, 677, 718, 725, 731, 734, 741, 742, 780, 782, 786, 795, 810, 813, 823, 827, 831, 832, 833, 835, 836, 837
 Karahöyük 760, 830, 848
 Karaisalı 719, 733
 Karakamış 816
 Karakapan 387, 389, 392, 396, 398, 407, 413, 419, 423, 451
 Karakaya 388, 413
 Karakaya Derbendi 817
 Karakeban 461, 468, 470, 474, 475, 478, 479, 492, 496, 496, 498
 Karakıran 830
 Karakilise 751, 757, 772
 Karakilise San Çiftlik 397
 Karakiraz 326, 642
 Karakoç 376, 377-379, 423, 424, 426
 Karakol 414, 416, 417
 Karaköse 748, 783, 785, 786, 789, 796, 830, 839, 841
 Karaköy 256, 284, 638, 717, 718, 726, 746, 763, 777, 778, 780, 784, 792, 808, 813, 814, 831
 Karakulak 624
 Karakurt 736, 739
 Karakuyu 725, 757, 819, 820, 825
 Karakütük 783
 Karalar 746, 799
 Karamağara 752
 Karamalakas 207
 Karaman 374, 709, 719, 737, 740, 741, 746, 753, 823
 Karamürsel 702, 704, 711, 715, 719, 720, 722, 729, 732, 746, 750, 751, 756, 760, 772, 774, 799, 804, 805, 838, 839
 Karanay 121
 Karaören 831, 835, 841, 849, 851
 Karapınar 354, 358, 359, 363, 364, 618, 732, 804, 818, 819, 821, 825, 826, 827, 829
 Karasaban 713
 Karaseyid 380, 746
 Karasu 383, 384, 387, 388, 389, 392-395, 397, 398, 500, 504, 506, 727, 831, 840
 Karaşebin 421
 Karataş 419, 735, 738, 789
 Karatavuk 736
 Karatay Medresesi 707
 Karatepe 134, 315, 379, 419, 421, 429, 433, 437, 440, 447, 458, 466, 469, 471, 473, 484-487, 489, 490, 495, 496, 498, 499, 536, 772-774, 783, 787, 808, 829
 Karatokat 811, 829, 831, 835
 Karatoprak 107
 Karavdan 835
 Karayar 677
 Karayavşan 824-826
 Karayayla 774
 Karayeğen/Karayiğen 474-476, 478, 486
 Karbeli 428
 Kardik kulesi 186
 Kargakaya 425, 429, 430, 432, 433, 434, 472
 Kargalı 826
 Kargalık 413
 Kargın 678
 Kanklı 392-394, 713
 Kannca 424
 Karir 423, 506, 510
 Karlıdağ 314
 Karlık 727, 737, 746, 747, 755
 Karlıköy 355
 Karlıkuyu 773
 Karmata 443
 Kars 425, 512, 588, 628, 635, 638, 640, 641, 646, 647, 666, 678, 743, 747, 748, 750, 752, 788, 833, 837
 Karşı Pazar 418, 420
 Kartakom 504
 Kartal 256, 445, 302, 303, 476, 491, 621, 825, 828
 Kartal Tepe 433, 488, 823, 825, 826, 828, 831
 Kartalık 425
 Kartepe 721
 Kartut 210
 Karun/Karuniye 572, 577, 578, 580,
 Karvar 213
 Karveliç 644
 Karyet el Haramiye 578, 599
 Karyet el İneb 526-528, 533, 535, 537
 Karyunayır 207
 Kasderis 209
 Kase 835
 Kasr Bunyan 583
 Kasr Cema 588
 Kasr el Hecile/Kasr Hecile 567, 568, 569, 585
 Kasr el Hud 600
 Kasr el Yahud/Kasr Yahud 569, 570
 Kasr Magar 582
 Kasr Zeyna 521
 Kasre 572, 582
 Kasr-ı Şirin 403
 Kastal 528, 533, 536
 Kastamonu 729, 734, 744, 771, 794, 870
 Kastanyan 195, 204
 Kastellun 564
 Kastun 207
 Kastri 215
 Kastrima 215
 Kasur 506
 Kaşarag 226
 Kaşcar 817
 Kaşdağı 711
 Kaşha 415, 416
 Kaşit/Kaştit 122, 125
 Kaşoyası 744

- Katar 484
 Katartofyas 210
 Katırcı Köprüsü 242
 Kâırdüzü 698
 Katırlı 816
 Katrancı 817, 820, 821
 Katrane 597, 599, 601, 608
 Katre 523-525, 622
 Katre el Hit 523
 Katrevani 568-570, 594
 Kaufe 126
 Kavak 675, 676, 703
 Kavak köprüsü 357-359
 Kavaklar 727, 838, 846
 Kavaklı 649, 705, 744
 Kavaklı köprüsü 352, 810
 Kavaklı Ormanı 801
 Kavaklıhan 748
 Kavala 209, 428
 Kavalca 479
 Kavalcı 763
 Kavlatan 387, 396, 400
 Kavuncu 819, 825-828
 Kavuncu köprü 820
 Kavunköy 710
 Kavurmalık 743
 Kaya Sinan tepe 823
 Kayaberuliş 131
 Kayacık 756, 766, 795, 807
 Kayacıkağılı 360, 361
 Kayaçatar 773
 Kayaçınar 731
 Kayadibi 406, 450, 807, 834
 Kayahca dağı 796
 Kayaklar 769
 Kayaköy 807, 817
 Kayaktepe 770
 Kayalar 720, 722
 Kayalı 402, 749, 784
 Kayalıc 192
 Kayalık 826
 Kayaltepe 359
 Kayarusi 132
 Kayarviya 131
 Kayas 225
 Kayasüreş 131
 Kayatay 796
 Kayatepe 314, 316-318, 750
 Kayaya 803
 Kayışbaşı 795
 Kayışdağı 305, 310
 Kaymaz 697, 811, 829, 830
 Kaynarca 177, 737, 738, 747
 Kaynaş 425, 432, 433, 436, 437, 444, 446, 450, 453, 455, 460, 463, 465, 467, 476, 492
 Kaynaşlar 442
 Kaynık Dağı 740
 Kayseri 374, 441, 709, 710, 811, 838
 Kazakistan 860
 Kazancı 748, 749, 757
 Kazgan 415
 Kazık köyü 734
 Kazıklı 392, 800
 Kâzım 723
 Kazıme 728, 733, 752
 Kazlıçeşme 294
 Kazlıgöl 832-834, 837, 843, 843
 Kazlıköy 778, 782
 Kazova 841
 Kedek 473, 474, 483, 495
 Kefalo 219
 Kefalonya 216
 Kefir 770
 Kefkeli 819
 Kefken 320
 Kefr Akab 544, 546
 Kefr Ata 565, 569, 570
 Kefr Ayn 574, 577, 578, 579, 581, 582, 583, 599
 Kefr Harit 582, 583
 Kefr Malik 564, 565, 570, 571, 572, 574, 577, 600, 603
 Kefr Tuna 574
 Kefr Tut 577, 582
 Kefreyin 592
 Kefrname/Kefr Name 540-543
 Keharik 792
 Keklikkiran 483, 485
 Kel Ahmet 414-416, 468
 Kela 507
 Kelas 483, 782
 Kelebek 744, 748, 751, 765, 767
 Kelek deresi 488
 Kelekıran 496, 488-491, 497
 Kelektepe 810
 Keleş 741
 Kelif 445, 451, 463
 Keliyani 429
 Kelkaya 436, 435
 Kelkit 44, 374, 376, 413, 414, 417, 418, 440, 449, 456, 467, 475, 486, 487, 489, 490, 492, 494, 496, 497, 561, 788
 Kelşan 740
 Keltepe 493
 Kelvaris 459, 422-429, 431-437, 439-467,
 Kemah 416, 419, 430, 443, 444, 468, 473, 482, 483, 485, 487, 490, 492, 495, 496, 497, 781, 784-786, 789, 791, 792, 795
 Kemah boğazı 376, 415
 Kemal Yeri 363
 Kemaltepe 515
 Kemer 383
 Kemikli 362, 363
 Kemne 354
 Kenam 201
 Kenan 390, 392, 426, 431, 432, 434
 Kenan el Asaf 518
 Kenantepe/Kenan tepesi 389, 390, 392, 395
 Kenck 416, 465
 Kenganlı 755
 Kepenler 818
 Kcpetler 837
 Kepez 809
 Kepsud 791, 792, 795,
 Kcramet 731, 732, 746, 804, 844, 850
 Kerbela 728, 787
 Kerbut 538, 571, 572, 573, 582, 584
 Kerdak 743
 Kerdelhisar 415
 Kerem 402, 403, 658,
 Kerem el Behdari 515
 Kcremli 522, 814
 Keretam 419, 469
 Kerevizdere 331, 332, 338, 340-343, 345-350, 351, 368
 Kergosan/Kergusat 221, 222
 Kerim 826
 Kerişan 223, 224
 Kerkük 592, 596, 625, 730, 841

- Kermansah 365, 466
 Kernercik 424
 Kermes 817
 Kerpiçlik 723
 Kerşeme 510
 Keryut 542, 589, 593
 Kesarfa 205, 206
 Kesenler 810
 Keserat 221, 223
 Kesi 193
 Kesiktaş 205
 Keskin 710, 721, 731, 732, 831, 834, 835
 Kesnac 355
 Kesriye 193, 194, 197, 198
 Kestanedüzü 721
 Kestanelik 264
 Kestel 765
 Kestellun 552
 Keşan 236, 329, 350, 352-359, 363, 364, 373
 Keşge 390
 Keşiş köyü 383
 Keşişdağı 802
 Keşmir 860
 Keten Çukuru 457, 462-464
 Ketenciler 802, 803
 Keve 622
 Kevser 447
 Keygir 785
 Keynet 763
 Keyşan 161
 Kezge 386, 393, 402
 Keziros 405
 Kezki 786
 Keztepe 425-429, 435
 Kibns 858, 859
 Kibnscık (Karadoğan) 700
 Kilavuz 753
 Kılıç Ali Camii 44, 316
 Kılıç Arslan 841
 Kılıç Arslanbeli 838, 842
 Kılinc 379
 Kılınclı 760
 Kılınç Aslan 676
 Kılış 804
 Kınacılar 704
 Kınalı 300, 405, 410
 Kınalıada 293
 Kınalıköprü 392
 Kınık 454, 777
 Kır 214
 Kır Helal 583
 Kıralan 798
 Kırandah 483, 502-504
 Kıranhah 375, 473, 475-477, 482, 490, 496, 677, 678,
 Kıranlılar 777, 809
 Kırcaali 247, 735
 Kırçotışte 218
 Kırçova 189
 Kırğız 815, 816, 829, 831, 832, 835, 836, 841
 Kırızdağı 828, 834, 839
 Kırk 378, 808
 Kırıkhan (Hassa) 750, 751, 773
 Kırıktaş 782
 Kırnm 664
 Kırntı 472
 Kırka 786, 809, 831, 835, 841, 849, 851
 Kırkadin 736
 Kırkağaç 791
 Kırkhisar 113
 Kırkız 811
 Kırkkilise 182, 237, 241, 247, 414, 649
 Kırkova 186
 Kırkpınar 795, 796
 Kırık 226
 Kırmercik 425
 Kırnızı 219, 488
 Kırnıztaş 171, 176
 Kırnıztepe 463, 478, 482,
 Kırşan 787
 Kırşic 189, 190
 Kırşehir 731, 739, 746, 828, 838, 859
 Kısanta 413
 Kışla 287, 374
 Kışlacık 783, 807, 833, 834
 Kışlak 397, 420
 Kız Ağa 428
 Kız Şeyh 506
 Kızagahamı 197, 219
 Kızaklı 777
 Kızbelli 780
 Kızderbend 733, 734
 Kırzhan 353
 Kızıl 789
 Kızıl Zebat 514
 Kızılğaç 424, 511
 Kızılca 410, 411, 414, 415, 418, 705, 707, 723, 738, 746, 755, 794, 816
 Kızılca Söğüt 726, 748
 Kızılcaaköy 800
 Kızılcaören 792, 808, 837, 847, 850-852
 Kızılcapınar 764
 Kızılçaviran 849
 Kızılçaçak 749
 Kızılçubuk 397
 Kızıladağ 786, 790, 792, 806
 Kızıldamlar 810
 Kızılğüney 415
 Kızılhamam 700, 702
 Kızılhisar 727, 737, 747, 751, 755, 812, 814, 815, 817, 821
 Kızılırmak 477, 489
 Kızılışık 713
 Kızılınler 810
 Kızılale 786
 Kızılkilise 506, 511, 678, 735, 753
 Kızılkörü 387
 Kızılköy 747
 Kızılöğlan 410
 Kızılsaçak 750
 Kızıltepe 315, 810
 Kızkalesi 731
 Kızkulesi 177, 674, 681
 Kızılğöl 833
 Kızviran 832, 833, 834
 Kibah 555
 Kibyah 541, 542, 545, 558
 Kicv 665
 Kiğı 394, 420, 422, 439, 440, 501-503, 505, 506, 512
 Kile [Kiel] 629
 Kilez 838
 Kiliik 736, 845
 Kilikya 690, 774
 Kilimli 308
 Kilis 355, 703, 705, 724, 753, 754, 756, 758, 768, 769, 774, 775, 787, 792, 800, 813, 832
 Kilise tepesi 175, 200
 Kilisecik 747, 750
 Kiliseli 354, 356, 357
 Kilisora 193, 195, 198, 199, 203, 205, 214, 222, 223
 Kilitbahir 214
 Kilitcik 736
 Kilyos 277

- Kindik 375
 Kirasuva 211, 212
 Kiraz Liman 487
 Kirazlı 851
 Kirazlıyayla 737, 746, 755
 Kirazoğlu 820, 826
 Kirazyanak 315
 Kireç 697, 837, 845, 848, 852
 Kireçtepe 337, 340, 360
 Kiremit Gölü 736
 Kiremit köyü 734
 Kirka 755
 Kırkor dağı 512
 Kirmastı 712
 Kirte 332, 344, 347, 349
 Kısar 210
 Kitre 381
 Kiv 412
 Klaterdern 137, 136
 Koca burgaz 186
 Kocaçay 716, 781
 Kocaçimen 334, 360
 Kocadağ 794
 Kocaeli 714, 767, 777, 801, 817, 830, 830, 831, 839, 840, 843, 848, 849
 Kocagüney 809
 Koç 132, 182, 203, 206, 208, 213, 217, 218, 220, 222, 793, 794, 807
 Koçana 102, 171, 176, 178, 179 187, 189, 190, 194, 211, 217, 236, 371
 Koçgiri/ Koçkiri 786, 834
 Koçhisar 114- 116, 119, 136-140, 242, 247, 250, 251, 253, 739, 745
 Koçiste 192
 Koçori 771
 Kofalca 243
 Kokar 820
 Kokarpınar 315
 Kokoz 150
 Kolaşa/Kolaşe 400, 404, 409
 Kolaşın 68, 112, 170, 186
 Kolbaşı 285
 Kolçak 744
 Kolej 734, 761, 767
 Kolonya 152, 194, 195, 198, 199, 213, 216, 220, 224
 Komana [Comana] 442
 Komatı 228
 Komaz 417, 418
 Komera 386
 Konac 208
 Konağa 390, 391
 Konakçı 712
 Konaklar 727, 754, 749
 Konçe 217
 Konduraki 197
 Kondurcalı 809
 Konice 196, 198-203, 205, 207, 210-212, 216-218, 220, 225
 Konverc 200
 Konya 34, 51, 374, 618, 635, 648, 661, 665, 673, 674, 703, 707, 709, 718, 719, 734, 738, 739, 742, 745, 746, 751, 777, 823, 833, 834, 852
 Kop 383, 387, 389, 390, 394, 398, 377, 383-386, 388, 389, 391, 392, 399, 403, 405, 406, 409-413
 Kophan 389, 393
 Kopenhag 629
 Koptan 508
 Koraç 126, 129, 133
 Korçakor 412
 Korent 103, 169
 Korfat 207
 Korfe 194
 Korfu 140, 201, 216, 220
 Korne 326
 Kortepe 404
 Kortik 423
 Korucu 711
 Korun 205
 Koruncalı 698
 Korutce 162
 Kos 210
 Kosa 156
 Koska 391
 Kosova 22, 59, 60, 62-65, 67, 68, 73-75, 79, 80, 83, 85, 86, 92, 94, 95, 107, 148, 155, 162, 164, 167, 168, 171, 190, 198, 358
 Kosova Otelı 172
 Kostran 104, 105, 107-110, 112, 115, 116, 199, 133, 135, 138, 142, 729
 Koşkur 381
 Kota 223, 224
 Kovalca 780
 Kovan köprü 355
 Kovancık 460
 Kovcar 195
 Kovik 424
 Koya 702
 Koyar 807
 Koyuhisar 781
 Koyunağıl 25, 818, 821, 825, 827, 828
 Koyuncu Ali 708
 Koyuncular 831
 Koyunhisar 728, 733, 745, 749, 755, 757, 765, 787, 791, 797
 Koyunluhisar 772
 Koyunoğlu 25, 819
 Kozagaç 423, 819
 Kozak 423
 Kozaklı 786
 Kozalı 798
 Kozan 191, 192, 451, 435, 437, 451, 455, 456, 467, 641, 699, 750, 774, 795
 Kozanlı 819
 Kozelbasal 511, 514, 515, 516, 519
 Kozelmaşvi/Kozmaşvi 511, 515
 Kozeş 203
 Kozlu 294, 308, 311, 338, 833, 838
 Kozluören 788
 Kozluran 794
 Kozverda 838
 Köçen 225
 Köhne 712, 730, 732, 752
 Kölüs 472
 Kömürcü köyü 803
 Kömürlük 722
 Könice 223, 151
 Köprü 752
 Köprübaşı 171, 177
 Köprühisar 717, 747, 763, 777, 780, 781, 806-808, 811-814, 827, 831, 842
 Köprüköy 295
 Köprüler 749, 807
 Köprülü 102, 148, 171, 174-177, 179, 185-188, 195, 207, 208, 210, 217, 219, 289, 352
 Köprüören 809

- Köprüsuyu 743
 Köray 223
 Körel 223,
 Köroğlu 808, 832, 836
 Körtün 414
 Köse 413, 477, 479, 489, 827, 828
 Köse Mecid 395
 Kösedaglı 375, 794
 Köseköyü 801
 Köseler 432, 435, 451, 471, 474-478, 482, 490, 491, 819, 828
 Köstence 434, 658
 Köstendil 236
 Köşk 710
 Köşkdere 749, 782
 Kötür 381, 457
 Köyhisar 845
 Köylü 833
 Köylüoğlu 739
 Kralova 355
 Kranca 194
 Krandağ bkz. Kırandağ
 Krantı 448, 457, 466
 Krasovik 189
 Kraş 185
 Kratova 186, 440
 Kraye 222
 Krayova [Craiova] 439
 Krişi Çirih 161
 Kriza 165
 Kronstad 432, 433
 Krošovice 218
 Kruma 160, 161, 164
 Kruševac 355
 Krušova 358
 Kruza 165
 Kubar 551, 561, 566-569
 Kubbet er Ramamane/Kubbet Rumamane 546, 553, 555, 558, 560, 561, 563-565
 Kudrettepe 614
 Kudsi Bey tepesi 337, 346
 Kudüs 514, 515, 519, 523, 525-527, 529, 534, 535, 537-539, 545, 546, 556, 557, 561, 562, 564, 566, 567, 571, 572, 581, 583, 588, 589, 617, 621
 Kuhvert 785, 786
 Kukorehan 190
 Kula 711, 714-716, 719, 759, 760, 784
 Kulakkaya 485, 486, 720
 Kulaksız 808, 809
 Kulartepe 827
 Kuldar 507
 Kulderesi 414
 Kule 237, 242-244, 248-251, 558, 797
 Kuleli 249
 Kuleliburgaz 356, 648
 Kulgal 741, 765, 776, 785, 789
 Kulp 730, 732, 739
 Kum 722
 Kumalca 227
 Kumalı 227
 Kumanova 186, 187, 352
 Kumbaşı 704
 Kumcagaz 477
 Kumhisar 247
 Kumkale 305, 308, 309, 316, 318
 Kumköy 360, 362, 735
 Kumla 716, 803
 Kumlar 791
 Kumlet 212
 Kumlu 803
 Kumluhisar 487
 Kumrallı 831
 Kumtepe 726
 Kunduz çayı 810
 Kunduzlu 832, 837
 Kupan 204
 Kuplik 104, 108, 109, 111, 114-116, 118, 122, 124, 126, 128, 129, 131-135, 137, 138, 140-143, 224
 Kuradere karyesi 360
 Kurbağa karakolu 375
 Kurd Doğmuş 697
 Kurdalan 414
 Kuretepe 395
 Kurgadağı 508
 Kurka 204
 Kurkeş 217
 Kırkır 208
 Kurpendos 213
 Kursak 718
 Kursaklı 823, 828
 Kurşunca 215
 Kurşuncu 752
 Kurşunlu 356, 747, 807
 Kurt Mahmut 384, 397
 Kurtköy 777, 778, 780, 805, 833
 Kurtkulak 733
 Kurtmezan 445
 Kurttepe 735, 768, 775, 776
 Kurtulmuş 710
 Kurtun 466
 Kuru Göl 522
 Kuru köy 793
 Kuruca 817
 Kuruçay 784, 789
 Kuruçeşme 657
 Kurugöl 425, 426, 428, 431-433, 437
 Kuruhöyük 830
 Kurukavak 258, 259, 264
 Kurutepe 389
 Kusera 389, 391, 398
 Kuskunlu 431
 Kuskur 392, 409
 Kuşadası 714, 791, 846
 Kuşçalı 698
 Kuşçu 746, 753
 Kuşkaya 481
 Kutoğlu 818
 Kutula 389, 390, 395, 396, 400, 405, 408, 409, 412
 Kutur 295
 Kutulamara 358-360, 365, 366, 387, 449-455, 458, 460, 461
 Kuvar 171
 Kuyulutepe 417
 Kuyume 137
 Kuyutepe 824
 Kuza 229
 Kuzan 437
 Kuzar Rulaşofe 227
 Kuzara 224, 226
 Kuzgöl 458
 Kuzgun 431, 451, 455, 457, 458, 462, 463, 465, 469, 471
 Kuzköy 431-434
 Kuzmira 198, 199, 201
 Kuzucu 707
 Kuzuçay 798
 Kuzugöl 471, 486
 Küçük 489
 Küçük Anafarta 361, 363
 Küçük Aslıhanlar 783, 786, 807

- Küçük Bakkalköy 306
 Küçük Çamlıtepe 451
 Küçük Dehic 116
 Küçük Hasan 818, 820, 823, 824
 Küçük Hurc 836
 Küçük Kabak 450, 460
 Küçük Kızılhisar 794
 Küçük Luka 232
 Küçük Selbus 504
 Küçük Taktepe 469
 Küçük Taşlı 824
 Küçük Taşlıtepe 447
 Küçük Toktamırlı 756
 Küçükçekmece 258, 260, 261, 266-268, 291, 297, 365, 366, 369
 Küçükdere 379, 380
 Küçükdikili 729
 Küçükhalkalı 287, 291
 Küçükkabak 485
 Küçükköy 276, 290, 291, 784
 Küçüksu 302, 427
 Küfeyli 736
 Küheylan 754
 Külek 411
 Külenay 223
 Külevare 469
 Kümbet 832
 Küpeli 431, 813
 Kürd Musa 774
 Kürd Tacir 818, 831
 Kürddagı 633, 733, 761
 Kürdistan 709
 Kürdoğlu 745
 Kürdsuyu 740
 Küre 831
 Küredam 466
 Kürsan 396
 Kürt Halil Çiftliği 734
 Kürt Köyü 796, 801, 804, 808
 Kürt Tuğluk 818
 Kütahya 139, 290, 299, 666, 719, 720, 722, 726-731, 743, 747, 749, 751, 761-767, 777, 782, 784, 788, 789, 802, 805, 808, 809, 829
 Kütayis 773, 775
 Kütek 823
 Kütük köyü 835
 Kütüklü 754
 Kütür 411
 L
 Laçhanı 161
 Laçın han 149
 Ladik 712, 732
 Ladine 117
 Laduri 379
 Lağtara 205
 Lahic [Lahej] 338
 Lahoz 469
 Lalababa 341, 361, 362
 Laledere 760
 Laleli 865
 Lalişan 786
 Lap 166, 181, 200, 215, 219, 223, 357
 Larhan 385
 Latrun 524-527, 535
 Lavdan 223, 224
 Lavdar 202
 Lavran 215
 Laybah 641
 Layışte 219
 Lazistan 376, 377-381, 383-385, 396, 413-415, 421
 Lazköyü 697
 Leban 544, 559, 561, 563
 Ledizda 211
 Ledrac 208
 Lefke 256, 693, 694, 698, 699, 704, 705, 721, 722, 724, 811, 812, 816, 827, 836
 Lefurtis 207
 Lchistan 299, 330, 437, 663, 687, 744, 796
 Leki 524
 Lekosan 218
 Lekost 222
 Lemberg 326
 Lemk 378
 Lemu 210
 Lera 191, 192
 Leskofca 355
 Leskovik 152, 193-203, 205, 207, 208, 210, 213, 214, 217, 220
 Lesnora 229
 Leş 435
 Leşence 129, 131
 Leşte 217
 Letatin 528, 532, 533
 Levend Çiftliği 280
 Leyabe 525
 Leysaç 180
 Liba 315
 Lic 384, 386, 389, 390, 391, 398
 Lice 507, 508
 Liçik 396, 397
 Lid 526
 Lifta 537
 Limalı boynu 388
 Limni 34, 35, 38, 39, 48, 285, 342, 344, 347
 Limniş 471, 473, 490, 493, 497, 498
 Limonsuyu 385, 388, 390, 393-396, 398, 400
 Lisan 570
 Liva 524
 Livane 655
 Lizos 276, 280, 287
 Lofça 365
 Lojan 228
 Lokman 422
 Londra 644, 673, 686, 767, 870
 Lope 209
 Lordu 210
 Lorve 203
 Losong 411
 Lovanesmer 229
 Lozna 181
 Lubamic 158
 Luban 526, 551, 552, 569-572, 594
 Lubanice 190, 191
 Lud 524, 558
 Luka 232
 Luka-i Bala 159
 Luka-i Zir 159
 Luma 166, 167, 358, 359
 Lunaç 198, 200
 Lusine 156
 Luşne 111, 195, 197, 224-229, 372
 Luzna 154
 Lüleburgaz 184, 649
 Lütfiye 832, 833, 845

M

Ma el Muallaka 515, 516
 Maan 513, 551, 584, 585, 587-589, 593, 594, 596, 598, 600-603, 608-610, 613, 616, 620
 Macaristan 625, 626, 644, 645, 661
 Macartabya 316
 Macedonia 88
 Maçın 449
 Maçka (Cevizlik) 382-384, Maçka 633, 679
 Maçur 412
 Madaba 567, 587, 588, 593, 594, 603, 604, 616
 Madama 735
 Maden 377, 381, 382, 384, 386, 391, 394, 400, 411, 499, 500
 Madur 380, 391, 393, 404-406, 411
 Mafit Çözele 585, 589-592, 594-596, 598
 Mafruk 589
 Mağa 506
 Mağara kilise 435
 Mağaradere 768
 Mahalle 474, 473, 478, 480, 481, 482, 486, 497
 Mahmure 807
 Mahmut 380, 811, 829, 830
 Mahmutiye 796, 830, 479, 778, 797, 811, 812, 815, 817, 828, 841, 848
 Mahmutköy 353, 354, 356, 364, 817
 Mahmutpaşa 241, 258, 261, 264, 791, 802
 Mahsur (Menic) 761
 Maikovac 168
 Makasalan 840
 Makedonya 52, 65, 73, 74, 77, 79, 84, 85, 92, 428, 532, 622
 Makrıköy 366, 281, 259, 260, 262, 267, 268, 270, 271, 275, 281, 282, 284, 285, 289, 364, 365, 371, 634
 Maksud Uşağı 480, 481
 Malagic 224
 Malatya 499, 511, 719, 870

Male 191
 Malezya 869
 Malik 841
 Maliköy 256
 Malis 117
 Malisya 154, 178
 Malita 186
 Maliyebaşı 811, 816, 829, 834, 842, 845
 Malkara 244, 251, 354, 364
 Mallıköy/Mallıköyü 819, 824
 Malmaközü 830
 Malosel 217
 Malovice 180
 Malta 648, 652, 829, 842, 853
 Maltepe 256, 266, 286, 301, 301, 305, 305, 306, 315, 316, 317
 Maltepe Hastahanesi 266, 286
 Malukastro 210
 Malustepe 192
 Mam 412
 Mamahatun 375, 392, 396, 397, 403, 410, 411, 500, 566, 678
 Mameci 810
 Mamik 715, 732, 772, 775, 797, 803, 815, 818
 Mamure 815
 Mamuretülaziz (Elazığ) 252
 Manadur 452, 455, 467-469, 475, 479, 480, 481, 486, 488, 489, 490, 493, 495, 497
 Managuş bkz. Menagos
 Manalice 180
 Manastır 59, 61, 65, 73, 75, 77, 83, 88, 92, 93, 123, 142, 144-146, 153, 163, 174, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 206, 247, 189, 191, 192, 213, 229, 257, 358, 359, 409, 439, 440, 467
 Manastırbükü 429, 430, 432, 433
 Manavgat 742, 743, 744
 Mandıra 817, 832, 836
 Mandok 209
 Mangal 428, 820, 821, 823, 826

Manisa 652, 708
 Manlıköy 818
 Manolasa/Manulasa 198, 201, 202, 210, 211, 213
 Mans 376, 380
 Manşe 416
 Mantafar 413
 Manut 391
 Manyas 702
 Maraş 641, 675, 677, 684, 685, 689, 721, 804, 811, 831
 Mardin 511, 512, 644, 704, 705, 838
 Margalic 207, 209, 212
 Marik 487
 Markoviç 200
 Marmara 38, 316, 710, 766
 Marmaris 633, 750
 Marmarofca 164
 Mam 608
 Marsaba/ Masaba 544, 554, 564
 Marsaya 514, 541, 552-556, 558, 559, 562
 Martalus 223
 Masad 377, 379, 381, 390, 393, 394, 377, 387, 391, 392, 402, 404, 406, 408-411
 Masikan 426
 Masla 423, 502
 Maslaba 583, 592, 596, 602, 604, 607
 Maslak 105, 268
 Maşıraf 518
 Mat 121, 117
 Mataköy 834
 Matalı 228
 Matkolore 221
 Matleb/ Matlub 810, 836
 Matular 789
 Maverya 354, 355, 356
 Mavraadacı 310
 Mavranas 484, 475
 Mavrik 185
 Mavro 249
 Mavroyondur 215
 Maya Hanı 143
 Mayadun 486, 493
 Maydos 363, 316, 317, 318
 Mayındere 829
 Mayram 397, 410

- Maza 213, 215
 Mazkird 678
 Mecdel 518, 523, 572, 574, 597
 Mecdel Fazıl/Mecdel Nebi Fazıl 574, 576, 588, 594, 595, 610
 Mecdel Yaba 526, 544, 572, 578, 579
 Mecid Çiftliği 850
 Mecid Kovan 748
 Mecidiye 195, 196, 428, 434, 700, 737, 738, 747, 780, 804, 805, 811, 812, 817, 829, 830, 837, 838, 840, 848
 Mecidözü 111, 113, 114, 115, 136, 137, 745
 Mecken 771, 772
 Mecve 198, 205, 215
 Medine/Medine-i Münevvere 48, 91, 284, 292, 296, 306, 595, 598, 614, 616, 632, 634
 Medsuni 511
 Megallis 524, 525, 526
 Mekere 730
 Mekke 91
 Meklençe 191
 Mekri (Fethiye) 320, 646, 647
 Melaha 576, 577, 580, 589, 591, 592, 594, 595, 596, 600, 603, 605, 607
 Melemiz 745
 Melic 483, 487, 488
 Melik 837
 Melik Gazi/ Melikgazi 811-813, 815, 830
 Melikan 387, 424, 504, 507
 Melikşerif 375, 476, 480, 485, 487, 490, 495
 Melşan 414
 Memiş Bey 465
 Memişler 754
 Menagos 107, 108, 109, 133
 Menderes 720, 723, 725, 749, 758, 759, 763, 782, 785, 791, 799, 801, 803, 805, 807, 809, 810, 816, 830, 835, 842, 846, 847, 850
 Mendese/Mendise 570, 571, 581, 583, 584, 592, 596, 600, 603
 Mendur 514
 Menekşe 755
 Menemen 655
 Menic 758, 759, 763-765, 768, 795-797
 Menica 213
 Menküt 419, 443, 462, 463, 488
 Menteşe 706, 731, 739, 746, 782
 Menzeli 510
 Meram Bağlan 707
 Mercan 424, 504, 507, 508, 678
 Merda 582, 586, 589
 Merdenek/Merdenik 736, 739, 740, 742
 Mergalic 213
 Meriç 712
 Merkep Adası 348, 349, 351
 Merkez Efendi 294
 Merkeztepe 474
 Mermala 608
 Mersek 209
 Mersin 703, 719, 722, 724, 730, 735-739, 746, 754-756, 759, 760, 775
 Mertanib 201
 Mervegöz 804
 Mervanik 740, 730
 Meryem Ana 390-396, 400, 410
 Merzifon 110, 111, 114, 135, 136, 137, 479, 644, 645
 Merzolinik 412, 413
 Mesaid 515
 Mesceba 204
 Mescid-i Aksa 514
 Mescitli 736, 791
 Meskene 746, 793
 Mesmiye 522, 524
 Mestantepe 334
 Mesudiye 113, 114, 115, 127, 132, 135, 138, 139, 487, 528, 529, 551, 574, 836, 841, 843
 Meşkere 729, 730
 Metris 274, 276, 278, 279, 280, 284, 290, 292, 479
 Metristepe 479, 780, 488
 Metroviçe 59, 60, 64, 65, 67, 69, 70, 72-76, 78, 79, 83-85, 87, 88, 90-94, 149, 154-156, 158, 159, 168, 170-172, 174-179, 181-184, 357, 624
 Mevç (Vezirköprü) 160, 161
 Mevlüt çayı 477
 Mevres 203
 Meyd 135
 Meydan-ı Ekber 727, 752, 761, 774, 775
 Meyde 130
 Meyit 154
 Mezartepe 826
 Mezeli 847
 Mezid 781, 807
 Mezire 558, 560
 Mezke 412
 Mezopotamya 641
 Mezraa 400, 561, 563, 567, 573, 574, 575, 577, 578, 579, 580, 581, 586, 588, 589, 590, 595, 597, 603, 605, 607, 609, 615, 616, 617
 Mezraa Kabile/Mezraa el Kabile 546, 564
 Mezraa-i Garbi 506
 Mezraa-i Şarkiye 553, 568, 569
 Mısır 34, 48, 299, 358, 359, 645, 671, 729, 773, 799, 852, 853, 857-889
 Midilli 283, 344, 324
 Midyat 510, 761, 759
 Midye 214, 236
 Miğara 500, 504
 Miğedi 504
 Mihalcık/Mihalcık/Mihalic 699, 802, 803, 812, 828, 829
 Mihail 782, 808, 812, 817, 834
 Mihalli 708
 Mihalon 223
 Mihrablı 801, 806
 Mihrali 742
 Milan 740
 Milas 325
 Milfosi 208
 Milo 384, 400, 403, 404, 410

- Milos 118
 Milot 126, 127
 Mirabeş 133
 Mirdita 129, 153
 Mirofca 185
 Mirzaköy 209
 Miske 551
 Misyofiri 197, 198, 201, 202, 203, 207, 209, 220
 Mişankas 377, 381, 386-390, 392, 406, 408-412.
 Mithat Paşa 50
 Moda 311
 Modina 106
 Mogule 222
 Mokre 178
 Molas 226
 Molişte 202, 205, 213, 216, 217, 218
 Molişte Kilisesi 219
 Molla Ahmet 397
 Molla Ömer 732
 Mollaoğlu 810, 820
 Mollatepe 820
 Mondros 285
 Monut 390
 Mora 446
 Morine 162
 Moris 207
 Morova 181
 Morta 320, 358, 359
 Moskova 613, 770, 775
 Move 215
 Movikovac 171, 172, 184
 Mozaiş 225
 Mozdiye 209
 Mozer 221, 223
 Muannis 532
 Muarz 307, 315, 316
 Mudanya 689, 702, 710-713, 715, 721, 749, 802, 837
 Mudurnu 700, 703-705, 720, 721, 732
 Muhacirköy 774
 Muhar 415
 Muharremil 364
 Muhat 744, 745
 Muhayyer 592
 Muhmas 546, 552, 553, 556, 558, 559, 562, 563, 564
 Mukre 173, 183
 Munkarib 745
 Muntara 561
 Munzur 792
 Murad 507
 Murad Cami 149
 Muraddere 316, 780
 Muradlar 808
 Muratlı 634
 Muris 220, 221
 Murjine 210
 Murkat 208, 209, 210
 Mursi 210, 213, 214
 Musa Bey 428
 Musa Halil 523
 Musluk bogazi 818
 Mustafa Bey Çiftliği 774
 Mustafa Bey Konağı 503
 Mustikar 204
 Musul 628, 683, 723, 787, 798
 Muş 373, 395, 420, 423, 427, 500, 501, 503, 506, 510, 511, 733, 790
 Muşari 212, 215
 Muvaddet el Hicle 575
 Mühimyeretepe 404
 Mülazım Kenan Tepesi 392-394, 396
 Mülebbes/Mülebbis 532, 562, 587
 Münferid 431, 432, 467, 477-479, 499
 Münzevi 294, 372
 Mürden 734
 Mürefte 196, 337
 Mürettep 835
 Mürsel 424
 Müsellem 728
 Müstecab Çiftliği 352, 353
 Müşkene 421
 Müşkerek 376, 378, 380, 383, 385-387, 389, 392-394, 408, 409, 476
 N
 Naalin 527, 532, 533, 534, 538, 540
 Nablus 19, 527-529, 532-546, 551-563, 565-574, 576-610, 613-618, 621, 622
 Nafak 730, 731, 733, 734, 736, 737, 744, 759, 765
 Nagoric 187
 Nahcivan 632, 660, 666, 712, 713, 714, 716, 718, 719, 721, 729, 745, 750, 751
 Naile 792, 793
 Nâil-i Hürriyet 763
 Nailiye 800
 Nailsirt 775, 776
 Naipköy 243
 Nakkasköprü 284
 Nallihan 699, 700, 704, 816, 818
 Nara 103, 342
 Nara Hatırr 546
 Narınler 786
 Narlı 828
 Narlıca 755, 760, 806
 Nasıra 618
 Naslıç 197, 193
 Nasrullah 762
 Nasuhçalı 809
 Navarice 208
 Nazif Paşa 777
 Nazilli 663, 673, 703, 711, 712, 713, 720, 723, 755, 763, 798, 801, 807, 849
 Nazimiye 503, 678
 Nebi Fazıl 572, 574
 Nebi Musa 563, 565, 566, 573, 591
 Nebi Naim 525
 Nebi Salih 568, 570, 571
 Nebi Samuel 528, 529, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 541, 544
 Nebu Huvri 578
 Necanîye 245-247
 Necme 554
 Nefradis 207
 Nehr Acva/ Nehr el Acva 529, 532, 536
 Nehr el Falik 544
 Nelutova 171
 Nemçe 118, 128
 Nemli 810
 Nergis 418
 Neşbence 200
 Nibovic 161
 Niğde 374
 Nikolik 160, 161, 164, 165

Nikradis Hanı 152
 Niksar 111, 113-115, 129, 135-137, 492
 Nilüfer 796
 Niş 354, 624
 Nişancı 136
 Nişantaşı 371, 373
 Niv 412
 Nizamettin Tekkesi 294
 Nizip 726-728, 755, 756, 770
 Nokşin 176, 177
 Norkuya 446
 Norşun 443, 500
 Novak 191, 192
 Novesil 155
 Novikorta 154
 Novo Beyazıt 772
 Novo Selim/Novoselim 190 736, 739, 741
 Novorosisk 293, 693, 733, 742, 757
 Novosil 187, 201, 206
 Nuhveran 716, 719, 725
 Numa 524, 532
 Numanoglu 852
 Numanoluk 809, 838, 840, 851, 852
 Nurlutepe 445
 Nusretler 807
 Nüzhetiye 772

O

Oblakova 191, 192
 Obset 208
 Ocaklı 732
 Odessa 293, 628, 643, 646, 658, 663, 685
 Odukuzıl 431
 Of 114, 116, 121, 122, 141, 377, 378, 380, 381, 382
 Oğruk 505
 Oğuz 402
 Ohri 86, 153, 193, 194, 358, 359
 Okçuoglu (Teke) 698
 Okşoho 408
 Oltu 325, 326, 635, 710, 711, 718, 721, 724, 729
 Opar 202
 Oramar 511
 Ordu 403, 420, 476, 485, 486, 494, 831

Ordubad 729
 Orhancık 807
 Orhangazi (Pazarköy) 731, 733, 741
 Orhaniye 174, 237
 Orta Camiübâlâ 456
 Orta Camiizir 456, 460, 467
 Ortab 467, 504, 509
 Ortaca 765
 Ortacamitepe 455
 Ortahan 485, 487
 Ortakça 713, 714, 720, 725, 735, 758
 Ortaköy 247, 266, 473, 484, 677, 698, 709, 783, 840
 Ortatepe 811, 816
 Oruç 130
 Orul 756, 766, 770
 Osman Ağa 784
 Osman köyü 808, 813
 Osman tepesi 412
 Osmancık 113-115, 134, 136, 138, 717,
 Osmanhan 501
 Osmaniye 186, 507, 653, 715, 716, 726, 732, 737-739, 741, 742, 749, 750, 752, 768, 771-776, 801, 813, 816
 Ostervilya 152
 Otan 747, 777, 811, 812, 814, 815, 827, 831
 Otuk 838, 839
 Otluyalı 763
 Oturak 741, 742, 806
 Ovacık 414, 503, 504
 Ovadan 750
 Oyrac 469, 478
 Oyuklu 740
 Oyuktepe 808
 Oyut 104, 201, 217

Ö

Öbektepe 242
 Ödemiş 653, 654, 782
 Öğne 378, 380, 391, 393
 Öğne-i Süflâ 393, 403
 Öğne-i Ulyâ 396
 Öğneler 378, 400
 Öğümsögüt 756
 Öksüz 741, 744
 Ölgün Nişik 368
 Ömerler 191, 819

Ömerli 289, 311, 315, 325, 327, 326, 328, 353, 713, 716, 758, 820
 Öncükuru 789
 Ördek 390
 Örekil 731
 Ören/Örencik 732, 796, 815, 816, 817
 Örendede 680
 Överler 799
 Öyülük 791
 Özden Bey 802

P

Paçan 410, 411
 Padalişte 189
 Pağaçık 507
 Pağas 503, 507, 509
 Pağpavurd 386
 Pakistan 860
 Pala 193
 Palamutlu 358, 359
 Palana/Palanca 127
 Palanga 202
 Palas 126, 193, 197
 Palu 377, 505, 506
 Palur 199, 203, 412, 413
 Paluska 199
 Panarit 202, 204, 205
 Pandule 415
 Pangaltı 42, 44, 45, 234, 256, 257
 Panika 427
 Papasköprüsü 197
 Paralişte 159
 Parasogar 223
 Pardi 474
 Paris 634, 635, 642, 654, 657-659, 666, 685, 708, 815, 859
 Parmakuran 764
 Pasarji 205
 Pasin 379
 Pasor 508
 Paşabahçe/Paşabahçesi 303, 372
 Paşacık 785
 Paşahanı 152
 Paşaköy/Paşaköyü 783, 831, 848-851
 Paşayeğen 356, 358
 Patmos 370

- Patras 103
 Patuve 227
 Payaklar 734
 Payas 290, 364
 Pazar 418
 Pazarcık 717, 718, 763, 764, 777, 778, 780, 781, 785, 807
 Pazarköy 761, 765, 787, 804-807, 810, 815, 842-845, 847
 Pazartanlı 781
 Pазis 217
 Peçeriç 391, 395, 411
 Peder köyü 755
 Pehlivan 782, 788, 833
 Pekin 221
 Pelidöz 807, 813
 Pencima 205
 Pendamil 412
 Pendik 63, 256
 Pepiç 73
 Pergos/Pirgos (Pergo/Kömür-
 limanı) 296, 333, 344
 Perice 178
 Perigods 153
 Perister 219
 Perjeta 125, 132
 Perkan 180
 Permedi 151, 152, 205, 214, 220-222
 Pernek 418
 Pertak 505
 Pertakapan 377, 378, 380, 382, 390, 392, 394, 397, 398, 399
 Pertin 678
 Pervane 380-383, 405
 Peskaç 202
 Pesveder 192, 193
 Peşkar 205
 Peşte 626, 841
 Peşter 173
 Petersburg 466, 653, 658, 671, 672,
 Petiştı [Piteştı] 441
 Petkir 394
 Petric 182, 375
 Pezi Aluca 204
 Pınarbaşı 728, 738, 741, 746, 817
 Pifra 380, 382
 Pijan 198, 199, 204, 208-213, 219
 Pıkala 135
 Pir Ahmet 385
 Pir Hüseyin 784
 Piran 507
 Pire 103, 169, 201, 231, 440, 442
 Pirgos 296
 Piriştine 357
 Pirlepe 163, 164, 171, 185, 188-190, 356, 621
 Pirsur 414
 Piştokli 391, 404, 405, 408, 409
 Pişvanik 504
 Planik 161-164, 166
 Plaston 387, 398, 403, 404, 406, 422, 423, 446, 469, 478
 Plava 186, 366
 Plevne 277, 317, 352, 278
 Podgorice 110, 116, 121, 124, 126, 185, 186, 368
 Podgoyan 215
 Pogon 196, 197
 Polat 795
 Polathane 68, 114, 116, 384, 385, 393
 Polatlı 256, 812, 817-820, 827-833, 835, 837, 840
 Polonez 323, 325, 697, 716
 Polovina 151
 Porsuk 817, 818, 820, 825, 831, 832, 843-847
 Poşat 140, 141
 Poti 672
 Potuve 227
 Poyra 763
 Poyrazlar 798
 Pozahbur/Pozahpur/Pazahbur 376, 377, 379, 410
 Pozan 811, 830
 Pozantı 631, 633, 698, 705, 706, 719, 746, 748, 752, 765, 844
 Pozatlı 437, 442, 444, 445, 452, 467, 486-491, 495, 496
 Prede 435
 Prejmisł [Przemysł]/Prezmil 310, 323
 Prejnişte/Preznişte 112, 170
 Prejeta Kilisesi 132
 Prekofca 188
 Premedi 196, 201, 209, 217
 Premedi Hastahanesi 209
 Prepapas 185
 Prepol 357
 Prešnata 208
 Preşova/Preşovo 60, 178, 186
 Prevaliş 192
 Priboj 84
 Prijepolje 84
 Prikofca 187
 Prilepe 189
 Priod 192
 Prisuyan 202
 Priştine 59, 60, 64, 65, 67, 83, 84, 87, 89, 148, 149, 168, 172-174, 176, 184-187, 357, 624
 Prizren 59, 75, 82, 84, 85, 87-89, 92, 149, 161, 164, 166-168, 170-172, 176-179, 182-184, 193, 358, 624
 Proda 128
 Progonat 222
 Projenik 205
 Prokodin 402
 Proniyat 128
 Puçe 170
 Puka 115, 126, 128, 129, 133, 140, 150, 226
 Pulis 223
 Pulur 386, 393, 404, 405
 Purin 755
 Purlak 745
 Pursah 730
 Puvari 213
 Pülümer 500, 503, 421
 Pülürek 413
R
 Rabşa 105, 107, 118
 Race 223
 Raco/Racu 723, 726, 728
 Radifiye 617
 Radosna 229, 233
 Radoviş/Radovişte 197, 207, 210, 222, 227, 236, 352
 Rafat 538, 540, 541, 542, 546, 582, 595
 Raguza bkz. Zaguza

- Rahofca 166
 Rahova 189, 430, 431
 Rahut 191
 Raka/Rakka 753, 758, 801, 835
 Râkumsız tepe 488
 Ralişe 128
 Ramallah 527, 528, 536, 542-547
 Ramazan 874
 Ramazandamları 758, 800
 Rami 292, 294, 296, 373, 656
 Ramun 546, 547, 552-559, 563-566, 570
 Ramunca 162
 Rana 614
 Ranta Adası 234
 Rantis 542, 555-561, 563
 Raryutar 214
 Ras el Hurub 540, 544
 Ras el Kudüs 565
 Ras en Necile 551, 553, 559
 Ras en Nukh 519-521
 Ras et Taviil/Ras Taviil 546, 554-566, 568, 569
 Ras ez Zeyamiye/Ras Zeyamiye 540, 541, 543, 553
 Ras Gerger 544, 552
 Rasa 223
 Rasazumi 127-132
 Rastok 153
 Raşiye 524
 Raşka 183
 Raşkova 181
 Ravşic 158
 Rayak 514, 618
 Rayeşe/Rayışte 119, 122, 124, 127, 128, 130, 132-138, 140, 142, 160
 Raz Ali 806, 848
 Razdol 183
 Razubur 190
 Re'sül-ayn 513, 615, 642, 644, 773, 800
 Rec 154
 Recep Reis 735
 Redtepe 174
 Refahiye 113, 114, 125, 127, 136-139, 375, 415, 444, 461, 472, 473, 482, 483, 486, 489, 492, 494, 677, 719, 782, 784, 786, 788
 Reha Bey 403
 Reka 178
 Remadiye 510
 Reman 161
 Remil Geçidi 152
 Remle 514, 522, 524, 526, 534, 547, 563, 564
 Ren Nehri 773
 Resne 120, 144, 153, 191-193, 358, 359
 Resolar 786
 Resulbaba 778, 807
 Resuloğlu 420
 Reşadiye 207, 212, 222, 283, 509, 655, 848
 Reşid 386, 406
 Reşoh 501
 Reval 92
 Revan 665
 Revandez/Revandiz 730, 835
 Revyaka 181
 Rezak Bey 397
 Rızaya 726
 Ribofce 183
 Riga 506
 Riva 166, 281, 310, 311, 315, 320, 322, 324, 325, 845
 Riyad 136
 Riyeka 366
 Rize 114, 124, 126, 136, 730, 732, 733
 Roksat 111
 Roma 849, 865, 869
 Romanya 42, 53, 236, 237, 289, 424-426, 429-431, 441, 446, 665, 674
 Roşnak 221
 Roştene 197
 Ruba 132
 Rubagık 783
 Ruban 186
 Rubin 517
 Rudikırş 169, 170
 Rugova 157-160, 174
 Rumamane 553
 Rumeli 92, 249, 314, 315, 318, 662
 Rumelikavağı 39-42
 Rumevlik 736, 750, 755
 Rumköy 831
 Rumluk 734
 Rur [Ruhr] 695
 Rusya 65, 67, 92, 281, 282, 293, 444, 466, 562, 627, 646, 667, 703, 743, 744, 776, 791, 800, 826, 860, 862, 864
 Ruşar Mehmet 225-227
 Rüşdi 413
S
 Sabanca/Sapanca 256, 702, 704, 705, 719, 726, 727, 731, 736, 740, 741, 743, 757, 777, 778, 781, 795-797, 800-802, 818, 822, 826
 Sabarit 204
 Sacur 759
 Sadak 376, 377, 384, 413, 414
 Sadaklı 442, 477, 492
 Sade 527
 Sadık Efendi Çiftliği 732
 Safat 538, 559
 Safer 385
 Saffa 526, 529, 532-534, 536, 538
 Saffa el Burc 537
 Safha 801
 Safraköy/Safra köyü 258, 269, 275, 284, 285, 291
 Sağlık Yurdu 20
 Sahafılar Çarşısı 857
 Saidiye 704
 Sait deresi 515
 Sakarsu/Sakarsuyu 394-397, 402
 Sakarya 326, 479, 698, 704, 735, 740, 758, 765, 766, 778, 780, 787, 793, 794, 797, 802, 811, 814, 827, 828, 831, 835, 840, 850, 852, 749
 Sakat Hanı 150
 Sakız 103, 315, 403
 Saladere 813
 Salahiye 366, 730
 Salakis 206
 Salandra 320, 401
 Salar 809
 Salarut 402, 404
 Salhar 412
 Salihli 690, 708, 719, 782, 799

- Salim Bey Çiftliği 329-332
 Salmankas 388
 Salmanlı 703, 721, 725
 Salt 511, 533, 576, 577-580, 589-591, 594
 Saluk 807
 Sam 720, 730, 756, 760
 Sam mezraası 806
 Saman 229-231, 233, 234
 Samanlı 738
 Samara 203
 Samatya 294
 Sambar 744
 Samil 523
 Samira/Samiri 587, 588
 Samrac 104
 Samric/ Samriş 137-140
 Samsun 242, 390, 431, 477-479, 484, 492, 493, 641, 642, 651, 659, 673, 675, 678, 704, 713, 724, 728, 730, 781, 795, 801, 808, 815, 849
 Samur 734, 737, 744
 Samurkan Deresi 378
 Sanadık 830
 Sancak 258, 763
 Sancaktepe 259-262, 264
 Sancarlı 810
 Sandere 726
 Sandıklı 468, 750, 762, 777, 783, 785, 796, 805, 807, 813, 815, 816, 825, 827, 829, 837, 838
 Sandıközü 809
 Sansa 678
 Santa 383, 387, 388, 390, 404, 830
 Sapdıran 380, 398, 409
 Sar 170, 185, 186, 577, 579, 580
 Sarafim Çiftliği 351
 Saranda 199
 Sarandoz 135, 136, 217, 218, 219, 220
 Sarankovi 206
 Sarat 447
 Saray 682, 725
 Saraybosna 278
 Sarayburnu 299, 668
 Sarayköy/Sarayköyü 713, 714, 725, 727, 728, 731, 733-735, 738, 739, 747, 758, 762, 765, 769, 772, 778, 780-782, 794, 796, 802, 803, 815, 816, 818, 828, 830, 846, 849
 Saraylar 799
 Sare 186
 San Halil 823, 824
 San Ibrahim 774
 San Oyalar 817
 San Sığırık 710
 Sarı Şeyh 445, 447, 452, 453, 460-462, 463
 Sanbaba 422, 459, 466, 475, 483, 810
 Sanbağçe 742, 748, 750
 Sanca 443, 486, 840
 Sarıca İlyas 838, 840, 843, 844, 848
 Sancaova 831, 843
 Sançam 703, 708
 Sandağ 781
 Sangazi 308
 Sangöl 406
 Sank 834
 Sarıkamış 635, 641, 736, 788
 Sankavak 815, 832
 Sankaya 404, 845
 Sanköy 256, 394, 729, 748, 749, 803, 817, 828, 832
 Sanlar 811
 Sanmsaktepe 725
 Sannc 791, 792
 Sanoglan 742
 Sansungurlu 810
 Santepe 430
 Sanyar 363
 Sanyer 51, 863
 Saris 527
 Sarıkışla 114, 709
 Sarmaşık 811
 Saros/Saroz 308, 310, 317, 328-331, 333, 343, 354, 355, 357-359, 362
 Sasalı 228
 Sasan 500
 Satak 532
 Sava 311, 349
 Savber 765
 Savcı Bey 843
 Savçulu 801
 Saviye 538
 Savran/Savranca 807, 815, 837-840, 843, 846, 850
 Savuk 505
 Saydı 402
 Sazak 818
 Sazan Adası 194, 202
 Sazılar/Saziler 256, 819, 825, 844
 Sazlıbosna 289
 Sazlıdere 334
 Sazlıpazar 415
 Sbalat 515
 Sebastiya 555-557, 588
 Sebat/Sebattepe 451, 452, 457-461, 468, 471-473, 482, 496
 Sebilbaba 507, 784
 Sedat 570
 Seddülbahir 305, 307, 308, 309, 318, 319, 321-328, 337, 347, 356, 357, 360, 362, 363, 365, 368
 Sefet 574
 Sefger/Sefkar 441, 454, 466, 493, 499, 502
 Sefire 763, 764
 Seğirli 807
 Seki 381, 431-433, 455, 457, 460, 463, 466, 469, 470, 472, 491, 498
 Sekiören 818, 819
 Selanik 40, 41, 51, 52, 59, 65, 73, 74, 76, 78, 79, 82-84, 88, 91, 92, 121, 146-148, 153, 155, 169, 172, 173, 175, 179, 184, 188, 217, 224, 230, 349, 430
 Selay 204
 Selbus 504, 507
 Selence 119
 Selfet/Selfit 578, 580, 595, 599
 Seli 418, 421, 422
 Selic/Selice 124-126, 128, 129-133, 138-140, 143, 169, 179, 197, 222
 Selimiye 120, 121, 149, 51, 275, 296, 319, 321, 834, 840, 845, 847
 Selimiye Kışlası 637, 686
 Selin 572
 Selinak 154

- Selişta/Selişte 105-107, 129, 135, 136, 223, 224
 Selkat 503
 Selkit 584, 603
 Selli/ Sellidere 421, 424, 426, 443, 450, 451, 453, 459, 461, 499
 Selmanlar 764
 Selnice 120, 200, 201
 Selun 572
 Selvar/Selvad 556-563, 565, 568, 569
 Selvioğlu 754
 Semah 618
 Seman 226
 Semaviye 787
 Semek 124
 Smen 799
 Semerkaya 488, 491, 496, 497, 498
 Semu/Semua/Essemua 518, 519, 521, 522
 Sencerli 849
 Seneret 499
 Senice 60, 83, 118, 120, 124, 125, 127, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 193, 198, 357
 Sepsin 834, 837
 Ser 581
 Serafim 363
 Seramiye 135
 Serandamur 217
 Sercova 180
 Serçe 817, 829, 830
 Serdin 506, 507
 Serdivan 802
 Serfice 186, 236
 Serin 757
 Serköprü 566-570, 582, 583, 585, 591, 594, 610
 Serpuşge 430, 434, 437, 446, 484
 Sertovir 191
 Serviler 806
 Servitepe 727, 723
 Sevide 450
 Sevidim 218
 Seville 577, 579, 580, 589-591
 Seviller 842, 846
 Seydibaba 495
 Seydican 191
 Seydişehir 713, 741, 743
 Seyfler 794
 Seyhan 735, 739, 743, 755
 Seyid Sultan 836
 Seyidgazi 726, 727, 762, 809-812, 815, 829, 830, 833-836, 839, 841-845, 848
 Seyidköprü 820
 Seyidler 782, 816, 817, 832
 Seylan 852
 Seyman İskeleyi 800
 Seymen 757, 772, 787, 793, 799, 802, 803
 Seyşel 853
 Seyyidi tepesi 403
 Sıcak 404
 Sıcakhan 284
 Sığı 424, 426
 Sığın 362, 368
 Sığircı/Sığircık 388, 411, 412, 817, 842, 845
 Sındırğı 715, 756, 760, 766, 788, 794, 795, 796, 799, 801, 803
 Sırbistan 22, 59, 60, 62, 69, 84, 95, 182, 183, 185, 281, 345, 350, 626, 632, 664, 665
 Sırt 649
 Sibirya 442
 Sidiksa 388
 Sidirge 414
 Sidun 524
 Siirt 835
 Silahtarğa 298
 Silenya 443
 Silistre 427, 444
 Silivri 364, 365, 369, 653, 823, 826, 365
 Silstre 236
 Silvan 503, 505
 Sim 107, 124, 125, 128, 131, 132,
 Simav 716, 719, 721, 722, 725, 726, 729, 731, 746, 748, 749, 756, 748, 749, 756, 757, 765, 800
 Simena 594
 Sinsor/Simsur 502, 503, 506, 526
 Sina 19, 513
 Sinan köyü 816
 Sinan Paşa 750, 777, 807, 838
 Sinanlı 819
 Sinanoğlu 479, 735, 794, 797
 Sincan 730, 735, 816
 Sincanköy 256
 Sincil 551, 553, 574, 577, 583 591, 593, 600, 602, 610, 613, 614
 Sinegove 192
 Sinek 378
 Sinekli 816
 Singapur 864
 Sinirli 834, 836, 837, 841, 843, 849, 850, 851
 Sinop Limanı 484, 485
 Sinop 484, 485, 495, 675, 807, 810
 Sipikor 376, 415
 Sirdes 229
 Sirkeci 147, 258, 271, 273, 298, 328, 372, 649
 Sirkeci Ganı 634
 Siroz [Serez] 181-183, 236, 667
 Sis 705, 708, 711, 832
 Sisam 849
 Sisli 417, 419
 Sisliadağ 415
 Sivas 113-115, 121, 124, 130, 137-140, 374-376, 478, 479, 484, 499, 669, 671, 673, 676-678, 694-696, 703, 707, 709, 727, 731, 743, 744, 749, 775, 798, 845
 Sivastopol 293, 628, 753
 Siverek 121, 122, 645
 Sivri 366, 819, 825
 Sivrihisar 817, 818, 827-829, 835, 837
 Sivriköy 810
 Sivritepe 822, 836
 Slovenya 663
 Sofya 349, 648, 860
 Soğanada 314, 318
 Soğanlı 350, 396, 397, 399, 404
 Soğanlıdere 319, 342, 343, 349-352, 363, 368
 Soğucalı 823
 Soğukkova 789
 Soğuksu 383, 405, 408, 679

- Sohum 773
 Solaklı Deresi 378
 Soluk 501, 505, 506
 Soma 706, 710, 711, 732, 785, 791
 Sorgun 752, 753, 790
 Sorkun 828
 Soruyana 415, 451
 Sotur 742
 Söğüt 723, 726, 730, 755, 763, 764, 777, 778, 780, 808, 809, 814, 833
 Söğütlü 481
 Söğütlüce 738
 Söğütlü-yü Kebir 802
 Straçin 352
 Stramca 162
 Suba 533, 537
 Subaşı 223
 Suboğazi 760, 801
 Sucular 754
 Sudan 841
 Suheyban 515
 Suka 121
 Sukutin karakolu 173
 Sula 775
 Sulhiye 803
 Sultan 576
 Sultan Budaklar 806
 Sultan Murat 301, 304, 390, 391, 393-395, 400, 404, 406-408, 411
 Sultan Selim Cami-i Şerifi 649
 Sultanahmet 294, 651, 652, 669, 682
 Sultandere 810
 Sultanhisar 711, 738, 782
 Sultanîye 709, 741, 790, 794-796, 810
 Sulu Karaağaç 833, 835
 Sulvepi 206
 Suma 125, 127, 130, 138
 Sumre 521, 523
 Sumsum 521
 Sundurlu 781, 782, 797, 799, 816, 839, 841
 Sungurlu 824, 840
 Sunur 413
 Sunya 208, 210, 221
 Sur 622
 Sura 524, 527
 Suram 773
 Surbe 534
 Surdah/Survah 552, 554, 556, 558-560, 563-565
 Sureköy 744
 Surhisar 827
 Surik 222, 223
 Suriye 17, 294, 604, 643, 647, 664, 670, 671, 684, 787, 804, 862
 Surpharc 735
 Suruc 190, 191, 399, 702
 Susak kuyusu 338
 Susurluk 712
 Susuz 808, 816, 817, 825, 832, 833, 836, 837
 Susuzkaya 728, 748, 763, 764
 Suşehri 374, 375, 394, 415, 427, 429, 430, 438, 466-471, 474-479, 481-485, 487-499, 677, 783
 Suvara 571, 572
 Suvika 210
 Suvla 344, 360
 Suyka 206
 Suyme 575
 Süğün 809
 Süleyman 829
 Süleymaniye 26, 51, 403, 633, 655, 667, 691, 730, 793, 841
 Süleymanlı 26, 813
 Sülüklü 712, 834
 Sülüklüdere 782
 Sülümenli 479, 808, 817, 832, 836
 Sümüklügediği 438, 439
 Süngülü 377
 Süpürdü 747, 810
 Sürgün 807
 Sürmene 114, 132-134, 378, 393, 739, 751
 Sürü 507
 Süveyş Kanalı 50, 296, 304
 Süylün 833
 Ş
 Şabankale 471, 473, 475, 477, 479, 484, 488, 492, 493, 495, 497
 Şaban/Şabanköy/Şaban köyü 740, 785, 786, 788, 797, 839, 841, 849
 Şabanlı 805
 Şabanözü 819
 Şadem 798
 Şadi 423, 429, 436, 437, 443, 444, 450, 452, 453, 455, 456, 460, 461, 463, 468, 479
 Şagalı 769, 849
 Şahin siperi 361
 Şahinbaba 415
 Şahince 185
 Şahmanis 501
 Şahmelik 808
 Şahtatı 717, 750, 752, 788
 Şahturlar 797
 Şahverdi 782
 Şak 194
 Şakay 197
 Şaköy 333
 Şala 132, 137,
 Şalcı 783
 Şalcıköyü 806
 Şale el Rumiye 609
 Şalis 196, 214, 215
 Şaloba 391
 Şam 91, 302, 514, 524, 565, 577, 618, 622, 623, 674, 715, 716, 723, 728, 734, 750
 Şamlar 289
 Şamlık 504
 Şapcılar 846, 847
 Şaphane 406, 407
 Şar 713
 Şarkat 787
 Şarkuşla 114
 Şarköy 352, 353
 Şarlıpazar 399
 Şas 220
 Şayak 179, 372
 Şayak Kapan 829
 Şayhan 765
 Şecaettin 810
 Şehitdere 399
 Şehitler tepesi 340
 Şehzadebaşı 294-299, 691
 Şeki 226
 Şekur 787
 Şelde 624
 Şemuk 450
 Şemun 735
 Şencana 765
 Şengen bkz. Şingen

- Sengerek 125
 Sengül 510, 512
 Şenik 382, 388, 392, 393, 395, 399, 402, 405, 407
 Şenlikler 760
 Şerafetin Dağlan 439
 Şerah 393, 395, 409
 Şerefiye 375, 677
 Şerefli 822, 824, 826
 Şeria 522, 541, 563, 565-569, 571-578, 580-583, 585-587, 589, 591-599, 603, 605-607, 609, 614, 619, 621, 622, 641
 Şerif Ali Çiftlik 305
 Şerif Çiftliği 314
 Şerif Mezruk 586, 608
 Şerifler Çiftliği 314
 Şerik 705
 Şerirli tepe 448
 Şerta Bumu 587
 Şeteyn bkz. Şiteyn
 Şevki Bey tepesi 215, 219
 Şevta 567, 570, 599, 603
 Şeyh Abdullah 553-557, 559-563, 565, 566, 568, 569
 Şeyh Ali 824
 Şeyh Elvan 846, 847, 849
 Şeyh İza 546, 547, 551
 Şeyh Kamil 573, 575
 Şeyh Karuniye 571, 573, 576
 Şeyh Katrevani 554, 556, 561, 563, 567, 574
 Şeyh Kavaş 582
 Şeyh Mazhar 730
 Şeyh Mesif 554
 Şeyh Mesud 579
 Şeyh Muannis 529
 Şeyh Nuran 515, 517
 Şeyh Ömer 600, 601
 Şeyh Sait 360
 Şeyh Selim 616
 Şeyh Suvik 582, 583
 Şeyh Süleyman 583
 Şeyh Şaban 551
 Şeyh Tuvasi 575
 Şeyhköy 377-380, 471
 Şeyhler 749, 764, 786, 790, 791
 Şeyhli 437
 Şeytan 439, 501, 507, 508
 Şeytanbudaklar 795
 Şeytantepe 170
 Şeza 222
 Şıpka 390
 Şımak 646, 835
 Şifaiye Medresesi 677
 Şika 150
 Şilaz 143
 Şile 314, 319, 320, 324, 325, 327, 685, 710, 717
 Şilta 533-537
 Şimalyüz 409
 Şimera 425, 433, 445, 471
 Şinepermete 226
 Şingen 103, 104, 110, 111, 114, 115, 117, 120, 121, 125, 131, 134-137, 139, 141, 143, 144, 179, 226, 369
 Şiran 414-419, 449, 460
 Şirin 803
 Şiroğlan 808
 Şirvan 374
 Şışanik 107
 Şışdiyela 207-209
 Şiteyn 544, 545, 551-553, 556, 562
 Şkubi 221, 222
 Şorah 413
 Şubak 621
 Şuguk 384
 Şukba/Şukbe 544-547, 552, 553, 558, 559, 562
 Şul 194
 Şumlalı 34
 Şumul 448
 Şur hanı 193
 Şuşa 217, 696, 718
 Şüheda/Şühedatepe/Şüheda tepesi 345-351, 360, 362, 363
 Şükranıye 785
 Şükriye 778, 798
T
 Tab 502, 510
 Tabak Çiftliği 730
 Tabaklar 725, 731, 737, 746, 748, 755
 Tabdüzü 424, 506
 Taberiye 266, 622
 Tabk el Katre 564
 Tabk el Kuneytra 565
 Tabsur 525
 Tabya 283
 Tafile 557
 Tahrar 681, 772
 Tahsi 379
 Tahta 533, 535, 538
 Tahtacı 759
 Tahtaköprü 728, 753
 Tahtalı/Tahtlı 174, 384, 387-392, 397, 403, 410, 504, 509, 805, 810
 Taif 38, 50, 656
 Taklı 467, 469-472, 474, 475, 479, 481, 486, 489, 494, 498
 Taksim 267, 658, 870
 Takvic 525
 Talat er Raa 598
 Tamara 125
 Tan 381
 Tandır 831, 833, 837, 842, 849
 Tandırlık 414
 Tanta 797
 Taplı tepe 821
 Taptık 245
 Taraklı 699, 786
 Tariz dağı 502
 Tarkulesi 200
 Tarnopol 500
 Tarsus 698, 705, 711, 713, 716, 719-722, 724, 729, 730, 733, 736, 739, 740, 742-745, 748, 749, 751, 754, 756, 768, 773-775
 Taş 413
 Taşağıl 402, 744
 Taşandağı 740
 Taşdibi 826
 Taşkesen 389, 392, 413
 Taşköprü 266, 284, 290, 298, 407, 698, 834
 Taşköy 736
 Taşlı 119, 418, 500
 Taşlıburun 414, 415
 Taşlıca 59, 68, 69, 78-81, 89, 94, 95, 171, 179-181, 358, 359, 424, 459
 Taşlıdere 287
 Taşlıgeçit 781
 Taşlık 180, 214, 379, 817
 Taşlıköprü 290

- Taşlımahalle 790
 Taşlıtepe/ Taşlı tepe 200,
 404, 418, 419, 425, 443,
 445, 452, 474, 501, 506,
 509, 825, 826, 832
 Taşna 200
 Taşpınar 825
 Taştepe 831, 839
 Tatalak 214
 Tatarkuşla 829
 Tatarköy 188
 Tatarlı 738, 741, 742
 Tatarlıca 771
 Tatur köyü 794
 Tatvan 502, 511, 512
 Tavas 808
 Tavginir 480, 487, 491, 495
 Tavgiz 475
 Tavlî Ali 397
 Tavlî Çavuş 399
 Tavlî el Habari 516
 Tavla 435
 Tavşan 735
 Tavşanalın 843
 Tavşancıl 256
 Tavşanlı 731, 762, 808, 809,
 850
 Tavuklar 719, 778, 781, 787
 Tayran 504, 507
 Tayyibe 551, 553-558, 562-
 566, 568, 570
 Tayyibe En Necme 570
 Tazılar 807
 Tebriz 600, 653
 Teke 316, 355, 364, 399,
 479, 763, 781, 813, 834,
 835, 840, 843
 Tekeburnu 343-345, 348-
 351, 368
 Tekeciler 832, 834, 836
 Tekeçay 143
 Tekeköy 711, 832
 Tekeliviran 775
 Tekfur Dağı/Tekfurdağı 250-
 253, 364, 365, 649, 650,
 715
 Tekirdağ 214, 689
 Tekret 518
 Tekye 716
 Tel 606
 Tel Abyad 642, 712
 Tel Ahmet 768, 795, 796
 Tel Arad/Tel Arav 520, 523
 Tel Atar 569
 Tel Ayn 591
 Tel Azur 555-563, 565-567,
 570, 571, 598
 Tel el Cema 514
 Tel el Fari 514, 515, 519
 Tel el Feb 541
 Tel el Ful 539, 541, 543,
 544, 559
 Tel el Mastara 571, 577, 585,
 592, 601, 606, 614
 Tel el Mesmiye 523
 Tel el Ram 586, 588
 Tel es Safi 522
 Tel es Suvan 558, 562, 564
 Tel eş Şeyh Ayn 551
 Tel et Turmus 523
 Tel Halu 584
 Tel Hum 591
 Tel Nimrîn 567-569, 575,
 576, 578, 580, 581, 583,
 590, 591, 594, 606, 610,
 613, 614
 Tel Rişe 606
 Tel Sefit 579
 Tel Turuni 613
 Tel Umam 586
 Telakr 755
 Telbaşar 799
 Teleşşeria 516, 519, 520, 525
 Telkabet 589
 Telkit 583
 Telkiviran 773
 Telme 419, 420, 421, 424-
 426, 429, 431, 433, 435-
 437, 441, 443-446, 449,
 451, 453, 454, 457, 459,
 463, 473
 Tenfic 131
 Tepe 412
 Tepealan 438, 439
 Tepecik 198-200
 Tepedam 440, 453, 462,
 467, 470, 472, 474, 489-
 491, 495, 499
 Tepedelen 151, 209, 213,
 221-224
 Tepeköy/ Tepeköyü 731,
 734, 736, 739, 741, 753
 Tepetarla 735, 802, 821
 Tepeyurt 415, 418
 Terbeli 469
 Tercan 375, 716
 Tergociyu [Tirgujiu] 439
 Teribolu 492
 Terimca 215
 Terkes 414, 418
 Terkos 259, 469, 508, 632,
 692, 806, 860
 Terkumiye 525, 527
 Terme 436, 472, 476, 479,
 483, 494, 794
 Terye 486
 Terziler 780, 781, 807, 812,
 814
 Teselya 815
 Teşvikiye 20, 657, 857
 Tevarice 211
 Tevfikiye 252
 Teyre 524
 Tımaksız 826
 Tımovacık 247
 Tiflis 670, 741, 770, 771, 795
 Tifos 291, 295, 297
 Tikrit 525
 Tikveş 115, 169, 358, 359
 Til 500, 502, 504
 Tilki 780, 849, 850
 Timur 204
 Timurat 424
 Timurice 204
 Tir 532
 Tiran 110, 124, 142, 143,
 151, 208, 29, 230
 Tire 215, 533
 Tirebce 135
 Tirebolu 416, 418, 431-435,
 437, 439, 445, 447, 451,
 454, 455, 467, 472, 474,
 477, 482, 486, 488, 490,
 493
 Tirebuş 138
 Tirgovişte 109, 170, 173,
 174, 176, 360, 442
 Tirol 395
 Tokas 836
 Tokat 111-114, 135-137,
 676, 678, 705-707, 713,
 729, 794, 839, 841
 Toklusüris 786, 787, 797,
 837, 841
 Tokuşlar 807, 845, 852,
 Tokyayla 423
 Tolis 150
 Tom Nikola 133
 Tomara köprüsü 131

- Tombultepe 389, 408
 Topçu İskelesi 801
 Tophane 33-35, 39, 44, 49, 50, 292, 633, 661
 Topkapı 268
 Topluhan 190
 Toprak 179
 Toprakkale 728, 732, 736, 743, 748, 774, 775, 792, 797
 Toprakkule 176, 177
 Toprakocak 755, 782
 Toprakpınar 818, 819
 Topraktepe 760
 Toptaş 734
 Topuz yaylası 507
 Torba 174
 Torbalı 833, 838
 Torman 476
 Torona/Toruna 415, 416, 435, 457, 486
 Toroslu 388, 390
 Tortan 487, 492, 495
 Torumtay 676
 Toruna 457
 Torunsuz 405
 Toska 172
 Tosulvik 187
 Tosya 242-246, 250, 251, 254
 Toymuş 469, 473, 481, 493, 497
 Toyran 360
 Toyur 506
 Tönker 438
 Trablus 53, 623, 633
 Trablusgarb 643
 Trabo 106
 Trabolışte/Trebolışe/Traboye 105, 107, 185, 186
 Trabzon 34, 114, 121, 122, 124, 126, 127, 131-134, 139-141, 295, 369, 372, 379-384, 383, 386-388, 390, 392, 393, 396, 402, 407, 411, 415, 436, 438, 459, 567, 661, 678-682, 705, 710, 730, 733, 736, 810, 844, 846
 Trakya 645, 663, 664, 666, 667, 670, 672, 687, 700, 706, 709, 715,
 Tramyne 132, 142
 Tran 191, 192
 Transilvanya 433
 Tratoftca 159
 Trebrene 310
 Trebun 118, 126, 127, 135, 136, 162
 Triyeste [Trieste] 626
 Troyan 118
 Tuapse 732, 733, 771
 Tufeyle 621
 Tuğcalı 251
 Tul 380
 Tul Kerem 528, 539, 560, 568, 606, 621
 Tulçe 446, 840
 Tulon [Toulon] 654
 Tumra 520
 Tuna 349, 353, 430, 440, 441, 444
 Tunus 558, 643
 Tur 559
 Tur Azur 565
 Turbase 154
 Turhan 357
 Turmâs 833
 Turmesiya 563-565, 570-572, 575, 576, 578, 580, 581, 594, 597, 604
 Turmuşlu 416
 Turna 416
 Turnagöl 413
 Turnalı 396
 Tursiya 207
 Tursun 419
 Tursunzir 423, 461
 Turşun 360, 361, 363
 Tusol 196
 Tutrakan 426
 Tuz 104-112, 115-117, 124-128, 130, 132-138, 142, 149, 180-182, 185, 186
 Tuzaklı 814
 Tuzla 256, 262, 264, 334, 362, 389, 396, 429, 782-784
 Tuzlu 416
 Tuzlugöl 837
 Tuzlutepe 416, 417
 Tükfcce 186
 Tünel 630
 Tünker 469, 472, 475, 476, 479, 482, 483
 Tünlek 444, 446, 451, 454, 456, 465, 486
 Türbetepe 819, 821
 Türk Tacir 818-821, 831
 Türkistan 377, 379, 380, 382, 387, 421
 Türkiye 18, 20, 24, 623, 640, 652, 653, 660, 663, 666, 674, 688, 703, 833, 871, 901
 Türkmen tepe 832, 840
 Türkmenbaba 837
 Türkmenadağı 810
 Tümik 450
 Tütüncü Çiftliği 798
 Tütüncüflük 256
 U
 Uğruca 730
 Uğulu 821
 Ukrayna 561, 613, 849, 860
 Ulaşmış (Tekekaya) 837
 Ulaş 745, 754, 769
 Ulu Şiran 424
 Uluabad 712
 Ulucak 204, 813
 Uludağ Sanatoryumu 869
 Uluhan 771
 Ulukışla 372-374, 618
 Uluköy 426, 427, 432, 439, 447, 467, 471, 480, 498, 735
 Uluşiran 423, 466
 Umm 592
 Umm Acva 514-516
 Umm Burc 524
 Umm Cemal 540, 541
 Umm Cerre 519
 Umm Dabkel 521, 525
 Umm Deziz 555
 Umm Dur 518
 Umm eş Şart/Umm Şart 576, 577, 578, 583, 584-588, 591, 592, 594, 595, 598, 600, 603, 606, 607, 610, 613
 Umm Gur 519
 Umm Harateyn 521, 523
 Umm Harit 540
 Umm Haşram 523
 Umm Kelha 521
 Umm Lakis 523

- Umm Rumamin 520
 Umm Tala 541
 Umurbey 718, 784
 Umuriye 571-579, 583, 585, 608, 617
 Umurlu 711, 743, 749
 Ur el Mezra 558, 559
 Ur Fevka 535
 Uraş 187
 Uraz Halil 444
 Urfa 114, 633, 641-643, 645, 685, 690, 698, 702, 712, 722, 729
 Urla 293, 308, 636
 Urmiye [Urumiye] 613
 Ustruga 195, 360
 Ustruma 144, 183, 187, 188, 194,
 Ustrumca 236, 355, 666
 Uşak 258, 259, 264, 708, 710, 715, 718, 721, 723-727, 729-731, 733, 734, 737, 738, 743, 746, 752-756, 758, 762, 764, 765, 769, 776, 777, 784, 788, 790-793, 796, 797, 800, 804-806, 828, 839, 840
 Uşarbu 773
 Uyuz Hamam 815, 817
 Uyuzpınar 788
 Uyuztepe 816
 Uzun 421, 422
 Uzun Bey 803
 Uzuncaova 292
 Uzunçam 778
 Uzunhaçlı 412
 Uzunhisar 680
 Uzunkilise 749
 Uzunköprü 245, 329, 352-358, 633, 718
 Uzunkum 726
 Uzunsafar 360
- Ü**
- Ücret 823
 Üç Ağaclar 697
 Üçkardeş 417, 484
 Üçler 743
 Üçpınar 825, 826
 Üçsaray 810
 Üçtabyalar 290
 Üçtepe/Üçtepeler 451, 461-463, 465, 470-472, 478, 481, 484
 Ümraniye 301, 326, 768, 772, 773, 790, 791
 Ünye 479, 483, 484, 486
 Ürküt 807
 Üryanbaba 835
 Üseki 503, 505
 Üsküdar 49, 50, 90, 302, 315, 328, 372, 668, 674, 787, 863
 Üsküp 59, 60, 62, 65, 79, 84, 92, 148, 154-156, 164, 168, 171-184, 187, 188, 352, 623, 726
 Üşkercek 379
 Üvezli 325
 Özümbağ 823
- V**
- Vadi-i Abd 597
 Vadi-i Abud 574
 Vadi-i Abyad 576, 579, 580, 589, 590
 Vadi-i Amar 580
 Vadi-i Avada 582
 Vadi-i Avca 566, 575, 584, 586, 591, 596, 599, 613
 Vadi-i Bakr 587, 592, 596, 598, 603, 607, 609
 Vadi-i Burc 577, 602
 Vadi-i Can 588
 Vadi-i Cerdun 587, 594
 Vadi-i Cerut 601
 Vadi-i Dareyn 608
 Vadi-i Deakin 557
 Vadi-i Ebu Cıyan 583
 Vadi-i Ebu Hayat 586
 Vadi-i Ebu Muhayyer 596
 Vadi-i Ebu Nar 586
 Vadi-i Ebu Rezka 621
 Vadi-i Ebu Tara 587, 588, 591, 596, 597, 601, 602
 Vadi-i el Bire 600
 Vadi-i el Cib 537
 Vadi-i el Mevce 542
 Vadi-i el Uyun 582
 Vadi-i Garibiye 605
 Vadi-i Hesi 516, 522, 523
 Vadi-i Kabus 561
 Vadi-i Karia 605
 Vadi-i Kefreyn 593
 Vadi-i Kelte 565, 568
 Vadi-i Keryut 543
 Vadi-i Maan 517
 Vadi-i Mararet 587
 Vadi-i Matva 582
 Vadi-i Mecid 591
 Vadi-i Meczen 559
 Vadi-i Medhelen 613
 Vadi-i Melaha 572, 574, 575, 587, 589, 590, 592, 595, 596, 602-604, 607, 610
 Vadi-i Meydan 601, 604
 Vadi-i Muallaka 515, 516
 Vadi-i Muhayyer 580, 595
 Vadi-i Musa 573, 574, 576
 Vadi-i Naime 606
 Vadi-i Nar 544, 552, 554
 Vadi-i Nevece 603
 Vadi-i Nimrin 582
 Vadi-i Raha 572
 Vadi-i Ralim 579, 590, 591, 594
 Vadi-i Ram 590
 Vadi-i Ramiye 617
 Vadi-i Reşid 582
 Vadi-i Rezal 561, 563, 564
 Vadi-i Rişe 605, 607
 Vadi-i Rube 617
 Vadi-i Rume 613
 Vadi-i Rumiye 603, 609
 Vadi-i Saba 517
 Vadi-i Samiye 574, 580, 585, 592, 600, 602, 605
 Vadi-i Sarar 514, 523, 524, 526, 527, 529, 532
 Vadi-i Selun 573, 577
 Vadi-i Seyid 511
 Vadi-i Sükrer 523
 Vadi-i Süleyman 525, 534, 543
 Vadi-i Şeria 517, 520
 Vadi-i Tala cı Sahi 610
 Vadi-i Tara 585
 Vadi-i Uyun 583, 584
 Vadi-i Varit 575
 Vadi-i Zerka 589, 590
 Vadi-i Martaba/Vadi-i Martabe 511, 516
 Vakfıkebir 391, 399, 411
 Vakuf Doğan 778
 Vakıf/Vakıfköy 806, 807
 Valide Camii 300

- Valve (Zifce) 185
 Van 337, 454, 501-504, 508, 512, 582, 733, 743, 860
 Varda 154
 Vardar 102, 183, 188, 197, 220, 224, 232, 256, 257
 Vardalı 145
 Varis 509
 Varna 34, 49, 236, 353
 Varşova 333, 724
 Vartanik 379, 381, 382
 Vartik 396
 Varto 714, 716
 Vastan 441
 Vaşington [Washington] 844
 Vaşkova 180
 Vaysal 827, 838, 842
 Vcfa 371-373, 619
 Vejanışte 217
 Velaşevka 226
 Velata 207, 213
 Velican 756
 Velika 69, 165, 170
 Veliyol 183
 Velolar 502
 Veranişe 201
 Verdeyan 124
 Verdün 372, 373, 435
 Vergüniş 500
 Vcris 132
 Vermuşa 132
 Versay [Versailles] 648, 654
 Veysimerik 504
 Vezin 747
 Vezir Çiftliği 803
 Vezirhan 256, 777
 Vezirköprü 111-114, 116, 124, 135-137, 139, 150, 166, 735
 Vizvıztepesi 402
 Vidar 214
 Vidin 353, 623
 Vidos 273
 Vilhelma 536
 Viran 753
 Viranbaba 722, 728, 729
 Virgonis 509
 Visera 388, 395
 Vitanovik 185
 Viteska 173, 174
 Viyare 225
 Viyobar 216
 Viyose 151
 Vladna 133
 Vodine 191
 Voklit 118, 119, 122, 124, 128
 Vranja 107, 117, 352
 Vukonlve 182
 Vulçitrin 60, 67, 87, 88
 Vuskobuy 202
 Vürudet 466
W
 Weimar 639
Y
 Yabanabad 252, 699, 700, 702, 703, 720
 Yabancılar 708
 Yabat 158-162, 166, 171
 Yabatepe 117
 Yaber 182
 Yador/Yadur 183, 184
 Yafa 521, 524, 529, 560, 561, 592, 593, 608
 Yağbasan 837, 851
 Yağcı 821
 Yağcıköyü 806, 843
 Yağcılar 697, 698
 Yağdan 809
 Yağdı 820
 Yağlamaz 506
 Yağlıca 817
 Yağlıkuyumcu 423
 Yağmurdere 383
 Yakaca 809
 Yakacık 303, 438, 497
 Yakarak 775
 Yakoşa kilisesi 217
 Yakova 64, 68, 82, 84, 85, 88, 89, 116, 124, 126, 136, 137, 141, 149, 154-172, 175, 176, 178-182, 249, 358, 359
 Yakso 216
 Yakutiye 678
 Yalac 186
 Yalakdere 804, 805
 Yalanca 126
 Yalica 775
 Yalınayak 737, 836
 Yalınzçam 740
 Yalınzsaray 747, 809
 Yalokasto 221
 Yalova 329, 352, 353, 355, 358, 359, 361, 365, 729, 756, 759, 760, 766, 801, 805, 807, 808, 810, 816, 839, 844, 848, 850-852
 Yaltuvar 189
 Yalvaç 741
 Yamak 822, 824, 826
 Yamalak 720
 Yamalıdağı 379, 381, 385, 407
 Yanbolu 382, 383
 Yanık 482, 497, 498, 720, 824
 Yanıkhan 209
 Yanıkören 850
 Yanica 159
 Yanriz 565
 Yanya 152, 196-206, 208-220
 Yanya Hastahanesi 217, 218
 Yapaklar 734, 735
 Yapıldak 813, 815, 835, 836
 Yarbaş/Yarbaşı 510, 749-751, 774, 776
 Yarcık 738
 Yarçın 755
 Yarga 206, 214
 Yargaz 331, 347
 Yanmburgaz 289, 291
 Yanmca 256, 400, 660, 796, 813, 814, 832, 837
 Yanmcatepe 404
 Yari 171
 Yarma 820, 825
 Yarman 741
 Yarviran 817
 Yassitepe 331, 333, 338, 340, 385-389, 424, 425, 818
 Yassıviran 258-262, 264
 Yasucuk 848
 Yasuf 574, 578, 586
 Yasun 480
 Yasur 523, 524
 Yaşca 174
 Yavlıköy/Yavluköy 244, 250, 358
 Yavuzca Çiftliği 838, 839, 841

- Yayasat 723
 Yayı 821
 Yayla 256, 420, 423, 424
 Yaylacık 798
 Yaylakemeri 745
 Yaylaköy 406
 Yaylatepe 362
 Yayvantepe 393-397
 Yebrud 555
 Yecan 678
 Yedikule 292, 294, 371
 Yedimitralyöztepesi 459, 460, 462, 463, 468, 472, 497
 Yeğin 808, 825
 Yeğinoba 804
 Yekin 197
 Yekdiş 198
 Yelen 828
 Yelendik 199
 Yelken 829
 Yemen 338, 632, 640
 Yemişan 820
 Yemna 574, 575
 Yemice 155, 249, 687, 710, 711, 753, 754, 757, 759, 762, 765, 774, 794, 795, 806-808, 811
 Yeniçiftlik 226
 Yenihan 113, 114, 124, 136, 138, 277, 284, 285, 292, 295, 676, 703, 706, 711, 744, 745
 Yeniköy 352-354, 366, 386, 414, 419, 425, 449, 452, 457, 458, 459, 492, 678, 726, 738, 753, 763, 780, 781, 784, 786, 788, 793, 801, 802, 804, 808, 814, 846
 Yenipazar 59, 60, 83, 84, 89, 125, 132, 168, 172, 174, 175, 177, 186, 187, 357, 798, 801, 805, 835, 842
 Yenişehir 713-715, 726, 727, 731-733, 736, 738-740, 746, 748-750, 755, 762, 764, 769, 781, 806
 Yenivaroş 182-185, 357
 Yeniörük 777, 782
 Yente 396, 400, 405
 Yerasin 494
 Yerhanı 415, 416
 Yeri 390, 398, 400, 408
 Yerköy 441
 Yerligedik 809
 Yerlisu 353, 355-357, 364
 Yermiyad 189
 Yertepekaya 376
 Yeruza 214
 Yervele 211
 Yeşan 353
 Yeşil 568, 587
 Yeşiltepe 127, 219, 408
 Yeteroğlu 840
 Yezero 72, 73, 126, 156
 Yılankaya 405-408
 Yıldırım 732
 Yıldız köyü 849
 Yıldız 266, 269, 275, 281, 282, 284, 427, 434, 443, 446, 632, 652, 686, 693, 821
 Yıldız Sarayı 653
 Yıldızdağı 435, 443, 443, 450, 491, 817
 Yıldıztepe 820
 Yigala 118, 119
 Yoğurtdere 769, 797
 Yokburnu 316
 Yokruva 364
 Yoksi 162
 Yokuşbaşı 764
 Yolageldi 248, 250
 Yolancı 118
 Yolanda 104, 139, 140
 Yoluca 172, 175
 Yolut 225
 Yonca 441
 Yoncalı Hamam 809
 Yoncalık 500, 504, 508
 Yoncalıgedik 747, 808
 Yorusburnu 395
 Yozgat 241, 646, 708-711, 714, 721, 722, 728, 732, 752
 Yörük 726, 756, 781
 Yörükdamlan 805
 Yugoslavya 59, 84
 Yukarı Eskiçami 658
 Yukarı Huzmal/Huzman 439, 443, 449, 451, 458, 459, 461
 Yukan İğdeciler 830
 Yukan Saksonya 796
 Yukan Söğüdü/Yukan Söğüt 810, 834, 835, 845
 Yulopoya 157, 158
 Yumruca 838
 Yumucak 813
 Yumze 215
 Yunaklar 835
 Yunanistan 186, 255, 277, 346, 444, 488, 495, 642, 645, 646, 656, 664, 664, 744, 750, 804, 864
 Yunuslar 727, 729, 734, 743, 749, 807
 Yunusoğlu 757, 773, 775, 776
 Yurd 400
 Yurtan 723, 851
 Yurtepesi 395, 404
 Yusufçuk tepeleri 360
 Yuşa 714
 Yutaklar 837
 Yutta 520-522, 524
 Yuva 801
 Yuvacık 803
 Yüksektepe 363
 Yüksekörtübe 839
 Yünik 68, 156-157, 161-164, 166
Z
 Zagapa 450
 Zagor 198
 Zagoza/ Zaguza 127, 131, 133
 Zagur/ Zagura 118, 119, 129, 131, 152
 Zağbek 504
 Zağrac 183
 Zağragir 184
 Zahiriyi 518-520, 523, 524, 527
 Zahle 623
 Zaho/Zako 646, 766, 797, 798
 Zak 521
 Zakaroğlu 378, 379, 382
 Zalina 737, 742
 Zalimor 404
 Zalof 245
 Zangar 453, 418, 419, 445, 451, 457, 461, 477, 489, 495

- Zanha 393, 394, 398-400, 403, 405
 Zaniye 107
 Zanuta/Zatuta 519, 523
 Zara 113-115, 128, 133-135, 137, 140, 375, 492, 677, 783-785, 812
 Zaralı 814
 Zarpot 470
 Zaza 381, 383
 Zazalar 482, 496, 498, 788, 789
 Zeburof 499
 Zedin 441
 Zehariye 517
 Zehrciler 698
 Zekeriyaköyü 281
 Zeki Bey 811
 Zekli 413
 Zelişte 217
 Zengin 434, 435, 438, 444, 445, 452-454, 456, 458, 465, 467, 471, 473-476, 478, 481, 492-495
 Zengezor 696, 770, 781, 800
 Zengi 704
 Zenida 408
 Zenin Tünker 497
 Zenza 409
 Zerziler 781
 Zeta 121
 Zeyamiye 546, 551-553
 Zeycan 202
 Zeyna Salha 522
 Zeytinlik 609
 Zeytun 309, 539, 774, 775, 804
 Zeytunlu 755
 Zıgındere 332
 Ziceli 723
 Ziça 200, 202, 203, 206-212, 216-218
 Ziferin 621
 Zigana 382, 404, 406, 407, 410, 412-414, 679
 Zihar/Zihara 419-422
 Zikove 186
 Zile 111, 113, 114, 125, 130, 136, 708-712, 729, 730, 752, 840
 Zimor 418
 Zincirlikuyu 269, 283, 300
 Zipeşte 194
 Ziraat Mektebi 254, 699, 752
 Zirkeş 729
 Ziva/Zive 780, 784, 847
 Ziyaret 390, 400, 404, 408, 410, 411, 415, 419, 504, 505
 Ziyaret İlalil 797, 798
 Ziyaret dağı 392, 396, 400, 402-404, 406, 407
 Ziyarettepe 382, 390, 391, 392, 396, 404, 408, 412, 431, 432, 436, 460, 473, 485, 487, 495-497, 499, 722, 754
 Zolat 223
 Zonguldak 294, 308, 311, 315, 327, 641, 674, 675, 681, 699, 704, 707, 758, 761, 771, 774, 775, 802
 Zormagara 755, 757, 793, 796
 Zugarlı 791
 Zulfabi 164
 Zuvar 506
 Züheylika 520
 Zülfe 412
 Zülfedağı 413
 Zülfikar 506
 Zülkameyn 508

Olay, Kurum, Eser ve Kavramlar Dizini

A

Abaza/Abazalar 716, 720-725, 727, 732, 735, 740, 781, 814
Acarlılar 713
Açlık 194, 220
Adapazarlılar 778
Adliye 38, 168, 324, 744, 748, 794, 844, 845
Afgan İttifaknamesi 775
Afgan Muahedesi 846
Afgan, 662, 844
Afv-ı umûmî 122, 173
Agamemnon zırhlısı 322
Ağnam-ı Tadadiye 771
Ahıskalılar 642
Ajans 108, 349, 529, 620, 640, 692
Akbaş cephaneliği 683
Akdeniz vapuru 252
Aksidanlılar 840-842
Alafranga 462
Albayrak 787
Alemdar/ Alemdarcı, 691, 693
Alman/Almanlar 43, 46, 283, 289, 322, 323, 328, 330, 342, 347, 349-351, 353-357, 359, 361, 372, 392, 397, 416, 428, 429, 431, 433, 435, 440, 442, 471, 479, 485, 500, 506, 513, 515, 523, 535, 540, 543, 546, 564, 575, 578, 591, 595, 596, 599, 602, 603, 606-608, 614, 616, 619, 621-624, 634, 639, 648, 649, 654, 656, 660, 695, 773, 796
Almanca 23
Almanya Ticaret Muahedesi 791
Altın İmtiyaz Madalyası 441
Amerika-Bulgar ihtilâfı 859
Amerikan Kongresi 472

Amerikan/Amerikalı 622, 640, 650, 664, 665, 672, 679, 682, 689, 739, 802, 863, 864
Anadolu Kongresi 659
Ankara Hükümeti 18, 876, 878
Ankara seffine-i harbiyeleri 148
Antep Hükümet-i Muvakka-tesi 839
Antep Muhafızı 726
Anzak 534, 885
Anzavur 689-691
Arab Hükümeti 757
Arab/Arablar 344, 558, 631, 637, 671, 716, 757, 758, 762, 782, 799, 800, 885
Arapça 23, 39, 41, 585, 887
Amavut isyanı 169
Amavut Komitesi 154
Amavut lisansı 94
Arnavut/Arnavutlar 59-64, 67, 69, 73, 75, 77, 82, 84, 87-89, 94, 95, 121, 153, 155, 165, 170-178, 180, 181, 188, 193, 194, 201, 205, 206, 208-210, 216, 220-223, 227, 228, 231, 249, 365, 718, 729, 792, 837, 860
Amavutça 23, 85
Amavutluk bayrağı 195, 214
Amavutluk Harekâtı 95
Amavutluk istiklali 124
Asâkir-i Osmaniye 365
Âsâr-ı Tefvîk 121, 125, 131, 135-137, 139
Asuhi 862
Aşar 604
Atina mitingi 859
Atlantik Paktı 861
Atom 860
Avlonya Kongresi 194
Avlonyalılar 205
Avusturya Muahedesi 665

Avusturya veliahdı 278
Avusturyalı/Avusturyalılar 349, 355-360, 365, 368, 368-372, 393, 395, 429, 516, 600, 603, 623
Ayan 637, 642, 645, 655
Ayin-i Mevlevî 720
Aynacılar 835, 836
Aynacılar/Aynacıoğulları 728, 730, 752, 754, 794, 835, 838, 840, 841
Aynalı Metropolit 849
Azerbaycanlı 621, 709

B

Bâb-ı Âli 91
Bab-ı Âli Baskını 209
Bab-ı Vala-yı Seraskeri 47
Bahr-i Siyah 39, 50
Bahriye 40, 168, 322, 640, 683, 691, 744, 800
Bakara aşireti 731, 791
Balkan Savaşı 17, 18, 59, 874
Bank-ı Osmanî 148, 640, 666
Barbaros zırhlısı 333
Barut gazları 351
Başbozuklar 175
Başkumandan/Başkumandanlık 185, 249, 250, 319, 371, 376, 441, 617, 814, 842
Başmabeynci 169
Başvekil 623, 785, 864
Bedevi/Bedeviler 517, 578, 588, 593, 614, 616
Bekirâğa Bölüğü 652, 661
Bektaş 151, 282, 696, 293
Benestri 450
Berâ-yı Hac 284
Berk-i Satvet 120, 121
Berlin Konferansı 63, 86
Berlin Kongresi 68
Besa 64, 87, 157, 171

Beşinci Rütbeden Nişan-ı Zişan-ı Mecidi 67
 Beşler Meclisi 657
 Beyânname-i Hümayûn 167
 Biga vakası 687, 688
 Bigalılar 693
 Birinci Krua Döfer [Croix de Fer] 532
 Birinci Mecidi 551
 Bolşevik/Bolşevikler 629, 633, 634, 643-645, 648, 652, 653, 658, 661, 663, 679, 681, 685, 686, 688, 699, 702, 704, 707, 709, 711, 716, 720, 724, 725, 732-734, 738, 742, 743, 746, 750, 752, 753, 757, 771-773, 775, 776, 781, 794, 796, 800
 Boşnak 61
 Boşnakça 85
 Breslau zırhlısı 283
 Bulgar/Bulgarlar 59, 62, 63, 66, 82, 86, 87, 102, 169, 171, 185, 186, 190, 192, 196, 202, 214, 216, 217, 224, 228, 229, 231, 235, 246, 247, 350, 352-356, 358-360, 371, 427, 428, 431, 441, 444, 601, 621-623, 645, 648, 656, 659, 660, 663, 666-668, 674, 840, 859, 863
 Bulgarca 85
 Buşa meselesi 126
 Buve [Bouvet] 309
 Bükreş Muahedesi 242
 Bütçe 791, 797, 862
 Büyük Millet Meclisi 698, 699, 707, 708, 710, 723, 735, 738, 770, 869, 895
 ayrıca bkz. TBMM
 Büyük Taarruz 18

C

Celse-i hafiye/İlâfi celse 712, 713, 814, 833, 834, 837, 838, 848-850, 851
 Cemiyet-i Akvam 638
 Cemre 682, 863
 Cezairli 746, 754
 Cezayir vapuru 140

Cihangir yangını 878
 Cihat ilanı 295
 Cumhuriyet 870
 Cumhuriyet Halk Partisi/C.H.P. 857, 858, 869
 Cülus 317, 386, 657

Ç

Çakır Reis ganbotu 320
 Çapanoğulları 708
 Çekoslovaklar 653
 Çerkes/Çerkesler 699, 700, 702, 703, 729, 732, 735, 740
 Çerkez Hasan Vakası 40, 51
 Çete/çeteler 153, 154, 156, 184, 178, 198, 217, 309, 717, 718, 758, 760, 783, 786, 794, 797, 814, 850
 Çırağan Sarayı Vakası 33, 48
 Çingene 159, 696, 728
 Çin-Rus Paktı 859

D

Dağlı/Dağlılar 108, 112, 114, 121, 127, 129, 156, 169, 170-173, 176, 177, 180, 183, 184
 Dahiliye 147, 168, 176, 298, 438, 646, 667, 668, 682, 692, 728, 744, 804, 836
 Daire-i Askeriye 148, 252, 688-692, 694
 Daire-i Erkân-ı Harbiye 146
 Daire-i Fünun Şubesi 47
 Daire-i Harbiye 284, 689
 Darülaceze 284
 Darülfünun 646
 Darü'l-Hilâfetü'l-İslâmiye 674
 Darülmuallîmin 255, 680, 751
 Darüşşifa 676
 Demokrasi 653
 Demokrat Parti/D.P. 857, 858, 863, 870
 Denizli kongresi 858
 Deme vapuru 136
 Dersimliler 376, 416, 428, 678, 730, 745, 795
 Devlet-i Aliye 183, 293, 643
 Divân-ı Harb 260, 638, 640-644, 663, 667

Düvel-i İtilâfiye 690
 Düvel-i Muazzama 92
 Düvel-i Müttetfikc 440

E

Ebu-Cehl 351
 Edime vapuru 860
 Efzun 789
 Ejder istimbotu 314
 El-Ezher 34
 Emden Kahramanları 321, 322
 Encümen-i Mahsûs 690
 Erkân-ı Harbiye 18, 19, 47, 54-56, 83, 108, 130, 134, 146, 171, 184, 257, 262, 266, 275, 278, 280, 300, 301, 551, 609, 631, 645, 650, 661, 665, 751, 814
 Erkân-ı Harbiye Mektebi 21, 46, 54, 55, 284, 641
 Ermeni çeteleri 309, 758, 783
 Ermeni musalahası 756
 Ermeni Patriği 639, 671
 Ermeni/Ermeniler 306, 309, 314, 319, 323, 325, 394, 436, 501, 503, 507, 509, 511, 512, 604, 613, 628, 629, 632, 633, 635, 638, 639, 642-644, 657, 660, 665, 666, 671, 677, 678, 684, 686, 689, 696, 697, 709-718, 720, 721, 723, 724, 726, 728-732, 734-745, 747-753, 760, 764, 769, 771, 772, 775, 777, 778, 781, 804, 814, 833, 838, 848, 885
 Ertuğrul Grubu 721, 725-727, 738, 745-747, 749
 Erzurum Kongreleri 669
 Eşirra 154, 156-158, 163, 165, 167
 Eşkiya 106, 108, 111, 112, 115, 116, 118, 120, 121, 124-128, 132, 133, 136, 149, 155, 157, 159-161, 164, 165, 167, 172, 183, 192, 195, 202, 204
 Eyüp Kongresi 864

F

Farsça 23, 39, 41
 Faslılar 818
 Felemenk 707
 Ferid Hükümeti 714
 Firzovik Toplantısı 93
 Fororti gemisi 231
 Frank 103
 Fransız Ahnamesi 775
 Fransız İtîlâfı 837, 838
 Fransız Muahdesi 775
 Fransız Sosyalistleri 649, 650
 Fransız/Fransızlar 103, 143, 283, 293, 306, 320, 322, 328, 331, 345-347, 349, 353-355, 359, 360, 368, 372, 435, 440, 608, 614, 622, 627, 631, 634, 639, 641, 643, 652, 656, 658, 664, 668, 674, 675, 679, 681, 683-686, 689, 694, 695, 698, 700, 702, 703, 706, 709, 711-716, 720-724, 726-728, 731, 733, 735-737, 741, 743, 745-748, 750, 752-754, 756-759, 761, 762, 764, 769-771, 773-776, 782, 787, 791, 792, 795-797, 799-802, 812, 815, 831, 835, 838, 840-842, 859, 885, 895
 Fransızca 23, 43, 692
 Fransuva Jozef vapuru 681

G

Garibaldiler 204
 Garjahlılar 121
 Gayri-müslim 59, 64-66, 88, 105, 107, 897
 Gazaniler 678
 Gelibolu vapuru 352
 Gevgililer 175
 Girit İsyanı 838
 Goliva/Golyat [Goliath] 182, 310, 320
 Goreliler 168, 170
 Göben 283
 Grev 139
 Gurka [Gurkha] 511, 885
 Gusineliler 183

Gülcemal 232, 302, 663
 Gülnihal 709
 Gümüş İmtiyaz Madalyası 67, 347
 Gümüş vapuru 103
 Gürcü/Gürcüler 619, 635, 642, 648, 670, 710, 713, 717, 729, 735, 736, 752, 769, 771-777, 833
 Güzel Girid 232

H

Haçik 794
 Hadisat 637
 Hakan-ı Sâbık 561
 Halaskâr 168, 169
 Halk zümresi 727
 Hamidiye 214, 223, 311
 Hancî vapuru 352
 Harbiye 18, 19, 105, 106, 110, 115, 126, 128-130, 166, 166, 168, 170, 180-183, 260, 261, 264, 267, 269, 274, 275, 298, 304, 324, 328, 331, 338, 362, 371, 526, 629, 634, 643, 645, 656, 662, 664, 665, 668, 669, 674, 683, 684, 689, 690, 691, 697, 698, 700, 878, 895
 Harbiye Mektebi 43-45, 47, 53-55, 281, 307
 Harekât-ı Milliye 668, 669, 671
 Hareket Ordusu 79, 668
 Hariciye 168, 653, 686, 688, 694, 744, 792, 800, 844, 845, 852
 Harp Akademisi 45
 Harp Ceridesi 257
 Hasenatlı Aşireti 830, 840
 Haydarpaşa Tıbbiye Mektebi 320
 Hemşayır [Hampshire] 333
 Heyet-i Islâhiye 148
 Heyet-i Mebusan 171
 Heyet-i Merkeziye 718
 Heyet-i Mersume 216
 Heyet-i Milliye 669
 Heyet-i Murahhasa 654, 657, 658, 771
 Heyet-i Nâsiha 156

Heyet-i Tahkikiye 176, 181, 687, 689
 Heyet-i Vekile/Heyet-i Vükela 18, 19, 648, 649, 710, 726, 770, 789, 792, 794, 796, 811, 812
 Hıristiyan 62-68, 75, 77, 82, 86-88, 115, 125, 150, 172, 175, 179, 181, 213, 229, 246, 636, 671, 677, 699, 713, 775, 806, 824
 Hırka-i Şerif 282, 654, 656
 Hiyanet-i Vataniye 699, 850
 Hıyarcıklı veba 668
 Hicaz Demiryolu Madalyası 73, 92
 Hidiv 280
 Hidiviye vapuru 270
 Hilâfet 205
 Hilâl-i Ahmer 245
 Himarahlılar 220
 Hind/Hindli 510, 517, 528, 532, 562, 567, 569, 571, 579, 581, 588, 595, 599, 601, 602, 607, 609, 610, 616, 643, 647, 650, 716, 864, 885
 Hockins 342
 Hollandalı 857
 Hummâ-yı mühlike 247
 Hutbe 590
 Hüdavendigâr 140
 Hükümet 147, 652, 653, 850
 Hükümet-i Hazıra 656
 Hükümet-i Muvakkate 195, 229, 794, 806
 Hükümet-i Mülkiye 847
 Hükümet-i Müstakile 247
 Hükümet-i Osmaniye 775
 Hürriyet ve İtilaf 644, 670, 672, 733
 II. Meşrutiyet 23, 47, 74, 77, 92
 İ
 İaşe 632
 İcra Vekilleri Heyeti 702
 İdâre-i Örfiye 107, 116, 135, 172
 İhsan Bey hapları 862
 İhsân-ı şâhâne 122

- İkdam 662
İkinci Rütbeden Demir Salıp
Nişanı 352
İlân-ı harb 143, 184
İnfluenza 308
İngiliz İttifakı 667
İngiliz lirası 103
İngiliz Mandası 665, 676
İngiliz/İngilizler 65, 66, 89,
284, 285, 288, 293-295,
306, 307, 310, 315, 320,
321, 333, 338, 346, 347,
354, 357-360, 362, 365,
368, 397, 448-450, 460,
464, 469, 470, 510, 511,
514, 516, 518, 519, 528,
535, 536, 540, 542-545,
556, 557, 561, 562, 567,
573, 577, 578, 588-590,
593-595, 602, 607, 613,
614, 616, 617, 620-629,
631-638, 640-647, 649,
650, 652, 654, 655, 659,
662, 663, 666, 668, 673,
674, 676, 679, 681, 683-
689, 691, 693-696, 698,
700, 703, 706, 707, 709-
713, 715-718, 720, 721,
723, 725, 728, 728-730,
732, 733, 737, 743, 751,
757, 779, 787, 796-798,
802, 813, 829, 835, 837,
838, 841, 846, 851, 853,
858, 885
İngiliz-Afgan Muahedesi 846
İngilizce 23
İrâde-i seniye 173, 261, 263
İran İtilafı 664
İraniler 840, 850
İrezistibil [İrresistible] 309
İshal 250
İslam Hükümeti Muvakkatesi
638
İslam/İslamlar 92, 107, 109,
115, 121, 130, 131, 137,
149, 150, 175, 178, 220,
229, 246, 476, 540, 558,
629, 632, 633, 635, 638,
642, 644, 650, 655, 666,
667, 670, 671, 677, 684,
689, 699, 704, 710, 716,
717, 723, 723, 731, 734,
739, 747, 748, 751, 752,
763, 830
İspanyol 630, 818
İstanbul Kaadirihanesi 50
İstanbul Kongresi 858
İstanbul Muhafızı/Muhafızlığı
642, 644, 646, 653, 669
İstanbul Müftülüğü 49
İstanbul Valisi 688
İstatistik ve Tercüme Şubesi
47
İstihbârât-ı Sulhiye Komisyo-
nu 670
İstiklal Mahkemeleri 738,
812, 837
İstoklular 156
İşkodra vapuru 131, 134
İşkodralı 109
İtalyan/İtalyanlar 66, 143,
144, 148, 343, 354, 372,
394, 515, 626, 627, 633,
639, 643, 644, 646-648,
650, 656, 657, 681, 685,
707, 714, 791, 805, 846
İtibâr-ı Milli Bankası 654
İtilaf 349, 442, 444, 451, 625-
629, 632, 635, 636, 639,
640, 643, 645, 652, 657,
660, 681, 683, 771, 838
İtilaf Devletleri 449
İtilaf ve Hürriyet Fırkası 656,
672, 693
İtilafçılar 442, 446, 622, 640,
646, 647, 654, 655, 786,
802
İtilafname 839, 842
İttifak-ı Murabba 444
İttifak-ı Müselles 320
İttihâd-ı İslâm 715
İttihat ve Terakki 53, 62, 73,
74, 77-79, 85, 92-94,
152, 169, 626, 636, 648,
652
İttihatçı 629, 636, 641, 644,
648, 655, 680, 844
İyd-i Milli 716
İzmir Heyet-i Tahkikiyesi
668
İzmir Tahkik Komisyonu 667,
677
İzmir'in işgali 691
İzzet çetesi 717
- J**
Japon 837, 842, 849
Jön Türkler 50
- K**
Kaçanık Vakası 95
Kadiriye 35, 50
Kâhinler 862
Kalmanica Müfrezesi 186
Kanber 699
Kapitülasyonlar 286
Karadağlı/Karadağlılar 59, 68,
72, 89, 108, 109, 125, 127,
137, 170, 173, 178, 180,
184, 214, 231, 734, 885
Karantina 134
Karasi Heyet-i Temsiliyesi
700
Kars Konferansı 833
Kars Muahedesi 837
Kartograf Dairesi 686
Katolik 68, 182
Kayseri vapuru 137
Kenkanlı Aşireti 757
Keşanlı 448
Kıbnis mitingi 859
Kılıç Alayı 49, 619
Kılış zırhlısı 799
Kıpı 159
Kırçekri aşireti 772
Kızıl Hançer 673
Kızıl/Kızılilar 700, 718, 721,
723, 729, 751, 756, 757,
769-771, 774-776
Kızılbaş 676, 679
Koçhisarlılar 740
Kolera 134-138, 141, 244-
250, 258-260, 266, 287,
415, 561, 883
Kolonya çetesi 198
Komisyon-u Âli 691
Komitacı 59, 62, 72, 79, 85,
87
Komünist/Komünizm 847,
858-862, 864
Konya Tahkik Heyeti 661
Konya Vapuru 141
Korti çetesi 154
Kosova İctimâ-i Umûmîsi 164
Kosovalı 68

- Koştranlılar 108
 Krup [Krupp] 452
 Kruvazör 198
 Kuleli Askeri İdadisi 34, 35, 42-44, 52
 Kuleli Vakası 34, 42, 49
 Kumanova Muharebesi 196
 Kurban Bayramı 874
 Kurtuluş Savaşı 18, 19, 47, 50, 878, 879
 Kuvâ-yı Askeriye 168, 689
 Kuvâ-yı İmdâdiye 709
 Kuvâ-yı İtilaflıye 671, 689, 694
 Kuvâ-yı Mestûre 113
 Kuvâ-yı Milliye 654, 657, 661, 662, 667, 668, 670, 672, 673, 675, 682, 687-691, 693-696, 698, 700, 702-704, 706-711, 713, 714, 717, 726, 728, 777, 783, 789
 Kuvâ-yı Muâvene 106
 Kuvâ-yı Mürettebe 157,
 Kuvâ-yı Osmani 686
 Kuvâ-yı/Kuvve-i İnzibatiye 709, 732
 Kuvâ-yı/Kuvve-i Tedibiye 703, 721, 729, 738, 741
 Kuvve-i Seyyare 726-728, 746-749, 752, 754, 762
 Kuvve-i Umumiye 243
 Kürd/Kürdler 376, 424, 488, 489, 491, 494, 501, 646, 690, 733, 760, 769, 772, 781, 783, 835
 Kürddagı aşairi 761
- L**
- La Turkuvaz 354
 Lehliler 734, 796
 Lejyon 437, 439, 447, 448, 450
 Levazım 298, 299, 366, 660, 665
 Leyle-i Mirâç 697
 Leyle-i Regaib 874
 Lira 145, 146, 225, 232, 614, 666, 673, 680, 681, 688, 696, 709, 731, 862
 Litografya 53
 Liva vapuru 142
- Londra Konferansı 771
 Londrineler 110, 139
 Lord Kitchner (Hampşir) [Hampshire] 403
 Lumalılar 167, 168
- M**
- Maarif 630, 845
 Mabeyn 169, 648, 649, 697
 Macar/Macarlar 353, 696
 Mahkeme-i Temyiz 673
 Mahmut Şevket Paşa vapuru 302, 318
 Majestik [Majestic] 314, 315, 322
 Makedon ordusu 440
 Malisor/Malisorlar 68, 106, 108, 115, 129, 133-138, 169, 170, 179-182, 221, 885
 Maliye 168, 457, 666, 688, 690, 794
 Manda 662, 672, 674
 Mari 672
 Mark 283
 Marmara vapuru 134
 Martin/Martini 107, 171, 176, 201
 Masena Zırhlısı 368
 Mavzer 106, 116, 131, 167, 175, 176, 181
 Mayaveri 138
 Mebusan 629, 688, 689, 692, 693
 Mecidiye kruvazörü 311
 Meclis 170, 631, 702, 711, 712, 714, 718, 726, 742, 743, 761, 769, 775, 780, 787, 793, 797, 806, 807, 811, 816, 843, 845, 846
 Mekteb-i Sultaniye 680
 Mekteb-i Tıbbiye 42
 Mektepler Bayramı 791
 Memâlik-i Osmâniye 682
 Merhasa 649
 Mesudiye İstimbotu 137, 139, 140
 Meşhed-i Murad 122
 Meşrutiyet 73, 74, 78, 85, 92, 93
 Metohija 84
 Metropolit 649, 732
 Mevlevi Şeyhi 255
- Mevlevihane 294
 Mevlid-i Nebevi 874
 Mıntıka Palas 675
 Mısır isyanı 647
 Mısırlılar 797
 Millet Partisi/M.P. 862-865, 870
 Milli Ahrar Fırkası 658
 Milli aşireti 725
 Milli blok 639
 Milli Kongre 631, 673
 Milli Kuvvetler 658, 659, 663, 665, 667, 749, 814, 815
 Milli Türk Fırka-yı Siyâsiyesi 671
 Milo 400, 401, 404
 Mirditalı 109, 150, 154 183
 Mirmiran 696
 Misak-ı Milli 837
 Miting 651, 682, 798
 Mitralyöz 108, 113, 116, 117, 120, 123, 136, 144, 155, 159-162, 164-168, 174, 176, 178-180, 196, 203, 208, 217, 264, 734
 Mondros Mütarekesi 625
 Morning Post 661
 Muahede-yi Sulhiye 667
 Muâmelât-ı Zâtiye 644
 Muâvenet-i Milliye 320
 Muhtanyet 172
 Mukaddemat-ı Sulhiye 229
 Murathanoğulları 392, 393
 Musalaha 569
 Musevi 671
 Mustahfaz 109, 112, 197, 203, 217
 Musul torpidosu 366, 368
 Muvazene-i Maliye 794
 Müdafaa-i Hukuk Grubu 720, 792
 Müdafaa-i Milliye 699, 700, 752, 756, 814
 Mürur Tezkiresi 48, 49, 91
 Mürzsteg Programı 66, 87
 Müslüman 59, 60, 63, 66, 68, 75, 77, 83, 88, 595, 771, 897
 Müslüman Kongresi 673
 Mütareke 196, 229, 230, 425, 535, 641

N

Nafia 760, 844, 845
Nahcivan Şurası 715
Nasturiler 511, 613, 706
Necat vapuru 232
Necef Hükümeti 752
Nevruz 776, 865, 875
Nigehban 632, 668, 671, 692
Nokşinli 170
Numune İbtidaisi 680

O

Oksijen bombası 861
Oltu Şurası 710, 715
10 Temmuz hareketi 232
10 Temmuz vapuru 141, 232
Onlar Meclisi 655
Ortodoks 67
Osmanlı 19, 23, 46, 47, 55, 56, 62, 64, 66, 67, 69, 72, 73, 82, 84, 89, 105, 281, 421, 451, 638, 647, 677, 688, 700, 737, 879, 897
Osmanlı Devleti/İmparatorluğu 19, 24, 34, 59, 61, 63, 66, 72, 89, 92, 887
Osmanlıca 90
Oşın [Ocean] 309
31 Mart Vakası 79

P

Padişah 619, 631, 637, 649, 667, 682, 717, 875
Palasa 126
Palu 377
Pan-islavist 67
Paratifiş 467
Paris Konferansı 661, 674, 690
Parlamanter 405
Parlamenteizm 623
Paskalya 647
Paşabahçe vapuru 370, 372
Paşaköylü 647
Paşazadeler 773, 774, 776, 791, 801
Patrik 849
Patrikhane 62

Pazarlılar 864
Pehlivan çetesi 850
Pel Mel [Pall Mall] 681
Pelenk-i Derya 321
Penfigus 668
Perjeta Kilisesi 126, 127
Peşterli 174, 176
Petro torpido muhribi 403
Petros Çetesi 153
Peyam 718
Plevne vapuru 139
Polis 635, 644
Pomaklar 668
Posta Nezareti 646
Potemkin (Pantaleon) 322
Preveze ganbotu 742
Princeton Üniversitesi 17, 86
Protestan 485
Pukalı 140, 150
Ramazan-ı Şerif 792
Rancaf 656
Râyet-i Osmani 214
Reis-i Cumhur 438, 683, 734
Reis-i Nüzzar 526
Reis-i Vukelâ 354
Reval Mülâkâtı 92
Reval Toplantısı 74
Revolver 176
Revue de l'Armée 85
Riyo dö Janeyro [Rio de Janeiro] zırlıslı 260
Romen-Rumen 428-430, 439, 442,
Royal İngiliz Nakliyesi 337
Royter [Reuter] Ajansı 529, 620, 640,
Ruble 672
Rugovalı/Rugovalılar 156, 171, 172
Rum/Rumlar 224, 282, 390, 391, 427, 436, 626, 633, 638-640, 642, 643, 645-649, 653-655, 657, 660, 670-672, 702, 709, 715, 718, 721-724, 727, 729, 730, 732, 735-737, 740, 742, 749, 758, 760, 764, 777, 778, 783, 786, 797, 801, 830, 840, 849, 852
Rum çetesi 325, 717, 718, 786, 791, 794, 797, 814
Rum Mektebi 152
Rumca 345

Rumeli Heyet-i İslâhiyesi 147, 879
Rus İhtilali 466, 889
Rus/Ruslar 34, 50, 65-67, 88, 89, 293-296, 299, 309-311, 314-316, 318-320, 322, 324, 343, 353, 364, 366, 369, 371, 376, 377, 380, 382, 384, 387, 390, 392, 397, 402, 403, 405-407, 409, 416, 419, 421, 422, 424, 428-431, 434, 438, 440, 442, 447-449, 456, 459, 465-467, 468, 469, 472, 476, 479, 480, 482-485, 489, 494, 499-503, 505, 506, 566, 569, 613, 628, 658, 664, 670, 672, 674, 677-680, 695, 723, 770, 772-776, 801, 833, 846, 857, 859-861, 863, 865, 885
Rusça 23
Rus-İngiliz Ticaret Muahedesi 776
Rus-Lehistan Muahedesi 776
Rus-Türk Muavenet Muahedesi 775
Rüz-ı Hızır 649

S

Sabah vapuru 103, 137, 139, 142, 143
Sabanca İhtikar ve Sirkat Heyeti 662
Sadaret 168, 176, 214, 685, 690
Sadrazam 168, 169, 241, 639, 645, 648, 668, 674, 682-684, 686, 689, 692, 694, 695, 744, 762
Sahratullah 514
Sakarya Savaşı 18
Salib-i Ahmer 231, 232
Samsun Vapuru 337
Sancak merasimi 303
Savslane 342
Sekte-i kalb 247, 249
Selamet Vapuru 141
Selamlık 270, 275, 279, 281, 298, 307, 317, 372, 502, 686-691, 695, 688

- Selanik Askeri Rüştiyesi 40, 52
 Selanik Bank 148
 Selçukiye 677
 Selçuklular 676
 Serjka vakası 121
 Sevr Muahedesi 748, 775
 Sihhiye 850, 851
 Sırbıye 293, 349
 Sırp 59, 60, 62, 63, 65-67, 82, 88, 126, 180, 182, 186, 189, 192, 193, 195, 196, 215, 223, 225, 226, 229, 230, 249, 278, 293, 350, 818, 837
 Sırp-Bulgar İttifakı 148
 Sırp çetesi 178, 184
 Sırpça 23
 Sırpplar/Sırplılar 178, 179, 182, 183, 185, 187-190, 192, 193, 195, 196, 214, 221-224, 226, 228, 229, 235, 236, 354, 358, 359, 440, 623, 624, 729
 Simav Grubu 738
 Sivas Kongreleri 669
 Skalyeri-Aziz Bey Komitesi 38
 Skarjak Muharebe-i Bahriyesi 397
 Skudari vapuru 140
 Slovenler 641
 Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi 41, 52
 Sosyalist 805
 Sovyet hükümeti 757
 Sulh Konferansı/Kongresi 635, 637, 653, 656, 659, 685, 686
 Sultan Osman vapuru 260, 283
 Sultan Selim 283
 Sultani Mektebi 752
 Surha 131
 Surre Alayı 279
 Sünni 673, 730
- Ş
- Şaki/şakiler 120, 124, 125, 128-130, 159, 162, 163, 166, 195, 198, 204, 205, 325, 804, Şaklakon 656
 Şalalı 121, 126, 127, 131, 138
 Şam Vapuru 673-675
 Şapirograf 53
 Şarjör 794
 Şark Milletleri Kongresi 727
 Şehzade 363, 645, 897
 Şeyh Mahmut Hükümeti 655
 Şeyhülislam 654, 657, 691, 744
 Şii 673
 Şirket-i Hayriye 638, 673
 Şûrâ-yı Askerî 661-663, 665, 681-684, 686-688, 690, 691, 698
 Şûrâ-yı Devlet 690
 Şûrâ-yı Hilâfet 688
 Şûrâ-yı Millî 653, 657
 Şûrâ-yı Saltanat 652, 717
- T
- Tahdid-i Teslihat Konferansı 844
 Taklîb-i hükümet 658
 Takvim-i Vakayi 633
 Tan [Le Temps] 668, 689
 Tanzimat 45, 47
 Tasvir Gazetesi 22, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 83, 85, 87, 89, 90, 94, 95, 102
 Taşnak çetesi 760
 Taşnakiler/Taşnaklar 740, 770-772, 774-776, 781, 800
 Tatar 402, 665
 Tatar Hükümet-i Milliyesi 664
 Tayms [Times] 650
 TBMM/Millet Meclisi 700, 832, 863, 865
 Teâli-i İslâm 726
 Teceddüt 626
 Tedkik-i Seyyiât 644, 665, 673
 Tedrisiye-i Hayriye Mektebi 40, 51
 Tekalîf-i Harbiye Komisyonu 244
 Telefon 243
 Teşkilât-ı Esâsiyye 92
- Teşkilât-ı Milliye 691
 Teşvikiye Sağlık Evi 858, 869, 870
 Tevfikiye vapuru 252
 Ticaret Nazın 666, 744
 Tifo 247, 287, 288, 350, 883
 Tifus 209
 Tîr-i Müjân 680
 Tonyalılar 387
 Trakya Cemiyeti 648
 Transilvanya 433
 Triyumf [Triumph] 322
 Tuhfe-i Vehbî 40
 Tunuslu 885
 Turan vapuru 736
 Türk/Türkler 34, 59, 89, 230, 429, 479, 607, 644, 682, 686, 712, 859
 Türkçe 85, 394, 692
 Türk-İtalyan Dostluk Anlaşması/Paktı 865, 869
 Türkmen aşairi 746
- U
- Ukrayna Türkiye Muhadenet Konferansı 851
 Ukraynalı 591
 Urban 512, 513, 569, 577, 579, 590, 646, 787
 Uyuz 265, 287
- Ü
- Üçler Meclisi 648
- V
- Vafî Partisi 857, 858
 Vahdet-i Milliye 641, 657
 Vahhabiler 656
 Vaka-yı Hayriye 34
 Vakî 696
 Vardarlı 145
 Vareza Zırhlısı 121
 Varşak Çetesi 759
 Vatan 869
 Veba 245, 248, 674
 Velâdet-i Hümâyûn 502, 647, 696
 Veliahd-ı Saltanat 330

Veliaht 270, 690, 693, 851, **Z**

717

Veysel çetesi 801

Vice 86, 89

Vilayet Tercümanı 130

Vilâyet-i Selâse 92

Viteskalılar 174

Vorster 333

Zabitan Cemiyeti 168

Zât-ı şâhâne 121-123, 125,

166, 272, 281, 300, 307,

326, 637, 653, 654, 661,

669, 671, 684, 686, 688,

690, 693, 695

Zazava 180

Y

Zelzele 172, 733, 860, 861

Yahudi/Yahudiler 152, 799,

857

Yakovalılar 68, 181, 184

Yanya muharebesi 215

Yavuz 182, 311, 297, 319,

320, 629, 674

Yemin Zabıt Varakası 173

Yeni Sabah 870

Yeniçeri 34, 48, 49, 92

Yenipazar Anlaşması 84

Yevm-i Millî 168, 259

Yezero meselesi 126

Yıldız Mahkemesi 38

Yozgat Göller Vakası 638

Yugoslavlار 641

Yunan/Yunani/Yunanlı/Yu-

nanlar/ 59, 62, 66, 82, 89,

183, 189, 190, 192-197,

199, 201-206, 208-210,

214-220, 223-225, 229,

235, 236, 356, 428, 430,

442, 446, 621, 633, 634,

643-645, 647, 649, 650,

652-661, 667, 669-673,

686, 687, 689, 692, 702-

704, 706-708 710-718,

720-723, 725, 727, 728,

730-738, 740, 741, 744,

745, 747, 749, 750, 751,

753-758, 762-764, 769,

772, 775-779, 784-786,

791, 792, 794, 798-808,

810, 814-816, 823, 824,

834, 837, 838, 842, 851,

857, 863-865, 869, 885

Yunan-Bulgar İttifakı 155

Yunanca 23, 887

ALBÜM*

- * Albümde yeralan fotoğraflardan kaynakları belirtilenler dışındakiler **M. Sırrı Çakmak** ve **Prof. Ahmet Çakmak**'ın aile arşivlerinden derlenmiştir.

Fevzi Çakmak (soldan dördüncü), Şevket Turgut Paşa ve erkân-ı askerisi ile Manastır'da.

Manastır'da ilân-ı Hürriyet-Fotoğrafçı Munakis Biraderler, Haz. Roni Margulies. YKY, 1997.

Subaylığının ilk yıllarında.

İstiklal Savaş'ında Akşehir toplantısı (1922).

Kurtuluş Savaşı'nın son yılları.

1. Gn. Ali Fuat Cebesoy 2- Orgn. Cevat Çobanlı 3- Mareşal Fevzi Çakmak 4- Gn. Kazım Karabekir. 5- Gn. Fahrettin Altay 6- Gn. Şükrü Naili Gökberk 7- Gn. İzzettin Çalışlar 8- Gn. Cafer Tayyar Eğilmez 9- Kemalattin Sami Paşa 10- Ali Hikmet Ayerdem 11- Org. Ali Sait Akbaytogan 12- Org. Asım Gündüz 13- Diyarbakırlı Kara Kazım Paşa 14- Topal Emin paşa 15- Org. Muğlalı Mustafa Paşa

Kurtuluş Savaşının sonuna doğru.

İzmir Karşıyaka'da (1922).

Mustafa Kemal Paşa ve Salih Bozok ile birlikte İzmir rıhtımında (10 Eylül 1922).

ایستہ برصاطرہ فاخرہ روح افزا -
عانتہ ویردہ شرف عفتہ فوزہ یاسا -
۵ مئی ۱۹۲۳

"İşte bir hatıra-i fahire-i ruhefza / Anteb'e verdi şeref hazreti Fevzi Paşa"
Gaziantep (5 Mayıs 1339/1923).

Kurtuluş Savaşı yıllarında.

Bir yurd gezisinde

Mustafa Kemal Paşayla İzmirde. (Şubat 1923)
Bernard Lewis-Etem Tem *Atatürk*, İtalya 1995.

قونسلخانم پوری نریمانور • دیردی محمد عثمان لاله • فخری • لاری • اردو ناکش عربی شیشه ای است بریکت • غلامی کبردی لیسزین کبری

1- Bıyık erhanı kharbege reisi muşur Fevzi paşa H. 2- İkinci ordu muvakkilisi Fahrredin paşa H. 3- Besend kolordcu komandan v. Tabel paşa H. 4- Müze müdürü refikası Sıtkıye H. 5- Müze müdürü Yusuf B. 6- Müze m. muavin v. Arminakle H. Rıştı B. Konya asarîatlık müzesinde mubeccel bir Halıra. 12/9/1929 Fevzi paşa hazretlerine arz ve takdim. Konya müzesi müdürü M. Yusuf

Konya (10 Eylül 1929)

Paşalar toplantı halinde. (15 Şubat 1924)

Soldan sağa: M. Kemal Paşa, Kazım Özalp, Ali Fuat Cebesoy, Ali Sait Akbaytogan, Fahrettin Altay, Kazım Karabekir, İzzettin Çalışlar (arkası dönük), Asım Gündüz (arkası dönük), Fevzi Çakmak (arkası dönük).

Üskübi köyünde anfiheatn gezerken.

Bolu Halk Fırkası önünde. (1930'lar)

Dumlupınar (14 Şubat 1929).

1928 Deniz Manevraları sırasında Mecidiye Kruvazörü'nde (15 Ekim 1928)

Kurtuluş Savaşı yıllarında.

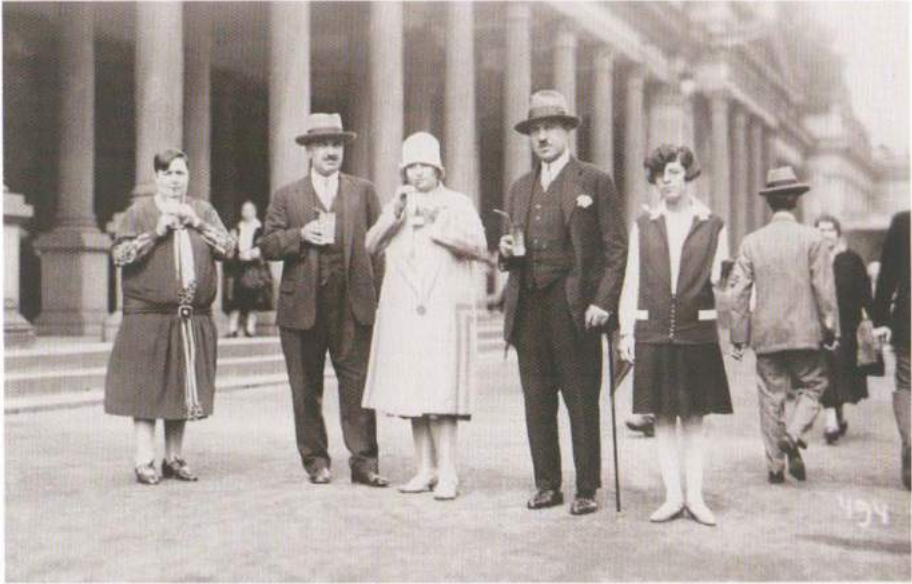
Kurtuluş Savaşı yıllarında.

Karlsbad (1927).

Ressam Avni Lifij'in objektifinden: Kazım Karabekir, Mustafa Kemal Paşa, Mareşal Fevzi Çakmak, Sakallı Nurettin Paşa ve Asım Gündüz. Paşa. (1923 sonları)
A.K. Gören, *Avni Lifij*, YKY, 2001

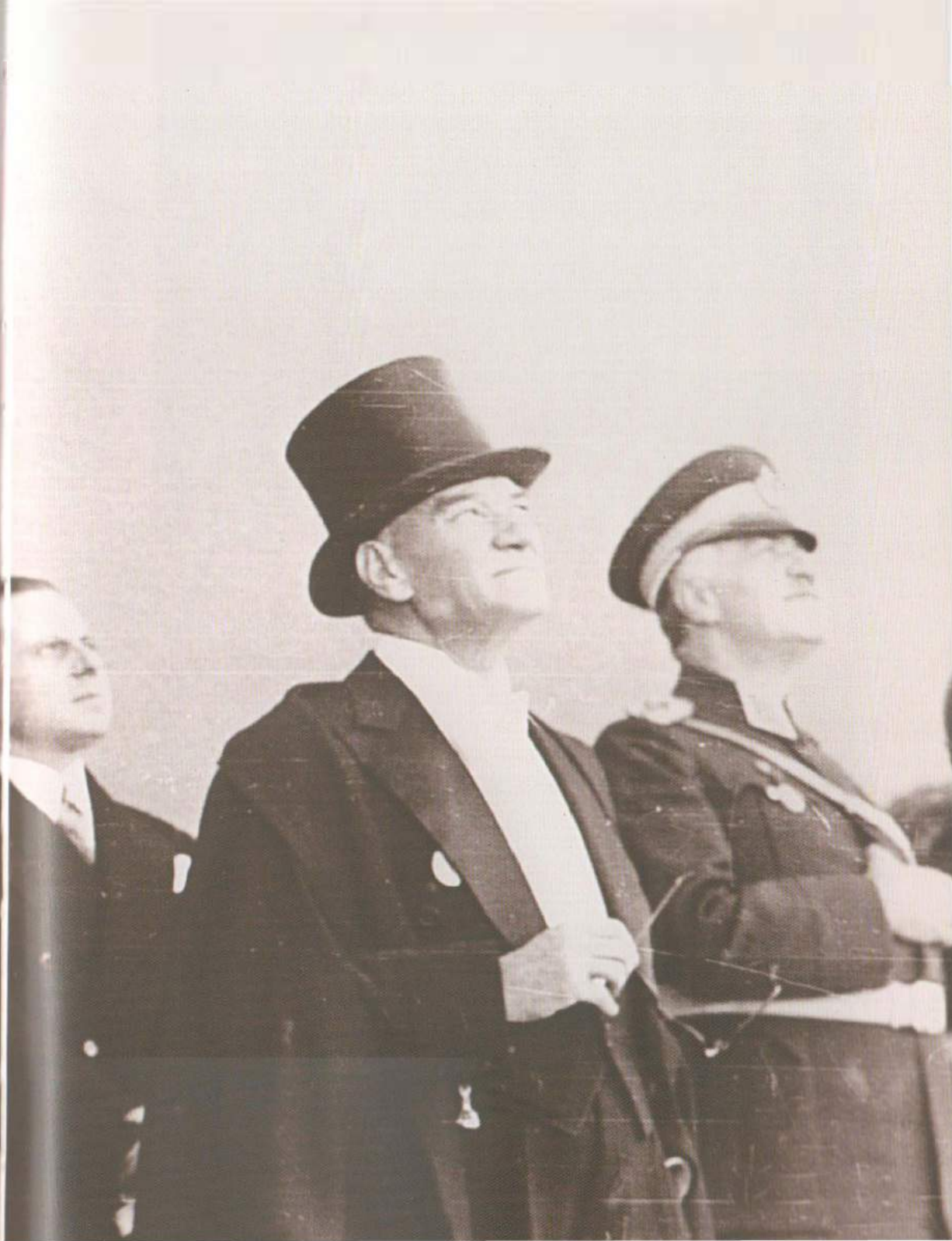
?, Mareşal Fevzi Çakmak, Fitnat Hanım, ?, kızı Nigar. (Karlsbad, 1927)

Cumhuriyet'in ilk yıllarında.

Cumhuriyet Bayranı törenlerinden sonra Meclis'ten çıkarken. İsmet İnönü, Atatürk, Kazım Özalp ve diğer meclis üyeleriyle (29 Ekim 1930).

Atatürkle birlikte (1933).

Bükreş Büyükelçiliği'nde Hamdullah Suphi Tannöver ve eşleri ile. (Kasım 1936)

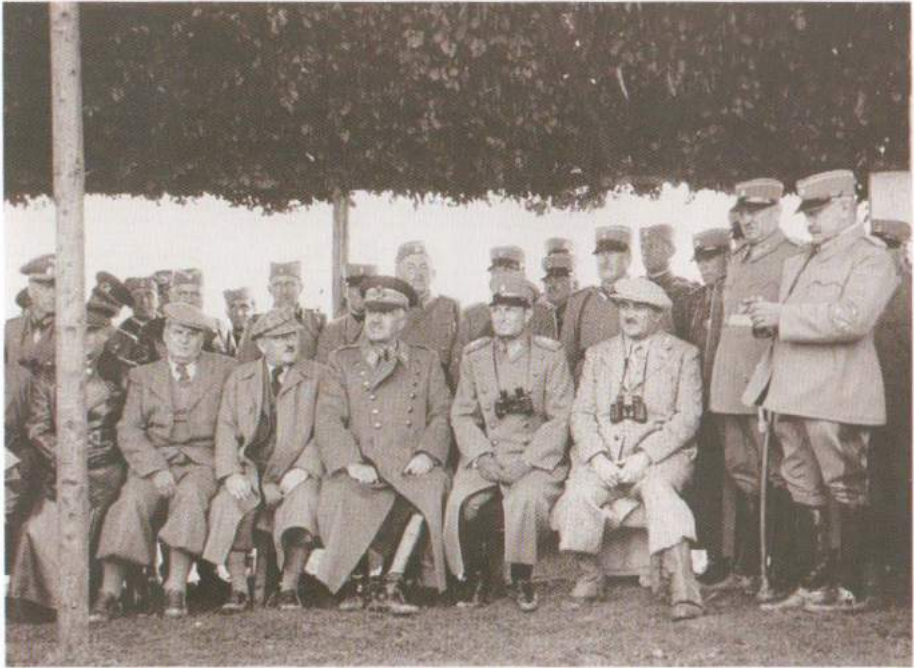
Balkan Birliği Genel Kurmay Başkanları Toplantısı için Bükreş'te. (Kasım 1936)

Bükreş'te bir tören esnasında. (Kasım 1936)

Saraybosna'da Yugoslavya Harbiye Nazırı General Nedić ve ayandan Üzeyir Hacıhasanagić ile beraber. (Eylül 1937)

Yugoslavya. (Eylül 1937)

Atina'da karşılama töreninde. (Aralık 1938)

Atina. (Aralık 1938)

Tokat (30 Ağustos 1936).

Yugoslavya (30 Eylül 1937)

Çanakkale'de askeri manevralarda.

Mardin (1936)

Atatürk'le Cumhuriyet Bayramı'nda. (1937)

Trakya Manevraları'nda. (11 Ekim 1937)

10. Yıl törenlerinde (29 Ekim 1933).

Askeri Yargıtay Divanı üyeleriyle (1933)

Birinci sıra soldan sağa: Korgeneral Mustafa Muğlalı, Korgeneral Ali Fuat Erden, ?, Orgeneral Fahrettin Altay, Marşal Fevzi Çakmak, Orgeneral Ali Sait Akbay Tugan, Korgeneral Ö. Fahrettin Türkkan, Korgeneral Salih Omurtak, Korgeneral Ö. Halis Bıyıktaş.
En arka sıra sağ başta Şefik Çakmak. (Ö. Faruk Şerifoğlu arşivi)

Atatürk ile birlikte Cumhuriyet Bayramı törenlerinde.
Bernard Lewis-Etem Tem *Atatürk*, İtalya 1995.

Askeri manevralarda 11 Ekim 1937

Türk Hava Kurumu'nu ziyarette. (27 Mart 1940)

Türk Hava Kurumu'nu ziyarette. (27 Mart 1940)

Divriği Demir Madenleri'nde. (2 Kasım 1940)

Antalya Evkal' Sıcak İklimler Nebatları Bahçesi'nde. (1940'lar)

"Gazi M. Kemal Paşa Hazretlerine
takdim. 26 Teşrinievvel '29" [1923]

Ankara Merkez İlçesi 21. Mahalle sakinlerinin Mareşal'i ziyaret hatırası. 16 Şubat 1947
Ayaktakiler soldan sağa: M. Pınarcı, E. Şenler, M. Ersoy, H. Manisalı, Mareşal Fevzi Çakmak, A.
L. Aytacımdır (DP Bucak Bşk.), T. Karlok, E. Akçam, O. Işık.
Oturandar: S. Yurtbekler, H. Arkman, H. Çevik, M. Sürücü.

Tayyare Cemiyeti'ni ziyaretinde.

Mareşal'in Ödemiş'i teşrifinde Dereboyu köyü civarında karşılanışı. (31 Ekim 1946)

Demokrat Parti'den bağımsız
aday olduğu günlerde. (1946-47)

Eşi Fitnat Hanım, Mareşal, torunu Ahmet ve kızı Nigar Hanım 1940.

Kızı Nigar Çakmak, damadı Burhan Toprak, Fitnat Hanım, Mareşal ve kızı Muazzez Toprak

Kızı Nigar Hanım ve damadı Tümgeneral
Şefik Çakmak. Cenevre (15 Mayıs 1933)

Sevgili Babamıza, Burhan-Muazzaz. 8 Nisan 1932.

Kızı Muazzez Hanım ile Burhan Toprak'ın düğünleri. (1931)

Burhan Toprak, İsmet İnönü, Muazzaz Hanım Mevhibe Hanım, Fitnat Hanım. (1931)

Kızkardeşi Nebahat Hanım ve
Kızı Nigar Hanım ile birlikte.

Yeğeni Adnan Çakmak ve İffet Hanım'ın düğünlerinde. (19 Haziran 1940)

Mareşal'in cenazesi Harbiye'de. (12 Nisan 1950, Çarşamba)

Mareşal'in cenazesi Galata Köprüsü'nde.

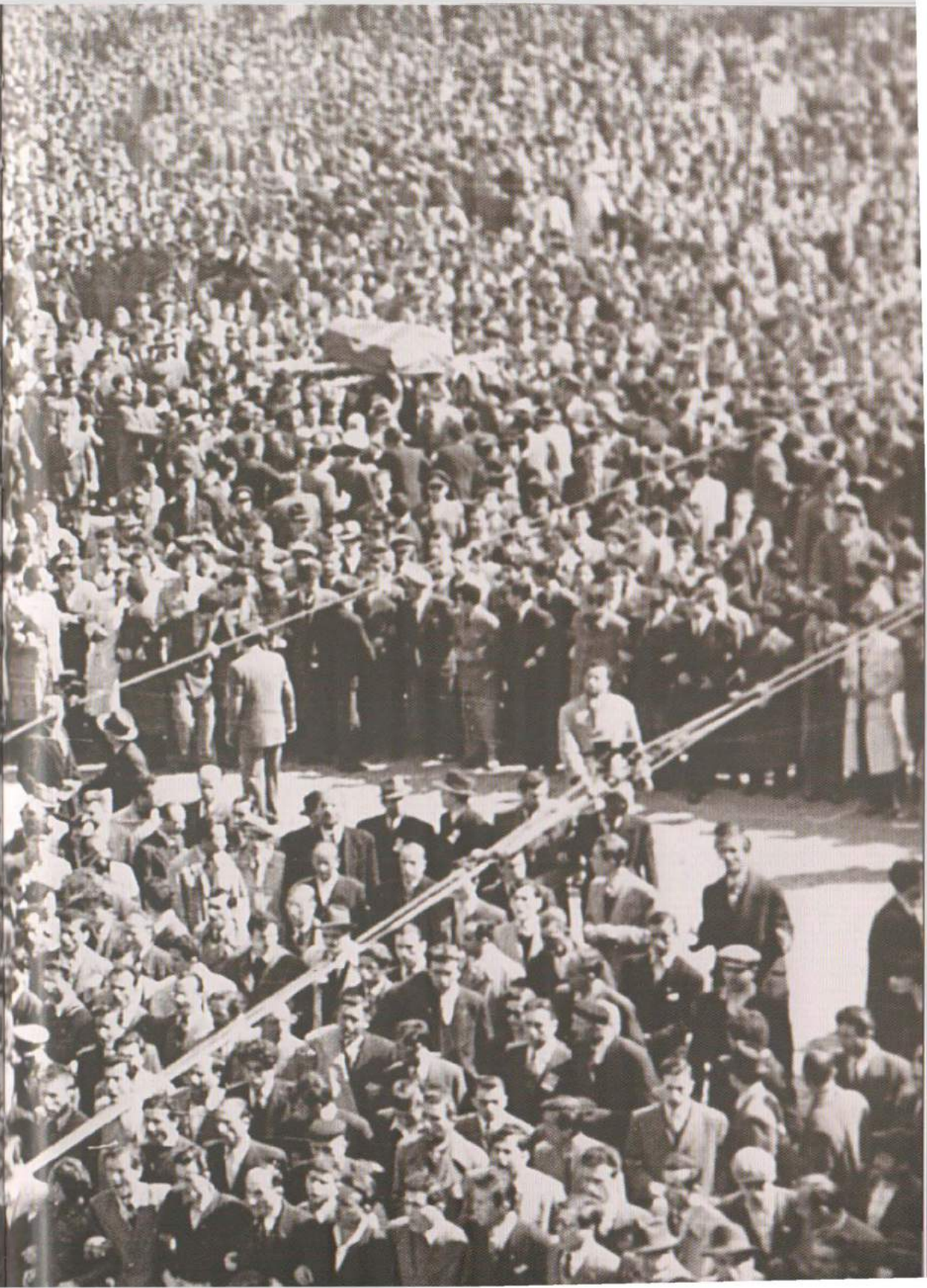
Mareşal'in cenazesi Galata Köprüsü'nde.

Mareşal'in cenazesi Eminönü'nde.

Mareşal'in cenazesi Eyüpsultan'da.

Sanatçı Gözüyle Fevzi Çakmak

Avni Lifi, *Mareşal Fevzi Çakmak Portresi*. (1923) 41x30cm
Tuval üzerine yağlıboya, Ankara Milli Kütüphane Koleksiyonu.

Avni Lifi, *Mareşal Fevzi Çakmak Mosaide*. (1923) 166x131cm
Tuval üzerine yağlıboya, İstanbul Resim Heykel Müzesi Koleksiyonu.

Münif Fehim, Mareşal Fevzi Çakmak'ın Portresi.
İ. A. Gövsa, *Elli Türk Büyüğü*, Yedigün Neşriyatı.

Y A P I K R E D İ Y A Y I N L A R I / T A R İ H

Matthew Smilh Anderson

Doğu Sorunu

Celâl Bayar

Kayseri Cezaevi Günlüğü

Maurice M. Cerasi

Osmanlı Kenti

Nilüfer Hatemi

Mareşal Fevzi Çakmak ve Günlükleri

(1919-1921 / 1950) (2 cilt)

Liddell Hart

2. Dünya Savaşı Tarihi (2 cilt)

Ekrem Işın

İstanbul'da Gündelik Hayat

Everyday in Life

İsmet İnönü

Defterler (1919-1973) (2 cilt)

Donald Edgar Pitcher

Osmanlı İmp. Tarihsel Coğrafyası

André Raymond

Yeniçerilerin Kahiresi

Editörler: Hélène Desmet-Grégoire -

François Georgeon

Doğu'da Kahve ve Kahvehaneler

Hazırlayanlar: Irène Fenoglio -

François Georgeon

Doğu'da Mizah

Wolfgang Müller-Wiener

İstanbul'un Tarihsel Topografyası

Necdet Uğur

İsmet İnönü

Cumhuriyetin 75 Yılı

Lozan Barış Konferansı (8 cilt)

Taylan Altuğ

Dile Gelen Felsefe

Aristoteles

Retorik

Fizik

Gaston Bachelard

Yok Felsefesi

Enis Batur (haz.)

Modernizmin Serüveni

Jean Baudrillard

Tam Ekran

Töln Bumlin

Tartışılan Modernlik

Hegel

J.-C.Carrière vd.

Zamanların Sonu Üstüne Söyleşiler

Ernst Cassirer

İnsan Üstüne Bir Deneme

R.G. Collingwood

Bir Özyaşamöyküsü

Steven Connor

Postmodernist Kültür

G. Deleuze-F. Guattari

Felsefe Nedir?

Diderot-D'Alembert

Ansiklopedi

Sencer Divitçioğlu

Ortaçağ Türk Toplumlari Hakkında

Oğuzdan Selçuklu'ya

Osmanlı Beyliğinin Kuruluşu

Kök Türkler

Luc Ferry

Ekolojik Yeni Düzen

Michel Foucault

Ders Özetleri (1970-1983)

José Ortega y Gasset

Sevgi Üstüne

Avcılık Üstüne

Üniversitenin Misyonu

Macit Gökberk

Değişen Dünya Değişen Dil

Kant ve Herder'in Tarih Anlayışları

Bozkurt Güvenç

Kültürün ABC'si

Jürgen Habermas

"Öteki" Olmak, "Öteki"yle Yaşamak

"İdeoloji" Olarak Teknik ve Bilim

Selahattin Hilav

Edebiyat Yazıları

Felsefe Yazıları

Edmund Husserl

Kesin Bir Bilim Olarak Felsefe

Turhan Ilgaz

Tencere Kapak

Fredric Jameson

Marksizm ve Biçim

Seyfi Karabaş

Bütüncül Türk Budunbilimine Doğru

W. Kaufmann

Dostoyevski'den Sartre'a

Varoluşçuluk

Alexandre Kojève

Hegel Felsefesine Giriş

Timur Kuran

Yalanla Yaşamak

Claude Lévi-Strauss

Hüzünlü Dönenceler

Yaban Düşünce

Abraham S. Moles

Belirsizin Bilimleri

Predrag Matvejevic´

Akdeniz'in Kitabı

Ahmet Oktay

Türkiye'de Popüler Kültür

Robert Owen

Yeni Toplum Görüşü

Karl R. Popper

Daha İyi Bir Dünya Arayışı

Abbé Pierre-Albert Jacquard

Mutlak

Hubert Reeves

İlk Saniye

Samih Rifat

Herakleitos

Bertrand Russell

Din ile Bilim

İnsanlığın Yarını

Peter M. Senge

Beşinci Disiplin

Michel Serres

Doğayla Sözleşme

A. Celal Şengör

Zümrütnâme

Bölent Tanör

Türkiye'de Kongre İktidarları

Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri

Bölent Tanör – Necmi Yüzbaşıoğlu

1982 Anayasasına Göre

Türk Anayasa Hukuku

Alain Touraine

Birlikte Yaşayabilecek miyiz?

Modernliğin Eleştirisi

Demokrasi Nedir?

Nermi Uygur

Denemeli Denemesiz

Tadı Damağımda

Felsefenin Çağırısı

Kuram-Eylem Bağlamı

Kültür Kuramı

Başka-Sevgisi

Salkımlar

Dilin Gücü

Güneşle

Bunalımdan Yaşama Kültürü

Çağdaş Ortamda Teknik

Yaşama Felsefesi

Edmund Husserl'de Başkasının Ben'i

Sorunu

İçi Dışıyla Batının Kültür Dünyası

İnsan Açısından Edebiyat

Dipten Gelen

İçimin Sesi

Hilmi Ziya Ökten

Aşk Ahlakı

Artun Önalsal

Kan Davası

Tahsin Yücel

Anlatı Yerlemleri

Ludwig Wittgenstein

Tractatus

Sartre Sartre'i Anlatıyor

Profesör Heidegger, 1933'te Neler Oldu?

Pera Peras Poros

İnsan Hakları

11 Eylül/Bir Saldırının Yankıları

Y A P I K R E D İ Y A Y I N L A R I / İ L E T İ Ş İ M

Pierre Bourdieu

Televizyon Üzerine

Claude C. Hopkins

Reklamcılık Yaşantım&

Bilimsel Reklamcılık

Ragıp Duran

Burası Dünya Polis Radyosu

Talat Halman

Doğrusu

Jean-Nöel Jeanneney

Medya Tarihi

Michael Kaye-Andrew Popperwell

Radyo Dersleri

Gerald Kelsey

Televizyon Yazarlığı

Marshall McLuhan

Gutenberg Galaksisi

M. J. Matelski

Televizyon Haberciliğinde Etik

P. Rutherford

Yeni İkonalar -

Televizyon Reklam Sanatı

Önsal Oskay

"Yıkanmak İstemeyen Çocuk"lar Olalım

Siberuzay Sözlüğü

Y A P I K R E D İ Y A Y I N L A R I / Ö Z E L D İ Z İ

Ali Alparslan

Osmanlı Hat Sanatı Tarihi

Çetin Altan-Ara Güler

Al İşte İstanbul

John Ash

Turkey, The Other Guide

Enis Batur

Amerika Büyük Bir Şaka

Michel Butor

San Marco'nun Betimi

John Freely

A History of Robert College (2 cilt)

Orhan Şalk Gökay (haz.)

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi - Kitap 1

Zekeriya Kurşun, Seyit Ali Kahraman,

Yücel Dağlı (haz.)

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi -Kitap 2

Seyit Ali Kahraman – Yücel Dağlı (haz.)

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi -Kitap 3

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi - Kitap 4

Yücel Dağlı – Seyit Ali Kahraman –

İbrahim Sezgin (haz.)

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi -Kitap 5

Mehmet Kalpaklı (haz.)

Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Yazılar

Yahya Kemal

Pek Sevgili Beybabacığım

Roni Margulies (haz.)

Manastır'da İlan-ı Hürriyet

Selahattin Özpabıncılar (haz.)

Türk Edebiyatında Beyoğlu

Orhan Peker

İspanyol Defteri

M.Ertuğrul Saraçbaşı

Damıtılmış Sözler

Atilla Şentürk

Osmanlı Şiiri Antolojisi

Artun Ünsal

Süt Uyuyunca

Ölmez Ağacın Peşinde

Camel Trophy

Sınırlara Yolculuk

Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar

Ansiklopedisi (2 cilt)

Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi

(2 cilt)

Yazmalar Kataloğu

Mediterraneans (Sayı 10; İstanbul

Özel Sayısı; Tr.)

Mediterraneans (Sayı 10; İstanbul,

Many Worlds; İng-Fr.)